

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NRRU Community Research Journal

ปีที่ 16 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2565) : Vol. 16 No. 4 (October-December 2022)

Print-ISSN : 2286-9581

Online-ISSN : 2697-4703

- วัตถุประสงค์** เพื่อเผยแพร่บทความภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วย บทความวิจัย บทความวิชาการ/บทความปริทัศน์ และบทความวิจารณ์หนังสือ ที่มีขอบเขตครอบคลุมสาขาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/จิตวิทยา/บริหารธุรกิจ/การจัดการ/เศรษฐศาสตร์/การตลาด/ทรัพยากรมนุษย์/รัฐประศาสนศาสตร์/รัฐศาสตร์/นิติศาสตร์/ศิลปกรรม/นาฏศิลป์/ภาษาศาสตร์/นิเทศศาสตร์/การบัญชี/การเงิน/สถาปัตยกรรมท้องถิ่น/สิ่งแวดล้อม/สังคมวิทยา/มานุษยวิทยา/พัฒนาสังคม/สารสนเทศศึกษา หรือที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- จุดมุ่งหมาย** เพื่อเป็นศูนย์กลางในการสนับสนุน ถ่ายทอด และสร้างเครือข่ายการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและการวิจัย ที่มีคุณภาพในวารสารรูปแบบสิ่งพิมพ์และวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมของประเทศได้อย่างต่อเนื่อง

- เงื่อนไข/ข้อกำหนด**
1. รับผิดชอบบทความที่เป็นไปตามเกณฑ์ รูปแบบ มาตรฐาน และแนวปฏิบัติที่วารสารกำหนดไว้ โดยผ่านความเห็นชอบจากวารสารแล้วเท่านั้น (ไม่รับผิดชอบบทความที่ไม่เป็นไปตามที่ระบุไว้)
 2. บทความที่ส่งขอรับการพิจารณาจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในขั้นตอนพิจารณาเพื่อเผยแพร่ในวารสารอื่น
 3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นข้อคิดเห็นของผู้แต่ง/ผู้พิมพ์/ผู้เขียน เท่านั้น และจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากบทความนั้น
 4. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ (ราย 3 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มีนาคม ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม-กันยายน
ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน-มิถุนายน ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม-ธันวาคม

การประเมินบทความ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ ในรูปแบบ Double blinded

ที่ปรึกษา อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ การวิจัย และนวัตกรรม

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

หน้าที่ ให้คำปรึกษาในการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา ภาณุรักษ์

รองบรรณาธิการ นาง รุจิรา ธีรกรรมย์

หน้าที่ ให้ข้อคิด แนวทาง คำปรึกษา และข้อเสนอแนะในการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับนานาชาติ

ส่งเสริม สนับสนุนให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี และพิจารณา ประเมินบทความที่ส่งเข้าสู่กระบวนการของวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ตามความเหมาะสม

ฝ่ายจัดการวารสาร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วราวุธ ธนะมูล นาย กฤษฏา พลายนี่ไวย

นาย วิศวมาศ ภักดีกุล นางสาว สุภารัตน์ ม่วงกลาง

หน้าที่ ดูแลงานเบิกจ่าย งานด้านสารสนเทศ งานเว็บไซต์ งานตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบ การประสานงาน จัดเตรียม จัดเก็บ ตรวจสอบ ที่เกี่ยวข้องและครอบคลุมการดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เจ้าของ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9) ชั้น 4) เลขที่ 340

ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000 โทรศัพท์ 044-009009 ต่อ 9462

อีเมล journal-rdi@nrru.ac.th Website: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/NRRU>

พิมพ์ที่ หจก.เลิศศิลป์ สาน โฮลดิ้ง เลขที่ 336 ถนนสุรนารี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

โทรศัพท์ 044-252883/086-9274041 เว็บไซต์ www.lertsil.com

กองบรรณาธิการ (ภายนอกและภายใน)

Associate Professor Dr. Ian David Smith

ศาสตราจารย์ ดร. จำเนียร จวงตระกูล

ศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ยาวะประภา

ศาสตราจารย์ ดร. สุภา เพ่งพิศ

ศาสตราจารย์ ดร. กุลธิดา ท้วมสุข

ศาสตราจารย์ ดร. โกวิทย์ พวงงาม

ศาสตราจารย์ ดร. ภูมิฐาน รังคกุลนันท์

รองศาสตราจารย์ ดร. อภิศักดิ์ อีระวิสิษฐ์

รองศาสตราจารย์ ดร. ประวิต เอรารรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. โยธิน แสงดี

รองศาสตราจารย์ ดร. ขวัญมล ดอนขวา

รองศาสตราจารย์ ดร. รสริน พิมลบรรยงก์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โชคชัย ยืนยง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จักรพันธ์ ชัดชุมแสง

อาจารย์ ดร. แววลี แวฉิมพลี

UNIVERSITY OF SYDNEY, AUSTRALIA

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม

มหาวิทยาลัยนครพนม

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

นักวิชาการอิสระ (ข้าราชการบำนาญ)

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หน้าที่ 1. ให้ข้อคิด แนวทาง คำปรึกษา และข้อเสนอแนะในการจัดทำวารสารให้มีคุณภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานจัดทำวารสารสำเร็จลุล่วงด้วยดี

2. พิจารณาและประเมินบทความที่ส่งเข้าสู่กระบวนการของวารสารตามความเหมาะสม

ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review)

รองศาสตราจารย์ ดร. กานต์ เนตรกลาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. จักรี ไชยพิณิจ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร. จิรายุ ทุรุษสิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ชิตชนก เชิงเขาว์	ข้าราชการเกษียณ (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
รองศาสตราจารย์ ดร. เชิดศักดิ์ สุขศิริพัฒน์พงศ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. ธงชัย สมบูรณ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร. บัญชา วิทยอนันท์	วิทยาลัยนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. บุญยเสนอ ตริวิเศษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร. ปาจรีย์ ผลประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร. พูนสุข อุดม	มหาวิทยาลัยทักษิณ
รองศาสตราจารย์ ดร. มนต์รี วงษ์สะพาน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร. วิภารัตน์ มูสิกะเจริญ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภวรรณ เล็กวิไล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร. สุวีรี ฤกษ์จารี	ข้าราชการเกษียณ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น)
รองศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ ใจอารีย์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
รองศาสตราจารย์ ดร. อำนวย ปิ่นพิลา	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
รองศาสตราจารย์ ดร. ภูฟ้า เสวกพันธ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ฉันทนา เอี่ยมสกุล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ พิณาลิน สาริยา	ข้าราชการเกษียณ (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา)
รองศาสตราจารย์ วรินทร์พร ทับเกตุ	สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
รองศาสตราจารย์ สมชาย พูลพิพัฒน์	ข้าราชการบำนาญ (มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กนกพร นิมพลี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนวงค์ หงษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฏฐินี ทองดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิมพ์ชนก สุวรรณธาดา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา กิรีจำเริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุธิดา วรรณะปกรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิทักษ์ชัย เดชอุดม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยอดศักดิ์ ประชาราษฎร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฤทธิ เทพไพธอานวย	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สลิต จำเริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัมรินทร์ แรงเพชร	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
อาจารย์ ดร. ชีระวัฒน์ อาจปฐุ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา
อาจารย์ ดร. นุชจรี ภักดีจ้อหอ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อาจารย์ ดร. สุพิชฌาย์ ศรีไกล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บทบรรณาธิการ

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ฉบับนี้เป็นปีที่ 16 ฉบับที่ 4 (เดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2565) จำนวน 20 เรื่อง ประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่น่าสนใจของบทความวิจัยเพื่อเผยแพร่งานวิจัย จำนวน 8 เรื่อง บทความวิจัยเพื่อเผยแพร่วิทยานิพนธ์ภาษาอังกฤษ จำนวน 1 เรื่อง และภาษาไทย จำนวน 10 เรื่อง และบทความวิชาการภาษาไทย จำนวน 1 เรื่อง โดยได้รับการกลั่นกรองและผ่านกระบวนการที่เข้มข้นทุกรายละเอียด อาทิ การตรวจสอบบทความต้นฉบับพร้อมให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์เบื้องต้น การกำกับ ควบคุม ดูแล ตรวจสอบ และติดตาม เพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการ บริหารจัดการงานต้นฉบับบทความมีสมบูรณ์ เรียบร้อยมากที่สุด ทำให้ทั้งรูปแบบและเนื้อหาที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ พัฒนาต่อยอดงานวิจัยและงานวิชาการต่อไปได้จริง ซึ่งวารสารฯ ยังคงมีความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุง การดำเนินงานและบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง หากผู้แต่งมีข้อสงสัยหรือต้องการปรึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ของวารสารฯ สามารถติดต่อได้ตามวันและเวลาราชการ โดยมีความยินดีให้คำปรึกษาและคำแนะนำตามความเหมาะสม

การปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการงานจัดทำวารสารอย่างต่อเนื่อง โดยยังคงคุณภาพ คุณค่าทางวิชาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ของเนื้อหาสาระสำคัญตามหลักทางวิชาการ ระเบียบวิธีวิจัยที่มีความถูกต้อง ชัดเจน สมบูรณ์ และเป็นไปตามรูปแบบและมาตรฐานที่วารสารฯ กำหนดไว้ในทุกขั้นตอน ดังนั้น เพื่อให้การเผยแพร่บทความทางกรวิจัย และผลงานทางวิชาการให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้น จึงขอความร่วมมือท่านผู้ส่งบทความได้ตระหนักถึงความสำคัญ ต่อคุณภาพของบทความ และดำเนินการตามคำแนะนำจากทางวารสารฯ อย่างเคร่งครัด ซึ่งหากไม่ปฏิบัติตามนั้น วารสารฯ สามารถยกเลิกบทความลงตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย โดยถือเป็นการสิ้นสุดการพิจารณาทันที และจะไม่ได้รับการตีพิมพ์ เผยแพร่ ทั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยแนะนำให้วารสารฯ ได้ปรับปรุงคุณภาพให้มีความสมบูรณ์ เหมาะสม สำหรับการตีพิมพ์บทความในวารสารฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา การนำข้อความใด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของต้นฉบับไปตีพิมพ์ใหม่ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของต้นฉบับและกองบรรณาธิการ รวมไปถึงการนำไปอ้างอิงให้ถูกต้อง ผลการวิจัยและความคิดเห็น ที่ปรากฏในบทความต่าง ๆ เป็นความรับผิดชอบของผู้แต่ง/ ผู้นิพนธ์/ผู้เขียน ซึ่งไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

ท้ายสุดนี้ วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และคณะผู้ดำเนินงานจะพัฒนาคุณภาพวารสาร ทางวิชาการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การได้รับการรับรองมาตรฐานในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา ภาณุรักษ์

บรรณาธิการ

สารบัญ (CONTENT)

	หน้า
วัตถุประสงค์/จุดมุ่งหมาย/เงื่อนไข/ข้อกำหนด/กำหนดการเผยแพร่/การประเมินบทความ/ที่ปรึกษา/บรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ/เจ้าหน้าที่การเงิน.....	i
กองบรรณาธิการ (ภายนอกและภายใน).....	ii
ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review).....	iii
สารอธิการบดี.....	iv
บทบรรณาธิการ.....	v
สารบัญ (CONTENT).....	vi-viii
บทความวิจัย (ภาษาไทย : เผยแพร่ผลงานวิจัย) : RESEARCH ARTICLE (THAI : RESEARCH PUBLISH)	
การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ ชุด รอยลาว ขลุ่ยบางไผ่ไก่ (THE CREATION OF DANCE “ROY LAOS KLUI BANG SAI KAI”) : ธนนท์พัชร อัสวเสมาชัย (Tananpach Asavasemachai) กชกร ชิตท้วม (Kodchakorn Chitthuum), คมขวัชร พลูรีจันทร์แดง (Khomchawat Phasurichandaeng), อัมรินทร์ แร่งเพชร (Ammarin Rangphet).....	1-15
การพัฒนาแนวทางการเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา (DEVELOPMENT OF A NETWORK OF TEACHER-COUNSELORS IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE NAKHON RATCHASIMA) : ฐิติกาญจน์ บุญรักษา อินทาปัจ (Thitikan Boonraksa Intapaj).....	16-29
พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุในจังหวัดเลย (HEALTH PROMOTION BEHAVIORS AND PHYSICAL FITNESS OF ELDERLY IN LOEI PROVINCE) : จรัสศรี ศรีโสภา (Jaratsri Srioka), วรศิษฐ์ ทรบุรีนทร์ (Worasi Seaburin).....	30-41
สมรรถนะวิชาชีพครู ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูประจำการและครูก่อนประจำการ (TEACHER PROFESSIONAL COMPETENCY FOR CURRICULUM MANAGEMENT (CM) AND LEARNING MANAGEMENT (LM) OF IN-SERVICE TEACHER AND PRE-SERVICE TEACHER) : สิรินาถ จงกลกลาง (Sirinat Jongkonklang), จุลมนี สุระโยธิน (Junlamanee Surayothin), ประดับศรี พินธุโท (Pradabsri Pinthuto).....	42-54
ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 (PROBLEMS WITH IMPRISONMENT AND FINES FOR OFFENCES OF FOREST ENCROACHMENT ACCORDING TO THE FORESTS ACT, B.E. 2484 (1941)) : เมฆาวรินทร์ จามนงธรรม (Matawarin Jamnongtham), ทิวาวรรณ อายูวัฒน์ (Tiawan Ayuwat).....	55-68
การพัฒนารูปแบบการสร้างครูของพระราชมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (DEVELOPMENT OF THE KING’S TEACHER-PREPARATION MODEL NAKHON RATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY) : รัฐกรณ์ คิดการ (Rattakorn Kidkarn), ลลิตา ธงภักดี (Lalita Thongphukdee).....	69-83
รูปแบบมาตรฐานการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรที่ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพยนตร์ฟีลกู๊ด (THE BRAND IDENTITY DESIGN INSPIRED BY FEEL-GOOD MOVIE) : ปวินท์ บุณนาถ (Pawin Bunnag), อารยะ ศรีกัลยาณบุตร (Araya Srikanlaynabuth).....	84-96
การส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (THE ENHANCING OF READING AND WRITING SKILLS THROUGH SCHOOL-BASED MANAGEMENT IN PATROL POLICE SCHOOL) : ประธนา โกวิทยางกูร (Pratana Govittayangkul) เบญจมาศ พุทธิมา (Benjamas Phutthima).....	97-109

บทความวิจัย (ภาษาอังกฤษ : เผยแพร่วิทยานิพนธ์) : RESEARCH ARTICLE (ENGLISH : RESEARCH PUBLISH)

EFFECTS OF GAME-BASED LEARNING ON 3RD GRADERS' VOCABULARY ACHIEVEMENT (ผลการเรียนรู้

แบบเกมส์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3) : *Endurance Igho**Oyibochia, Waewwalee Waewchimplee (แวนวาลี แวนฉิมพลี)..... 110-122*

บทความวิจัย (ภาษาไทย : เผยแพร่วิทยานิพนธ์) : RESEARCH ARTICLE (THAI : THESIS PUBLISH)

พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใต้แนวคิดวงจรชีวิตพื้นที่ท่องเที่ยวของ Richard W. Butler ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (DEVELOPMENT OF COMMUNITY-BASED

TOURISM UNDER THE TOURISM AREA LIFE CYCLE CONCEPT OF RICHARD W. BUTLER ON NATIONAL

PARK AREA: A CASE STUDY OF BAN RONG KLA COMMUNITY, NAKHON THAI DISTRICT, PHITSANULOK

PROVINCE) : *ตรียากานต์ พรหมคำ (Treeyakam Phromkham), รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ (Rudklaw Pampasit),**ฐานิดา บุญวรรณ (Thanida Boonwannoo) นพรัตน์ รัตนประทุม (Nopparat Rattanaprathum)..... 123-136*

กลยุทธ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร (ADMINISTRATIVE

STRATEGIES ACCORDING TO GOOD GOVERNANCE OF LOCAL GOVERNMENT IN KAMPHAENG

PHET PROVINCE) : *ภคมน กัมพูธนี (Phakamon Kumputhanee), ทวนทอง เขาวงกิตพิงค์ (Tuanthong**Chaowakeeratiphong), ปาจารย์ ผลประเสริฐ (Pajaree Polprasert)..... 137-151*

ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป (SCIENTIFIC REASONING

ABILITY OF STUDENT TEACHERS IN GENERAL SCIENCE PROGRAM) : *สุวิมล นาเพีย (Suwimol Nahpia),**จรรยา ดาสา (Chanyah Dahsah)..... 152-163*

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม กลยุทธ์การตลาดสีเขียวที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน

ที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย (A PATTERN OF A CAUSAL RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL

ENTREPRENEURSHIP AND GREEN MARKET STRATEGY ON SUSTAINABLE SOCIAL ENTERPRISE

MANAGEMENT IN THAILAND) : *ชิตวรา บรรจงปฐ (Chitwara Banjongpru), สุวรรณ เตชะธีระปริดา**(Suwanna Tachateerapreda), สวียา ปราธนาดี ชาตวิวัฒนาการ (Saweeya Prathanadi Chatviwattanakam, 164-175*

การปรับโครงสร้างมหาวิทยาลัยภาครัฐกับความเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. 2558

(THE REENGINEERING OF PUBLIC UNIVERSITY AND ORGANIZATION CHANGES OF SUAN DUSIT

UNIVERSITY ACT 2015) : *ศักดิ์ดา นาสงสี (Sakda Nasongsi), ศรดา สมพอง (Saruda Sompong)..... 176-186*

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการบริหารค่าตอบแทน และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่มีต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน

ของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตอีสานตอนใต้ (THE CAUSAL RELATIONSHIP

MODEL OF COMPENSATION MANAGEMENT AND JOB SATISFACTION AFFECTING COMPETENCY

FOR UNIVERSITY EMPLOYEES AT RAJABHAT UNIVERSITY IN NORTHEASTERN REGION) : *สิริวิทย์ กิระติอุไร**(Sirawit Keerati-urai), สุวิมล ตั้งประเสริฐ (Suwimon Tungprasert), ชัคตัตถัย รัชเสวต์ (Chacattrai Rayasawath) 187-201*

การพัฒนาแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 (A DEVELOPMENT OF A TEACHER TO PROMOTE IDEOLOGY ASSISTANT

TEACHERS IN BASIC SCHOOLS UNDER KAMPHAENGPHET PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA

OFFICE 1 AND 2) : *อายุวัฒน์ ทองนวม (Aryuwat Thongnouw), ขวัญดาว แจ่มแจ้ง (Kwandao Chemchaeng),**รัชณี นิธากร (Rachanee Nitakorn)..... 202-216*

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมืองภายหลังการเลือกตั้งท้องถิ่นในห้วงปี 2564: กรณีศึกษา อำเภออุ้มผาง จังหวัดชายภูมิ (CHANGES IN POLITICAL BEHAVIOR AFTER THE 2021 LOCAL GOVERNMENT ELECTIONS: A CASE OF PHUKIO DISTRICT, CHAIYAPHUM PROVINCE) : ธีธรัตน์ ขำทิพย์พาทย์ (Thidarat Khathiphathee) ศิริศักดิ์ เหล่าจันทาม (Sirisak Laochankham).....	217-230
การเปรียบเทียบระบบการรอคอยบริการในช่วงสถานการณ์ก่อนโควิดและช่วงโควิด กรณีศึกษา แผนกจักษุ โรงพยาบาล เมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) (THE COMPARISON OF SERVICE WAITING TIME PRE AND DURING COVID-19 SITUATION: THE CASE STUDY OF THE OPHTHALMIC DEPARTMENT OF METTA PRACHARAK HOSPITAL (WAT RAI KHING) : ฉัตรวลี ศรีพยงค์ (Chatwalee Sriphyong), สมศิริ เขียววัฒนกุล (Somsiri Siewwuttanagul)...	231-242
ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน (INNOVATIVE FACTORS OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY BUSINESS AFFECTING SUSTAINABLE PERFORMANCE) : นิชากานต์ ล้นขุนทด (Nichakan Lunkhunthod), สุสุนันต์ หอพิบูลสุข (Suksun Horpibulsuk), ขวัญกมล ดอนขวา (Kwankamol Donkwa)...	243-254
บทความวิชาการ (ภาษาไทย) : ACADEMIC ARTICLE (THAI)	
ดนตรีในกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค (MUSIC ACCOMPANIMENT FOR THE THAI ROYAL PROCESSION ON LAND) : นพพล ไชยสน (Noppon Chaiyason), ธัญญลักษณ์ อุบลเลิศ (Thanyaluk Ubonlert), ญาณเวทย์ เหมือนพร้อม (Yannawate Meunprom).....	255-269
การเขียนบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	270
แบบตรวจสอบความสมบูรณ์ต้นฉบับบทความ	278
แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความ	279
รูปแบบบทความวิจัย	280
รูปแบบบทความวิชาการ	281
รูปแบบบทวิจารณ์หนังสือ	282
มาตรฐานทางจริยธรรมการตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	283

การสร้างสรรคนาฏศิลป์ ชุด รอยลาว ขลุ่ยบางไส้ไก่ THE CREATION OF DANCE “ROY LAOS KLUI BANG SAI KAI”

ธนนท์พัชร อัสวเสมาชัย^{1*}, กชกร ชิตท้วม², คมชวัวร์ พสุริจันทร์แดง³, อัมรินทร์ แร่งเพชร⁴
Tananpach Asavasemachai^{1*}, Kodchakorn Chitthum², Khomchawat Phasurichandaeng³,
Ammarin Rangphet⁴

^{1*,2,3}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร 10600, ประเทศไทย

^{1*,2,3}Assistant Professor Dr., Faculty of Humanities and Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok, 10600, Thailand

⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร 10600, ประเทศไทย

⁴Assistant Professor, Music College, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok, 10600, Thailand

E-mail address (Corresponding author): ¹tanapach.as@bsru.ac.th (Author): ²kodchakorn.ch@bsru.ac.th;

³khomchawat.ph@bsru.ac.th; ⁴ammarin.ra@bsru.ac.th

รับบทความ : 18 เมษายน 2565 / ปรับแก้ไข : 2 มิถุนายน 2565 / ตอรับบทความ : 24 สิงหาคม 2565

Received : 18 April 2022 / Revised : 2 June 2022 / Accepted : 24 August 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.61

ABSTRACT

The elaborate Bang Sai Kai flute is a valuable cultural capital that clearly reflects the local way of life and culture. This creative research aimed at finding patterns in the creation of dance from local wisdom, flute making of the Bang Sai Kai community (Laos Village) under the name "Roi Lao Klui Bang Sai Kai" through the study of documents on the history, way of life, arts, culture, and local wisdom of the Bang Sai Kai people. Using an unstructured interview form, data were collected with 3 targets, analyzed content to develop a model based on creative dance principles, experimental performance 5 times, presented through video, and created a performance assessment form. The total confidence value of 1.00 was obtained through 3 specially selected experts. The choreography was evaluated at the highest level. Story, performer, sound, props, area, and light were assessed at the high and highest level. The costume design aspect was rated at medium and high. Demonstrates the ability to develop further into a research and development design approach in industrial education, product quality development of a new product, or a modern invention, or develop processes system or method of operation to get something better than before bringing the product to the market.

Keywords : Bang sai kai flute, Creative dance, Bang sai kai community

บทคัดย่อ

ขลุ่ยบางไส้ไก่มีความประณีตนับเป็นทุนทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน ก่อให้เกิดการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหารูปแบบในการสร้างสรรคนาฏศิลป์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำขลุ่ยของชุมชนบางไส้ไก่ (หมู่บ้านลาว) ภายใต้ชื่อชุดการแสดง “รอยลาว ขลุ่ยบางไส้ไก่” ผ่านการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับประวัติ วิถีชีวิต ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวลาวบางไส้ไก่ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายที่เลือกแบบเจาะจง 3 คน วิเคราะห์เนื้อหาสู่การพัฒนารูปแบบตามหลักการสร้างสรรคนาฏศิลป์ ทดลองการแสดง 5 ครั้ง นำเสนอผลงานรูปแบบวิถีทัศน์และสร้างแบบประเมินประสิทธิภาพที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 ผลการศึกษาพบว่าการออกแบบลีลาได้รับการประเมินระดับมากที่สุด ด้านบทการแสดง นักแสดง เสียง อุปกรณ์ประกอบการแสดง พื้นที่การแสดง และแสงได้รับการประเมินระดับมากที่สุด ส่วนด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายได้รับการประเมินระดับปานกลางและมาก แสดงให้เห็นถึงความสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดสู่แนวทางการออกแบบการวิจัยและพัฒนา

การศึกษาในวงการอุตสาหกรรม การพัฒนาคุณภาพสินค้า การผลิตภัณฑ์ใหม่หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ หรือพัฒนากระบวนการ ระบบหรือวิธีการทำงาน เพื่อให้ได้สิ่งที่ดีขึ้นกว่าเดิม ก่อนที่จะนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด

คำสำคัญ : ชลุ่มบางไล่ไก่, การสร้างสรรค์นาฏศิลป์, ชุมชนบางไล่ไก่

บทนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นนับเป็นทุนทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่เกิดจากการสั่งสมองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมนำมาพัฒนาต่อยอด ถ่ายทอด และสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน ชุมชนบางไล่ไก่ (หมู่บ้านลาว) เป็นชุมชนเก่าแก่ที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี โดยบรรพบุรุษเป็นชาวลาวที่ถูกกวาดต้อนมาจากเวียงจันทน์ ซึ่งพระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดเกล้าตั้งรกรากอยู่บริเวณคลองบางไล่ไก่ ครั้นสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงชุบเลี้ยงชาวลาวเป็นจำนวนมากไว้ในวังของพระองค์ เนื่องจากพระองค์ทรงโปรดการขับร้องแฉวงเพลงลาวและการเป่าแคนเป็นอย่างมาก ต่อมาเมื่อ วันศุกร์ แรม 14 ค่ำ ปีมลุลีปศุศก พ.ศ. 2401 ได้มีประกาศห้ามมิให้มีการแฉวงลาวเป่าแคน ชาวลาวบางไล่ไ้จึงเลิกทำแคนและหันมาทำชลุ่มแทน (Jutaviphat, 1999, pp. 16-17) ชุมชนบางไล่ไก่ แขวงหิรัญบุรี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นหมู่บ้านที่มีประวัติในการผลิตชลุ่มอันยาวนาน การทำชลุ่มบ้านลาวเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกไม้รวกให้ได้ขนาดแล้วนำไปสร้างลายด้วยการใช้ตะกั่วหลอมเหลวแล้วเทราดลงบนผิวไม้รวกที่นำมาทำชลุ่ม ลายที่ปรากฏบนชลุ่มนั้นจะสามารถกำหนดได้ตามความชำนาญของผู้ทลาย โดยการใช้ข้อมือและจังหวะในการทลาย ซึ่งถือเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่ทำให้ชลุ่มบ้านลาวมีชื่อเสียงในเรื่องของลวดลายศิลปะบนตัวชลุ่มซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งปัจจุบันได้เลิกทำเพราะสารตะกั่วก่อให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ จากนั้นจะนำตัวชลุ่มมาเจาะรูปิดล้นทำให้เกิดเสียงมาตรฐาน จึงสำเร็จขั้นตอนตามขบวนการทำชลุ่ม (Suwancharas et al., 2019, pp. 65, 68) และชาวบ้านที่ยังคงประกอบอาชีพการทำชลุ่มแบบดั้งเดิมมีเพียง 3 ครัวเรือนและยังคงเปิดสอนกรรมวิธีขั้นตอนองค์ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมการทำชลุ่มแบบดั้งเดิมให้กับเยาวชน นักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจการทำชลุ่มเพื่อสืบสานต่อไป โดยผลมาจากช่วง ๆ หนึ่งที่มีความต้องการเครื่องดนตรีเป็นอย่างมาก ชาวลาวส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนมายึดอาชีพการทำเครื่องดนตรีเพื่อเลี้ยงชีพและดำรงชีวิตของตนเอง มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา ศิลปะวิทยาการแขนงต่าง ๆ ผ่านสถาบันครอบครัว วัด และปราชญ์ท้องถิ่น และยึดถือเป็นอาชีพจนถึงปัจจุบัน อาทิเช่น การประดิษฐ์บายศรี หัวโขนบ้านศิลป์ไทย รวมไปถึงชลุ่มบ้านลาว อันเป็นที่ยอมรับในวงดนตรีไทยว่ามีคุณภาพและความสวยงามเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย (Chareonrob, Kreitkong, & Wongsrikeaw, 2016, pp. 14-16) ซึ่งจากประวัติความเป็นมาอันยาวนานผนวกกับฝีมือการทำชลุ่มที่มีคุณภาพดี มีความประณีตจนเป็นที่ยอมรับของคนทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงนับได้ว่าเป็นสิ่งสะท้อนถึงมรดกภูมิปัญญาและความสามารถของช่างฝีมือทำชลุ่มแห่งหมู่บ้านลาวแห่งนี้

การที่มนุษย์เริ่มการแสดงออกความรู้สึกภายในด้วยการแสดงลีลา จากนั้นผ่านการจัดการของมนุษย์สู่การเดินรำในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายที่เป็นเครื่องมือแสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึกภายในจากองค์ประกอบและส่วนต่าง ๆ ภายในร่างกายจนเกิดเป็นการแสดงที่มีลีลาน่าสนใจ ทำให้นักแสดงและผู้ชมเกิดความคล้อยตาม มีความผูกพันที่ เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณสามารถนำไปสู่การพัฒนารูปแบบนาฏศิลป์ในแบบของตนเอง (Asawasemachai, 2021, p. 157) ด้วยการเชื่อมโยงจากสิ่งที่คิดค้นไปสู่สิ่งที่ประดิษฐ์การเคลื่อนไหวร่างกายให้มีรูปแบบสอดคล้องกับเรื่องที่ถูกวิจัยให้ความสนใจนำเสนอความคิดและจินตนาการผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานอย่างแตกต่างและเป็นประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ (Theeravaravissitt, 2016, pp. 16-17; Phothiyeen, 2019, p. 12) ดังนั้น

คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำขลุ่ย ผ่านรูปแบบการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ โดยมุ่งนำเสนอกรรมวิธีการทำขลุ่ยและลวดลายขลุ่ยที่เป็นลายดั้งเดิมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อเป็นการรักษา ส่งเสริม และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งนำมาสู่การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ชุด รอยลาว ขลุ่ยบางไส้ไก่ เพื่อเป็นการคำนึงถึงคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรมของขลุ่ยบางไส้ไก่

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อค้นหารูปแบบในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำขลุ่ยของชุมชนบางไส้ไก่ (หมู่บ้านลาว) ภายใต้ชื่อชุดการแสดง “รอยลาว ขลุ่ยบางไส้ไก่”

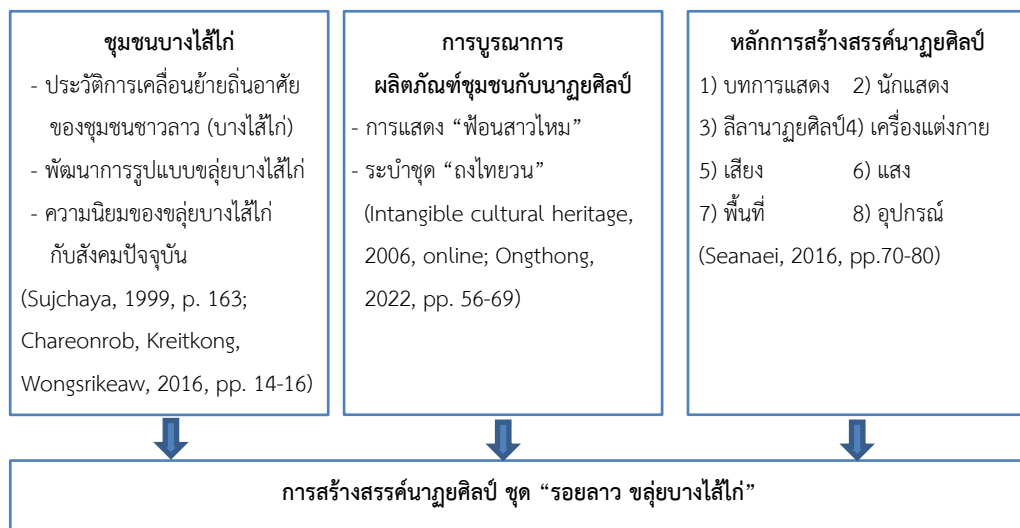
ประโยชน์การวิจัย

คณะผู้วิจัยสามารถนำผลงานการสร้างสรรค์ไปใช้ประชาสัมพันธ์เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้ตระหนักถึงขลุ่ยบางไส้ไก่ ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ และนำเสนอผ่านเวทีการนำเสนอเกี่ยวกับการพัฒนา องค์ความรู้จากชุมชนสู่ผลงานสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ได้รับคัดเลือกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยานำเสนอต่อพลเอกดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ องคมนตรีในการนำเสนอผลงานที่ได้รับการพัฒนาจากผลิตภัณฑ์ชุมชน ผังธนบุรี และได้รับรางวัลนักปกครองท้องถิ่นดีเด่นแห่งปีและนวัตกรรมท้องถิ่น ประจำปี 2563

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับบรรพบุรุษของชาวลาวบางไส้ไก่ มีความสัมพันธ์ไปมาหาสู่กับชาวลาวที่จังหวัดสระบุรี อพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ ปราบกฏหลักฐานว่าถูกกวาดต้อน มาสองครั้งใหญ่ คือ ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีครั้งหนึ่งและคราวปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์อีกคราวหนึ่ง ชาวลาวบางไส้ไก่นี้ ประกอบอาชีพการทำขลุ่ยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (Sujchaya, 1999, p. 163) หากมองย้อนไปในอดีต ชาวบ้านในชุมชนบางไส้ไก่ทำขลุ่ยขายก็เพียงเพื่อแลกกับปัจจัยสี่ หรือนำไปขายในสถานที่ที่มีการแสดงดนตรี เพื่อความรื่นเริง และปัจจุบันนี้ขลุ่ยได้กลายเป็นวัฒนธรรมของชาติไปแล้ว กลายเป็นธุรกิจที่สุดในแง่การศึกษาการนาฏภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่นาฏศิลป์สร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยไม่เพียงแต่ต้องการสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านขลุ่ยและลายขลุ่ย แต่ยังคำนึงถึงรูปแบบการสร้างสรรค์ที่มีความแตกต่างออกไปจากเดิม และหลากหลายรูปแบบด้วยการวิเคราะห์ กระบวนการค้นหาคำประกอบในการสร้างสรรค์ อาทิ การศึกษางานนาฏศิลป์ที่ประดิษฐ์โดยพอกุญ สุภาวสิทธิ์ ที่เรียกว่า “พ่อนสาวไหม” ซึ่งเป็นการบูรณาการระหว่างวิถีชีวิตสวนวิธีการปลูกต้นหม่อน เก็บฝ้ายสาวไหม และทอผ้าของชาวบ้าน ร่วมกับการใช้ฆ้อง กลอง และฉาบเป็นเครื่องประกอบจังหวะ โดยมีการถ่ายทอดให้แก่บุตรสาวคือ นางบัวเรียว รัตนเมธีภรณ์ (สุภาวสิทธิ์) ช่วงพ่อนสาวไหมวัดศรีทรายมูล จังหวัดเชียงราย ต่อมาได้มีการปรับท่าพ่อนกับนางพลอยศรี สรรพศรี ครุฑนาฏศิลป์โรงเรียนเชียงรายวิทยาคม ช่วงพ่อนเก่าในคุ้มเจ้าแก้วนารัฐ โดยได้แทรกลีลาทำรำนาฏศิลป์ไทยเข้าไป และปรับแก้อีกครั้งเมื่อปี พ.ศ. 2518 หลังจากมีการก่อตั้งโรงเรียนนาฏศิลป์ ส่วนภูมิภาคแห่งแรกขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ (ปัจจุบัน คือ วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่) เมื่อปี พ.ศ. 2514 เข้ากับท่าพ่อนสาวไหมของนายคำ กาไวย์ ผู้มีความสามารถ พ่อนสาวไหมได้ทั้งชายและหญิง โดยอยู่ในความควบคุมของนางสาวประนอม ทองสมบูรณ์ อดีตผู้อำนวยการ วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ จนเป็นที่นิยมนำออกแสดงในโอกาสต่าง ๆ จนถึงปัจจุบัน (Intangible cultural heritage, 2006, online) และการศึกษาการแสดงงิ้วไทยวน เป็นการแสดงประเพณีเก่าที่มีแนวคิดและแรงบันดาลใจมาจาก “ถง” หรือ “ยาม” ของชาวไทยวน ในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ณ เป็นสิ่งของที่ชาวไทยวนจะใช้ในชีวิตประจำวันในโอกาสต่าง ๆ

เช่น การใช้ถ้อยคำเพื่อการประกอบอาชีพทำไร่ นา ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่สามารถสื่อถึงกรรมวิธีการผลิต เทคนิคการทอ ลวดลาย สี รวมถึงแสดงให้เห็นคติความเชื่อ และประโยชน์การใช้สอยที่แตกต่างกันตามโอกาสในการดำเนินชีวิต (Ongthong, 2022, p. 58) และศึกษาหลักการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ตามองค์ประกอบ 8 ประการ (Seanaei, 2016, pp.70-80) ซึ่งได้อธิบายหลักการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ที่มีความเกี่ยวข้องกับบทบาทการแสดง นักแสดง ลีลา นาฏยศิลป์ เครื่องแต่งกาย เสียง แสง พื้น ที่ และอุปกรณ์ โดยนำเสนอองค์ประกอบแนวคิดการวิจัย ภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ทางด้านศิลปกรรมศาสตร์ (Creative research in fine and applied arts) ผสมกับการหาข้อมูลในรูปแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary study) ซึ่งได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ 028/64E20 วันที่ 6 กันยายน 2564 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การกำหนดแนวคิด ด้วยการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งเป็นการสังเคราะห์การนำอัตลักษณ์สัญลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่เกิดการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นมากำหนดกระบวนการสร้างสรรค์ท่าทางการรำทำให้เกิดเป็นผลงานการแสดงทางนาฏยศิลป์ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำไปใช้ร่างการออกแบบและพัฒนา

2. การออกแบบร่างและการพัฒนาแบบ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ซึ่งกำหนดแนวทางข้อคำถามที่ได้จากการศึกษาเชิงเอกสารในข้อที่ 1 กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 3 คน ซึ่งทำการเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้เกี่ยวข้องที่มีประสบการณ์ในด้านประวัติศาสตร์ชุมชนธนบุรี ผู้มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และการทำชลุ่มของชุมชนบางไผ่ และผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการแสดงนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ซึ่งได้รับความยินยอมในการให้เปิดเผยนามของผู้ให้สัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกตภาพรวมของอากัปกริยาการแสดงท่าทางของผู้ให้สัมภาษณ์ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำไปใช้ประกอบสร้างรูปแบบการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์

3. การประกอบสร้าง ด้วยการนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารในข้อที่ 1 และการสัมภาษณ์ในข้อที่ 2 มาเก็บรายละเอียดตามหลักการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ 8 ประการ (Seanaei, 2016, pp.70-80) ดังนี้

3.1 การออกแบบบทการแสดง เป็นไปในรูปแบบการร้อยเรื่องราวเป็นลำดับเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง

3.2 การคัดเลือกนักแสดง จำนวน 15 คน กำหนดให้เป็นผู้ร่วมแสดงตามคุณสมบัติเป็นนักแสดงที่เข้ามา มีประสบการณ์การเข้าถึงบทบาทและการแสดงบทบาทในงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความสามารถทางการปฏิบัติการทางด้านนาฏศิลป์ในรูปแบบความสามารถทางนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์ตะวันตก นาฏศิลป์ร่วมสมัย หรือนาฏศิลป์สร้างสรรค์

3.3 การออกแบบลีลานาฏศิลป์ โดยใช้การเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน (Everyday movement) โดยหวังผลในความรู้ความเข้าใจของผู้รับชมที่มีลีลานาฏศิลป์ที่ไม่ซับซ้อน

3.4 การออกแบบเสียงประกอบการแสดง โดยสร้างสรรค์เพลงขึ้นมาใหม่ทั้งหมด 6 ท่อน โดยทำนองในแต่ละท่อน จะเป็นการบอกเล่าเรื่องราวของชาวลาวที่ได้เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่บางลำไ้ การดำรงชีวิต การปรับตัวและการพัฒนามาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งทุกท่อนจะบรรเลงด้วยบันไดเสียงเพลงลาวตามทฤษฎีดนตรีไทย ในการบรรเลงแต่ละท่อนจะมีการสอดแทรกเครื่องดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวลาว เพื่อให้เพลงมีสำเนียงของความเป็นลาวมากขึ้น เช่น การใช้แคนเป่านำขึ้นเพลงและเป่าสอดแทรกในเพลง การเป่าเดี่ยวขลุ่ยในบางท่อนเพลง นอกจากนั้นการบรรเลงในแต่ละท่อนเพลงจะมีกลองชนิดต่าง ๆ ทั้งกลองที่เป็นเครื่องดนตรีไทยและกลองที่เป็นเครื่องดนตรีสากล ดิน่าก่อนที่จะบรรเลงในแต่ละท่อนเพลง เพื่อทำผู้ชมรู้สึกคล้อยตามไปกับเรื่องราวของการแสดงนาฏศิลป์ให้สามารถเข้าใจได้ง่ายและไม่ซับซ้อน

3.5 การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง คำนึงถึงอุปกรณ์ที่สามารถนำมาประกอบสร้างเข้ากับการออกแบบการแสดงในองค์ประกอบอื่น ๆ แล้วมีความสอดคล้องและสามารถสื่อสารความหมายได้อย่างหลากหลาย ในช่วงของการแสดงตามแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

3.6 การออกแบบพื้นที่การแสดง คำนึงถึงช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ยากลำบากต่อการนำการแสดงในรูปแบบการแสดงสดบนเวที คณะผู้วิจัยจึงเห็นควรว่าการออกแบบพื้นที่การแสดงนั้นจำเป็นต้องใช้พื้นที่ขนาดใหญ่ในการถ่ายทำลงในรูปแบบวิดีโอสำหรับการเผยแพร่ต่อสาธารณชนในสื่อออนไลน์ ได้แก่ อาคารหอประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อาคาร 1 ชั้น 4 กรุงเทพมหานคร

3.7 การออกแบบแสง คำนึงความปลอดภัยจากบุคคลภายนอก โดยเน้นความชัดเจนในการนำเสนอให้ผู้รับชมต้องสามารถเห็นการเคลื่อนไหว สีหน้าของนักแสดงได้อย่างชัดเจน

3.8 การออกแบบเครื่องแต่งกาย พิจารณาถึงประวัติความเป็นมาในพื้นที่ชุมชนบางลำไ้ในการค้นหาอัตลักษณ์สู่การออกแบบเครื่องแต่งกาย เพื่อให้ได้มาถึงรูปแบบเครื่องแต่งกายที่สามารถสะท้อนเรื่องราวความเป็นมาของชนชาติลาว และเอกลักษณ์ของลายขลุ่ยทั้ง 7 ลาย ได้แก่ ลายไม้ขีดเงา ลายดอกพิกุล ลายกระจับ ลายรดน้ำ ลายหกคะเมน ลายตลก และลายหิน

4. การนำเสนอผลงาน เป็นการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ประกอบด้วย ช่วงการทดลองปฏิบัติการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ โดยในแต่ละครั้งคณะผู้วิจัยจะนำผลการทดลองให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ วิชาการแสดงในแบบสัมภาษณ์และผู้วิจัยนำผลการวิพากษ์มาพัฒนาในการทดลองสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในครั้งต่อไป รวมทั้งสิ้น 5 ครั้ง และช่วงการบันทึกการแสดงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในรูปแบบวิดีโอผ่านสื่อสารสนเทศ

5. การประเมินผล กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง จำนวน 3 คน โดยพิจารณาคัดเลือกผู้ที่มีประสบการณ์ดำเนินงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ มีความรู้และเข้าใจในการสร้างสรรค์ผลงาน หรือเป็นผู้ที่มีผลงานเผยแพร่ในระดับประเทศ หรือในระดับนานาชาติ มีองค์ความรู้และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ นั้น ๆ ได้อย่างครอบคลุม และลึกซึ้ง ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อาจารย์สาขาวิชานาฏดุริยางคศาสตร์ แขนงนาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อาจารย์สาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี หัวหน้าแขนงวิชาศิลปะการละครและความเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์ และอาจารย์สาขาวิชาศิลปะการละครและความเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลคือ แบบประเมินประสิทธิภาพ โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจหรือความรู้สึกในองค์ประกอบการแสดงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ชุด รอยลาว ขลุ่ยบางไส้ไก่ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 5 เท่ากับมากที่สุด ระดับ 4 เท่ากับมาก ระดับ 3 เท่ากับปานกลาง ระดับ 2 เท่ากับน้อย และระดับ 1 เท่ากับน้อยที่สุด นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาให้คะแนนความเที่ยงตรงตามเนื้อหา วิเคราะห์คะแนนด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) ตามวิธีการของ Rovinelli and Hambleton (1977, pp. 49-60) ได้เท่ากับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการส่งไฟล์ข้อมูลพร้อมแบบประเมินให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพในผลงานการแสดงนาฏศิลป์ ชุด รอยลาว ขลุ่ยบางไส้ไก่ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยการหาค่าร้อยละของระดับความพึงพอใจ

ผลการวิจัย

การค้นหารูปแบบในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำขลุ่ยของชุมชนบางไส้ไก่ (หมู่บ้านลาว) ภายใต้ชื่อชุดการแสดง “รอยลาว ขลุ่ยบางไส้ไก่” แสดงผลการวิจัยใน 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาประวัติและการพัฒนาการของขลุ่ยบางไส้ไก่

ประวัติการเคลื่อนย้ายถิ่นของชุมชนลาว (บางไส้ไก่) โดยทำการสัมภาษณ์คุณธีรพันธ์ ช่วงพิชิต เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2564 สรุปสาระสำคัญได้ว่า คุณลุงจรินทร์ ครูเครื่องดนตรี (ขลุ่ย) ผู้มีชื่อเสียงในสมัยนั้นเคยเล่าให้ฟังด้วยความภาคภูมิใจว่าท่านคือ “เชยลาว” ที่ถูกเรียกว่า “หรงผั่น” ซึ่งเป็นคำลาว ท่านได้กล่าวถึงบันทึกที่เก่าแก่ที่สุดของเดอ ลาร์ ลูแบร์ ไม่ได้แยกคนลาวออกจากคนไทย ความว่า “เอาเข้าจริง ๆ เลือดของคนสยามก็ระคนปนกัน” ในสมัยอยุธยาชาวลาวก็เป็นคนของสยามเช่นกัน ด้วยพื้นที่ของกรุงศรีอยุธยาเป็นเกาะจึงจำเป็นต้องมีสะพานที่ใช้สำหรับสัญจร นับรวมได้ 31 สะพาน ประกอบด้วย สะพานไม้ 15 แห่ง สะพานก่ออิฐถือปูน 15 แห่ง สะพานแลง 1 แห่ง ซึ่งบางไส้ไก่ คือชื่อคลองเล็ก ๆ ที่ปรากฏชื่อชุมชนในสมัยอยุธยาด้วย โดยสะพานนี้ยังคงมีอยู่จนถึงปัจจุบันเรียกว่า “สะพานบ้านสะพานลาว” อยู่ทางทิศตะวันตกของเกาะเมืองอยุธยา มีสิ่งที่น่าสนใจคือชาวลาวในอยุธยาได้รับอนุญาตให้อาศัยอยู่ภายในเกาะเมืองเช่นเดียวกับชาวมอญ จุดเริ่มต้นของการตั้งถิ่นฐานของชาวลาวเริ่มปี พ.ศ. 2322 ปลายสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก นำทัพเอาชนะต่อกรุงศรีสัตนาคนหุต กวาดต้อนเชลยและเชลยพระแก้วมรกตกลับมาในครั้งนั้นด้วย สอดคล้องกับว่าทกรรมที่น่าสนใจของคุณลุงจรินทร์ที่ท่านกล่าวว่าท่านเป็นเชยลาว แต่คุณครูประสงค์ซึ่งประกอบอาชีพสร้างขลุ่ยเช่นเดียวกันกล่าวว่าท่านไม่ใช่เชยลาว แต่ท่านมากับพระแก้วมรกต ดังนั้นสิ่งเหล่านี้ก็คือเนื้อความเดียวกันกับการมีอยู่ของชุมชนบางไส้ไก่ของเชยลาวหรือการเดินทางกับพระแก้วมรกต (Chuangpinint, Interview, September 30, 2021)

สำหรับการพัฒนารูปแบบขลุ่ยบางไล่ไก่และได้รับความนิยมจนถึงสังคมปัจจุบัน นั้น คุณนิศยา ฐ์เจียมสิน ได้กล่าวว่า

“...ที่ผ่านมามีอาชีพการทำขลุ่ยไม่ได้เฟื่องฟูเหมือนสมัยก่อน ส่งผลให้หลาย ๆ ครั้วเรือนในชุมชนบางไล่ไก่เลิกอาชีพการทำขลุ่ย แต่ยังคงมีผู้สืบทอดอาชีพการทำขลุ่ยจนถึงปัจจุบัน นอกจากทำขลุ่ยเพื่อจำหน่ายแล้ว ยังถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำขลุ่ยให้กับผู้ที่สนใจอีกด้วย นอกจากขลุ่ยไม้คุณภาพดีที่มีราคาสูงอย่างขลุ่ยไม้รวกและขลุ่ยไม้เนื้อแข็งแล้ว ข่างทำขลุ่ยยังผลิตขลุ่ย PVC หรือขลุ่ยพลาสติกที่มีราคาต่ำด้วย เพื่อตอบสนองความต้องการขลุ่ยจำนวนมากที่มีราคาไม่แพง...

สำหรับการเรียนเป่าขลุ่ยนั้น ด้วยหลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ที่กำหนดให้นักเรียนต้องเรียนรู้และปฏิบัติเครื่องดนตรีได้อย่างน้อยหนึ่งชนิด ขลุ่ยจึงนับเป็นเครื่องดนตรีที่เป็นตัวเลือกสำหรับสอนนักเรียนลำดับต้น ๆ เนื่องจากขลุ่ยเป็นเครื่องดนตรีขนาดเล็กสะดวกต่อการพกพาและมีราคาถูก อีกทั้งครูผู้สอนดนตรีส่วนมากมีความสามารถในการเป่าขลุ่ยอยู่แล้ว ส่งผลให้มีการสั่งซื้อขลุ่ย PVC ของชุมชนบางไล่ไก่สำหรับนักเรียนเป็นจำนวนมาก...

อีกหนึ่งเหตุผลที่ขลุ่ยบางไล่ไก่ได้รับความนิยมในหมู่นักดนตรีไทย และนับเป็นความภาคภูมิใจของช่างทำขลุ่ยบางไล่ไก่ คือ ครึ่งหนึ่งช่างทำขลุ่ยชุมชนบางไล่ไก่ได้มีโอกาสทำขลุ่ยถวายสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี...” (Rujiumsinsin, Interview, September 30, 2021)

ผลการบูรณาการผลิตภัณฑ์ชุมชนกับนาฏศิลป์

การบูรณาการผลิตภัณฑ์ชุมชนกับนาฏศิลป์ พบว่า แต่เดิมนั้นขลุ่ยทำมาจากไม้รวก ที่พบได้ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ขลุ่ยมี 5 ประเภท ได้แก่ อู้ ร่อง เพียง เคียง และหลิบ ขลุ่ยที่ทำจากไม้รวกในอดีตนั้น มักจะนิยมทำเป็นเครื่องประดับจากวัสดุอื่น ๆ ที่มีค่า เช่น ทองเหลือง งาช้าง และไม้มั่งคั่ง เพื่อความสวยงาม ต่อมาได้มีการพัฒนาไม้เนื้อแข็งเป็นวัสดุในการทำขลุ่ย ไม้พะยูงจืดดำ เป็นไม้เนื้อแข็งมีคุณสมบัติให้เสียงขลุ่ยมีความหวาน ไพเราะ เนื่องจากเป็นไม้มั่งคั่งหายากขลุ่ยที่ทำจากไม้พะยูงจืดดำจึงมีราคาสูงกว่าขลุ่ยไม้รวกมาก เมื่อการเป่าขลุ่ยเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย แต่ขลุ่ยไม้รวกและขลุ่ยไม้เนื้อแข็งนั้นมีราคาค่อนข้างสูง ในปัจจุบันจึงมีการใช้วัสดุทดแทนที่มีราคาถูกกว่ามาก โดยมีราคาต่ำสุดเลาะละ 50 บาท และสูงสุดถึงเลาะละ 20,000 บาท ขึ้นไป ทั้งนี้ราคาขึ้นอยู่กับวัสดุที่ใช้สำหรับทำขลุ่ย ปัจจุบันชาวบ้านที่ยังคงประกอบอาชีพการทำขลุ่ยแบบดั้งเดิมมีเพียง 3 ครั้วเรือน และยังคงเปิดสอนกรรมวิธีขั้นตอนองค์ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมการทำขลุ่ยแบบดั้งเดิมให้กับเยาวชน นักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจการทำขลุ่ยเพื่อสืบสานต่อไป นอกจากชนิดของไม้และคุณภาพของเสียงขลุ่ย “ลวดลาย” เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อขลุ่ยของนักดนตรีไทยหรือผู้ที่สนใจการเป่าขลุ่ย จากข้อสันนิษฐานของนักวิชาการหลายท่านเชื่อว่าการทำลวดลายต่าง ๆ บนเลาขลุ่ยมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ด้วยวัสดุเป็นไม้หลักฐานทางโบราณวัตถุย่อมเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา บางลายเหลือไว้เพียงชื่อให้กล่าวถึง โดยไม่มีใครเคยเห็นหรือไม่รู้จักเลย เช่น ลายมะลิโรย ลายมะลิตุ้ม ลายรม เป็นต้น ลายรมนี้เชื่อกันว่าเป็นลายพิเศษมีขั้นตอนและกรรมวิธีที่ย่างยากซับซ้อน จึงเป็นเหตุให้ไม่เป็นที่นิยมทำและเลือนหายไปตามกาลเวลา คงเหลือไว้เพียงลวดลายง่าย ๆ ได้แก่ ขลุ่ยไม้ขัดเงา ลายหกดคะเมน ลายดอกพิกุล ลายกระจับ ลายตลก ลายรดน้ำ และลายหิน

ภาพ 2 ล่ายขลุ่ย

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2564 กำแพงทางเข้าชุมชนบางไผ่ไก่ แขวงหิรัญบุรี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาพบว่านาฏศิลป์สามารถบูรณาการเข้ากับผลิตภัณฑ์ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต ประเพณีความเชื่อ สถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ประเพณีและความเชื่อ เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชนตลอดจนประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ทั้งนี้ในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ดังเช่นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแรงบันดาลใจ ในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์กับการผสมผสานอัตลักษณ์ทางสัญลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชน

“...การแสดงประเภทระบำที่มีแนวคิดและแรงบันดาลใจมาจาก “ธง” หรือ “ย่าม” ของชาวไทยวน ในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ธง เป็นสิ่งของที่ชาวไทยวนจะใช้ ในชีวิตประจำวันในโอกาสต่าง ๆ เช่น การใช้ธงย่ามเพื่อการประกอบอาชีพทำไร่ นา การใช้ธงย่ามเพื่อใส่สิ่งของเครื่องใช้ ได้แก่ หมวก เงิน เสื้อผ้า ของใช้และของมีค่าอื่น ๆ รวมถึงการใช้ธงย่ามในขั้นตอนการทำอาหาร นอกจากนี้ ชาวไทยวนยังมีความเชื่อ ในเรื่องการเผาธงย่าม ไปพร้อมกับผู้เสียชีวิตเพื่อให้น้ำติดตัวไปในอีกภพภูมิ กล่าวได้ว่า ธง มีความสำคัญและอยู่คู่กับวิถีชีวิตของชาวไทยวนอยู่เสมอจนเป็น เอกลักษณ์เฉพาะที่มักจะเห็นว่าชาวไทยวนจะสะพายธงย่ามติดตัวไว้เสมอ...

...ในปัจจุบัน ธง เป็นงานหัตถศิลป์สำคัญที่สร้างรายได้ให้กับผู้คนในชุมชน ตลอดจนเป็นเครื่องที่แสดงถึง ความเป็นวัฒนธรรมที่ละเอียดอ่อน มีอัตลักษณ์ทั้งในด้าน เทคนิคการทอ ลวดลาย สีและการตัดเย็บ ในปัจจุบันชาวไทยวนในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี มีความพยายามที่จะอนุรักษ์ศิลปะการแสดงอันเป็นสื่อสัญลักษณ์ ที่แสดงถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง หากแต่เป็นการแสดงพื้นเมืองล้านนาที่หยิบ ยืมมาใช้ โดยยังไม่มี การแสดงที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาวไทยวนสระบุรีโดยเฉพาะ ผู้สร้างสรรค์จึงมีแนวคิดที่นำธงย่ามมาบูรณาการเข้ากับศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ โดยสร้างสรรค์การแสดงขึ้นใหม่ ในรูปแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์เชิงอนุรักษ์ ประเภทระบำเพื่อนำเสนอคุณค่าทางวัฒนธรรมของธงย่ามของชาวไทยวน สระบุรี...” (Ongthong, Interview, August 22, 2021)

ผลการสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์

ผลการสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ตามองค์ประกอบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ 8 ประการ มีดังนี้

1. บทการแสดง วางโครงเรื่องเป็นช่วงการแสดง 3 ช่วง ประกอบด้วย ช่วงที่ 1 การย้ายถิ่นฐาน ช่วงที่ 2 วิถีชีวิตและการทำขลุ่ย และช่วงที่ 3 การทำลายขลุ่ย
2. นักแสดง จำนวน 15 คน ผู้มีความสามารถทางการปฏิบัติการทางด้านนาฏศิลป์ในรูปแบบความสามารถทางนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์ตะวันตก นาฏศิลป์ร่วมสมัยหรือนาฏศิลป์สร้างสรรค์
3. ลีลานาฏศิลป์ แสดงดังภาพ 3 ถึงภาพ 5

ภาพ 3 ลีลานาฏศิลป์ที่ไม่ซับซ้อน และการพัฒนาการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2564 ห้องประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

ภาพ 3 คือช่วงแรก เป็นการพัฒนาการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันโดยคำนึงถึงการใช้พื้นที่การแสดง ทั้งในแง่ระดับ การใช้พื้นที่ น้ำหนักการเคลื่อนไหว เช่น ท่าทางการเดินทางอพยพย้ายถิ่นฐาน ท่าทางการหาปลา ท่าทางการล่องเรือ ท่าทางการสร้างบ้าน เป็นต้น

ภาพ 4 ลีลานาฏศิลป์ร่วมกับการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2564 ห้องประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

ภาพ 4 คือช่วงที่สอง เป็นการแสดงลีลาร่วมกับการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง คือ ไม้เนื้อแข็งที่มีความแข็งแรง และสามารถใช้ในการออกแบบลีลานาฏศิลป์ที่หลากหลาย นอกจากนั้นคณะผู้วิจัย เห็นว่าสาระที่คณะผู้วิจัย ต้องการสื่อไม่ได้ลดหายไป เช่น การสื่อเป็นเครื่องเล่น สื่อเป็นบ้าน สื่อเป็นอุปกรณ์ต่อสู้ และสื่อเป็นการทำขลุ่ย เป็นต้น

ภาพ 5 ลีลานาฏยศิลป์ได้รับแรงบันดาลใจจากลายขลุ่ยทั้ง 7 ลาย

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2564 ห้องประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

ภาพ 5 คือช่วงสุดท้ายของการแสดงลีลานาฏยศิลป์โดยได้รับแรงบันดาลใจจากลายขลุ่ยทั้ง 7 ลาย พิจารณาถึงลายเส้นเป็นสำคัญ นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ทั้งในด้าน การเคลื่อนไหวร่างกาย และการออกแบบการเคลื่อนที่บนพื้นที่แสดง

4. เสียงประกอบการแสดง ผลจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ของชาวลาวบางไส้ไก่และนำมาสู่การสร้างสรรค์เป็นบทเพลงเพื่อใช้ประกอบการแสดงชุด รอยลาวขลุ่ยบางไส้ไก่ คณะผู้วิจัยได้เลือกบันไดเสียงที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดงชุดนี้คือบันไดเสียง ด ร ม ข ล ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่เหมาะสมที่สุดตามทฤษฎีดนตรีไทย ในการนำมาแต่งเพลงที่ต้องการสำเนียงลาวเพื่อใช้ประกอบการแสดง โครงสร้างของเพลงและรูปแบบการบรรเลงได้แนวคิดและแรงบันดาลใจมาจากข้อมูลประวัติความเป็นมาของชาวลาวในชุมชนบางไส้ไก่ โดยสร้างสรรค์เพลงขึ้นมาทั้งหมด 6 ท่อน ซึ่งทุกท่อนจะบรรเลงด้วยบันไดเสียงเพลงลาวตามทฤษฎีดนตรีไทย ในการบรรเลงแต่ละท่อนก็จะมีเครื่องดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวลาว เช่น การใช้แคนหรือขลุ่ยเข้ามาเป่าเดี่ยวสอดแทรกในเพลงหรือการเป่าผสมวงเพื่อให้เพลงมีสำเนียงของความเป็นลาวมากขึ้น นอกจากนี้การบรรเลงในแต่ละท่อนเพลงจะมีกลองชนิดต่าง ๆ ทั้งกลองที่เป็นเครื่องดนตรีไทยและกลองที่เป็นเครื่องดนตรีสากล ดิน่าก่อนบรรเลงในแต่ละท่อนเพลงให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับเรื่องราวในการแสดงนาฏยศิลป์ได้เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน ผลจากการสร้างสรรค์บทเพลงประกอบการแสดง รอยลาว ขลุ่ยบางไส้ไก่ พบว่าเพลงมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการนำเสนอของนาฏยศิลป์ทำให้ชุดการแสดงมีความโดดเด่นมากขึ้น และสามารถสื่อสารเรื่องราวถึงผู้ชมได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการแสดงชุด รอยลาวบางไส้ไก่ ได้เป็นอย่างดี

5. อุปกรณ์ประกอบการแสดง ไม้เนื้อแข็งสีน้ำตาล กลึงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 เซนติเมตร ยาว 150 เซนติเมตร มีความแข็งแรงและสามารถใช้ในการออกแบบลีลานาฏยศิลป์ที่หลากหลาย

6. พื้นที่การแสดง ใช้พื้นที่ขนาดใหญ่ในการถ่ายทำลงในรูปแบบวิดีโอที่ศูนย์การเผยแพร่ต่อสาธารณชนในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ดังนั้น ในการออกแบบพื้นที่การแสดงในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยคำนึงถึงสถานที่ที่มีความกว้างขนาด 6 เมตร และความยาวขนาด 12 เมตร ซึ่งจะสามารถครอบคลุมการภาพการแสดงที่ต้องการนำเสนอ

7. แสง ต้องการความชัดเจนในการนำเสนอให้ผู้รับชมต้องสามารถเห็นการเคลื่อนไหว สีหน้าของนักแสดงได้อย่างชัดเจน

8. เครื่องแต่งกาย แสดงตั่งภาพ 6

ภาพ 6 เครื่องแต่งกายนักแสดงหญิงและนักแสดงชาย

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2564 ห้องประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

ภาพ 6 เป็นการแสดงการแต่งกายนักแสดงหญิงและนักแสดงชายที่สามารถสะท้อนเรื่องราว ความเป็นมาของชนชาติลาว และเอกลักษณ์ของลากลุ่มทั้ง 7 ลาย ได้แก่ ลายไม้ขีดเงา ลายดอกพิกุล ลายกระจับ ลายรดน้ำ ลายหูกคะเมน ลายตลก และลายหิน โดยการใช้ผ้าสีน้ำตาลอ่อน ตัดเย็บเสื้อลักษณะแขนกุดและกางเกงขายาว โดยที่ขากางเกงมีลักษณะบานออกกว้างเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคของนักแสดงในการเคลื่อนไหว ผ้าห้อยข้าง ใช้ผ้าสีแดงเข้มมีลายเพื่อให้ดูเด่นชัดขึ้นเมื่อเทียบกับสีเสื้อและกางเกงมีการปล่อยชายผ้า การใช้ผ้าสีแดงเลื้อยห่มพับเป็นแนวยาวผืนเล็กพันรอบสะเอว ใช้เครื่องเงินโดยที่เป็นสร้อยคอเส้น ผู้หญิงมีจี้ ต่างหู ปิ่นปักผมเป็นรูปดอกไม้ลักษณะคล้ายดอกจำปาลาว

ภาพ 7 ภาพรวมบรรยากาศการแสดงผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ชุด รอยลาว ขลุ่ยบางไผ่ไก่

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2564 ห้องประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

ภาพ 7 เป็นภาพบรรยากาศการแสดงโดยรวม ซึ่งได้ทำการบันทึกวีดิทัศน์การแสดงนำเสนอผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ชุด รอยลาว ขลุ่ยบางไส้ไก่ ทั้ง 3 ช่วง ตามองค์ประกอบที่ได้ออกแบบขึ้น 8 ประการ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

ผลการประเมินประสิทธิภาพผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ชุด รอยลาว ขลุ่ยบางไส้ไก่

การประเมินประสิทธิภาพผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ชุด รอยลาว ขลุ่ยบางไส้ไก่ แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการประเมินผลงานการแสดงนาฏศิลป์ ชุด รอยลาว ขลุ่ยบางไส้ไก่

ลำดับ	รายการประเมิน	ร้อยละของระดับความพึงพอใจหรือความรู้สึก				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1	ด้านบทการแสดง (Plot)	55.56	44.44	-	-	-
2	ด้านนักแสดง (Performer)	66.67	33.33	-	-	-
3	ด้านการออกแบบลีลา (Choreography)	100	-	-	-	-
4	ด้านการออกแบบเสียง (Sound)	50.00	50.00	-	-	-
5	ด้านการออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง (Props)	66.67	33.33	-	-	-
6	ด้านออกแบบพื้นที่แสดง (Acting Area)	66.67	33.33	-	-	-
7	ด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย (Costume)	-	66.67	33.33	-	-
8	ด้านการออกแบบแสง (Lighting)	66.67	-	33.33	-	-

จากตาราง 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจหรือความรู้สึกด้านการออกแบบลีลามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ได้มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันมีประโยชน์ คือ 1) ในช่วงที่ 1 ควรเพิ่มเติมสาเหตุการอพยพย้ายถิ่นฐานกลุ่มชาวลาวเวียงจันทร์ซึ่งเป็นฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นองค์ความรู้และการสร้างความเข้าใจต่อผู้แสดงให้สามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกจากภูมิหลังต่อเนื่องมาจนถึงการตั้งถิ่นฐานได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น และควรอธิบายแนวคิดในช่วงสุดท้ายหลังจากการแสดงลายหินเพื่อให้การแสดงสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น 2) การแสดงใช้ผู้แสดงจำนวนมาก ทำให้บางช่วงการแสดงที่นักแสดงแต่ละกลุ่มแสดงพร้อมกัน ทำให้มีจุดดึงดูดสายตาของผู้ชมหลายจุดและมีความน่าสนใจ และ 3) ขนาดของพื้นที่ที่ใช้แสดง ผลงานค่อนข้างเล็กไปเมื่อเทียบกับจำนวนนักแสดง จึงทำให้ภาพการแสดงบางภาพดูซ้อนทับกันบ้างนิดหน่อย แต่นับได้ว่าใช้พื้นที่การแสดงได้คุ้มค่ายิ่งถ้าได้การจัดแสงที่สามารถเฉพาะเจาะจงในพื้นที่การแสดงบางส่วนที่สอดคล้องกับบทการแสดงยิ่งจะช่วยให้การแสดงชุดนี้มีมิติและอารมณ์ได้อย่างดีมากขึ้น รวมไปถึงเครื่องแต่งกายการแสดงถ้าชุดการแสดงมีพัฒนาาร่วมไปกับเรื่องราวที่นำเสนออีกก็จะยิ่งช่วยส่งเสริมให้การแสดงดูกลมกล่อมน่าสนใจมากขึ้นอีก สำหรับการแสดงชุดนี้มีความน่าสนใจสามารถนำไปพัฒนาต่อในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (R & D) ได้อีกด้วย

อภิปรายผล

การวางโครงสร้างบทการแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงการย้ายถิ่นฐาน ช่วงวิถีชีวิตและการทำขลุ่ย และช่วงการทำลายขลุ่ยซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของนิธยา ฐิเญิมสินที่ได้ให้สัมภาษณ์ถึงการอพยพของชาวลาวที่มำตั้งรกรากที่สยามจึงได้นำวิชาความรู้เชิงช่างติดตัวและการสืบทอดองค์ความรู้ต่อ จะเห็นได้เพียงการทำ “ขลุ่ย” เพียงเท่านั้น ด้วยสาเหตุจากความระลึกถึงบ้านเกิดเมืองนอนในแผ่นดินประเทศลาว ขลุ่ยบางไส้ไก่ก็มีลวดลายที่เป็นลายดั้งเดิมและงดงาม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน (Rujiumsinsin, Interview, September 30, 2021) ด้านการคัดเลือกนักแสดงคณะผู้วิจัยคำนึงถึงสำคัญที่สุด คือ นักแสดง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ถ่ายทอดอารมณ์สู่ภาษาทางกายในการแสดง

นั้น ๆ รวมไปถึงทักษะทางการแสดงที่ได้สั่งสมจากการแสดงบนเวที นอกจากนี้ นักแสดงยังเป็นผู้สร้างความคล้อยตามให้แก่ผู้ชมในทางตรง ซึ่งนักแสดงต้องมีบุคลิกของตนเองมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในที่นี่ไม่ได้หมายถึงพรสวรรค์ แต่เป็นสิ่งที่นักแสดงสามารถสร้างขึ้นได้โดยอาศัยหลักการฝึกฝนทางร่างกาย โดยการทำซ้ำแล้วซ้ำอีก จนร่างกายเกิดความจำ เกิดความชำนาญ มั่นใจ และพร้อมที่จะนำออกมาใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา (Furaj, 2011, p. 91) การสร้างสรรค์ครั้งนี้ จึงต้องมีการคัดเลือกนักแสดงที่มีความเหมาะสมกับการแสดงนั้น ๆ คือการใช้นักแสดงผู้มีความสามารถทางนาฏยศิลป์ที่เหมาะสมกับงานสร้างสรรค์เป็นสำคัญ ด้านลีลานาฏยศิลป์สามารถนำสิ่งที่ประสมการณ์อันเป็นแรงบันดาลใจในชีวิต และนำบริบทต่าง ๆ มาปรับใช้ในงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏยศิลป์ จนเกิดเป็นรูปแบบเฉพาะได้ โดยการออกแบบลีลานาฏยศิลป์ อาจเริ่มต้นจากการค้นสดทางนาฏยศิลป์ (Improvisation) ซึ่งทำให้เกิดการดัดแปลงภาพของนักแสดงออกมา แล้วนำมาพัฒนาหรือปรับปรุงให้เข้ากับการแสดงแต่ละชิ้นได้ การออกแบบลีลาจากกระบวนการสากลเป็นสิ่งที่นิยมกระทำ โดยเริ่มจากการหาแรงบันดาลใจการทดลอง และการปรับปรุงท่าทาง แต่ในงานสร้างสรรค์ใหม่ ๆ อาจจะเริ่มต้นการออกแบบลีลานาฏยศิลป์จากสิ่งที่พบเห็นได้จากชีวิตประจำวันซึ่งเป็นแรงบันดาลใจมาจากการสังเกต (Mattayomnan, 2015, p. 63) ด้านเสียง คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสัมพันธ์ทางการแสดง และสร้างอารมณ์ความรู้สึกทำให้ผู้ชมรู้สึกคล้อยตามไปกับเรื่องราวในการแสดง และทำให้นักแสดงเข้าถึงบทบาทได้อย่างดี การนำเครื่องดนตรีมาใช้เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในการแสดงนั้นนอกจากจะเป็นการสร้างบรรยากาศแล้วยังคำนึงถึงความสำคัญในแง่มุมต่าง ๆ อันสอดคล้องกับความเห็นของจารุณี หงส์จารุ ถึงบทบาทของดนตรีในฐานะส่วนประกอบในละคร (Incidental music) คือ 1) สร้างบรรยากาศ 2) เน้นหรือทำให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม 3) นำเข้าเรื่อง 4) เชื่อมจากฉากหนึ่งไปสู่อีกฉากหนึ่ง หรือจากเวลาหนึ่งไปสู่อีกเวลาหนึ่ง 5) เพิ่มความสุนทรีย์ในละคร และ 6) ประกอบการเดินร่ำ (Hongcharu, 2007, p. 123) การออกแบบพื้นที่แสดงและการออกแบบแสงสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ ชุด รอยลาว ชล่วยบางไส้ไก่ คณะผู้วิจัยเล็งเห็นว่าหากการสร้างสรรค์จำกัดรูปแบบพื้นที่และประเภทของแสงที่นำมาใช้การแสดงนั้นอาจจะส่งผลกระทบถึงการนำการแสดงชุดนี้ออกเผยแพร่ตามสถานที่ต่าง ๆ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมุ่งให้ความสำคัญต่อเนื้อหาและรูปแบบการแสดงที่สามารถสื่อสารเนื้อหาออกมาได้อย่างชัดเจนอันเป็นการทำลายข้อจำกัดขององค์ประกอบด้านพื้นที่การแสดงและแสง ด้านเครื่องแต่งกายคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบโดยศึกษาถึงประวัติความเป็นมาโดยมุ่งถึงสามารถสื่อถึงเรื่องราว บุคลิก ลักษณะนิสัยในการแสดง ผ่านการวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผลสอดคล้องกับกฎทฤษฎี จีวากาที่ได้ให้ความเห็นว่าเครื่องแต่งกายเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดความคิด ข้อมูลและความรู้สึก และเป็นที่ผู้ออกแบบค้นพบในละครและแสดงความคิดออกมา ไม่ใช่ความคิดของคนอื่น การออกแบบเครื่องแต่งกายจะประสบความสำเร็จได้นั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ตีความตัวละครอย่างเป็นเหตุเป็นผลแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความสามารถของนักแสดงที่ใช้เครื่องแต่งกายนั้นให้เป็นส่วนหนึ่งของตัวละคร เช่น การเดิน การยืน การนั่ง การเคลื่อนไหวต่าง ๆ เป็นต้น นักแสดงจะแสดงบทบาทของตนเองผ่านภาพลักษณ์ที่ผู้ออกแบบสร้างไว้ซึ่งแสดงถึงทิศทางการนำเสนอและบรรยากาศของละคร (Jiwakanon, 2007, p. 143)

ข้อเสนอแนะ

จากคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิในการวิพากษ์การแสดงการสร้างสรณ์นาฏยศิลป์ ชุด รอยลาว ชล่วยบางไส้ไก่ สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดสู่แนวทางการออกแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) หรือ R & D ซึ่งเป็นการศึกษาในวงการอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพสินค้า การผลิตอันใหม่หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่หรือพัฒนาระบบการ ระบบหรือวิธีการทำงาน เพื่อให้ได้สิ่งที่ดีขึ้นกว่าเดิม ก่อนที่จะนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดซึ่ง R & D เป็นลักษณะหนึ่งของวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research)

การดำเนินงานวิจัยสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ชุด รอยลาว ขลุ่ยบางไส้ไก่ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 คณะผู้วิจัยจำเป็นต้องวางแผนในการดำเนินกิจกรรมต่อปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ การปิดสถานที่ การที่นักแสดงยังฉีดวัคซีนไม่ครบตามกำหนดของรัฐบาล ซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการวิจัย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจำเป็นต้องหาหนทางให้งานวิจัยสร้างสรรค์ชุดนี้สามารถดำเนินกิจกรรมได้ อาทิ ส่งเสริมให้นักศึกษาเข้ารับวัคซีนให้ครบถ้วน มีมาตรการในการป้องกัน คัดกรองก่อนเข้ามาทำกิจกรรม ไปจนถึงการสร้างผลงานนาฏศิลป์ชุดนี้และบันทึกเป็นวิดิทัศน์ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน ดังนั้น การระบาดของไวรัสโควิด-19 จึงเป็นอุปสรรคที่ทำให้คณะผู้วิจัยค้นหาช่องทางใหม่ ๆ ในการดำเนินโครงการวิจัยให้บรรลุเป้าหมาย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนอุดหนุนงานวิจัยจากงบประมาณบริการวิชาการ โครงการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนในชุมชน กิจกรรมวิจัยผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด รอยลาว ขลุ่ยบางไส้ไก่ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

เอกสารอ้างอิง

- Asawasemachai, T. (2021). The Ideas of the Creation of Contemporary Dance Through Poachangkapi Chant. *Journal of Humanities and Social Bansomdejchaopraya Rajabhat University*, 16(1), 150-176. (In Thai)
- Chareonrob, C., Kreitkong, A., & Wongsrikeaw, K. (2016). *The Inheritance of local Wisdom in fine and applied arts, at the Thonburi district by local Wisdom information system*. Research report. Thonburi Rajabhat University, Bangkok. (In Thai)
- Chuangpinit, T., Mr. (2021, 30 September). Expert in the Office of Arts and Culture, Bansomdejchaopraya Rajabhat University. *Interview*. (In Thai)
- Furaj, S. (2011). *Mime: The Art of Posture and Movement*. Bangkok : Thammasat Printing House. (In Thai)
- Hongcharu, J. (2007). *Theatrical review*. Bangkok : Chulalongkorn University. (In Thai)
- Intangible cultural heritage. (2006). *Faun Sao Mai. Performing Arts*. Retrieved May 26, 2021, from <http://ich.culture.go.th/index.php/th/ich/performing-arts/236-performance/310-----m-s> (In Thai)
- Jiwakanon, R. (2007). *Theatrical review*. (3rd ed.). Bangkok : Chulalongkorn University. (In Thai)
- Jutaviphat, W. (1999). *Thai Handicrafts, Background and Current production. Case study: Flute Making*. Bangkok : N. p. (In Thai)
- Mattayomnan, W. (2015). *The Creation of Dance from Concept upon Narayana's Reincarnations*. Dissertation, Doctor of Fine and Applied Arts Program in Fine and Applied Arts, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)

- Onghthong, T. (2021, 22 August). Lecturer, Angthong College of Dramatic Arts Bunditpatanasilpa Institute Ministry of Culture. Integration of community products with dance arts. *Interview*. (In Thai)
- Onghthong, T. (2022). The Creation of Performance “Thong Thai Yuan”. *NRRU Community Research Journal*, 16(3), 56-69. (In Thai)
- Phothiyen, K. (2019). Creative Thinking: Talent that teachers should create to student. *Journal of Education Silpakorn University*, 17(1), 9-27. (In Thai)
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal for Educational Research*, 2, 49-60.
- Rujjimsin, N. (2021, 30 September). Bang sai kai Community Philosopher (Laos Village). *Interview*. (In Thai)
- Seanaei, T. (2016). *The Creation of Contemporary Dance on the Theme of ‘Women who were Mentally Affected by the Insurgency in the South of Thailand*. Dissertation, Doctor of Fine and Applied Arts Program in Fine and Applied Arts, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Sujchaya, S. (ed.). (1999). *"A traveler...for understanding of the land": Thonburi*. Bangkok : Bangkok Printing House. (In Thai)
- Suwancharas, S., Akkahad, D., Wichaidit, J., & Deshchaisri, R. (2019). The Development of Information and Communication Technology Skill with the Participation of the Community to Enhance Marketing and Conservation of Ban Lao Bamboo Flute Local Wisdom. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*, 13(1), 63-74. (In Thai)
- Theeravaravissitt, N. (2016). *The Creation of a Dance Based on the Concept of Samma Ditthi*. Dissertation, Doctor of Fine and Applied Arts Program in Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)

การพัฒนาแนวทางเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษา
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา
**DEVELOPMENT OF A NETWORK OF TEACHER-COUNSELORS
IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE NAKHON RATCHASIMA**

ฐิติกาญจน์ บุญรักษา อินทาปัจ*
Thitikan Boonraksa Intapaj*

*อาจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000, ประเทศไทย

*Lecturer Dr., Faculty of Education, Nakhon Rachasima Rajabhat University, Nakhon Rachasima Province, 30000, Thailand
E-mail address (Corresponding author) : *thitikan.i@nrru.ac.th

รับบทความ : 1 เมษายน 2565 / ปรับแก้ไข : 7 พฤษภาคม 2565 / ตอรับบทความ : 2 มิถุนายน 2565

Received : 1 April 2022 / Revised : 7 May 2022 / Accepted : 2 June 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.62

ABSTRACT

Entering an aging society requires a body of knowledge to promote health. The objectives of this research were to support teachers in counseling students in schools to prevent and resolve motivation problems. This qualitative research aimed to study the current state of school counseling to develop guidelines for a network of teacher-counselors in schools under the Secondary Educational Service Nakhon Ratchasima and to assess the possibility of practical approaches. The 34 key informants were purposive sampling according to the criteria. The instruments used were the structured interview, Content validation by experts. The Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranged from 0.80-1.00. The data were collected through semi-in-depth interview forms and focus group discussions. The data were analyzed by content analysis. The research finding is as follows. 1) The present condition of teacher-counselors in schools with three main issues: counseling students with problems and factors in counseling students. Guidelines for building a network of counselor teachers in schools 2) There were ten guidelines for developing a network of counselor teachers within schools, (1) establishment, (2) objectives, (3) characteristics, (4) benefits, (5) activities, (6) network links, (7) monitoring and evaluation, (8) members, (9) structure and roles, (10) member retention and 3) The feasibility assessment results were likely to be put into practice. The utilization of the research results was that all schools under the supervision set up a network of counselor teachers and supervisors and prepared courses and activities for counselor teachers.

Keywords : Guideline development, Building network, Counselor teacher

บทคัดย่อ

การสนับสนุนให้มีครูผู้ให้การปรึกษานักเรียนในโรงเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน นำมาสู่ งานวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการให้การปรึกษา พัฒนาแนวทางเครือข่ายครู ผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครราชสีมา และประเมินความเป็นไปได้ ในการปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการอภิปรายกลุ่ม ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการให้การปรึกษาภายในโรงเรียน มี 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การให้การปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหา ปัจจุบันในการให้การปรึกษาแก่นักเรียน และแนวทางการสร้างเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียน 2) แนวทาง พัฒนาการสร้างเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาภายในโรงเรียน มี 10 แนวทาง ได้แก่ (1) เริ่มต้นจัดตั้ง (2) จุดประสงค์ (3) ลักษณะ (4) ประโยชน์ (5) กิจกรรม (6) การเชื่อมโยง (7) การติดตามประเมินผล (8) สมาชิก (9) โครงสร้างและบทบาท

และ (10) การรักษาสมาชิก และ 3) ผลการประเมินความเป็นไปได้ที่นำไปจะปฏิบัติใช้จริง การนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้แก่ ทุกโรงเรียนในสังกัดดำเนินการตั้งเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษา และศึกษานิเทศก์จัดทำหลักสูตรและกิจกรรมครูผู้ให้การปรึกษา

คำสำคัญ : การพัฒนาแนวทาง, การสร้างเครือข่าย, ครูผู้ให้การปรึกษา

บทนำ

โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นสถานที่ผลิตนักเรียนให้เติบโตเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวหน้า ทว่าในปัจจุบันมีอัตราการแข่งขันสูงและเป็นยุคสมัยของสังคมออนไลน์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา นักเรียนในปัจจุบันให้ความสำคัญกับสื่อออนไลน์เป็นอันดับหนึ่งในชีวิต ทั้งใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นเป็นหลัก และเป็นสื่อกลางสำหรับนำเสนอชีวิตตนเองให้สังคมรับรู้ และคอยติดตามผู้อื่นอยู่ตลอดเวลาแล้วนำมาเปรียบเทียบกับชีวิตตนเอง ซึ่งพฤติกรรมการให้ความสำคัญกับสื่อออนไลน์มากเกินไป ส่งผลกระทบโดยตรงต่อค่านิยมและพฤติกรรมด้านลบของนักเรียนหลายด้าน ทั้งด้านความฟุ้งเฟ้อ เช่น ค่าอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ต้องให้ทันสมัย ค่าอาหารเครื่องดื่ม ค่าเครื่องแต่งกายราคาแพง และค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวสร้างความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ ด้านทัศนคติต่อการเรียน ที่เห็นว่าการเรียนให้สำเร็จไม่ใช่สิ่งจำเป็นอีกต่อไป เพราะมีช่องทางการประกอบอาชีพในสื่อออนไลน์ได้โดยไม่ต้องอาศัยความสำเร็จทางการศึกษาหรือใบปริญญา ด้านการใช้ภาษาในการสื่อสาร ทั้งการใช้ถ้อยคำที่หยาบคาย การใช้คำลามกและศัพท์แสลงต่าง ๆ ในการสนทนาจนเป็นปกติ และด้านการประพฤติดิตต่าง ๆ ที่มีความเสี่ยงต่อการใช้ชีวิตอันเกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักเรียนที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ (Suksomsot & Pumpruek, 2021, pp. 13-14) ทั้งยังเกิดผลกระทบในด้านสุขภาพทางจิตของนักเรียน เช่น รู้สึกโดดเดี่ยวจากบุคคลรอบข้าง เพราะสัมพันธ์ภาพเสมือนที่ไม่มีจริง เกิดความเครียด วิตกกังวลเนื่องจากถูกเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นตลอดเวลา ความสัมพันธ์กับครอบครัวและบุคคลรอบข้างลดน้อยลง และมีปัญหาทางการเรียน เนื่องจากไม่มีเวลาและไม่ใส่ใจต่อการเรียน เป็นต้น ซึ่งปัญหาที่เป็นผลกระทบจากสังคมออนไลน์เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุให้เกิดภาวะเครียดและซึมเศร้าในนักเรียนวัยรุ่น ดังรายงานความชุกของภาวะซึมเศร้าและความคิดฆ่าตัวตายของวัยรุ่นไทยในภาพรวมของประเทศปี พ.ศ. 2563 สำรวจโดยกรมสุขภาพจิต (Department of Mental Health, 2020, online) จากนักเรียนวัยรุ่น อายุ 13-17 ปี จำนวน 5,345 คน พบว่าปัญหาสุขภาพจิตในวัยรุ่นไทยมีความคิดอยากฆ่าตัวตายมากถึงร้อยละ 15 ในจำนวนนี้เคยพยายามลงมือกระทำร้อยละ 13 จากสถิตินี้เป็นสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องตระหนักและร่วมมือกันหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตายในกลุ่มวัยรุ่นที่ถือเป็นเด็กและเยาวชนอันเป็นกำลังสำคัญของประเทศ โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีความใกล้ชิดกับเด็กนักเรียนรองลงมาจากครอบครัว

การให้ความช่วยเหลือนักเรียนถือเป็นหนึ่งภารกิจสำคัญของครูเนื่องจากนักเรียนที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่อาจประสบปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตหลายด้าน เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาการเรียนที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เช่น ผลการเรียนต่ำ เรียนไม่ทันเพื่อน ไม่สนใจเรียน หรือเกเร หนีเรียน เป็นต้น ด้วยประสบการณ์ชีวิต ความคิดการไตร่ตรองและการตัดสินใจที่ยังไม่เพียงพอในการจัดการกับปัญหา นักเรียนจึงต้องได้รับความช่วยเหลือจากครูที่ตนไว้วางใจและเชื่อมั่นว่า จะสามารถช่วยเหลือให้แก่ปัญหานั้นได้ทันการณ์ เมื่อใดก็ตามที่ครูเจอปัญหาของลูกศิษย์ สิ่งแรกที่ครูควรทำคือการพิจารณาว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมาจากต้นตอใด ด้วยการเริ่มต้นฟังสิ่งที่อยู่ภายในใจนักเรียน เพื่อให้รู้จักและเข้าใจนักเรียนว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการให้การปรึกษากับนักเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งของครูในการช่วยเหลือนักเรียนที่กำลังประสบปัญหาในชีวิต ให้มีทางออกที่เหมาะสม มีแนวทางและวิธีการที่สามารถแก้ไขปัญหานั้นให้ลุล่วงได้ในที่สุด (Potiyen, 2021, pp. 25-26) ซึ่งครูทุกคนในโรงเรียนพึงนำหลักจิตวิทยาประยุกต์ใช้กับนักเรียนโดยตรง เพื่อให้สามารถเป็นครู

ที่เข้าใจนักเรียนและให้การปรึกษาแก่นักเรียนได้ ไม่เพียงแต่มุ่งถ่ายทอดความรู้ในวิชาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเป็นที่พึ่งเมื่อนักเรียนประสบกับปัญหาในชีวิต ที่มีผลต่อสมาธิและความสามารถในการเรียนของนักเรียน ด้วยการรู้จักสอดส่องสังเกตอาการและพฤติกรรมที่ผิดปกติไป ใส่ใจรับฟัง ให้การช่วยเหลือ ให้การปรึกษาอย่างเต็มที่ และส่งต่อเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือเยียวยาต่อไป ฉะนั้นโรงเรียนจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทและหน้าที่ของครูผู้ที่สามารถให้การปรึกษาแก่นักเรียนในโรงเรียน นอกเหนือไปจากการบริการของครูแนะแนวซึ่งไม่สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึงและใกล้ชิดนักเรียนเทียบเท่ากับครูผู้สอนแต่ละชั้นปีโดยตรง โดยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาครูผู้ให้การปรึกษาแก่นักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาวะที่ดี เพื่อประโยชน์โดยตรงต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน อันเป็นหน้าที่ที่สำคัญของครูทุกคนที่จะต้องปฏิบัติ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาองค์ความรู้ ทักษะ เทคนิค และแนวทางในการให้การปรึกษาตามหลักจิตวิทยาการปรึกษาอย่างถูกต้อง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนวัยรุ่น ในฐานะของครูที่ปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันของการให้การปรึกษาภายในโรงเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ถึงการทำหน้าที่เป็นครูผู้ให้การปรึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาแก่นักเรียนในโรงเรียน และเพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการสร้างเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ไปปฏิบัติใช้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการให้การปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา
2. เพื่อพัฒนาแนวทางเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำแนวทางเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมาไปปฏิบัติ

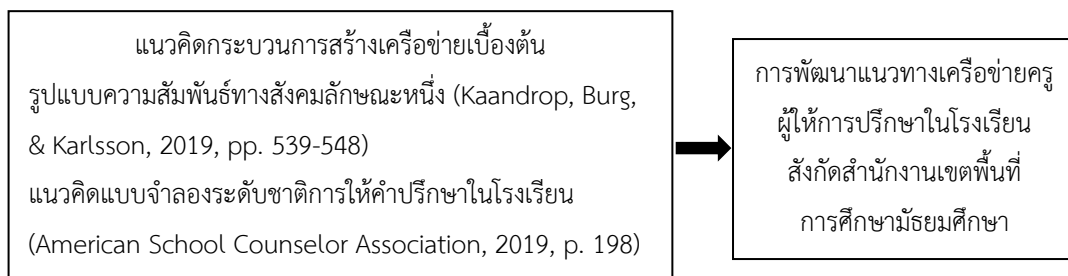
ประโยชน์การวิจัย

เป็นการพัฒนาเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาแก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดกระบวนการการสร้างเครือข่ายเบื้องต้น (Initial networking process) คือรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมลักษณะหนึ่ง (Social network) ที่ไม่มีขอบเขตหรือโครงสร้างที่ชัดเจนตายตัว อาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาตามจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับบริบทสังคมนั้น และมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายโดยรักษาความสัมพันธ์ให้ต่อเนื่อง จาก Kaandrop, Burg, and Karlsson (2019, pp. 539-548) ร่วมกับแนวคิดแบบจำลองระดับชาติการให้คำปรึกษาในโรงเรียน ของสมาคมนักจิตวิทยาโรงเรียนอเมริกัน ฉบับที่ 4 (The ASCA National Model 4th edition) (American School Counselor Association, 2019, p. 198) เป็นกรอบสำหรับการพัฒนาแนวทางเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาแก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เพื่อกำหนดความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างขององค์ประกอบของการพัฒนาเครือข่าย ที่สะท้อนถึงแนวทางที่ครอบคลุมการออกแบบ การนำไปใช้และการประเมิน

โปรแกรมการให้คำปรึกษาในโรงเรียนที่ช่วยพัฒนาความสำเร็จของนักเรียน และที่สำคัญคือความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและครูทุกฝ่ายในโรงเรียน รวมถึงครอบครัว นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ สามารถแสดงกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยกำหนดขอบเขตด้านพื้นที่เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากร คือครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา จำนวน 3,968 คน (The secondary Educational Service Nakhon Ratchasima, 2022, online)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำแนกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 จำนวน 24 คน และกลุ่มที่ 2 จำนวน 10 คน ซึ่งไม่ใช่บุคคลเดียวกับกลุ่มที่ 1 โดยมีเกณฑ์คุณสมบัติ ดังนี้

เกณฑ์คัดเข้า คือ 1) ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมาที่มีประสบการณ์สอนในโรงเรียนไม่น้อยกว่า 1 ปี 2) เคยมีประสบการณ์ให้การปรึกษาแก่นักเรียนหรือกำลังให้การปรึกษาแก่นักเรียนในปัจจุบัน 3) สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ได้ และมีความสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) มีกรอบของประเด็น 2 ประเด็นหลักที่สร้างขึ้น คือ ประเด็นที่ 1 ประสบการณ์ให้การปรึกษาแก่นักเรียนภายในโรงเรียน และประเด็นที่ 2 เครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาในโรงเรียน จำนวน 3 ประเด็นย่อย คือ 1) การจัดตั้งเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาในโรงเรียน 2) ดำเนินการและบริหารเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาในโรงเรียน และ 3) สมาชิกเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาในโรงเรียน โดยตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ของแนวคำถามสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญด้านการปรึกษาเชิงจิตวิทยาจำนวน 3 ท่าน ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ของแบบสัมภาษณ์

แนวคำถาม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	1	2	3	
1. นอกเหนือจากงานให้คำปรึกษาแล้ว ท่านมีหน้าที่และความรับผิดชอบใดบ้างในโรงเรียนหรือไม่	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	
2. ประสบการณ์ที่นักเรียนมารับการปรึกษากับท่านเกิดขึ้นเมื่อใด	เหมาะสม	เหมาะสม	ควรแก้ไข	ท่านมีประสบการณ์ให้การปรึกษาแก่นักเรียนมานานเท่าใด

ตาราง 1 (ต่อ)

แนวคำถาม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	1	2	3	
3. ประเด็นปัญหาใดบ้างที่นักเรียนนำมารับการปรึกษากับท่าน	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	
4. ท่านบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนบริเวณใดภายในโรงเรียนของท่าน	ควรแก้ไข	เหมาะสม	เหมาะสม	ควรถามถึงผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษา
5. มีปัจจัยสนับสนุนใดในการบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนภายในโรงเรียนของท่าน	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	
6. มีปัจจัยขัดขวางหรืออุปสรรคใดในการบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนภายในโรงเรียนและท่านแก้ไขอย่างไร	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	
7. นอกจากท่านแล้วมีคุณครูท่านอื่นในโรงเรียนเคยมีประสบการณ์การให้คำปรึกษาแก่นักเรียนบ้างหรือไม่	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	
8. มีนักเรียนมากน้อยเพียงใดที่ท่านเห็นว่าควรได้รับการช่วยเหลือด้วยการให้คำปรึกษา และเมื่อพบนักเรียนที่มีปัญหา ท่านทำอย่างไร	เหมาะสม	เหมาะสม	ควรแก้ไข	มีนักเรียนมากน้อยเพียงใดที่ท่านเห็นว่าควรได้รับการช่วยเหลือด้วยการให้คำปรึกษา
9. เครือข่ายครูผู้ให้คำปรึกษามีอาชีพในโรงเรียนควรมีวัตถุประสงค์เช่นไร	เหมาะสม	เหมาะสม	ควรแก้ไข	ถามก่อนว่าโรงเรียนท่านมีเครือข่ายหรือยัง
10. ประโยชน์ของเครือข่ายครูผู้ให้คำปรึกษามีอาชีพที่จัดตั้งขึ้นในโรงเรียนครอบคลุมเรื่องใดบ้าง	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	
11. ท่านมองว่าการดำเนินงานเครือข่ายครูผู้ให้คำปรึกษามีอาชีพในโรงเรียนของท่านควรเป็นอย่างไร	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	
12. โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายครูผู้ให้คำปรึกษามีอาชีพในโรงเรียนมีลักษณะอย่างไร	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	
13. กิจกรรมของเครือข่ายครูผู้ให้คำปรึกษามีอาชีพในโรงเรียนประกอบไปด้วยกิจกรรมใดบ้าง	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	
14. ลักษณะการเชื่อมโยงหรือกลไกการเชื่อมโยงของเครือข่ายครูผู้ให้คำปรึกษามีอาชีพในโรงเรียนควรเป็นอย่างไร	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	
15. กระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกที่มาร่วมครูผู้ให้คำปรึกษามีอาชีพในโรงเรียน ควรดำเนินการอย่างไร	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	
16. การสร้างความมีส่วนร่วมของสมาชิกและการรักษาความเป็นสมาชิกโรงเรียนสามารถทำได้อย่างไร	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	
17. ขอให้ท่านระบุประเด็นอื่นเพิ่มเติมจากคำถามข้างต้น (ถ้ามี)	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	

จากตาราง 1 พบว่าแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เมื่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruency: IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความถูกต้องและเหมาะสมและมีรายการปรับปรุงแนวคำถามจำนวนเล็กน้อย จำนวน 5 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามข้อเสนอนแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว จึงสามารถนำไปใช้ได้

วิธีการเก็บข้อมูลใช้ 3 วิธีการ ได้แก่ 1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary analysis) เช่น คู่มือครูและแผนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) แผนการพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนว ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เป็นต้น เพื่อสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ 2) ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) กับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 และ 3) อภิปรายกลุ่ม (Focus group discussion) จำนวน 2 ครั้งกับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยมีประเด็นการสนทนากลุ่มคือ ประเมินความเป็นไปได้ในการนำแนวทางเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมาไปปฏิบัติใช้ เนื่องจากความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 จำนวน 10 คน มีเวลาว่างไม่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องแบ่งการอภิปรายกลุ่มออกเป็น 2 ครั้ง

วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยเตรียมข้อมูลโดยถอดเทปอย่างละเอียดแบบคำต่อคำ (Verbatim) แล้วให้รหัสข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive coding) ผู้วิจัยอ่านเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างละเอียดและมองหาประเด็นสำคัญจากข้อมูล เพื่อให้รหัสข้อมูล (Coding) แล้วจัดกลุ่มข้อมูลสร้างเป็นหมวดหมู่ย่อยเพื่อนำไปสู่ความคิดรวบยอด (Concept) สังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมาและสรุปประเด็น (Thematic analysis) ความเป็นไปได้ในการนำแนวทางเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมาไปปฏิบัติจากมติร่วมในการอภิปรายกลุ่ม

การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยนี้ได้รับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่ใบรับรอง HE-015-2564 ลงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ.2564

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยคำนึงถึงความยินยอมและความปลอดภัยของกลุ่มอาสาสมัครเป็นหลัก โดยชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ และมีสิทธิในการถอนตัวจากการวิจัยได้ทุกเมื่อหากต้องการ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล จากนั้นจึงให้กลุ่มตัวอย่างเซ็นใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ในส่วนข้อมูลจะเก็บรักษาไว้เป็นความลับ และจะถูกทำลายเมื่อสิ้นสุดการวิจัยภายใน 1 ปี

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการให้การปรึกษาภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา จำนวน 24 คน มี 3 ประเด็นหลัก 8 ประเด็นย่อย ดังรายละเอียดตาราง 2

ตาราง 2 สภาพปัจจุบันของการให้การศึกษากายในโรงเรียน

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
ประเด็นที่ 1 การให้การศึกษแก่นักเรียนที่มีปัญหา	1.1 ลักษณะปัญหาของนักเรียน 1.2 การปฏิบัติกับนักเรียนที่มีปัญหา 1.3 บริเวณที่ให้การศึกษแก่นักเรียน 1.4 ผลที่เกิดกับนักเรียนหลังจากการปรึกษา
ประเด็นที่ 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการให้การศึกษแก่นักเรียน	2.1 ปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินงาน 2.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการดำเนินงาน
ประเด็นที่ 3 แนวทางการสร้างเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษากายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครราชสีมา	3.1 ลักษณะของเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษากายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา 3.2 การจัดตั้งเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษากายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา

จากตาราง 2 พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีประสบการณ์ในการศึกษแก่นักเรียน มีวิธีการที่ปฏิบัติกับนักเรียนที่หลากหลายขึ้นอยู่กับความเหมาะสม เช่นเพิ่มการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนมากขึ้นและหาช่องทางช่วยเหลือนักเรียนด้วยวิธีต่าง ๆ โดยทันที โดยการประสานกับครูประจำชั้นของนักเรียน หรือปรึกษากับนักจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษา และหลังจากการให้การศึกษแก่นักเรียนมีผลการเปลี่ยนแปลงทางบวกเกิดกับนักเรียนที่คุณครูสามารถสังเกตเห็นได้ ทั้งนี้สถานที่สำหรับให้การศึกษแก่นักเรียนประกอบด้วยห้องเรียนหลังจากการสอนเสร็จสิ้นและนักเรียนคนอื่นออกจากห้องแล้ว ห้องทำงานของครู และบริเวณที่นั่งต่าง ๆ บริเวณโรงเรียน ซึ่งการให้การศึกษแก่นักเรียนมีทั้งปัจจัยที่สนับสนุนที่เอื้อให้ครูสามารถให้การศึกษแก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขัดขวางที่ส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการให้การศึกษแก่นักเรียนด้วย

2. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษากายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา มี 10 ขั้นตอน ดังรายละเอียดตาราง 3

ตาราง 3 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษากายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา

ขั้นตอนการพัฒนาเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษากายในโรงเรียน	วิธีการ
ขั้นตอนที่ 1 การเริ่มต้นจัดตั้ง	1.1 เป็นลำดับขั้น 1.2 ปรับปรุงพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ขั้นตอนที่ 2 จุดประสงค์	2.1 เพื่อช่วยเหลือนักเรียน 2.2 เพื่อแลกเปลี่ยน แบ่งปันการทำงานกันเครือข่าย
ขั้นตอนที่ 3 ลักษณะของเครือข่าย	3.1 ลักษณะงานที่ต้องทำ 3.2 กระบวนการทำงาน
ขั้นตอนที่ 4 ประโยชน์การดูแล	4.1 ด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านอาชีพ
ขั้นตอนที่ 5 กิจกรรมของเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษากายในโรงเรียน	5.1 กิจกรรมครูในเครือข่าย 5.2 กิจกรรมแก่นักเรียน
ขั้นตอนที่ 6 การเชื่อมโยงเครือข่าย	6.1 เครือข่ายภายในโรงเรียน 6.2 เครือข่ายภายนอกโรงเรียน

ตาราง 3 (ต่อ)

ขั้นตอนการพัฒนาเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาในโรงเรียน	วิธีการ
ขั้นตอนที่ 7 การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน	7.1 รูปแบบในการติดตามและประเมินผล 7.2 ระยะเวลาในการติดตามและประเมินผล 7.3 ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการติดตามและประเมินผล 7.4 ประเด็นที่ติดตามและประเมินผล
ขั้นตอนที่ 8 สมาชิกในเครือข่าย	8.1 มีคำสั่งแต่งตั้งจากโรงเรียน 8.2 วิธีการเข้าร่วมเครือข่าย
ขั้นตอนที่ 9 โครงสร้างบทบาทและหน้าที่สมาชิกภายในเครือข่าย	9.1 โครงสร้างภายในโรงเรียน 9.2 โครงสร้างระหว่างโรงเรียน
ขั้นตอนที่ 10 การรักษาความเป็นสมาชิกภายในเครือข่าย	10.1 ปักจายภายในตัวบุคคล 10.2 ปักจายภายนอกตัวบุคคล

จากตาราง 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา มี 10 ขั้นตอนอย่างเป็นลำดับ พร้อมด้วยวิธีการแต่ละขั้นเสนอแนะให้แต่ละโรงเรียนสามารถดำเนินการพัฒนาเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาในโรงเรียนตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทแต่ละโรงเรียนได้

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำแนวทางพัฒนาเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมาไปปฏิบัติใช้ พบว่ามีความเป็นไปได้ให้สามารถเกิดได้จริง เนื่องจากมีวิธีการที่ชัดเจนเป็นขั้นตอนและมีความยืดหยุ่นเหมาะสม ครอบคลุม โดยปรากฏเริ่มจากการจัดตั้งเครือข่ายให้เกิดขึ้นตลอดจนการดำเนินงานภายในเครือข่าย และในขณะนี้ยังไม่มีเครือข่ายการทำงานในลักษณะนี้เพื่อช่วยเหลือให้การศึกษาแก่นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมาปรากฏเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะดำเนินงานอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม แต่เป็นเครือข่ายส่วนตัวของครูในโรงเรียนพยายามช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา และส่งต่อปรึกษากันระหว่างครูที่มีความสนิทคุ้นเคยกันอยู่แล้ว หรือบางโรงเรียนเป็นเพียงรูปแบบกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียน ที่มอบหมายให้ครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเท่านั้น ดังนั้นหากสร้างเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมาตามแนวทางดังกล่าวแล้ว ครูในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมาต่างมีความเห็นในทิศทางเดียวกันทุกคนว่าต้องการให้เกิดขึ้นอย่างมากที่สุด และพร้อมที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาในโรงเรียนของตนเอง

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันของการให้การศึกษาภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา บ่งชี้ถึงปัญหาของนักเรียนที่มีอยู่ในขณะนี้ ได้แก่ ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาครอบครัว และปัญหาความสัมพันธ์ เช่น ทะเลาะกับเพื่อน ออกหัก และความกดดันจากครอบครัว เป็นต้น โดยเฉพาะปัญหาของครอบครัวมีผลกระทบปัญหา ด้านการเรียนอย่างยิ่ง สอดคล้องกับพัฒน์รัตน์ มณฑลอนันต์ธร (Moltolananthorn, 2019, pp. 11-13) ที่กล่าวว่า สาเหตุของความแตกแยกของครอบครัว การหย่าร้าง ทะเลาะเบาะแว้ง และครอบครัวไม่เข้าใจเป็นสาเหตุสำคัญที่นักเรียนขาดสมาธิทางการเรียน เรียนไม่รู้เรื่อง และเสี่ยงลาออกกลางคัน ซึ่งในบางกรณีนักเรียนสามารถก้าวผ่านปัญหานั้น

ได้ด้วยตนเอง แต่บางครั้งปัญหานั้นคงอยู่ในระยะยาว นักเรียนบางรายต้องการความช่วยเหลือคุณครูภายในโรงเรียนที่สามารถพูดคุยปรึกษาได้ ฉะนั้นโรงเรียนต่าง ๆ จึงไม่ควรมองข้ามปัญหาด้านส่วนตัวและสังคมของนักเรียน ดังที่ Nash and Granada (2021, online) ที่กล่าวว่าปัญหาสุขภาพจิตของเด็กและวัยรุ่นนั้นมีความความเปราะบาง เพราะส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของเด็กทุกด้านและสะสมสืบเนื่องกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีปัญหาได้ เมื่อครูใส่ใจและรับรู้ความเครียด ความวิตกกังวล หรือปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนแล้ว ครูควรมองหาช่องทางเข้าไปช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลทันทีด้วย ซึ่งปัญหาด้านสุขภาพจิตของนักเรียน Pascoe, Hetrick, and Parker (2020, p. 104) พบว่างานวิจัยหลายงานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันต่างบ่งชี้ว่าปัญหาความเครียดในนักเรียนสามารถลดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลดแรงจูงใจ และเพิ่มความเสี่ยงการออกจากโรงเรียน และยังควรมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาอย่างต่อเนื่องด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการช่วยเหลือให้การปรึกษาแก่นักเรียนในกรณีที่โรงเรียนไม่มีห้องบริการการปรึกษาโดยเฉพาะ ครูผู้ให้การปรึกษากับนักเรียนสามารถมองหาบริเวณต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เช่นภายในห้องเรียนหลังเลิกเรียน ห้องพักครู ที่นั่งในมุมสงบของโรงเรียนที่มีความเหมาะสม โดยจะหลีกเลี่ยงบริเวณที่มีคนพลุกพล่านเดินไปมาซึ่งอาจจะได้ยินการสนทนาระหว่างครูและนักเรียนได้ ด้วยคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับของนักเรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ Camadan, Topsakal, and Sadikoglu (2021, p. 90) ที่ศึกษาประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่ผู้ให้คำปรึกษาโรงเรียนในประเทศตุรกีต่างสะท้อนว่าต้องเผชิญกับประเด็นทางจริยธรรมในกรณีของการรักษาความลับเนื่องจากไม่มีพื้นที่สำหรับการให้การปรึกษาโดยตรง จึงเสนอแนะให้ผู้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาในโรงเรียนคำนึงถึงประเด็นนี้อย่างยิ่ง ด้วยการจัดหาสถานที่อันเหมาะสมเพื่อความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับตามจริยธรรมสากลทางวิชาชีพของนักจิตวิทยาการศึกษา (Code of ethics) หลังจากนี้นักเรียนได้มาปรึกษากับครูแล้ว นักเรียนสะท้อนว่ามีความรู้สึกผ่อนคลายและสบายใจที่ได้ระบายปัญหาที่เผชิญอยู่ สอดคล้องกับ Pappas (2020, p. 64) พบว่าหลังจากนักเรียนได้รับการปรึกษาในโรงเรียน จากการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น นักเรียนที่เคยได้รับการให้การปรึกษามีวินัยที่ดีขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาตนเองได้ และเพิ่มพูนความรู้ทั้งด้านส่วนตัว สังคม และอาชีพ ทั้งยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าการที่ครูสามารถให้การปรึกษากับนักเรียนช่วยให้นักเรียนมีความคิดและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น สามารถวางแผน ตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง สามารถเรียนได้อย่างราบรื่นมากขึ้น

ปัจจัยสนับสนุนการให้การปรึกษากับนักเรียนในโรงเรียน ได้แก่ปัจจัยภายใน คือทัศนคติที่พร้อมช่วยเหลือนักเรียน มีบุคลิกภาพที่เป็นมิตรและอบอุ่นที่ทำให้นักเรียนเข้ามาขอรับคำปรึกษาจากครู เช่นเดียวกับ Madeson (2022, online) ที่ระบุว่าทัศนคติของผู้ให้การปรึกษามีส่วนสำคัญอย่างมากต่อสัมพันธภาพในการปรึกษา จะช่วยให้กระบวนการให้การปรึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่นเดียวกับ Atekcici (2019, pp. 508-509) ระบุว่าผู้ทำหน้าที่ให้การปรึกษานั้นจะต้องมีคุณสมบัติส่วนตัวหลายประการ ล้วนแล้วแต่มาจากทัศนคติในตนเองที่ผู้มาปรึกษาสามารถสัมผัสได้ถึง การเปิดกว้าง มีมนุษยธรรม รู้จักถามและฟังอย่างไม่ตัดสิน ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้สัมพันธ์ต่อการแสวงหาความช่วยเหลือทางจิตใจ กับ ดังนั้นทัศนคติและบุคลิกภาพของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การให้การปรึกษากับนักเรียนประสบผลสำเร็จ และปัจจัยภายนอกที่ช่วยสนับสนุนการให้การปรึกษากับนักเรียน คือการได้รับความเข้าใจและการสนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน ที่พร้อมแบ่งเบาภาระงาน ช่วยให้ครูผู้ให้การปรึกษาสามารถให้การปรึกษากับนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ความร่วมมือและความเข้าใจของเพื่อนร่วมงานนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมากต่อการปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น และประสบความสำเร็จ ดังที่ Maehder et al. (2020, pp. 9-10) กล่าวว่าการทำงานร่วมมือกันโดยเฉพาะในเครือข่ายขนาดเล็กระหว่างผู้ปฏิบัติงาน และทีมบริหาร เห็นคุณค่าในงาน มีการดูแลสนับสนุนร่วมมืออย่างเต็มที่ ส่งผลอย่างยิ่งต่อกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน

ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการที่ครูผู้ให้การปรึกษาจะสามารถให้การปรึกษาแก่นักเรียนในโรงเรียนได้เป็นอย่างดีนั้น ไม่เพียงแต่การมีบุคลิกภาพและทัศนคติที่เอื้อต่อการทำงานเพียงเท่านั้น หากแต่สภาพแวดล้อมในการทำงาน อันได้แก่ ผู้ร่วมงานทุกคนมีความเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญในการช่วยเหลือนักเรียน และเอื้อให้ครูสามารถให้การปรึกษาแก่นักเรียนภายในโรงเรียนได้อย่างเต็มที่

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคการให้การปรึกษาแก่นักเรียนในโรงเรียน คือการมีภาระงานสอนและหน้าที่อื่นที่มากเกินไป เกิดความเครียดจากการทำงาน จนส่งผลให้ครูไม่มีเวลาให้การปรึกษาแก่นักเรียนได้เต็มที่ จำต้องทุ่มเวลาทั้งหมด สำหรับการสอนเพียงอย่างเดียว ดังที่ Rotas and Cahapay (2020, p. 77) พบว่าครูที่มีปริมาณงานสอนมากเกินไป มีระดับความเครียดอยู่ในระดับสูง และความสำคัญของภาระงานและความพึงพอใจในงานของตนนั้นมีผลกระทบต่อการสอนและการดูแลนักเรียน สอดคล้องกับ Jerrim and Sims (2021, pp. 6-7) ว่าปริมาณภาระงานสอนของครู ระดับมัธยมศึกษาสัมพันธ์ต่อปัญหาสุขภาพจิตของครู ทำให้ครูไม่สามารถปฏิบัติงานอื่นได้อย่างดี ซึ่ง Kaiyom, Rahman, and Mustaffa (2020, p. 1642) เสนอว่าแม้ปริมาณภาระงานสอนจะยังคงมีมากอยู่ก็ตาม แต่การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร บัญชา เพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในการทำงาน ครูก็จะมีประสิทธิภาพการทำงานที่ดีขึ้นและสามารถดูแลนักเรียนของตนได้มากขึ้น และปริมาณงานไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ทำให้ครูผู้ให้การปรึกษาไม่สามารถปฏิบัติงานได้ แต่หากเป็นการสนับสนุนและการร่วมมือกันภายในโรงเรียน อย่างไรก็ตามการมีปริมาณภาระงานที่สมเหตุสมผลสำหรับครูทุกคนจะทำให้ครูมีความพึงพอใจในการทำงานมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการมีภาระงานสอนที่มากเกินไปจะทำให้ครูผู้ให้การปรึกษาไม่มีเวลาเพียงพอต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ตามที่ต้องการได้ และภาระการสอนที่มากทำให้ครูเกิดความตึงเครียดและกดดันยิ่งขึ้น ด้วยการพยายามบริหารเวลาที่มีอยู่น้อยนิด เพื่อดูแลให้การปรึกษาแก่นักเรียนของตน

การจัดตั้งเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา สามารถทำได้โดยมีโครงสร้าง คือ 1) ผู้บริหาร มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย เป็นแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งคิดแผนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน 2) ฝ่ายกิจการนักเรียน มีบทบาทในการกำหนดแผนปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหาร 3) หัวหน้าแต่ละระดับชั้น มีบทบาทในการสรุปแนวทางปฏิบัติของแต่ละระดับชั้นที่ตนรับผิดชอบ เนื่องด้วยนักเรียนแต่ละระดับชั้นมีการดูแลและความต้องการแตกต่างกัน 4) ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น มีบทบาทในการสอดส่องดูแลและให้ความใกล้ชิดกับนักเรียนในการดูแลรับผิดชอบของตนอย่างทั่วถึง 5) ครูผู้สอนในกลุ่มสาระต่าง ๆ มีบทบาทในการสอดส่องดูแลและสังเกตนักเรียนในห้องที่ตนสอน หากพบความผิดปกติหรือสัญญาณใดของนักเรียนในห้องก็แจ้งให้ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นทราบเพื่อดำเนินการช่วยเหลือ 6) ครูแนะแนว มีบทบาทในการรับส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาจากครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นเพื่อให้การปรึกษาและช่วยเหลือแก่นักเรียนเป็นรายบุคคล และ 7) นักเรียนอาสาสมัครจากแต่ละห้อง มีบทบาทในการช่วยสังเกตเพื่อนนักเรียนภายในห้อง หากพบความผิดปกติหรือสัญญาณปัญหาของเพื่อนนักเรียน ก็แจ้งให้ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นทราบเพื่อดำเนินการต่อไป ซึ่งทุกฝ่ายต้องทำงานประสานและร่วมมือกัน ดังที่ McConnell, Geesa, Mayes, and Elam (2020, p. 144) กล่าวว่าความสัมพันธ์ที่ดีที่มีและการมีบทบาทและหน้าที่ในการทำงานที่ชัดเจน มีความจำเป็นมากต่อประสิทธิภาพในการให้การปรึกษาแก่นักเรียน ดังนั้นการจัดตั้งเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา สิ่งแรกที่ต้องคำนึงและให้ความสำคัญคือการทำให้เกิดความคิดเห็นที่สอดคล้องและการเห็นความสำคัญของผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหาร จึงจะสามารถเริ่มต้นการสร้างเครือข่ายได้อย่างราบรื่น โดยกำหนดจุดประสงค์ในการดำเนินงานของเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เพื่อดูแลจิตใจและสุขภาพ

ทางจิตของนักเรียนจากการให้การปรึกษาแก่นักเรียนที่เผชิญกับปัญหาเป็นสำคัญ ดังที่ Hanley and Wyatt (2020, p. 2) ที่สำรวจภาวะสุขภาพจิตของนักเรียน พบว่าที่นักเรียนในโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 30 ฉะนั้นครูที่ปรึกษาในโรงเรียน นักการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งหน่วยงานในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนดูแลนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตโดยตรง

ความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงให้เครือข่ายให้มีความเข้มแข็งสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง สามารถทำได้โดยจำแนกเป็นเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษภายในโรงเรียน และเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาระหว่างโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา โดยมีการเชื่อมโยงที่แตกต่างกันดังนี้ เครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษภายในโรงเรียน ควรให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สมาชิกครูทุกคนมีส่วนร่วมตลอดการดำเนินงาน เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมและเป็น “คนใน” โดยไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกของ “คนนอก” ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกไม่ยอมมีส่วนร่วมในการทำงานขึ้นได้ ซึ่งคณะทำงานภายในเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษภายในโรงเรียนทำงานประสานและส่งต่อข้อมูลที่จำเป็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยไม่ปิดบังหรือกีดกัน ดังที่ Foy, Dwyer, Nafarrete, Hammound, and Rockett (2019, pp. 1033-1034) กล่าวว่าประสบการณ์อารมณ์ทางบวกในที่ทำงาน เช่นความสุขการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแบ่งปันข้อมูลและทรัพยากรระหว่างกัน มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกเป็นสิ่งสำคัญต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กร เนื่องจากคนทำงานที่มีความสุขจะใส่ใจในคุณภาพงาน ช่วยลดความตึงเครียดและเสริมสร้างสุขภาพ เสริมสร้างความรู้สึกที่ดี มีแรงจูงใจในการทำงานในเครือข่าย เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาระหว่างโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา มีการแยกเครือข่ายตามขนาดของโรงเรียนเพื่อแบ่งปันแลกเปลี่ยนข้อมูลการดำเนินงานระหว่างกัน ด้วยเหตุผลว่าลักษณะของโรงเรียนที่มีขนาดใกล้เคียงกันจะมีบริบทที่คล้ายคลึงกัน สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. จัดตั้งและจัดสรรงบประมาณในระบบที่เอื้อต่อการสร้างเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ในการดำเนินการจัดตั้งเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษภายในโรงเรียนและดำเนินงานเพื่อดูแลช่วยเหลือทางด้านจิตใจแก่นักเรียนได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ โดยในการจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณต้องกำหนดเป็นเงื่อนไขในการของบประมาณ คือมีการกำหนดให้มีการใช้งบประมาณร่วมกัน และอนุมัติงบประมาณให้เป็นกลุ่มพื้นที่ตามเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำหรับโรงเรียนให้ทรัพยากรบางประการร่วมกัน

2. โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา นำแนวทางการสร้างเครือข่ายที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการริเริ่มสร้างเครือข่ายครูผู้ให้การปรึกษาในโรงเรียน เพื่อดูแลจิตใจและช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ประสบปัญหาในด้านต่างๆ โดยตรง ด้วยการให้การปรึกษาแก่นักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงและทันทั่วถึง เพื่อแก้ไข พัฒนาและเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตที่ดีแก่นักเรียน อันจะช่วยส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียนภายในโรงเรียนด้วย

3. ผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาในโรงเรียน เพื่อดูแล ช่วยเหลือและบริการให้การศึกษา และจัดบำบัดแก่นักเรียนในโรงเรียนควรพิจารณาการบำบัดออนไลน์เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มการมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ขณะนี้ด้วย

4. ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมให้แต่ละโรงเรียน ในสังกัดมีเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาภายในโรงเรียนทุกโรงเรียน

5. ผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียน ควรให้ความสำคัญต่อการตั้งเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษา ภายในโรงเรียนที่รับผิดชอบ

6. ผู้อำนวยการและผู้บริหารควรให้ความสำคัญแก่บุคลากรให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการทำงาน และส่งเสริมการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

7. ควรมีการจัดทำคู่มือประกอบเพื่อเป็นแนวทางการสร้างเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา

8. ควรพิจารณาการศึกษารูปแบบออนไลน์ร่วมด้วยกับการให้การศึกษาแบบพบหน้าเพื่ออำนวยความสะดวก สำหรับบางกรณีที่นักเรียนไม่สะดวกหรือไม่ต้องการระบุตัวตน บนระบบที่ปลอดภัยและมีเสถียรภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลการนำแนวทางการสร้างเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมาไปใช้

2. ควรศึกษารูปแบบกระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ในบริบทที่กว้างขึ้น

3. ควรมีการศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายครูผู้ให้การศึกษาภายในโรงเรียนระดับอื่น ๆ ด้วย เช่น ระดับ อนุบาลและประถมศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมแก่นักเรียนทุกระดับชั้น

4. ควรมีการศึกษาการให้การศึกษาออนไลน์แก่นักเรียนในโรงเรียนเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาระบบการให้การศึกษา ออนไลน์ในโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประจำปีงบประมาณ 2564

เอกสารอ้างอิง

- Atekcici, F. (2019). The relationships between the big five personality traits and attitudes towards seeking professional psychological help in mental health counselor candidates: Mediating effect of cognitive flexibility. *Educational Research and Reviews*, 14(14), 501-511.
- American School Counselor Association. (2019). *ASCA National Model: A framework for school counseling programs (4th ed.)*. Alexandria, VA : Author.
- Camadan, F., Topsakal, C., & Sadikoglu, I. (2021). An Examination of the Ethical Dilemmas of School Counsellors: Opinions and Solution Recommendations. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 31(1), 76-93.

- Department of Mental Health. (2020). *Annual report of the Department of Mental Health, fiscal year 2020*. Retrieved September 12, 2021, from https://www.dmh.go.th/report/dmh/rpt_year/view.asp?id=461 (In Thai)
- Foy, T., Dwyer, R. J., Nafarrete, R., Hammoud, M. S. S., & Rockett, P. (2019). Managing job performance, social support and work-life conflict to reduce workplace stress. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 68(6), 1018-1041.
- Hanley, T., & Wyatt, C. (2020). A systematic review of higher education students' experiences of engaging with online therapy. *Counselling and Psychotherapy Research*, 21(3), 522-534.
- Jerrim, J., & Sims, S. (2021). School accountability and teacher stress: international evidence from the OECD TALIS study. *Educ Asse Eval Acc*. Retrieved December 20, 2021, from <https://doi.org/10.1007/s11092-021-09360-0>
- Kaandrop, M., Burg, E. V., & Karlsson, T. (2019). Initial networking processes of student entrepreneurs: the role of action and evaluation. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 44(3), 527-556.
- Kaiyom, S. A., Rahman, R. A., & Mustaffa, W. S. W. (2021). The Effect of Workload, Supervisor Support and Co-Workers Support on Work Engagement among Teachers. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 11(98), 1633-1647.
- Madeson, K. (2020). *Characteristics of Effective Counseling and Counselors*. Retrieved February 28, 2022, from <https://positivepsychology.com/characteristics-effective-counselors/>
- Maehder, K., Löwe, B., Härter, M., Heddaeus, D., Knesebeck, O., & Weigel, A. (2020). Psychotherapists' perspectives on collaboration and stepped care in outpatient psychotherapy-A qualitative study. *PLoS ONE*, 15(2), 1-14.
- McConnell, K. R., Geesa, R. L., Mayes, R. D., & Elam, N. P. (2020). Improving School Counselor Efficacy through Principal-Counselor Collaboration: A Comprehensive Literature Review. *Mid-Western Educational Researcher*, 32(2), 135-155.
- Moltolananthorn, P. (2019). *The solution in primary schools students' drop out and risky drop out of education management network of Chanthaburi primary educational service area office by participation*. Research report. Office of the basic education commission, Bangkok. (In Thai)
- Nash, M., & Granada, L. J. M. (2021). *Mental health issues in children: exploring primary school teacher's experiences, knowledge and training needs*. Mental Health Practice. Retrieved November 27, 2021, from <https://journals.rcni.com/mental-health-practice/evidence-and-practice/mental-health-issues-in-children-exploring-primary-school-teachers-experiences-knowledge-and-training-needs-mhp.2021.e1538/abs>
- Pappas, S. (2020). How to encourage student self-care: Psychology graduate students do better when they prioritize caring for themselves, but too few do. Here's how faculty can change that. *Monitor on Psychology*, 51(5), 64.

- Pascoe, M., Hetrick, S., & Parker, A. (2020). The impact of stress on students in secondary school and higher education. *International Journal of Adolescence and Youth*, 25(1), 104-112.
- Potiyen, K. (2021). Counseling psychology: The important instrument for solving student's problem. *Journal of Education Silpakorn University*, 19(2), 25-26.
- Rotas, E., & Cahapay, M. (2020). Workload Stress and Results Based Performance of Multigrade Teachers. *Journal of Studies in Education*, 10(2), 68-80.
- Suksomsot, P., & Pumpruek, P. (2021). The impact of using social media to change the Thai values of teenagers in Pranakhon Si Ayutthaya province. *Journal of Ayutthaya Studies Institute*, 13(1), 13-14. (In Thai)
- The Secondary Educational Service Nakhon Ratchasima. (2022). *Teacher and educational personnel information Nakhon Ratchasima Secondary Education Service Area Office*. Retrieved May 15, 2022, from <http://bigdata.mattayom31.go.th/info/?module=person> (In Thai)

พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุในจังหวัดเลย HEALTH PROMOTION BEHAVIORS AND PHYSICAL FITNESS OF ELDERLY IN LOEI PROVINCE

จรัสศรี ศรีโกคา^{1*}, วรศิษฐ์ ศรีบุรินทร์²
Jaratsri Srioka^{1*}, Worasit Seaburin²

^{1*,2} อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
จังหวัดเลย 42000 ประเทศไทย

^{1*,2} Lecturer, Sports and Exercise Science Program, Faculty of Science and Technology, Loei Rajabhat University, Loei Province, 42000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1}jaratsri.sri@lru.ac.th (Author) : ²worasit.sea@lru.ac.th

รับบทความ : 29 เมษายน 2565 / ปรับแก้ไข : 6 พฤษภาคม 2565 / ตอรับบทความ : 21 มิถุนายน 2565

Received : 29 April 2022 / Revised : 6 May 2022 / Accepted : 21 June 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.63

ABSTRACT

Entering an aging society requires a body of knowledge to promote health in the objectives of this research were to study health promotion behaviors to study physical fitness and investigate the relationship between health promotion behaviors and the physical fitness of the elderly in Loei Province. The population consisted of the elderly aged 60-69 in Loei Province. The 160 samples were selected using the G*Power program (version 3.1.9.4). Collect the data by interviewing in the fieldwork. Using the interview method, the health-promotion behavior questionnaire, the reliability of the interviewing form measured by the experts was 0.71. and physical fitness test. Data collection was carried out by administering the statistics, including percentages, mean, and standard deviations were implemented for data analysis and finding the relationship using multiple linear regression analysis. The results showed that health promotion behaviors of the elderly in Loei Province were average at a reasonable level. The measurement result of the elderly's physical fitness showed that the average BMI was interpreted as usual Meanwhile, the cardiovascular endurance was measured very well, the muscular strength was meager, and the flexibility of the lower body muscles was fair. The relationship between body mass index and health responsibility behaviors exercise, nutrition, and spiritual development. There was a moderate correlation. Consequently, it is essential to encourage the elderly to have good health-promoting behaviors and physical fitness.

Keywords : Health promotion behaviours, Physical fitness, Elderly

บทคัดย่อ

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ สมรรถภาพทางกาย และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพกับสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดเลย กลุ่มประชากรคือผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป G*Power (V 3.1.9.4) ได้จำนวน 160 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.71 และปฏิบัติการทดสอบสมรรถภาพทางกาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและหาค่าความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ Multiple Linear Regression ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับดี ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกาย พบว่า มีค่าดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์สมส่วน ผลการทดสอบความอดทนของระบบหัวใจไหลเวียนเลือด อยู่ในเกณฑ์ดีมาก ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ อยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก และมีความอ่อนตัวของกล้ามเนื้อส่วนล่าง อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีมวลกายกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ด้านการออกกำลังกาย ด้านโภชนาการ และด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพทางกายที่ดีจึงเป็นเรื่องสำคัญ

คำสำคัญ : พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ, สมรรถภาพทางกาย, ผู้สูงอายุ

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการพัฒนาด้านการแพทย์ในปัจจุบันสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชากรมีอายุยืนขึ้น ส่งผลให้มีแนวโน้มของจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ประชากรโลกกำลังมีอายุสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี 2020 โลกของเรามีประชากรรวมทั้งหมด 7,795 ล้านคน โดยมีผู้สูงอายุ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 1,050 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด ในประเทศไทยมีประชากรรวม 66.5 ล้านคน ประชากรสูงอายุของประเทศไทยได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ เมื่อ 50 ปีก่อน ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวนไม่ถึง 2 ล้านคน แต่ในปี 2563 ผู้สูงอายุได้เพิ่มจำนวนเป็น 12 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 18.1 ของประชากรทั้งหมด ในขณะที่ประชากรรวมของประเทศกำลังเพิ่มด้วยอัตราที่ช้าลงอย่างมากจนเหลือเพียงร้อยละ 0.4 ต่อปีในปัจจุบัน (Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute, 2020, p. 48) สังคมไทยกำลังเผชิญกับสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งต้องอาศัยองค์ความรู้ความเข้าใจ และสร้างกลไกในการส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ การมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้ การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Kerese et al., 2019, p. 134) เมื่อมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นย่อมหมายถึงภาระของรัฐ ชุมชน และครอบครัว ในการดูแลสุขภาพ ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ ที่จะต้องสูงขึ้นตามไปด้วย การส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่ดี เช่น การออกกำลังกาย การมีกิจกรรมทางสังคม แม้จะไม่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาผู้สูงอายุโดยตรง แต่จะช่วยลดภาระในการดูแล การพึ่งพาผู้อื่น และให้บริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุได้อย่างมาก ดังนั้นผู้สูงอายุจึงเป็นกลุ่มประชากรที่ควรได้รับความสนใจในการดูแลสุขภาพในทุกด้านเพื่อลดอัตราเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย ภาวะพึ่งพาผู้อื่น และการส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

จังหวัดเลยมีจำนวนผู้สูงอายุประมาณ 92,349 คน โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องสุขภาพ การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคไต หอบหืด เป็นต้น รวมทั้งปัญหาด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุโดยทั่วไปจะมีรายได้ลดลง อีกทั้งปัญหาไม่มีคนเลี้ยงดูเนื่องจากลูกหลานย้ายไปทำงานต่างถิ่น และมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะดูแลผู้สูงอายุซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (Amornthaweasin, 2019, p. 112) ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพและสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ เนื่องจากพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเป็นกลวิธีหลักในการลดอัตราความเจ็บป่วยและพัฒนาภาวะสุขภาพให้การทำหน้าที่ได้สูงสุด ซึ่งปัญหาทางสุขภาพของผู้สูงอายุอาจมีสาเหตุมาจากพฤติกรรม สิ่งแวดล้อม วิธีการดำเนินชีวิต และกรรมพันธุ์ ดังนั้น ประชากรสูงอายุจำเป็นต้องได้รับการดูแลและส่งเสริมสุขภาพหลายๆ ด้าน ซึ่งจะช่วยลดภาวะความเจ็บป่วยเรื้อรังที่เกิดขึ้น ช่วยชะลอความเสื่อมของสุขภาพและยังคงไว้หรือเพิ่มระดับความสามารถในการกำหนดหน้าที่ของร่างกายให้ดีขึ้น (Thepsatitporn, Kaewkaen, & Ruengthip, 2020, p.2) ตามทฤษฎีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ ค.ศ. 1996 (Samsang, 2018, pp. 22-28) คือการกระทำที่มุ่งการบรรลุระดับสูงสุดของสุขภาพและความผาสุก เป็นการกระทำที่เพิ่มระดับความผาสุกของบุคคลและกลุ่มคน และพฤติกรรมดูแลสุขภาพของบุคคลเพื่อหลีกเลี่ยงความเจ็บป่วย การที่บุคคลให้คุณค่ากับภาวะสุขภาพของตนมากเท่าไรบุคคลนั้นจะแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ

เพื่อนำไปปฏิบัติ หรือมีพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพที่ดีด้วย เช่น มีความรับผิดชอบในการดูแลสุขภาพของตนเอง ออกกำลังกายประจำสม่ำเสมอ รับประทานอาหารครบห้าหมู่ ถูกหลักโภชนาการ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นและรู้จักการจัดการความเครียดของตนเอง เป็นต้น การมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพดังกล่าวจะส่งผลดีต่อสมรรถภาพทางกาย ซึ่งสมรรถภาพทางกาย เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถบอกได้ว่าผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตและการใช้ชีวิตประจำวัน ได้อย่างราบรื่น โดยลดภาวะการพึ่งพาผู้อื่น กล่าวคือ สมรรถภาพทางกาย คือสภาวะของร่างกายที่อยู่ในสภาพที่ดี เพื่อที่จะช่วยให้บุคคลสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดอัตราความเสี่ยงของปัญหาทางสุขภาพที่เป็นสาเหตุมาจากการขาดการออกกำลังกาย บุคคลที่มีสมรรถภาพทางกายดีก็จะสามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา และการแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องมีสมรรถภาพทางกายที่ดีซึ่งจะมีส่วนช่วยในการลดปัจจัยเสี่ยงใน การเกิดโรคได้ เช่น โรคหลอดเลือดหัวใจอุดตัน โรคความดันโลหิตสูง โรคปวดหลัง ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการขาดการออกกำลังกาย (Samahito, 2013, p. 3)

จากข้อมูลดังกล่าวเห็นได้ชัดเจนว่า พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุมีความสำคัญอย่างยิ่ง จากการศึกษาในครั้งนี้ให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการหาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพและสมรรถภาพทางกาย ได้ตรงกับปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี สุขภาพดี และมีความสุขในการดำรงชีวิต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดเลย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพกับสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดเลย

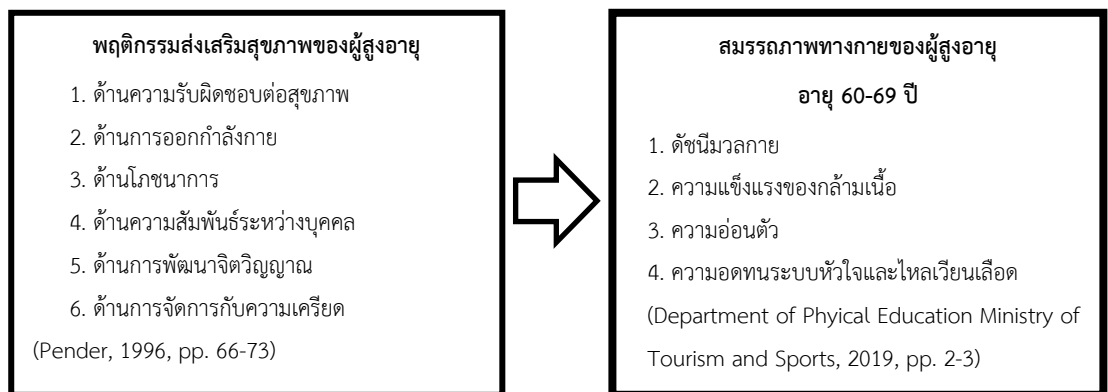
ประโยชน์การวิจัย

1. ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุในจังหวัดเลย
2. ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุในจังหวัดเลย
3. ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางสำหรับ อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดหาและพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ คือพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเป็นการปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของมนุษย์ ซึ่งหมายถึงความเป็นอยู่ที่ดีและการมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำแนวคิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ด้านการออกกำลังกาย ด้านโภชนาการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ และด้านการจัดการกับความเครียด (Pender, 1996, pp. 66-73) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ใช้

ในการอธิบายและทำนายพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ โดยนึ่งถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพ ที่คาดว่าเมื่อบุคคลสามารถผสมผสานการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพจนเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาพในทุก ๆ ด้าน จะทำให้บุคคลนั้นมีประสบการณ์ด้านสุขภาพในทางบวกตลอดช่วงชีวิต ในส่วนของสมรรถภาพทางกาย เป็นสภาวะของร่างกายที่อยู่ในสภาพที่ดีจะช่วยให้บุคคลสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดอัตราความเสี่ยงของปัญหาทางสุขภาพที่เป็นสาเหตุมาจากขาดการออกกำลังกาย บุคคลที่มีสมรรถภาพทางกายดีก็จะสามารถปฏิบัติภารกิจในชีวิตประจำวันและการแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี สำหรับการศึกษาสมรรถภาพทางกาย ด้านดัชนีมวลกาย ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัว และความอดทนระบบหัวใจและหลอดเลือด (Department of Physical Education Ministry of Tourism and Sports, 2019, pp. 2-3) เป็นสมรรถภาพทางกายพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้สูงอายุและน่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) กลุ่มประชากรและพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยเลือกจากอำเภอที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี อาศัยอยู่มาก 5 ลำดับแรก ได้แก่ อำเภอวังสะพุง อำเภอเมือง อำเภอด่านซ้าย อำเภอเชียงคาน และอำเภอปากชม (Official statistics registration systems, 2018, online) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป G*Power 3.1.9.4 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 160 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple sampling) โดยเลือกผู้ที่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง ผ่านการทำแบบประเมินความพร้อมก่อนการออกกำลังกาย และยินยพร้อมมีลงนามในการตอบแบบสอบถามและทดสอบสมรรถภาพทางกาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ ส่วนที่ 2 พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) มี 4 ระดับ (Pongpumma, 2019, p. 238) คือ ปฏิบัติเป็นประจำเสมอ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง ไม่เคยปฏิบัติเลย โดยมีการประเมินผลดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ปฏิบัติสม่ำเสมอ	4	1
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	3	2
ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง	2	3
ไม่เคยปฏิบัติเลย	1	4

นำแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับ ตามวิธีของ Rovinelli and Hambleton (1977, pp. 49-60) ได้เท่ากับ 0.85 จากนั้นนำแบบสอบถามทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุ ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ตามวิธีการทดสอบความเชื่อมั่นของชนานันต์ นุ่มแสง และชนิตา ตันตระกูลโรจน (Numsang & Tantrarungroj, 2018, p. 193) ได้เท่ากับ 0.71 ทั้งฉบับ งานวิจัยครั้งนี้ ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย เลขที่ H 009/2563 รับรองเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2563 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

การทดสอบสมรรถภาพทางกาย ใช้แบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุ อายุ 60-69 ปี (Department of Physical Education Ministry of Tourism and Sports, 2019, pp. 2-3) โดยเรียงลำดับดังนี้ 1) ประเมินความพร้อมก่อนการออกกำลังกาย 2) วัดความดันโลหิต และชีพจรขณะพัก 3) ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง เพื่อหาค่าดัชนีมวลกาย 4) ทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนบน ด้วยเครื่องวัดแรงบีบมือ (Hand grip dynamometer) ทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง ด้วยวิธีการ ยืน-นั่ง บนเก้าอี้ 30 วินาที (30 Seconds chair stand) 5) ทดสอบความอ่อนตัว ด้วยวิธีการนั่งงอตัวไปข้างหน้า (Sit and reach) และ 6) ทดสอบความอดทนของระบบหัวใจและหลอดเลือด โดยการทดสอบยืนยกเข่าขึ้น-ลง 2 นาที (2 Minutes step test)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเข้าพบผู้นำชุมชนและประธานชมรมผู้สูงอายุ ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการทดสอบสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ และชี้แจงขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลในกลุ่มผู้สูงอายุที่ยินดีให้ความร่วมมือ โดยการสัมภาษณ์และอธิบายข้อคำถามที่ไม่เข้าใจ และทำการทดสอบสมรรถภาพทางกาย วัดสัดส่วนร่างกาย ทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ทดสอบความอ่อนตัว และทดสอบความอดทนของระบบหัวใจและหลอดเลือด

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลสมรรถภาพทางกาย ด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, SD) และใช้สถิติอนุมานวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพกับสมรรถภาพทางกาย ด้วยวิธี Multiple Linear Regression (Chanabun, 2018, p. 150)

กำหนดเกณฑ์การแสดงผลค่าระดับคะแนน (Pongpumma, 2019, p. 238) ดังนี้

ค่าระดับคะแนน	ระดับพฤติกรรม
3.01-4.00	ระดับดี
2.01-3.00	ระดับพอใช้
1.00-2.00	ระดับไม่ดี

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย มีจำนวน 38 คน และเพศหญิง จำนวน 122 คน มีอายุเฉลี่ย 64.98 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 72.5 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 77.5 พักอาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตร ร้อยละ 51.3 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 51.9 แหล่งที่มาของรายได้มาจากตนเองและเบี้ยยังชีพ ร้อยละ 70.7 รายได้ต่อเดือนมีความเพียงพอ ร้อยละ 70 และมีโรคประจำตัว ร้อยละ 65.0 สำหรับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสุขภาพพบว่าได้ข้อมูล 3 อันดับแรก คือ อันดับ 1 โทรทัศน์ ร้อยละ 78.8 อันดับ 2 หอกระจายข่าวสารในหมู่บ้าน ร้อยละ 72.5 และอันดับ 3 เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 68.8

ผลการศึกษาพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ แสดงดังตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 ค่าร้อยละและระดับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ

พฤติกรรม	ระดับไม่ดี		ระดับพอใช้		ระดับดี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	15	9.4	23	14.4	122	76.3
ด้านการออกกำลังกาย	17	10.6	36	22.5	107	66.9
ด้านโภชนาการ	0	0.0	57	35.6	103	64.4
ด้านความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล	7	4.4	21	13.1	132	82.5
ด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ	0	0.0	16	10.0	144	90.0
ด้านการจัดการกับความเครียด	4	2.5	65	40.6	91	56.9

จากตาราง 1 พบว่าพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับดี 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ ร้อยละ 90.0 ด้านความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ร้อยละ 82.5 และด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ร้อยละ 76.3 ตามลำดับ และพบว่าพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับไม่ดี 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการออกกำลังกาย ร้อยละ 10.6 ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ร้อยละ 9.4 และด้านความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ร้อยละ 4.4 ตามลำดับ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ

พฤติกรรม	Mean	SD	ระดับพฤติกรรม
ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	3.28	0.64	ระดับดี
ด้านการออกกำลังกาย	3.07	0.81	ระดับดี
ด้านโภชนาการ	3.08	0.36	ระดับดี
ด้านความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล	3.45	0.57	ระดับดี
ด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ	3.45	0.43	ระดับดี
ด้านการจัดการกับความเครียด	2.94	0.44	ระดับพอใช้

จากตาราง 2 พบว่าพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดเลยอยู่ในระดับดี ด้านความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลและด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.45 คะแนน อยู่ในระดับดี และด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ 3.28 คะแนน ด้านการจัดการกับความเครียด อยู่ในระดับพอใช้ 2.94 คะแนน

ตาราง 3 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

ข้อมูลทั่วไป	ชาย (38 คน)		หญิง (122 คน)		ทั้งหมด (160)	
	Mean	SD	Mean	SD	Mean	SD
อายุ	66.61	2.22	64.48	3.13	64.98	3.07
น้ำหนัก (กิโลกรัม)	60.37	12.61	62.46	11.97	61.96	12.12
ส่วนสูง (เซนติเมตร)	161.82	5.04	155.11	7.37	156.71	7.44
ดัชนีมวลกาย (กิโลกรัม/ตารางเมตร)	23.12	4.97	25.87	4.33	25.22	4.63
ชีพจรขณะพัก (ครั้ง/นาที)	68.16	9.91	80.20	10.46	77.34	11.51
ความดันโลหิตบน (มิลลิเมตรปรอท)	138.92	21.11	138.99	17.78	138.98	18.55
ความดันโลหิตล่าง (มิลลิเมตรปรอท)	71.87	10.18	77.25	11.75	75.97	11.59

จากตาราง 3 พบว่า ภาพรวมของอายุมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 64.98 ปี น้ำหนักเฉลี่ย 61.96 กิโลกรัม ส่วนสูงเฉลี่ย 156.71 เซนติเมตร ดัชนีมวลกายเฉลี่ย 25.22 กิโลกรัม/ตารางเมตร อยู่เกณฑ์สมส่วน ชีพจรขณะพักเฉลี่ย 77.34 ครั้ง/นาที ความดันโลหิตบน เฉลี่ย 138.98 มิลลิเมตรปรอท ความดันโลหิตล่าง เฉลี่ย 75.97 มิลลิเมตรปรอท

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลผลการทดสอบสมรรถภาพทางกาย ในผู้สูงอายุเพศชาย

ข้อมูลการทดสอบสมรรถภาพทางกาย	Mean	SD	ผลการทดสอบ
ยืนยกเข้าสูง 2 นาที (ครั้ง/นาที) (ทดสอบความอดทนของระบบหัวใจไหลเวียนเลือด)	189.53	28.09	ดีมาก
แรงบีบมือ (กิโลกรัม) (ทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนบน)	19.10	7.010	ต่ำมาก
ยืน-นั่ง บนเก้าอี้ 30 วินาที (ครั้ง/นาที) (ทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง)	20.04	8.19	ต่ำ
นั่งงอตัว (เซนติเมตร) (ทดสอบความอ่อนตัว)	5.39	6.80	ปานกลาง

จากตาราง 4 พบว่า สมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุเพศชาย มีค่าเฉลี่ยการทดสอบการยืนยกเข้าสูงเท่ากับ 2 นาที 189.53 ครั้ง อยู่ในเกณฑ์ดีมาก ค่าเฉลี่ยของการทดสอบแรงบีบมือ 19.10 กิโลกรัม อยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก ค่าเฉลี่ยของการทดสอบการยืน-นั่ง บนเก้าอี้ 30 วินาที 20.04 ครั้ง อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ค่าเฉลี่ยของการทดสอบนั่งงอตัว 5.39 เซนติเมตร อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลผลการทดสอบสมรรถภาพทางกาย ในผู้สูงอายุเพศหญิง

ข้อมูลการทดสอบสมรรถภาพทางกาย	Mean	SD	ผลการทดสอบ
ยืนยกเข้าสูง 2 นาที (ครั้ง/นาที) (ทดสอบความอดทนของระบบหัวใจไหลเวียนเลือด)	191.11	29.520	ดีมาก
แรงบีบมือ (กิโลกรัม) (ทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนบน)	18.20	5.29	ต่ำมาก
ยืน-นั่ง บนเก้าอี้ 30 วินาที (ครั้ง/นาที) (ทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง)	20.16	7.45	ต่ำ
นั่งงอตัว (เซนติเมตร) (ทดสอบความอ่อนตัว)	6.42	5.92	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า สมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยของการทดสอบ การยืนยกเข้าสูง 2 นาที 191.11 ครั้ง อยู่ในเกณฑ์ดีมาก ค่าเฉลี่ยของการทดสอบแรงบีบมือ 18.20 กิโลกรัม อยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก ค่าเฉลี่ยของการทดสอบการยืน-นั่ง บนเก้าอี้ 30 วินาที 20.16 ครั้ง อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ค่าเฉลี่ยของการทดสอบนั่งงอตัว 6.42 เซนติเมตร อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ตาราง 6 ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีมวลกายกับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีมวลกายกับพฤติกรรม	n	r	p
ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	160	0.354*	0.001
ด้านการออกกำลังกาย	160	0.336*	0.001
ด้านโภชนาการ	160	0.355*	0.001
ด้านความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล	160	0.085	0.144
ด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ	160	0.298*	0.001
ด้านการจัดการกับความเครียด	160	-0.047	0.278

* มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 6 พบว่าดัชนีมวลกายกับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ($r=0.354$) ด้านการออกกำลังกาย ($r=0.336$) ด้านโภชนาการ ($r=0.355$) และด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ ($r=0.298$) มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ซึ่งไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีมวลกายกับพฤติกรรมในด้านความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ($r=0.085$) และด้านการจัดการกับความเครียด ($r=-0.047$)

ตาราง 7 ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงกล้ามเนื้อกับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงกล้ามเนื้อกับพฤติกรรม	n	r	p
ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	160	-0.006	0.470
ด้านการออกกำลังกาย	160	-0.173*	0.014
ด้านโภชนาการ	160	0.167*	0.017
ด้านความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล	160	0.252*	0.001
ด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ	160	0.332*	0.001
ด้านการจัดการกับความเครียด	160	-0.038	0.315

* มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 7 พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงกล้ามเนื้อกับพฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย ($r=-0.173$) และด้านโภชนาการ ($r=0.167$) มีความสัมพันธ์กันเล็กน้อย ด้านความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ($r=0.252$) และด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ ($r=0.332$) มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงกล้ามเนื้อกับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ($r=-0.006$) และด้านการจัดการกับความเครียด ($r=-0.038$)

ตาราง 8 ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายด้านระบบหัวใจไหลเวียนเลือดกับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายด้านระบบหัวใจไหลเวียนเลือดกับพฤติกรรม	n	r	p
ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	160	0.209**	0.004
ด้านการออกกำลังกาย	160	0.181*	0.011
ด้านโภชนาการ	160	0.005	0.475
ด้านความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล	160	0.149*	0.030
ด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ	160	0.055	0.244
ด้านการจัดการกับความเครียด	160	0.031	0.498

* มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 8 พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายด้านระบบหัวใจไหลเวียนเลือดกับพฤติกรรม ในด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ($r=0.209$) ด้านการออกกำลังกาย ($r=0.181$) และด้านความสัมพันธ์ทางระหว่างบุคคล ($r=0.149$) มีความสัมพันธ์กันเล็กน้อย และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายด้านระบบหัวใจไหลเวียนเลือดกับพฤติกรรมด้านโภชนาการ ($r=0.005$) ด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ ($r=0.055$) และด้านการจัดการกับความเครียด ($r=0.031$)

อภิปรายผล

การศึกษาพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดเลย อยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันผู้สูงอายุส่วนใหญ่สามารถหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพได้ง่ายจากสื่อโซเชียลมีเดีย อีกทั้งการบริการด้านสาธารณสุขก็สามารถเข้าถึงได้สะดวก และนอกจากนี้ยังมีแกนนำสุขภาพในชุมชนที่เข้มแข็ง เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้รับรู้ข่าวสารด้านสุขภาพ และคำแนะนำแนวทางการปฏิบัติตัวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพอยู่เป็นประจำ สอดคล้องกับการศึกษาของปิยธิดา คูหิรัญญรัตน์ (Kuhirunyaratn et al., 2018, p. 156) ซึ่งได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอาศัยในชุมชนชนเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้สูงอายุมีระดับคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสม สำหรับสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ ด้านสัดส่วนร่างกายมีค่าดัชนีมวลกายอยู่เกณฑ์สมส่วน ทั้งนี้เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะพบกับความเปลี่ยนแปลงของร่างกาย มีความเสื่อมของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย เกิดปัญหาสุขภาพหรือโรคต่าง ๆ ตามมา นอกจากนี้ยังมีการเสื่อมสลายของเซลล์มากกว่าสร้าง สมรรถภาพทางกายของร่างกายลดลง รวมทั้งระบบเผาผลาญของร่างกายก็ลดลง ด้วยเหตุนี้ทำให้ความต้องการพลังงานจากอาหารในแต่ละวันลดลง ในทางตรงกันข้ามผู้สูงอายุบางคนมีการรับประทานอาหารในจำนวนมากเกินไปที่ร่างกายควรจะได้รับ และยังขาดการออกกำลังกาย (Thanatakorn, 2019, p. 18) จึงทำให้น้ำหนักตัวเพิ่มขึ้นส่งผลต่อค่าดัชนีมวลกาย และการทดสอบสมรรถภาพทางกายด้านความอดทนของระบบหัวใจไหลเวียนเลือด โดยการยืนยกเข้าสูงของผู้สูงอายุทั้งชายและหญิง อยู่ในเกณฑ์ดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งส่งผลให้มีกิจกรรมทางกายที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องโดยใช้กล้ามเนื้อในการหัดตัวเพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหวเป็นประจำ การทำกิจกรรมทางกาย คือการเคลื่อนไหวสัดส่วนของร่างกาย ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของการหัดตัวของกล้ามเนื้อ และมีการใช้พลังงานเพิ่มมากขึ้นกว่าระยะพัก บ่งชี้ไปถึงประสิทธิภาพของหัวใจที่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับสยาม ทองใบ (Thongbai et al., 2019, p. 390) ที่ได้ทำการศึกษาสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ ช่วงอายุ 70-84 ปี ด้านความอดทนของระบบหายใจและไหลเวียนเลือด (ยืนยกเข้าขึ้น-ลง 2 นาที) พบว่าอยู่ในเกณฑ์ ปานกลางถึงดี

การทดสอบสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนบนของร่างกายโดยการทดสอบแรงบีบมือ และการทดสอบการยืน-นั่ง บนเก้าอี้ของผู้สูงอายุชายและหญิง อยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพความเสื่อมและถดถอยของร่างกายในวัยผู้สูงอายุ จึงส่งผลให้กล้ามเนื้อมีความแข็งแรงลดน้อยลงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสยาม ทองใบ (Thongbai et al., 2019, p. 388) ทำการศึกษสมรรถภาพทางกายในกลุ่มผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าค่าเฉลี่ยสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อขา (ยืน-นั่ง บนเก้าอี้ 30 วินาที) ของผู้สูงอายุทั้งเพศชายและหญิงในทุกช่วงอายุอยู่ในเกณฑ์ ต่ำ ถึง ต่ำมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุมีความเสื่อมของร่างกาย มีภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อย (Sarcopenia) ซึ่งเป็นกลุ่มอาการที่พบมากในวัยสูงอายุ ซึ่งเกิดจากความเสื่อมถอยทางด้านร่างกายอันเนื่องมาจากการสูญเสียมวลกล้ามเนื้อและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ กระบวนการสูงอายุมีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อย เนื่องจากผู้สูงอายุมีจำนวนและขนาดเส้นใย

ของกล้ามเนื้อลดลง ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา เช่น การฝ่อและตายของเซลล์ประสาทสั่งการ การเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมน และกระบวนการอักเสบของร่างกาย นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาแล้วยังพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อยและส่งผลให้ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อลดลงในผู้สูงอายุอีกด้วย (Promklang et al., 2018, p. 52) อย่างไรก็ตาม ในการทดสอบสมรรถภาพทางกายด้านความอ่อนตัวหรือยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อส่วนล่างของร่างกายโดยการนั่งงอตัวของผู้สูงอายุชายและหญิง อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ทั้งนี้ความอ่อนตัวหรือยืดหยุ่นเป็นความสามารถในการเคลื่อนไหวของข้อต่อและกล้ามเนื้อที่ไต่ระยะทางหรือมุมการเคลื่อนไหวมากที่สุด เป็นองค์ประกอบของสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพที่มีความสำคัญและส่งผลต่อความสามารถทางกลไกการเคลื่อนไหวของร่างกาย (Boonsom, 2018, p. 2187) ถ้าขาดความอ่อนตัวอาจจะเป็นสาเหตุให้การพัฒนาสมรรถภาพทางกายด้านต่าง ๆ เป็นไปได้โดยยาก (Krathuanrat, 2017, p. 5)

นอกจากนี้ ดัชนีมวลกายกับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ด้านการออกกำลังกาย ด้านโภชนาการ และด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ทั้งนี้ดัชนีมวลกายเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบร่างกาย คือความสัมพันธ์ระหว่างส่วนสูงกับน้ำหนักตัว ว่าน้ำหนักตัวมีความเหมาะสมกับส่วนสูงหรือไม่ ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลในการประเมินระดับความอ้วนและภาวะโภชนาการเบื้องต้นได้ และสามารถแสดงถึงพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมการออกกำลังกาย การรับประทานอาหาร และการนอนหลับพักผ่อน การสร้างเสริมสุขภาพ คือการทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ กล่าวคือเป็นการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตเพื่อเพิ่มระดับความผาสุก และการมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายภาวะสุขภาพซึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ (Akaratanapol et al., 2018, p. 11) ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพเป็นการปฏิบัติหรือลงมือกระทำในกิจกรรมภาวะสุขภาพดี ในขณะที่องค์ประกอบของร่างกายและสมรรถภาพทางกาย เป็นองค์ประกอบของ สมรรถภาพทางสุขภาพ (Health related physical fitness) ฉะนั้นทั้งพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ องค์ประกอบของร่างกายและสมรรถภาพทางกาย จึงมีความสัมพันธ์ทางบวกซึ่งกันและกัน สำหรับสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงกล้ามเนื้อกับพฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย และด้านโภชนาการมีความสัมพันธ์กันเล็กน้อย ความสัมพันธ์กันระหว่างสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงกล้ามเนื้อ กับพฤติกรรมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ทั้งนี้ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อจะค่อย ๆ ลดลงเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเกิดการเสื่อมของระบบต่าง ๆ ภายในร่างกายอย่างต่อเนื่อง ในวัยผู้สูงอายุอัตราการเสื่อมมีมากกว่าการเจริญ (Waichompou, 2018, p. 20) อีกทั้งพฤติกรรมด้านการออกกำลังกายในภาพรวมอยู่ในระดับไม่ดี จึงอาจส่งผลให้มีความสัมพันธ์กันในระดับเล็กน้อย และสมรรถภาพทางกายด้านระบบหัวใจไหลเวียนเลือดกับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ด้านการออกกำลังกาย และด้านความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์กันเล็กน้อย สมรรถภาพทางกายด้านระบบหัวใจไหลเวียนเลือดคือความสามารถของหัวใจและหลอดเลือดที่จะลำเลียงออกซิเจนและสารอาหารไปยังกล้ามเนื้อที่ใช้ในการออกแรงไปยังกล้ามเนื้อขณะทำงานให้ทำงานได้เป็นระยะเวลานาน (Thepsatitpom, Kaewkaen, & Ruengthip, 2020, p. 8) ซึ่งการที่จะมีสมรรถภาพทางกายด้านระบบหัวใจไหลเวียนเลือดที่ดีได้ ควรจะต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของสุขภาพ รวมไปถึงยังต้องมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และมีการกำหนดความหนัก ความถี่ ระยะเวลา และรูปแบบในการออกกำลังกายที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ และสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ สามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผน และดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง เช่น การออกกำลังกายหรือการมีกิจกรรมทางกาย กิจกรรมนันทนาการ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีพฤติกรรมสุขภาพและสมรรถภาพทางกายที่ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษารั้งต่อไป

ควรทำการศึกษารูปแบบของการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมทางกาย การออกกำลังกาย หรือกิจกรรมที่จะช่วยในการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ และพัฒนาสมรรถภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมตามช่วงอายุ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนจากกองทุนสนับสนุนงานวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

เอกสารอ้างอิง

- Akaratanapol, P., Rasamejam, P., Simsen, S., Posri, S., Turongruang, S., Pidet, K., Kuramapiak, N., Phuthasane, C., Kongprom, S., & Kaewdoo, K. (2018). Health status and health promoting behaviors among the daily employees in a university. *Thai Journal of Nursing*, 67(4), 11-20. (In Thai)
- Amornthaweesin, A., Phon-ngam, P., Uppahart, J., & Atchanathon, N. (2019). Development of Strategies to Promote Quality of Life for the aging. *The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal (GTHJ.)*, 25(4), 111-125. (In Thai)
- Boonsom, N. (2018). Development of Stretching Training Programs on Flexibility of Male Students in Sports Science Program, Silpakorn University. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(2), 2185-2202. (In Thai)
- Chanabun, S. (2018). Chapter 6 Inferential Data Analysis. Statistics and data analysis in preliminary health research. *Khon Kaen Provincial Public Health Office*, 148-160. (In Thai)
- Department of Physical Education Ministry of Tourism and Sports. (2019). *Tests and benchmarks for physical fitness tests for seniors aged 60-69 years*. Bangkok : Physical Education Ministry. (In Thai)
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute (TGRI). (2020). *Situation of The Thai Elderly 2020*. Bangkok : Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute, National Research Council of Thailand. (In Thai)
- Kerase, E., Supparerkchaisakul, N., Yodphet, S., & Prasertsin, A. (2019). The Quality of Life Among the Elderly : Decoding of the Experts and Active Ageing. *Journal of Social Work*, 27(2), 131-162. (In Thai)
- Krathuanrat, C. (2017). Exercise for Quality of Life in the Elderly. *Journal of Health Education, Physical Education and Recreation*, 43(1), 5-15. (In Thai)

- Kuhirunyaratn, P., Ratanasiriet, A., Jindawong, B., Natiboot, P., Watchanapanal, L., Junthakhun, C., & Supapinij, C. (2018). Health Promotion behaviors of Elderly Living in an Urban Community of Khon Kaen Province. *Srinagarind Med J*, 33(2), 153-160. (In Thai)
- Official statistics registration systems. (2018). *Population and House Statistics Population by age*. Retrieved Augus 20, 2017, from http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php (In Thai)
- Pender, N. J. (1996). *Health Promotion in Nursing Practice* (3rd ed.). USA : Appleton & Lange.
- Pongpumma, L., & Yodphasert, T. (2019). Health Promotion Behavior among Elderly Person in Bansuan Sub-District, Chon Buri Province. *Journal of Health Science*, 28(2), 236-243. (In Thai)
- Promklang, D., Piaseu, N., Jarupat Maruo, S., & Tantiprasoplap, S. (2018). Factors Associated with Sarcopenia Amongst Older Adults in Congested Communities in Bangkok. *Thai Journal of Nursing Council*, 33(1), 49-60. (In Thai)
- Samahito, S., Sasimontontkul, S., Sriyaphai, A., Thienkaew, N., Kanjanasilanont A., Puagprakong P., & Phunsawat, P. (2013). *Tests and benchmarks for physical fitness tests for seniors aged 60-89 years*. Bangkok : Department Of Physical Education Ministry Of Tourism And Sports. (In Thai)
- Samsang, C. (2018). *Quality of Life and Health-promoting Behavior of the Elderly in Thungkhawpuang Sub-district, Chiang Dao District, Chiang mai Province*. Thesis, Master of Public Health Program in Public Health, Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai. (In Thai)
- Thanatakorn, N., & Kanokthet, T. (2019). Obesity in the Elderly: Evaluation and Pravention. *EAU Heritage Journal Science and Thecnology*, 13(1), 16-26. (In Thai)
- Thepsatitporn, S., Kaewkaen, P., & Ruengthip, P. (2020). *Physical Fitness Testing and Physical Well-being in Thai Elderly*. Bangkok : Health Systems Research Institute (HSRI). (In Thai)
- Thongbai, S., Chokthaweeapanich ,T., Onto, P. Chaweejan, W., & Rattanasumrit, N. (2019). Investigation of Physical Fitness Among Older Adults : A Case Study of Older Adults in the Mueang District Area, Nakhon Sawan Province. *Journal of MCU Peace Studies*, 7(Supplement Issue) Published for The United Nations Day of Vesak Celebration, 380-392. (In Thai)
- Waichompu, N. (2018). *Fundamental Human Anatomy and Elderly Physiology*. Documenting teaching Faculty of Science Technology and Agriculture Yala Rajabhat University. Yala : Yala Rajabhat University. (In Thai)
- Numsang ,T., & Tantrarungroj, T. (2018). Validity and Reliability of the Brief COPE Inventory: Thai bersion. *J Psychiatr Assoc Thailand*, 63(2), 189-198. (In Thai)

สมรรถนะวิชาชีพครู ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

ของครูประจำการและครูก่อนประจำการ

TEACHER PROFESSIONAL COMPETENCY FOR CURRICULUM MANAGEMENT (CM) AND LEARNING MANAGEMENT (LM) OF IN-SERVICE TEACHER AND PRE-SERVICE TEACHER

สิรินาถ จงกลกลาง^{1*}, จุลมณี สุระโยธิน², ประดับศรี พินทุโท³

Sirinath Jongkonklang^{1*}, Junlamanee Surayothin², Pradabsri Pinthuto³

^{1*}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000, ประเทศไทย

^{1*}Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

²อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000, ประเทศไทย

²Lecturer Dr., Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province 30000, Thailand

³อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000, ประเทศไทย

³Lecturer, Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province 30000, Thailand

E-mail address (Corresponding author): ^{1*}sirinath.j@nrru.ac.th

รับบทความ: 1 เมษายน 2565. /ปรับแก้ไข : 18 มิถุนายน 2565 /ตอบรับบทความ : 10 ตุลาคม 2565

Received : 1 April 2022 / Revised : 18 June 2022 / Accepted : 10 October 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.64

ABSTRACT

Teacher professional competence is the critical ability to work with applied knowledge, skills, abilities, and attributes. This survey research objectives were to 1) study teacher professional competency for curriculum management (CM) and learning management (LM) of in-service teachers and pre-service teachers, 2) compare teacher professional competency in CM and LM of in-service teachers and pre-service teachers. The sample group consisted of 393 in-service teachers by multi-stage sampling and 242 pre-service teachers by random cluster sampling. The research tools were the LM questionnaire, with consisted of 5 aspects; namely, the confidence value of the questionnaire was 0.95. The data were collected with an online questionnaire in electronic documents. Data were analyzed using statistics, mean and SD, and t-test. Results showed that the in-service and pre-service teachers had a high level of competency in CM and LM. Furthermore, compared with the professional competency of teachers in CM and LM of in-service teachers and pre-service teachers, there was no difference at the level of statistical significance ($P>0.05$). Considering five aspects, it was found that four aspects had no significant difference. On the other hand, measuring and evaluating learning outcomes showed statistically significant differences. That result is viewed the design of LM should be flexible, modern, and consistent with the current situation, emphasizing real-life practice.

Keywords : Teacher professional competence, Curriculum management and learning management, In-service teacher, Pre-service teacher

บทคัดย่อ

สมรรถนะวิชาชีพครูเป็นขีดความสามารถในการปฏิบัติงานที่ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะวิชาชีพครู ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ของครูประจำการ และครูก่อนประจำการ และ 2) เปรียบเทียบสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูประจำการกับครูก่อนประจำการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูประจำการ 393 คน โดยการสุ่ม แบบหลายขั้นตอน และครูก่อนประจำการ 242 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ของครูประจำการและครูก่อนประจำการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะวิชาชีพครู

ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูประจำการกับครูก่อนประจำการ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้านย่อย 5 ด้าน พบว่า มี 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยเห็นว่าการออกแบบการจัดการเรียนรู้ควรมีความยืดหยุ่น ทันสมัย เน้นการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวมที่เน้นการปฏิบัติในชีวิตจริง

คำสำคัญ : สมรรถนะวิชาชีพครู, การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้, ครูประจำการ, ครูก่อนประจำการ

บทนำ

การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนทำงานเป็นอย่างมีประสิทธิภาพและแข่งขันกับคนอื่นได้ หากคนมีความสามารถในการทำงานเป็นอย่างมีประสิทธิภาพก็จะส่งผลให้มีงานทำ แนวคิดของการศึกษาฐานสมรรถนะ หลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อที่จะให้ผู้เรียนมีงานทำในอนาคตโดยเริ่มจากในสถานศึกษา หากมองย้อนกลับไปในอดีตที่สามสิบกว่าปีที่ผ่านมา ในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) (Jongkonklang, 2020, p. 100) มุ่งเน้นการเรียนรู้เกิดจากการลงมือทำ ให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหา ที่มีการจัดกลุ่มของรายวิชาในลักษณะของกลุ่มประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กันเข้าด้วยกันแบบสหวิชาและเป็นการกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางหรือแบบศูนย์รวมอำนาจ ครูมีหน้าที่ในการนำหลักสูตรไปใช้ ต่อมาเกิดปัญหาว่าหลักสูตรไม่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงตามบริบทของแต่ละภูมิภาค ผิดกับความเจริญเติบโตทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง รวมทั้งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษา จึงมีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นการจัดการศึกษาตามมาตรฐาน (Standard-based education) ที่มีมาตรฐานเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อความเท่าเทียมกัน แต่ภาวะของโลกในปัจจุบัน ที่ต้องพัฒนาคนให้มีความสามารถอยู่ในสังคมโลกได้ ทำงานเป็น เน้นความสามารถที่ใช้ในชีวิตจริงได้ จึงมีแนวคิดของการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เท่าทันต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันและในอนาคต นั่นคือ การพัฒนาให้เหมาะสมกับศักยภาพของบุคคลและช่วงวัย คือไม่ว่าจะพบเจออะไรในชีวิตก็สามารถทำได้ เน้นต่อยอดในสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนแล้วนำไปใช้ในชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาชีพครูเป็นอาชีพที่ให้บริการแก่สาธารณชนที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญเป็นการเฉพาะ จึงควรมีสมรรถนะทางวิชาชีพครูและมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ โดยผู้ที่จะเป็นครูทุกคนต้องผ่านการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติก่อนที่จะไปทำหน้าที่เป็นครูผู้สอน (Sinlarat & Meesaen, 2017, pp. 37-44; Pitanthanonond, 2021, pp. 20-22)

บนฐานการพัฒนาสมรรถนะในช่วงปี พ.ศ. 2520 มีการตื่นตัวที่พยายามให้ครูทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การฝึกทักษะการสอนแบบจุลภาคโดยการแยกย่อยทักษะการสอนและฝึกทักษะเพื่อให้ครูสอนเป็นนั่นเอง และจากแนวโน้มและทิศทางการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในประเทศไทยที่ผ่านมา พบในการอาชีวศึกษา เพราะเป็นวิชาชีพที่มุ่งเน้นสมรรถนะหรือการมีงานทำ การมีศักยภาพในการทำงาน จนกระทั่ง พ.ศ. 2560 ประเทศไทยเริ่มมีแนวคิดในการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ถือเป็นแนวคิดใหม่ที่ต้องทำความเข้าใจเพื่อให้ผู้นำสู่การปฏิบัติเข้าใจคำว่า “สมรรถนะ” อย่างแท้จริง ซึ่งปริยาภรณ์ ศิริวงศ์โยธิน, สิรินาถ จงกลกลาง และนาดยา ปิลันธนาณนท์ (Siriwongyothin, Jongkonklang, & Pitanthanonond, 2021, p. 88) สรุปไว้ว่า สมรรถนะเป็นขีดความสามารถ ประสิทธิภาพของผู้เรียน ในการประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge competency) ทักษะความสามารถที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน (Functional competency) พฤติกรรม บุคลิกและลักษณะนิสัยในการปฏิบัติงาน (Soft skills) ในสถานการณ์/งานหนึ่ง ๆ หรือในการทำงานหนึ่ง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ โดยใช้สิ่งที่ซ่อนอยู่ในตัวบุคคล แล้วส่งผลให้สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่าปกติ ดังนั้น จากกระแสของการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร ที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความก้าวหน้า

ทางเทคโนโลยีส่งผลให้รูปแบบการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้มีการปรับเปลี่ยนไปจากระบบการจัดการศึกษาแบบเดิม ไปสู่รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จึงเป็นความท้าทายของครูยุคใหม่ในการจัดองค์ความรู้ให้เกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้น ครูไทยในอนาคตจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถ ปฏิบัติงานหรือกิจกรรมทางวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความคาดหวังขององค์กรหรือสถานศึกษานั้นคือ “สมรรถนะทางวิชาชีพครู”

สมรรถนะวิชาชีพครูในสังคมยุคใหม่แบ่งเป็นสมรรถนะหลัก (Core competency) ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ ได้แก่ การบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนา ผู้เรียน ภาวะผู้นำและการสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกับชุมชน ซึ่งหนึ่งในหกสมรรถนะประจำสายงาน คือ สมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การสร้างและพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและท้องถิ่น ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (Office of the Basic Education Commission, 2010, pp. 8-9) แต่ในการจัดการศึกษาที่ผ่านมาทั้งในด้านหลักสูตร การเรียนการสอนและการวัด และประเมินผล เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วพบว่า การจัดการศึกษาด้วยคุณภาพ ทั้งด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ดังเห็นได้จากผลการทดสอบทั้งระดับชาติ (O-NET) ระดับนานาชาติ (PISA) เด็กไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมาก ระดับความสามารถของนักเรียนไทยเมื่อเทียบกับต่างชาติอยู่ในระดับต่ำมาก รวมทั้งคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์หลายประการ เช่น ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด ไม่มีความใฝ่เรียนใฝ่รู้ ไม่สนใจเรียนรู้ ประเด็นเหล่านี้เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา พบว่า มีปัญหาจากหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัด และประเมินผลแบบเดิม หลักสูตรขาดความยืดหยุ่น ไม่ทันต่อความต้องการของสังคม ไม่ตอบสนองความต้องการ ของผู้เรียน และบริบทที่แตกต่าง การจัดการเรียนการสอนล้าสมัยครูขาดทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่จะช่วยให้ผู้เรียน เกิดสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งในการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้อย่างแท้จริง พัฒนาผู้เรียนให้ทันโลกทันสมัยเกิดสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ อย่างมีคุณภาพ และประสบความสำเร็จท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว คือ การปฏิรูปหลักสูตร การเรียน การสอน และการวัดและประเมินผล จึงเป็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วนเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพของผู้เรียน (Office of the Education Council, 2017, pp. 1-2)

จากสภาพปัญหาที่พบในภาพรวมของประเทศไทยนั้น ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความสำเร็จ คือครูผู้สอนเพราะเป็นผู้นำหลักสูตรสู่การนำไปใช้ ดังนั้นศาสตร์ทางด้านการผลิตครูของคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ ซึ่งมีหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตและพัฒนาครูประจำการ โดยใช้การวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่และนำสู่การพัฒนาครู ประจำการและครูก่อนประจำการโดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ซึ่งเป็นแนวโน้มทางด้านหลักสูตรและการสอน ที่หน่วยงานในระดับกระทรวงกำลังขับเคลื่อนในการเตรียมการพัฒนาครูสู่ผู้เรียนต่อไปในเวลาอันใกล้นี้ ดังนั้น คณะผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูและพัฒนาครูประจำการให้เป็นครูยุคใหม่ที่มีสมรรถนะ ทางวิชาชีพ จึงสนใจศึกษาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ด้วยการศึกษาและสังเคราะห์ สมรรถนะประจำสายงานที่มีความเฉพาะเจาะจงตามความต้องการของผู้เกี่ยวข้องและบริบทของท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ เป็นกรอบในการพัฒนาและออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

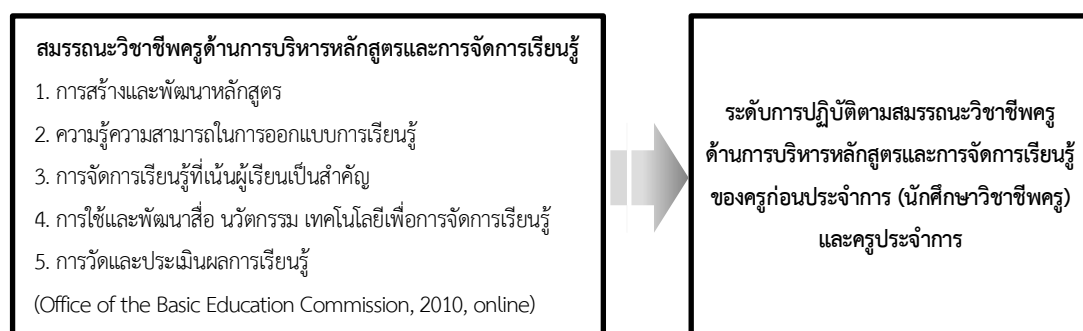
1. เพื่อศึกษาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูประจำการและครูก่อนประจำการ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูประจำการกับครูก่อนประจำการ

ประโยชน์การวิจัย

ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา คณาจารย์ในสถาบันผลิตและพัฒนาครู ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย แนวทางเพื่อนำไปใช้ในการบูรณาการกับการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน ตลอดจนการบริการวิชาการต่อไป

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง สมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งศึกษาสมรรถนะของครูประจำการและครูก่อนประจำการ ซึ่งเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของบุคคลเกี่ยวกับ ผลการปฏิบัติงานที่โดดเด่นในสถานการณที่หลากหลาย โดยสมรรถนะเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Rassametummachot, 2008, p. 48; Suthasinobon, 2017, pp. 53-65) โดยศึกษาสมรรถนะวิชาชีพครู คือสมรรถนะประจำสายงาน (Functional competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ ได้แก่ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ภาวะผู้นำครู และการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสมรรถนะเฉพาะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (Office of the Basic Education Commission, 2010, online) ซึ่งการศึกษาเพื่อสร้างครูและสร้างคนเป็นระบบและกระบวนการต่าง ๆ ในการพัฒนาครู ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังประจำการ(Sinlarat & Meesaen, 2017, p. 1) จากแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาวิชาชีพครูมีความสำคัญเริ่มจากครูก่อนประจำการในระบบการผลิตครู ซึ่งในการวิจัยนี้คือนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 5 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ. 5 ปี) ที่ผ่านการฝึกปฏิบัติการทางวิชาชีพครูเป็นเวลา 1 ปีการศึกษา และครูประจำการ ซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ปรากฏในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

ระดับปฏิบัติการตามสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูประจำการ กับครูก่อนประจำการแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มุ่งศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูประจำการ คือ ครูผู้สอน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกสังกัด ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 27,982 คน และ ครูก่อนประจำการ คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 453 คน (ข้อมูล ณ เดือน กุมภาพันธ์ 2563) (Faculty of Education, 2020, pp. 12-14) กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ครูประจำการ จำนวน 393 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากตารางการกำหนดขนาดของเครชีและมอร์แกน (Srisa-ard, 2004, p. 187) ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยสุ่มจำนวนโรงเรียนจากหน่วยงานทางการศึกษา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและเอกชน สุ่มตัวแทนโรงเรียนโดยใช้การสุ่มอย่างง่าย และครูก่อนประจำการ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 5 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่กำลังเรียนรายวิชา ปฏิบัติการสอน ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 242 คน ได้มาโดยสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ และตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะวิชาชีพครู ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ท คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยแบ่งข้อคำถามตามตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 (Suthasinobon, 2017, pp. 59-60) ซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรม 5 ด้าน คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 4 ข้อ ด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ 10 ข้อ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 7 ข้อ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ 3 ข้อ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4 ข้อ รวม 28 ข้อ นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยใช้แบบตรวจคุณภาพ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างตัวบ่งชี้กับรายการปฏิบัติ (Index of item objective congruence : IOC) ซึ่งได้ค่าความดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 และนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (Kaiwan, 2007, pp. 83-84) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ เรื่องสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหาร หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ 1) ครูประจำการ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด ในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1-7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา และกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา ได้รับกลับคือ

จำนวน 393 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 98.25 และ 2) ครูก่อนประจำการ คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จาก 19 สาขาวิชา รวมจำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้น นำข้อมูลทั้งหมดมาบันทึกข้อมูลเพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (%) การศึกษาสมรรถนะวิชาชีพครูของครูประจำการและครูก่อนประจำการ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) อธิบายผลการวิจัยตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึงมากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึงมาก 2.51-3.50 หมายถึงปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึงน้อย และ 1.00-1.50 หมายถึงน้อยที่สุด (Srisa-ard, 2017, p. 103) และเปรียบเทียบสมรรถนะวิชาชีพครูของครูประจำการและครูก่อนประจำการ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for dependent)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ของครูประจำการและครูก่อนประจำการ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มครูประจำการ พบว่าส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี (50.10%) มีอายุราชการ 25 ปีขึ้นไป (29.30%) สถานภาพวิชาชีพคือครูผู้สอน (73.80%) และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา (36.60%) สำหรับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามของครูก่อนประจำการ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (65.7%) รองลงมาคือเพศชาย (34.3%) อยู่สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย (11.60%) รองลงมาคือ สาขาพลศึกษา (9.90%) และน้อยที่สุดคือ สาขาชีววิทยา (0.40%)
2. สมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ของครูประจำการกับครูก่อนประจำการโดยภาพรวมและจำแนกรายด้าน ดังตาราง 1 ถึงตาราง 6

ตาราง 1 สมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูประจำการและครูก่อนประจำการ

รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ					
	ครูประจำการ			ครูก่อนประจำการ		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	4.09	0.57	มาก	4.10	0.59	มาก
ด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้	4.12	0.52	มาก	4.08	0.57	มาก
ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.12	0.52	มาก	4.09	0.55	มาก
ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้	4.21	0.57	มาก	4.24	0.60	มาก
ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.16	0.56	มาก	4.16	0.56	มาก
เฉลี่ยรวม	4.13	0.47	มาก	4.13	0.49	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ครูประจำการมีสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านการใช้ และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.21$) รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.16$) และอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.05$)

สำหรับครูก่อนประจำการมีสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$) เมื่อจำแนกรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดที่สุดคือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.24$) รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.16$) และค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.08$)

ตาราง 2 สมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูประจำการและครูก่อนประจำการ จำแนกด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ					
	ครูประจำการ			ครูก่อนประจำการ		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	4.14	0.66	มาก	4.11	0.60	มาก
2. สร้างและพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และท้องถิ่น	4.12	0.74	มาก	4.10	0.72	มาก
3. มีการนำหลักสูตรที่สร้างและพัฒนาขึ้น ไปใช้ได้อย่างเหมาะสมและธรรมชาติของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.10	0.64	มาก	4.10	0.66	มาก
4. ประเมินการใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร	3.91	0.71	มาก	4.08	0.71	มาก
เฉลี่ยรวม	4.07	0.57	มาก	4.10	0.59	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ครูประจำการกับครูก่อนประจำการมีสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำแนกด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, $\bar{X}=4.10$) เมื่อพิจารณาตามรายการประเมินของกลุ่มครูประจำการที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดที่สุดคือ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร และต่ำสุดคือ ประเมินการใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร ($\bar{X}=4.14$, $\bar{X}=3.91$) ส่วนครูก่อนประจำการ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดที่สุดคือ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร และต่ำที่สุดคือ ประเมินการใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร ($\bar{X}=4.11$, $\bar{X}=4.08$) เช่นเดียวกัน

ตาราง 3 สมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูประจำการและครูก่อนประจำการ จำแนกด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้

รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ					
	ครูประจำการ			ครูก่อนประจำการ		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ ริเริ่ม และสร้างสรรค์ เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ความแตกต่างและธรรมชาติของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.15	0.63	มาก	4.12	0.65	มาก
2. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสม สอดคล้องกับวัยและความต้องการของผู้เรียน และชุมชน	4.15	0.65	มาก	4.13	0.70	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ					
	ครูประจำการ			ครูก่อนประจำการ		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมและการประเมิน ผลการเรียนรู้	3.99	0.75	มาก	4.14	0.73	มาก
4. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยบูรณาการการพัฒนาการเป็นนักเรียนรู้สำหรับกับผู้เรียน	4.07	0.64	มาก	4.19	0.67	มาก
5. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.97	0.72	มาก	3.76	0.86	มาก
6. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยบูรณาการการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับผู้เรียน	4.12	0.65	มาก	4.07	0.69	มาก
7. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยบูรณาการการพัฒนาความเป็นนักนวัตกรรมสำหรับผู้เรียน	3.80	0.76	มาก	4.05	0.69	มาก
8. ออกแบบการเรียนรู้โดยคำนึงถึง การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและอนาคตได้อย่างเหมาะสม	4.16	0.64	มาก	4.18	0.69	มาก
9. มีการนำผลการออกแบบการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และปรับใช้ตามสถานการณ์ อย่างเหมาะสมและเกิดผลกับผู้เรียนตามเป้าหมายที่กำหนด	4.11	0.60	มาก	4.10	0.61	มาก
10. ประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นระบบ	3.96	0.69	มาก	4.05	0.62	มาก
เฉลี่ยรวม	4.05	0.52	มาก	4.08	0.54	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ครูประจำการกับครูก่อนประจำการมีสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำแนกด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ของ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$, $\bar{X}=4.08$) เมื่อพิจารณาตามรายการประเมินของกลุ่มครูประจำการที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดคือ ออกแบบการเรียนรู้โดยคำนึงถึง การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและอนาคตได้อย่างเหมาะสม และต่ำสุดคือ ประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ($\bar{X}=4.16$, $\bar{X}=3.96$) ส่วนรายการประเมินของครูก่อนประจำการ ที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดคือ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยบูรณาการการพัฒนาการเป็นนักเรียนรู้สำหรับกับผู้เรียน และต่ำที่สุดคือจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=4.19$, $\bar{X}=3.76$)

ตาราง 4 สมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูประจำการและครูก่อนประจำการ จำแนกด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ					
	ครูประจำการ			ครูก่อนประจำการ		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. จัดทำฐานข้อมูลของผู้เรียนเพื่อออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.17	0.64	มาก	4.19	0.65	มาก
2. ใช้รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน และวิธีการสอนอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ	4.20	0.63	มาก	4.20	0.71	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ					
	ครูประจำการ			ครูก่อนประจำการ		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
3. จัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.18	0.64	มาก	4.26	0.65	มาก
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝัง ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์และ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	4.32	0.61	มาก	4.18	0.69	มาก
5. ใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข และพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ	4.22	0.62	มาก	4.08	0.69	มาก
6. ใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนในการจัดการเรียนรู้	3.85	0.76	มาก	3.91	0.83	มาก
7. พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง และชุมชน การจัด กิจกรรมและการประเมินผลการเรียนรู้	3.93	0.75	มาก	3.81	0.80	มาก
เฉลี่ยรวม	4.12	0.52	มาก	4.09	0.55	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ครูประจำการกับครูก่อนประจำการมีสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำแนกด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$, $\bar{X}=4.09$) เมื่อพิจารณาตามรายการประเมินของกลุ่มครูประจำการที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดคือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝัง ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และต่ำที่สุดคือใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.32$, $\bar{X}=3.85$) ส่วนรายการประเมินของครูก่อนประจำการที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดคือ จัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และต่ำที่สุดคือพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง และชุมชน การจัดกิจกรรมและการประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.26$, $\bar{X}=3.81$)

ตาราง 5 สมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูประจำการและครูก่อนประจำการ จำแนกด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้

รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ					
	ครูประจำการ			ครูก่อนประจำการ		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสม กับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้	4.16	0.62	มาก	4.20	0.65	มาก
2. สืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้	4.25	0.69	มาก	4.28	0.68	มาก
3. ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการผลิตสื่อและนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการ เรียนรู้	4.21	0.69	มาก	4.25	0.70	มาก
เฉลี่ยรวม	4.21	0.57	มาก	4.24	0.60	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ครูประจำการกับครูก่อนประจำการมีสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำแนกด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X}=4.21$, $\bar{X}=4.24$) เมื่อพิจารณาตามรายการประเมิน พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดทั้งสองกลุ่มคือ สืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.25$, $\bar{X}=4.28$) และต่ำที่สุดคือ ใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.16$, $\bar{X}=3.81$)

ตาราง 6 สมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูประจำการและครูก่อนประจำการ
จำแนกด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ					
	ครูประจำการ			ครูก่อนประจำการ		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และผู้เรียน	4.08	0.66	มาก	4.14	0.67	มาก
2. สร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้อง เหมาะสม	4.04	0.64	มาก	4.12	0.65	มาก
3. วัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง	4.31	0.62	มาก	4.22	0.67	มาก
4. นำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.20	0.62	มาก	4.18	0.64	มาก
เฉลี่ยรวม	4.16	0.56	มาก	4.16	0.56	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ครูประจำการกับครูก่อนประจำการมีสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำแนกด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, $\bar{X}=4.16$) เมื่อพิจารณารายการประเมิน พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดทั้งสองกลุ่มคือ วัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง ($\bar{X}=4.31$, $\bar{X}=4.22$) และต่ำที่สุดคือ สร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม ($\bar{X}=4.04$, $\bar{X}=4.12$)

2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูประจำการกับครูก่อนประจำการ ดังตาราง 7

ตาราง 7 การเปรียบเทียบสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูประจำการกับครูก่อนประจำการ

ด้าน/กลุ่ม	N	$\bar{X}$	SD	t	p
ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร					
ครูประจำการ	393	4.09	0.57	0.438	0.662
ครูก่อนประจำการ	242	4.10	0.59		
ด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้					
ครูประจำการ	393	4.12	0.52	0.849	0.396
ครูก่อนประจำการ	242	4.08	0.57		
ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญครูประจำการ					
ครูประจำการ	393	4.12	0.52	0.849	0.396
ครูก่อนประจำการ	242	4.09	0.55		
ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้					
ครูประจำการ	393	4.21	0.57	0.663	0.508
ครูก่อนประจำการ	242	4.24	0.60		
ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้					
ครูประจำการ	393	4.16	0.56	0.041*	0.967
ครูก่อนประจำการ	242	4.16	0.56		

ตาราง 7 (ต่อ)

ด้าน/กลุ่ม	N	$\bar{X}$	SD	t	p
โดยภาพรวม					
ครูประจำการ	393	4.13	0.47	0.093	0.926
ครูก่อนประจำการ	242	4.13	0.49		

* $p < 0.05$

จากตาราง 7 พบว่า ครูประจำการกับครูก่อนประจำการมีสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวม ($p=0.093$) ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านการสร้างและพัฒนา หลักสูตร ($p=0.438$) ด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ($p=0.849$) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญครูประจำการ ($p=0.849$) และด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ($p=0.663$) ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($p=0.041$) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติระดับ 0.05

อภิปรายผล

สมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูประจำการและครูก่อนประจำการ พบประเด็นที่น่าสนใจทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องกันทั้ง 6 ด้าน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในสภาพจริงทั้งครูประจำการและครูก่อนประจำการซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 5 ที่ออกปฏิบัติการสอน ณ สถานศึกษา 1 ปีการศึกษา มีโอกาสเรียนรู้งานในวิชาชีพครูได้อย่างครบถ้วนในทุกมิติ สอดคล้องกับงานวิจัย ของภัทราพร เกษสังข์ และคณะ (Kessunk et al., 2019, pp. 142-144) ทำวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะและการประเมิน ความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 พบว่าสมรรถนะวิชาชีพครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยสมรรถนะประจำสายงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และเมื่อจัดอันดับความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาคือสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

อย่างไรก็ตาม ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะวิชาชีพครูของครูประจำการและครูก่อนประจำการ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการปฏิบัติหน้าที่ โดยในการประเมินสมรรถนะวิชาชีพครูครั้งนี้ เป็นการประเมิน ตามกรอบความคิดการประเมินสมรรถนะวิชาชีพครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 ซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดของแมกคีนแลนดที่เน้นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ที่แสดงออกมาในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งในที่นี้คือ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เป็นความสามารถ ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้จากผลการประเมินสมรรถนะวิชาชีพครู ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งครูประจำการและก่อนประจำการมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการ ที่ซับซ้อน ทั้งด้านการวัดและประเมินผลที่หลากหลายเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และผู้เรียน การสร้างและนำเครื่องมือวัด และประเมินผลไปใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การวัดและประเมินตามสภาพจริง และการนำผลการประเมินมาใช้ ในการเรียนรู้นั้น ส่วนของครูประจำการซึ่งส่วนใหญ่มีประสบการณ์และอายุราชการมากกว่าครูก่อนประจำการ อาจมีแนวทาง วิธีการที่ลุ่มลึกมากกว่า ส่วนด้านอื่น คือ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ และการใช้สื่อและนวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ นั้นถึงแม้ความรู้และประสบการณ์ทั้งสองกลุ่ม

แตกต่างกัน แต่ครูก่อนประจำการซึ่งในที่นี้คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 5 ที่ฝึกประสบการณ์ทางวิชาชีพครูเป็นเวลา 1 ปี การศึกษาคืบคลานแล้วและในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น อยู่ในการกำกับดูแล ของครูพี่เลี้ยงที่เป็นครูประจำการ ส่งผลให้ครูก่อนประจำการได้ใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะทางวิชาชีพ เจตคติ ค่านิยม ในการทำงานในวิชาชีพครูได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2018, pp. 125-128) ที่กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เป็นงานของครูที่สำคัญที่สุด และเกี่ยวข้องกับการกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยตรงที่ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ครูทุกคนได้ใช้ความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ทักษะทางวิชาชีพ เจตคติ ค่านิยมและการปฏิบัติทางวิชาชีพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของธุดมณ บุญมานนท์ และวรชัย วิภูอุปโตคร (Boonyanon & Viphoouparakhot, 2020, p. 42) ที่สรุปว่าสิ่งสำคัญสำหรับสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คือครูจะต้องคำนึงถึงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราพร เกษสังข์ และคณะ (Kessunk et al., 2019, p. 133) ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสมรรถนะวิชาชีพครูและประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 พบว่าสมรรถนะวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ด้านที่มีความจำเป็นอันดับแรก คือ สมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญฤดี อุดมพล (Udomphol, 2020, p. 36) ทำวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นครูเชิงพุทธบูรณาการของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่าหลังการทดลองใช้นักศึกษามีสมรรถนะความเป็นครูสูงกว่าก่อนการทดลอง เนื่องจากซึ่งกระบวนการพัฒนาการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นครูจะส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดสมรรถนะความเป็นครูด้านความรู้ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ การประพฤติตนเป็นครูที่ดีและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

สถาบันผลิตครูและผู้ที่เกี่ยวข้องควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต แล้วนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถาบัน โดยการศึกษาบริบทของสถานศึกษาก่อนนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งต่อไป

1. การศึกษาสมรรถนะวิชาชีพครู ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถต่อยอดนำไปสู่การวิจัยและพัฒนาได้ โดยการสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพครูที่สอดคล้องกับสภาพบริบทในเขตพื้นที่การศึกษา
2. ควรศึกษาความสัมพันธ์สมรรถนะวิชาชีพครูกับกระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูในสถานศึกษาเชิงระบบ
3. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูในสถานศึกษา
4. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อติดตามและประเมินสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญของนักศึกษหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
5. ควรมีการศึกษาและพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตด้านการพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ภาวะผู้นำครู การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประจำปีงบประมาณ 2564

เอกสารอ้างอิง

- Boonyanon, B., & Viphoouparakhot, V. (2020). Guidelines for Teacher Functional Competencies Development in Schools Under the Chanthaburi Secondary Educational Service Area Office 17. *Journal of Educational Administration, Khon Kaen University*, 16(2), 42-52. (In Thai)
- Faculty of Education. (2020). *Self Assessment Report on Faculty of Education*. Nakhon Ratchasima : Faculty of Education, Nakhon Rajabhat University. (In Thai)
- Jongkonklang, S. (2020). *Curriculum development*. Nakhonratchasima : Faculty of Education, Nakhon Rajabhat University. (In Thai)
- Kaiwan, K. (2007). *Creating Research Tools*. Bangkok : Media Center, Bangkok. (In Thai)
- Kessunk, P., Kumyon, A., Phutthasen, G., & Kessunk, O. (2019). Competency and Need Assessment for Professional Development in 21st Century, Loei Province of Teachers in Social Studies, Religion and Culture Learning Substance. *Rajamangala University of Technology Srivijaya Research Journal*, 11(1), 132-145. (In Thai)
- Office of the Basic Education Commission. (2010). *Teacher Competency Assessment Manual*. Retrieved February 16, 2021, from <http://www.tmk.ac.th/teacher/capacity.pdf> (In Thai)
- Office of the Education Council. (2017). *System and Teacher Development Model Suitable for Thai Society and Internationalization*. Bangkok : Educational Standards and Learning Development Bureau. (In Thai)
- Office of the Education Council. (2018). *Developing a Mechanism to Drive the Production System and Developing High-Performance Teachers for Thailand 4.0*. Bangkok : Prick-Wan Graphic. (In Thai)
- Pilanthanonond, N. (2021). *Social Studies: The Era of Standard*. Bangkok : Rotjana Printing Limited Partnership. (In Thai)
- Rassametummachot, S. (2008). *Approaches to Developing Human Potential with Competence*. Bangkok : Siri Wattana Interprint. (In Thai)
- Sinlarat, P., & Meesaen, N. (2017). *Teacher Education and Teacher Professional Development*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Siriwongyothin, P., Jongkonklang, S., & Pilanthanonond, N. (2021). The Development of Citizenship Competencies Data Bank for Secondary Students. *Journal of Education Khon Kaen University*, 44(3), 76-92. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2004). *Statistical Methods for Research* (4th ed.). Bangkok : Suwiriyasan. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2017). *Preliminary research* (10th ed.). Bangkok : Suwiriyasan. (In Thai)
- Suthasinobon, K. (2017). *Consciousness and Ethics of Teaching Professional*. Bangkok : Commercial World Media. (In Thai)
- Udomphol, B. (2020). Development of a Model for Enhancing the Competency of Buddhist Integrative Teacherhood of Students Teachers in Faculty of Education, Rajabhat University. *Journal of Research and Curriculum Development*, 10(1), 37-55. (In Thai)

ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า

ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

PROBLEMS WITH IMPRISONMENT AND FINES FOR OFFENCES OF FOREST ENCROACHMENT ACCORDING TO THE FORESTS ACT, B.E. 2484 (1941)

เมธาวรินทร์ จามงค์ธรรม^{1*}, ทิยาวรรณ อายูวัฒน์²

Matawarin Jamnongtham^{1*}, Tiwawan Ayuwat²

^{1*}อาจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น จังหวัดอุบลราชธานี 34000 ประเทศไทย

^{1*}Lecturer, Faculty of Law, Eastern University of Management and Technology, Ubon Ratchathani Province, 34000, Thailand

^{2*}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000 ประเทศไทย

^{2*}Assistant Professor Dr., District in the city, District Ubon Ratchathani, Ubon Ratchathani Province, 34000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*} matawarinlaws@gmail.com , ^{2*} tiwawan.a@ubru.ac.th

รับบทความ : 24 สิงหาคม 2565 / ปรับแก้ไข : 29 กันยายน 2565 / ตอรับบทความ : 31 ตุลาคม 2565

Received : 24 August 2022 / Revised : 29 September 2022 / Accepted : 31 October 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.65

ABSTRACT

Analysis of the Act is another significant process to improve legal measures to be more effective. Therefore, the purposes of research are to 1) study problems of imposing imprisonment and fines on the offense of deforestation and 2) study problems of enforcing extenuating circumstances according to the Penal Code, and 3) seek measures relating to imposing imprisonment and fines on the offense of deforestation to be guidelines for effectively amending the Forest Act B.E. 2484 (1941). This was documentary research along with the interview. 12 samples were selected by purposive sampling. The structured interview questionnaire were approved for human research ethics. The data was collected by employing unofficial in-depth interviews, analyzed by analyzing elements, classifying, and systemizing the data. The research revealed that 1) the penalty for deforestation was imprisonment of not exceeding five years or a fine of not exceeding fifty thousand Baht. Most of the key informants deemed that imprisonment and fine rates should be increased. The minority of key informants deemed that imprisonment and fine rates were appropriate. Some of them deemed penalties should be lessened. 2) Enforcing extenuating circumstances according to the Penal Code to the Forest Act B.E. 2484 (1941) was appropriate and not necessary to be amended and 3) measures acquired were to increase imprisonment and fine rates or adjust them to be proportionate to the damage. Therefore, the law would be able to suppress offenders of deforestation cases if penalties were amended to increase in order to reduce the offense of deforestation cases.

Keywords : Penalty, Imprisonment, Adjust, Offense of forest encroachment, Mitigation

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์พระราชบัญญัติในทางกฎหมายเป็นกระบวนการสำคัญหนึ่งที่จะช่วยปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า 2) ศึกษาปัญหาการนำเหตุบรรเทาโทษประมวลกฎหมายมาบังคับใช้ และ 3) หามาตรการเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่ามาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่มีประสิทธิภาพ เป็นการศึกษาเชิงเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์ โดยทำการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง จำนวน 12 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างไม่เป็นทางการ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ส่วนประกอบ จำแนกและจัดระบบข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) การที่กฎหมายกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า โดยกำหนดโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเห็นว่า ควรแก้ไขจำคุก

และโทษปรับให้สูงขึ้น กลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยบางส่วนเห็นว่าโทษจำคุกและโทษปรับเหมาะสมแล้วและอีกบางส่วนเห็นว่าควรแก้ไขโทษให้น้อยลง 2) การนำเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีความเหมาะสมแล้วไม่ต้องแก้ไข และ 3) มาตรการที่ได้คือ การแก้ไขโทษจำคุกและปรับให้สูงขึ้นหรือปรับตามที่ได้รับความเสียหาย ดังนั้น เพื่อให้กฎหมายสามารถปราบปรามผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าได้ หากได้มีการแก้ไขโทษให้สูงขึ้นทำให้ความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่ามีจำนวนลดน้อยลง

คำสำคัญ : การกำหนดโทษ, จำคุก, ปรับ, ความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า, เหตุบรรเทาโทษ

บทนำ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์ เพราะเป็นแหล่งวัตถุดิบของอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคสำหรับมนุษย์ และรักษาสสมดุลของสิ่งแวดล้อม หากป่าไม้ถูกทำลายลงไปมาก ๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ป่า สัตว์ น้ำ ดิน และอากาศ (Forestresources, 2021, online) การที่ป่าไม้ถูกทำลายอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดภาวะแห้งแล้งเนื่องจากต้นน้ำลำธารถูกทำลาย ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เมื่อยามน้ำหลากก็เกิดน้ำท่วมฉับพลันและมีการพังทลายของหน้าดินอย่างรุนแรงจนเป็นปัญหาต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร กลายเป็นทุกข์ร้อนของแผ่นดิน (The Chaipattana foundation, 2021, online) จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่ป่าไม้ถูกทำลายนั้นก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อประชาชนและประเทศชาติส่วนรวม ดังนั้น การให้ความสำคัญต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจของบุคคลให้กระทำความผิด โดยสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกระตุ้นการตัดสินใจของบุคคลให้กระทำความผิด ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะมีความคิดที่จะกระทำความผิดอยู่ก่อนแล้วหรือไม่ก็ตาม ซึ่งที่ถูกต้องแล้วมนุษย์ก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและปฏิบัติตามให้ถูกต้องตามกฎหมาย การตัดสินใจของบุคคลเพื่อกระทำการโดยยอมนั้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น สังคม จิตวิทยาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น และการตัดสินใจของบุคคลเพื่อกระทำการโดยยอมนั้นอยู่กับพื้นฐานทางจิตใจของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล (Dhutinan, 2014, p. 136) ซึ่งหากดูสรุปรายงานการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ กรมป่าไม้ ของหน่วยงานในสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552-2565 พบว่า มีการกระทำความผิดคดีบุกรุกพื้นที่ 25,618 คดี คดีทำไม้/ของป่า 23,610 คดี คดีเกี่ยวกับสัตว์ป่า 7,978 คดี และคดีไฟป่า 626 คดี (Summary report Summary-Department of National Parks, 2021, online)

จากสรุปรายงานการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ จะเห็นได้ว่าคดีบุกรุกพื้นที่ป่า พบการกระทำความผิดกฎหมายมากที่สุดหากเปรียบเทียบกับคดีไฟป่า คดีทำไม้/ของป่า และคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่า ดังนั้น เมื่อความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่ายังมีจำนวนคดีที่มีอัตรายังคงสูงอยู่ จึงมีข้อพิจารณาว่าการที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับนั้น การกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติป่าไม้ จึงยังคงเป็นปัญหาอยู่และยังไม่มีมาตรการที่เหมาะสมเพียงพอที่จะยับยั้งและปราบปรามผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าให้มีประสิทธิภาพดังเจตนารมณ์ของกฎหมายป่าไม้ได้ เนื่องจากในจังหวัดอุบลราชธานียังคงมีการกระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้อยู่ โดยปรากฏว่าในช่วง พ.ศ. 2560-2563 ยังได้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าประมาณจำนวน 147 ไร่ (Forest Resources Management Office 7, Ubon Ratchathani Branch, 2017, unpagued) หากมีการแก้ไขโทษความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าให้สูงขึ้นจะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อกฎหมาย ส่งผลให้จำนวนคดีลดน้อยลงทั้งความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่ามีโทษจำคุกและโทษปรับจึงต้องนำเหตุบรรเทาโทษทางอาญามาใช้บังคับ ดังนั้น หากโทษที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นไม่สูงแล้ว หากเข้าเงื่อนไขเหตุบรรเทาโทษจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษน้อยส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย

ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาคำหนดโทษจำคุกและโทษปรับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าและการนำเหตุนครโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ให้มีประสิทธิภาพและสามารถปราบปรามผู้กระทำความผิดได้ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาและทำความเข้าใจถึงปัญหาการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าและการนำเหตุนครโทษมาใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมาศึกษาและวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484
2. เพื่อศึกษาปัญหาการนำเหตุนครโทษประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484
3. เพื่อหามาตรการเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่ามาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

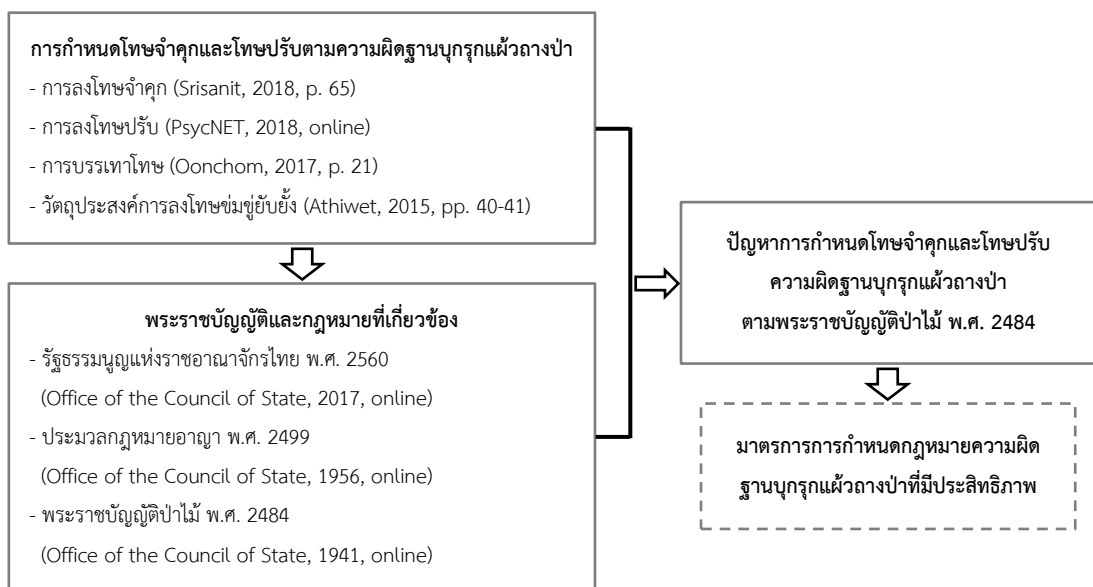
ประโยชน์ที่ได้จากวิจัย

1. ทราบปัญหาการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่า ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484
2. ทราบปัญหาการนำเหตุนครโทษประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484
3. ได้มาตรการเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่า มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษจำคุกตามกฎหมายไทยคือ การมีระวางโทษจำคุกขั้นต่ำหรือเกณฑ์ระดับอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้สร้างข้อจำกัดดุลพินิจผู้พิพากษาให้ต้องปฏิบัติตามกรอบของการระวางโทษ โดยผู้พิพากษานั้นจะไม่สามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำคุกที่จะลงแก่จำเลยให้ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำนี้ได้ เว้นเสียแต่ว่าจะเข้าเงื่อนไขของเหตุผลโทษอื่น ๆ (Srisanit, 2018, p. 65) ซึ่งในทางทฤษฎีการลงโทษให้ได้สัดส่วน (Just deserts) เห็นว่าบุคคลที่ได้กระทำความผิดสมควรได้รับการลงโทษตามสัดส่วนที่กระทำผิดทางศีลธรรม เพราะการลงโทษผู้กระทำผิดจะลดความถี่และความเป็นไปได้ที่จะเกิดความผิดขึ้นในอนาคต (PsycNET, 2018, online) ซึ่งการบรรเทาโทษตามหลักการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล เป็นกระบวนการที่ทำงานเกี่ยวข้องกับชีวิตคน หรือ มนุษย์ เป็นผู้ทรงสิทธิตามธรรมชาติและตามกฎหมายเสมอ และปราศจากการคุ้มครองรับรองจากรัฐไม่ได้ ความยุติธรรมเกิดขึ้นเองไม่ได้ ต้องอาศัยระบบและกระบวนการทางกฎหมายที่แปรผันตามคนที่ทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม (Oonchom, 2017, p. 21) โดยวัตถุประสงค์การลงโทษข่มขู่ยับยั้ง เป็นการป้องกันไม่ให้คนในสังคมกระทำความผิดตามแนวคิดของทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำผิดนี้จะต้องทำให้คนในสังคมเชื่อหรือมองเห็นว่า ผลเสียที่จะได้รับจากการกระทำความผิด (Pain) มีมากกว่าผลประโยชน์ (Gain) ที่จะได้รับหากกระทำความผิด เพราะหากบุคคลสามารถเล็งเห็นได้ว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะเกิดผลเสียกับตนเองมากกว่าผลดีที่จะได้รับแล้ว บุคคลเหล่านั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำความผิด แต่ในทางตรงข้าม ถ้าหากบุคคลดังกล่าวนี้เห็นว่าผลดีที่จะได้รับจากการกระทำความผิดมีมากกว่าผลเสียที่อาจได้รับจากการกระทำความผิด เขาก็จะตัดสินใจกระทำความผิด (Athiwet, 2015, pp. 40-41)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับปัจจุบัน จึงได้บัญญัติไว้ในมาตรา 57 ที่ว่า “รัฐต้องอนุรักษ์ คัมภีร์ บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน ดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ” (Office of the Council of State, 2017, online) และมาตรา 58 บัญญัติว่า “การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตที่กฎหมายบัญญัติ” (Office of the Council of State, 2017, online) โดยกำหนดการกระทำที่เป็นความผิด และกำหนดบทลงโทษไว้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 (Office of the Council of State, 1941, online) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 (Office of the Council of State, 1964, online) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 (Office of the Council of State, 1992, online) และพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 (Office of the Council of State, 1992, online) ซึ่งแต่ละพระราชบัญญัติล้วนมีการกำหนดลักษณะความผิดอัตราโทษที่แตกต่างกัน โดยนำมาสังเคราะห์สร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรคือ ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีฐานบุกรุกแผ้วถางป่าในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ สำนักทรัพยากรป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ ผู้พิพากษาที่เคยพิจารณาคดี อาจารย์สังกัดคณะนิติศาสตร์ในสถาบันการศึกษา ตำรวจที่เคยจับกุมปราบปรามและสอบสวนคดี และประชาชนที่เคยถูกดำเนินคดีฐานบุกรุกแผ้วถางป่า ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงทำการคัดเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key information) ด้วยวิธีเฉพาะแบบเจาะจงจากกลุ่มประชากร จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักทรัพยากรป่าไม้ที่ 7 จำนวน 1 คน หัวหน้า

อุทยานแห่งชาติ จำนวน 1 คน ผู้พิพากษา จำนวน 1 คน อาจารย์คณะนิติศาสตร์ จำนวน 1 คน ประชาชน จำนวน 4 คน กำหนดเป็นรหัส A1-A8 และตำรวจ จำนวน 4 คน กำหนดเป็นรหัส A9-A12 และใช้วิธีสุ่มที่ไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็นในการสุ่ม (Non-probability sampling) แบบเจาะจงตามตำแหน่งและจำนวนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) มีลักษณะข้อคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาปัญหาการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่า ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และปัญหาการนำเหตุบรรเทาโทษประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากจากผู้เชี่ยวชาญสาขานิติศาสตร์ และได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เลขที่ HE642009 เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2564

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยลงพื้นที่ภาคสนามดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ มีลักษณะการสนทนาแบบสอบถามข้อมูลตามวันเวลา และสถานที่ที่นัดหมายไว้ พร้อมกับบันทึกเทปและถ่ายภาพ คณะวิจัยทำการเรียบเรียงข้อมูลด้วยการถอดความจากเครื่องอัดเสียง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ส่วนประกอบ ได้แก่ เอกสารและเนื้อหา สาเหตุและผล เพื่ออธิบายตามกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัญหาการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่า มีดังต่อไปนี้

1. การที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 กำหนดโทษจำคุกความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า (ไม่เกิน 25 ไร่) ให้ผู้กระทำความผิดโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความเห็นว่า “โทษจำคุกยังไม่เหมาะสม” ซึ่งเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมาก ดังตัวอย่างเหตุผลทำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การกำหนดโทษจำคุกในช่วงนั้น คำนวณเฉพาะปริมาตรไม้ และช่วงอายุไม้ ยังขาดการประเมินความเสียหายในเรื่องระบบนิเวศ การกระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่ายังคงมีการกระทำความผิดอยู่เรื่อย ๆ โทษที่กำหนดไว้อย่างน้อยไปควรกำหนดโทษให้สูงไว้ก่อน ผู้กระทำความผิดจะได้เกรงกลัว การกำหนดโทษจำคุกในปัจจุบันจึงยังไม่เหมาะสม” (A6, Interview, July 7, 2021)

“...โดยสภาพและความเดือดร้อนของชุมชนในปัจจุบัน ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้มีความสำคัญทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลก ดังนั้น โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ไม่น่าจะเหมาะสมกับปัจจุบัน เนื่องจากกฎหมายได้เขียนไว้นานแล้ว ตั้งแต่ในสมัยที่ยังมีป่าไม้อยู่ แต่ปัจจุบันป่าไม้เหลือน้อยมาก อัตราโทษจำคุกที่กำหนดไว้ตามมาตรา 72 ตรี พ.ร.บ. ป่าไม้ 2484 เห็นว่าไม่มีความเหมาะสม...” (A7, Interview, July 8, 2021)

“...ควรต้องเพิ่มโทษให้สูงขึ้น ที่กฎหมายกำหนดโทษสมัยนั้นอาจใช้ได้ แต่สมัยนี้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ค่าของไม้และที่ดินสูงขึ้น โทษจำคุกควรจะสูงขึ้นด้วย การกำหนดโทษจำคุกสูงไว้จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวการที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี จึงเห็นว่ไม่มีความเหมาะสม...” (A9, A10, A11, A12, Interview, July 7, 2021)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งเห็นว่า “โทษจำคุกยังไม่เหมาะสม” โดยเห็นว่า “อัตราโทษจำคุกที่กำหนดไว้นั้น โทษจำคุกสูงเกินไป” ดังตัวอย่างเหตุการณ์ให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“...สำหรับคนไม่มี ถือว่าโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ยังคงหนักอยู่...” (A1, Interview, July 16, 2021)

“...อยากให้โทษน้อยลงกว่านี้ รู้ว่าถ้ากระทำความผิดจะต้องโดนจับ แต่ฉันไม่มีที่ดินที่ทำกินก็เลยต้องทำ...” (A2, Interview, July 15, 2021)

“...ไม่อยากให้มีโทษจำคุก เพราะกระทบต่อการทำมาหากิน จะมีผลกระทบไปถึงลูกหลานที่ยังไม่ได้โต ลูกหลานไม่มีจะกิน...” (A3, Interview, July 15, 2021) และ

“...ไม่เหมาะสม เพราะผู้กระทำไม่รู้เรื่องกฎหมาย ควรจำคุก 1 เดือน ถึง 2 เดือน ผู้กระทำความผิดหาเข้ากินค่าโทษที่พ.ร.บ.ป่าไม้ กำหนดไว้จึงมีอัตราโทษที่สูงเกินไป แต่ถ้าเป็นนายทุนก็จะลงโทษเป็นเท่าตัว...” (A4, Interview, July 15, 2021)

สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีความเห็นว่า “โทษจำคุกเหมาะสมแล้ว” ดังตัวอย่างเหตุการณ์ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าคือไปทำให้ป่าเสียหาย จึงน่าจะมีโทษสูงขึ้นกว่าโทษธรรมดาแน่นอนเพราะมีการทำให้ทรัพยากรเสียหาย การกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ที่กำหนดไว้ตามมาตรา 72 ตรี พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 จึงเหมาะสม...” (A1, Interview, July 16, 2021)

“...ถ้าเป็นคนจนมากก็จะมีเงินเสียค่าปรับ แล้วต้องไปติดคุก ถ้ากำหนดโทษจำคุกสูงกว่านี้ เขาจะติดคุกเพราะเกิดมาจน ที่ไม่มีที่ทำกินก็ต้องไปบุกรุก แต่สำหรับคนรวย โทษที่กำหนดไว้นั้นอัตราโทษยังคงไม่สูง โทษที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีความเหมาะสม...” (A5, Interview, July 15, 2021)

“...อัตราโทษจำคุกที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 ได้มีการปรับปรุงอัตราโทษมาโดยตลอด ซึ่งฉบับปัจจุบันได้กำหนดไว้ในมาตรา 72 ตรี ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2522 เป็นโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ซึ่งเป็นไปตามภาวะของสังคมและเศรษฐกิจของสังคม จึงมีความเหมาะสม...” (A8, Interview, July 14, 2021)

2. การที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 กำหนดโทษปรับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า (ไม่เกิน 25 ไร่) กำหนดโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า “โทษปรับไม่เหมาะสม” และ “ควรแก้ไขโทษปรับให้สูงขึ้นหรือควรปรับตามความเสียหาย” ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...โทษปรับที่กฎหมายกำหนดไว้นั้นน้อยเกินไปควรกำหนดโทษปรับให้สูงขึ้นไว้ก่อนผู้กระทำความผิดจะได้เกรงกลัวการกำหนดโทษปรับในปัจจุบันจึงยังไม่เหมาะสม...” (A6, Interview, July 7, 2021)

“...โดยสภาพและความเดือดร้อนของชุมชนในปัจจุบัน ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้มีความสำคัญทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลก โทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท ไม่น่าจะเหมาะสมกับปัจจุบัน เนื่องจากกฎหมายได้เขียนไว้นานแล้ว

ตั้งแต่ในสมัยที่ยังมีป่าไม้เยอะ แต่ปัจจุบันป่าไม้เหลือน้อยมาก อัตราโทษปรับที่กำหนดไว้ตามมาตรา 72 ตี พ.ร.บ. ป่าไม้ 2484 เห็นว่าไม่มีความเหมาะสม” (A7, Interview, July 8, 2021)

“...ควรต้องเพิ่มโทษปรับให้สูงขึ้น ที่กฎหมายกำหนดโทษสมัยนั้นอาจใช้ได้ แต่ในสมัยนี้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ค่าของไม้และที่ดินสูงขึ้น หากโทษปรับน้อย เช่น ขายไม้ได้กิโลกรัมละ 10,000 บาท จำนวน 10 กิโลกรัม เป็นเงิน 100,000 บาท ขายไม้เยอะกว่าค่าดีทำให้คุ้มค่า จึงเห็นว่าไม่มีความเหมาะสม...” (A9, A10, A11, A12, Interview, July 7, 2021)

อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ให้สัมภาษณ์ที่เห็นว่า “โทษปรับยังไม่มี ความเหมาะสม และกฎหมายกำหนดไว้นั้นยังสูงเกินไป” ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...โทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท ที่กำหนดไว้ตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. 2484 สำหรับคนที่ไม่มีก็ถือว่าหนักมากสำหรับคนที่ไม่มีเงิน...” (A2, Interview, July 15, 2021)

“...สำหรับคนที่ไม่มีถือว่าโทษปรับยังคงสูงอยู่ ควรจะปรับแค่ 1,000-2,000 บาท...” (A3, Interview, July 15, 2021)

และ

“...เป็นคนหาเช้ากินค่ำ สำหรับคนที่ไม่มีถือว่าโทษปรับยังคงสูงอยู่ แต่ถ้าเป็นพวกนายทุนควรปรับให้สูงกว่าชาวบ้าน...” (A4, Interview, July 15, 2021)

ผลการศึกษาปัญหาการนำเหตุบรรเทาโทษประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคน มีความเห็นว่า การนำเหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 ประมวลกฎหมายอาญามาใช้กับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 “มีความเหมาะสม” ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...การนำมาตรา 78 ป. อาญามาใช้ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า มีความเหมาะสมในแง่ของการให้ดุลพินิจศาลให้ลงแก่ผู้กระทำความผิด หากผู้กระทำความผิดยังทำผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก ศาลก็คงจะไม่ลดโทษให้ แต่ถ้าคนที่ไม่เคยกระทำความผิดเลย หรือว่าเข้าใจผิดว่าที่ตรงนั้นเป็นที่ของเขา ในเชิงข้อเท็จจริงก็คงทราบ ว่า คนที่บุกรุกเขาเข้าใจผิดหรือเขาเจตนาทำกันแน่ ซึ่งศาลก็คงจะปรับตามเหตุบรรเทาโทษ...” (A1, Interview, July 16, 2021)

“...การที่ศาลลดโทษให้ ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี” (A2, Interview, July 15, 2021)

“...เมื่อผู้ให้สัมภาษณ์ให้การรับสารภาพ การที่ศาลลดโทษให้ถือว่าดี...” (A3, Interview, July 15, 2021)

“...เป็นเรื่องที่ดี...” (A5, Interview, July 15, 2021)

“...กฎหมายป่าไม้เป็นกฎหมายมหาชนคงไม่แตกต่างกับกฎหมายฉบับอื่น การที่จะลดโทษตาม ป.วิ. อาญาคงไม่ได้แตกต่างก็ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลเห็นว่าเหมาะสม...” (A6, Interview, July 7, 2021)

“...การลดโทษ และบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ไม่ว่า พ.ร.บ. ป่าไม้ จะกำหนดให้นำมาใช้หรือไม่ก็ตาม แต่โดยมาตรา 78 เป็นบททั่วไปของกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ในส่วนนี้ผู้ให้สัมภาษณ์เองก็จะนำมาใช้ตลอด การที่จำเลยจะรับ คำสารภาพแต่จำนนด้วยหลักฐานก็ไม่ได้เอามาตรา 78 มาใช้ในเรื่องการเอามาตรา 78 มาใช้มีทั้งด้านดีและด้านไม่ดี การที่โจทก์จะหา พยานหลักฐานมาเอาผิดกับจำเลยค่อนข้างที่จะยาก การที่พยานหลักฐานมีน้อย ซึ่งหากจำเลยไม่มีแรงจูงใจที่จะรับสารภาพโอกาสที่พิพากษายกฟ้องจะมีมากขึ้น การนำมาตรา 78 มาใช้ก็จะมีแรงจูงใจที่จะชนิดหนึ่งที่ผู้กระทำความผิด การที่ตัวเอง รับสารภาพเป็นประโยชน์กว่า ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดได้ถูกลงโทษตามกฎหมาย ตามความเป็นจริงมากขึ้น เห็นว่ายังมีความจำเป็นที่ต้องใช้ ส่วนจะลดโทษให้กี่หนึ่ง หรือหนึ่งในสาม หรือหนึ่งในสี่ นั้น แล้วแต่พฤติการณ์แห่งคดีประกอบด้วย ยังคง มีความจำเป็นที่ต้องใช้...” (A7, Interview, July 8, 2021)

“...การนำมาตรา 78 ป. อาญามาใช้กับ พ.ร.บ. ป่าไม้ เป็นการใช้กฎหมาย เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการใช้บังคับกฎหมายซึ่งกฎหมายจึงอาจจะมีข้อจำกัด เรื่องของการ “ปรับหนักไปไหม” หรือ “การจำคุกจะใช้เวลานานไปไหม” และก็มี เหตุต่าง ๆ ที่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะลดโทษ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการบังคับ ใช้กฎหมายซึ่งถือว่าเป็นธรรมและเป็นกฎหมายที่ดี เห็นว่ามีความเหมาะสม...” (A8, Interview, July 15, 2021)

“...เห็นควรนำมาตรา 78 มาใช้บังคับอยู่ ครั้งแรกควรมีการบรรเทาโทษ ถ้ามีครั้งสอง ไม่ให้นำมาตรา 78 มาใช้บังคับอีก กลุ่ม A ประกอบด้วย...” (A9, A10, A11, A12, Interview, July 7, 2021)

ผลการหามาตรการเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่า มาเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 จำแนกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1. การแก้ไขหรือปรับปรุงโทษจำคุก พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีความเห็นว่า “โทษจำคุกไม่เหมาะสม” โดยเห็นว่า “ควรแก้ไขกฎหมายโทษจำคุกให้สูงขึ้น” ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...กรณีบุกรุกแผ้วถางป่าไม่เกิน 25 ไร่ เปลี่ยนจากโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี เป็นจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ถ้าบุกรุกเกิน 25 ไร่ ควรแก้ไขเป็นโทษจำคุกตั้งแต่ 2-15 ปี ...” (A1, Interview, July 16, 2021)

“...ควรแก้ไขให้มีโทษจำคุก 1-10 ปีให้เท่ากับ พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ...” (A7, Interview, July 8, 2021)

“....จำคุกไม่เกิน 10 ปี ไม่มีขั้นต่ำ...” (A9, A10, A11, A12, Interview, July 7, 2021)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีความเห็นว่า “โทษจำคุกยังไม่เหมาะสม” โดยเห็นควรแก้ไขโทษจำคุก ให้น้อยลง ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ไม่ควรลงโทษจำคุก เพราะจะมีผลกระทบต่อการทำมาหากิน...” (A2, Interview, July 15, 2021)

“...อยากให้งำหนดโทษน้อยลงกว่านี้...” (A3, Interview, July 15, 2021)

“...ควรกำหนดโทษจำคุก 1-2 เดือน ถ้าเป็นนายทุนควรกำหนดโทษจำคุกเป็น 2 เท่า...” (A4, Interview, July 15, 2021)

“...การกระทำความฐานบุกรุกแผ้วถางป่าตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสิ่งแวดล้อม ไม่ควรนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษจำคุกกับคดีประเภทนี้ จึงไม่ควรมิโทษจำคุก...” (A1, Interview, July 16, 2021)

ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่มีความเห็นว่า “โทษจำคุกเหมาะสมแล้ว” และไม่ควรแก้ไขโทษจำคุก (คงเดิม) ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ถ้าเป็นชาวบ้านโทษจำคุกมีความเหมาะสมอยู่แล้ว...” (A5, Interview, July 15, 2021)

และ

“...ไม่ควรแก้ไขยังคงเดิม...” (A8, Interview, July 15, 2021)

2. การแก้ไขหรือปรับปรุงโทษปรับ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีความเห็นว่า “โทษปรับไม่เหมาะสม” โดยเห็นว่า “ควรแก้ไขโทษปรับให้สูงขึ้นหรือปรับตามความเสียหาย” ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ลงโทษปรับเชิงค่าเสียหายตามพื้นที่ที่เสียหาย โดยมองตามทางค่าเศรษฐกิจ...” (A1, Interview, July 16, 2021)

“...ควร ปรับเป็น 2-3 เท่าของความเสียหายในพื้นที่...” (A6, Interview, July 7, 2021)

“...ปรับ 20,000-200,000 บาท ให้เท่ากับ พ.ร.บ. ป่าสงวน พ.ศ. 2507...” (A7, Interview, July 8, 2021)

“...โทษปรับไม่เกิน 500,000 บาท...” (A9, A10, A11, A12, Interview, July 7, 2021)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีความเห็นว่า “โทษปรับไม่เหมาะสม ควรแก้ไขโทษปรับให้น้อยลง” ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...อยากให้โทษปรับน้อยลงกว่านี้...” (A2, Interview, July 15, 2021)

“...ควรปรับ 1,000-2,000 บาท...” (A3, Interview, July 15, 2021)

“...ควรปรับ 10,000-20,000 บาท ถ้าเป็นนายทุนควรปรับเป็นเท่าตัว...” (A4, Interview, July 15, 2021)

ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่มีความเห็นว่า “โทษปรับเหมาะสมแล้ว” โดยเห็นว่าไม่ควรแก้ไขโทษปรับ (คงเดิม) ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ถ้าเป็นชาวบ้าน โทษปรับยังคงเดิมไม่ควรแก้ไข ถ้าเป็นนายทุน ควรแก้ไขโทษปรับเป็นไม่เกิน 100,000 บาท...” (A5, Interview, July 15, 2021)

และ

“...ไม่ควรแก้ไข ยังคงเดิม...” (A8, Interview, July 15, 2021)

อภิปรายผล

ปัญหาการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่า ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 จึงสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย จำแนกได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. การกำหนดโทษจำคุกฐานบุกรุกแผ้วถางป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 โดยกฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี นั้น มีความเหมาะสมหรือไม่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 กำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดอาญาไว้ คือ 1) โทษประหารชีวิต คือ การเอาผู้ถูกพิพากษาให้ประหารชีวิตไปกระทำให้ตายด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ 2) โทษจำคุก คือ การเอาตัวไปคุมขังไว้ในเรือนจำ ตามกำหนดเวลาที่ศาลพิพากษา 3) โทษกักขัง คือ การเอาตัวไปกักขังไว้ในสถานที่กักขัง ซึ่งกำหนดเอาไว้มิใช่เรือนจำ 4) โทษปรับ คือ การบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงิน และ 5) โทษริบทรัพย์สิน คือ การบังคับเอาจากทรัพย์สิน โดยทรัพย์สินที่ริบตกเป็นของแผ่นดิน (Limprasert, Saengchansriand, & Manaton, 2019, p. 1486) ซึ่งโทษจำคุกหรือระวางโทษจำคุกขั้นต่ำหมายถึงเกณฑ์ระดับอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้สร้างข้อจำกัดดุลพินิจผู้พิพากษาให้ต้องปฏิบัติตามกรอบของระวางโทษโดยผู้พิพากษานั้นจะไม่สามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำคุกที่จะลงแก่จำเลยให้ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำนี้ได้ เว้นเสียแต่ว่าจะเข้าเงื่อนไขของเหตุผลโทษอื่น ๆ ดังที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา อาทิเช่น เหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 เป็นต้น (Srisanit, 2018, p. 65) คณะผู้วิจัยเห็นว่า การลงโทษผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าที่จำคุกไม่เกิน 5 ปี นั้น ย่อมไม่สอดคล้องทฤษฎีวัตถุประสงค์การลงโทษข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 57(2) ซึ่งทฤษฎีวัตถุประสงค์การลงโทษข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) เป็นการข่มขู่ผู้กระทำความผิดให้เกิดความเข็ดหลาบและไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีกในอนาคตและเพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่คนทั่วไปผู้กระทำความผิดย่อมได้รับการลงโทษอย่างแท้จริงให้คนทั่วไปเกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดตามจะได้ไม่เลียนแบบหรือเอาเยี่ยงอย่าง (Suttiyotin, 2011, pp. 2-4) ทั้งนี้ หากได้แก้ไขโทษจำคุกให้สูงขึ้น จะทำให้ผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าเข็ดหลาบ กลัวต่อการถูกลงโทษจำคุกและไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก เนื่องจากผู้กระทำความผิดได้รับรู้ถึงการถูกลงโทษจำคุก เป็นผลให้ผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าต้องไตร่ตรองการกระทำความผิดว่าหากได้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าแล้วจะไม่คุ้มค่า เมื่อความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่ากฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี โทษจำคุกเป็นโทษที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตร่างกายของผู้กระทำความผิดและความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะหากป่าไม้ถูกทำลายมากจะก่อให้เกิดภัยธรรมชาติส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนและประเทศโดยรวม กระทำที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หากได้ลงโทษจำคุกจะทำให้การกระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าลดน้อยลงย่อมสอดคล้องกับแนวคิดการลงโทษจำคุก ซึ่งเมื่อมีการกระทำความผิดขึ้นในสังคม สังคมจะต้องมีวิธีการจัดการกับคนที่กระทำความผิดละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคม ดังนั้น หากการกำหนดโทษจำคุกเบาเกินไปไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดแล้ว ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าหรือคนทั่วไปไม่เกิดความเกรงกลัว เช่น หากถูกลงโทษจำคุกจะไม่มีใครเล็งครอบครวั ครอบครวัลลำบากและไม่คุ้มค่าที่จะเสี่ยงกระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อป้องกันมิให้มีการก่ออาชญากรรมและเป็นการป้องปรามมิให้มีการกระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าเกิดขึ้นอีกและเพื่อให้ป่าไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติมีความสมดุลและยั่งยืน ดังนั้น หากมีการแก้ไขโทษจำคุกให้สูงขึ้นและลงโทษผู้กระทำความผิด ย่อมส่งผลให้จำนวนคดีบุกรุกแผ้วถางป่าลดน้อยลงได้

2. การกำหนดโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 การที่กฎหมายกำหนดปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทนั้นเหมาะสมหรือไม่ คณะผู้วิจัยเห็นว่า หากกฎหมายแก้ไขโทษปรับให้สูงขึ้นหรือปรับเป็นจำนวนเท่า

ตามความเสียหายจะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อกฎหมายและไม่กล้ากระทำความผิดซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษ
ข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 57(2) โดยเห็นว่า โทษปรับ
คือการบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเงิน และหากผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระค่าปรับก็ต้องกักขังแทนค่าปรับ
ส่วนโทษกักขังคือ การเอาตัวไปกักขังไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดเอาไว้มิใช่เรือนจำ (Limprasert, Saengchansri, &
Manaton, 2019, p. 1486) ซึ่งหลักลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคลส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปอย่างถูกต้อง
ชอบธรรมตามหลักนิติธรรมอย่างแท้จริง (Woraphat, 2014, p. 65) หากประเทศไทยได้นำรูปแบบการปรับแบบทางเลือก
โดยพิจารณาจากผลประโยชน์ที่ได้รับและความเสียหายที่เกิดขึ้นมาใช้กับกระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า ก็จะทำให้
ผู้กระทำความผิดต้องเสียค่าปรับในจำนวนที่สูงขึ้น คณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ถ้าประเทศไทยได้กำหนดลงโทษปรับ
ความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า โดยคำนึงฐานะในทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดประกอบหรือผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความ
ผิดได้รับและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อกฎหมาย
และสามารถยับยั้ง และปราบปรามการกระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าได้มากขึ้น

ปัญหาการนำเหตุบรรเทาโทษประมวลกฎหมายอาญามาใช้กับพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พบว่า
การนำเหตุบรรเทาโทษทางอาญามาใช้กับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า ยังคงมีความเหมาะสมอยู่ เนื่องจากการให้ศาล
ได้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละรายโดยดูสาเหตุ พฤติการณ์ที่ได้กระทำความ
ผิดประกอบ โดยเห็นว่าการนำเหตุบรรเทาโทษทางอาญามาใช้กับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า เป็นการทำให้
การกำหนดโทษจำคุกหรือโทษปรับแก่จำเลยได้อย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล และเป็นการเพื่อความยุติธรรมเฉพาะ
รายบุคคลเป็นการลงโทษที่ทำให้คนทั่วไปเกรงกลัวไม่คิดจะกระทำความผิดขึ้นอีก (Sankosik, 1980, pp. 18-40)
ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดพื้นฐานของการลดโทษเพราะเหตุบรรเทาโทษ หากพิจารณาเรื่องเหตุบรรเทาโทษ
ของประเทศสหรัฐอเมริกา จำเลยมีสิทธิได้รับการลดโทษถ้าจำเลยได้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการสอบสวนหรือฟ้องคดี
ในความผิดของเขาโดยแจ้งให้พนักงานในระยะเวลาอันควรให้ทราบว่าจะรับสารภาพทำให้รัฐไม่ต้องเตรียมการ
ดำเนินคดีและทำให้ศาลสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Pinitkanwattanukul, 2004, pp. 5-6)

มาตรการเกี่ยวกับการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับฐานบุกรุกแผ้วถางป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้
พ.ศ. 2484 ควรมีการแก้ไขปรับปรุงโทษจำคุกและโทษปรับให้สูงขึ้นหรือปรับตามที่ได้รับความเสียหาย ดังนั้น ในประเด็นที่ 1
โทษจำคุกพบว่า เห็นควรมีการแก้ไขปรับปรุงโทษจำคุกให้สูงขึ้น ซึ่งในงานวิจัยของสันทิก เตียงลัดดาวงศ์
(Tiengladdawong, 2018, p. 181) ได้เสนอแนะแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้โทษจำคุกขั้นต่ำ
ตามประมวลกฎหมายอาญาที่ดีและเหมาะสมที่สุดคือ การบัญญัติกฎหมายที่ให้ดุลพินิจแก่ศาลในการลงโทษต่ำกว่า
โทษจำคุกขั้นต่ำเพียงใดก็ได้ กรณีมีพฤติการณ์พิเศษและพฤติการณ์พิเศษนั้นก็คือพฤติการณ์ที่ผู้กระทำความผิดนั้นไม่น่าตำหนิ
(Guilty) และไม่สมควรที่จะได้รับโทษที่รุนแรงเท่ากับโทษจำคุกขั้นต่ำ อย่างไรก็ตามยังมีความจำเป็นที่จะต้องร่างกฎหมาย
ขึ้นมาใหม่อีกมาตราหนึ่งที่ทำให้ศาลมีขอบเขตในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับบุคคลมากยิ่งขึ้น
โดยการบังคับใช้มาตรานี้จะมีหลักการที่คล้ายคลึงกันกับกรณีการบังคับใช้เหตุผลโทษ กล่าวคือ ศาลสามารถลงโทษ
ผู้กระทำความผิดต่ำกว่าโทษจำคุกขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ ศาลจะมีอิสระในการพิจารณากำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด
อย่างเต็มที่ และหากเห็นว่าผู้กระทำความผิดสมควรได้รับโทษสถานเบา ศาลก็สามารถพิจารณากำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด
รายนั้นให้ต่ำกว่าโทษจำคุกขั้นต่ำได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย มีดังต่อไปนี้

การกำหนดโทษจำคุก

1. ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 มาตรา 72 ตรี วรคแรก ซึ่งเดิม บัญญัติว่า “มาตรา 72 ตรี ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 54 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี” แก้ไขเป็น “มาตรา 72 ตรี ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 54 ต้องระวางโทษจำคุก “จำคุก ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป” หรือ “จำคุกตั้งแต่ 1-10 ปี” หรือ “จำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือหากเป็นนายทุน จำคุกไม่เกิน 8 ปี”

2. ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 มาตรา 72 ตรี วรคสอง ซึ่งเดิม บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดตามมาตรา 54 นี้ถ้าได้กระทำให้เป็นเหตุที่เกินยี่สิบห้าไร่ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี” แก้ไขเป็น “ในกรณีความผิดตามมาตรา 54 นี้ถ้าได้กระทำให้เป็นเหตุที่เกินยี่สิบห้าไร่ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกเป็นสองเท่า”

การเสนอแก้ไขมาตรา มาตรา 72 ตรี วรคแรกและวรคสอง เดิมโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี (กรณีบุกรุกไม่เกิน 25 ไร่) หรือต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี (กรณีบุกรุกเกินกว่า 25 ไร่) โดยเห็นว่าโทษจำคุกที่ลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นยังมีอัตราโทษที่น้อยไป จึงควรแก้ไขเพิ่มอัตราโทษให้สูงขึ้น เพื่อให้ผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่าเกรงกลัวต่อกฎหมายและไม่กล้ากระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า

การกำหนดโทษปรับ

1. ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 มาตรา 72 ตรี วรคแรก ซึ่งเดิม บัญญัติว่า “มาตรา 72 ตรี ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 54 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท” แก้ไขเป็น “มาตรา 72 ตรี ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 54 ต้องระวางโทษปรับ 20,000-200,000 บาท หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือ ปรับเป็นสองถึงสามเท่าของความเสียหายในพื้นที่ที่เสียหาย กรณีเป็นนายทุนไม่เกิน 100,000 บาท หรือ ปรับเป็นเท่าตัว”

2. ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 มาตรา 72 ตรี วรคสอง ซึ่งเดิม บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดตามมาตรา 54 นี้ถ้าได้กระทำให้เป็นเหตุที่เกินยี่สิบห้าไร่ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 10,000-100,000 บาท” แก้ไขเป็น “ในกรณีความผิดตามมาตรา 54 นี้ถ้าได้กระทำให้เป็นเหตุที่เกินยี่สิบห้าไร่ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท”

การเสนอแก้ไขมาตรา มาตรา 72 ตรี วรคแรกและวรคสอง เดิมโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท (กรณีบุกรุกไม่เกิน 25 ไร่) โดยเห็นว่าโทษปรับที่ลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นยังมีอัตราโทษที่น้อยไป จึงควรแก้ไขเพิ่มอัตราโทษให้สูงขึ้น เพื่อให้ผู้กระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า เกรงกลัวต่อกฎหมายและไม่กล้ากระทำความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาการกำหนดโทษจำคุกและโทษปรับความผิดฐานบุกรุกแผ้วถางป่า แต่ไม่ได้ลงลึกถึงการดำเนินคดีป่าไม้ในชั้นของพนักงานสอบสวน ดังนั้น ในงานวิจัยครั้งถัดไปควรศึกษาในประเด็นปัญหาการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับคดีป่าไม้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ประจำปีงบประมาณ 2564

เอกสารอ้างอิง

- A1. (2021, 16 July). Researcher in Faculty of Law. *Interview*. (In Thai)
- A2. (2021, 15 July). Population. *Interview*. (In Thai)
- A3. (2021, 15 July). Population. *Interview*. (In Thai)
- A4. (2021, 15 July). Population *Interview*. (In Thai)
- A5. (2021, 15 July). Village headman. *Interview*. (In Thai)
- A6. (2021, 7 July). Professional forestry scholar. *Interview*. (In Thai)
- A7. (2021, 8 July). Justice. *Interview*. (In Thai)
- A8. (2021, 14 July). Director of Legal Affairs Division. *Interview*. (In Thai)
- A9. (2021, 7 July). Deputy Superintendent (Investigation). *Interview*. (In Thai)
- A10. (2021, 7 July). Deputy Inspector (Investigation). *Interview*. (In Thai)
- A11. (2021, 7 July). Deputy Inspector (Investigation). *Interview*. (In Thai)
- A12. (2021, 7 July). Deputy Inspector (Investigation). *Interview*. (In Thai)
- Athiwer, A. (2015). *Theory of Criminology and the Criminal Justice System* (2nd ed.). Bangkok : V.J. Printing. (In Thai)
- Dhutin, A. (2014). *Criminology and Penology* (2nd ed.). Bangkok : Winyuchon. (In Thai)
- Forest Resources Management Office 7, Ubon Ratchathani Branch. (2017). *Account of forest intrusion case 2017-2021*. (Mineographed) (In Thai)
- Forestresources. (2021). *Forest knowledge*. Retrieved December 22, 2021, from <http://forestclass55.blogspot.com/2017/02/blog-post.html> (In Thai)
- Limprasert, S., Saengchansri, S., & Manathon, A. (2019). *Criminal Offenders' Punishment*. In *National Research Conference, Rangsit University, 26 April 2019* (pp. 1484-1493). Bangkok : Rangsit University. (In Thai)
- Office of the Council of State. (1941). *Forest Act. B.E. 1941*. Retrieved March 13, 2021, from <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%BB26/%BB26-20-9999-update.pdf> (In Thai)
- Office of the Council of State. (1956). *Criminal Code, 1956*. Retrieved March 22, 2021, from http://www.hydro.navy.mi.th/download/Criminal_Code.pdf (In Thai)
- Office of the Council of State. (1964). *National Reserved Forests Act 1964*. Retrieved March 13, 2021, from <https://www.hrdi.or.th/public/files/About/02-Regulations/04-Others/07-OtherRules2507.pdf> (In Thai)
- Office of the Council of State. (1992). *Wildlife Preservation and Protection Act, B.E. 2535*. Retrieved March 13, 2021, from <http://web.krisdika.go.th/lawHeadPDF.jsp?formatFile=pdf&hlD=0> (In Thai)

- Office of the Council of State. (2017). *Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560*. Retrieved March 13, 2021, from <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=774606&ext=pdf> (In Thai)
- Oonchom, L. (2017). *The Suitable Sentencing to the Offender of Norcotic Drugs*. Thesis, Master of Laws Program in Department of Law, Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, Bangkok. (In Thai)
- Pinitkanwattanakul, T. (2004). Court is mitigation reasoning under Article 78 of the Criminal Code. *This personal academic paper is part of the course training “judge of the court of first instance”*. Institute for Judicial Development of the Court of Justice. (In Thai)
- PsycNET. (2018). *Why do we punish? Deterrence and Just Deserts as motives for punishment*. Retrieved March 22, 2021, from <http://psycnet.apa.org/buy/2002-17391-00>
- Sankosik, U. (1980). *Criminal Law Part 1*. Bangkok : Ruenkaewprinting. (In Thai)
- Srisanit, P. (2018). *High Criminal Law* (2nd ed.). Bangkok : Winyuchon. (In Thai)
- Summary report Summary-Department of National Parks. (2021). *Summary of Forest Illegal Reports of agencies under the Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, fiscal year 2009-2002*. Retrieved February 18, 2022, from <http://115.31.166.198/DNP/FileSystem/download?uuid=1ac1c467-8773-4742-9175-c052088fb385.pdf> (In Thai)
- Suttiyotin, N. (2011). Theory of Punishment. *Educational Documents, Criminal Law and Advaced Criminology Course Set, Unit 6*. Nonthaburi : Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai)
- The Chaipattana foundation. (2021). *Theory of Forest Restoration Development under the Royalinitia tive*. Retrieved March 19, 2021, from <https://www.chaipat.or.th/concept-and-theory-development/theory-developed-forest-restoration.html> (In Thai)
- Woraphat, T. (2014). *Criminal Enforcement Measures*. Bangkok : Winyuchon. (In Thai)

การพัฒนาแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
DEVELOPMENT OF THE KING'S TEACHER-PREPARATION MODEL
NAKHON RATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY

รัฐกรณ์ คิตการ^{1*}, ลลิตา ธงภักดี²

Rattakorn Kidkarn^{1*}, Lalita Thongphukdee²

^{1*, 2}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

^{1*, 2}Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}rattakom.k@nrru.ac.th; (Author) : ²lalita.t@nrru.ac.th

รับบทความ : 8 มิถุนายน 2565 / ปรับแก้ไข : 11 สิงหาคม 2565 / ตอรับบทความ : 10 ตุลาคม 2565

Received : 8 June 2022 / Revised : 11 August 2022 / Accepted : 10 October 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.66

ABSTRACT

Adopting the King's Philosophy for integration and development of teacher capacity as requirements for users and locality was aimed at developing and evaluating the quality of the King's teacher-preparation model at Nakhon Ratchasima Rajabhat University. In this study, twenty-two informants were recruited using the purposive sampling method. The research tools were derived from the drafted king's teacher-preparation model, concordance assessment form, and suitability and feasibility assessment form with content validity between 0.6 to 1.0. The data collection process was accordingly performed through the utilization of the Zoom Cloud Meeting two times consecutively. Then the data was thoroughly analyzed with the content analysis method, followed by the quartile range and the mean calculation. Research results showed emphatic points according to the six empirical components of the quality of the king's teachers. The comprehensive model for a practical purpose essentially leads this. The last items were clarity of definition and clarity of the experimental model. The feasibility of the model was ranked first, while the model's language ability was ranked in the last place. Therefore, these findings altogether showed that adopting King's Philosophy for integrating and developing teachers' capacity requires the readiness of all components. This will lead to the quality production of teachers efficiently.

Keywords : Model development, Model of teacher development, The King's teachers

บทคัดย่อ

การน้อมนำศาสตร์พระราชามาบูรณาการสร้างและพัฒนาครูให้มีสมรรถนะตามความต้องการของผู้ใช้ และท้องถิ่น มีวิธีการตามวัตถุประสงค์การวิจัยนี้คือ เพื่อพัฒนาและประเมินคุณภาพรูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร่างรูปแบบการสร้างครูพระราชา แบบประเมินความสอดคล้อง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ซึ่งมีความตรงตามเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดประชุมวิพากษ์ผ่านระบบออนไลน์ Zoom Cloud Meeting จำนวน 2 ครั้ง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และใช้สถิติหาค่าพิสัย ระหว่างควอไทล์ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัย พบว่า จุดเน้นตามหลักการคุณลักษณะครูของพระราชา 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ หลักสูตร กระบวนการ และผลลัพธ์ มีความสอดคล้องกันสูงทุกองค์ประกอบ โดยมีลักษณะองค์ประกอบของรูปแบบมีความครอบคลุมที่จะนำไปปฏิบัติได้อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก แต่รายการเกี่ยวกับผลลัพธ์ของรูปแบบมีการนิยามที่ชัดเจน และรูปแบบมีความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติอยู่เป็นอันดับสุดท้าย และมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในหลักการของรูปแบบมากที่สุดเป็นอันดับแรก ส่วนผลลัพธ์ของรูปแบบ พบว่า ด้านเก่งภาษา เป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้น การนำรูปแบบการสร้างครูพระราชาจำเป็นต้องคำนึงถึงความพร้อม ทุกองค์ประกอบ จึงจะนำไปสู่ผลลัพธ์ในการผลิตครูตามคุณลักษณะที่เหมาะสมอย่างมีศักยภาพ

คำสำคัญ : การพัฒนาแบบ, รูปแบบการสร้างครู, ครูของพระราชา

บทนำ

การปฏิวัติดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรม 4.0 และการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 เป็นแรงผลักดันให้ประชากรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด สามารถพัฒนาองค์ความรู้ และสร้างปัญญาที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสาร และระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile learning) มาใช้มากขึ้น ส่งผลให้การจัดการศึกษาของไทยจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ วางแผนพัฒนาและเตรียมกำลังคนที่จะเข้าสู่ตลาดงานเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ปรับหลักสูตรและวิธีการเรียน การสอนที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันอย่างเสรีแบบไร้พรมแดนในยุคเศรษฐกิจ และสังคม 4.0 (Office of the Education Council Secretariat, 2017, p. 4) ดังนั้น การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและมีความหมาย ในสังคมปัจจุบันไม่ใช่การท่องจำเนื้อหาสาระ หรือการเขียนแบบท่องสอบตอบลิ้ม เพราะความรู้เปลี่ยนแปลงเร็วมาก และขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว การแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารได้รับผลกระทบจากเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ความรู้ เปลี่ยนแปลงเร็วกว่าอดีตเป็นอย่างมาก (Panich, 2012, p. 12) ซึ่งการปรับเปลี่ยนความคิดของครูมืออาชีพ ต้องตระหนัก ถึงความสำคัญของการเรียนการสอนเป็นสำคัญ โดยต้องมุ่งพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อนไปสู่คุณภาพของผู้เรียนที่ต้องเริ่ม จากสิ่งที่ทำได้ด้วยตนเองและปฏิบัติแบบเรียบง่าย ขอเพียงมุ่งมั่นและใส่ใจที่จะพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น หลักสูตรการศึกษา การออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ด้วยการเริ่มที่การปรับ ความคิดของครูและนำไปลงมือปฏิบัติที่ห้องเรียนโดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม การร่วมมือกันทำงานผ่านการสื่อสาร อย่างมีประสิทธิภาพจากสภาพแห่งการเรียนรู้ในโลกแห่งการเรียนรู้ (Phramongkoldhammavitan, Phrakroosiridhammanidhesada, & Srathog, 2018, p. 2494)

สภาพปัจจุบันวิชาชีพครูประสบปัญหาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ขณะเดียวกันวิกฤตศรัทธาต่อวิชาชีพครู ยังส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนที่เข้าศึกษาในสถาบันผลิตครู รวมถึงขวัญและกำลังใจของผู้ที่อยู่ในสายวิชาชีพครู โดยมีสาเหตุ มาจากระบบการผลิตครู การพัฒนาครู การใช้ครู และการบริหารงานบุคคลของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาที่ลดต่ำลง (Office of the Education Council Secretariat, 2017, p. Introduction) ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามจุดเน้น หรือผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน จะมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน (Syntax) ระบบสังคม (Social system) หลักการตอบสนอง (Principles of reaction) และระบบสนับสนุน (Support system) ซึ่งการนำ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปใช้ (Application) เป็นการแนะนำหรือให้ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้รูปแบบที่เหมาะสม โดยสาระความรู้และสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (Instruction and nurturing effects) ในแต่ละรูปแบบ รวมทั้งการดำเนินการ เรียนรู้ที่จัดทำขึ้นตามขั้นตอนและสภาพแวดล้อมในการเรียน การส่งเสริมการเรียนรู้และต้องให้มีการพัฒนา ตลอดกระบวนการให้ประสบผลสำเร็จ เกิดเป็นคุณสมบัติคุณลักษณะหรือสมรรถนะที่ต้องปลูกฝังติดตัวได้ตามคาดหวัง (Joyce, Weil, & Calhoun, 2009, pp. 21-37) โดยมุ่งเน้นความรู้ที่เกิดจากปัญหาด้วยการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง จนเกิดเป็นองค์ความรู้ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ครอบคลุมปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญต่อชีวิต ด้านแหล่งน้ำ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการเกษตร ด้านคมนาคมและการสื่อสาร ด้านสาธารณสุข ด้านสังคม และด้านการศึกษา และการดำรงชีวิตด้านส่งเสริมอาชีพของมนุษยชาติตั้งแต่เกิดจนตาย คือแนวทางการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง (Nopparak, 2018, p. 28) เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญที่ทรงศึกษา สังสม พัฒนา เพื่อการพัฒนาประเทศให้ประชาชน อยู่ดีกินดี มีความสงบสุข ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกิจที่ทรงทำ ทรงแนะ/สอนจากพระประสบการณ์ 3 มิติ คือ มิติศาสตร์

แห่งการพัฒนา มิติศาสตร์แห่งความประพุดิ การครองตนในสังคมอย่างสงบสุข และมิติศาสตร์แห่งการอยู่ร่วมกัน
ปรองดอง และสงบสุข ที่มีพื้นฐานมาจากปฏิบัติ ปรัชญา และปฏิเวธ (Krea-ngam, 2017, p. 8)

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้ทราบถึงพระอัจฉริยภาพ จึงน้อมนำพระราชโบายด้านการศึกษามาจัดทำ
เป็นแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ที่สอดคล้องกับภารกิจ
ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาตามพระราชโบาย มุ่งผลิตครูคุณภาพและพัฒนาท้องถิ่น
ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการศึกษา ตามสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชนสู่การปฏิบัติ
เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (The Council of University Presidents of Rajabhat University,
2018, p. 8) คณะวิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการสร้างครูของพระราช มหาววิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ซึ่งเป็นสถาบันที่ผลิตบัณฑิตที่มีอัตลักษณ์ มีคุณภาพ มีสมรรถนะ ตามความต้องการผู้ใช้บัณฑิต และเป็นสถาบันหลัก
ที่เป็นบูรณาการองค์ความรู้สู่วัฒนธรรมในการพัฒนาท้องถิ่นอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างครูของพระราช มหาววิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
2. เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบการสร้างครูของพระราช มหาววิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสร้างครูของพระราช มหาววิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาที่สามารถต่อยอด
ขยายผลในเชิงของการปฏิบัติการด้านกระบวนการผลิตครูให้มีอัตลักษณ์ครูโคราช
2. คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาสามารถนำรูปแบบการสร้างครูของพระราช มหาววิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาไปใช้
ในการผลิตครูให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ด้านการผลิตและพัฒนาครูที่มหาวิทยาลัยกำหนดได้อย่างเป็นรูปธรรม
รวมทั้งการผลิตครูที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น

การทบทวนวรรณกรรม

การผลิตและพัฒนาครูตามแนวคิดวิธีระบบ (Systematic approach) คือลำดับขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์กัน
อย่างต่อเนื่อง สามารถประเมินตรวจสอบเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้สามารถดำเนินกิจกรรมนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
โดยมีองค์ประกอบการนำเข้า (Input) เกี่ยวข้องกับการรับและผสมองค์ประกอบเบื้องต้นผ่านเข้าสู่ระบบ กระบวนการ
(Process) เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะทำให้การเปลี่ยนสิ่งที่เข้าให้เป็นสิ่งที่จะออก การนำออก (Output)
เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายองค์ประกอบที่เกิดจากกระบวนการในการเปลี่ยนไปสู่จุดหมายปลายทาง ผลย้อนกลับ
(Feedback) เป็นผลข้อมูลย้อนกลับไปสู่การนำเข้า และการควบคุม (Control) เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบและประเมินผล
ย้อนกลับ เพื่อตรวจสอบดำเนินงานไปในทิศทางที่จะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (Sanguannam, 2018, p. 134) ด้วยการน้อมนำ
แนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชในมิติปฏิบัติสร้างหรือประดิษฐ์สิ่งใหม่ขึ้นไปจนถึงการปฏิบัติในการครองตน
มิติปรัชญา ด้วยการสอนที่สามารถทำได้จริง เป็นการให้ความสำคัญในการศึกษา เรียนรู้ด้านวิชาการความรู้ การปลูกฝัง
ด้านคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม พินฟูและอนุรักษ์ด้านประเพณี วัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม
และประเทศชาติ และมิติปฏิเวธ ซึ่งเป็นผลจากการกระทำ แสดงให้เห็นผลเป็นที่ประจักษ์เพื่อขับเคลื่อนศาสตร์พระราช
ทั้งในส่วนของการปฏิบัติและปรัชญา (The Commissioner's Office 1, The Secretariat of The House of Representatives,
2017, pp. 30-32) ให้สอดคล้องกระบวนการในการคัดเลือกผู้เรียน จัดการเรียนการสอน การพัฒนาอาจารย์ การฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพ การประเมินผลการเรียนรู้ การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ หรือการดำเนินการใด ๆ เพื่อเป็นการบ่มเพาะ ปลุกฝัง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนเพื่อให้การผลิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏสามารถผลิตครูตามเป้าหมายและยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) (The Council of University Presidents of Rajabhat University, 2018, p. 30)

คุณลักษณะและสมรรถนะครูที่พึงประสงค์ นับเป็นสิ่งสำคัญที่การจัดการเรียนรู้ต้องพัฒนาให้เกิดกับผู้เรียน เพราะคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีข้อที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยตรงคือ การใฝ่เรียนรู้ และส่งผลโดยอ้อมได้แก่ การมีวิสัย และความมุ่งมั่นในการทำงาน จึงควรกำหนดแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนให้ชัดเจน โดยมีการวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญให้สอดคล้องและสัมพันธ์กัน มีการนำหลักการ ทฤษฎี สื่อ นวัตกรรม หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องเหมาะสม และใช้รูปแบบที่หลากหลายมีการบันทึกข้อมูลหรือหลักฐานบ่งชี้ว่ามีการพัฒนาผู้เรียน การวัดและประเมินผลที่ครบทุกด้านอย่างชัดเจน เป็นปัจจุบัน (Wannamanee, 2020, pp. 1-2) โดยมีการพัฒนารูปแบบเป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น คำอธิบาย แผนผังไดอะแกรม หรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้นเป็นต้นแบบเครื่องมือทางคิดที่บุคคลใช้ในการสืบเสาะหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจ (Khamanee, 2016, p. 220) เป็นการแสดงโครงสร้างเพื่อใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรในการนิยามคุณลักษณะและหรือบรรยายคุณสมบัตินั้น หรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม โดยรูปแบบเชิงข้อความ (Semantic model) มีลักษณะเป็นการแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในรูปแบบในรูปของข้อความใช้หลักการเทียบเคียงเชิงแนวคิด ปรากฏการณ์และใช้ข้อความในการอธิบายจึงทำให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น ซึ่งถูกนำมาใช้ทางการศึกษามาก (Bardo & Hardman, 1982, p. 70; Keeves, 1988, pp. 559, 561)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแบบการสร้างครูของพระราชามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดำเนินการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) ตามวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) ซึ่งเป็นคุณสมบัติและคุณลักษณะตามความสนใจและความต้องการ

ของคณะวิจัย (Sedlack & Stanley, 1992, p. 104) โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตครูภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ประธานหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 12 คน และกลุ่มที่ 2 คณบดีคณะครุศาสตร์หรืออดีตคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 10 คน

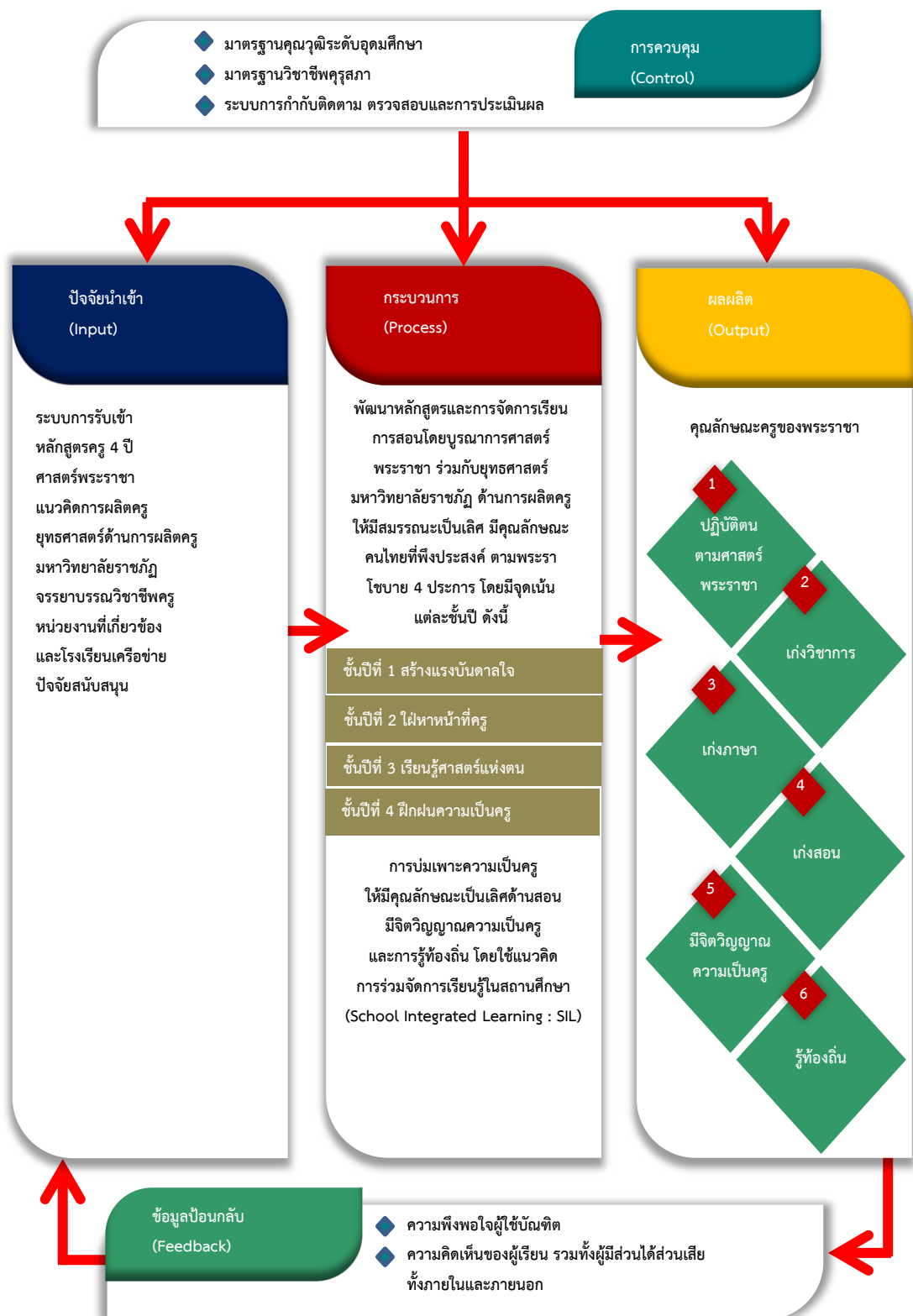
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ร่างรูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร หลักการ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย 2) แบบประเมินความสอดคล้อง และ 3) แบบประเมิน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดคะแนน ความสอดคล้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ตามมาตราส่วนประมาณค่าของ Likert (1967, pp. 90-95) ได้แก่ 1 คะแนน คือน้อยที่สุด 2 คะแนน คือน้อย 3 คะแนน คือปานกลาง 4 คะแนน คือมาก และ 5 คะแนน คือมากที่สุด โดยผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยการ ให้คะแนนความสอดคล้อง คือ +1 เห็นว่าสอดคล้อง 0 ไม่แน่ใจ และ -1 เห็นว่าไม่สอดคล้อง นำคะแนนที่ได้มาคำนวณหา ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ของ ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ตามวิธีของบุญชม ศรีสะอาด (Srisa-ard, 2017, pp. 70-71) พบว่า ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดประชุมวิพากษ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ Zoom Cloud Meeting จำนวน 2 ครั้ง ครั้งละ 1 กลุ่ม กลุ่มละ 1 วัน วันละ 3 ชั่วโมง แบ่งออกเป็นครั้งที่ 1 ประชุมวิพากษ์ร่างรูปแบบร่วมกับการ ประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา แล้วทำการปรับปรุง แก้ไขและจัดทำรูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ครั้งที่ 2 ประชุมวิพากษ์รูปแบบ ที่ปรับปรุงพัฒนาเรียบร้อยแล้วในครั้งที่ 1 พร้อมประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการสร้าง ครูพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาไปปฏิบัติ

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากรูปแบบการสร้างครูพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และข้อมูลการประเมินความสอดคล้อง ด้วยการวิเคราะห์หาค่าพิสัย ระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ต่ำกว่า 0.50 หมายถึงสูงมาก 0.51-1.00 หมายถึงสูง 1.01-1.99 หมายถึงปานกลาง 2.00-2.99 หมายถึงต่ำ และสูงกว่า 3.00 หมายถึงไม่สอดคล้องกัน สำหรับข้อมูลความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Discriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ คือค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึงน้อยที่สุด 1.50-2.50 หมายถึงน้อย 2.51-3.50 หมายถึงปานกลาง 3.51-4.50 หมายถึงมาก และ 4.51-5.00 หมายถึงมากที่สุด (Srisa-ard, 2017, p. 103)

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 รูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

จากภาพ 2 แสดงรูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยมีจุดเน้นตามหลักการ คุณลักษณะครูของพระราชา 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการของรูปแบบ คือ นามพระราชนาน “ราชภัฏ” และพันธกิจของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งเป็นหนึ่งในสถาบันการศึกษาที่ผลิตครูที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับอย่างยาวนาน โดยบูรณาการ ศาสตร์พระราชา ร่วมกับยุทธศาสตร์การผลิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในนาม “ครูของพระราชา” คือ ครูที่น้อมนำ ศาสตร์พระราชาไปปฏิบัติตน เก่งวิชาการ เก่งภาษา เก่งสอน และมีจิตวิญญาณความเป็นครูรู้ท้องถิ่น”

2. เป้าหมาย คือ เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะและสมรรถนะที่เป็นเลิศเป็นที่ยอมรับ และเป็นที่ต้องการ สำหรับหน่วยงานผู้ใช้ครู

3. วัตถุประสงค์ คือ เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างครูของพระราชาที่น้อมนำศาสตร์พระราชาไปปฏิบัติให้โดดเด่น ในด้านวิชาการ ด้านการสอน ด้านจิตวิญญาณความเป็นครู และมีความรู้ด้านการพัฒนาท้องถิ่น ที่มีอัตลักษณ์บัณฑิตครู ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

4. หลักสูตร คือ หลักสูตรการสร้างครูของพระราชา 4 ปี ซึ่งปรับปรุงมาจากหลักสูตรครู 4 ปี (หลักสูตรกลาง) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง ที่ร่วมจัดทำขึ้น

5. กระบวนการ คือ ความสมบูรณ์ที่พร้อมด้วยคุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ตามพระราโชบาย 4 ประการ ประกอบด้วย 1) มีทัศนคติที่ดีและถูกต้อง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงเข้มแข็ง 3) มีงานทำ มีอาชีพ 4) มีพลเมืองดี มีระเบียบวินัย และสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครูและทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21

6. ผลลัพธ์ คือ ได้บัณฑิตครูที่มีคุณลักษณะความเป็นครูของพระราชา 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การน้อมนำ ศาสตร์พระราชาไปปฏิบัติ หมายถึงการแสดงออกถึงการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานตามหลักการทรงงาน โครงการ พระราชดำริและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมตามศาสตร์พระราชา 2) เก่งวิชาการ หมายถึงการมีความรู้ความสามารถเป็นเลิศทางวิชาการในศาสตร์ที่ตนศึกษาและสามารถนำมาสู่ การใช้ปฏิบัติในวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) เก่งภาษา หมายถึง ความสามารถใช้ภาษาในการสื่อสาร ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ หรือภาษาอื่นที่เกี่ยวข้อง ทักษะทางภาษา คือ การฟัง พูด อ่าน และเขียน รวมถึงใช้ภาษาอังกฤษ ในการสอนศาสตร์แห่งตนได้ 4) เก่งสอน หมายถึง ความสามารถเป็นเลิศด้านการสอน มีกลวิธีการสอนและการวัด ประเมินผลที่ทันสมัยอย่างหลากหลาย สามารถสอนโดยบูรณาการเนื้อหา ภาษา เทคโนโลยี และการจัดการเรียนรู้ แบบชุมชนเป็นฐาน ให้กับเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษแบบเรียนรวมได้ 5) จิตวิญญาณความเป็นครู หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงการมีจิตวิญญาณด้านการมีวินัย ความเอาใจใส่ผู้เรียน พากเพียรแสวงหาความรู้ เชิดชูคุณธรรม และเป็นผู้นำจิตอาสาในการพัฒนางานและท้องถิ่น และ 6) รู้ท้องถิ่น หมายถึง รู้จักและเข้าใจวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาในชุมชนท้องถิ่น สามารถนำความรู้จากชุมชนท้องถิ่นมาสอดคล้องแทรกการสอนในสาขาวิชาของตน ร่วมกับการใช้องค์ความรู้ในศาสตร์การสังวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา พัฒนาท้องถิ่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นในชุมชน ท้องถิ่นของตนได้อย่างสร้างสรรค์

สามารถนำมากำหนดตัวบ่งชี้และแนวทางการพัฒนาสำหรับครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ตามหลักการทรงงาน โครงการพระราชดำริและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ตัวบ่งชี้และแนวทางการพัฒนาครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ตามหลักการทรงงาน
โครงการพระราชดำริและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้	ตัวบ่งชี้ย่อย	แนวทางการพัฒนา
การน้อมนำ ศาสตร์ พระราชปณิ ปฏิบัติ	1. ความเข้าใจหลักการทรงงาน	1. อบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้หลักการทรงงาน
	2. ปฏิบัติตนและปฏิบัติงานตามหลักการทรงงาน	2. ศึกษาดูงานโครงการพระราชดำริในชุมชนท้องถิ่น
พระราชาไป ปฏิบัติ	3. สร้างเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนและปฏิบัติงานตามหลักการทรงงาน	3. ค่ายอาสา/จิตอาสา ส่งเสริมการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานในท้องถิ่น/สังคม
	ตามหลักการทรงงาน	4. กิจกรรมรณรงค์การปฏิบัติตนและปฏิบัติงานตามหลักการทรงงานในท้องถิ่น/สังคม
		5. บริการวิชาการ : 1) ดูแลผู้สูงอายุ/เรือนจำ/เด็กกำพร้า/ผู้พิการทางสายตา 2) โรงเรียนขาดแคลน
		6. การเรียนการสอนตามหลักการทรงงาน
		7. การบรรจุหลักสูตรหลักการทรงงานใน มคอ. 3 สู่การปฏิบัติ
		8. ค่ายอาสาพาน้องเรียนรู้ : ทักษะคนตรี, ศาสตร์พระราชา EDU Give a Life การให้ไม่มีที่สิ้นสุด
		9) ค่ายอาสา ณ โรงเรียนที่ขาดแคลน
เก่งวิชาการ	1. ผลการเรียนรู้เฉลี่ยกลุ่มวิชาเอก กลุ่มวิชาชีพครู ไม่ต่ำกว่า 3.00	โครงการยกระดับวิชาการสู่ครูมืออาชีพ
	2. ใบเกียรติบัตรในสาขาวิชาอย่างน้อย 2 ใบ	1. กิจกรรมปรับพื้นฐานที่ให้น้ำหนัก : ปรับความรู้พื้นฐานและสร้างแรงบันดาลใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน
	3. การเข้าสู่เวทีแข่งขันระดับชาติ/นานาชาติ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชา	2. กิจกรรมถึงแก่นความรู้ : จัดค่ายวิชาการแบบเข้ม, ศึกษาดูงาน Benchmark และต่อยอด (ทุกหลักสูตร), สร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาวิชาการเชิงรุก (จัดแข่งขันวิชาการระดับมหาวิทยาลัย/ระดับชาติ, จัดสมมนาวิชาการ/ประกวดนวัตกรรมสุดยอดผลงานนักศึกษา), สร้างระบบนิเทศการสอนอาจารย์ผู้สอน
		3. กิจกรรมสู่ครูมืออาชีพ : สร้างระบบการสอบสอนก่อนออกฝึกประสบการณ์, สร้างระบบพี่เลี้ยงและที่ปรึกษาก่อนสอบ, การมีส่วนร่วมของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
		4. เก่งวิจัย : ชั้นปีที่ 2-4 ทำการวิจัยคนละ 1 โครงการ
		5. จัดห้องเรียนต้นแบบการสอน (โปรแกรมละ 1 ห้องเรียน)
		6. กิจกรรมการเล่าประสบการณ์จากครูตัวอย่างทุกภาคเรียนของทุกชั้นปี (ชั้นปีที่ 1-4)
เก่งภาษา	1. ความสามารถในการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน	โครงการอบรมความสามารถทางภาษาอังกฤษ
	2. คะแนนการทดสอบมาตรฐานภาษาอังกฤษ เป็นไปตามเกณฑ์ที่คาดหวัง	1. อบรมปฏิบัติการ : 1) ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ 2) ทักษะทางภาษาและวัฒนธรรม
		2. ค่ายอาสาบูรณาการวิชาการและภาษาอังกฤษเพื่อบริการวิชาการสู่ชุมชน
		3. การพัฒนาความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อทดสอบมาตรฐาน
เก่งสอน	1. กลวิธีการสอนและการวัดประเมินผลที่ทันสมัยและหลากหลาย	โครงการอบรมปฏิบัติการเพื่อการเก่งสอน
	2. การสอนผู้เรียนที่เป็นเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	1. กลวิธีการเก่งสอน
		2. การออกแบบการสอนชั้นเรียนรวม

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ตัวบ่งชี้ย่อย	แนวทางการพัฒนา
เก่งสอน	3. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เนื้อหาและภาษา (CLIL)**	3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ CLIL+TPACK +PBL+CBL
	4. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการ เทคโนโลยีการสอนเนื้อหาวิชาเฉพาะ (TPACK)***	4. การพัฒนาครูผู้สอนเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษในชั้นเรียน
	5. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบ โครงการ (PBL)****	
	6. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบชุมชน เป็นฐาน (CBL)*****	
จิตวิญญาณ	1. ยึดถือวินัย	1. โครงการ : 1) ค่ายคุณธรรม จริยธรรมส่งเสริมจิตวิญญาณ
ความเป็นครู	2. ความใส่ใจผู้เรียน	ความเป็นครู 2) พัฒนาบุคลิกภาพ 3) ประกอดมารยาท และบุคลิกภาพ 4) จัดการเรียนการสอนที่เน้นการสอดแทรก
	3. หมั่นเพียรหาความรู้	คุณธรรมและจิตวิญญาณความเป็นครู 5) ค่ายอาสาพัฒนาชุมชน
	4. เชิดชูคุณธรรม	6) ครุศาสตร์ราชภัฏวิชาการ 7) ส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู
	5. เป็นผู้นำจิตอาสา	2. กิจกรรม : สโมสรนักศึกษาครู
รู้ท้องถิ่น	1. รู้จักและเข้าใจชุมชนทั้งด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	โครงการเดิมฝัน พันธุ์หวาน สร้างสรรค์ท้องถิ่น : กิจกรรม
	2. สามารถนำความรู้จากชุมชนมาใช้ในการสอน สอดแทรกในสาขาวิชา	1) ศึกษาบริบทชุมชน ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
	3. ใช้องค์ความรู้ในศาสตร์ของตนเพื่อพัฒนา ท้องถิ่นได้อย่างสร้างสรรค์โดยมีนวัตกรรม อย่างน้อย 1 ชิ้น	2) จิตอาสาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น 3) ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมเพื่อ แก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และโครงการ : เรียนรู้ท้องถิ่น
	4. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น	ผ่านการสังเกตและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

* มคอ. 3 หมายถึง มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา 3

** CLIL (Content and Language Integrated Learning) หมายถึง การบูรณาการเนื้อหาและภาษา

*** TPACK (TPACK model) หมายถึง การสอนแบบบูรณาการเทคโนโลยีการสอนเนื้อหาวิชาเฉพาะ

**** PBL (Project Based Learning) หมายถึง การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

***** CBL (Community Based Learning) หมายถึง การจัดการเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐาน

ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา แสดงดังตาราง 2 ถึงตาราง 5

ตาราง 2 ความสอดคล้องของรูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

องค์ประกอบของรูปแบบ	ความสอดคล้อง	
	IR	ระดับ
1. ความสอดคล้องระหว่างหลักการกับเป้าหมาย	1.00	สูง
2. ความสอดคล้องระหว่างหลักการกับวัตถุประสงค์	1.00	สูง
3. ความสอดคล้องระหว่างหลักการกับผลลัพธ์	1.00	สูง
4. ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับกระบวนการ	0.88	สูง
5. ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับผลลัพธ์	1.00	สูง
6. ความสอดคล้องกระบวนการกับผลลัพธ์	0.82	สูง

จากตาราง 2 พบว่า รูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีความสอดคล้องกันสูงทุกองค์ประกอบ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.82-1.00

ตาราง 3 ความสอดคล้องและลักษณะรูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รายการ	ลักษณะ		ความสอดคล้อง	
	Mean	ระดับ	IR	ระดับ
1. หลักการของรูปแบบแสดงจุดเน้นของกระบวนการสร้างครูของพระราชา	4.81	มากที่สุด	1.00	สูง
2. เป้าหมายของรูปแบบมีความชัดเจน	4.62	มากที่สุด	1.00	สูง
3. องค์ประกอบของรูปแบบมีความครอบคลุมที่จะนำไปปฏิบัติได้	4.88	มากที่สุด	1.00	สูง
4. วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีความชัดเจน	4.69	มากที่สุด	1.00	สูง
5. กระบวนการสร้างครูมีความครอบคลุมคุณลักษณะครูของพระราชา 6 ด้าน	4.62	มากที่สุด	1.00	สูง
6. ผลลัพธ์ของรูปแบบมีการนิยามที่ชัดเจน	4.56	มากที่สุด	1.00	สูง
7. รูปแบบมีความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ	4.56	มากที่สุด	1.00	สูง

จากตาราง 3 พบว่า รูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีความสอดคล้องกันสูงในทุกรายการ และลักษณะรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยมีข้อรายการที่อยู่ในระดับมากที่สุด ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ องค์ประกอบของรูปแบบมีความครอบคลุมที่จะนำไปปฏิบัติได้ (Mean=4.88) สำหรับข้อรายการที่อยู่ในระดับมากที่สุด ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผลลัพธ์ของรูปแบบมีการนิยามที่ชัดเจน และรูปแบบมีความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ (Mean=4.56)

ตาราง 4 ความสอดคล้องและความเหมาะสมรูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รายการ	ลักษณะ		ความสอดคล้อง	
	Mean	ระดับ	IR	ระดับ
1. หลักการของรูปแบบ	4.81	มากที่สุด	1.00	สูง
2. เป้าหมายของรูปแบบ	4.75	มากที่สุด	1.00	สูง

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการ	ลักษณะ		ความสอดคล้อง	
	Mean	ระดับ	IR	ระดับ
3. หลักสูตรที่ใช้ในการสร้างครุของพระราชา	4.75	มากที่สุด	1.00	สูง
4. กระบวนการสร้างครุของพระราชา	4.69	มากที่สุด	1.00	สูง
5. ผลลัพธ์ของรูปแบบ	4.70	มากที่สุด	1.00	สูง
5.1 ด้านการน้อมนำศาสตร์พระราชาไปปฏิบัติตน	4.75	มากที่สุด	1.00	สูง
5.2 ด้านก่งวิชาการ	4.75	มากที่สุด	1.00	สูง
5.3 ด้านก่งภาษา	4.44	มาก	1.00	สูง
5.4 ด้านก่งสอน	4.81	มากที่สุด	1.00	สูง
5.5 ด้านมีจิตวิญญาณความเป็นครู	4.81	มากที่สุด	1.00	สูง
5.6 ด้านรู้ท้องถิ่น	4.69	มากที่สุด	1.00	สูง

จากตาราง 4 พบว่า รูปแบบการสร้างครุของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ความสอดคล้องกันสูงในทุกรายการ และความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยมีรายการที่อยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ หลักการของรูปแบบ (Mean=4.81) สำหรับรายการผลลัพธ์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านก่งสอน และด้านมีจิตวิญญาณความเป็นครู (Mean=4.81) และอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านก่งภาษา (Mean=4.44)

ตาราง 5 ความสอดคล้องและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการสร้างครุของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ไปปฏิบัติ

รายการ	ลักษณะ		ความสอดคล้อง	
	Mean	ระดับ	IR	ระดับ
1. หลักการของรูปแบบ	4.88	มากที่สุด	1.00	สูง
2. เป้าหมายของรูปแบบ	4.88	มากที่สุด	1.00	สูง
3. หลักสูตรที่ใช้ในการสร้างครุของพระราชา	4.69	มากที่สุด	1.00	สูง
4. กระบวนการสร้างครุของพระราชา	4.69	มากที่สุด	1.00	สูง
5. ผลลัพธ์ของรูปแบบ	4.67	มากที่สุด	1.00	สูง
5.1 ด้านการน้อมนำศาสตร์พระราชาไปปฏิบัติตน	4.75	มากที่สุด	1.00	สูง
5.2 ด้านก่งวิชาการ	4.75	มากที่สุด	1.00	สูง
5.3 ด้านก่งภาษา	4.38	มาก	1.00	สูง
5.4 ด้านก่งสอน	4.75	มากที่สุด	1.00	สูง
5.5 ด้านมีจิตวิญญาณความเป็นครู	4.81	มากที่สุด	1.00	สูง
5.6 ด้านรู้ท้องถิ่น	4.56	มากที่สุด	1.00	สูง

จากตาราง 5 พบว่า รูปแบบการสร้างครุของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ความสอดคล้องกันสูงในทุกรายการ และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการสร้างครุของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยมีรายการที่อยู่ในระดับมากที่สุด ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ หลักการของรูปแบบ และเป้าหมายของรูปแบบ (Mean=4.88) สำหรับรายการผลลัพธ์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านมีจิตวิญญาณความเป็นครู (Mean=4.81) และอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านก่งภาษา (Mean=4.38)

อภิปรายผล

การพัฒนาแบบแผนการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีจุดเน้นตามหลักการคุณลักษณะครูของพระราชา 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ หลักสูตร กระบวนการ และผลลัพธ์ ซึ่งผู้รับผิดชอบการผลิตครูต้องนำไปกำหนดตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ แล้วสร้างเครื่องมือการประเมินให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถาบัน รวมถึงสถานการณ์และธรรมชาติของแต่ละสาขาวิชาด้วย นอกจากนี้เพื่อเป็นการจูงใจและกระตุ้นให้นักศึกษาครูของพระราชามีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองให้บรรลุคุณลักษณะครูของพระราชาในทุกด้าน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตรและเอกสารแนวคิดจากโปรแกรมการเตรียมตัวครูที่ได้รับการคัดเลือก จะมีการอธิบายแนวความคิดสองแนวทางที่นำไปสู่ความหลากหลายภายในหลักสูตรแบบหนึ่งซึ่งชัดเจนและแบบหนึ่งโดยนัย ซึ่งแนวคิดเหล่านี้สามารถตีความเพิ่มเติมโดยสัมพันธ์กับมิติทางอุดมการณ์ เนื้อหา และระเบียบวิธีของหลักสูตร (Kratochvílová, Lojdová, & Vlčková, 2022, p. 175) เช่นเดียวกับ Hood, Dilworth, and Lindsay (2022, p. 2) ที่ได้กล่าวถึงการประเมินโปรแกรมการเตรียมตัวครูไว้ 4 ประการ คือ ประการแรก เป็นการขับเคลื่อนการออกแบบให้สอดคล้องกับเป้าหมายและนโยบายระดับชาติของรัฐ ประการที่สอง การกำหนดมาตรฐานระดับมืออาชีพที่โดดเด่นขององค์กร รวมถึงกลุ่มและบุคคลที่มีส่วนร่วมที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการกำหนดกรอบ การสร้างตัวชี้วัด และการจัดลำดับความสำคัญ ประการที่สาม กล่าวถึงผลกระทบของรูปแบบที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งต้องใช้เกณฑ์การประเมินที่เหมาะสมกับแนวทางและมาตรฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน และประการสุดท้าย ความจำเป็นที่สำคัญในการตรวจสอบการประเมินทุกด้านอีกครั้งเพื่อนำกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับความเท่าเทียมและความยุติธรรมทางสังคม นอกจากนี้คุณลักษณะของอาจารย์และสถาบันมีความสัมพันธ์กับเทคโนโลยีที่อาจารย์เตรียมครูผู้สอน วิธีการสอนที่ใช้ในการเตรียมครู และกลยุทธ์ที่อาจารย์เตรียมครูเพื่อใช้ในการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ของอาจารย์ในการบูรณาการเทคโนโลยีในการสอนการเรียนรู้เพื่อเตรียมครูให้เกิดความสะดวกสบายในการใช้เทคโนโลยีควรพิจารณาเป็นอันดับต้น ๆ ด้วย (Christ, Arya, & Chiu, 2022, p. 33)

ความสอดคล้องของรูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาที่พัฒนาขึ้นนี้อยู่ในระดับสูงทุกองค์ประกอบ โดยมีลักษณะองค์ประกอบของรูปแบบมีความครอบคลุมที่จะนำไปปฏิบัติได้อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก แต่รายการเกี่ยวกับผลลัพธ์ของรูปแบบมีการนิยามที่ชัดเจน และรูปแบบมีความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติอยู่เป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการในการออกแบบรูปแบบเกิดจากการอาศัยแนวคิดเชิงระบบ ใช้การวิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ประกอบของการสร้างรูปแบบตามแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏ สอดคล้องกับเขาวินทร์ แก้วพรม, จำเนียร พลหาญ และชยาگانต์ เรืองสุวรรณ (Kaewprom, Pollaham, & Ruangsuvan, 2021, p. 202) ที่พบว่าการสร้างรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่ง Cochran-Smith and Reagan (2022, p. 15) ได้อธิบายว่าความถูกต้องของระบบการประเมินทางวิชาชีพของรัฐเป็นกุญแจสำคัญในการปรับปรุงโปรแกรมการเตรียมครูและการผลิตครู โดยกำหนดแนวคิดในการประเมินแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในสองวิธีคือ วิธีแรก การรับรองวิธีการเฉพาะหรือวิธีการทางสถิติตามหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และวิธีที่สอง การระบุระบบการประเมินของรัฐที่เป็นแบบอย่าง

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เนื่องมาจากการสอนและจิตวิญญาณครูถือเป็น

สมรรถนะและคุณลักษณะสำคัญของบัณฑิตครู สอดคล้องกับยุทธชัย จริตน์อม (Jaritnom, 2021, p. III) ที่พบว่ารูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ส่วนผลลัพธ์ของรูปแบบพบว่า ด้านเก่งภาษา เป็นอันดับสุดท้าย อาจเนื่องมาจากทักษะทางภาษาต้องใช้กระบวนการพัฒนาและระยะเวลาในการพัฒนาค่อนข้างมากเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และถือเป็นปัญหาสำคัญที่ประธานหลักสูตรแต่ละสาขาได้เสนอแนวทางพัฒนาไว้อย่างหลากหลาย ซึ่ง Herrera (2022, p. 3) ได้แสดงมุมมองระดับโลกเกี่ยวกับการเตรียมครูและการปฏิบัติในชั้นเรียนด้านภาษาอังกฤษ คือ การวางรากฐานที่ต้องมีการกำหนดกรอบการสนทนา การศึกษาภาพรวมของนักเรียน การเตรียมครูก่อนและระหว่างการให้บริการการเรียนรู้ และการสอน และการสนับสนุนสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันการผลิตครูที่ต้องการนำรูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ไปใช้พัฒนาสมรรถนะด้านการสอนและการนิเทศเพื่อการยกระดับคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียน ควรคำนึงถึงความพร้อมขององค์ประกอบตามรูปแบบการสร้างครูพระราชาในส่วนปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ข้อมูลป้อนกลับ และการควบคุม ร่วมกับการกำหนดตัวบ่งชี้ เกณฑ์คุณลักษณะครูของพระราชาในแต่ละด้านให้เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อม

2. ควรกำหนดเกณฑ์ในการบรรลุตามตัวบ่งชี้ในแต่ละด้าน แล้วมอบรางวัลเชิดชูเกียรติ เพื่อเป็นการจูงใจ และกระตุ้นให้นักศึกษาครูของพระราชามีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองให้บรรลุคุณลักษณะครูของพระราชาในทุกด้าน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. การศึกษาการนำรูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ควรมีการนำมาเปรียบเทียบหรือศึกษาความสัมพันธ์คุณลักษณะครูในแต่ละด้านของแต่ละสาขาวิชา เพื่อให้ได้คุณลักษณะครูที่เหมาะสมของแต่ละสาขาวิชา

2. การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการสร้างครูของพระราชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ด้านกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ ตามวิธีการเรียนรู้ในชีวิตจริง

กิตติกรรมประกาศ

บทความจากงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

เอกสารอ้างอิง

- Bardo, J. W., & Hartman, J. J. (1982). *Urban Society : A Systematic Introduction*. U.S.A. : F.E. Peacock.
- Christ, T., Arya, P., & Chiu, M. M. (2022). Professor and institution characteristics: Relations to technology use and teacher preparation in literacy methods courses. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 38(1), 33-53. <https://doi.org/10.1080/21532974.22021.1998811>
- Cochran-Smith, M., & Reagan, E. M. (2022). Beyond “best practices”: Centering equity in teacher preparation evaluation. *Education Policy Analysis Archives*, 30(66), 1-39. <https://doi.org/10.14507/epaa.30.7040>

- Herrera, L. J. P. (2022). *Educational Linguistics*. Washington, DC, USA : The George Washington University.
- Hood, S. L., Dilworth, M. E., & Lindsay, C. A. (2022). *Landscape of teacher preparation program evaluation policies and progress*. National Academy of Education Committee on Evaluating and Improving Teacher Preparation Programs. National Academy of Education. Digital Object Identifier: 10.31094/2021/3/5
- Jaritnom, Y. (2021). *Development of Administration Model for Being a Professional Learning Community of Primary Shools under the Regional Education Office No. 11*. Thesis, Doctor of Philosophy Program in Educational Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon. (In Thai)
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (1995). *Model of Teaching* (8th ed.). London : Ally n and acon.
- Kaewprom, C., Pollaharn, C., & Ruangsuwan, C. (2021). The Model of Teacher Development in Learning Management for 21st Century for Educational Opportunity Schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3. *Dhammathas Academic Journal*, 21(4), 196-212. (In Thai)
- Keeves, P. J. (1988). *Educational Research Methodology, and Measurement : An Internation Handbook*. Oxford, English : Pergamon and Press.
- Khamanee, T. (2016). *Teaching Science : Knowledge for effective learning process management* (20th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Kratochvílová, J., Lojdová, K., & Vlčková, K. (2022). Pupil diversity in teacher preparation curriculum. *Perspectives in Education*, 40(2), 175-188. DOI: <http://dx.doi.org/10.18820/2519593X/pie.v40.i2.13>
- Krea-ngam, W. (2017). *Special Lecture on “ King Science ” is “ Science of the Land ”*. Bangkok : King Prajadhipok's Institute. Bangkok : King Prajadhipok's Institute. (In Thai)
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. New York : McGraw-Hill.
- Nopparak, S. (2018). *King's Science to the Development of Management Science*. Bangkok : Amarin Printing and Publishing. (In Thai)
- Office of the Education Council Secretariat. (2017). *National Educational Plan 2017-2036*. Bangkok : Prikwan Graphic. (In Thai)
- Office of the Education Council Secretariat. (2017). *System and model of teacher production and research system of the Institute of Teacher Education that are suitable for Thai society and internationalization*. Bangkok : Prikwan Graphic. (In Thai)
- Panich, V. (2012). *Ways to create learning for students in the 21st century*. Bangkok : Sodsri-Saritwong Foundation. (In Thai)
- Phramongkoldhammavitan, Phrakroosiridhammanidhesada, & Srathog, P. (2018). Professional teachers to professional learning. *Verdian E-Journal, Silpakorn University*, 11(1), 2486-2499. (In Thai)
- Sanguannam, J. (2018). *Theory and practice in educational institution* (3rd ed.). Nonthaburi : Book Point. (In Thai)

- Sedlack, R. G., & Stanley, J. (1992). *Social research: Theory and methods*. Allyn & Bacon.
- Srisa-ard, B. (2017). *Preliminary research* (10th ed.). Bangkok : Suwiriyan. (In Thai)
- The Commissioner' s Office 1, The Secretariat of The House of Representatives. (2017). *Report of the Royal Council of Thailand's Reform Steering Committee, on the subject of the Royal National Reform Steering Committee*. Bangkok : Publishing House Secretariat of the House of Representatives. (In Thai)
- The Council of University Presidents of Rajabhat University. (2018). *Rajabhat University Strategies for Local Development, 20 Years (2017-2036)* (Update 11 October 2018). Bangkok : Ministry of Education. (In Thai)
- Wannamanee, C. (2020). *Manual for using the Student Desirable Characteristics Assessment Form for School Teachers in the Sub-District Quality School Project at the Secondary Level and the Pracharath School Project under the Office of Secondary Education Service Area 31*. Lamphun : The Secondary Education Service Area Office, District 35. (In Thai)

รูปแบบมาตรฐานการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรที่ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพยนตร์ฟีลกู๊ด THE BRAND IDENTITY DESIGN INSPIRED BY FEEL-GOOD MOVIE

ปวินท์ บุนนาค^{1*}, อารยะ ศรีกัลยานบุตร²

Pawin Bunnag^{1*}, Araya Srikanlaynabuth²

^{1*}อาจารย์ ดร. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330 ประเทศไทย

^{1*}Lecturer Dr., Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Bangkok, 10330, Thailand

²รองศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330 ประเทศไทย

²Associate Professor, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Bangkok, 10330, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}pawin.chula@gmail.com; (Author) : ²araya.s@chula.ac.th

รับบทความ : 24 มีนาคม 2565 / ปรับแก้ไข : 31 พฤษภาคม 2565 / ตอรับบทความ : 14 มิถุนายน 2565

Received : 24 March 2022 / Revised : 31 May 2022 / Accepted : 14 June 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.67

ABSTRACT

This qualitative research aimed to find a standard corporate identity design style which was the prime media for brand building that was responsible for communicating the image of the brand, emotions, and feelings through graphic design elements. Samples selected were inspired by 5 films released after 2000 and 5 key informants using instruments approved by the Ratchadaphisek Sompoch Fund Committee, Chulalongkorn University. Data was collected by feel-good movie screening data analysis form, opinion questionnaire with interviews, brainstorming, and summarizing opinions on the inspired elements of feel-good movies and analyzed using visual analysis method. Brainstorming for creative ideas was a popular technique used to brainstorm new creative ideas from multiple perspectives of the members who attended the event. This was a very efficient data collection. The finding revealed that feel-good movies that were suitable for building standard corporate identity design style included: Love Actually, Little Miss Sunshine, Dead Poet Society, Lady Bird, and Lalaland. Elements of branding or service identity inspired by feel-good movies included 31 photographs via the VSCO application, a mixture of 11 color groups, 15 types of symbols, and illustrations in 9 formats. All of these elements were appropriate and could best communicate good feelings. Watching a feel-good movie was one way to help manage the stress experience in everyday life. The feel-good movie, in addition to showing the beautiful aspects of the events in the movie. It could also help create feelings of relaxation, reduce anxiety and manage stress better.

Keywords : Standard style, Corporate identity, Inspiration, Feel-good movies

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหารูปแบบมาตรฐานงานออกแบบอัตลักษณ์องค์กรที่เป็นสื่อลำดับต้น ๆ สำหรับการสร้างแบรนด์ที่มีหน้าที่สื่อสารภาพลักษณ์ของแบรนด์สินค้า สื่ออารมณ์ ความรู้สึกผ่านองค์ประกอบงานออกแบบเรขศิลป์ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงคือ องค์ประกอบที่ได้จากแรงบันดาลใจจากภาพยนตร์ที่ออกฉายหลังปี ค.ศ. 2000 จำนวน 5 เรื่อง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 คน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคัดกรองภาพยนตร์ดีต่อใจ และแบบสอบถามความคิดเห็นด้วยการสัมภาษณ์การระดมสมอง พร้อมสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพยนตร์ดีต่อใจ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์ลักษณะภาพ ผลการวิจัยพบว่า ภาพยนตร์ดีต่อใจที่เหมาะสมต่อการสร้างต้นแบบอัตลักษณ์องค์กร ได้แก่ Love Actually, Little Miss Sunshine, Dead Poet Society, Lady Bird และ Lalaland องค์ประกอบรูปแบบอัตลักษณ์แบรนด์สินค้าหรือบริการที่ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพยนตร์ดีต่อใจ ได้แก่ ด้านภาพถ่ายผ่านแอปพลิเคชัน VSCO จำนวน 31 ภาพ ด้านส่วนผสมของกลุ่มสี จำนวน 11 กลุ่มสี ด้านตราสัญลักษณ์ จำนวน 15 รูปแบบ และด้านภาพประกอบ จำนวน 9 รูปแบบ ซึ่งมีความเหมาะสมและสามารถสื่อความรู้สึกดีต่อใจได้ดีที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบมาตรฐาน, อัตลักษณ์องค์กร, แรงบันดาลใจ, ภาพยนตร์ฟีลกู๊ด

บทนำ

ภาพยนตร์เป็นงานที่มุ่งสนองต่อความคาดหวังทางอารมณ์ของผู้ชม เมื่อผู้ชมมีอารมณ์คล้อยตามแล้ว จะปล่อยตนเข้าสู่เนื้อหาเรื่องราวที่กำลังรับชมจนกลายเป็นอรรถรสทางจินตนาการ (Lopattananont, Klasukon, & Thaweekul, 2018, p. 121) เป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราว เหตุการณ์ ข้อเท็จจริงและความรู้สึก ความรู้ ความคิด ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนได้อย่างมากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ เมื่อมาประกอบกับการแสดงที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ และความรู้สึกของตัวละครออกมาให้ผู้ชมได้อย่างลึกซึ้ง รวมถึงเทคนิคการสื่อความหมายของภาพและเสียง มุมกล้อง แสง การตัดต่อ การให้เสียง ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการทำให้ผู้ชมเชื่อในสิ่งที่ภาพยนตร์นำเสนอ (Yugala na Ayudhya, 2018, pp. 35-36) โดยมีการเปลี่ยนแปลงตามบริบทของวัฒนธรรมยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้มิติเวลาเร่งเร็วขึ้น และมิติพื้นที่หดแคบเข้ามาเกิดการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมอย่างรวดเร็วหลากหลาย และซับซ้อน การเปลี่ยนแปลงนี้แสดงออกได้หลายลักษณะและหลายมิติในระดับจุลภาคจะพบการปรับเปลี่ยนแบบแผน ชีวิตประจำวันของปัจเจกบุคคลซึ่งเชื่อมโยงกับการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในระดับมหภาคจะพบการเคลื่อนไหว ทางศาสนา ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมใหม่ ๆ มากมาย และมีกระบวนการสร้างตัวตนและอัตลักษณ์จากการผสมผสาน องค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อน (Fuengfusakul, 2003, pp. 1-2)

ระดับการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ในการออกแบบตราสัญลักษณ์จะต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบ และขนาดขององค์กรที่เป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกใช้ระดับการสื่อความหมายและการสร้างแนวคิดหลัก เพื่อวางแผน การออกแบบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักภายในและภายนอกของสิ่งแวดล้อมทางการตลาด การค้นหาเนื้อหาแนวคิดหลักที่สามารถนำไปแตกแยกย่อย ๆ ได้จากความหลากหลายของขอบเขตวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ ในการวิเคราะห์ และพิจารณาแนวคิดหลักที่นำไปใช้หรือการผสมผสานแนวคิดทั้งหมด (Kietthong, 2005, pp. 193-195; Schmit & Simonson, 1997, pp. 178-208) ดังนั้นการสร้างอัตลักษณ์องค์กรหรือแบรนด์สินค้าที่ไม่ได้ หมายถึงการสร้างแบรนด์หนึ่ง ๆ โดยตรง แต่เป็นหน้าต่างสำคัญที่จะกำหนดหน้าตาและทิศทางของแบรนด์นั้น ๆ ได้ ซึ่งการออกแบบอัตลักษณ์จึงไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะมันไม่ใช่แค่การออกแบบโลโก้ แล้วนำไปประยุกต์ใช้กับเครื่องมือสื่อสาร ทั้งหมดของแบรนด์แต่คือการออกแบบภาพลักษณ์ทั้งหมดของแบรนด์ที่จะทำให้คนภายนอกสัมผัสได้เฉกเช่นเดียวกับ ที่องค์กรต้องการสื่อออกไปเรียกว่าหากพลาดก็จะทำให้ภาพของแบรนด์บิดเบี้ยวไปเลยก็ได้ (Li, 2019, p. 37)

การติดต่อสื่อสารเพื่อตอบสนองความต้องการของคนเป็นการให้ข่าวสาร การให้บริการ การแลกเปลี่ยนสินค้า เป็นการถ่ายทอดข้อความจากผู้ส่งไปถึงผู้รับภายในสภาวะแวดล้อมโดยใช้การมองเห็น สามารถสร้างอารมณ์ และความรู้สึกให้กับบรรยากาศภายในสภาพแวดล้อมนั้น สัญลักษณ์ภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันเพื่อสนอง ความต้องการของคนในสังคม การเลือกข้อความเพื่อใช้กับสัญลักษณ์ต้องศึกษาเพื่อให้แน่ใจว่าสามารถสื่อความหมาย ข้อความนั้นได้ สัญลักษณ์ที่ดีต้องมองเห็นได้ง่าย สามารถเข้าใจได้ไม่ก่อให้เกิดความสงสัย ความหมายไม่คลุมเครือ เครื่องหมายและสัญลักษณ์ภาพจึงมีความเป็นสากลอยู่เหนือภาษาและวัฒนธรรม เพราะความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจในภาพมีมากกว่าตัวอักษร (Diskul Na Ayutthaya, 2000, pp. 35-39) จึงนำมาสู่การศึกษาค้นคว้า หากกระบวนการความคิดทางงานสร้างสรรค์ที่เป็นยุทธวิธีใหม่จากรูปแบบงานออกแบบเรขศิลป์สำหรับงานอัตลักษณ์ องค์กร เพื่อสร้างแบรนด์สินค้าหรือบริการตามหลักการสร้างแบรนด์ให้มีชีวิต (Living brand) เปรียบเสมือนการสร้างแบรนด์ ให้มีชีวิตเสมือนบุคคลที่จะทำให้เกิดความจดจำแบรนด์สินค้าที่ตีมากขึ้นผ่านงานออกแบบอัตลักษณ์องค์กรที่มีการใช้ องค์ประกอบที่ทำให้ระลึกถึงภาพยนตร์เรื่องราวของบุคคลซึ่งเกิดความรู้สึกดีต่อใจ ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญของผู้วิจัย ที่ให้ความสนใจศึกษารูปแบบมาตรฐานการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรที่ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพยนตร์ฟิล์ม

เพื่อสร้างทางเลือกในกระบวนการสร้างสรรค์จากประสบการณ์ร่วมกันระหว่างแบรนด์สินค้ากับความสนใจในภาพยนตร์ดีต่อใจให้เกิดความผูกพันไปกับเรื่องราวของแบรนด์ที่ใช้ภาพยนตร์ดีต่อใจเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงคุณค่าภายในส่งผลให้เกิดความจรรู้สึกดีต่อการใช้บริการในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อค้นหารูปแบบมาตรฐานงานออกแบบอัตลักษณ์องค์กรที่เป็นสื่อลำดับต้น ๆ สำหรับการสร้างแบรนด์ที่มีหน้าที่สื่อสารภาพลักษณ์ของแบรนด์สินค้า สื่ออารมณ์ ความรู้สึกผ่านองค์ประกอบงานออกแบบเรขศิลป์

ประโยชน์การวิจัย

ได้รูปแบบมาตรฐานของหลักการออกแบบงานอัตลักษณ์องค์กรในส่วนงานของเรขศิลป์ที่สามารถสื่อสารความรู้สึกที่ได้แรงบันดาลใจจากภาพยนตร์ดีต่อใจ (Feel good movie) นำไปสู่แนวทางการออกแบบมาตรฐานงานของงานอัตลักษณ์องค์กรสำหรับนักออกแบบและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นองค์ความรู้ในการสร้างงานออกแบบสร้างสรรค์งานเรขศิลป์ได้จริง

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับภาพยนตร์ ซึ่งเป็นศิลปะแขนงใหม่ที่เกิดขึ้นในภายหลังที่เป็นวัฒนธรรมสมัยนิยม (Pop cultural) และเป็นสื่อมวลชนที่มีศักยภาพและอิทธิพลต่อการรับรู้ เรียนรู้ เลียนแบบ ยอมรับ นำไปใช้ และสามารถจะปลูกฝังจนกลายเป็นทัศนคติและค่านิยมทางสังคมในการสื่อความหมายด้วยภาษาภาพยนตร์ ประกอบด้วยปัจจัยหรือองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับฉาก (Set dressing) สถานที่ (Location) เวลา (Time) อุปกรณ์ประกอบฉาก (Props) บรรยากาศของฉาก (Atmospheres) อันได้แก่ ด้านแสงและเงา (Lights and shadows) และด้านสี (Color) การแสดง (Acting) การถ่ายภาพยนตร์ (Cinema photography) เสียง (Sound) การตัดต่อและลำดับภาพ (Editing) (Wiwatsinudom, 2003, unpagged) สำหรับภาพยนตร์ดีต่อใจ (Feel good movie) หมายถึงความรู้สึกที่ดีความหมายภาษาอังกฤษได้ถูกนำมาใช้บ่งบอกถึงคุณลักษณะแบ่งประเภทภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามกระแสความต้องการของผู้บริโภค โดยหมายความรวมถึงภาพยนตร์ที่ดูแล้วทำให้รู้สึกที่ดีมีความสุข เกิดความรู้สึกอบอุ่น หรือทำให้เกิดรอยยิ้ม สร้างความอิ่มเอมใจ มุ่งเน้นสื่อสารข้อความ ความรู้สึกในเชิงบวก มุ่งเน้นมุมมองการดำเนินชีวิตในแง่บวก (Positive feeling) ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิต สร้างความหวังและกำลังใจได้ เนื้อหามีความหลากหลาย มีโครงเรื่องที่เกี่ยวพันกับชีวิต (Life relatable) แทรกย่อยอยู่ในภาพยนตร์ (flyboysthemovie.com, 2018, online)

งานอัตลักษณ์องค์กร (Corporate identity) เป็นการสื่อสารภาพลักษณ์องค์กรอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ซึ่งมีคุณสมบัติที่ต้องสามารถทำให้นักถึงสินค้าหรือบริการนั้น ๆ ใช้งานง่าย เป็นตัวแทนได้ในระยะเวลาที่ยาวนานสามารถประยุกต์ใช้ในสื่อต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย รวมทั้งเป็นอัตลักษณ์องค์กรขององค์กรที่ต้องนำจดจำ (Srikalayanabutr, 1998, unpagged) อันประกอบไปด้วย 1) ภาพถ่ายแอปพลิเคชันแต่งภาพและคอมมูนิตี้ VSCO ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่รวมภาพถ่ายจากผู้ใช้บริการไว้มากที่สุด เป็นลักษณะคอมมูนิตี้คนรักการถ่ายภาพ ผ่านฟิลเตอร์ที่มีให้ใช้ในแอปพลิเคชันที่มีรูปแบบหลากหลายและมีการประมวลลักษณะภาพเป็นหมวดหมู่ตามลักษณะภาพถ่ายโดยสมาชิกผู้ใช้งาน เช่น ภาพถ่ายบุคคล ภาพทิวทัศน์ ภาพนามธรรม (VSCO, n.d., online) 2) เทรนส่วนผสมของกลุ่มสีโดยบริษัท Pantone ซึ่งเป็นกลุ่มสีที่ได้รับความนิยมหรือเป็นเทรนการใช้สีสำหรับนักออกแบบ

(PANTONE, 2019, online) 3) เทรนตราสัญลักษณ์ประจำปี ค.ศ. 2020 และ ค.ศ. 2021 ที่ได้รับความนิยมหรือเป็นเทรนตราสัญลักษณ์ที่ได้รับความนิยมจากองค์กรธุรกิจและนักออกแบบจากการรายงานประจำปีของเว็บไซต์ logolounge.com (Logolounge, 2021, online) และ 4) เทรนภาพประกอบประจำปี ค.ศ. 2021 ที่ได้รับความนิยมหรือเทรนภาพประกอบที่ได้รับความนิยมจากองค์กรธุรกิจและนักออกแบบ จากการรายงานประจำปีของเว็บไซต์ 99designs.com (99designs, 2021, online) และการสร้างแบรนด์ตามทฤษฎีมานุษยรูปนิยมของแบรนด์ (Brand anthropomorphism) คือการสร้างแบรนด์ที่มีรูปแบบความคิด มีจิตวิญญาณ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมแบบมนุษย์คนหนึ่งที่มีจุดประสงค์ในการดำเนินชีวิต โดยมีวิธีสื่อสารกับคนรอบข้างจนทำให้มีคนที่รู้จัก จำเป็นเอกลักษณ์ของคนคนหนึ่งที่จะทำให้เกิดเป็นความผูกพันไว้ใจ เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้างหรือผู้บริโภคที่เป็นองค์ประกอบหลักที่ทำให้แบรนด์มีชีวิตคล้ายกับองค์ประกอบของมนุษย์นั่นเอง (Isaraphakdi, 2017, unpagied) ซึ่งการหาองค์ประกอบทางด้านศิลปะภาพยนตร์เพื่อเชื่อมโยงกับงานออกแบบเรขศิลป์ องค์ประกอบด้านศิลปะจึงมีความสำคัญที่ต้องการทำความเข้าใจ และได้ค้นพบว่า องค์ประกอบภาพยนตร์ทางด้านศิลปะ หรือ Mise-en-Scene มีโครงสร้างคล้ายคลึงกับงานออกแบบเรขศิลป์ องค์ประกอบภาพยนตร์สามารถสรุปได้ คือ ฉาก (Sets) สถานที่ (Locations) เวลา (Time) อุปกรณ์ประกอบฉาก (Props) และบรรยากาศของฉาก (Atmosphere) (Kunaruck, 2009, p. 20) องค์ประกอบภาพยนตร์ทางด้านศิลปะจะเป็นองค์ประกอบหลักที่ต้องแยกศึกษาเพื่อนำมาเป็นพื้นฐานความรู้ในการถอดรหัสองค์ประกอบภาพยนตร์ เพื่อทำความเข้าใจถึงความคล้ายหรือแตกต่าง และวิเคราะห์ว่าองค์ประกอบใดบ้างที่จะสามารถเป็นองค์ความรู้ หรือถูกใช้ในการสร้างรูปแบบงานออกแบบอัตลักษณ์องค์กรจากแรงบันดาลใจภาพยนตร์แนวใดต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ด้วยการสังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับตัวอย่างภาพยนตร์ที่เผยแพร่สาธารณะรูปแบบออนไลน์ ซึ่งมีรายชื่อหนังที่จัดอันดับความนิยมของภาพยนตร์ดีต่อใจ เพื่อนำไปเป็นต้นแบบในการสร้างอัตลักษณ์องค์กรสำหรับงานออกแบบอัตลักษณ์องค์กรจากเว็บไซต์ IMDb (n.d., online) และเว็บไซต์ Rotten Tomatoes (n.d., online) โดยผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive selections) โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกจากภาพยนตร์ที่ออกฉายหลังปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) จำนวน 74 เรื่อง สำหรับการคัดเลือกองค์ประกอบที่ได้จากแรงบันดาลใจจากภาพยนตร์ แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 การคัดเลือกข้อมูลองค์ประกอบที่เหมาะสมที่ได้แรงบันดาลใจจากภาพยนตร์

องค์ประกอบ	แหล่งข้อมูล	จำนวน	ข้อมูลที่ได้รับการคัดเลือก
1. ด้านภาพถ่าย	https://www.vSCO.co (VSCO, n.d., online)	128 ภาพ	31 ภาพ
2. ด้านส่วนผสมของกลุ่มสี	https://www.pantone.com (PANTONE, 2019, online)	13 กลุ่มสี	11 กลุ่มสี
3. ด้านตราสัญลักษณ์	logolounge.com (Logolounge, 2021, online)	45 รูปแบบ	15 รูปแบบ
4. ด้านภาพประกอบ	https://www.99designs.com (99designs, 2021, online)	11 รูปแบบ	9 รูปแบบ

การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านเรขศิลป์และผู้ที่กำกับภาพยนตร์ จำนวน 5 คน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบวิเคราะห์ข้อมูล และแบบสอบถามแบบปลายเปิด

ซึ่งได้รับความเห็นชอบในการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว นำไปใช้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ด้วยแบบวิเคราะห์ข้อมูลในการร่วมกันระดมสมองและคัดกรองโดยการสุ่มภาพยนตร์ดีต่อใจให้เหลือจำนวน 5 เรื่อง พร้อมสรุปความคิดเห็น ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากการค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรทางงานออกแบบเรขศิลป์ ประกอบรวมกับการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิด กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 คน เพื่อค้นหารูปแบบภาพถ่ายที่สามารถสื่อสารอารมณ์จากภาพยนตร์ดีต่อใจในแต่ละเรื่อง และกำหนดแนวทางการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรที่ได้แรงบันดาลใจจากภาพยนตร์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ลักษณะภาพ

ผลการวิจัย

การค้นหารูปแบบมาตรฐานงานออกแบบอัตลักษณ์องค์กรที่เป็นสื่อลำดับต้น ๆ สำหรับการสร้างแบรนด์ที่มีหน้าที่สื่อสารภาพลักษณ์ของแบรนด์สินค้า สื่ออารมณ์ ความรู้สึกผ่านองค์ประกอบงานออกแบบเรขศิลป์ แสดงผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ผลการคัดกรองภาพยนตร์ดีต่อใจในการสร้างต้นแบบอัตลักษณ์องค์กรจากภาพยนตร์ดีต่อใจ จำนวน 5 เรื่อง แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ภาพยนตร์ดีต่อใจที่เหมาะสมต่อสร้างต้นแบบอัตลักษณ์องค์กร

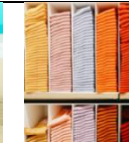
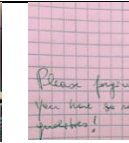
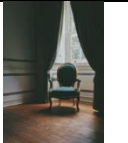
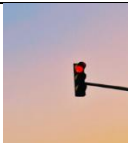
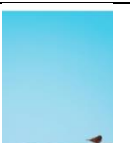
ชื่อภาพยนตร์	สินค้าบริการที่เหมาะสม
ภาพยนตร์เรื่องที่ 1: Love Actually	1. สินค้าดูแลบ้านเรือน 2. ขายปลีกห้างสรรพสินค้า และ การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ 3. สินค้าดูแลร่างกาย และ สินค้าหรือบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
ภาพยนตร์เรื่องที่ 2: Little Miss Sunshine	1. สินค้าบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 2. การศึกษามหาวิทยาลัย โรงเรียน ธุรกิจบริการให้ความรู้ 3. รถยนต์ พาหนะ
ภาพยนตร์เรื่องที่ 3: Dead Poet Society	1. การศึกษามหาวิทยาลัย โรงเรียน ธุรกิจบริการให้ความรู้ 2. อาหารและเครื่องดื่ม 3. การเงินและธนาคาร
ภาพยนตร์เรื่องที่ 4: Lady Bird	1. การศึกษามหาวิทยาลัย โรงเรียน ธุรกิจบริการให้ความรู้ 2. เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม แฟชั่น 3. สินค้าดูแลร่างกาย
ภาพยนตร์เรื่องที่ 5: Lalaland	1. อาหารและเครื่องดื่ม 2. เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม แฟชั่น 3. รถยนต์ พาหนะ

จากตาราง 2 ค้นพบว่าคำตอบค่อนข้างไม่มีความซ้ำกันอย่างชัดเจนนัก จึงมีความเป็นไปได้ว่า การพิจารณานำภาพยนตร์ดีต่อใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรนั้น สามารถเลือก

ภาพยนตร์เรื่องใดก็ได้ สำหรับหมวดสินค้าทุกประเภท ขึ้นกับปัจจัยทางด้านเนื้อหาของภาพยนตร์ที่ทำให้ผู้ออกแบบนึกถึง สามารถนำไปพัฒนารูปงานออกแบบเรขศิลป์ และสามารถสื่อสารอารมณ์ที่เกี่ยวข้องผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น ๆ ได้อย่างไม่ตายตัว และให้เหตุผลที่เห็นพ้องต้องกันเพิ่มเติมว่า มีความเหมาะสมมากกว่าในหมวดหมู่สินค้าอื่น ยกตัวอย่างเช่นภาพยนตร์เรื่อง Love Actually เป็นภาพยนตร์รักที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของความรักในหลายรูปแบบจึงเหมาะกับสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแล ความใส่ใจ มีความอบอุ่น เฉากเช่นสินค้าภายในครัวเรือน สินค้าดูแลร่างกาย หรือ ห้างสรรพสินค้ามากกว่าองค์กรการศึกษาศึกษา หรือองค์กรการเงินและธนาคาร

ผลการศึกษางค์ประกอบรูปแบบอัตลักษณ์แบรนด์สินค้าหรือบริการที่ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพยนตร์ดีต่อใจสามารถแสดงผลการวิจัยได้เป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

ตาราง 3 องค์ประกอบด้านภาพถ่ายที่เหมาะสมกับภาพยนตร์ดีต่อใจ

เรื่อง	ฟิลเตอร์ภาพถ่ายจากแอปพลิเคชัน VSCO ที่เหมาะสมกับภาพยนตร์ในแต่ละเรื่อง						
Love Actually							
	หมวดหมู่ภาพถ่ายบุคคล	หมวดหมู่ภาพถ่ายในฤดูร้อน	ฤดูหนาวที่ไม่เหงา	ภาพรูปทรงเรขาคณิต	ภาพรูปทรงเรขาคณิต	ภาพดอกไม้	ภาพท้องเขียว
	VSCO Filter: KK2	VSCO Filter: HB1	VSCO Filter: HB1	VSCO Filter: FR4	VSCO Filter: C1	VSCO Filter: F2	VSCO Filter: E1
Little Miss Sunshine							
	ภาพบุคคล	ภาพความโดดเด่น	ภาพฤดูร้อน	ภาพรูปทรงเรขาคณิต	ภาพรูปทรงเรขาคณิต	ภาพดอกไม้	ภาพการเดินทาง
	VSCO Filter: ไม่ระบุฟิลเตอร์	VSCO Filter: AL2	VSCO Filter: KK1	VSCO Filter: -	VSCO Filter: TK	VSCO Filter: ไม่ระบุฟิลเตอร์	VSCO Filter: C3
Dead Poet Society							
	ภาพบุคคล	ภาพการอยู่คนเดียวอย่างปรีดี	ภาพฤดูร้อนที่อบอุ่น	ภาพรูปทรงนามธรรม	ภาพดอกไม้		
	VSCO Filter: ไม่ระบุฟิลเตอร์	VSCO Filter: M2	VSCO Filter: B5	VSCO Filter: S2	VSCO Filter: G3		
Lady Bird							
	ภาพบุคคล	ภาพการอยู่คนเดียวแบบปรีดี	ภาพฤดูร้อนที่อบอุ่น	ภาพฤดูหนาวที่ไม่เหงา	ภาพรูปทรงนามธรรม	ภาพดอกไม้	
	VSCO Filter: ไม่ระบุฟิลเตอร์	VSCO Filter: L6	VSCO Filter: C4	VSCO Filter: A6	VSCO Filter: C1	VSCO Filter: A7	

ตาราง 3 (ต่อ)

เรื่อง	ฟิลเตอร์ภาพถ่ายจากแอปพลิเคชัน VSCO ที่เหมาะสมกับภาพยนตร์ในแต่ละเรื่อง					
La La Land						
ภาพบุคคล	ภาพการอยู่คน	ภาพฤดูหนาวที่ไม่เหงา	ภาพรูปทรง	ภาพรูปทรงนามธรรม	ภาพดอกไม้	
ไม่ระบุฟิลเตอร์	เดียวอย่างปรีดี	VSCO Filter: HB1	นามธรรมเรขาคณิต	เรขาคณิต	VSCO Filter: M2	
	ไม่ระบุฟิลเตอร์		ไม่ระบุฟิลเตอร์	VSCO Filter: C7		

จากตาราง 3 พบว่า ภาพถ่ายผ่านแอปพลิเคชัน VSCO จำนวน 31 ภาพ สามารถสื่อความรู้สึกดีต่อใจได้ดีที่สุดสำหรับภาพยนตร์ 5 เรื่อง โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ในแต่ละฟิลเตอร์ มีความคล้ายคลึงกันหลายภาพ จึงเป็นไปได้ว่านอกจากรูปแบบหรือสไตล์ของภาพถ่ายแล้ว ยังต้องคำนึงถึงเนื้อหาในภาพ (Subject matter) อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสื่อความหมายของภาพ ดังตัวอย่างภาพยนตร์ในเรื่อง La La Land ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการชิงดีชิงเด่นในแวดวงบันเทิงในฮอลลีวูด ซึ่งผู้กำกับภาพยนตร์เลือกใช้ภาพถ่ายที่ใช้แสง ประติสฐ์ เช่น สปอร์ตไลท์ จึงได้รับการเลือกจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสมมากกว่าการใช้ภาพที่ถ่ายในแสงธรรมชาติ นัยยะของภาพที่แสดงถึงแสงสี การแสดง และแวดวงวงการมายา

ตาราง 4 องค์ประกอบด้านส่วนผสมของกลุ่มสีที่เหมาะสมกับภาพยนตร์ดีต่อใจ

ภาพยนตร์	กลุ่มสี (Pantone Color Trend) ที่มีความเหมาะสมหรือสามารถสื่อถึงบรรยากาศหรือเนื้อเรื่องภาพยนตร์เรื่องที่เหมาะสมกับภาพยนตร์ในแต่ละเรื่อง									
Love										
Actually										
	ลำดับที่ 1 ความแวววาวยามพระอาทิตย์ตก (Shimmering sunset)			ลำดับที่ 2 ได้ท้องมหาสมุทร (Under the sea)			ลำดับที่ 3 พลังพริ้งพวู (Power surge)			
Little										
Miss										
Sunshine										
	ลำดับที่ 1 เบิกบานใจ (Intoxicating)			ลำดับที่ 2 ช่อดอกไม้แห่งฤดูร้อน (Summer bouquet)			ลำดับที่ 3 ได้ท้องมหาสมุทร (Under the sea)			
Dead										
Poet										
Society										
	ลำดับที่ 1 รสชาติแห่งความแปลกใหม่ (Exotic taste)			ลำดับที่ 2 จุดรวมสำคัญ (Focal point)			ลำดับที่ 3 เวลาพลบค่ำในทะเลทราย (Desert twilight)			
Lady Bird										
	ลำดับที่ 1 เคลิบเคลิ้มบรรยากาศ (Tribby)			ลำดับที่ 2 เวลาพลบค่ำในทะเลทราย (Desert twilight)			ลำดับที่ 3 เบิกบานใจ (Intoxicating)			

ตาราง 4 (ต่อ)

ภาพยนตร์	กลุ่มสี (Pantone Color Trend) ที่มีความเหมาะสมหรือสามารถสื่อสารถึงบรรยากาศหรือเนื้อเรื่องภาพยนตร์เรื่องที่เหมาะสมกับภาพยนตร์ในแต่ละเรื่อง														
La La Land															
															
	ลำดับที่ 1 นอกตำรา (Untradition)					ลำดับที่ 2 ไตรตรงสมาธิ (Ponder)					ลำดับที่ 3 รสชาติแห่งความแปลกใหม่ (Exotic taste)				

จากตาราง 4 พบว่า ด้านส่วนผสมของกลุ่มสีที่เหมาะสมกับภาพยนตร์ดีต่อใจที่ได้รับความนิยมเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุดกับภาพยนตร์แต่ละเรื่อง จำนวน 11 กลุ่มสี อันเป็นกลุ่มสีที่สามารถสื่อความรู้สึกดีต่อใจสำหรับภาพยนตร์ 5 เรื่อง ที่เป็นต้นแบบในการศึกษาวิจัย ได้แก่ 1) Shimmering Sunset (ความแวววาวยามพระอาทิตย์ตก) 2) Under the Sea (ใต้ท้องมหาสมุทร) 3) Power Surge (พลังพริ้งพวู) 4) Intoxicating (เบิกบานใจ) 5) Summer Bouquet (ช่อดอกไม้แห่งฤดูร้อน) 6) Exotic Taste (รสชาติแห่งความแปลกใหม่) 7) Focal Point (จุดรวมสำคัญ) 8) Desert Twilight (เวลาพลบค่ำในทะเลทราย) 9) Trippy (เคลิบเคลิ้มบรรยากาศ) 10) Untradition (นอกตำรา) และ 11) Ponder (ไตรตรงสมาธิ) ผู้เชี่ยวชาญให้เหตุผลเพิ่มว่า การเลือกกลุ่มสีนั้นเป็นการเลือกจากบรรยากาศจากเนื้อเรื่องและลักษณะภาพถ่ายในภาพยนตร์ (Film cinematography) เช่น ภาพยนตร์จากเรื่อง Little miss sunshine ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็กและครอบครัว ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า ควรเลือกโทนสีที่ดูอบอุ่นสดใส หรือภาพยนตร์เรื่อง Dead poet society ที่ดำเนินเรื่องในช่วงฤดูหนาวเป็นส่วนใหญ่ ก็จะมีเหมาะสมในการเลือกโทนสีโทนเย็น ดูเยียบขรึม

สำหรับกลุ่มสีที่เกิดการซ้ำในภาพยนตร์แต่ละเรื่อง ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่ากลุ่มสีที่เกิดการซ้ำสามารถใช้กับภาพยนตร์เรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้ ด้วยสาเหตุที่บรรยากาศจากเนื้อเรื่องและลักษณะภาพถ่ายในภาพยนตร์มีลักษณะการสร้างอารมณ์ที่คล้ายคลึงกัน แตกต่างกันเพียงความเหมาะสมที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ในลำดับที่ 1 ถึงลำดับที่ 3 สรุปได้ว่าสามารถเลือกใช้คำตอบในลำดับใดก็ได้อย่างอิสระ ตามความเหมาะสมกับโจทย์งานออกแบบ

ตาราง 5 องค์ประกอบด้านตราสัญลักษณ์ที่เหมาะสมกับภาพยนตร์ดีต่อใจ

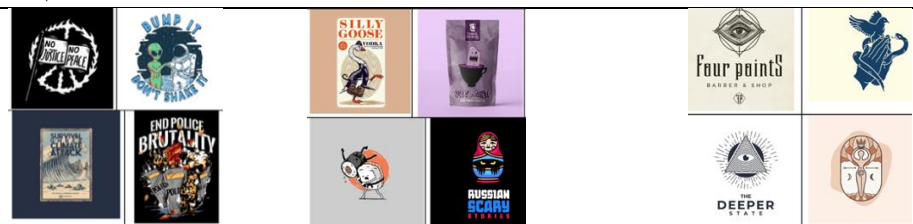
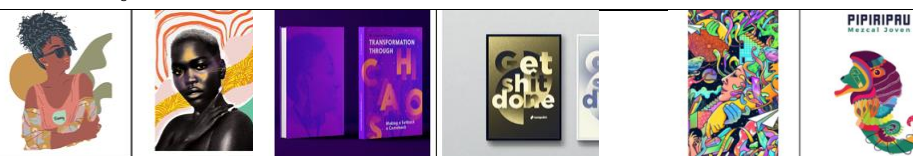
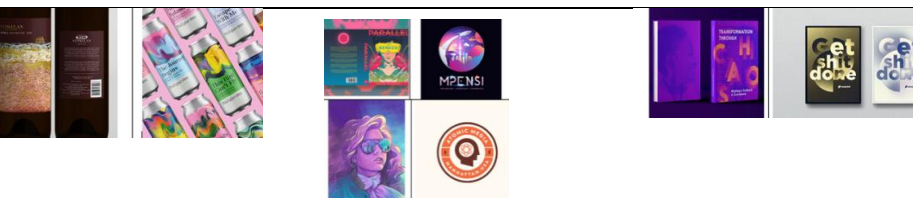
ภาพยนตร์	โลโก้เทรนด์ (Logo Trend) ที่มีความเหมาะสมหรือสามารถสื่อสารถึงบรรยากาศหรือเนื้อเรื่องภาพยนตร์เรื่องที่เหมาะสมกับภาพยนตร์ในแต่ละเรื่อง														
Love Actually															
	ลำดับที่ 1 ภาพมือและการส่งต่อ (Handout)					ลำดับที่ 2 การแบ่งปันสัดส่วนหนึ่งในสี่ (Quarters)					ลำดับที่ 3 การไล่เฉดสีเป็นช่วงระยะ (Gradient Breaks)				
Little Miss Sunshine															
	ลำดับที่ 1 ภาพป้ายปลอกคอสุนัข (Dog Tags)					ลำดับที่ 2 การแบ่งสัดส่วนสี่เหลี่ยม (Quads)					ลำดับที่ 3 การจัดวางทับซ้อนในแนวดิ่ง (Stacked)				

ตาราง 5 (ต่อ)

ภาพยนตร์	โลโก้เทรนด์ (Logo Trend) ที่มีความเหมาะสมหรือสามารถสื่อสารถึงบรรยากาศหรือเนื้อเรื่องภาพยนตร์เรื่องที่เข้ากับภาพยนตร์ในแต่ละเรื่อง					
Dead Poet Society	 EVOLVED BY NATURE NATION WILD DESIGN & WOODWORK PENSA DESIGN ABSTRACT FORMS QORE JACK CARTER					
	ลำดับที่ 1 ตัวอักษรลายงานหินสลักแบบโรมัน (Janus)		ลำดับที่ 2 สัญลักษณ์การเปล่งประกาย (Twinkle)		ลำดับที่ 3 ตัวอักษรที่มีการปรับเป็นภาพทึ่งสัญลักษณ์ (Variable type)	
Lady Bird	 BANDA UKRAINE ARNDT CREATIVE CRYSTAL CLEAR WATER BLAKE SUAREZ FRIENDS OF GARDEN CREEK MCPHERSON COLLEGE N/A BYKOLA STILETTO BIRD BROTHER WALL VS CRYSTON ASTEROID					
	ลำดับที่ 1 การไฮไลน์ส่วนสำคัญของภาพ (Highlight)		ลำดับที่ 2 รูปแบบการพิมพ์ก่อนยุคดิจิทัล (Zip tone)		ลำดับที่ 3 สัญลักษณ์เครื่องหมายดอกจัน (Asterisk)	
La La Land	 DORISPLAY ZAC JACOBSON AMERICAN EFFORTS DESIGN MICA BROTHER LUCAS CREATION SHANGRI-LA					
	ลำดับที่ 1 สัญลักษณ์ภาพการจัดเรียงของไม้ตะพุด (Rods)		ลำดับที่ 2 สัญลักษณ์ภาพการผลัดบ้านหน้าต่าง (Swingers)		ลำดับที่ 3 สัญลักษณ์ภาพรูปทรงบานประตู (Doors)	

จากตาราง 5 พบว่า ด้านตราสัญลักษณ์ที่เหมาะสมกับภาพยนตร์ดีต่อใจมีจำนวน 15 รูปแบบ สามารถสื่อสารความรู้สึกดีต่อใจสำหรับภาพยนตร์ 5 เรื่องที่เป็นต้นแบบในการศึกษาวิจัย โดยให้เหตุผลเพิ่มเติมคือ รูปแบบตราสัญลักษณ์นั้นสามารถเลือกได้จาก ความหมายของภาพ หรือ องค์ประกอบของภาพ เช่น สี รูปทรง ที่สื่อความหมายหรือทำให้นึกถึงเนื้อหา หรือฉากในภาพยนตร์ เช่น หากภาพยนตร์พูดถึงความรักเช่นภาพยนตร์เรื่อง Love Actually ตราสัญลักษณ์สามารถเลือกตราสัญลักษณ์ที่มีลักษณะที่เป็นรูปภาพรูปธรรมเช่นการเติบโตของดอกไม้ หรือถ้าเป็นตราสัญลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ควรเลือกตราสัญลักษณ์ที่เป็นเป็นรูปร่างที่หลอมรวมกันเป็นหนึ่ง ให้ความรู้สึกเป็นมิตร ร่าเริง และการใช้สีควรมีสีสันที่ตัดกัน ใช้สีได้มากกว่า 1 หรือ 2 สี ยิ่งใช้สีมาก ก็ยังสามารถสื่อความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับความรักแฉกเช่นในภาพยนตร์ได้ดียิ่งขึ้น

ตาราง 6 องค์ประกอบด้านภาพประกอบที่เหมาะสมกับภาพยนตร์ดีต่อใจ

ภาพยนตร์	เทรนด์ภาพประกอบ 2021 (IllustrationTrend) ที่มีความเหมาะสมหรือสามารถสื่อสารถึงบรรยากาศหรือเนื้อเรื่องภาพยนตร์เรื่องที่เหมาะสมกับภาพยนตร์ในแต่ละเรื่อง					
Love Actually						
	ภาพประกอบรูปทรงสัญลักษณ์แห่งการฟื้นฟู (Symbol revival)		ภาพประกอบที่มีส่วนประกอบของรูปธรรมชาติ (Element of nature)		ภาพประกอบที่มีลักษณะทางทัศนศิลป์ (Fine art infusion)	
Little Miss Sunshine						
	ภาพประกอบแนวอนาคตแบบย้อนยุค (Retro Futurism)		ภาพประกอบนามธรรม แบบไซเคเดลิก (Abstract Psychedelic)		ภาพประกอบคาแรคเตอร์ตัวการ์ตูนที่มีความผิดแผก (Irreverent Characters)	
Dead Poet Society						
	ภาพประกอบแสดงความตระหนักรู้เกี่ยวกับสังคม (Socially conscious design)		ภาพประกอบคาแรคเตอร์ตัวการ์ตูนที่มีความผิดแผก (Irreverent Characters)		ภาพประกอบรูปทรงสัญลักษณ์แห่งการฟื้นฟู (Symbol revival)	
Lady Bird						
	ภาพประกอบแสดงความเป็นต้นแบบแห่งความดั้งเดิม (Authentic representation)		ภาพประกอบที่ไม่ชัด และเห็นเม็ดสีของภาพ (Blur & grain)		ภาพประกอบนามธรรม แบบไซเคเดลิก (Abstract Psychedelic)	
La la land						
	ภาพประกอบที่มีลักษณะทางทัศนศิลป์ (Fine art infusion)		ภาพประกอบแนวอนาคตแบบย้อนยุค (Retro Futurism)		ภาพประกอบที่ไม่ชัด และเห็นเม็ดสีของภาพ (Blur & grain)	

จากตาราง 6 พบว่า ด้านภาพประกอบที่เหมาะสมกับภาพยนตร์ดีต่อใจ 9 รูปแบบ ที่สามารถสื่อสารความรู้สึกดีต่อใจสำหรับภาพยนตร์ 5 เรื่องที่เป็นต้นแบบในการศึกษาวิจัย ได้แก่ 1) ภาพประกอบรูปทรงสัญลักษณ์แห่งการฟื้นฟู (Symbol

revival) 2) ภาพประกอบที่มีส่วนประกอบของรูปธรรมชาติ (Element of nature) 3) ภาพประกอบที่มีลักษณะทางทัศนศิลป์ (Fine art infusion) 4) ภาพประกอบแนวอนาคตแบบย้อนยุค (Retro Futurism) 5) ภาพประกอบนามธรรม แบบไซเคเดลิก (Abstract Psychedelic) 6) ภาพประกอบคาแรคเตอร์ตัวการ์ตูนที่มีความผิดแผก (Irreverent Characters) 7) ภาพประกอบแสดงความตระหนักรู้เกี่ยวกับสังคม (Socially conscious design) 8) ภาพประกอบแสดงความเป็นต้นแบบแห่งความดั้งเดิม (Authentic representation) และ 9) ภาพประกอบที่ไม่ชัด และเห็นเม็ดสีของภาพ (Blur & grain) โดยให้เหตุผลเพิ่มเติมคือ รูปแบบภาพประกอบนั้นสามารถเลือกได้จากความหมายของภาพ หรือ องค์ประกอบของภาพ เช่น สี รูปทรง ที่สื่อความหมายหรือทำให้นึกถึงเนื้อหาหรือฉากในภาพยนตร์ เช่น หากภาพยนตร์พูดถึงเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ที่เกิดขึ้น ก็ควรเลือกใช้ภาพประกอบที่สื่อความหมาย หรือ ทำให้นึกถึงบรรยากาศของเหตุการณ์ในภาพยนตร์นั้น ๆ เช่น หากภาพยนตร์เกี่ยวข้องกับการข้ามผ่านของการเจริญเติบโตในเด็กสาววัยรุ่น เช่น ภาพยนตร์เรื่อง Ladybird ก็สามารถใช้ภาพประกอบที่เล่าถึงการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เช่น ภาพบุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง หรือภาพประกอบโดยใช้ตัวอักษรที่เป็นคำหรือประโยคคำคม แสดงถึงการลองผิดลองถูก หากภาพยนตร์มีการดำเนินเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีต ยุคใดยุคหนึ่งเช่น ภาพยนตร์เรื่อง La La Land ก็ควรเลือกภาพประกอบแบบอนาคตแบบย้อนยุค (Retro futurism) จึงมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง ที่จะสื่อสารบรรยากาศในภาพยนตร์ได้ดีเยี่ยม เป็นรูปแบบภาพประกอบที่ทำให้นึกถึงเหตุการณ์ในภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ

สำหรับรูปแบบภาพประกอบที่เกิดการซ้ำในภาพยนตร์แต่ละเรื่อง ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า ภาพประกอบที่เกิดการซ้ำสามารถใช้กับภาพยนตร์เรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้ ด้วยสาเหตุที่เนื้อหา หรือ รูปแบบของภาพยนตร์ที่มีลักษณะการสร้างอารมณ์ที่คล้ายคลึงกัน แตกต่างกันเพียงความเหมาะสมที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ในลำดับที่ 1 ถึงลำดับที่ 3 สรุปได้ว่าสามารถใช้คำตอบในลำดับใดก็ได้อย่างอิสระ ตามความเหมาะสมกับโจทย์งานออกแบบ

อภิปรายผล

การค้นหารูปแบบมาตรฐานงานออกแบบอัตลักษณ์องค์กรที่เป็นสื่อลำดับต้น ๆ สำหรับการสร้างแบรนด์ที่มีหน้าที่สื่อสารภาพลักษณ์ของแบรนด์สินค้า สื่ออารมณ์ ความรู้สึกผ่านองค์ประกอบงานออกแบบเรขศิลป์ พบคำตอบใน 4 องค์ประกอบ คือ 1) ภาพถ่ายผ่านฟิลเตอร์ในแอปพลิเคชันแต่งภาพ 2) ส่วนผสมของกลุ่มสี 3) รูปแบบโลโก้ และ 4) รูปแบบภาพประกอบ ที่บ่งชี้ถึงองค์ประกอบด้านเรขศิลป์ซึ่งได้จากภาพยนตร์ดีต่อใจ โดยงานอัตลักษณ์องค์กรเลือกใช้องค์ประกอบที่มีส่วนผสมใดส่วนผสมหนึ่ง จะทำให้งานออกแบบอัตลักษณ์องค์กรสามารถนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ในการออกแบบและสื่อสารความรู้สึกดีต่อใจได้เป็นอย่างดีโดยไม่ต้องใช้องค์ประกอบทั้งหมดก็ได้ ซึ่ง Shu Li สรุปว่าการดำเนินกิจการทุกองค์กรต่างก็มุ่งหวังที่จะให้องค์กรของตนมีภาพลักษณ์จุดเด่นที่แตกต่างจากองค์กรอื่น ทั้งได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไป การมีระบบอัตลักษณ์องค์กรที่ดีจะเป็นส่วนเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร ดังนั้นคำว่า Corporate Identity หมายถึงการแสดงออกให้เห็นภาพลักษณ์โดยใช้กราฟิกออกแบบลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้พบเห็น (Li, 2019, p. 30) เช่นเดียวกับการศึกษาของ Jasmine (2021, p. 139) พบว่า การรับรู้ของผู้ชมโฆษณาจากการโปรโมตภาพยนตร์ซูเปอร์ฮีโรของชาวอินโดนีเซีย ปี 2019 เรื่อง Gundala โดยใช้การนำเสนอคอนเทนต์ทุกประเภทที่ถูกสร้างขึ้น (User-generated content: UGC) ไปใช้ในการโฆษณามีผลต่อการรับรู้ถึงแบรนด์หรือภาพลักษณ์ที่ได้รับความสนใจเชิงบวกจากทั้งผู้ชมที่คุ้นเคยและผู้ชมใหม่ เนื่องจากปัจจัยรูปแบบ UGC สามารถเข้ากันได้ดีกับภาพลักษณ์ภาพยนตร์และข้อความหลัก และสอดคล้องกับตำแหน่งของผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในใจของผู้บริโภคและส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจในการบริโภคภาพยนตร์ด้วย สำหรับงานวิจัยของ Park (2021, p. 1101) ได้เสนอ

ทรงชนะเพิ่มเติมในการสร้างภาพยนตร์แพชั่นด้วยการเลือกรูปแบบการเล่าเรื่องที่แตกต่างในกรณีของการแสวงหาคุณค่าด้านสุนทรียภาพอันยอดเยี่ยม ประเภทที่ไม่เล่าเรื่องจะกระตุ้นความสนใจและความอยากรู้จากผู้บริโภคมากกว่าประเภทการเล่าเรื่อง ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกผู้พันเป็นพิเศษสำหรับแบรนด์ของกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามในงานวิจัยของ Pluntz and Pras (2020, p. 830) ได้มุ่งเน้นไปที่การสร้างเอกลักษณ์ของผู้กำกับภาพยนตร์ผ่านการประเมินค่าคุณลักษณะทางสังคมที่เชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรมตามทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรมและสังคมของ Bourdieu ผลลัพธ์ที่ได้เผยให้เห็นถึงการมีอยู่ของอัตลักษณ์ตราสินค้าของมนุษย์สี่ประเภท เช่น Chameleon conformist, Niche archetypecast, Mass archetypecast, Cultural influencer เป็นการเพิ่มมูลค่าและขยายลักษณะเฉพาะของอัตลักษณ์แต่ละประเภทที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับการเจาะจงความชอบธรรม ชนชั้นนำทุน ค่านิยม และสถาบันที่มอบให้เป็นตราสินค้าของมนุษย์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

ผลคำตอบของงานวิจัยมีจุดประสงค์เป็นการสร้างทางเลือกในกระบวนการสร้างสรรค์ สำหรับนักออกแบบเพื่อนำไปต่อยอดในงานออกแบบ นำเสนอมุมมองในการออกแบบเรขศิลป์สมัยใหม่ ดังนั้นคำตอบในงานวิจัยจึงไม่ใช่เป็นคำตอบที่ตายตัว สามารถปรับใช้อย่างอิสระ โดยมีความหวังอย่างยิ่งว่าคำตอบของงานวิจัยจะเป็นฐานองค์ความรู้ใหม่ทางศาสตร์เรขศิลป์ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ให้ได้ผลลัพธ์ที่แตกต่างและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการนำผลคำตอบนำไปศึกษาต่อในครั้งต่อไป นอกเหนือจากการนำองค์ประกอบทางการกำกับศิลป์ของภาพยนตร์มาแปลงสารเป็นองค์ประกอบทางเรขศิลป์แล้ว นอกจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งที่เป็นนักออกแบบเรขศิลป์และผู้กำกับภาพยนตร์ ผู้วิจัยค้นพบว่าควรทำการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มแฟนหนังภาพยนตร์ด้วยเนื่องจากอาจมีความคิดเห็นมุมมองที่แตกต่างจากผู้เชี่ยวชาญ อาทิเช่น การเลือกส่วนผสมของกลุ่มสี อาจเลือกจากเครื่องแต่งกายที่นักแสดงที่รับบทสวมใส่ ซึ่งหากมีการสอบถามกลุ่มแฟนภาพยนตร์ ต้องอธิบายวิธีการเลือกคำตอบให้ชัดเจนให้พิจารณาจากองค์ประกอบศิลป์ทางภาพยนตร์เท่านั้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนพัฒนาอาจารย์ใหม่/นักวิจัยใหม่ กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- Diskul Na Ayutthaya, A. (2000). *Signage system*. Bangkok : Plus Place. (In Thai)
- flyboysthemovie.com. (2561). *Watching the movie Feel Good invites you to look at the world in a positive way*. Retrieved May 3, 2018, from <https://www.flyboysthemovie.com/2018/05/03/ดูหนัง-feel-good-ชวนคุณมองโลกในแง่/> (In Thai)
- Fuengfusakul, A. (2003). *Identity : Review of Theory and Conceptual Framework*. Bangkok : National Research Council of Thailand sociology National Research Council of Thailand. (In Thai)

- IMDb. (n.d.). *Ratings, Reviews, and Where to Watch the Best Movies*. Retrieved August 9, 2021, from <https://www.imdb.com>
- Isaraphakdi, P. (2017). *From Marketing 3.0 to Branding 4.0*. Bangkok : Amarin Printing Publishing. (In Thai)
- Jasmine, Z. F. (2021). The Effects of User-Generated Content on Social Media Advertising Strategy in A Case Study of #Gundalafanart Campaign For The Movie “Gundala” (2019). In *The 2nd International Moving Image Cultures Conference* (pp. 139-148). Indonesia.
- Kietthong, T. (2005). *Symbol design*. Bangkok : Sipprapha. (In Thai)
- Kunaruck, N. (2009). Film Language : Elements of Film. *Journal of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University*, 1(1), 20-29. (In Thai)
- Li, S. (2019). *The Corporate Identity Design of Chinese Culture Restaurant for Thai Teenagers*. Thesis, Master of Fine Arts Program, in Visual Arts and Design, Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University, Chonburi. (In Thai)
- Logolounge. (2021). *Emblem*. Retrieved November 9, 2021, from <https://www.logolounge.com> (In Thai)
- Lopattananont, T., Klasukon, V., & Thaweekul, S. (2018). Cinema and the Theory of Entertainment. *Dhurakij Pundit Communication Arts Journal*, 12(1), 121-157. (In Thai)
- PANTONE. (2019). *Design with Pantone colors*. Retrieved June 5, 2019, from <https://www.pantone.com>
- Park, H. H. (2021). Change in brand attitude depending on fashion film type: the psychological mechanism by engagement and consumer fantasy pronesses. *Asia Pacific Journal of Marketing*, 34(6), 1101-1122.
- Pluntz, C., & Pras, B. (2020). Exploring professional human brand identity through cultural and social capital: a typology of film director identities. *Journal of Marketing Management*, 9-10, 830-866. <https://doi.org/10.1080/0267257X.2020.1763436>
- Rotten Tomatoes. (n.d.). *Movies, TV Shows, Movie Trailers*. Retrieved August 9, 2021, from [https:// www.rottentomatoes.com](https://www.rottentomatoes.com)
- Schmit, B., & Simonson, A. (1997). *Marketing Aesthetic: The Strategic Management of Brands, Identity, and Image*. New York : Free Press.
- Srikalayanabutr, A. (1998). *Logo design*. Bangkok : Chulalongkorn University. (In Thai)
- VSCO. (n.d.). *Member Stories*. Retrieved May 3, 2018, from <https://www.vSCO.co/member-stories> (In Thai)
- Wiwatsinudom, R. (2003). *The Producer, Makes, A short film*. Bangkok : Chulalongkorn University. (In Thai)
- Yugala na Ayudhya, M. A. (2018). *A Critical Study of Egoism and Altruism in the Movie “Pay It Forward” from Theravada Buddhist Philosophical Perspectives*. Dissertation, Doctor of Philosophy Program in Philosophy, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Bangkok. (In Thai)
- 99designs. (2021). Custom Logos, Websites, & More. Retrieved November 9, 2021, from <https://www.99designs.com> (In Thai)

การส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

THE ENHANCING OF READING AND WRITING SKILLS THROUGH
SCHOOL-BASED MANAGEMENT IN PATROL POLICE SCHOOL

ปรารธนา โกวิทยางกูร^{1*}, เบนจามาต พุทธิมา²

Pratana Govittayangkul^{1*}, Benjamas Phutthima²

^{1*,2}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาวิทยาการวิจัยและการประเมิน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จังหวัดลำปาง 52100 ประเทศไทย

^{1*,2}Assistant Professor, Program in Research Methodology and Evaluation, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University, Lampang Province 52100 Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}pratana.go@gmail.com (Author) : ²pbbjenamas@gmail.com

รับบทความ : 1 เมษายน 2565 / ปรับแก้ไข : 7 พฤษภาคม 2565 / ตอรับบทความ : 2 มิถุนายน 2565

Received : 1 April 2022 / Revised : 7 May 2022 / Accepted : 2 June 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.68

ABSTRACT

Reading and writing are essential for students to use in their learning. The purposes of this study were to analyze the conditions, problems, and contextual needs of the learning management and writing skills through school-based management at the Patrol Police School. The samples were 50 teachers and 520 students from 7 Border Patrol Police Schools, obtained by simple random sampling. The research tools were the questionnaires, the curriculum for developing teachers' learning management, the learning management assessment form, the reading and writing test, and the focus group form. All the tools have been assessed for validity, with IOC values higher than 0.50. Data was collected by 1) surveying the conditions and problems of teachers' learning management; 2) developing the teaching that promotes reading and writing skills through school-based management, and 3) monitoring and assessing the students' reading and writing skills through school-based management. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The findings revealed that; 1) Students had difficulty in reading and writing and there was a need for enhancing the students' reading and writing skills, and 2) Teachers could plan and manage to learn at a high level. Students' reading and writing skills were improved statistically significantly at the 0.05 level. Therefore, using school-based management could promote both the teachers' and students' potential for teaching and learning.

Keywords : Reading and writing skill, Patrol police school, School-based management

บทคัดย่อ

การอ่าน การเขียนเป็นทักษะสำคัญสำหรับนักเรียน เพื่อใช้ในการเรียนรู้ โดยการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ความต้องการตามบริบทในการจัดการเรียนรู้ และเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 33 โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างคือ ครู 50 คน นักเรียน 520 คน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 7 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม หลักสูตรพัฒนาการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินแผนและแบบประเมินการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เครื่องมือทุกชนิดผ่านการหาคุณภาพ ได้ค่าความเที่ยงตรงมากกว่า 0.50 ทุกฉบับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดย 1) สำรวจสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครู 2) พัฒนาการสอนที่ส่งเสริมการอ่าน เขียน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 3) ดำเนินการติดตามและประเมินทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบ t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ก่อนพัฒนานักเรียนมีปัญหาการอ่านการเขียน และมีความต้องการส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน 2) ครูผู้สอน

มีความสามารถในการจัดทำแผนและจัดการเรียนรู้ในระดับดีมาก นักเรียนมีทักษะการการอ่านและการเขียนหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นการใช้โรงเรียนเป็นฐาน จึงสามารถพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนและนักเรียนได้ดีมากขึ้น

คำสำคัญ : ทักษะการอ่านและการเขียน, โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน, โรงเรียนเป็นฐาน

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติและเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถใช้ประกอบการทำงานรวมถึงการดำรงชีวิตร่วมกันได้อย่างสันติสุข เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติอันล้ำค่าควรการเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่ คุุชาติไทยตลอดไป กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2008, p. 37) การอ่านและการเขียน เป็นทักษะสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด เสริมประสบการณ์ อันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ที่ยิ่งอ่านมาก ยิ่งมีความรู้มาก ยิ่งเขียนเป็น ยิ่งได้ประสบการณ์ สร้างโอกาสในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง

การอ่านเป็นกระบวนการรับรู้ความหมายของสารจากลายลักษณ์อักษร การแปลตัวหนังสือ มาเป็นเสียง และความหมาย การอ่านมีเป้าหมายอยู่ที่ผู้อ่านต้องเข้าใจสารและรับรู้ ความหมายของสิ่งที่อ่าน มีทั้งการอ่านออกเสียง และการอ่านในใจ (Hirunpradit, 2009, p. 12) การเขียนเป็นกระบวนการถ่ายทอดทั้งความรู้ ความรู้สึก ความคิด หรือข้อมูลที่ต้องการถ่ายทอดไปสู่ผู้อ่าน โดยใช้ลายลักษณ์อักษรเป็นสื่อที่จะส่งสารอันมีความหมายไปยังผู้รับสาร ซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อสื่อความหมายให้ผู้รับสารเข้าใจ ดังนั้นการเขียนจึงเป็นทักษะ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ความสำคัญของการอ่านดังที่กล่าวมา โลกจึงกำหนดให้ความสามารถในการอ่านเป็นเกณฑ์ในการชี้วัดความสำเร็จของประเทศ ประเทศใดมีสถิติในการอ่านมาก แสดงว่ามีความเจริญก้าวหน้ามาก นโยบายของรัฐบาลไทยจึงได้ส่งเสริมการอ่านและการเขียน โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียน ในการศึกษาภาคบังคับ รวมถึงนักเรียนที่ขาดโอกาสในการเรียนรู้ นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์และที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพื้นฐานที่สำคัญต่อการศึกษาระดับสูงต่อไป และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Wongwisit, 2008, pp. 8-9)

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ประสบกับข้อจำกัดหลายด้าน ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลัก ในการสื่อสาร นักเรียนชาติพันธุ์นิยมใช้ภาษาถิ่นของตน จึงพบปัญหาเกี่ยวกับการอ่านออกเสียงในภาษาไทย นักเรียนอ่านออกเสียงผิด ส่วนใหญ่ไม่สามารถออกเสียงคำควบกล้ำได้ จึงส่งผลไปยังการเขียน ทำให้การเขียนที่ไม่ถูกต้อง โดยผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) นักเรียนในสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีผลคะแนนเฉลี่ยด้านภาษาไทย ร้อยละ 41.04 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (Ministry of Education, 2021, online) ประกอบกับครูผู้สอนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิทางการศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาไม่ตรงตามสาขาวิชาที่สอน ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนส่วนใหญ่มีความต้องการในการเพิ่มทักษะด้านวิชาการ ด้านเทคนิคการสอน สื่อ และอุปกรณ์ทางการศึกษาเพื่อให้ครูนำไปพัฒนาวิชาชีพและเป็นได้สร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนให้ได้เรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ (Julawan, 2019, p. 1)

คณะผู้วิจัยตระหนักเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้งนี้เนื่องจาก แนวคิดการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยสร้างความรู้สึกผูกพัน ความรับผิดชอบในหน้าที่ จัดการในสถานศึกษา โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วม รวมถึงหลักการบริหารที่สมาชิกของสถานศึกษาทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสถานศึกษา รวมพลังปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ ตลอดจนแสดงความรับผิดชอบต่อ ผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาด้วย (Boonpirom, 2010, p. 54) จากที่กล่าวมาข้างต้นการส่งเสริมทักษะ การจัดการเรียนรู้ให้แก่ครูผู้สอน จึงมีความจำเป็น เพื่อให้ครูผู้สอนมีสมรรถนะในการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น สามารถประยุกต์ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียน ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการตามบริบทของในการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียน ของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
2. เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

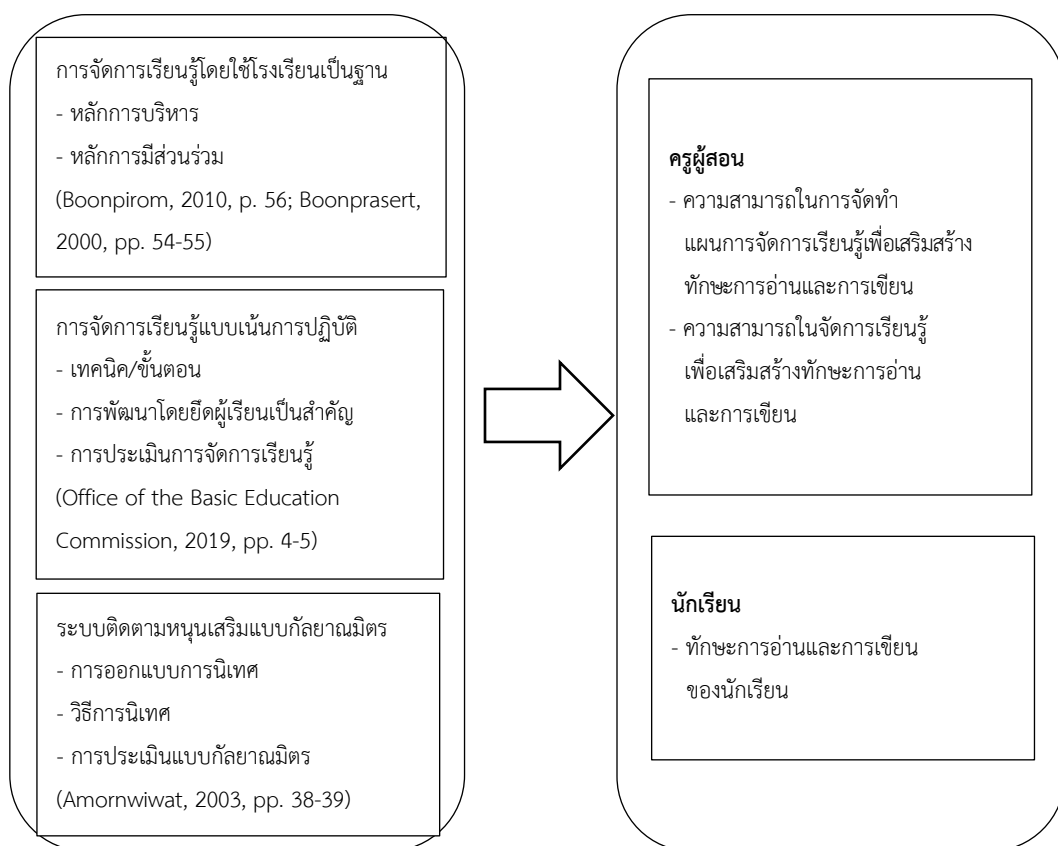
ประโยชน์การวิจัย

1. นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ได้รับการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนอย่างมีคุณภาพ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
2. ครูผู้สอนมีทักษะและเทคนิคในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีกระบวนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างเป็นระบบและเป็นการเรียนรู้ ตลอดชีวิตตามแนวคิดโรงเรียนเป็นฐาน
4. เกิดเครือข่ายการทำงานของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอย่างน้อย 7 เครือข่ายโรงเรียนในการนำ สารสนเทศที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีคุณภาพ

การทบทวนวรรณกรรม

การส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนครั้งนี้ได้ใช้แนวคิด โรงเรียนเป็นฐานมาพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ หลักการสำคัญ ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นใช้หลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน ซึ่งการพัฒนาเน้น ให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของโรงเรียนเป็นหลัก (Boonpirom, 2010, p. 56; Boonprasert, 2000, pp. 54-55) การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้ เป็นผู้แนะนำโดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติ (Active learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนมีส่วนร่วม และมีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง นักเรียนต้องอ่าน เขียน ฟังการตั้งคำถาม และลงมือปฏิบัติจริง โดยนักเรียนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ร่วมกับครูผู้สอน ซึ่งเป็นการจัดการเรียนที่เหมาะสมในยุคประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย อย่างแท้จริง (Office of the Basic Education Commission, 2019, pp. 4-5) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ควรมีการติดตามและการนิเทศแบบกัลยาณมิตร คือการให้ข้อเสนอแนะอย่างเป็นมิตรที่ดีแก่ครูด้วยการมีเมตตาธรรม พร้อมชี้แนะ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Amornwivat, 2003, pp. 38-39) ทักษะการอ่านและการเขียนสิ่งที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากการอ่าน การเขียนเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ซึ่งต้องฝึกฝนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักเรียนสามารถอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนได้ และนำองค์ความรู้ไปใช้ในการเรียนรู้ให้เกิดคุณภาพ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ดังนั้นการอ่านและการเขียนจึงเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับ (Somprayoon, 2010, p. 16; Thaiubol, 2013, p. 1; Sukying, 2010, pp. 1-3) แต่ปัญหาที่พบในการเรียนรู้ของนักเรียนไทยในระดับประถมศึกษา คือส่วนใหญ่การอ่านเขียนภาษาไทยไม่ได้ ดังที่วิจารณ์ พานิช (Panich, 2012, pp.271-274) ได้กล่าวว่าการอ่านหนังสือ ไม่แตกคืออุปสรรคอันดับ 1 ของการเรียนรู้ ดังนั้นหากอ่านไม่ได้ ก็ย่อมส่งผลการการเขียนและมีผลต่อการเรียนรู้ ในรายวิชาอื่น ๆ จากการทบทวนวรรณกรรม คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 33 ในพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 14 โรงเรียน (Police Patrol Division 33, 2019, online) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูที่สอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 50 คน และนักเรียน จำนวน 520 คน ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 7 โรงเรียน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เป็นแบบปลายเปิดเพื่อใช้สนทนากับครูผู้สอน 2) แบบสอบถามครูผู้สอน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ 3) หลักสูตรการพัฒนากิจการการเรียนรู้ของครูผู้สอน เป็นหลักสูตรอบรมที่ครอบคลุมแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน เขียน 4) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ 5) แบบประเมินการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดระดับค่าคะแนน ได้แก่ 1 คะแนน หมายถึงน้อยที่สุด 2 คะแนน หมายถึงน้อย 3 หมายถึงปานกลาง 4 คะแนน หมายถึงมาก และ 5 คะแนน หมายถึงมากที่สุด (Likert, 1961, p. 47) และ 6) แบบทดสอบ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ดำเนินการสร้างเครื่องมือให้เหมาะสมและครอบคลุมประเด็นและนำไปหาคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ตามเกณฑ์พิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruency: IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Srisa-ard, 2013, p. 193) โดยผลปรากฏว่าเครื่องมือทุกฉบับมีค่าระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งถือว่าเครื่องมือที่สร้างขึ้นทุกฉบับมีคุณภาพ

งานวิจัยนี้ ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่ HE-077-2564 รับรองวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้รับความยินยอมในการเปิดเผยชื่อ นามสกุล และตำแหน่งในการวิจัยครั้งนี้เรียบร้อยแล้ว จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษา สำนวณสภาพและความต้องการเพื่อวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษา เอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) สำนวณสภาพของการจัดการเรียนรู้ ด้านการอ่านและการเขียนในรายวิชาภาษาไทยของครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และความต้องการในการพัฒนา เติบโตด้านต่าง ๆ 3) สังเคราะห์ผลการวิเคราะห์ทฤษฎี และดำเนินการออกแบบ หลักสูตรการพัฒนากิจการการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ตามความเหมาะสมของบริบท โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 4) นำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาพร้อมให้คำแนะนำและคำแนะนำ 5) นำหลักสูตรการพัฒนากิจการการเรียนรู้ของครูผู้สอน มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำหลักสูตรฉบับสมบูรณ์

ระยะที่ 2 การพัฒนาและประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดำเนินการดังนี้ 1) ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อวางแผน การพัฒนา วิชาชีพครูแบบมีส่วนร่วม 2) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์ สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เพื่อออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบท ของการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 3) พัฒนาครูผู้สอนด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการและการปฏิบัติจริง โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติ (Active learning) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2019, pp. 4-5) 4) คณะผู้วิจัยพัฒนาเว็บไซต์ “การส่งเสริม ทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน” เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยน เทคนิคการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน 5) ครูผู้สอนนำเทคนิค กระบวนการจัดการเรียนรู้ไปดำเนินการจัดการเรียนรู้กับนักเรียน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 6) คณะผู้วิจัยดำเนินการติดตามและหนุนเสริมอย่างเป็นกัลยาณมิตร โดยมีการประเมิน

การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนโดยศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (CoP: Community of practice) โดยดำเนินการร่วมกันของครูผู้สอนที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการพัฒนาทักษะการอ่าน-เขียนของนักเรียนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งความรู้ ทักษะผ่านประสบการณ์จริงเพื่อให้ได้แนวทางและวิธีการที่ดีในการนำไปพัฒนานักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ (McDonald & Steel, 2016, pp. 2-3) 7) ประเมินผลการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 8) ถอดบทเรียนผลการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการพัฒนา การจัดการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการตามบริบทของการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและบรรยายเชิงพรรณนา (Content analysis) และข้อมูลจากการแบบสอบถามใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : SD) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของ Best (1997, p. 190) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มี/ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มี/ปฏิบัติในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มี/ปฏิบัติในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มี/ปฏิบัติในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มี/ปฏิบัติในระดับมากที่สุด

2. การวิเคราะห์การส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้แก่ 1) ข้อมูลจากแบบประเมินทักษะการจัดทำแผนการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : SD) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (Best, 1997, p. 190) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึงมีทักษะในระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึงมีทักษะในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึงมีทักษะในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึงมีทักษะในระดับมาก และค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึงมีทักษะระดับมากที่สุด 2) ข้อมูลจากแบบทดสอบที่ทำการประเมินนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ การอ่าน การเขียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละทดสอบ t-test เพื่อเปรียบเทียบทักษะก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และทดสอบ F-test เพื่อเปรียบเทียบทักษะหลังการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของนักเรียนทั้ง 7 โรงเรียน และ 3) ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการตามบริบทของการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พบว่า บริบทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยและการจัดการเรียนรู้ในระดับขั้นพื้นฐาน (อนุบาล 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6) โดยมีครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนละประมาณ 3-8 คน และมีนักเรียนโรงเรียนละประมาณ 60-120 คน นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ทุกโรงเรียนมีปัญหาการอ่านและการเขียนของนักเรียน ส่วนใหญ่ มีปัญหาด้านการอ่าน การเขียน เนื่องจากนักเรียนไม่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ใช้ภาษาถิ่นเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้เกิดปัญหาการอ่านและการเขียน จึงมีความต้องการเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนต่อไป

ตาราง 1 สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านบริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้	3.82	0.80	มาก
ด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้	3.65	0.71	มาก
ด้านทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนรู้	3.45	0.96	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.66	0.80	มาก

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ด้านการบริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ และด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้นั้นครูมีการดำเนินการในระดับมาก ($\bar{X}=3.82, 3.65$) ส่วนด้านทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.45$)

ผลการส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แสดงดังตาราง 2 ถึงตาราง 4

ตาราง 2 การประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “การพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียนของนักเรียน”

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. เอกสารประกอบการอบรม	4.37	0.63	มาก
2. สถานที่ในการจัดอบรม	4.11	0.89	มาก
3. ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์	4.30	0.61	มาก
4. ความสะดวกที่ได้รับการอบรม	4.44	0.58	มาก
5. ความเหมาะสมของรูปแบบการอบรม	4.30	0.61	มาก
6. ความสามารถของวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้	4.59	0.57	มากที่สุด
7. การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมอบรมแสดงความคิดเห็น	4.52	0.51	มากที่สุด
8. เนื้อหาสาระที่ได้รับเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพ	4.59	0.57	มากที่สุด
9. ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน	4.22	0.58	มาก
10. องค์ความรู้ที่ได้รับมีประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้	4.41	0.50	มาก
11. องค์ความรู้ที่ได้รับตรงตามความต้องการ	4.33	0.48	มาก
12. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดให้กับบุคคลที่สนใจได้	4.30	0.47	มาก
เฉลี่ยรวม	4.37	0.60	มาก

จากตาราง 2 พบว่า หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “การพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียนของนักเรียน” ครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$) ซึ่งมีความพึงพอใจมากที่สุดเกี่ยวกับความสามารถของวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้และเนื้อหาที่ได้รับเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพ ($\bar{X}=4.59$) และพึงพอใจต่อการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมอบรมแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{X}=4.52$)

ตาราง 3 การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน

ด้าน/รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.03	0.60	มาก
1. จุดประสงค์มีความชัดเจนและสามารถวัดได้	4.07	0.61	มาก
2. จุดประสงค์มีความเหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้	4.09	0.55	มาก
3. จุดประสงค์มีความสอดคล้องกับบริบทของนักเรียนและโรงเรียน	3.93	0.65	มาก
เนื้อหาสาระการเรียนรู้	4.03	0.67	มาก
4. เนื้อหามีความถูกต้องและครบถ้วนตามตัวชี้วัด	4.00	0.73	มาก
5. เนื้อหามีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันในการจัดการเรียนรู้	4.11	0.60	มาก
6. เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.02	0.68	มาก
7. เนื้อหาที่สอนสอดคล้องกับบริบทของนักเรียนและโรงเรียน	4.00	0.73	มาก
กิจกรรมการเรียนรู้	4.02	0.73	มาก
8. กิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้	3.96	0.73	มาก
9. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนและโรงเรียน	4.11	0.77	มาก
10. กิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกทักษะการอ่านการเขียน	4.13	0.58	มาก
11. กิจกรรมการเรียนรู้จัดเป็นขั้นตอนสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม	3.87	0.81	มาก
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	3.83	0.75	มาก
12. สื่อการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลายและครบถ้วนตามเรื่องที่สอน	3.72	0.78	มาก
13. สื่อมีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	3.91	0.76	มาก
14. สื่อมีความเหมาะสมกับบริบทของนักเรียน	3.89	0.67	มาก
15. สื่อและแหล่งการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการอ่าน การเขียนได้ดี	3.80	0.78	มาก
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	3.92	0.68	มาก
16. กำหนดหลักฐานการเรียนรู้สอดคล้อง ครอบคลุมตามมาตรฐานการเรียนรู้	3.89	0.71	มาก
17. กำหนดน้ำหนักหรือสัดส่วนคะแนนของชิ้นงานเหมาะสมกับเวลาเรียน	3.89	0.71	มาก
18. กำหนดวิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้เหมาะสมสอดคล้องกิจกรรมการเรียนรู้	3.93	0.68	มาก
19. กำหนดวิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน	3.96	0.67	มาก
20. มีเกณฑ์การประเมินผลที่เหมาะสมและชัดเจน	3.93	0.66	มาก
เฉลี่ยรวม	3.96	0.69	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน ในระดับมาก ($\bar{X}=3.96$) โดยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และทุกรายการ โดยมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดคือ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X}=4.03$) ข้อรายการคือ จุดประสงค์มีความเหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.09$) และด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.03$) ข้อรายการคือ เนื้อหามีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.11$) รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.02$) ข้อรายการคือ กิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกทักษะการอ่านการเขียน ($\bar{X}=4.13$) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.13$) ข้อรายการคือ กำหนดวิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน ($\bar{X}=3.96$) และอันดับสุดท้ายคือ ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.83$) ข้อรายการคือ สื่อมีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.91$) ตามลำดับ

ตาราง 4 การประเมินการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. การนำเข้าสู่บทเรียนดำเนินการได้น่าสนใจ	4.08	0.72	มาก
2. มีสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่จะสอน	4.10	0.71	มาก
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นตอนเหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.06	0.71	มาก
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเวลาและบริบทของนักเรียน	3.98	0.77	มาก
5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย ตอบสนองความแตกต่างของนักเรียน	3.96	0.81	มาก
6. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้และทักษะด้านการอ่าน การเขียน	3.90	0.76	มาก
7. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล	3.86	0.86	มาก
8. มีการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระที่เรียน (ภาคทฤษฎี) ไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (ภาคปฏิบัติ)	3.84	0.91	มาก
9. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม	4.04	0.87	มาก
10. จัดการเรียนรู้มีความเข้าใจนักเรียนและเอาใจใส่อย่างทั่วถึง	4.08	0.72	มาก
11. การอธิบายสามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย	4.04	0.81	มาก
12. ใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีหรือแหล่งการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	3.60	0.90	มาก
13. การใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี หรือแหล่งการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีและเร็วขึ้น	3.72	0.78	มาก
14. มีการสรุปบทเรียนให้แก่นักเรียนและเชื่อมโยงสู่การนำไปใช้ในชีวิตจริง	3.88	0.66	มาก
15. ใช้วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์และสาระการเรียนรู้	3.84	0.79	มาก
เฉลี่ยรวม	3.93	0.79	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93$) และอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยมีรายการที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่จะสอน ($\bar{X}=4.10$) รองลงมาคือ การนำเข้าสู่บทเรียนดำเนินการได้น่าสนใจ และจัดการเรียนรู้มีความเข้าใจนักเรียนและเอาใจใส่อย่างทั่วถึง ($\bar{X}=4.08$) และอันดับสุดท้ายคือ ใช้สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีหรือแหล่งการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=3.60$)

จากการสนทนากลุ่ม ครูผู้สอนได้สะท้อนว่าการเข้าร่วมพัฒนาศักยภาพ ทำให้ได้รับด้านความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ส่วนใหญ่เป็นเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้ ดังที่ครูผู้สอนได้สะท้อนความเห็นดังนี้

“...การจัดการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนี้ดีและเหมาะกับบริบทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเพราะบริบทโรงเรียนของเราต่างจากโรงเรียนทั่วไป การจัดการเรียนทำให้ทั้งครูใหญ่และตัวเราในฐานะครูได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์ วางแผนการสอนให้เด็กให้อ่านออกเขียนได้ ซึ่งยึดบริบทโรงเรียนและเหมาะสมกับสภาพเด็กด้วย นับว่าเป็นสิ่งที่ดี...” (Wannasorn, Focus Group Discussion, August 15, 2021)

“...การเข้าร่วมโครงการเพื่อพัฒนาคั้งนี้ ได้ความรู้มากมาย ทั้งเรื่องการสอนสื่อ การวัดประเมินผล รวมถึงยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู รวมถึง web page ที่จัดทำให้ครูได้เข้าไปเรียนรู้ ทั้งวิธีการสอนที่ดี การสร้างสื่อ

ตัวอย่างสื่อที่เหมาะสมกับการสอน ทำให้ครูพัฒนานักเรียนได้อย่างเหมาะสม
จากนักเรียนที่อ่านไม่ได้ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ก็เริ่มอ่านออกเขียนได้
นับว่าดีมากค่ะ...” (Saiai, Focus Group Discussion, August 15, 2021)

“...จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนครู เห็นได้ชัดเจนว่าการจัดการเรียนการสอน
โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทำให้นักเรียนมีทักษะการอ่าน การเขียนเพิ่มมากขึ้น
และนักเรียนก็กล้าแสดงออกขึ้นด้วย...” (Chaimuangjai, Focus Group
Discussion, August 15, 2021)

2. ผลการส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
แสดงดังตาราง 5 ถึงตาราง 6

ตาราง 5 การเปรียบเทียบทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

นักเรียน	ก่อนพัฒนา		หลังพัฒนา		t
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	10.53	2.84	16.35	2.39	24.77*
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	10.53	3.06	16.14	2.66	23.94*
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	10.61	2.46	16.31	2.41	31.43*
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	15.20	3.52	22.98	3.20	23.89*
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	15.74	2.83	24.03	2.99	30.44*
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	15.48	4.60	22.71	4.53	35.05*
	13.01	0.76	19.75	0.80	-

* $p < 0.05$

จากตาราง 5 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน ที่ใช้การจัดการเรียนรู้
โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หลังการพัฒนา ($\bar{X} = 19.75$) สูงวก่อนพัฒนา ($\bar{X} = 13.01$) และมีทักษะแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าทักษะการอ่านและการเขียนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาในทุกระดับชั้น

ตาราง 6 การเปรียบเทียบทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน หลังการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

โรงเรียน	$\bar{X}$	SD.	F	Sig
1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเสียดไทยอำเภอดำรงคี	19.56	4.02		
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนห้วยตะโพธิ์อนุสรณ์	19.61	3.85		
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอาโอยาม่า	19.51	3.33		
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองแขม	20.74	5.69	1.87	0.083
5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเฉลิมพระเกียรติบ้านแกน้อย	18.95	5.14		
6. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 2	20.28	4.62		
7. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโลออนสัมหาจักร 9	18.95	4.55		
รวม	19.54	4.68		

* $p < 0.05$

จากตาราง 6 พบว่า ทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ทั้ง 7 โรงเรียน หลังการพัฒนาโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ($F=1.87$, $Sig=0.083$) ไม่พบความแตกต่าง แสดงว่า หลังการพัฒนาโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนักเรียนมีทักษะการอ่านและการเขียนอยู่ในระดับที่ดี ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

สภาพปัญหา ความต้องการตามบริบทของในการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ส่วนใหญ่ มีปัญหาด้านการอ่าน การเขียน เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาติพันธุ์ จึงทำให้เกิดปัญหาการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติพร ไชแสง และคณะ (Khaisaeng et al., 2020, pp. 1-8) พบว่าปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนตามพื้นที่ชายขอบ มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนมาก คือนักเรียนไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยที่เป็นภาษามาตรฐานสำหรับการเรียนรู้ได้ จึงส่งผลให้ไม่เข้าใจในการสื่อสารสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ และจากงานวิจัยของปณิธิ ทองคำ, ไพศาล วรคำ และปิยะธิดา ปัญญา (Tongkum, Worakham, & Panya, 2018, p. 87) ได้ดำเนินการแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนของนักเรียนโรงเรียนแม่คือวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1: การศึกษาจากทฤษฎีฐานราก พบว่านักเรียนโรงเรียนแม่คือวิทยา ปัญหาการอ่าน การเขียน ปัจจัยหลักที่เกี่ยวข้องคือนักเรียนคุ้นเคยกับภาษาเดิมของชาติพันธุ์มากกว่าภาษาไทย ดังนั้นการอ่านและการเขียนจึงเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบกับครูผู้สอนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนส่วนใหญ่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านการสอน ดังนั้นครูผู้สอนจึงมีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนและพัฒนาครูให้องค์ความรู้ในการจัดการเรียนรู้ และการประดิษฐ์สื่อนวัตกรรมเพื่อใช้ในการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจมากยิ่งขึ้น

ผลการส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การพัฒนาครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน พบว่าครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดทำแผน และมีทักษะการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก และทักษะการอ่าน การเขียนของนักเรียนหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนาแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าทักษะการอ่านและการเขียนหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนาในทุกระดับชั้น และหลังการพัฒนาโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนักเรียนมีทักษะการอ่านและการเขียนอยู่ในระดับที่ดีทั้ง 7 โรงเรียน ดังที่อุดมศักดิ์ พลอยบุตร (Ploybut, 2019, online) กล่าวว่าครูเป็นตัวจักรสำคัญยิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นผู้มีนิสัยรักการอ่าน ครูจึงมีภาระหน้าที่ต้องส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ปลุกฝังทักษะการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนจะต้องเริ่มต้นที่การส่งเสริมการอ่าน ซึ่งการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ครูได้จัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้ฝึกให้นักเรียนได้อ่านและเขียน ตามระดับความสามารถตามช่วงชั้น โดยผู้บริหารและครูวิชาการได้นิเทศให้ข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่องโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนา ดังที่ลำพูน สิงห์หา, อธิภัทร์ ถิ่นแสนดี และกฤตยากร ลดาวัลย์ (Singkh, Thinsandee, & Ladawan, 2020, pp. 9-10) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารสถานศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนสุวรรณภูมิวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมของในการบริหารรูปแบบการบริหารต้องสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชน ผู้บริหารต้องตระหนักให้ความสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพราะเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาโรงเรียน ดังนั้นดำเนินการส่งเสริมทักษะการอ่าน

และการเขียนของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในครั้งนี้ ทำให้ครูได้รับการเติมเต็มพร้อมกับการดูแลสนับสนุนจากผู้บริหารและครูวิชาการ จึงส่งผลให้ทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นรากฐานในการเรียนรู้ที่ดีให้กับนักเรียนได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การดำเนินการส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้กับบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนได้เข้าใจร่วมกัน เพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมได้เข้าใจและทำให้การดำเนินการพัฒนานักเรียนเกิดประสิทธิผล
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกระจายงานให้ครูผู้สอนอย่างเท่าเทียมกัน และมีการกำกับ ติดตามการประเมินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง
3. ผลการใช้โรงเรียนเป็นฐาน สามารถพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียนของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นพัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่องเพื่อส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการดำเนินการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในภาคเหนือตอนบน
2. ควรศึกษาการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน ปีงบประมาณ 2564

เอกสารอ้างอิง

- Amornwivat, S. (2003). *Kanlayanimitnited*. Bangkok : Office of the Education Council. (In Thai)
- Best, J. W. (1997). *Research in Education* (3rd ed.). New Jersey : Prentice hall Inc.
- Boonpirom, S. (2010). *Innovation of Education Management*. Bangkok : Bookpoint. (In Thai)
- Boonprasert, A. (2000). *The report of the way to manage education and management of school by using School-Based Management*. Bangkok : Teachers Council of Thailand Printing House Ladprao. (In Thai)
- Chaimuangjai, T., Ms. (2021, 15 August). Teacher. *Focus Group Discussion*. (In Thai)
- Hirunpradit, P. (2009). *Using Thai Language in Thai Government office*. Bangkok : Expernet. (In Thai)
- Julawan, N. (2019). The problem of Thai words pronunciation of first primary school students' who used bahasa Melayu in dairy life in Border School of Border Patrol Police Division 43, Sadao District, Songkha Province. In *The 2nd National Academic conference of 2019, 15-16 August 2019* (pp. 1-3). Nakhon Sithammarat : Walailuk University. (In Thai)

- Khaisaeng, T., Thamrongsotthisakul, W., Onthanee, A., & Juntakun, J. (2020). Translanguaging: An alternative approach to teaching Thai reading for ethnic group students. *Ratchapruek Journal*, 18(1), 1-8. (In Thai)
- Likert, R. (1961). *New patterns of management*. New York : McGraw-Hill.
- McDonald, J., & Steel, A. C. (2016). *Communities of Practice: Facilitating Social Learning in Higher Education*. Singapore : Springer.
- Ministry of Education. (2008). *Measurement and Core Course of Thai Language Department of Core Course Fundamental Education for 2008*. Bangkok : The Agricultural Cooperative Association of Thailand Printing House. (In Thai)
- Ministry of Education. (2021). *Report on the results of the National Student Quality Assessment (NT) Grade 3 Academic Year 2021*. Retrieved December 19, 2021, from file:///C:/Users/Administrator/Downloads/NT01_CTY.pdf (In Thai)
- Office of the Basic Education Commission. (2019). *Guidelines for supervision to develop and promote active learning*. Bangkok : Supervisory Education Unit, Office of the Basic Education Commission Ministry of Education. (In Thai)
- Panich, W. (2012). *Way of Learning in 21st Century*. Bangkok : Sodsri-Saruewong Foundation. (In Thai)
- Ploybut, A. (2019). *Encourage for Reading*. Retrieved December 21, 2019, from <http://182.93.220.66/km/?name=research&file=readresearch&id=27> (In Thai)
- Police Patrol Division 33. (2019). *Schools under the Border Patrol Police Division 33*. Retrieved October 21, 2020, from <http://bpp33.bpp.police.go.th/bppschooll33/school.html> (In Thai)
- Saiai, P., Ms. (2021, 15 August). Teacher. *Focus Group Discussion*. (In Thai)
- Singkha, L., Thinsandee, T., & Ladawan, L. (2020). Teachers' and Educational Personnel's Participation in School-Based Administration at Suwannaphumwittayalai School under Secondary Education Service Area Office 27. *Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus*, 9(1), 9-19. (In Thai)
- Somprayoon, W. (2010). *Technic of Teaching Thai Language*. Bangkok: Dokya Academic. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2013). *Statistical Methods for Research, Volume 1* (5th ed). Bangkok : Suwiriyasan. (In Thai)
- Sukying, F.. (2010). *Reading Professional* (2nd ed). Bangkok : Pun Rue. (In Thai)
- Thaiubol, D. (2013). *Thai Language writing skill* (6th ed). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Tongkum, P., Worakham, P., & Panya, P. (2018). Reading and Writing Problem-Solution of Students from Mae Kue Wittaya School under Chiang Mai Primary Educational Service Area one: Grounded Theory Study. *Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus*, 8(2), 87-99. (In Thai)
- Wannasorn, S., Ms. (2021, 15 August). Teacher. *Focus Group Discussion*. (In Thai)
- Wongwisit, K. (2008). *Communication Language Skills*. Bangkok : Odian Store. (In Thai)

EFFECTS OF GAME-BASED LEARNING ON 3RD GRADERS' VOCABULARY ACHIEVEMENT

ผลการเรียนรู้แบบเกมสเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านคำศัพท์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

Endurance Igho Oyibochia^{1*}, Waewwalee Waewchimplee²

Endurance Igho Oyibochia^{1*}, แววลี แวฉิมพลี²

^{1*}Master Student, Teaching English as a Foreign Language, Graduate School, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

^{1*}นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

²Lecturer Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

²อาจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย
E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}enduranle@ymr.ac.th (Auther) : ²aj.waew@nrru.ac.th

รับบทความ : 19 พฤษภาคม 2565 / ปรับแก้ไข : 24 สิงหาคม 2565 / ตอรับบทความ : 22 กันยายน 2565

Received : 19 May 2022 / Revised : 24 August 2022 / Accepted : 22 September 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.69

ABSTRACT

Students' abilities to communicate, read and write effectively are vital for success; it depends on how well students acquire and retain new vocabulary developed through vocabulary enrichment lessons and activities. In Thailand, English as foreign language learners (EFLs) struggle with vocabulary deficit challenges. Since games have been an inevitable part of education, they have indescribably transformed educational outcomes with a higher emphasis on learner-centric pedagogy. Thus, computer games are considered effective alternative instruments that promote students' engagement and fun learning processes. This tended to show an improvement in the attainment of learning objectives compared to students using standard instructional methods. Hence, using the game-based learning (GBL) method, this study employs a quantitative research approach and elements such as pretest and posttest, survey questionnaires, and four lesson plans, which were approved by the experts, including assessments of English vocabulary items related to four themes extracted from the English curriculum and student's English textbooks, and designed according to the unit lesson plan within eight weeks and a total of twelve hours for students to examine the effect of GBL on vocabulary achievements. There were 90 participants in this quantitative research. The learning satisfaction survey after being taught by using games. The data were analyzed for the mean, standard deviation, and t-test dependent. Using GBL from across the four vocabulary themes revealed that GBL is effective in improving 3rd graders' English vocabulary achievement. It also provided a fascinating account of several games that are popularly used to facilitate effective learning in various settings.

Keywords : Game-based learning, English vocabulary achievement, Traditional approach, Learners' motivation

บทคัดย่อ

ความสามารถของผู้เรียนในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ประสบความสำเร็จ ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้คำศัพท์ใหม่ของผู้เรียนโดยผ่านบทเรียนและกิจกรรมเสริมคำศัพท์ในประเทศไทยผู้เรียนต้องเผชิญกับปัญหาการขาดการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมคำศัพท์ และเมื่อเกมสามารถเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนรู้ที่เล่นไม่ได้ เกมจึงได้เปลี่ยนแปลงผลลัพธ์ด้านการจดจำคำศัพท์โดยเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น ดังนั้นเกมคอมพิวเตอร์ที่เสริมการเรียนรู้ จึงถือเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่ส่งเสริม

การมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ที่สนุกสนานของผู้เรียน ผู้เรียนที่ใช้เกมเพื่อการเรียนรู้มีแนวโน้มผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้นในการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้านคำศัพท์ ดังนั้น วิธีการเรียนรู้จากเกมจึงถูกใช้ในงานวิจัยนี้ การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดกลุ่มตัวอย่าง 90 คน และเครื่องมือในงานวิจัยประกอบไปด้วยการทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ แบบสอบถาม และแผนการสอน ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว รวมถึงการประเมินรายการคำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 4 หัวข้อ ที่มาจากหลักสูตรและหนังสือเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียน การออกแบบแผนการสอนของหน่วยการเรียนรู้จำนวน 8 สัปดาห์ รวมทั้งหมด 12 ชั่วโมง เพื่อให้ผู้เรียนตรวจสอบผลการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ของการเรียนคำศัพท์ ผลของการใช้เกมในการเรียนรู้คำศัพท์ แบบประเมินความพึงพอใจสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าเฉลี่ยความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน (t-test แบบ dependent samples) ผลงานวิจัยเผยว่าเกมมีประสิทธิภาพในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลที่ที่น่าสนใจเกี่ยวกับเกมต่าง ๆ ว่าเกมได้รับความนิยมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การเรียนรู้ผ่านเกม, การเรียนรู้ผ่านสื่อเกมเรียนรู้, ความสำเร็จของคำศัพท์ภาษาอังกฤษ, แรงจูงใจของผู้เรียน

INTRODUCTION

There is a lot of evidence that Thai students' struggles with learning English are due to their limited vocabulary knowledge, unskilled and inexperienced teachers, and unmotivated pupils (Kathinthong & Adipat, 2022, p. 235). Thai students who study in English-language programs do worse in mathematics due to their low reading and comprehension skills in English. To communicate, understand a word's meaning, or correctly spell a term in a foreign language, Thai students often struggle with their vocabulary (Noom-ura, 2013, pp. 139-140). This is due to the significant relationship between vocabulary knowledge and speaking ability (Khan et al., 2018, p. 414). By observation of primary students' behaviors, it was found that primary students enjoy playing more than learning through lectures. Using games for learning or gamed-based learning (GBL) is a term that is also widespread. One of the popular definitions of GBL is that of Word Wall, Halverson, Shaffer, Squire, and Gee, according to whom it is GBL with defined learning outcomes. This is the difference between GBL and gamification. Gamification is a broad concept, with mandatory game elements such as incentive systems to motivate players to engage in a task they do not find appealing. However, games as an educational method are games oriented to fun, but they are still suitable for use as a tool and method of teaching, which allows students to solve problems and participate in situations. This prompted calls by experts and the Thai Ministry of Education for a better approach that will enhance students' motivation to learn, retain and recall vocabulary naturally via alternative approaches such as GBL which offers a fun and relaxing learning atmosphere to motivate and aid learning in childhood, including in adulthood (Neuman & Wright, 2014 as cited in Taghizadeh et al., 2017, pp. 516-517). For instance, in Tessaban 3 school, 3rd-grade students often show low levels of motivation, and their English vocabulary skills are often inadequate, with most students becoming more passive while others easily conclude that English is a difficult subject. As calls

for alternative approaches to address students' demotivation and ineffectiveness in learning vocabulary in ESL or EFL classrooms grow across the world, educational computer games that are once considered an ideal form of entertainment are now seen as alternative effective instruments that promote students' engagement and fun learning process (Papadakis, 2018, p. 2). This is because it creates a different fun, exciting, creative, and yet challenging learning experience that not only enhances learners' attention, endurance, and problem-solving problems, but also critical and creative thinking and collaboration skills (Abdul & Talib, 2017, p. 79).

Hence, the need for this study to explore the effectiveness of GBL on 3rd graders' vocabulary achievements in Tessaban 3 school was years of using conventional rote methods (for example) limit the students for too long hours of memorization and monotonous translation of vocabulary through books without emphasis on retention and comprehension. The study uses one-minute games, fast vocabulary games, and ESL online games to examine how GBL enhances students' vocabulary achievement by raising two key research questions based on the objectives below.

RESEARCH OBJECTIVES

1. To investigate the effects of GBL on 3rd graders' vocabulary learning achievement
2. To examine students' opinions towards GBL in vocabulary achievement

RESEARCH BENEFITS

1. Is the GBL method effective for improving 3rd graders' vocabulary learning achievement?
2. What do the 3rd graders think about using GBL methods in learning English vocabulary?

Research Hypothesis

The students who learn English via GBL would achieve significantly higher mean scores on the English vocabulary post-test than on the pretest.

Purpose of the Study

The purpose of this study is to test the effectiveness of the use of computer games using the GBL method on 3rd graders' vocabulary learning achievements of students in Tessaban 3 school, Nakhon Ratchasima, Thailand. It also intends to examine students' vocabulary learning achievements via their opinions on how the use of the approach, with emphasis on reading and pronunciation, can contribute to improving 3rd graders' vocabulary learning achievements. This will enable these pupils to overcome one of the major problems posed by the traditional teaching approaches in learning the English language in Thailand.

Literature Review

Current Curiosity in the Use of Game-based Learning (GBL) Practice

Recently, the use of GBL has been seen increasing interest in enhancing English language learning proficiencies, such as reading comprehension, vocabulary learning, vocabulary retention, and motivation, with each study focusing on certain aspects of students' learning needs such as

this study, materials used, methodology, and the researched subjects, etc. So also, the importance of integrating information and communication technology (ICT) into teaching practices and learning remains increasingly popular among most educators (Papadakis, 2018, p. 2). There is also an upward awareness about the usefulness of interactive online games in learning English, even though it is still very unlikely to be integrated into the national curriculum soon. In addition, opinions from stakeholders, guardians, educators, and parents show that computers or online games support valuable learning skill development in students. This is true of its increasing popularity among parents and younger learners (Becker, 2016, p. 219)

Implications of Game-based Learning (GBL) Practice in English Teaching

A result of the inadequacy between the teachers' instructional strategies and the rate at which modern technologies, particularly the Internet have an impact on students' learning styles. Thus, researchers are more interested in trying to find techniques to increase student's attention, and teaching gets to attract more scholarly inquiries. Online vocabulary games are regarded as a good method to have fun while learning new words. The outcome indicates that the experimental group outperformed the control group on the pretest and posttest, indicating the importance of computers in learning and instruction. Using audio-visual cartoon films as the medium for vocabulary instruction, Munir et al. (2016: p. 13) conducted research on the applicability of media in Indonesian elementary school children's vocabulary development. The findings showed that standard techniques are ineffective at encouraging pupils to learn new words and discourage the applicability and use of media in vocabulary instruction.

Likewise, Kathinthong and Adipat (2022, p. 34) Reem and James (2020, p. 65) researched the usefulness of games in enhancing students' mastery of vocabularies with seventh graders using field notes, an observation checklist, and a test and discovered with the topic's vocabulary of daily English communication, people's occupation, and personal care and appearance can improve students' vocabulary mastery achievement. Additionally, in Thai schools where teachers are frequently overburdened with duties, teachers' abilities to become familiar with these games and devise teaching strategies that yield the best results are frequently constrained by time and the struggle on the part of both teachers and students to comprehend how the games work and deal with the amount of irrelevant content that could result in losing valuable lesson time that rather makes learning boring and frustrating.

Consequently, the use of games and the GBL approach in schools is still rare in most parts of the world, including in Thai schools in ICT across the country (Puttimanoradeekul & Phongsatha, 2019, p. 346). This is especially among language teachers who are accustomed to the traditional rote methods of learning. Thus, they are often unfriendly to the idea of incorporating technology into their lessons. Nonetheless, Rodkroh et al. (2019, p. 211) and Papadakis (2018, p. 22) acknowledged

that both teachers and parents recognized that games could support valuable skill development in a student such as strategic thinking, planning, communication, application of numbers, negotiating skills group decision-making, data-handling, the authors, however, observed that lack of consensus among teachers, parents, and students on the use of game during lesson time remains a key challenge.

RESEARCH METHODOLOGY

This study uses a one-group pretest-posttest pre-experimental design with students receiving the game-based learning (GBL) method to examine how the use of GBL can improve the vocabulary achievements of EFL students in Thailand. Pre-experimental designs are research schemes in which a subject or a group is observed after a treatment has been applied, in order to test whether the treatment has the potential to cause change.

Population and Sample

The research population is made up of 90 3rd graders from four classes in Tessaban (municipal) primary school, Nakhon Ratchasima province who study English as a foreign language in the first semester of the academic year 2021 in Thailand. Specifically, cluster random sampling was employed to select the research samples of 33 3rd graders who have a similar background in English proficiency level and abilities based on their English assessment grade report in the previous semester.

Experimental Design and Instrumentation

This study used a pre-experiment, a group pre-test, post-test design. Firstly, the researcher administered an English vocabulary learning achievement test to the participant as a pretest. Then, participants received treatment of English vocabulary based on the four themes for two hours per week. Next, the learners were given an English vocabulary post-test to examine GBL. Finally, a questionnaire survey was issued to all the participants to investigate their opinions towards the treatments, and the theme of the vocabulary and the lesson plan are suitable and are in line with student's quality required in the core curriculum.

Figure 2 Pre-experimental design of the Study

O1	X	O2
----	---	----

O1 represents the measurement of the student's English vocabulary learning achievement prior to treatment. X represents teaching English vocabulary treatment via GBL. O2 represents the measurement of the student's English vocabulary learning achievement after the experiment and their opinions towards the use of GBL in learning vocabulary. The study made use of four instruments, namely learning materials, a pre-test, a post-test vocabulary achievement test covering

four themes, and a set of questionnaires to gauge the students' opinions. These instruments are classified into two sets namely, 1) instruments for research procedure and 2) instruments used in data collection. The study also used four lesson plans based on the GBL method, which include objectives, language contents, learning activities, teaching materials, and assessments as well as English vocabulary Items. Each week, the researcher taught two periods and play the game for one period (three periods per theme).

Lesson Plans Theme	Activity	Time per Theme
1. Occupation	Teaching and game	3 hours
2. Transportation	Teaching and games	3 hours
3. Weather	Teaching and games	3 hours
4. Clothing	Teaching and games	3 hours

In addition, an English vocabulary learning achievement test (EVLAT), and a questionnaire of students' opinions towards learning English vocabulary using GBL were employed as the main research instrument for the data collection. The EVLAT was conducted to test students' English vocabulary learning achievement (EVLA) prior to the treatment for themes that the teacher addressed during the treatment. Next, a 60-item English vocabulary achievement test was designed. After that, the English vocabulary learning achievement test was presented to the thesis adviser to evaluate its suitability to grade three students' abilities and the research objectives as well as the accuracy of the contents, and language level of the students. The test was revised according to the comments from the thesis adviser, and later presented to 3 experts to examine the suitability of the language, and content validity and rate whether it is congruent with the research objectives. Then, the index of item-objective (IOC) was calculated. The item-objective congruence index is as follows: Congruent = 1, Questionable = 0, and Incongruent = -1 (Rovinelli & Hambleton, 1977, unpagged). In addition, the English vocabulary learning achievement pretest was revised and edited to accommodate the experts' recommendations. The result was analyzed for difficulty index (p), including the discrimination index (r) and reliability. The test was then re-edited once again before the experimentation with the samples.

Questionnaire

The study primarily focuses on assessing the participants' perceptions of the treatment when creating the questionnaire (learning English vocabulary through GBL). To replicate the TAM (technology acceptance model) developed by Davis, closed-ended questions and open-ended questions questionnaires were used (Vodenicharova, 2022, p. 745). These factors included perceived usefulness, perceived ease of use, attitude towards using, and behavioral intention to use technology.

Data Collection

The collection of the data took place in the first semester of the academic year 2021. Prior to the treatment, one class received a pretest to examine their English vocabulary learning achievement. Next, the lesson plans were implemented with the students. The participants took the post-test to check their vocabulary learning achievement after the treatment. The questionnaire was then issued afterward to collect participants' opinions about learning English vocabulary through GBL. To collect the data, the participants received a vocabulary learning achievement test as the pretest before the treatment. The participants received an (EVLAT) as the post-test and a questionnaire to evaluate their opinions. The collected data was then analyzed using descriptive statistics to show students' EVLA based on their responses. Mean (X), Standard deviation (S.D), and inferential statistics were used to compare students' English vocabulary learning achievement prior to and after the treatments by using a t-test for a dependent.

Pre-test and Posttest

Each pre-test and post-test comprised 60 vocabulary questions designed to cover the four vocabulary themes taught to the students. To cover all four themes, the question paper consisted of four parts (transportation, clothing, weather, and occupation) subsections A, B, C, D, and so on, with a total of not less than 15 questions in part. Each section is meant to examine the students' comprehension, information gap filling, word matching for recalling skills, and spelling skills based on the assigned pictures. The researchers used the tests to examine the pupils' vocabulary learning achievement before and after receiving the GBL learning methods treatments.

Research Procedure

Before introducing the game to students, the researcher, first, familiarizes herself with how to use the game in a lesson plan by knowing why and what the participants are expected to complete, and how the game assists both the teacher and students to attain the lesson's objective and ensures that the group activities are tailored towards reviewing and reinforcing the content learned. After that, 3 games with an intuitive interface that suits the student's learning abilities were selected namely, 1) the one-minute games, 2) fast vocabulary games, and 3) ESL online games. The researcher also ensures that the games suit the student's abilities and lesson objectives. The essence is to test students' abilities to answer the questions and the adaptability of the games to the various learning styles of the students.

Once 3 steps are firmly established and the choice of games made, prior to the third period, each individual game was introduced as an entry point into the day's lesson for all students to have a chance to complete a challenge or solve a problem before moving into the rest of the class. In the subsequent class, the researcher taught them the vocabulary lessons, then explained, and showed how to play these games to the pupils. In the last period of each theme's lessons (the third period), the researcher used the games and allowed students to

undergo the GBL. Students completed the tasks individually, earning points and passing levels to achieve the learning goals.

After 12 weeks, students' opinions of the GBL questionnaire based on students' (a) Student background, (b) Desire to use the Technology (Intention) in learning English vocabulary, (c) Students' attitude toward technology (computer/digital games) in learning English vocabulary, (d) Students' perceived usefulness of GBL in learning English vocabulary, and (e) Students' perceived ease of use of GBL in learning English vocabulary were collected. The questionnaire used five Likert-type items arranged from “strongly disagree” to “strongly agree” as the endpoint. The instrument shows high reliability as seen in Table 1 below, with a Cronbach Alpha value ($\alpha=0.83$).

Table 2 Reliability Test Result (Cronbach Alpha)

Construct	α .
- Desire to apply Technology (Intention) in learning English vocabulary	0.84
- Students' attitudes toward technology (computer/digital games) in learning English vocabulary	0.82
- Students' perceived usefulness of GBL in learning English vocabulary	0.82
- Students' perceived ease of use of GBL in learning English vocabulary	0.83
Total	0.83

This shows that the questionnaire instrument used is suitable for this research. Prior to assigning the post-test and questionnaires to measure the students' vocabulary achievements, the researchers checked the post-test papers and recorded the result along with the findings of the questionnaire.

RESEARCH RESULTS

In this study, to evaluate the effect of the GBL method on students' English vocabulary achievement students who receive the treatment, the study used the English Vocabulary Achievement Analysis of Covariance (ANCOVA).

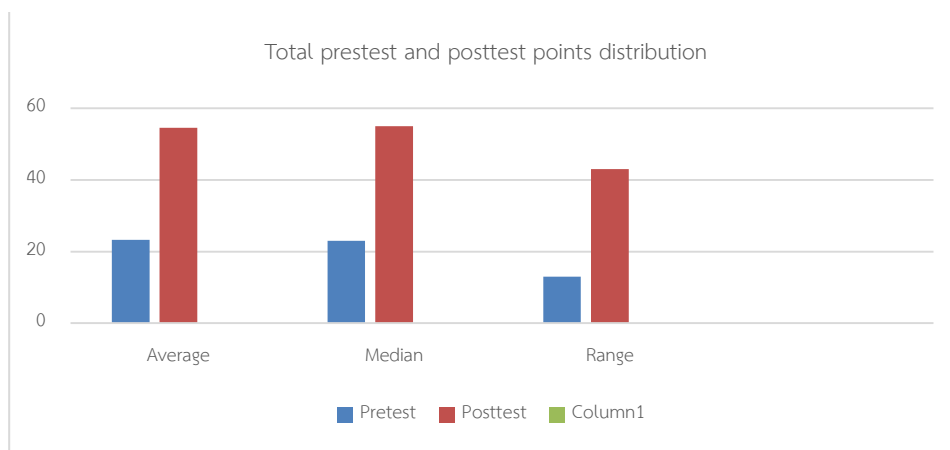

Figure 1 The pretest and posttest result in total points distribution.

The study shows that the Achievement Analysis of Covariance (AAC) has higher English vocabulary achievement after manipulating the difference in pre-test scores. Hence, to control the difference in the participants' initial achievement, the pre-test achievement score was used as covariance. The study also took the assumptions of covariance analysis such as a) direct relationships between the covariates and the dependent variable, b) independence of observations, c) homogeneity of variances, d) normal distribution of the dependent variable, (e) homogeneity of regression slopes were also examined, with all the assumptions confirmed fulfilled. Accordingly, this is indicative of table 3, descriptive statistic English vocabulary post-test achievement score for students from the GBL method (M=76.83).

Table 3 Students' perspective in using GBL learning vocabulary

Construct	Mean	Standard deviation
a. Students' desire to use Technology (Intention) in learning English vocabulary	4.40	0.86
b. Students' attitudes toward technology (computer/digital games) in learning English vocabulary	4.14	0.91
c. Students' perceived usefulness of GBL in learning English vocabulary	4.43	0.72
d. Students' perceived ease of use of GBL in learning English vocabulary	4.28	0.80

In other words, as seen above, a significant difference existed between the student achievement of English vocabulary using GBL practice after controlling for pre-test achievement score (Average 23.27/54 points, Median 27/55 points, and range 13-44 points), which affected the controlled variables (the pre-test achievement score) more significantly than the post-test achievement score (Average 54.51/60 points, Median 55/60 point, and range 43-60 points) of the students. Thus, the manipulation (controlling) of the students' pre-test achievement scores reveals that the GBL learning method showed a positive effect on the students' post-test achievement scores significantly.

DISCUSSION

The results of the study indicate that students considerably increase their achievement in English vocabulary, as seen by the discrepancies between the pretest and post-test. The application of the GBL method significantly enhanced EFL English language achievement more than the use of conventional methods such as the paper-based games learning (PBGL) technique. This research, therefore, assumed that the games used in this study are very effective in promoting students' active participation and engaging the pupils in achieving the desired learning goals. This is particularly true given the combination of the games' feature selection and the language teaching content that has been chosen. For instance, one of the study's participants liked GBL because its objectives are unmistakably positioned within an expressive context. She also confirmed that the sound, animation, and graphics in the games excite and maintain her and her friends' attention on the duties while playing the games. Another student revealed that the games offered them the power to control their speed and that progressive challenging levels of the games provide the pupils with the automatic feedback required to measure their abilities to meet the desired learning goal of the lessons through their progress via the score or points earned.

The use of GBL also provides students with the opportunity to make mistakes and learn from them without worrying about failing due to subpar marks in a traditional learning environment. For instance, after a few setbacks, some students become accustomed to the games and are able to perform better and earn higher marks. However, even before the post-test was given to the students, they were able to successfully accomplish the game tasks thanks to the automatic feedback and assessment cycles, as well as through working together with their fellow classmates and the researcher. Thus, after the initial encounter and after a task cycle has been successfully completed using a number of ways, vocabulary learning becomes effective, GBL approach also offers learners crucial experiences that learners could hardly gain from traditional classrooms such as experimentation, exploration, trial and error, imagination, role play, and simulation of experience suggesting that it might be possible to develop environments for learning based on these activities.

According to the result from the questionnaire administered to students on their opinion on the use of the GBL method, the pupils proved to be initiative-taking and kept positive opinions towards the use of GBL in learning English vocabulary. Students are incredibly positive towards GBL application in learning English vocabulary. The study thereby concludes that computer games are especially useful tools and should be encouraged to be used by teachers in teaching English vocabulary.

The study also discovered that the fun factor that GBL adds to the learning environment encourages students to work harder and pay greater attention to the activities being done. Additionally, they read more fluently and easily develop stronger recall, comprehension, and

reading abilities. The study also found that 3rd graders enjoyed the feeling of independence they gain from using GBL to learn English vocabulary, especially when the games they choose are well-explained and appropriate for their level of English vocabulary proficiency. The study's overall conclusion is that GBL techniques are a superior replacement for the traditional teaching methods now used in EFL classrooms and that language teachers should embrace their use.

Conclusion

The test results suggest that there exist major effects of the independent variable (the application of GBL learning practice) on the dependent variable (students' vocabulary achievement in post-test) when the pre-test was manipulated. Hence, the GBL method or practice potentially offers a more pleasurable and effective learning environment to these 3rd graders in learning English vocabulary. As noted by the students, the considerable differences in their pretest and post-test results revealed that the game features (challenges, controls, interactivity, and feedback) give created a fun and relaxing learning environment that is supportive of enhancing the students' interim and long-term recollections in order to remember, retain, and recall the learned vocabulary, thereby, enhancing their vocabulary learning achievement. The results also reveal that the use of GBL is beneficial and well received as a suitable application for strengthening and enriching vocabulary exercises by the 3rd graders. As Taghizadeh et al. (2017, p. 56) noted, GBL improves comprehension and strengthens students' memory of a subject taught to students. Hence, this study concluded that GBL may not serve as the golden bullet to students' vocabulary problems, but it, however, has the potential to serve as an effective solution to the low English performance or vocabulary mastery among primary school children and should be considered as a viable alternative to the traditional approach to delivering and implementing listening and speaking lessons by EFL teachers.

However, there may be drawbacks to employing game-based learning techniques in our instruction in addition to their many advantages. First and first, it's crucial to think about whether these tools or games advance learning or serve their specific functions. To overcome the constraints of the technology itself on students' learning, it is necessary to seriously evaluate students' technological aptitude. To effectively teach and interest players in learning, game creation is challenging and may require access to e-learning design abilities, which are rare among teachers.

Finally, like other lesson planning processes, using GBL requires considerable time, financial or moral support from the administrator, resources, and better planning to develop a good game tailored to meet students learning needs, not just in the short-term, but in the long term.

Scope and limitations of the Study

The study covers only 3rd graders. This population may not be representative of all 3rd graders' experience and opinions on the use of GBL towards vocabulary learning achievement in Thailand, thus, the findings could not be generalized to all grade three EFL students in Thailand. The Covid-19 epidemic is one of the most important restrictions. For instance, the research was

done online because schools had to close. Another drawback is the gender neutrality of the study and the briefness of the experiencing period. For instance, guys in the same classroom are more likely than girls to be expected to play games, show a tendency for action, crave adventure, and be drawn to violent computer games. The use and selection of computers by students, as well as their preferences for games' themes, are all heavily influenced by gender. Future research that might extend longer and have a larger sample size is necessary to determine whether this difference can affect the outcomes.

Significance of the Research

This research employed the GBL to explore a new way for its implementation by focusing on students' vocabulary achievement. The idea is to explore alternative methods that will enhance English vocabulary learning achievement by incorporating the target vocabularies in a clear, motivating, and interesting way to acquaint students with GBL teaching practice. The research will also help Thai English educators and EFL teachers better understand Thai students' problems in developing their English vocabulary proficiency, ignite EFL learners' enthusiasm, and serve as a new way for Thai EFL learners to improve their vocabularies.

It also serves as a guideline for teachers to explore the usefulness of computer games in teaching vocabulary to students via GBL. Moreover, GBL serves as a better, innovative, creative, fun, and interesting alternative for Thai EFL learners to enhance their vocabulary learning achievement and contributes to pedagogical development both in the interim and in the long run.

SUGGESTIONS

Recommendation for Future Research

It is advised that some gamification components be added to EFL lectures to help students have a more enjoyable and engaging learning experience. When students' efforts and mistakes are intuitively rewarded with points, success badges, levels, progress bars, free coins, countdowns, etc., it will increase their motivation, and enthusiasm, and encourage active attentiveness and engagement in the learning process.

The study also recommends that there is a need for further research on the likely impact of GBL on EFL students' learning achievements in writing, reading and comprehension, and grammar as well as replicating it in all other foreign language classrooms in Thailand.

REFERENCES

Abdul R. N. S., & Talib, Z. (2017). The Effects of Digital Game-Based Learning on Primary School Students' English Vocabulary Achievement and Acceptance. *Innovative Teaching and Learning Journal*, 1, 61-74.

- Becker, K. (2016). *Choosing and using digital games in the classroom: A practical guide*. Cham : Springer International.
- Kathinthong, C., & Adipat, S. (2022). The Development of Vocabulary Learning Using Game Based Learning for Grade 13 Students. *Journal of Modern Learning Development*, 7(4), 320-332. Retrieved June 1, 2022, from <https://so06.tcithaijo.org/index.php/jomld/article/view/254859/172765> (In Thai)
- Khan, R. M. I., Radzuan, N. R. M., Shahbaz, M., Ibrahim, A. H., & Mustafa, G. (2018). The Role of Vocabulary Knowledge in Speaking Development of Saudi EFL Learners. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol9no1.28>
- Minor, C. E., Desimone, L., Caines Lee, J., & Hochberg, E. D. (2016). Insights on how to shape teacher learning policy: The role of teacher content knowledge in explaining differential effects of professional development. *Education Policy Analysis Archives*, 24, 61. <https://doi.org/10.14507/epaa.24.2365>
- Noom-ura, S. (2013). *English-Teaching Problems in Thailand and Thai Teachers' Professional Development Needs*. PathumThani : Thammasat University press. (In Thai)
- Papadakis, S. (2018). The use of computer games in a classroom environment. *International Journal of Teaching and Case Studies*, 9(1). 10.1504/IJTCS.2018.10011113 (In Thai)
- Puttimanoradeekul, P., & Phongsatha, S. (2019) Implementing English Game-Based Learning Applications in Classrooms to improve Primary School Students' English Vocabulary Skills. *Academic Journal Rajabhat Phranakhon University*, 10(1), 143-161. (In Thai)
- Reem, A., & James, M. (2020). Investigating the Relationship between Vocabulary Knowledge and Academic Success of Arabic Undergraduate Learners in Swansea University. *Language in Focus*, 2, 88-124.
- Rodkroh, P., Suwannattachote, P., & Kaemkate, W. (2019). Effects of Using Problem-Based Learning Digital Game on Problem-Solving ability for Science subject of Primary Students. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 12(5), 762-777. (In Thai)
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1976). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association : California* (April 19-23, 1976). Retrieved June 16, 2021, from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED121845.pdf>
- Taghizadeh, M., Vaezi, S., & Ravan, M. (2017). Digital Games, Songs and Flashcards and their Effects on Vocabulary Knowledge of Iranian Preschoolers. *Studies*, 5(4), 156-171.
- Vodenicharova, M. (2022) Gamed-based Learning in Higher Education. *TEM Journal*, 11(2), 779-790. DOI: 10.18421/TEM112-35

พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใต้แนวคิดวงจรชีวิตพื้นที่ท่องเที่ยวของ Richard W. Butler

ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ กรณศึกษา: ชุมชนบ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
**DEVELOPMENT OF COMMUNITY-BASED TOURISM UNDER THE
TOURISM AREA LIFE CYCLE CONCEPT OF RICHARD W. BUTLER ON
NATIONAL PARK AREA: A CASE STUDY OF BAN RONG KLA
COMMUNITY, NAKHON THAI DISTRICT, PHITSANULOK PROVINCE**

ตริยากานต์ พรหมคำ^{1*}, รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์², ธาณิดา บุญวรรณ³, นพรัตน์ รัตนประทุม⁴

Treeyakarn Phromkham^{1*}, Rudklaw Pampasit², Thanida Boonwanno³, Nopparat Rattanaprathum⁴

^{1*} นักศึกษาปริญญาเอก สาขาพัฒนสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 65000 ประเทศไทย

^{1*} Doctoral Student, Social Development, Faculty of Social Science, Naresuan University, 65000, Thailand

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 65000 ประเทศไทย

^{2,3} Assistant Professor Dr., Faculty of Social Science, Naresuan University, 65000, Thailand

⁴ อาจารย์ ดร. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 65000 ประเทศไทย

⁴ Lecturer Dr., Faculty of Social Science, Naresuan University, 65000, Thailand

E-mail address.(Corresponding author) : ^{1*}Treeyakarn1985@gmail.com

รับบทความ : 18 กุมภาพันธ์ 2565 / ปรับแก้ไข : 22 เมษายน 2565 / ตอบรับบทความ : 25 พฤษภาคม 2565

Received : 18 February 2022 / Revised : 22 April 2022 / Accepted : 25 May 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.70

ABSTRACT

The valuable resource management coupled with the participation of all sectors to create a balance between nature and society leads to the research objective to study the tourism context and development of Ban Rong Kla Community, Nakhon Thai District, Phitsanulok Province, which was under Richard W. Butler's tourism cycle concept. A qualitative research methodology was conducted. The target groups were determined using a specific method of choosing five groups, totaling 43 participants. An interview form and a group discussion form were used and approved by the thesis advisor. Information was collected through individual interviews and group discussions to gain data triangulation. The content and events were analyzed through those data. The results showed that Ban Rong Kla community has the potential for natural resource capital and unique cultural capital. This development can be divided into 3 phases related to the concept of Richard W. Butler: survey, community participation, and development. The phenomena found under COVID-19 during the development phase were 1) the community lacked income, 2) the community's new way of life, and 3) the community's cooperation in conserving and rehabilitating the local natural resources. In addition, the community has learned and is concerned about emerging diseases without abandoning the main agricultural occupation and joining the government in organizing additional works using local natural materials to generate income and reduce the risk of threats.

Keywords : Community-based tourism, Tourism area life cycle, Ban rong kla

บทคัดย่อ

การบริหารจัดการทรัพยากรอันทรงคุณค่าควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อสร้างสมดุลระหว่างธรรมชาติและสังคม นำมาสู่วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ภายใต้แนวคิดวงจรชีวิตพื้นที่ท่องเที่ยวของ Richard W. Butler ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 43 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่มซึ่งได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว เก็บรวบรวมข้อมูล

ด้วยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล และการจัดสนทนากลุ่ม ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า นำข้อมูลมาวิเคราะห์ เนื้อหาและเหตุการณ์ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านร่องกล้ามีศักยภาพด้านทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและทุนทางวัฒนธรรม ที่มีอัตลักษณ์ โดยสามารถแบ่งระยะการพัฒนาตามแนวคิดของ Richard W. Butler ได้ 3 ระยะ ได้แก่ ระยะการสำรวจ ระยะชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนา และระยะการพัฒนา สำหรับปรากฏการณ์ที่พบภายใต้สถานการณ์ของโรคโควิด-19 ในระยะพัฒนา คือ 1) ชุมชนขาดรายได้ 2) ชุมชนมีวิถีชีวิตรูปแบบใหม่ และ 3) ชุมชนมีเวลาในการร่วมมือกันอนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังพบบทเรียนที่สำคัญคือ ชุมชนได้เรียนรู้และตระหนักถึงสถานการณ์ ของโรคอุบัติใหม่โดยไม่มีภาระทั้งอาชีพหลักด้านการเกษตรและร่วมกับภาครัฐในการจัดนำอาชีพเสริมโดยใช้วัตถุดิบ ทางธรรมชาติในพื้นที่มาสร้างรายได้เพื่อลดความเสี่ยงในกรณีเกิดภัยคุกคามตามสภาพการณ์ได้

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวโดยชุมชน, วงจรชีวิตพื้นที่ท่องเที่ยว, บ้านร่องกล้า

บทนำ

ประเทศไทย เป็นอีกหนึ่งประเทศที่ใช้การท่องเที่ยวมาช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ นำมาซึ่งการสร้าง รายได้เข้าประเทศ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวโดยการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญ ของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง (Office of the National Economic and Social Development Board Abbreviation, 2018, p. 7) ซึ่งมีการตั้งเป้าหมาย การส่งเสริมการท่องเที่ยวไปยังเมืองรองให้มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องช่วงปี 2561 ถึงปี 2560 ร้อยละ 20 ถึงร้อยละ 40 ส่วนแนวทางการขับเคลื่อนในระดับกรมการท่องเที่ยวได้เน้นการท่องเที่ยวแบบองค์รวม มีการบูรณาการและส่งเสริม ความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้และสารสนเทศด้านการท่องเที่ยว บนพื้นฐานความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มีการสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community based tourism) เพื่อให้เกิดเครือข่าย ประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ (Department of Tourism, 2018, pp. 42-48) โดยจากการประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากนักท่องเที่ยวที่จะมีในประเทศไทย พบว่า ปี พ.ศ. 2560 จำนวน 35.38 ล้านคน มีรายได้ 1,831.10 พันล้านบาท ปี 2565 เพิ่มจำนวนขึ้นเป็น 53.30 ล้านคน มีรายได้ เพิ่มขึ้นเป็น 2,999.00 พันล้านบาท และปี 2573 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 75.50 ล้านคน มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็น 5,744.00 พันล้านบาท (Ministry of Tourism and Sports, 2017, online)

บ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีธุรกิจที่สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ บริการที่พัก บริการอาหารและเครื่องดื่ม ขายสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของชาติพันธุ์ม้ง บริการนำเที่ยวและจัดรถ รับ-ส่งนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว การสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวให้กับชุมชนโดยความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และสถาบันการศึกษาที่ประสบความสำเร็จคือ กิจกรรมการท่องเที่ยวชมดอกนางพญาเสือโคร่ง โดยมีกระบวนการเริ่มต้น ตั้งแต่ชุมชนเป็นผู้วางแผนการปลูกต้นนางพญาเสือโคร่ง ดูแลและมีความเป็นเจ้าของ ชุมชนมีการบริหารจัดการ ผ่านกลุ่มบริการนำเที่ยวที่สมาชิกทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด รวมถึงการจัดระเบียบ นักท่องเที่ยว และชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบประโยชน์ มีการกระจายผลประโยชน์ให้กับสมาชิกกลุ่มด้วยระบบคิว และมีการชี้แจง รายละเอียดของรายได้ส่วนแบ่งเข้ากลุ่มอย่างชัดเจน รวมไปถึงการนำส่วนแบ่งดังกล่าวไปใช้ประโยชน์กับชุมชน ที่ต้องผ่านมติของกลุ่มอย่างเป็นเอกฉันท์ และอีกหนึ่งธุรกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วคือการเปิดโฮมสเตย์ให้กับนักท่องเที่ยว ได้เข้าพักและมีเครือข่ายร่วมกลุ่มบริการรถนำเที่ยว (Pampasit, 2019, p. 89) ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการจัดการ

ด้านการพัฒนาเมือง โดยนำแนวคิดการจัดการแบบร่วมมือกันมาใช้สามารถลดความขัดแย้งระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ในกระบวนการจัดการ (Nelson & Agrawal, 2008, pp. 557-585) ซึ่งศักยภาพที่แฝงเร้นในชุมชน ทำให้ชุมชน หรือกลุ่มบุคคลสามารถร่วมสร้างบริการและให้สวัสดิการที่มีคุณค่าสูงแก่ชุมชน ดังนั้น การที่ประชาชนร่วมแรงร่วมใจ กันทำ จึงเป็นที่มาของทุนทางสังคม (Social capital) ซึ่งเป็นพลังหรือศักยภาพของสังคมที่มีองค์ประกอบของระบบ ความสัมพันธ์ ศรัทธา ความเชื่อ และความไว้วางใจ เป็นผลผลิตในทางรูปธรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวก็คือ วัด หรือประเพณีพิธีกรรมในชุมชนท้องถิ่น และนามธรรม คือ ความศรัทธาและความเชื่อที่ทำให้เกิดกิจกรรมที่คาดคะเนได้ อันเกิดจากที่ทุกคนเสียสละแรงงาน เวลา หรือแม้แต่ทรัพย์สินส่วนบุคคลร่วมกันมีบทบาทในการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพย์สินส่วนรวม และข้อสังเกตที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ทุนทางสังคมเป็นศักยภาพที่มีพลวัต เปรียบเสมือนเครื่องจักรที่ผลิตผลงานและคุณค่ามาได้เรื่อย ๆ แต่อาจจะสึกหรอหรือเพิ่มเติมกำลังได้แล้วแต่เงื่อนไข แวดล้อมของสังคม ทุนทางสังคมจึงเป็นเรื่องของการจัดการ การมีเครือข่ายเป็นวิธีการจัดการที่ลดต้นทุนของสังคม (Khaosa-ard, 2011, pp. 63-66)

อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรค Covid-19 ที่เริ่มต้นขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา ส่งผลกระทบต่อเกือบทุกประเทศทั่วโลกทั้งต่อระบบเศรษฐกิจ การคมนาคมและอุตสาหกรรม และระบบบริการสาธารณสุข จากสถานการณ์โรคในระดับโลกพบว่ามีผู้ติดเชื้อรายงาน ณ วันที่ 4 มิถุนายน 2563 จำนวน 6,416,828 คน และผู้เสียชีวิตจำนวน 382,867 คน และในประเทศไทยพบผู้ติดเชื้อ ณ วันที่ 5 มิถุนายน 2563 จำนวน 3,102 คน และผู้เสียชีวิต 58 คน และยังไม่มีความก้าวหน้าในการจัดการการแพร่ระบาดอย่างยั่งยืนได้จนถึงปัจจุบัน จากความรุนแรงของการระบาดของโรคโควิด-19 หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสาธารณสุข และภาคีเครือข่าย ได้ร่วมกันกำหนดนโยบาย มาตรการ และรูปแบบการสื่อสารทางสุขภาพมากมายเพื่อควบคุมสถานการณ์ และให้ความรู้ต่อประชาชน กฎหมายที่สำคัญได้แก่ ประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ประกาศกระทรวงสาธารณสุขให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติ โรคติดต่อ พ.ศ. 2558 การรณรงค์ “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” (Pittayarangsarit & Tangsirikul, 2021, p. 1) จึงนำมาสู่การศึกษาครั้งนี้ โดยผู้วิจัยให้ความสนใจเลือกชุมชนบ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่ การวิจัย เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ที่ได้ชื่อว่าเป็นประตูสู่ภูมิลำเนาผืน จังหวัดพิษณุโลก เพราะเป็นจุดแวะพักและจุดต่อรถเพื่อขึ้นไปยังภูมิลำเนาผืนภูหินร่องกล้า ซึ่งกำลังเป็นที่ได้รับความนิยม สำหรับนักท่องเที่ยวปัจจุบันภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก โดยนำแนวคิดวงจรชีวิตพื้นที่ท่องเที่ยวของ Richard W. Butler มาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อแสดงระยะ พัฒนาการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนบ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ภายใต้ แนวคิดวงจรชีวิตพื้นที่ท่องเที่ยวของ Richard W. Butler
3. เพื่อศึกษาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก กับสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในระยะพัฒนาตามแนวคิดวงจรชีวิตพื้นที่ท่องเที่ยว ของ Richard W. Butler

ประโยชน์การวิจัย

1. สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนากิจการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยว โดยการกำหนดนโยบาย วางแผนงานและโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ที่กำลังเผชิญปัญหาในการจัดการท่องเที่ยว ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
2. สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ ร่วมกันกับทุกภาคส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามบริบททางสังคมไทย

การทบทวนวรรณกรรม

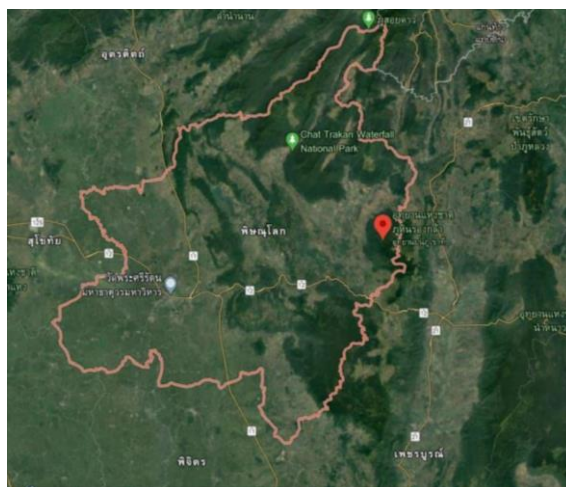
แนวคิดวงจรชีวิตพื้นที่ท่องเที่ยวของ Richard W. Butler เป็นที่รู้จักในวิวัฒนาการของพื้นที่ท่องเที่ยวที่ถูกนำเสนอ โดยใช้เส้นโค้งพื้นฐานเพื่อแสดงความนิยม มีการอธิบายขั้นตอนเฉพาะในลำดับวิวัฒนาการ พร้อมด้วยแนวโน้มที่เป็นไปได้ในอนาคต สำหรับการวางแผนและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ถูกกล่าวถึงในแง่ของคุณภาพสิ่งแวดล้อมและความน่าดึงดูดใจของพื้นที่ท่องเที่ยว 6 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะการสำรวจ (Exploration stage) โดยนักสำรวจได้เดินทางไปพบกับความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งยังไม่มีบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย และยังมี ความสวยงามตามธรรมชาติ 2) ระยะชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนา (Involvement stage) เมื่อแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับจากนักท่องเที่ยวภายนอกมากขึ้น ชาวบ้านในบริเวณที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวจะพยายามตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนด้วยการร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามความรู้และความเข้าใจของตนเอง 3) ระยะการพัฒนา (Development stage) เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้หน่วยงานภาครัฐบาลได้ตระหนักถึง ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวจึงได้ดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น รวมถึงการเข้ามาลงทุนในพื้นที่ของบริษัทเอกชนและนักลงทุนจากภายนอกชุมชน ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและปัญหาทางสังคมตามมาเพิ่มขึ้น 4) ระยะติดตลาด (Consolidation stage) เป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไปทั้งตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ นักท่องเที่ยว มีพฤติกรรมหลากหลายและคาดหวังสิ่งอำนวยความสะดวกมาตรฐานแบบตะวันตก รวมทั้งการเข้ามาแทนที่ร้านอาหารพื้นเมือง บริการรถเช่าแบบรถสองแถวและบ้านเช่าหรือห้องพักของชาวบ้าน 5) ระยะอิมิตัว (Stagnation stage) เป็นที่นิยมจนคุ้นหูทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาสม่ำเสมอในลักษณะคงที่ เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมและภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเปลี่ยนไป ทำให้ไม่เป็นที่ตื่นตาตื่นใจของนักท่องเที่ยวอีกต่อไป นักท่องเที่ยวเริ่มลดน้อยลง เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข และ 6) ระยะ 2 สถานการณ์สำคัญ (Rejuvenation stage) มีโอกาสเกิดสถานการณ์ ที่สำคัญได้แก่ เสื่อมความนิยม (Decline scenario) แหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีผู้ค้นพบ และเกิดขึ้นใหม่ได้ ก่อปรกัการท่องเที่ยวถูกแทนที่ด้วยกิจกรรมที่ไม่ใช่การท่องเที่ยว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเดิม กลายเป็นจุดเดินทางผ่านหรือเดินทางมาท่องเที่ยวในระยะเวลาอันสั้นและลดจำนวนลงเรื่อย ๆ และสถานการณ์ฟื้นฟู (Rejuvenation scenario) เป็นการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นด้านการพัฒนาและแก้ไข ปัญหาความเสื่อมโทรม โดยต้องมีการเปลี่ยนแปลงการท่องเที่ยวให้เป็นที่น่าสนใจและอาจมีการค้นพบแหล่งท่องเที่ยว แหล่งใหม่ขึ้นมา (Butler, 1980, pp. 5-9)

สำหรับแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community based tourism) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชน เน้นการพัฒนาการจัดการด้านการท่องเที่ยวแบบองค์รวม มีเป้าประสงค์เพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาและบูรณาการกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานทางการท่องเที่ยวด้วยการพัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้และสารสนเทศด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการจัดการท่องเที่ยวพร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

รวมทั้งจุดเน้นที่ชี้ชัดในการที่จะทำให้พัฒนาการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถพัฒนาขับเคลื่อนต่อไปได้ โดยพิจารณาประเด็นเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงแกร่ง ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน การสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งในกลุ่มผู้บริหารและเครือข่ายในกลุ่มคนรุ่นใหม่ ส่งเสริมบทบาทหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้มีเครือข่ายในการประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูล และพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ (Department of Tourism, 2018, pp. 42-48) และแนวคิดการจัดการแบบร่วมมือกัน (Co-management) เป็นการใช้งานร่วมกันของอำนาจและการมีความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างรัฐบาลกับชุมชนท้องถิ่น รวมถึงระบบการดูแลในฐานะผู้ควบคุมกับท้องถิ่น การตัดสินใจ และการรับผิดชอบในแต่ละความคิด การรวมกัน และการแก้ไขจุดอ่อนและจุดร่วมกัน โดยทุกฝ่ายที่เข้ามาบริหารจัดการร่วมกันนี้ต้องมองเห็นผลประโยชน์ร่วมกัน (Berkes, George, & Preston, 1991, p. 12; Singleton, 1998, p. 7) ดังที่ วศิน ปัญญาวุธตระกูล (Panyawuttrakul, 2018, p. 152) ได้ระบุไว้คือการไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน เพื่อให้คนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่เห็นคุณค่า ร่วมกัน โดยที่ประชาชนในท้องถิ่นและผู้ประกอบการต่าง ๆ จะต้องเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุน การดำเนินกิจการท่องเที่ยวของชุมชนในฐานะหุ้นส่วนทางสังคม (Social partnership) เพื่อร่วมรับผลประโยชน์ และรับผิดชอบต่อชุมชน ตลอดจนการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่มากกว่ากระแสของนักท่องเที่ยว และรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่จะนำเข้ามาสู่พื้นที่ โดยใช้แนวคิดทุนทางสังคม ซึ่งการกำหนดลักษณะของทุนทางสังคมที่ใช้ในการวิเคราะห์ 3 รูปแบบ คือ 1) ความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่รู้จักกัน (Bonding social capital) ลักษณะเป็นการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารและกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เครือข่ายเยาวชนโดยการปฏิบัติกิจกรรม สาธารณะประโยชน์ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับองค์กรอื่น ๆ ภายนอกชุมชน (Bridging social capital) ลักษณะอาจเป็นความร่วมมือในการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายความสัมพันธ์ร่วมกัน และ 3) ความสัมพันธ์กับหน่วยงานราชการ (Linking social capital) ลักษณะเป็นการก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานราชการ หลายหน่วยงาน (Charoensit et al., 2018, pp. 61-72)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้
หน่วยวิเคราะห์ระดับพื้นที่

ภาพ 1 ขอบเขตพื้นที่การวิจัย

ที่มา : Google Maps, 2019, online.

จากภาพ 1 เป็นพื้นที่เป้าหมายที่มีหน่วยงานภาครัฐร่วมมือกับภาคประชาชนในพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการหลักในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์หรือเขตอุทยานตามเกณฑ์การเลือกพื้นที่ต้นแบบ ประกอบด้วย 1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่โดดเด่น 2) มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ที่ทำนาย 3) มีกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สะท้อนรูปแบบการจัดการแบบร่วมมือ และ 4) เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มองค์กรหรือคณะกรรมการในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางท่องเที่ยว

การวิจัยเอกสาร

การวิจัยเอกสาร (Documentary research) ทำการศึกษางานวิจัยเรื่องพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง (Pampasit, 2019, pp. 73-82) เพื่อนำมาสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของชุมชนบ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวมทั้งสิ้น 43 คน ซึ่งได้มาจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสีย มีความรอบรู้ เชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ ในด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งระดับนโยบายและระดับพื้นที่ จำแนกเป็น 1) กลุ่มประชาชนในพื้นที่ 9 คน 2) กลุ่มนักท่องเที่ยว 15 คน 3) กลุ่มคณะกรรมการชมรมท่องเที่ยวบ้านร่องกล้า 7 คน 4) กลุ่มภาครัฐ 6 คน และ 5) กลุ่มภาคเอกชน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิดแบบไม่มีการเตรียมคำตอบไว้ล่วงหน้า และมีโครงสร้างที่ไม่เคร่งครัด สามารถยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนในแง่ของการใช้ถ้อยคำและลำดับของคำถาม ได้แก่ แบบสนทนากลุ่ม ที่สร้างขึ้นจากการจัดการแบบร่วมมือโดยใช้แนวคิดทุนทางสังคม (Charoensit et al., 2018, pp. 61-72) กำหนดแนวทางการสนทนากลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการแบบร่วมมือกันในบริบทการท่องเที่ยวโดยชุมชน และแบบสัมภาษณ์ กำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้า สร้างขึ้นจากแนวคิดวงจรชีวิตพื้นที่ท่องเที่ยว (Butler, 1980, pp. 5-9) ซึ่งผ่านการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการจดบันทึกและบันทึกเสียง ซึ่งทำการสนทนากลุ่ม (Focus group discussions) ในประเด็นที่ต้องการร่วมกัน จำนวน 5 ครั้ง ผู้วิจัยจะปล่อยให้กลุ่มสรุปประเด็นด้วยการกระตุ้นให้เกิดการอภิปราย จากนั้นนำประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มไปทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการสัมภาษณ์แบบพูดคุยกันเอง (Casual interview) ควบคู่กันไปจนได้ข้อมูลอิ่มตัว และทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (Chantavavich, 2011, unpagged) เพื่อตรวจสอบความเหมือนกันและแตกต่างกันของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้แบบวันต่อวันจากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล และได้ทราบประเด็นที่ต้องการเพิ่มเติมอย่างถูกต้องและสมบูรณ์

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

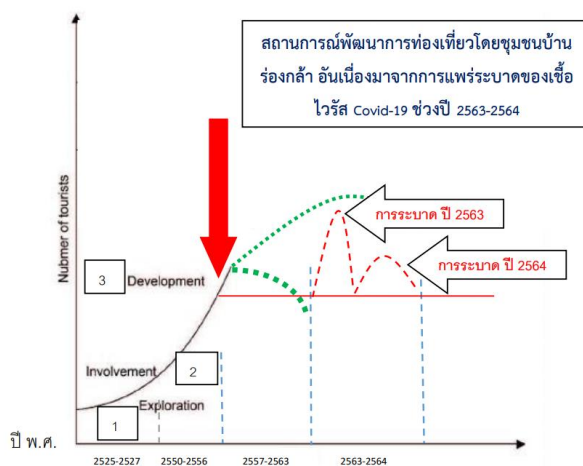
ผู้วิจัยนำข้อมูลความรู้ความจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาและตีความหมายเพื่อให้ได้คำตอบที่ครอบคลุมในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ อันนำไปสู่การค้นหามาตรานโยบายพัฒนา (Pongboriboon, 2010, p. 42; Naiyapat, 2011, p. 332) โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Miles and Huberman (1994, unpagged) ในการจัดระเบียบข้อมูล (Data organizing) จากการสัมภาษณ์ด้วยการจำแนกตามแหล่งข้อมูล (Data source) แสดงข้อมูลด้วยรูปแบบของข้อความถึงตารางสรุปวิวัฒนาการท่องเที่ยวของ Richard W. Butler

ส่วนข้อมูลการสนทนากลุ่มนำมาจัดระเบียบเพื่อค้นหาความจริง สาเหตุ และความสำคัญ แสดงข้อมูลด้วยการอธิบายความ (Explanation) ประกอบแผนภาพเชื่อมโยง และหาข้อสรุป (Conclusion) การตีความ (Interpretation) และการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็น (Verification) ของข้อค้นพบสรุปประเด็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใต้แนวคิดการจัดการแบบร่วมมือ นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ และนำเสนอตัวอย่างการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มโดยใช้ชื่อสมมติ (นามแฝง)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาบริบทชุมชนบ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พบว่า พื้นที่ชุมชนบ้านร่องกล้า อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า โดยเมื่อปี พ.ศ. 2525 ได้รับการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตั้งแต่ปี 2525 แต่ยังคงควบคุมดูแลจากอำนาจรัฐอย่างเบ็ดเสร็จเข้มงวด เมื่อเข้าสู่ปี พ.ศ. 2526-2527 รัฐได้จัดตั้งชุมชนบ้านร่องกล้าและจัดสรรที่ดินทำกินให้กับประชาชน และเริ่มแนวคิดการอื้อประโยชน์ให้คนในชุมชนได้เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของรัฐได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2550-2556 รัฐเริ่มวางแผนกระจายนักท่องเที่ยวให้เข้าไปท่องเที่ยวที่ชุมชนบ้านร่องกล้าเพื่อสร้างรายได้และมีแนวคิดให้ชุมชนมีส่วนร่วมกันอนุรักษ์ฟื้นฟูผืนป่าช่วยรัฐโดยคนในชุมชนได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการ นักวิจัยจากสถาบันการศึกษาในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชุมชน และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า เข้ามาส่งเสริมการปลูกต้นนางพญาเสือโคร่งบนพื้นที่กว่า 1,200 ไร่ โดยในระยะแรกเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า เป็นผู้นำต้นนางพญาเสือโคร่งมาให้ชาวบ้านปลูกควบคู่ไปกับการปลูกพืชผลทางการเกษตร ทำให้เกิดการบริหารจัดการในลักษณะร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ในรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนทางธรรมชาติเพื่อชมทุ่งนางพญาเสือโคร่ง หรือ ซากุระเมืองไทย ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย จนกระทั่งปี พ.ศ. 2557 ถึงปัจจุบัน ได้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านร่องกล้าขึ้นอย่างชัดเจน โดยภายใต้การกำกับดูแลของรัฐได้ให้อำนาจในการออกกฎ กติกาของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ปฏิบัติตาม ชุมชนสามารถกล่าวตักเตือนหรือปรับค่าเสียหายในกรณีที่นักท่องเที่ยวฝ่าฝืนกฎ กติกาที่ชุมชนตั้งขึ้นได้ นอกจากนี้ ชุมชนยังมีการร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพิ่มขึ้น เช่น อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า องค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม สถาบันอุดมศึกษา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ศูนย์พัฒนารัฐบาลบนพื้นที่สูง สาธารณสุขอำเภอนครไทย ดารานักแสดง สื่อประชาสัมพันธ์อิสระ ในการช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟู และส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีในชุมชนอย่างหลากหลาย เช่น รัฐและชุมชนร่วมกันวางแผนบริหารจัดการต้อนรับ-ส่งนักท่องเที่ยวขึ้นภูมิลเเพื่อชมทุ่งดอกนางพญาเสือโคร่ง รวมถึงรัฐ ชุมชน และสถาบันการศึกษาช่วยกันอนุรักษ์ ฟื้นฟู วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง อันนำมาซึ่งผลประโยชน์ที่เกิดกับรัฐและชุมชนร่วมกัน เช่น เกิดรายได้จากกิจกรรมการจัดจุดรับ-ส่ง นักท่องเที่ยวขึ้นภูมิลเเพื่อชมทุ่งนางพญาเสือโคร่ง รวมถึงรายได้จากการนำเอาวัฒนธรรมที่มีมาสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วย

ผลการศึกษาพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้าภายใต้แนวคิดวงจรชีวิตพื้นที่ท่องเที่ยวของ Richard W. Butler แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 ระยะพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

จากภาพ 2 สามารถวิเคราะห์สรุปพัฒนาการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ได้ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะการสำรวจ (Exploration stage) เกิดจากแนวคิดสำคัญของหัวหน้าอุทยานที่ต้องการลดความขัดแย้งของการใช้พื้นที่ระหว่างรัฐกับชุมชนและอนุรักษ์พื้นที่ป่าไปพร้อมกัน ประกอบกับการขานรับนโยบายจากทางรัฐบาลที่เน้นส่งเสริมให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังชุมชนฐานราก ฝ่ายอุทยานจึงมีแนวคิดจะนำการท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจุดร่วมในการแก้ปัญหาและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งในปี 2549-2550 จึงได้เริ่มหาปัจจัยต่าง ๆ ที่จะนำมาสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมวิถีชีวิตที่มีในชุมชน ในขณะนั้นชุมชนบ้านร่องกล้าเป็นเพียงพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวหลงเข้ามาเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจในวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและบรรยากาศที่เย็นสบายได้สัมผัสธรรมชาติที่ยังไม่มีการพัฒนาปรับปรุง ทำให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายภาพลงสื่อออนไลน์ (Blog hi5) และบอกต่อให้กับเพื่อนแบบสาธารณะ ส่งผลให้มีปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อวิเคราะห์ตามองค์ประกอบของแนวคิดของ Richard W. Butler พบว่า ชุมชนบ้านร่องกลามีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของวิถีชีวิตในชุมชนที่ยังคงสมบูรณ์ โดดเด่น ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบในการที่จะสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวที่ชอบแสวงหาการท่องเที่ยวที่เน้นศึกษาเรียนรู้ในการสัมผัสทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ยังไม่ได้มีการปรุงแต่ง และพบว่าชุมชนบ้านร่องกลายังขาดรูปแบบการบริหารจัดการและขาดองค์การในชุมชนเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอีกด้วย

ดังนั้น ตัวแปรสำคัญที่ทำให้ชุมชนยกระดับการท่องเที่ยวไปยังระยะชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาได้ จะเกิดจากฝ่ายอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้าให้การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์แนะนำนักท่องเที่ยวชมเส้นทางชากระเบื้องไทย (ต้นนางพญาเสือโคร่ง) และเข้าพักในพื้นที่เพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวม้ง ของชุมชนบ้านร่องกล้า โดยกำหนดเป็นหนึ่งในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ ประกอบกับนักท่องเที่ยวและหรือบุคคลภายนอกที่ได้มีโอกาสเข้ามาท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจจนนำไปบอกต่อ ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นได้

ระยะชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนา (Involvement stage) เกิดจากแนวคิดฟื้นฟูพื้นที่ป่าและลดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชนของฝ่ายอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า โดยการให้ชาวบ้านเข้ามาร่วมกันปลูกต้นนางพญาเสือโคร่ง ควบคู่ไปกับการปลูกพืชการเกษตร กลายเป็นทุ่งพญาเสือโคร่งที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ทำให้มีชื่อเสียงและได้รับ

การยอมรับจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ชุมชนพยายามตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน ด้วยการร่วมมือกันพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามความรู้ความเข้าใจของตัวเองใน 1-2 ปี ก่อนจะเปิดตัวแหล่งท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ เช่น การสร้างห้องน้ำ การสร้างที่พักโฮมสเตย์ การสร้างร้านค้า การจัดตั้งตลาดนัดเด็กดอย ซึ่งระยะต่อมาเริ่มมีสถาบันการศึกษาเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาด้านการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน และการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน สามารถส่งเสริมให้ปัจจัยในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ เมื่อทำการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบแนวคิดของ Richard W. Butler พบว่า 1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในชุมชนได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูมากขึ้น 2) เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่พร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่พร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังไม่เกิดภาพองค์กรที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างชัดเจน 3) ชุมชนร่วมกันสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานภายในชุมชน แต่เป็นเพียงการสร้างความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชน 4) ชุมชนมีการวางแผนทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกับสถาบันการศึกษาที่เข้ามาเป็นพี่เลี้ยง และ 5) เกิดการเรียนรู้ของคนในชุมชนและกลุ่มจากสถาบันการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ดังนั้น ตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ชุมชนยกระดับการท่องเที่ยว คือ กลุ่มคนในชุมชนควรเริ่มตระหนักเห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การร่วมปลูกต้นไม้และดูแลต้นนางพญาเสือโคร่งกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ร่วมกันสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการทำวิจัยกับสถาบันการศึกษา เป็นต้น

ระยะการพัฒนา (Development stage) ผลที่เกิดจากการเดินทางมาท่องเที่ยวทุ่งนางพญาเสือโคร่งบานในช่วงเดือนธันวาคม-กุมภาพันธ์ ของทุกปี เป็นจำนวนมาก ทำให้ภาครัฐและประชาชนมีแนวทางพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว กอปรกับสถานการณ์เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทำให้หน่วยงานภาครัฐตระหนักถึงความสำคัญและได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในการบริหารจัดการโดยฝ่ายอุทยานฯ และชุมชนร่วมกันจัดคิวรถรับ-ส่ง นักท่องเที่ยวขึ้นภูมิลเพื่อชมทุ่งนางพญาเสือโคร่ง องค์การบริหารส่วนตำบลให้บริการจัดเก็บและทำลายขยะในแหล่งท่องเที่ยว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลให้บริการตรวจวัดอุณหภูมิ ให้คำปรึกษาแนะนำ และแจกอุปกรณ์การป้องกัน การแพร่กระจายของเชื้อไวรัส Covid-19 และศูนย์พัฒนาราชภูมบนพื้นที่สูงอำนวยความสะดวกและให้บริการดูแลและเรื่องห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบตามแนวคิดของ Richard W. Butler พบว่า 1) ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เด่นชัด 2) ชุมชนได้รับอำนาจในการออกกฎระเบียบที่จะมาใช้บริการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มขึ้น 3) เกิดองค์กรภายในชุมชน เป็นกลุ่มขับเคลื่อนหลักในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน นั่นคือ เกิดการจัดตั้ง “กลุ่มคณะกรรมการชมรมท่องเที่ยวบ้านร่องกล้า” และ 4) ชุมชนมีการถ่ายทอดองค์ความรู้การดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนให้กับผู้มาเยือนชุมชนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังพบว่า มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ ไลน์ (Line) เฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นต้น

ผลการศึกษาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก กับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในระยะพัฒนา พบว่า ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะสามารถพัฒนามาอยู่ในระยะพัฒนาได้แล้วก็ตาม แต่ยังประสบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส

โคโรนา 2019 (Covid-19) ทำให้ในระยยะพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้า เกิดภาวะชะงักงันจากภัยคุกคามภายนอก อันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อโรคดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัดเจน ส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่เป็นไปตามแนวคิดวงจรชีวิตพื้นที่ท่องเที่ยวของ Richard W. Butler อันเป็นผลกระทบทางตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นอัตลักษณ์อันโดดเด่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการนำมาสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้าได้ สามารถสรุปข้อแตกต่างในระยะพัฒนาดังตาราง 1

ตาราง 1 ข้อแตกต่างระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้าภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในระยะพัฒนาตามแนวคิดวงจรชีวิตพื้นที่ท่องเที่ยวของ Richard W. Butler

ผู้แสดง ทางสังคม	สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)		
	ก่อนเกิดการแพร่ระบาด		ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด
	ปี พ.ศ. 2557-2562	ปี พ.ศ. 2563	ปี พ.ศ. 2564 ถึงปัจจุบัน
นักท่องเที่ยว	- เริ่มรู้จักและได้ยินชื่อเสียงความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวพอสมควร	- งดการเดินทางข้ามจังหวัดตามคำสั่งของรัฐ - รับรู้ข่าวสารการแพร่ระบาดของโรค Covid-19 - หาข้อมูลการเข้ามาท่องเที่ยวผ่านเฟซบุ๊ก (Facebook)	- รับรู้ข้อจำกัดและการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค Covid-19 - ตลออระยะเวลาการท่องเที่ยว
ภาครัฐ	- มีการเดินทางไปท่องเที่ยวมากขึ้นโดยเฉพาะช่วงฤดูเทศกาลท่องเที่ยวในพื้นที่	- จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงแม้ว่าจะอยู่ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว	- การเดินทางมาท่องเที่ยวลดลง และปัญหาเกี่ยวกับการแสดงเอกสารรับรองการฉีดวัคซีนป้องกันก่อนเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว
ชุมชน	- ตระหนักถึงความสำคัญและดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	- อุทยานภูหินร่องกล้าปิดการรับนักท่องเที่ยวตามคำสั่งของรัฐ	- ภาครัฐและชุมชนต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค Covid-19 ในแหล่งท่องเที่ยว และต้องมีการตรวจใบรับรองการรับวัคซีนอย่างเคร่งครัด
ชุมชน	- ภาครัฐสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	- ห้ามนักท่องเที่ยวเข้าออกพื้นที่อุทยานภูหินร่องกล้า	- ภาครัฐและชุมชนร่วมกันปรับปรุง ดูแลบำรุงรักษาสสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานภายในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวไม่ให้เสื่อมโทรม
ชุมชน	- ให้บริการที่พัก ร้านค้า รถรับ-ส่ง สำหรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น	- พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและปรับปรุงพื้นที่	- จำนวนการเข้าใช้บริการที่พัก ร้านค้า รถรับ-ส่ง ของนักท่องเที่ยวลดลงจำนวนลงหรือปิดกิจการและการให้บริการ

จากตาราง 1 พบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ส่งผลให้กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้าหยุดชะงักลง ส่งผลกระทบที่สำคัญ 3 ประการ ประกอบด้วย

1. ชุมชนขาดรายได้ เนื่องจากต้องปิดชุมชนตามคำสั่งจังหวัดพิษณุโลก ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้ ส่งผลกระทบที่สำคัญต่อชุมชน 2 ประการ คือ 1) ผลกระทบทางบวก ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวได้เกิดการพักตัวและเริ่มฟื้นฟูธรรมชาติ ชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการทำอาชีพเสริม

เพื่อสร้างรายได้เพิ่มเติมนอกเหนือจากรายได้จากกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว และการไม่ขยายกิจการด้านที่พักในช่วงเกิดวิกฤตการณ์ และ 2) ผลกระทบทางลบ คือ ผู้ประกอบกิจการในชุมชนเกิดภาวะเครียดจากรายได้ลดลง ขาดรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยลดการพบปะพูดคุยกัน และต้องดำเนินชีวิตตามลำพัง

2. ชุมชนมีวิถีชีวิตรูปแบบใหม่ (New normal) ทางสังคม ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสร้างสัมพันธ์ภาพทางสังคม เพื่อเว้นระยะห่างทางสังคมตามมาตรการและแนวทางป้องกันของภาครัฐอย่างเคร่งครัดของคนในชุมชนมีแนวโน้มสูงมากขึ้น

“...การใส่หน้ากากอนามัย การใช้แอลกอฮอล์ล้างมือ ก็เป็นสิ่งที่ช่วยป้องกัน

การติดเชื้อโรคอื่น ๆ ได้ด้วย ต่อให้สถานการณ์โควิดหมดไปแล้ว ก็คงใส่ไว้

เหมือนเดิม...” (Jee, Interview, February 14, 2021)

3. ชุมชนมีเวลาในการร่วมมือกันอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ซึ่งคนในชุมชนจะหันกลับมาประกอบอาชีพหลักทางการเกษตรของแต่ละครัวเรือน ด้วยการเพาะปลูกพืชผลภายในท้องถิ่น และสามารถใช้เวลาว่างมาช่วยกันพัฒนาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชน ได้แก่ การประชุมเตรียมแผนการรองรับนักท่องเที่ยวให้เป็นไปตามมาตรการและแนวทางการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) การร่วมกันค้นหาพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับเมืองหนาวเพื่อเตรียมเพาะปลูกรองรับการท่องเที่ยว และการร่วมมือฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่จุดชมวิวในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

อภิปรายผล

ด้วยบริบทของชุมชนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้า ประกอบกับรัฐมีแนวคิดที่จะทำให้ชุมชนกับรัฐอยู่ร่วมกันได้ จึงนำชุมชนเข้ามาร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ป่าร่วมกัน โดยเสริมสร้างให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พื้นที่ป่าร่วมกันกับอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ด้วยการปลูกต้นนางพญาเสือโคร่ง รวมถึงการมีส่วนร่วมของสถาบันการศึกษาในพื้นที่ทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อการบริหารจัดการร่วมกับภาครัฐและคนในชุมชน ที่สามารถแสดงอัตลักษณ์ให้กับพื้นที่ชุมชนซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จนกระทั่งกลายเป็นทุ่งนางพญาเสือโคร่งที่ใหญ่ที่สุดเพียงแห่งเดียวในประเทศไทย ส่งผลให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้าจนถึงปัจจุบัน ดังเช่นงานวิจัยของ สุวิทย์ เมษินทรีย์ (Maesincee, 2018, pp. 30-35) ที่สะท้อนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น การแก้ไขปัญหาระบบเศรษฐกิจฐานรากหรือการแก้ปัญหารายได้ของชาวนาคตกต่ำ โดยการที่รัฐมีแนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจึงเป็นที่มาของการท่องเที่ยววิถีชาวนาไทย ซึ่งจัดว่าเป็นรูปแบบหนึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น ชุมชนบางซลึง จังหวัดสุโขทัย ชุมชนชีทวน จังหวัดอุบลราชธานี และชุมชนท่าช้าง จังหวัดพัทลุง เป็นต้น นอกจากนี้ในงานวิจัยของ ปณต ประคองทรัพย์ (Prakongsub, 2018, pp. 52-53) ได้กล่าวถึงบทบาทของสมาคมไทยท่องเที่ยวในการสร้างความรับรู้ ความตระหนักให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา ทำงานร่วมกับชุมชน การยกระดับสินค้าและบริการ การเพิ่มมูลค่าและรายได้ให้กับชุมชน และมองหากลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมให้กับชุมชนนั้น ๆ ด้วย เช่นเดียวกับประกอบศิริ ภักดีพินิจ (Phakdipinit, 2018, pp. 12-20) ได้เสนอว่ารัฐต้องให้การสนับสนุนผลักดันให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าไปเรียนรู้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้วยการออกนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรอง การสร้างแพลตฟอร์มให้นักท่องเที่ยวและเจ้าของชุมชนท่องเที่ยวได้ใช้งาน

การวิเคราะห์องค์ประกอบตามแนวคิดวงจรชีวิตพื้นที่ท่องเที่ยวของ Richard W. Butler ในงานวิจัยครั้งนี้ มีพัฒนาการอยู่ในระยะการพัฒนา เนื่องจากชุมชนบ้านร่องกล้าเริ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในวงกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งเกิดจากชื่อเสียงความสวยงามของกิจกรรมท่องเที่ยวชมทุ่งนางพญาเสือโคร่งที่ได้รับการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มนักท่องเที่ยว คนในพื้นที่ และสื่ออิสระ ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวในชุมชน

บ้านรังกาล้าที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้าเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้คนในชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการเป็นหลักเพื่อให้คนในชุมชนมีอาชีพเสริมสร้างรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่ง Butler (1980, pp. 11-12) อธิบายว่าสถานที่ท่องเที่ยวไม่ได้มีที่สิ้นสุดและไร้กาลเวลา แต่ควรได้รับการพิจารณาและปฏิบัติเสมือนเป็นทรัพยากรที่มีจำกัดและอาจไม่สามารถหมุนเวียนได้ ควรได้รับการคุ้มครองและอนุรักษ์ไว้อย่างระมัดระวังมากขึ้น การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวสามารถรักษาให้อยู่ในขีดจำกัดความจุที่กำหนดไว้ล่วงหน้า และรักษาศักยภาพการแข่งขันได้ในระยะยาว แม้ว่าจำนวนผู้เข้าชมพื้นที่สูงสุดในช่วงเวลาหนึ่งภายใต้ข้อตกลงดังกล่าวอาจน้อยกว่านโยบายปัจจุบันส่วนใหญ่ที่มีการพัฒนาในระยะสั้นสูงสุด แต่สามารถรองรับผู้เยี่ยมชมได้มากขึ้นในระยะยาว ดังเช่นงานวิจัยของณัฏฐพัชร กาญจนรัตน์ และกุลพิชญ์ โภคยอุม (Kanjanaaratana & Pookaiyaudom, 2020, p. 292) ที่พบว่าองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวเชิงโยธยาหาดิตด้านแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยวเนื่องจากสิ่งดึงดูดใจคือองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหลักต่อการกระตุ้นการตัดสินใจและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเกิดแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทาง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว นอกเหนือจากความสวยงามซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจแล้ว องค์ประกอบพื้นฐาน เช่น ถนน สะพาน สนามบิน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่พัก และร้านอาหาร ก็มีผลต่อความสนใจของนักท่องเที่ยวไทย

ผลกระทบสำคัญจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในระยะพัฒนาทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวได้เกิดการพักตัวและเริ่มฟื้นฟูธรรมชาติ ชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการทำอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้เพิ่มเติมนอกเหนือจากรายได้จากกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนไม่มีการไม่ขยายกิจการด้านที่พัก มีการใช้เทคโนโลยีสร้างความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ทางสังคม เป็นตามมาตรการและแนวทางป้องกันของภาครัฐ คนในชุมชนจะหันกลับมาประกอบอาชีพหลักทางการเกษตรของแต่ละครัวเรือน ด้วยการเพาะปลูกพืชผลภายในท้องถิ่นและสามารถใช้เวลาร่วมมาช่วยกันพัฒนาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชน ซึ่ง Agranoff and McGuire (2003, p. 4) ให้การสนับสนุนว่าความร่วมมือนี้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลจากต่างองค์กร หรือต่างหน่วยงานภายในองค์กรเดียวกัน ได้มีการร่วมกันดำเนินการบางสิ่งซึ่งต้องมีการใช้ความพยายาม ทรัพยากร และการตัดสินใจร่วมกัน รวมถึงร่วมเป็นเจ้าของผลผลิตหรือบริการสุดท้ายที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีผลกระทบในทางลบที่เกี่ยวข้องกับคนในชุมชนเกิดภาวะเครียดจากรายได้ลดลง ขาดรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยลดการพบปะพูดคุยกัน และต้องดำเนินชีวิตตามลำพังตามมาด้วยซึ่งธีระพงษ์ ทศวัฒน์ และปิยะกมล มหิวรรณ (Tossawut & Mahiwan, 2020, p. 54) ได้เสนอแนะว่ารัฐบาลควรตระหนักและให้บทบาทแก่ภาคชุมชนมากขึ้นเพื่อให้ประชาชนแต่ละท้องที่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันโรคระบาดร่วมกับประชาชนคนไทยควรมีการปรับตัวและปรับพฤติกรรมการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ให้รอบคอบและให้เข้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางสังคม เช่น การประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งในอนาคตยังไม่ทราบสถานการณ์การติดเชื้อเพิ่มเติม ประชาชนอาจประสบปัญหาการว่างงานเพิ่มขึ้น หรืออาจเกิดวิกฤตข้าวขาดแคลนในอนาคต ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชนต้องร่วมมือกันตระหนักและให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาและหาแนวทางในการปฏิบัติตัวอยู่ร่วมกับสถานการณ์ของโรคระบาดอุบัติใหม่ดังกล่าวที่ยังคงมีการระบาดอย่างต่อเนื่องให้กับประชาชนในชุมชนเป็นพิเศษนอกเหนือจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น การส่งเสริมอาชีพเป็นรายบุคคลเพื่อเว้นระยะห่างทางสังคม ได้แก่ การนำวัตถุดิบจากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่มาประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น ด้วยการนำไม้ไผ่มาจักสานเครื่องใช้ด้วยลวดลายประจำถิ่นและหรือการปลูกพืชผลเกษตรนาโดยใช้ปุ๋ยธรรมชาติ เพื่อสร้างรายได้ให้กับประชาชนได้ใช้ดำรงชีพในสถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ พบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งเป็นแนวทางมาสู่การสร้างข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการได้ ดังต่อไปนี้

1. ชุมชนควรเรียนรู้การใช้วิถีชีวิตรูปแบบใหม่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 (Covid-19) ด้วยการเว้นระยะห่างโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการติดต่อสื่อสาร
2. ควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนประกอบอาชีพหลักไว้ และให้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอาชีพเสริมควบคู่กัน

เอกสารอ้างอิง

- Agranoff, R., & McGuire, M. (2003). *Collaborative public management: New strategies for local government*. Washington, D. C. : Georgetown University Press.
- Berkes, F., George, P., & Preston, R. J. (1991). Co-management: the evolution in theory and practice of the joint administration of living resources. *Alternatives*, 18(2), 12-18.
- Butler, R. W. (1980). The concept of a tourist area cycle of evolution: Implications for management of resources. *Canadian Geographer/Le Geographe canadien*, 24(1), 5-12.
- Chantavavich, S. (2011). *Qualitative Research Methods* (19th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Charoensit, J., Samanasena, P., Pansawang, C., Thanakasem, N., & Amornwitthawat, P. (2018). Social Capital and Community Participation Case Study : Community-Based Tourism Pha Mon Village, Doi Inthanon National Park, Chiang Mai Province. *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Science)*, 8(1), 61-72. (In Thai)
- Department of Tourism. (2018). *Tourism Strategic Development Plan 2018-2021*, Department of Tourism. Retrieved May 24, 2020, from <https://www.dot.go.th/storage> (In Thai)
- Google Maps. (2019). *Ban Rong KLa*. Retrieved February 20, 2019, from <http://surl.li/dynyl>
- Jee. (2021, 14 February). Another name. *Interview*. (In Thai)
- Kanjanaratana, N., & Pookaiyaudom, G. (2020). Components of Tourism Affecting the Interest in Nostalgic Tourism of Thai Tourists Based in Bangkok. *Journal of Sports Science and Health*, 21(2), 283-294. (In Thai)
- Khaosa-ard, M. (2011). *Thai tourism from policy to grass roots*. Bangkok : Log In Design Work. (In Thai)
- Maesincee, S. (2018). *Rice*. Bangkok : The Thailand Research Fund.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA : Sage.
- Ministry of Tourism and Sports. (2017). *Tourist Statistics*. Retrieved February 20, 2019, from https://www.mots.go.th/old/more_news.php?cid=497&filename=inde (In Thai)

- Naiyapat, O. (2011). *Research design : quatitative qualitative, and mixed methods* (2nd ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Nelson, F., & Agrawal, A. (2008). Patronage or participation? Community based natural resource management reform in sub-Saharan Africa. *Development and change*, 39(4), 557-585.
- Office of the National Economic and Social Development Board Abbreviation. (2018). *National Strategy 2018-2037* (Short versiton). Bangkok : Office of the Secretary of the National Strategy Board, Office of the National Economic and Social Development Board Abbreviation. (In Thai)
- Pampasit, R. (2019). *Tourist behavior and economic and social benefits of community tourism: a case study of the lower northern region*. Research Report. Bangkok : Thailand Science Research and Innovation. (In Thai)
- Panyawuttrakul, W. (2018). *Tourism Management Model history Culture and Creative Local Wisdom of Business Communities in the Sukhothai World Heritage City Route and Connected Areas (Kampang Phet, Phitsanulok and Phetchabun)*. Research Report. Bangkok : The Thailand Research Fund. (In Thai)
- Phakdipinit, P. (2018). *Cross-border tourism : creating experiences for tourists*. Bangkok : The Thailand Research Fund. (In Thai)
- Pittayarangsarit, S., & Tangsirikul, N. (2021). *A study on impacts of COVID-19 pandemic on the prevention and control of noncommunicable diseases (NCDs) in Thailand and its implications to the achievements of the global and national NCDs targets*. Research Report. Bangkok : Thailand Science Research and Innovation. (In Thai)
- Pongboriboon, Y. (2010). Case Study. *Journal of Education, Khon Kaen University*, 33(4), 42-50. (In Thai)
- Prakongsub, P. (2018). *How to manage tourism for the community to benefit*. Bangkok : The Thailand Research Fund. (In Thai)
- Singleton, S. (1998). *Constructing cooperation: The evolution of institutions of comanagement*. Ann Arbor : University of Michigan Press.
- Tossawut, T., & Mahiwan, P. (2020). The Development of Social Quality of Life of People and the Prevention of the Spreading of Coronavirus Infectious Disease (COVID-19). *Journal of MCU Nakhondhat*, 7(9), 40-55. (In Thai)

กลยุทธ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร ADMINISTRATIVE STRATEGIES ACCORDING TO GOOD GOVERNANCE OF LOCAL GOVERNMENT IN KAMPHAENG PHET PROVINCE

ภคมน กัมพูธนี^{1*}, ทวนทอง เขาวะกีรติพงษ์², ปาจารย์ ผลประเสริฐ³

Phakamon Kumputhanee^{1*}, Tuanthong Chaowakeeratiphong², Pajaree Polprasert³

^{1*} นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 62000 ประเทศไทย

^{1*} Doctoral Student, Doctor of Philosophy, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet Province, 62000, Thailand

^{2, 3} รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัด

กำแพงเพชร 62000 ประเทศไทย

^{2,3} Associate Professor Dr., Administration and Development Strategy Program, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet Province, 62000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1}Phakamon.pak@gmail.com

รับบทความ : 4 มกราคม 2565 / ปรับแก้ไข : 30 มีนาคม 2565 / ตอรับบทความ : 11 เมษายน 2565

Received : 4 January 2022 / Revised : 30 March 2022 / Accepted : 11 April 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.71

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the states, problems, and factors related to the good governance of local administrative organizations, 2) develop administrative strategies according to the good governance of local administrative organizations in Kamphaeng Phet Province, and 3) evaluate the strategies. The population used in the research were 450 personnel of local government organizations in Kamphaeng Phet Province and a group of 61 qualitative informants. Data were collected using questionnaires and assessment forms that have an index of item objective congruence (IOC) between 0.60-1.00. The data collected by focus group discussions, workshops, connoisseurship. The data were analyzed using percentage, mean, and content analysis. The research results showed that 1) the administration according to the principles of good governance was managed according to the principles of every aspect. Overall, the problem was at a low level. Regarding the related factors, it was found that all factors were at a high level. 2) The developed strategies consisted of eight strategies as follows: (1) developing management processes, (2) developing a system of supervision, monitoring, and evaluation, (3) developing work processes, (4) developing personnel to adhere to the rule of law and equality, (5) developing a participatory management system, (6) restructuring a new organization, (7) developing information systems, and (8) elevating personnel to have desirable characteristics following the shared values of the organization. 3) The evaluation of the strategies revealed that the strategies were consistent, appropriate, feasible, and profitable from a high level to the highest level.

Keywords : Strategy, The principles of good governance, Local administrative organization in Kamphaeng Phet Province

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) พัฒนากลยุทธ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร และ 3) ประเมินกลยุทธ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 450 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 61 คน รวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม และแบบประเมินที่ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมีการบริหารตามหลักการทุกรายการ ปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

พบว่า ทุกปัจจัยอยู่ในระดับมาก 2) กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมี 8 กลยุทธ์ ได้แก่ (1) พัฒนาระบบการบริหาร (2) พัฒนาระบบการกำกับติดตามและประเมินผล (3) พัฒนาระบบการปฏิบัติงาน (4) พัฒนาบุคลากรให้ยึดมั่นในหลักนิติธรรมและหลักความเสมอภาค (5) พัฒนาระบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม (6) ปรับโครงสร้างองค์กรรูปแบบใหม่ (7) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ (8) ยกย่องบุคลากรให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามค่านิยมร่วมขององค์กร และ 3) ผลการประเมินกลยุทธ์ พบว่า กลยุทธ์มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ในระดับมากถึงมากที่สุด

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร

บทนำ

ตามหลักธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครอง การบริหาร การจัดการ ควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปในครรลองธรรม มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก เป็นการบริหารจัดการทั้งภาครัฐ โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (Sucharitkul, 2020, p. 243) ซึ่งหลักธรรมาภิบาลมีความสำคัญต่อการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานราชการของรัฐบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดยิ่งกว่าหน่วยงานราชการอื่น ๆ อีกทั้งต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียเพื่อเป็นการระดมพลังและความมุ่งมั่นของประชาชนทุ่มเทให้กับการพัฒนาท้องถิ่น เกิดการกระจายผลประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้ประชาชนได้ปกครองตนเองและได้เรียนรู้การปกครองแบบประชาธิปไตยสามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองของประชาชน เป็นรากฐานของการเมืองการปกครองและยกระดับขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการตอบสนองความต้องการของประชาชน (Sucharitkul, 2020, p. 247) ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการองค์กรบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพราะถือว่าธรรมาภิบาลเปรียบเสมือนเงื่อนไขสำคัญในการปฏิรูปประเทศ เพื่อสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมให้เป็นประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นประเทศพัฒนาแล้วในที่สุด (Supsin, Suktam, & Chamaram, 2019, p. 113)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ อปท. ได้ถูกบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 69 ว่าท้องถิ่นใดที่เห็นสมควรจัดให้ราษฎรมีส่วนในการปกครองท้องถิ่นให้จัดระเบียบการปกครองเป็นราชการส่วนท้องถิ่น และตามมาตรา 70 ให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังนี้ 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด 2) เทศบาล 3) สุขาภิบาล 4) ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งสิ้น 7,850 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 76 แห่ง เทศบาล จำนวน 2,472 แห่ง (แยกเป็นเทศบาลนคร จำนวน 30 แห่ง เทศบาลเมือง จำนวน 195 แห่ง และเทศบาลตำบล จำนวน 2,247 แห่ง) องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5,300 แห่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จำนวน 2 แห่ง คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งในการวิจัยนี้ หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 แห่ง เทศบาลเมือง จำนวน 3 แห่ง เทศบาลตำบล จำนวน 22 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 64 แห่ง รวมทั้งสิ้น 90 แห่ง (Department of Local Administration, 2020, online) ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 90 แห่ง เป็นหน่วยงานที่ต้องรับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

แห่งชาติ (ป.ป.ช.) เมื่อพิจารณาผลการประเมินประจำปีงบประมาณ 2562 พบว่า ภาพรวมได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 67.33 (ระดับ C) และประจำปีงบประมาณ 2563 เฉลี่ยร้อยละ 76.82 (ระดับ B) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาผลการประเมินภาพรวมทั้งสองปีที่ผ่านมา พบว่าตัวชี้วัดที่ 10 การป้องกันการทุจริตมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด โดยปีงบประมาณ 2562 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.76 และปีงบประมาณ 2563 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 57.42 รองลงมาเป็นตัวชี้วัดที่ 9 การเปิดเผยข้อมูล โดยในปี งบประมาณ 2562 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58.82 และปีงบประมาณ 2563 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 64.49 (Office of the National Anti-Corruption Commission, 2020, online) นอกจากผลการประเมินดังกล่าว ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำแล้ว ยังพบข้อมูลเกี่ยวกับการร้องเรียนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร ในรอบสองปีที่ผ่านมาได้แก่ ปี 2562 และปี 2563 พบว่ามีเรื่องร้องเรียนปีละ จำนวน 12 เรื่อง (Kamphaeng Phet Provincial Office for Local Administration, 2021, online)

จากข้อมูลทั้ง 2 ส่วนดังกล่าว ทำให้ทราบได้ว่าการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร ส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐานหรือยังไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตประพฤติมิชอบและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศ ในด้านการส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ดังนั้นการวางแผนการปฏิบัติและมีการปฏิบัติตามแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยใช้การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม ในกรอบระยะเวลาที่ต้องการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนเชิงกลยุทธ์ภายใต้การวิเคราะห์ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดได้ตามที่กำหนดไว้ (Nawawongsathien, 2018, p. 7) ซึ่งการกำหนดแนวทาง เป้าหมาย และดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะต้องดำเนินกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลสำเร็จของกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ โดยต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรภาคประชาชนให้เข้มแข็งในการเป็นกลไกขับเคลื่อนนโยบายในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Whangmahaporn, 2020, p. 9) ดังนั้น กลยุทธ์จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการจัดการเชิงกลยุทธ์ ซึ่งผู้บริหารองค์กรยุคใหม่จะต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ในระยะยาวและตั้งความหวังไว้ว่าจะดำเนินการไปให้บรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ระยะยาวที่กำหนดไว้ให้ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะนักปฏิบัติราชการในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจังหวัด จึงเห็นความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนากระบวนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติ อันจะส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในจังหวัดกำแพงเพชร เกิดการตื่นตัวและตระหนักในความสำคัญ ตลอดจนสามารถนำกลยุทธ์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรม บรรลุตามเจตนารมณ์และเป้าหมายของการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีโดยรวมของประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดกำแพงเพชร

ประโยชน์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแนวทางในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมร่วม เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ นำไปปรับใช้ในการบริหารองค์กร เพื่อให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำหรับประโยชน์เชิงทฤษฎีนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตามบริบท เพื่อนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึง วิเคราะห์และพิจารณาถึงตำแหน่งหรือสถานการณ์ทางกลยุทธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนากลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ซึ่งในทางปฏิบัติจะต้องมีการประชุมสัมมนาร่วมกันระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น มากกว่าที่จะให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติเพียงลำพัง ในส่วนประโยชน์เชิงการบริหารจัดการนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องทางด้านกายภาพ การกิจ และความพร้อมทางด้านทรัพยากร เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นตรงกับสภาพปัญหา และสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยทำการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล (Good governance) บนพื้นฐานของหลักการสำคัญ 6 ประการ กล่าวคือ 1) หลักสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) โดยเน้นการสร้างระบบสำนึกรับผิดชอบภายในองค์กร และการสร้างกลไกตรวจสอบภายในระหว่างภาครัฐด้วยกัน ส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ และเน้นการสร้างบทบัญญัติที่ระบุให้ภาคประชาชนเข้ามาร่วมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐร่วมกับกลไกการตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญ 2) หลักนิติธรรม (Rule of law) เน้นย้ำความสำคัญของหลักนิติธรรม ในฐานะเป็นหลักทั่วไปที่ผูกพันการใช้อำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญไว้ ในมาตรา 3 วรรค 2 “หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม” 3) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) จำเป็นที่จะต้องสร้างทักษะทั้งทางด้านบุคคลและสังคมตลอดจนจิตใจในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น การมีส่วนร่วมในรูปแบบใหม่ที่น่าเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งจะมีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต 4) หลักคุณธรรมและจริยธรรม (Virtue and ethics) เป็นเรื่องของสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ สอดคล้องเป็นไปตามมาตรฐานความถูกต้องเป็นสิ่งที่มีความค่า ประคับประคองใจให้เกิดจิตสำนึกที่ดี กอปรกับเป็นหลักการ ที่คอยควบคุมการประพฤติ และการกระทำของคนเพื่อเป็นสิ่งที่ถูกหรือที่เหมาะสมที่ควร เมื่อถูกนำมาใช้บริหารงานภาครัฐ คือกรอบการควบคุมการทำงานของข้าราชการโดยยึดโยงกับผลประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ 5) หลักความโปร่งใส (Transparency) ได้แก่ การมีกฎหมายเกี่ยวกับความโปร่งใสขององค์กรสาธารณะ ระบบงานในองค์กรสาธารณะที่โปร่งใส การที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ การที่องค์การภาคสาธารณะอื่น ๆ สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะได้ และการมีกลไกการร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ และ 6) หลักความคุ้มค่า (Value for money) เป็นการวิเคราะห์เชิงระบบ ตั้งแต่การวางแผน การนำไปปฏิบัติ ไม่ใช่เพียงการประเมินผล โดยพิจารณาความคุ้มค่าในระยะยาวเริ่มตั้งแต่ปัจจัยที่ใช้ (Inputs) เพื่อหาต้นทุนทางตรง ทางอ้อม ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ว่าเงินเพื่อชี้ถึงความประหยัด (Economy) คือ การมีต้นทุนต่ำแต่ได้รับผลลัพธ์ที่ตั้งใจ พิจารณาประสิทธิภาพ (Efficiency) คือการได้รับผลผลิตมากกว่าต้นทุนที่ใช้ ซึ่งจากผลผลิตดังกล่าวจะพิจารณาถึงผลกระทบ (Impact) ที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเปรียบเทียบกับเป้าหมายเป็นการแสดงถึงประสิทธิผล (Effectiveness) และพิจารณาผลลัพธ์ทั้งหมดต้องสอดคล้องกับ

ความต้องการ ความคาดหวัง ความจำเป็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งมีความครอบคลุมการกระจายอำนาจอย่างยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติเพื่อแสดงถึงความเสมอภาค (Equity) นับว่าสำคัญที่สุดและขาดไปไม่ได้หากจะกล่าวถึง ธรรมนูญภิบาลที่ครบถ้วน (King Prajadhipok's Institute, 2018, pp. 4-10)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic management) การจัดการกำลังคน กลยุทธ์ทุกระดับ บทบาทของผู้นำองค์กร และวัฒนธรรมองค์กรมีบทบาทในการเพิ่มความสามารถให้กับองค์กร (Njue & Ongoto, 2018, pp. 124-149) โดยแท้จริงแล้วกลยุทธ์ที่ดีและการดำเนินกลยุทธ์ที่ดีเป็นสัญญาณที่บอกเกี่ยวกับการจัดการที่ดี ได้มากที่สุด (Boonkwan, 2020, p. 14) เป็นกระบวนการที่สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าองค์กรจะดำเนินตามกลยุทธ์นั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เป้าหมายในระยะยาวที่ต้องการ กลยุทธ์ที่เหมาะสมและดีที่สุดจะใช้ได้กับองค์การในระยะเวลาที่กำหนดเท่านั้น เมื่อเวลาล่วงเลยไปองค์การต้องมีการเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อให้เหมาะสมที่สุดและดีที่สุดในเวลานั้น (Yawirach, 2017, p. 50) โดยมีองค์ประกอบพื้นฐานของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ 4 ขั้นตอน คือ 1) การตรวจสอบ สภาวะแวดล้อม (Environment scanning) ซึ่งจะช่วยในการวิเคราะห์และการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ขององค์การที่ง่ายที่สุด คือการวิเคราะห์ SWOT ได้แก่ จุดแข็ง (Strengths : S) จุดอ่อน (Weakness : W) โอกาส (Opportunities : O) และอุปสรรค (Threats : T) โดยที่สภาวะแวดล้อมภายนอก (External environment) ประกอบด้วย ตัวแปรโอกาส และอุปสรรคซึ่งอยู่นอกองค์การที่ไม่สามารถควบคุมได้ภายใต้การควบคุมของผู้บริหารระดับสูง และสภาวะแวดล้อม ภายใน (Internal environment) ประกอบด้วยตัวแปรจุดแข็งและจุดอ่อนที่อยู่ภายในองค์การ ได้แก่ โครงสร้างองค์การ วัฒนธรรม และทรัพยากร เป็นต้น 2) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy formulation) เป็นกระบวนการในการตรวจสอบ วิเคราะห์ และตัดสินใจ รวมถึงการกำหนดพันธกิจ (Mission) วัตถุประสงค์ (Objectives) เป้าหมาย (Goal) และนโยบาย (Policies) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy implementation) โดยการพัฒนา ผ่านโปรแกรมการดำเนินงาน งบประมาณ และกระบวนการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม องค์การ โครงสร้าง และหรือระบบ การบริหารทั่วทั้งองค์การ และ 4) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ (Evaluation and control) เป็นกระบวนการ ที่องค์การในการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานทั้งองค์การ โดยการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงกับวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Chinpaisan, 2017, pp. 1-12-1-21)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าสำนักงานปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเลขานุการ สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 90 แห่งๆ ละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 450 คน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ศึกษาจากประชากรทั้งหมด (Department of Local Government Promotion, 2016, online; National Local Personnel Information Service Center, 2016, online) ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 18 คน ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่ง หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด ท้องถิ่นอำเภอ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานสภา หัวหน้าส่วนราชการสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการบริหารตามหลักธรรมนูญภิบาล จำนวน 15 คน โดยเป็นบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดกำแพงเพชร และนักวิชาการของหน่วยงาน

ภาครัฐหรือสถาบันอุดมศึกษา 3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจัดทำร่างกลยุทธ์ จำนวน 15 คน โดยเป็นนักวิชาการขององค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน หรือสถาบันอุดมศึกษา ท้องถิ่นจังหวัด ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิพากษ์ กลยุทธ์ จำนวน 13 คน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้บริหารหรือนักวิชาการขององค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา และ 5) กลุ่มผู้ประเมินกลยุทธ์ จำนวน 20 คน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร นักวิชาการขององค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชน ผู้บริหารหรือปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูล ส่วนตัว ตอนที่ 2 สอบถามสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก ตอนที่ 3 สอบถาม ปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) และตอนที่ 4 สอบถาม ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด (Open-ended form) ทำการตรวจสอบ คุณภาพของแบบสอบถามโดยนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ด้านการวิจัย และด้านการวัด และประเมินผล จำนวน 5 คน พิจารณาให้คะแนนความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและคำแนะนำ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน สูตรการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยและการแปลผลคะแนนเฉลี่ยตามวิธีของ Rovinelli and Hambleton (1997, pp. 49-60) พบว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) ที่ยอมรับได้ โดยมีค่า อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 2) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ที่สร้างขึ้นตามขอบเขตเนื้อหาที่ได้จากแบบสอบถาม 3) แบบบันทึก ผลการประชุม 4) แบบบันทึกผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ 5) แบบบันทึกผลตรวจสอบร่างกลยุทธ์ เป็นแบบปลายเปิด และ 6) แบบประเมินความสอดคล้อง เหมาะสม ความเป็นไปได้ และการยอมรับได้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากประธานและกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์แล้ว โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (1-5 Likert Scale) คือ 1 เท่ากับน้อยที่สุด 2 เท่ากับน้อย 3 เท่ากับปานกลาง 4 เท่ากับมาก และ 5 เท่ากับมากที่สุด (Best & Kahn, 1993, p. 246)

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยพร้อมเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยถึงหน่วยงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อดำเนินการขออนุญาตตอบแบบสอบถาม และนัดหมายการเข้าดำเนินการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมตามเทคนิค SWOT analysis (Saenthong, 2008, pp. 22-23) ยกร่างกลยุทธ์ และการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง และความเหมาะสมของกลยุทธ์ และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินกลยุทธ์ เพื่อประเมินด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยตามวิธี ของบุญชม ศรีสะอาด (Srisa-ard, 2017, p. 121) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึงน้อยที่สุด 1.50-2.49 หมายถึงน้อย 2.50-3.49 หมายถึงปานกลาง 3.50-4.49 หมายถึงมาก และ 4.50-5.00 หมายถึงมากที่สุด ส่วนข้อมูลที่ได้จากดำเนินการสัมภาษณ์ ประชุมเชิงปฏิบัติการ และการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ใช้วิธีการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร แสดงผลการวิจัยดังต่อไปนี้

สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร

สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในเขตจังหวัดกำแพงเพชร	การดำเนินงาน			
	จัดทำ	ร้อยละ	ไม่จัดทำ	ร้อยละ
1. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่				
1.1 หลักประสิทธิภาพ	426	94.67	24	5.33
1.2 หลักประสิทธิผล	430	95.55	20	4.45
1.3 หลักการตอบสนอง	436	96.89	14	3.11
2. หลักการค่านิยมประชาธิปไตย				
2.1 หลักการรับผิดชอบ/ ตรวจสอบได้	417	92.67	33	7.33
2.2 หลักความเปิดเผยโปร่งใส	437	97.11	13	2.89
2.3 หลักนิติธรรม	439	97.56	11	2.44
2.4 หลักความเสมอภาค	431	95.78	19	4.22
3. หลักการประชาธิปไตย				
3.1 หลักการกระจายอำนาจ	429	95.33	21	4.67
3.2 หลักการมีส่วนร่วม การมุ่งเน้นอันหามติ	431	95.78	19	4.22
4. หลักความรับผิดชอบต่อการบริหาร				
4.1 หลักคุณธรรมจริยธรรม				
1) ใช้หลักธรรมาปฏิบัติในการบริหารงานทุกระดับ	42	94.22	26	5.78
2) ผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับขององค์กร มีจรรยาบรรณและคุณลักษณะที่พึงประสงค์	309	68.66	141	32.83

จากตาราง 1 พบว่า สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร มีคุณลักษณะครบทุกรายการ โดยมีรายการที่มีค่าร้อยละสูงสุดคือ หลักการค่านิยมประชาธิปไตย ได้แก่ หลักนิติธรรม ร้อยละ 97.56 หลักความเปิดเผยโปร่งใส ร้อยละ 97.11 รองลงมาคือ การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ได้แก่ หลักการตอบสนอง ร้อยละ 96.89 สำหรับผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับขององค์กรมีจรรยาบรรณและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ร้อยละ 68.66

ปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร

ด้าน	ค่าเฉลี่ย	ระดับปัญหา
1. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่	3.25	น้อย
2. หลักการค่านิยมประชาธิปไตย	3.44	น้อย
3. หลักการประชาธิปไตย	3.40	น้อย
4. หลักความรับผิดชอบต่อการบริหาร	3.48	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.38	น้อย

จากตาราง 2 พบว่า ภาพรวมของปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

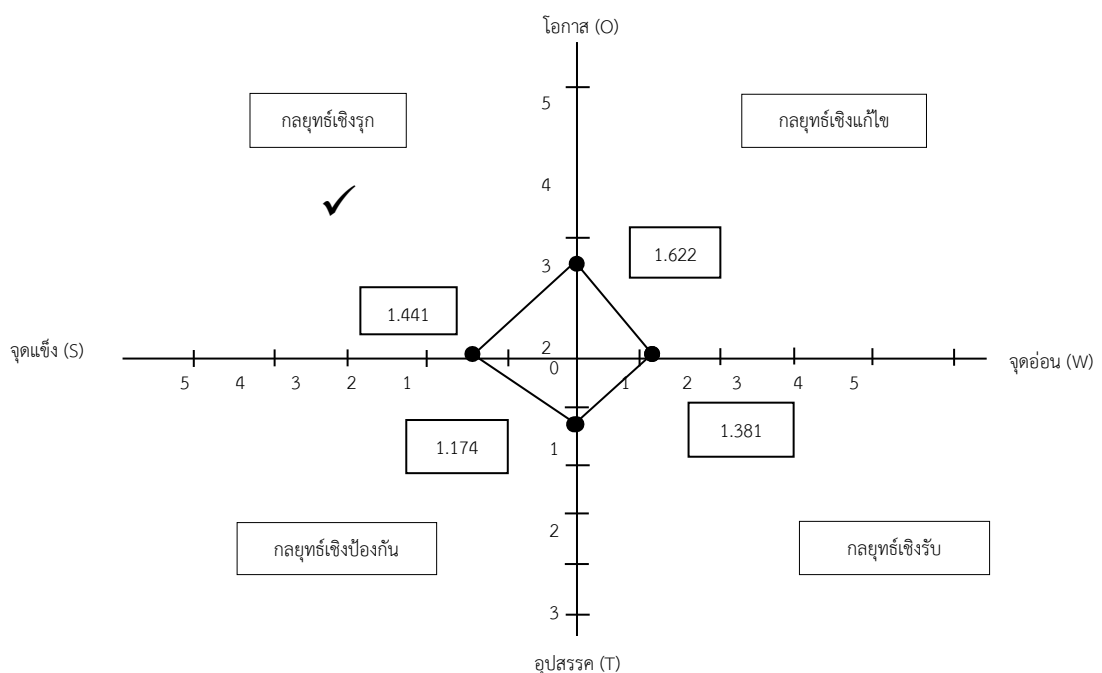
โดยอันดับแรกคือ หลักความรับผิดชอบต่อการบริหาร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48) รองลงมาคือ หลักค่านิยมประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44) หลักประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40) และหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25) ตามลำดับ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร แสดงดังตาราง 3 และภาพ 1

ตาราง 3 ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร

ปัจจัยภายใน	ค่าเฉลี่ย	ระดับปัจจัย	ปัจจัยภายนอก	ค่าเฉลี่ย	ระดับปัจจัย
1. ด้านบุคลากร	3.77	มาก	1. ด้านเศรษฐกิจ	3.16	น้อย
2. ด้านงบประมาณ	3.58	มาก	2. ด้านสังคม	3.91	มาก
3. ด้านวัสดุ/อุปกรณ์	3.66	มาก	3. ด้านนโยบาย	3.58	มาก
4. ด้านการบริหารจัดการ	3.48	ปานกลาง	4. ด้านเทคโนโลยี	3.19	น้อย

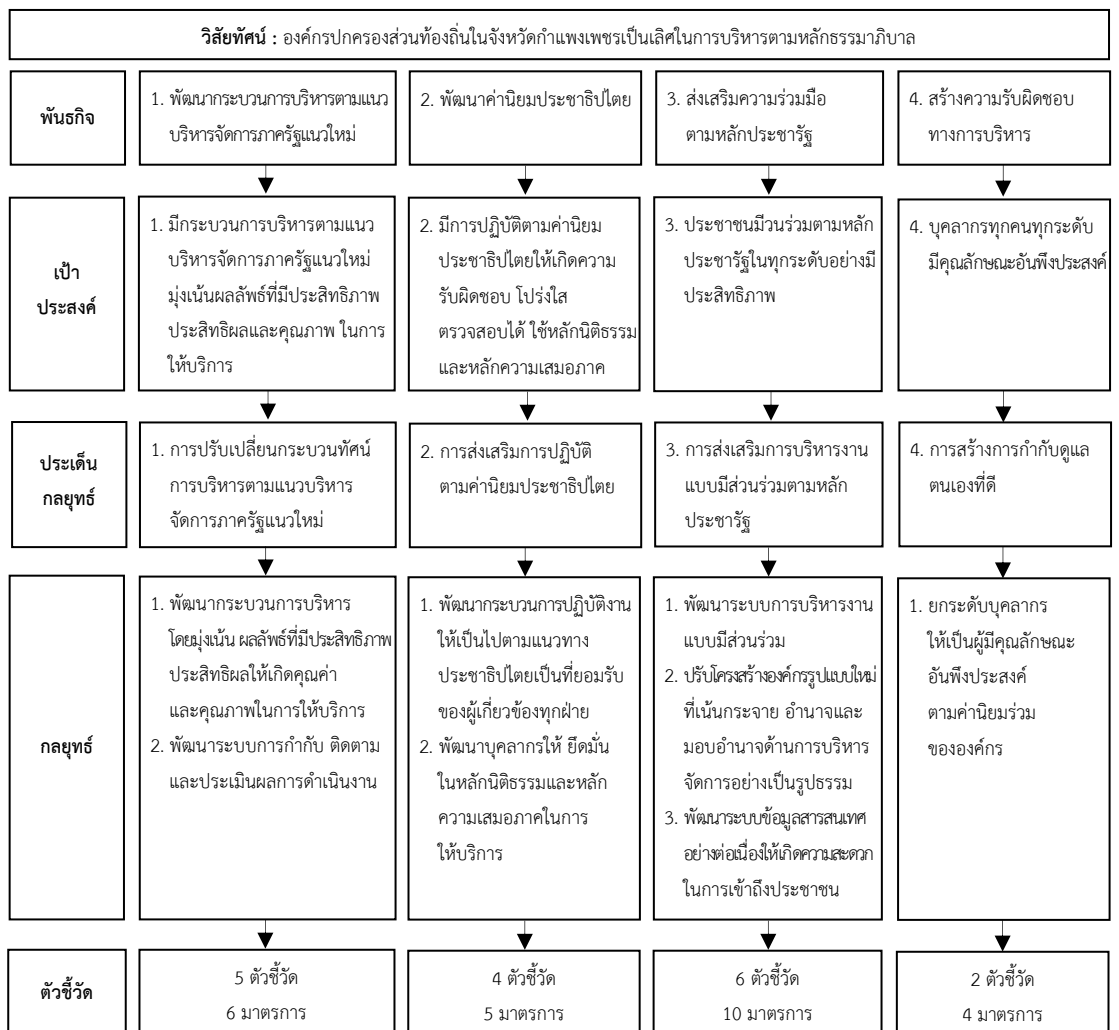
จากตาราง 3 พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร มีปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากที่สุดที่สุดคือ ด้านบุคลากร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77) สำหรับปัจจัยภายนอก คือ ด้านสังคม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91)

ภาพ 1 ตำแหน่งทางกลยุทธ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร

จากภาพ 1 พบว่า คะแนนถ่วงน้ำหนัก ได้แก่ จุดแข็ง (Strengths: S) เท่ากับ 1.441 จุดอ่อน (Weaknesses: W) เท่ากับ 1.381 โอกาส (Opportunities: O) เท่ากับ 1.622 และอุปสรรค (Threats: T) เท่ากับ 1.174 ซึ่งกลยุทธ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในตำแหน่ง SO คือ กลยุทธ์เชิงรุก

ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ ของกลยุทธ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร

จากภาพ 2 พบว่า กลยุทธ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย 1 วิสัยทัศน์ 4 พันธกิจ 4 เป้าประสงค์ 4 ประเด็นกลยุทธ์ 8 กลยุทธ์ 17 ตัวชี้วัด และ 25 มาตรการ

ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการประเมินความสอดคล้องของกลยุทธ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในจังหวัดกำแพงเพชร

รายการ	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็น กลยุทธ์ มีความสอดคล้องกัน	4.50	มากที่สุด
2. กลยุทธ์มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์	4.40	มาก
3. กลยุทธ์มีความสอดคล้องกับพันธกิจ	4.40	มาก
4. กลยุทธ์มีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์	4.55	มากที่สุด
5. กลยุทธ์มีความสอดคล้องกับประเด็นกลยุทธ์	4.40	มาก
6. ตัวชี้วัดสามารถวัดได้สอดคล้องกับกลยุทธ์	4.45	มาก
7. มาตรการมีความสอดคล้องกับกลยุทธ์	4.35	มาก

จากตาราง 2 เปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมิน พบว่า กลยุทธ์มีความสอดคล้องตามรายการประเมินทุกข้อ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ กลยุทธ์มีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55)

ตาราง 3 ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร

กลยุทธ์ที่	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ความเป็นประโยชน์	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. พัฒนาระบบการบริหารโดยมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลให้เกิดคุณค่าและคุณภาพในการให้บริการ	4.50	มากที่สุด	4.35	มาก	4.50	มากที่สุด
2. พัฒนาระบบการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	4.50	มากที่สุด	4.45	มาก	4.50	มากที่สุด
3. พัฒนาระบบการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแนวทาง ประชาธิปไตยเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	4.40	มาก	4.10	มาก	4.25	มาก
4. พัฒนาบุคลากรให้ยึดมั่นในหลักนิติธรรมและหลักความเสมอภาค ในการให้บริการ	4.50	มากที่สุด	4.35	มาก	4.50	มากที่สุด
5. พัฒนาระบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม	4.55	มากที่สุด	4.45	มาก	4.50	มากที่สุด
6. ปรับโครงสร้างองค์กรรูปแบบใหม่ที่เน้นกระจายอำนาจ และมอบอำนาจด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม	4.45	มาก	4.00	มาก	4.20	มาก
7. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศอย่างต่อเนื่องให้เกิดความสะดวก ในการเข้าถึงของประชาชน	4.75	มากที่สุด	4.50	มากที่สุด	4.60	มากที่สุด
8. ยกระดับบุคลากรให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามค่านิยมร่วมขององค์กร	4.50	มากที่สุด	4.15	มาก	4.40	มาก

จากตาราง 3 พบว่า กลยุทธ์ที่ 7 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศอย่างต่อเนื่องให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงของประชาชน มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.50-4.75)

อภิปรายผล

สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร มีคุณลักษณะครบทุกรายการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร มีการดำเนินการและปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่องเป็นไปตามการปฏิบัติงานภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) นำเสนอว่าหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อ/สามารถตรวจสอบได้ หลักเปิดเผย/โปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ หลักการกระจายอำนาจ และหลักคุณธรรม/จริยธรรม (Office of the Public Sector Development Commission, 2012, pp. 20-22) สำหรับภาพรวมของปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในระดับน้อย โดยมีหลักความรับผิดชอบต่อการบริหาร อยู่ในระดับน้อยสูงที่สุด แสดงให้เห็นได้ว่าผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระอนุเทพ สุทธิญาโณ, วันชัย สุขตาม และจิรายุ ทรัพย์สิน (Niyomkia, Suktam, & Supsin, 2020, p. 32) ที่พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ด้านหลักความคุ้มค่าและหลักความรับผิดชอบต่อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และการบริหารงานในองค์กรมีการให้ใช้หลักธรรมาภิบาลจะทำให้องค์กรมีคุณค่าและประชาชนเห็นความสำคัญในการร่วมมือและสามัคคี ซึ่งในงานวิจัยของกมลสัณห์ ศรียารัตนย์ (Sriyarananya, 2019, p. 1) พบว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการสำคัญ ที่ใช้บริหารงานในองค์กรให้ได้รับความเชื่อถือ และศรัทธา โดยได้เสนอแนะให้มีการนำหลักธรรมาภิบาลและแนวคิดระบบราชการ 4.0 มาปรับใช้ในการบริหารงานให้เกิดความสมดุล คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด

ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร เป็นหน่วยงานที่อยู่ในการกำกับดูแลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่ถูกกำหนดโครงสร้างองค์กรและใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ โดยให้กระบวนการปฏิบัติงานเป็นไปตามนโยบายแห่งรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องกำหนดกรอบและโครงสร้างการบริหารองค์กรให้เป็นไปตามที่รัฐกำหนด สอดคล้องกับแนวคิดของ ธเนศวร เจริญเมือง และณัฐกร วิทิตานนท์ (Charoenmuang & Wititanon, 2007, p. 27) ที่ว่าการปกครองท้องถิ่น ก็คือระบบการบริหารและจัดการกิจการสาธารณะและทรัพยากรต่าง ๆ ของท้องถิ่นหนึ่งในรัฐหนึ่ง เป็นท้องถิ่นอันมีขอบเขตชัดเจนภายในรัฐนั้น มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีโครงสร้างด้านอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดด้วยกฎหมายทั่วไปและหรือกฎหมายพิเศษ ซึ่ง Cameron (1981, p. 4) มีความเชื่อว่าองค์กรจะยังมีประสิทธิภาพมากขึ้นถ้าองค์กรสามารถรักษาสภาพของกระบวนการภายในให้อยู่ในระดับที่ดีมากยิ่งขึ้นและในทางตรงกันข้ามองค์กรจะยิ่งไม่มีประสิทธิภาพถ้ากระบวนการภายในองค์กรอยู่ในระดับที่แย่ลง สำหรับปัจจัยภายนอก ปัจจัยที่อยู่ในระดับสูงสุด คือ ด้านสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความตื่นตัวในการปฏิรูประบบราชการของประเทศที่ได้นำเอาแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ ซึ่งผลการวิจัยของ Andersson and Ekelund (2021, p. 1) ชี้ให้เห็นว่ากลยุทธ์ที่พิจารณาจากการผสมผสานของแง่มุมต่าง ๆ และหลักเสียงการเน้นข้อจำกัดทางกฎเกณฑ์สามารถส่งเสริมการจัดลำดับความสำคัญของมาตรการการจัดการด้านจริยธรรมของพนักงาน และพิจารณาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกในบริบทของการกำกับดูแลประชาธิปไตยและความกังวลเกี่ยวกับการทุจริตของสาธารณชน

กลยุทธ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร เป็นกลยุทธ์เชิงรุก โดยมีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการพัฒนากลยุทธ์ที่ผู้วิจัยดำเนินการเป็นไปตามหลักการพัฒนากลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ยูพาธ ยูภาส (Yupas, 2019, pp. 359-360) ที่กล่าวว่า การวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน/ภายนอกองค์กร (Internal/external environments analysis) เป็นการวิเคราะห์ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยสภาพแวดล้อมภายในต้องพิจารณาจุดอ่อน/จุดแข็งของทรัพยากรทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ที่มีอยู่ขององค์กร 2) ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกต้องพิจารณาสภาพของอุตสาหกรรม 2) การสร้างกลยุทธ์ (Strategy formulation) การออกแบบกลยุทธ์ในครั้งแรกต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และวัตถุประสงค์ก่อนเพื่อเป็นแนวทางการสร้างแผนกลยุทธ์ ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายใน/ภายนอก 3) การดำเนินกลยุทธ์ (Strategy implementation) หลังจากที่ได้เลือกกลยุทธ์ในการแข่งขันแล้ว การนำกลยุทธ์ไปดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เนื่องจากต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลปะ และเป็นส่วนหนึ่งการบริหารงาน 4) การควบคุมกลยุทธ์ (Strategy control) เป็นการติดตามการดำเนินกลยุทธ์ที่กำลังดำเนินการอยู่ ตรวจสอบปัญหาในการดำเนินกลยุทธ์ และปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้มีความสอดคล้องกับความเป็นจริง และตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และ 5) การประเมินกลยุทธ์ (Strategy evaluation) เป็นการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้รับกับเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งการประเมินอาจจะประเมินเป็นประเด็นที่เรียกว่า Formative Evaluation หรือประเมินเฉพาะผลลัพธ์สุดท้ายที่เรียกว่า Summative Evaluation ก็ได้ ซึ่งมนตร์ชัย ยานันท์บุญศิริ (Yananboosiri, 2021, p. 35) สรุปว่า วิธีการ หรือแผน หรือวิธีดำเนินงานที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ เพื่อค้นหาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภัยคุกคามต่าง ๆ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงาน หรือวิธีการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยจัดทำให้อยู่ในรูปแบบของวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และมาตรการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยกลยุทธ์ที่ 7: พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศอย่างต่อเนื่องให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงของประชาชน มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบประเมินและให้ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารมาเป็นอย่างดีแล้ว อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรผู้รับผิดชอบได้รับการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อนำมาใช้ในการในระบบข้อมูลสารสนเทศให้มีช่องทางการบริการให้สอดคล้องกับการให้บริการได้ตรงตามความต้องการประชาชน เป็นไปตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2561-2580 ระยะที่ 3 มิติด้านสังคม ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของภาครัฐได้ทุกที่ ทุกเวลา ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่นให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยง่าย สะดวก สร้างสรรค์ รู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร (Government Gazette, 2019, p. 20) ดังนั้น การนำเทคโนโลยีเข้ามาสร้างความสะดวก รวดเร็วในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเชิงการปฏิบัติ ผู้บริหาร บุคลากร ประชาชน ควรให้ความสำคัญ และความร่วมมือในการเสริมสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกด้านอย่างเป็นรูปธรรม สนับสนุน ให้เกิดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นธรรมาภิบาล ที่ผู้บริหารงานท้องถิ่นและบุคลากรทุกส่วนงาน ควรมีส่วนร่วมการสร้างความโปร่งใส การสื่อสารที่ดีและมีความต่อเนื่อง (Rengmeesisuk, Praepattarapisuuth, & Srihruedong, 2020, p. 121)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภายในด้านบุคลากร และปัจจัยภายนอกด้านสังคม เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้บริหารและพนักงานให้เป็นผู้มีความรู้ตามสายงานและมีความชำนาญในการปฏิบัติงาน รวมทั้งตระหนักถึงความสำคัญของสังคมและท้องถิ่น เนื่องจากองค์กรมีหลักธรรมาภิบาลทำให้คนในสังคมได้รับการบริการที่ดีและได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรทบทวนตำแหน่งหรือสถานการณ์ทางกลยุทธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาร่วมกันระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และค่านิยมร่วมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. นำกลยุทธ์ไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรทำการวิจัยการขับเคลื่อนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ
2. ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเด็นที่สอดคล้องกับบริบทขององค์กร และเป็นประโยชน์ต่อการจัดบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

เอกสารอ้างอิง

- Andersson, S., & Ekelund, H. (2021). Promoting Ethics Management Strategies in the Public Sector: Rules, Values, and Inclusion in Sweden. *Administration & Society*, 1-28.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (1993). *Research In Education* (7th ed.). Boston, M. A. : Allyn and Bacon.
- Boonkwan, T. (2020). *Crafting And Executing Strategy*. Bangkok : The Mcgraw-Hill Companies, Inc.
- Cameron, K. S. (1981). The Enigma of Organizational Effectiveness. In Baugher, D. (Ed.), *New Directions for Program Evaluation: Measuring Effectiveness*. San Francisco, CA : Josser-Bass.
- Charoenmuang, T., & Wititanon, N. (2007). *Decentralization of local powers and constitutional amendments*. Lamphun : Project to Promote Potential Development of Local Administrative Organizations in Solving Socially Disadvantaged Problems. (In Thai)
- Chinpaisan, T. (2017). *Strategic Management*. Nonthaburi : Thanarat Printing. (In Thai)
- Department of Local Administration. (2020). *Summary of local government information across the country*. Retrieved September 11, 2020, from http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2020/1/2286_6124.pdf (In Thai)
- Department of Local Government Promotion. (2016). *Election Information Center System for Executives, Members of Local Councils and Registration of Local Authorities*. Retrieved April 1, 2016, from <http://ele.dla.go.th>. (In Thai)

- Government Gazette. (2019). *National Policy and Plans on Digital Economy and Society Development (2018-2037)*. Bangkok : Office of the National Digital Economy and Society Commission. (In Thai)
- Kamphaeng Phet Provincial Office for Local Administration. (2021). *Complaint information on operations of local administrative organizations in Kamphaeng Phet Province, the year 2019-2020*. Retrieved July 9, 2021, from <http://www.kpp-local.go.th/index.php> (In Thai)
- King Prajadhipok's Institute. (2018). *Good Governance Principles : From Concept to Practice in Thai Society*. Bangkok : King Prajadhipok's Institute. (In Thai)
- National Local Personnel Information Service Center. (2016). *Personnel Information of Local Government Organizations*. Retrieved April 1, 2016, from hr.dla.go.th. (In Thai)
- Nawawongsathien, A. (2018). *Strategic management: The pursuit of competitive advantage* (5th ed., New revised edition). Bangkok : Southeast Bangkok College. (In Thai)
- Niyomkia, A., Suktam, W., & Supsin, J. (2020). Administration according to the good governance principles of subdistrict administrative organizations in Mueang Surin District Surin Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 4(1), 31-42. (In Thai)
- Njue, C. M., & Ongoto, H. K. (2018). Strategic management practices and change implementation in selected public universities in Kenya. *International Academic Journal of Human Resource and Business Administration*, 3(4), 124-149.
- Office of the National Anti-Corruption Commission. (2020). *The result of Assessing the integrity and transparency in the operation of government agencies, B. E. 2563, Province : Kamphaeng Phet Province*. Retrieved July 9, 2021, from <https://itas.nacc.go.th/report/rpt0501?Year=2020&ProvinceId= 3&ScopeDimId=> (In Thai)
- Office of the Public Sector Development Commission. (2012). *Manual for grading governance of government organizations according to good government*. Bangkok : Premiere Pro. (In Thai)
- Rengmeesisuk, J., Praepattarapisuuth, L., & Srihruedong, A. (2020). The system of Participation for Transparency of the Thai Local Government in the Next Decade. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 5(8), 105-122. (In Thai)
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion- Reference Test Item Validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Saenthong, N. (2008). *Strategic Performance Management*. Bangkok : SE-EDUCATION. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2017). *Preliminary research* (10th ed.). Bangkok : Suwiriyan. (In Thai)
- Sriyaryana, K. (2019). *Administration according to good governance principles in the bureaucratic era 4.0 : A case study of Ban Luang Subdistrict Administrative Organization, Sena District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province*. Retrieved February 15, 2022, from http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2020/1/2286_6124.pdf (In Thai)

- Sucharitkul, J. (2020). Implementing the Principles of the Good Governance to Thai Local Administrations. *Journal of the Association of Researchers*, 25(3), 239-250. (In Thai)
- Supsin, J., Suktam, W., & Chamaram, S. (2019). Good Governance in Local Administrative Organizations (LAOs) under Thailand 4.0. *Mahachula Academic Journal*, 6(1), 112-132. (In Thai)
- Whangmahaporn, P. (2020). Factors Influencing the Operation in Accordance with the National Strategy in Balancing and Developing the Management System under Good Governance Principles of Government Organizations. *MFU Connexion : Journal of Humanities and Social Sciences*, 9(2), 9-23. (In Thai)
- Yananboosiri, M. (2021). *Administration Strategies for the Provincial Monastery Meditation Practice Centers*. Thesis, Doctor of Philosophy Program in Development of Education Management, College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University, Bangkok. (In Thai)
- Yawirach, N. (2017). *Modern Management*. (11th ed.). Bangkok : Tripple Groups. (In Thai)
- Yupas, Y. (2019). Strategies and Management. *Journal of Research and Development Institute, Rajabhat Maha Sarakham University*, 6(1), 353-362. (In Thai)

ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป

SCIENTIFIC REASONING ABILITY OF STUDENT TEACHERS IN GENERAL SCIENCE PROGRAM

สุวิมล นาเปีย^{1*}, จรรยา ดาสา²

Suwimol Nahpia^{1*}, Chanyah Dahsah²

^{1*} นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 10110 ประเทศไทย

^{1*} Doctoral Student, Doctor of Education Program in Science Education, Srinakharinwirot University, 10110, Thailand

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 10110 ประเทศไทย

² Assistant Professor Dr., Faculty of Science, Srinakharinwirot University, 10110, Thailand

E-mail address (Corresponding author): ¹suwimol.napia@g.swu.ac.th

รับบทความ : 23 เมษายน 2565 / ปรับแก้ไข : 25 พฤษภาคม 2565 / ตอรับบทความ : 21 มิถุนายน 2565

Received : 23 April 2022 / Revised : 25 May 2022 / Accepted : 21 June 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.72

ABSTRACT

Scientific reasoning is an essential skill for transforming students into scientific literate. In addition, scientific reasoning is a part of the professional competence of science teachers. This research aims to explore the scientific reasoning abilities of 30 2nd general science students using simple random sampling. Data were collected using a 24-item scientific reasoning scale using related biologically daily life situations and measuring two components, deductive reasoning, and inductive reasoning, that the consistency index was 0.67-1.00. The data was analyzed by means and content analysis. The results showed that the mean scores in all sub-components were low. Inductive reasoning on inductive proof identification was the highest mean score ($\bar{x}=0.73$, S.D.=0.44 out of 2 points), followed by inductive reasoning on inductive conclusions ($\bar{x}=0.61$, S.D.=0.55 out of 2 points), and deductive reasoning in deductive reasoning ($\bar{x}=0.59$, S.D.=0.54 out of 2 points), respectively. The lowest mean score was the inductive reason on inductive reasoning ($\bar{x}=0.40$, S.D.=0.56 out of 2 points), and flowing by deductive reasoning on deductive reasoning ($\bar{x}=0.49$, S.D.=0.50 out of 2 points). The content analysis indicated that they incompletely provided reasons to support their claims. The results of this research reflect that the science teacher curriculum should promote more student teachers' scientific reasoning, primarily in the inductive and deductive hypotheses field.

Keywords : Scientific reasoning, Student teachers in general science, Scientific reasoning, Deductive reasoning, Inductive reasoning

บทคัดย่อ

การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์เป็นความสามารถพื้นฐานที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้วิทยาศาสตร์ และการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ยังเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถทางวิชาชีพของครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ งานวิจัยนี้ จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ชั้นปีที่ 2 จำนวน 30 คน ใช้การสุ่มอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ จำนวน 24 ข้อ โดยใช้สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องด้านชีววิทยาและเป็นเหตุการณ์ที่สามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน และวัด 2 องค์ประกอบ คือ การให้เหตุผลแบบนิรนัย (Deductive reasoning) และการให้เหตุผลแบบอุปนัย (Inductive reasoning) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67-1.00 จากนั้นวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ย และวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อจัดกลุ่มคำตอบ ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมคะแนนเฉลี่ยในทุกองค์ประกอบย่อย มีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำ โดยการให้เหตุผลแบบอุปนัยด้านการระบุหลักฐานแบบอุปนัย มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=0.73$, S.D.=0.44 จากคะแนนเต็ม 2 คะแนน) ลำดับที่สอง คือ การให้เหตุผลแบบอุปนัยด้านการลงข้อสรุปแบบอุปนัย ($\bar{X}=0.61$, S.D.=0.55

จากคะแนนเต็ม 2 คะแนน) และลำดับที่สาม คือ การให้เหตุผลแบบนิรนัยด้านการระบุหลักฐานแบบนิรนัย ($\bar{X}=0.59$, $S.D.=0.54$ จากคะแนนเต็ม 2 คะแนน) สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การให้เหตุผลแบบอุปนัย ด้านการให้เหตุผลแบบอุปนัย ($\bar{X}=0.40$, $S.D.=0.56$ จากคะแนนเต็ม 2 คะแนน) และ การให้เหตุผลแบบนิรนัย ด้านการลงข้อสรุปแบบนิรนัย ($\bar{X}=0.49$, $S.D.=0.50$ จากคะแนนเต็ม 2 คะแนน) และจากผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ลงข้อสรุปโดยใช้เหตุผลสนับสนุนได้ไม่สมบูรณ์ จากผลการวิจัยที่ได้นี้สะท้อนว่าหลักสูตรครุศาสตร์วิทยาศาสตร์ ควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครุศาสตร์วิทยาศาสตร์ให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ในด้านอุปนัยและการตั้งสมมติฐานนิรนัย

คำสำคัญ : การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์, นักศึกษาครุศาสตร์วิทยาศาสตร์, การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบนิรนัย, การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบอุปนัย

บทนำ

การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ จึงจัดเป็นความสามารถพื้นฐานที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้วิทยาศาสตร์ (National Research Council, 2001, p. 70) และยังเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถทางวิชาชีพของผู้สอนวิทยาศาสตร์ (Krell et al., 2022, pp. 16-17) ในการศึกษาครั้งนี้ การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ หมายถึง กระบวนการคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลของการเกิดเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของนักศึกษาครุศาสตร์วิทยาศาสตร์ โดยใช้ข้อมูล หลักฐานเชิงประจักษ์ หรือประสบการณ์เดิมที่ได้เรียนรู้มาก่อน ซึ่งเกิดจากการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การสังเกต การศึกษาค้นคว้า การสำรวจตรวจสอบ หรือการทดลอง รวบรวมข้อมูล นำข้อมูล หลักฐานที่ได้ไปวิเคราะห์ ตีความ ประเมินทั้งความถูกต้องและสอดคล้องของหลักการแนวคิด ทฤษฎีและนำไปสร้างข้อสนับสนุนสมมติฐาน หรือ ข้อสรุป หรือข้อกล่าวอ้างที่สร้างขึ้น ซึ่งสรุปความหมายการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ แบบนิรนัยและแบบอุปนัยจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบนิรนัย (Deductive reasoning) (Lawson, 2009, pp. 356-362; Sternberg, 2009, p. 578; Overholser, 1993, p. 75) คือความสามารถในการสร้างคำอธิบายเพื่อให้เหตุผลสนับสนุนข้อสรุป โดยแสดงถึงข้อมูล หลักฐานที่ได้จากการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งหลักฐานที่เป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากการสังเกต ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำกันหลายครั้ง หรืออาจเกิดจากการสังเกตข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ที่มีอยู่ก่อน นำข้อมูลเหล่านั้นมาจำแนก วิเคราะห์ ตีความหมาย และระบุถึงรูปแบบของข้อมูล ความสอดคล้องของข้อมูล ความเป็นไปได้ของสาเหตุการเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ โดยระบุสมมติฐานที่อยู่บนพื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่มีความเป็นไปได้ น่าเชื่อถือ การระบุตัวแปรต่าง ๆ ที่นำไปสู่กระบวนการพิสูจน์สมมติฐาน รวมไปถึงหลักการ แนวคิดทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกับข้อมูล หลักฐาน ประกอบการอธิบายเหตุและผลในข้อสรุปดังกล่าว และสามารถนำไปใช้ในการพยากรณ์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ได้ 3 องค์ประกอบย่อย คือ การลงข้อสรุปแบบนิรนัย การระบุหลักฐานแบบนิรนัย และการให้เหตุผลแบบนิรนัย

จากความหมายของการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ทั้งแบบอุปนัยและแบบนิรนัย มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการศึกษาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และมีความจำเป็นต้องใช้การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งทักษะการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องได้รับการฝึกฝนในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมโครงการ การให้ครูใช้การเรียนรู้ด้วยโครงงานเพื่อสำรวจทักษะการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในกลุ่มขนาดใหญ่ที่แตกต่างกัน (Putri et al., 2020, p. 032083) ดังนั้นความสามารถในการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ถือเป็นความสามารถในการพัฒนาและปรับปรุงผ่านการได้รับความรู้ (Ahmad, Shah, & Raheem, 2020, p. 356) ซึ่งจากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ

ความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครุศาสตร์วิทยาศาสตร์ในประเทศไทย มีข้อมูลน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อมูลการศึกษาที่พบในงานวิจัยต่างประเทศนั้น ก็เป็นบริบทที่แตกต่างจากประเทศไทย อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ที่มีต่อนักศึกษาครุศาสตร์สาขาวิทยาศาสตร์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสำรวจความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครุศาสตร์สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป เพื่อทราบระดับความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ นำข้อมูลไปใช้ออกแบบวางแผนพัฒนาความสามารถที่จะนำไปสู่ความเป็นประโยชน์ต่อความสามารถทางวิชาชีพของนักศึกษาครุศาสตร์สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไปและสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

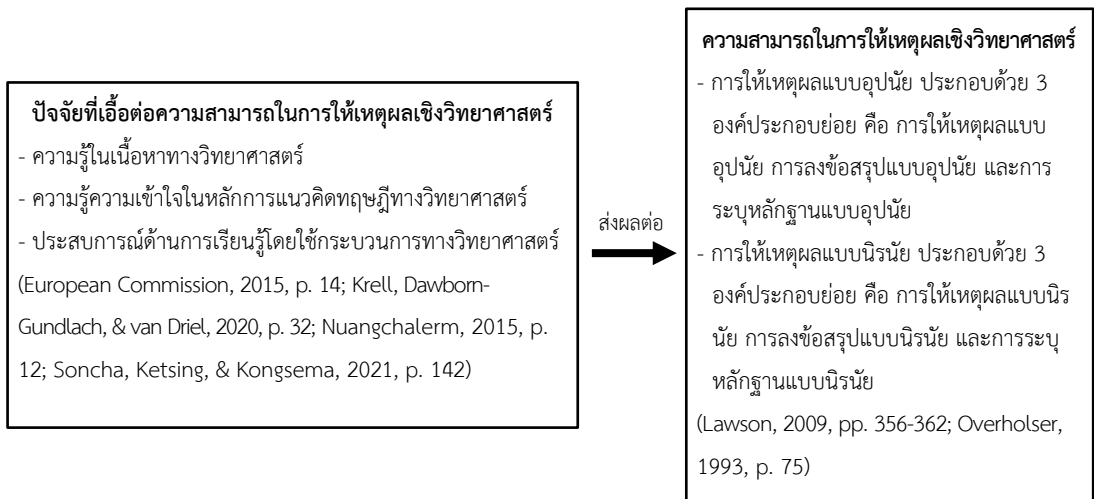
เพื่อศึกษาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบนิรนัยและอุปนัยของนักศึกษาครุศาสตร์วิทยาศาสตร์ทั่วไปที่เรียนในรายวิชาชีววิทยา 1

ประโยชน์การวิจัย

1. ผลการศึกษาทำให้ทราบระดับความสามารถพื้นฐานในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครุศาสตร์สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้สอนในวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์โดยมุ่งเน้นการให้เหตุผลแบบอุปนัย และการให้เหตุผลแบบนิรนัย
2. ผลการศึกษาที่ได้เป็นประโยชน์ต่อหลักสูตรครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ในการนำไปเป็นแนวทางวางแผนออกแบบกิจกรรมเสริมสมรรถนะทางวิชาชีพครูให้เข้มข้นยิ่งขึ้น

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์เป็นความสามารถที่เป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของการเป็นผู้รู้วิทยาศาสตร์ (Soncha, Ketsing, & Kongsema, 2021, p. 142) และเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถทางวิชาชีพของครูวิทยาศาสตร์ (Krell et al., 2022, p. 1) ด้วยครูมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้เรียน (Habaci et al., 2013, p. 264) และความรู้ความสามารถของครูสามารถส่งผลกระทบต่อทักษะและความสามารถของผู้เรียนของตนได้ (European Commission, 2015, p. 14; Krell et al., 2020, p. 2305) และในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ผู้เรียนต้องคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การสะท้อนกระบวนการแก้ปัญหา เพื่อนำข้อมูล หลักฐานทั้งจากความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ก่อนและการสืบเสาะจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และนำมาการเขียนอธิบายหรือลงข้อสรุปนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล (Krell, Dawborn-Gundlach, & van Driel, 2020, p. 32) ซึ่งการให้เหตุผลแบบอุปนัย (Inductive Reasoning) และการให้เหตุผลแบบนิรนัย (Deductive Reasoning) นั้นสำคัญต่อการศึกษาริเรียนรู้ ทั้งเพื่อการสร้างคำอธิบายที่มีหลักการแนวคิดทฤษฎีสนับสนุนที่มีความน่าเชื่อถือได้อย่างสมเหตุสมผล รวมถึงการนำแนวคิด ทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตหรือแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ จึงได้ศึกษาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบอุปนัยและแบบนิรนัยของนักศึกษาครุศาสตร์ ซึ่งมีความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อวางแผนพัฒนากิจกรรมที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติการให้เหตุผลแบบอุปนัยและแบบนิรนัย ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ความสามารถทางวิชาชีพครูของนักศึกษาครูในอนาคต และประยุกต์สร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานเชิงสำรวจเพื่อต้องการค้นหา ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ของนักศึกษารายบุคคล โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เรียนรายวิชาชีววิทยา 1 ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องละ 30 คน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 60 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เรียนรายวิชาชีววิทยา 1 ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม (Koul, 1984, p. 108) นักศึกษาทุกคนยังไม่เคยผ่านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ แต่เป็นการสอนแบบปกติที่ใช้การบรรยาย ในบทความนี้ผู้วิจัยใช้การอ้างถึงนักศึกษารายบุคคล โดยใช้สัญลักษณ์ S ย่อมาจาก Student ตามด้วยเลข 1-30 คือ S1-S30 เพื่อรักษาความลับและสิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้งนักศึกษา มหาวิทยาลัย และผู้ที่เกี่ยวข้องตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบวัดการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์โดยใช้แนวคิดของ Lawson (1978, pp. 15-16) โดยแบบวัดประกอบด้วยบทความที่เป็นประเด็นทางชีววิทยาจำนวน 10 บทความ และมีข้อคำถามปลายเปิด 24 ข้อ แต่ละข้อมีคะแนนเต็ม 2 คะแนน รวม 48 คะแนน โดยข้อสอบแต่ละข้อมี 2 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นแบบปรนัย 3 ตัวเลือก และตอนที่ 2 เป็นการให้เหตุผลเพื่ออธิบายคำตอบที่เลือก ครอบคลุมองค์ประกอบของการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบนิรนัย 15 ข้อ และแบบอุปนัย 9 ข้อ จากนั้นส่งแบบวัดให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องกับนิยามการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ (Index of item objective congruence : IOC) (Rovinelli & Hambleton, 1977, pp. 49-60) ผลการประเมิน มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 เสร็จแล้วจึงทดลองใช้แบบวัดกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ซึ่งผลการทดลองใช้ ได้ค่าความยากง่าย (p) อยู่ในช่วง 0.23-0.57 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ในช่วง

0.40-0.72 และนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของ Cronbach (1990, PP. 202-204) ซึ่งกำหนดค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดระหว่าง 0.50-0.90 ขึ้นไป (Kanjanasri, 2001, p. 205) พบว่าแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.54

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ยื่นคำร้องขอออกหนังสือรับรอง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ยื่นหนังสือรับรองขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยถึงคณบดี คณะครุศาสตร์ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขออนุญาตประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
3. ประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างโดยดำเนินการภายใต้มาตรการควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 โดยผ่านช่องทางการสื่อสาร Facebook และ zoom ตามวันเวลาที่กำหนดเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย การดำเนินการวิจัย และสิทธิที่กลุ่มตัวอย่างพึงมี เช่น การเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจโดยลงนามในแบบแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการ และสิทธิในการถอนตัวในเมื่อไม่ประสงค์เข้าร่วมได้โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ และชื่อ ที่อยู่ ข้อมูลส่วนตัว ของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บรักษาเป็นความลับ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เอกสารรับรองเลขที่ SWUEC-G-294/2564 ออก ณ วันที่ 16 กรกฎาคม 2564
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ในคาบเรียนวิชาชีววิทยา 1 ใช้เวลาสอบ 120 นาที

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามแนวคิดของ Lawson (1978, pp. 11-24) โดยเกณฑ์การให้คะแนนจะพิจารณาจากคำตอบทุกคำตอบ ถ้าตอบถูกทุกคำตอบจะได้คะแนนเต็ม หากตอบถูกไม่ครบจะได้คะแนนบางส่วน แต่ละข้อมีคะแนนเต็ม 2 คะแนน ตั้งแต่ 0 1 และ 2 จากนั้นเสนอผลการวิเคราะห์แก่อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ดังตัวอย่างคำถามต่อไปนี้

ตัวอย่างคำถาม : จากบทความข้างต้น การเกิดโรคระบาดเกิดจากภาวะโลกร้อนใช่หรือไม่เพราะเหตุใด (Sinhaurajarn, 2021, online)

ตอนที่ 1 ตัวเลือก

ก. ใช่ เพราะ อุณหภูมิที่สูงขึ้นทำให้เกิดการละลายของน้ำแข็งที่มีเชื้อโรคอยู่ก่อนแล้ว

ข. ไม่ใช่ เพราะ เกิดจากพลังงานความร้อนจากแก๊สมีเทนทำให้เชื้อโรคแพร่ระบาดเร็วขึ้น

ค. ใช่ เพราะ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศเสียต่อการเกษตรจึงบุกรุกพื้นที่ป่าทำให้เสี่ยงต่อการระบาดของเชื้อโรค

ตอนที่ 2 จงให้เหตุผลประกอบการเลือกตอบ (การลงข้อสรุปแบบอุปนัย)

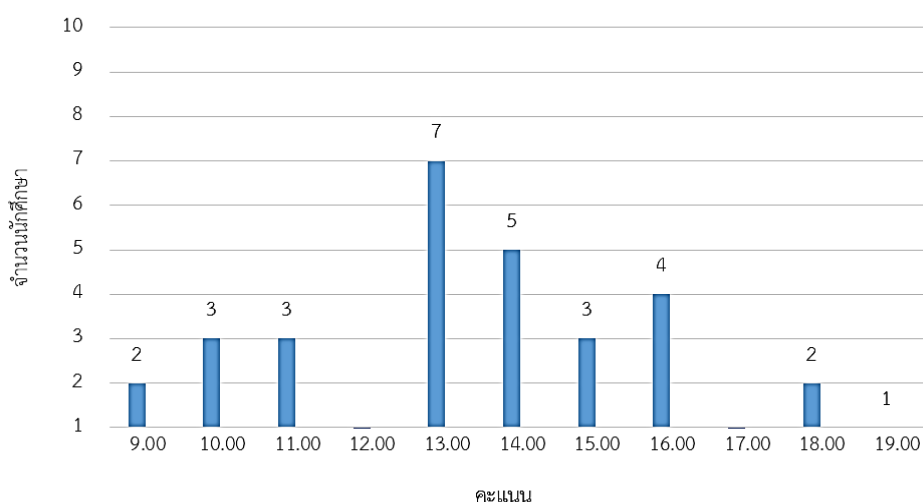
แนวคำตอบ : ภาวะโลกร้อนทำให้สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงจนไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้โดยเฉพาะพื้นที่ในแถบศูนย์สูตรจึงมีการย้ายพื้นที่เพาะปลูกด้วยการบุกรุกพื้นที่ป่าแห่งใหม่ เป็นเหตุให้มีการสัมผัส เคลื่อนย้าย และการฆ่าเหล่าของเชื้อไวรัส

ตาราง 1 เกณฑ์การให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนน
ระบุ การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศจากภาวะโลกร้อน เป็นเหตุให้ทำการเกษตรไม่ได้ และ เหตุดังกล่าวจึงมีการบุกรุกป่าทำให้มีการสัมผัสเชื้อต่างกันเกิดการระบาดของเชื้อได้	2
ระบุ การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศจากภาวะโลกร้อน เป็นเหตุให้ทำการเกษตรไม่ได้ หรือ เหตุดังกล่าวจึงมีการบุกรุกป่าทำให้มีการสัมผัสเชื้อต่างกันเกิดการระบาดของเชื้อได้	1
ไม่มีการระบุทั้ง ระบุ การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศจากภาวะโลกร้อน เป็นเหตุให้ทำการเกษตรไม่ได้ และ เหตุดังกล่าวจึงมีการบุกรุกป่าทำให้มีการสัมผัสเชื้อต่างกันเกิดการระบาดของเชื้อได้	0

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ แบบนิรนัยและแบบอุปนัยของนักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ที่เรียนในรายวิชาชีววิทยา 1 แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 จำนวนนักศึกษาและคะแนนที่ได้ เรียงลำดับจากคะแนนน้อยไปหามาก

จากภาพ 2 พบว่าในภาพรวมนักศึกษามีคะแนนจากการทำแบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ กล่าวคือไม่มีนักศึกษาคณใดได้คะแนนเกินกว่าร้อยละ 40 โดยนักศึกษาทั้งหมดมีคะแนนอยู่ในช่วง 9-19 คะแนน จากเต็ม 48 คะแนน (คิดเป็นคะแนนร้อยละ 18.75-39.58 จากคะแนนเต็ม) และมีนักศึกษาที่ได้คะแนนอยู่ในสามลำดับแรกเรียงลำดับจากคะแนนมากไปหาน้อย คือ 19 คะแนน จำนวน 1 คน (ร้อยละ 3.33) 18 คะแนน จำนวน 2 คน (ร้อยละ 6.67) และ 16 คะแนน จำนวน 4 คน (ร้อยละ 13.33)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์เป็นรายองค์ประกอบย่อย

องค์ประกอบย่อย ของการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์	คะแนนเต็ม	ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.
1. การลงข้อสรุปแบบอุปนัย	10	0.61	0.50
2. การให้เหตุผลแบบอุปนัย	4	0.40	0.56
3. การระบุหลักฐานแบบอุปนัย	4	0.73	0.44
4. การลงข้อสรุปแบบนิรนัย	10	0.49	0.50
5. การให้เหตุผลแบบนิรนัย	10	0.53	0.48
6. การระบุหลักฐานแบบนิรนัย	10	0.59	0.54
รวมเฉลี่ย	48	0.56	0.50

จากตาราง 2 เมื่อพิจารณาคะแนนตามองค์ประกอบย่อยของการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ พบว่า ในภาพรวมคะแนนเฉลี่ยในทุกองค์ประกอบย่อย (คะแนนเต็ม เท่ากับ 2) มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ โดยในองค์ประกอบย่อยของการให้เหตุผลแบบอุปนัย ด้านการระบุหลักฐานแบบอุปนัย มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=0.73$, S.D.=0.44) ลำดับที่สองคือ องค์ประกอบย่อยของการให้เหตุผลแบบอุปนัย ด้านการลงข้อสรุปแบบอุปนัย ($\bar{X}=0.61$, S.D.=0.50) และลำดับที่สามคือ องค์ประกอบย่อยของการให้เหตุผลแบบนิรนัย ด้านการระบุหลักฐานแบบนิรนัย ($\bar{X}=0.59$, S.D.=0.54) และน้อยที่สุดคือ องค์ประกอบย่อยของการให้เหตุผลแบบอุปนัย ด้านการให้เหตุผลแบบอุปนัย ($\bar{X}=0.40$, S.D.=0.56) และองค์ประกอบย่อยของการให้เหตุผลแบบนิรนัย ด้านการลงข้อสรุปแบบนิรนัย ($\bar{X}=0.49$, S.D.=0.50) ตามลำดับ

ในการจัดกลุ่มคำตอบของนักศึกษาของแต่ละองค์ประกอบของการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ในแต่ละองค์ประกอบย่อยเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องทั้งหมด ระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องบางส่วน และระบุเหตุผลได้ไม่สอดคล้อง ได้ตัวอย่างคำอธิบาย ทั้ง 6 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. ผลการศึกษาการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบนิรนัย : การลงข้อสรุปแบบนิรนัย

การศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบย่อย การลงข้อสรุปแบบนิรนัย โดยใช้ประเด็นทางชีววิทยาเกี่ยวกับความเครียด ทำให้ผมหงอกเร็วขึ้นจริงหรือไม่ (Katajit, 2017, online) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.33 สามารถอธิบายข้อสรุปได้ถูกต้องและสอดคล้องบางส่วน และเพียงร้อยละ 6.67 สามารถอธิบายข้อสรุปโดยระบุเหตุผลได้ถูกต้อง และสอดคล้องทั้งหมด โดยแสดงตัวอย่างคำตอบ ดังนี้

ตัวอย่างคำอธิบายที่ระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องทั้งหมด : ความเครียดมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่ออายุมากขึ้นรวมถึงผมที่เปลี่ยนสีไปตามวัย เป็นกระบวนการที่เซลล์ถูกทำลายโดยอนุมูลอิสระประสิทธิภาพจะลดลงซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เป็นไปตามวัยปกติไม่ได้เกิดจากการเครียด Miri Seiberg กล่าวว่า ความเครียดมีแนวโน้มทำให้ผมหลุดร่วงมากกว่าทำให้กลายเป็นสีเทา (S9)

ตัวอย่างคำอธิบายที่ระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องบางส่วน : ที่ปรึกษาด้านผิวหนัง Miri Seiberg จาก Global Dermatology Institute กล่าวว่าความเครียดมีแนวโน้มที่จะทำให้ผมร่วงและเพิ่มการหลุดร่วงมากกว่าทำให้กลายเป็นสีเทา (S26)

2. ผลการศึกษาการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบนิรนัย : การระบุหลักฐานแบบนิรนัย

การศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบย่อย การระบุหลักฐานแบบนิรนัย โดยใช้ประเด็นทางชีววิทยาเกี่ยวกับการคาดเดาความน่าจะเป็นของกระแสไฟฟ้าในมหาสมุทรที่ไหลเร็วขึ้นนั้นอาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (BBC News

Thailand, 2020, online) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.33 สามารถอธิบายข้อสรุปได้ถูกต้องและสอดคล้องบางส่วน และเพียงร้อยละ 6.67 สามารถอธิบายข้อสรุปโดยระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องทั้งหมด โดยแสดงตัวอย่างคำอธิบาย ดังนี้

ตัวอย่างคำอธิบายที่ระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องทั้งหมด : มีการคาดเดาความเร็วเพิ่มขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย 1.9 เปอร์เซ็นต์ต่อระยะเวลาทุก 10 ปีและตั้งแต่ศตวรรษ 1990 เป็นต้นมากระแสน้ำมีความเร็วขึ้นส่งผลให้กระแสน้ำในมหาสมุทรมีความเร็วขึ้นราว 5 เปอร์เซ็นต์ในทุก 10 ปีและเป็นเช่นนั้นมา 20 ปีแล้ว (S1)

ตัวอย่างคำอธิบายที่ระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องบางส่วน : กระแสน้ำในมหาสมุทรไหลเร็วขึ้นกว่าเดิมราว 5 เปอร์เซ็นต์ในทุก 10 ปีและเป็นเช่นนั้นมาเป็นเวลาถึง 20 ปีแล้ว (S3)

3. ผลการศึกษาการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบนิรนัย : การให้เหตุผลแบบนิรนัย

การศึกษาคำอธิบายการให้เหตุผลแบบนิรนัย โดยใช้ประเด็นทางชีววิทยาเกี่ยวกับการทดลองทำปุ๋ยหมักเดิมอากาศ (Senasingh, 2020, online) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.67 สามารถอธิบายข้อสรุปได้ถูกต้องและสอดคล้องบางส่วน และอีกร้อยละ 3.33 ระบุเหตุผลไม่สอดคล้อง โดยแสดงตัวอย่างคำอธิบาย ดังนี้

ตัวอย่างคำอธิบายที่ระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องบางส่วน : การหมักปุ๋ยระบบเดิมอากาศเกี่ยวกับการจัดรูปร่างของกองปุ๋ยให้เหมาะสมทางวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมการกำหนดอัตราส่วนวัตถุดิบและมีความชื้นที่พอเหมาะ (S27)

ตัวอย่างคำอธิบายที่ระบุเหตุผลไม่สอดคล้อง : เพราะการกำหนดอัตราคาร์บอนต่อไนโตรเจนของวัตถุดิบรวมทั้งการย่อยพีชให้มีขนาดเล็กและมีความชื้นที่พอเหมาะจะทำให้กองปุ๋ยสามารถสะสมที่เกิดจากปฏิกิริยาการย่อยสลายเอาไว้ภายในกองปุ๋ยได้ (S7)

4. ผลการศึกษาการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบอุปนัย : การลงข้อสรุปแบบอุปนัย

การศึกษาคำอธิบายการให้เหตุผลแบบอุปนัยโดยใช้ประเด็นทางชีววิทยาเกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อสันนิษฐานของทฤษฎี Panspermia ซึ่งเชื่อเรื่องความเป็นไปได้ของการรอดชีวิตของหมีน้ำหรือ “ทาร์ดิเกรด” ในยานอวกาศว่าเหตุใดทฤษฎีดังกล่าวจึงไม่น่าเชื่อถือ (BBC News Thailand, 2021, online) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.33 สามารถอธิบายข้อสรุปได้ถูกต้องและสอดคล้องบางส่วน และอีกร้อยละ 36.67 สามารถอธิบายข้อสรุปโดยระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องทั้งหมด โดยแสดงตัวอย่างคำอธิบาย ดังนี้

ตัวอย่างคำอธิบายที่ระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องทั้งหมด : ทฤษฎี Panspermia อาจมีข้อจำกัดและเป็นไปได้ยากกว่า อย่างเช่นประเด็นของหมีน้ำเป็นสัตว์หลายเซลล์จะไม่สามารถทนต่อแรงปะทะขณะอุกกาบาตพุ่งชนโลกซึ่งชนด้วยความเร็ว 11 กิโลเมตรต่อวินาที (S11)

ตัวอย่างคำอธิบายที่ระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องบางส่วน : สิ่งมีชีวิตไม่สามารถแพร่พันธุ์ในจักรวาลได้ อย่างเช่นหมีน้ำหลายเซลล์ยังไม่สามารถทนต่อแรงปะทะขณะอุกกาบาตพุ่งชนโลก (S1)

5. ผลการศึกษาการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบอุปนัย : การระบุหลักฐานแบบอุปนัย

การศึกษาคำอธิบายการให้เหตุผลแบบอุปนัยโดยใช้ประเด็นทางชีววิทยาเกี่ยวกับการทดลองใช้ผงชูรสในการห้ามเลือด (Niamthong, 2018, online) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.33 สามารถอธิบายข้อสรุปได้ถูกต้องและสอดคล้องบางส่วน และอีกร้อยละ 10.00 ระบุเหตุผลไม่สอดคล้อง โดยแสดงตัวอย่างคำอธิบาย ดังนี้

ตัวอย่างคำอธิบายที่ระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องบางส่วน : สามารถสรุปผลการทดลองได้โดยรวมว่าหนูแรทที่ได้รับสารห้ามเลือดทั้งสองชนิด สามารถห้ามเลือดได้เนื่องจากสารทั้งสองชนิดมี Na^+ เป็นองค์ประกอบ ซึ่ง Na^+ มีผลต่อการแข็งตัวของเลือดนั่นเอง (S17)

ตัวอย่างคำอธิบายที่ระบุเหตุผลไม่สอดคล้อง : เพราะมีงานวิจัยที่ทดลองเกี่ยวกับการแข็งตัวของเลือดเพื่อศึกษากลไกการรักษาสมดุลของเหลวในร่างกายของสัตว์เลือดอุ่น (S23)

6. ผลการศึกษาการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบอุปนัย : การให้เหตุผลแบบอุปนัย

การศึกษาองค์ประกอบย่อย การให้เหตุผลแบบอุปนัยโดยใช้ประเด็นทางชีววิทยาเกี่ยวกับการเกิดโรคระบาดมีความเกี่ยวข้องอะไรกับภาวะโลกร้อน และให้ค้นหาเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงมีการบุกรุกป่าจนทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อโรค (Sinhaburajam, 2021, online) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.33 ระบุเหตุผลไม่สอดคล้อง ร้อยละ 33.33 สามารถให้เหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องบางส่วน และอีกร้อยละ 3.33 สามารถให้เหตุผลโดยระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องทั้งหมด โดยแสดงตัวอย่างคำอธิบาย ดังนี้

ตัวอย่างคำอธิบายที่ระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องทั้งหมด : การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศจากภาวะโลกร้อนจึงทำให้บางพื้นที่ได้รับผลกระทบไม่สามารถปลูกพืชได้ จึงมีการบุกรุกป่าเพื่อหาพื้นที่ในการปลูกพืช (S1)

ตัวอย่างคำอธิบายที่ระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องบางส่วน : อุณหภูมิโลกที่สูงขึ้นทำให้บริเวณที่ร้อน ยิ่งยังเส้นศูนย์สูตรไม่เหมาะกับการปลูก พืชบางชนิดอีกจึงทำให้เกิดการบุกรุกป่า (S4)

ตัวอย่างคำอธิบายที่ระบุเหตุผลไม่สอดคล้อง : การปลูกพืชบางชนิดทำให้เกิดการระบาดของเชื้อโรคในแถบศูนย์สูตรเนื่องจากบริเวณดังกล่าวมีสภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างร้อนถึงร้อนมากและอาจมีเชื้อแบคทีเรีย เชื้อราอยู่ (S16)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยในภาพรวม นักศึกษาครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไปชั้นปีที่ 2 มีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ทั้งแบบอุปนัยและแบบนิรนัยในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุเหตุผลเพื่อสนับสนุนข้อสรุปได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบย่อยพบว่า องค์ประกอบย่อยของการให้เหตุผลแบบอุปนัยด้านการระบุหลักฐานแบบอุปนัย มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านการลงข้อสรุปแบบอุปนัย ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเพียง 0.73 และ 0.61 จากคะแนนเต็ม 2 ตามลำดับ โดยนักศึกษาสามารถอธิบายโดยระบุเหตุและผลได้ค่อนข้างสมบูรณ์ แต่ยังขาดการสรุปเชื่อมโยงหรือหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้กับแนวคิดทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ ส่วนองค์ประกอบย่อย พบว่า ด้านการให้เหตุผลแบบอุปนัย มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดเพียง 0.40 โดยองค์ประกอบดังกล่าวต้องระบุการเชื่อมโยงข้อมูล หลักฐานเข้ากับแนวคิดทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ซึ่งส่วนใหญ่ไม่พบในการเขียนอธิบายคำตอบของนักศึกษา เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบย่อยของการให้เหตุผลแบบนิรนัย พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยด้านการระบุหลักฐานแบบนิรนัย มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการให้เหตุผลแบบนิรนัย ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเพียง 0.59 และ 0.53 ตามลำดับ โดยนักศึกษาสามารถระบุเหตุผลได้ถูกต้องและสอดคล้องบางส่วน แต่ยังขาดการระบุข้อมูลหลักฐานที่น่าเชื่อถือจากการศึกษาค้นคว้าโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาประกอบการอธิบายการคาดเดารวมทั้งขาดการนำแนวคิดทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อสนับสนุนหรือโต้แย้งข้อสรุป ส่วนองค์ประกอบย่อยของการให้เหตุผลแบบอุปนัยด้านการลงข้อสรุปแบบนิรนัย พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดเพียง 0.49 นักศึกษามีการกล่าวที่มาของข้อมูลจากการศึกษาแต่ส่วนใหญ่ขาดการเชื่อมโยงหลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ในการสนับสนุน

หรือโต้แย้งข้อสรุป จากการศึกษพบว่ามิงงานวิจัยบางส่วนที่ศึกษาและได้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ เช่น นลินี สอนชา, เมษยะมาศ คงเสมา และจิระวรรณ เกษสิงห์ (Soncha, Kongsema, & Kassingh, 2021, p. 151) ที่ได้วัดความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในวิชาชีววิทยา และชานนท์ คำปิวทา, ธิดิยา บงกชเพชร และปราณี นางงาม (Khampiuta, Bongkotphet, & Nanggang., 2018, p. 68) ที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างข้อโต้แย้งเรื่อง ระบบย่อยอาหารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ต่างได้ข้อสรุปว่า นักเรียนขาดความสามารถในการให้เหตุผลแบบอุปนัย โดยไม่สามารถจำแนกข้อมูลและลงข้อสรุปที่สอดคล้องกับข้อมูลหลักฐานได้ รวมถึงพบว่านักศึกษาไม่สามารถระบุแหล่งที่มาของข้อมูลหลักฐานที่น่าเชื่อถือและใช้มันได้อย่างเต็มที่ และด้วยผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักศึกษา มีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบอุปนัยและแบบนิรนัยในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ อาจเนื่องมาจาก ผู้เรียนไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์และยังรวมถึงจำนวนครั้งของการปฏิบัติกิจกรรม อาจส่งผลต่อความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Krell et al. (2022, p. 1) ที่ศึกษาความสามารถในการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครุวิทยาการโดยการวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ พบว่า จำนวนการปฏิบัติกิจกรรมการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์มีผลโดยตรงทั้งระดับความรู้ในเนื้อหาวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการให้เหตุผลเพิ่มขึ้น ดังนั้น ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการศึกษาค้นคว้า เน้นการปฏิบัติด้วยตนเองตั้งแต่เริ่มต้นการศึกษา สังเกต ตั้งคำถามจากสถานการณ์ หรือประเด็นปัญหาที่พบ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่ให้มีการตั้งคำถาม ตั้งสมมติฐาน ทดสอบสมมติฐาน หากนักเรียนได้รับโอกาสซ้ำ ๆ จะพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลได้ดีที่สุด (Krell, Dawborn-Gundlach & van Driel, 2020, p. 32) ฝึกการทำงานร่วมกัน ทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐาน ฝึกวิเคราะห์ตีความหมายข้อมูล โดยการร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยน สะท้อนความคิดเห็น และลงข้อสรุป (Soncha, 2018, p. 124)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบอุปนัยและแบบนิรนัยในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ดังนั้น ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการศึกษาค้นคว้า เน้นการปฏิบัติด้วยตนเองและร่วมกันทำงานเป็นทีม ตั้งแต่เริ่มต้นการศึกษา สังเกต ตั้งคำถามจากสถานการณ์ หรือประเด็นปัญหาที่พบ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่ให้มีการทดสอบสมมติฐาน ให้มีกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้เกี่ยวกับการให้เหตุผลมากขึ้น หากนักเรียนได้รับโอกาสซ้ำ ๆ จะพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลได้ดีที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์แบบอุปนัยและแบบนิรนัย ที่มีความเหมาะสมกับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์เพื่อจะได้แก้ปัญหา หรือพัฒนาได้สอดคล้องกับผู้เรียนให้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- Ahmad, M., Shah, M. A. U. H., & Raheem, M. A. (2020). Scientific reasoning ability and academic achievement of secondary school students. *Global Regional Review*, 1, 356-363. [http://dx.doi.org/10.31703/grr.2020 \(V-I\).39](http://dx.doi.org/10.31703/grr.2020 (V-I).39)
- BBC News Thailand. (2020). *Faster ocean currents may result in climate change*. Retrieved 15 May 2021, from <https://www.bbc.com/thai> (In Thai)
- BBC News Thailand. (2021). *Water bear "Tardigrade" resistant to taunts survived even in bullets fired from High-speed gunfire*. Retrieved May 21, 2021, from <https://www.bbc.com/thai/international-57199493> (In Thai)
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York : Harper Collins.
- European Commission. (2015). *Science education for responsible citizenship. Brussels: European Commission*. Retrieved 15 May 2021, from http://ec.europa.eu/research/swafs/pdf/pub_science_educatio/KI-NA-26-893-EN-N.pdf
- Habaci, I, Karatas, E., Adigüzel, F., Ürker, A., & Atici, R. (2013). Current problems of teachers. *Turkish Studies*, 8(6), 264.
- Kanjanawasri, S. (2001). *Choosing the right statistics for research* (4th ed.). Bangkok : Boonsiri Kampim. (In Thai)
- Katajit, P. (2017). *True or fictional? Stress causes gray hair to grow faster*. Retrieved April 15, 2021, from <https://www.scimath.org/article-biology/item/7423-2017-08-08-07-56-36> (In Thai)
- Katajit, P. (2017). *Why does a person's height decrease with age?*. Retrieved April 15, 2021, from <https://www.scimath.org/article-biology/item/11482-2020-04-21-07-38-30> (In Thai)
- Khampiuta, C., Bongkotphet, T., & Nangngang, P. (2018). Developing the ability to justify oriented Science using the controversial teaching model of digestive system for 4th grade students. *Journal of Teaching and Learning Development, Rangsit University*, 12(1), 56-71. (In Thai)
- Koul, L. (1984). *Methodology of Educational Research*. New Delhi : Vani Education Book.
- Krell, M., Dawborn-Gundlach, M., & van Driel, J. (2020). Scientific reasoning competencies in science teaching. *Teaching Science*, 66(2), 32-42.
- Krell, M., Redman, C., Mathesius, S., Krüger, D., & van Driel, J. (2020). Assessing pre-service science teachers' scientific reasoning competencies. *Research in Science Education*, 50(6), 2305-2329.
- Krell, M., Khan, S., Vergara, C., Cofré, H., Mathesius, S., & Krüger, D. (2022). Pre-Service Science Teachers' Scientific Reasoning Competencies: Analyzing the Impact of Contributing Factors. *Research in Science Education*. <https://doi.org/10.1007/s11165-022-10045-x>
- Lawson, A. E. (1978). The development and validation of a classroom test of formal reasoning. *Journal of Research in Science Teaching*, 15(1), 11-24.

- Lawson, A. E. (2009). Basic inferences of scientific reasoning, argumentation, and discovery. *Science Education*, 94(2), 356-362.
- Lawson, A. E., Clark, B., Cramer-Meldrum, E., Falconer, K. A., Sequist, J. M., & Kwon, Y. J. (2000). Development of scientific reasoning in college biology: Do two levels of general hypothesis-testing skills exist?. *Journal of Research in Science Teaching: The Official Journal of the National Association for Research in Science Teaching*, 37(1), 81-101.
- National Research Council. (2001). *Educating Teachers of Science, Mathematics, and Technology*. Washington, DC : National Academies Press.
- Niamthong, N. (2018). *Is it true to say that MSG is forbidden to hemorrhages?*. Retrieved April 15, 2021, from <https://www.scimath.org/article-biology/item/8505-2018-07-18-04-51-29> (In Thai)
- Nuangchalem, P. (2015). Objectives of the 21st Century Teaching and Learning in Science. *Journal of Education, MahaSarakhm University*, 9(4), 7-14. (In Thai)
- Overholser, J. C. (1993). Elements of the Socratic Method: II. Inductive reasoning. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 30(1), 75-85. <https://doi.org/10.1037/0033-3204.30.1.75>
- Putri, N. D., Handayanto, S. K., Hidayat, A., & Saniso, E. (2020). Students' scientific reasoning skills in a fluid and its correlation with project activity. *Journal of Physics: Conference Series*, 1567(3), 032-083. IOP Publishing. doi:10.1088/1742-6596/1567/3/032083
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijs research*, 2, 49-60.
- Senasingh, V. (2020). *Aerated compost*. Retrieved April 15, 2021, from <https://www.scimath.org/article-Biology/item/10990-2019-10-25-07-40-50> (In Thai)
- Sinhaburajarn, S. (2021). *What does the plague have to do with global warming?*. Retrieved April 17, 2021, from <https://www.scimath.org/article-biology/item/11659-2020-06-30-06-16-15> (In Thai)
- Soncha, N. (2018). *The Development of Grade tenth Students' Scientific Reasoning Ability Though Argument-Driven Inquiry*. Thesis, Master of Education Program in Science Education, Kasetsart University, Bangkok. (In Thai)
- Soncha, N., Kongsema, M., & Kassingh, J. (2021). Enhancing Grade 10 Students' Scientific Reasoning in Biology Course through Argument-Driven Inquiry. *Journal of Rangsit University: Teaching & Learning*, 15(2), 140-153. (In Thai)
- Sternberg, R. J. (2009). *Cognitive Psychology*. Belmont, CA : Wadsworth.

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม กลยุทธ์การตลาดสีเขียวที่ส่งผลต่อการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย

A PATTERN OF A CAUSAL RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL ENTREPRENEURSHIP AND GREEN MARKET STRATEGY ON SUSTAINABLE SOCIAL ENTERPRISE MANAGEMENT IN THAILAND

ชิตวรา บรรจงปฐ^{1*}, สุวรรณ เตชะธีระปรา², สวียา ปราณนาดี ชาติวิวัฒนาการ³

Chitwara Banjongpru^{1*}, Suwanna Tachateerapreda², Saweeya Prathanadi Chatviwattanakarn³

^{1*} นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

^{1*} Doctoral Student, Business Administration, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

^{2, 3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

^{2,3} Assistant Professor Dr., Faculty of Management Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}chitwara.b@nrru.ac.th; (Author) : ²suwannamba@gmail.com

รับบทความ : 16 สิงหาคม 2565 / ปรับแก้ไข : 21 ตุลาคม 2565 / ตอรับบทความ : 23 พฤศจิกายน 2565

Received : 12 August 2022 / Revised : October 2022 / Accepted : 23 November 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.73

ABSTRACT

The creation of competitive advantage makes an organization stronger and eventually independent. This research aimed to verify a pattern of a causal relationship between sustainable social enterprise management in Thailand. Four hundred and ten samples were recruited according to the structural equation model (SEM) analysis criteria. Questionnaires were created and had a whole reliability of 0.70. The questionnaires were mailed to the participants and data were delivered back by post. In the end, 253 data were received. Inferential statistics were used to check an acceptable level of consonance. Then the hypothesis was tested using a regression coefficient and multiple correlation coefficient squares. Results showed that, after model adjustment, a causal relationship of sustainable social enterprise management in Thailand was associated with evidence-based data. The most important variable of social entrepreneurs was being social value creators. Meanwhile, the marketing channel was the most prominent variable in the green market strategy. Finally, the social outcome was a pivotal factor for sustainable management. Overall, it could be explained with an outcome variance of 89% and a significant influence on social enterprises ($P=0.01$). In conclusion, a pattern of a causal relationship between social entrepreneurship and green market strategy on sustainable social enterprise management in Thailand relies on the social values of the creators, marketing channels, and social outcomes.

Keywords : Social entrepreneurs, Green market strategy, Sustainable management outcome, Social enterprise

บทคัดย่อ

การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันให้องค์กรมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อยืนยันรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง 410 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามที่มีค่าความน่าเชื่อถือทั้งฉบับมากกว่า 0.70 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการรับและส่งกลับคืนทางไปรษณีย์และออนไลน์ ได้จำนวน 253 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และทดสอบสมมติฐานด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง ผลการวิจัยพบว่า หลังปรับโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของตัวแปรผู้ประกอบการเพื่อสังคม คือ ด้านผู้สร้างคุณค่าทางสังคม ตัวแปรกลยุทธ์การตลาดสีเขียว คือ ช่องทางการจัดจำหน่ายสีเขียว และตัวแปรผล

การดำเนินงานที่ยั่งยืน คือ ด้านผลการดำเนินงานด้านสังคม ซึ่งสามารถร่วมอธิบายความแปรปรวนของผลลัพธ์ ได้ร้อยละ 89 และมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ซึ่งโดยสรุปแล้วรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างผู้ประกอบการเพื่อสังคมและกลยุทธ์ การตลาดสีเขียวในการจัดการวิสาหกิจเพื่อสังคมอย่างยั่งยืนในประเทศไทยนั้นควรขึ้นอยู่กับคุณค่าทางสังคมของกิจการ ช่องทางการตลาด และผลลัพธ์ทางสังคม

คำสำคัญ : ผู้ประกอบการเพื่อสังคม, กลยุทธ์ตลาดสีเขียว, ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน, วิสาหกิจเพื่อสังคม

บทนำ

สภาวะโลกร้อนนั้นเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่มีความซับซ้อน เปรียบบาง และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากความแปรปรวนของชุมชนต่อสภาพภูมิอากาศทำให้ชุมชนเหล่านี้ได้รับผลกระทบต่อเสถียรภาพของความมั่นคงทางอาหาร และผลผลิตทางการเกษตร การทำประมง ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องพึ่งพิงสภาพภูมิอากาศ (Khan, 2011, p. 147) สาเหตุดังกล่าวก็คือผลพวงจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse gases) สู่ชั้นบรรยากาศเกินกว่าศักยภาพที่จะรองรับได้ สถานการณ์เช่นนี้ทำให้ความร้อนจากแสงอาทิตย์ที่ส่องลงมายังผิวโลก ไม่สามารถระบายออกสู่ชั้นนอกได้ จึงเกิดการกักเก็บความร้อนอันเป็นผลให้อุณหภูมิโลกสูงขึ้น (Khaosa-ard & Rayanakhon, 2009, p. 7) ดังนั้น การผลิตสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าวนี้ องค์กรธุรกิจจำเป็นต้องดำเนินการภายใต้กระบวนการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ทั้งในเรื่องของการให้ความสำคัญ ความต้องการความรู้ สมรรถภาพ พลังอำนาจของผู้คนในการวางแผนการปรับตัวและการรับมือของผู้คนต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น การดำเนินกิจการเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายสินค้า หรือการบริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังคมเป็นเป้าหมายหลักของกิจการ (Office of Social Enterprise Promotion, 2019, p. 33)

การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคเพื่อจัดทำแผนส่งเสริม SMEs พบว่า จุดอ่อนหรืออุปสรรค ได้แก่ การบริหารงานไม่เป็นระบบ ขาดทักษะในการบริหารธุรกิจ ขาดวิสัยทัศน์องค์กร ไม่รับรู้หรือยังไม่เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจ ความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ความสามารถในการด้านบุคลากร ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ความสามารถในการเข้าถึงตลาด ข้อจำกัดทางด้านเงินทุน ความสามารถในการด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมไปถึงขาดจิตสำนึกและการตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นธรรม ทั้งต่อลูกค้า พันธมิตรทางธุรกิจ ลูกจ้าง ชุมชน และสิ่งแวดล้อม (Office of Small and Medium Enterprises Promotion (OSMEP), 2016, online) ดังนั้น การบรรลุความสำเร็จระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าของสังคม และการปกป้องสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กันเป็นงานที่ท้าทาย ซึ่งในปัจจุบันมีหลักการและกลยุทธ์ที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น เศรษฐกิจสีเขียว (Green economy) อุตสาหกรรมสีเขียว (Green industry) และการเจริญเติบโตสีเขียว (Green growth) ที่จะช่วยให้บรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนและยกระดับรูปแบบการผลิตและการบริโภคจากรูปแบบปัจจุบันไปสู่รูปแบบที่มีความยั่งยืนในระยะยาว และรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีจำกัด (UNIDO, 2011, unpagged)

กลยุทธ์การตลาดสีเขียว (Green marketing strategy) ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสารเพื่อให้ผู้บริโภคตระหนักในผลิตภัณฑ์สีเขียวของธุรกิจ ด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียว มีนโยบายผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียงด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน สามารถตั้งราคาผลิตภัณฑ์สีเขียวที่มีคุณภาพสูง มีประโยชน์และคุณค่ามากพอที่จะทำให้ผู้บริโภคเต็มใจซื้อในราคาแพงได้ การสร้างความร่วมมือดำเนินการตลาดสีเขียวในทุกภาคส่วนทำให้ผู้บริโภคมีจิตสำนึกที่ดี เกิดพฤติกรรมบริโภคสีเขียว และบอกต่อให้กับผู้อื่นสามารถเป็นพลังขับเคลื่อน

ให้เกิดการตลาดสีเขียวอย่างยั่งยืน และตระหนักถึงความคาดหวังของผู้บริโภคที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้ (Mohanasundaram, 2012, pp. 66-73) ดังนั้น การมุ่งเน้นที่จะศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม กลยุทธ์การตลาดสีเขียวที่ส่งผลต่อการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยที่เหมาะสม และเกิดดุลยภาพทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การสร้างเครือข่ายของวิสาหกิจเพื่อสังคม ขยายผลไปสู่การสร้างเสริมองค์ความรู้ในทางวิชาการต่อองค์กรธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อยืนยันรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม กลยุทธ์การตลาดสีเขียวที่ส่งผลต่อการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้แนวทางในการสร้างกลยุทธ์การตลาดสีเขียวที่คำนึงถึงผู้บริโภคและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Customer and stakeholder) สามารถนำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย
2. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการปรับกระบวนการทัศน์ของวิสาหกิจเพื่อสังคมให้เกิดความตระหนักถึงการสร้างคุณค่าทางสังคมด้วยการมุ่งมั่นพัฒนาขีดความสามารถทางการจัดการด้านการตลาดสีเขียว และนำไปใช้กำหนดแนวทางการปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดสีเขียวเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน รวมทั้งสร้างผลกระทบเชิงบวกให้ขยายวงกว้างออกไปสู่สังคมในประเทศไทย

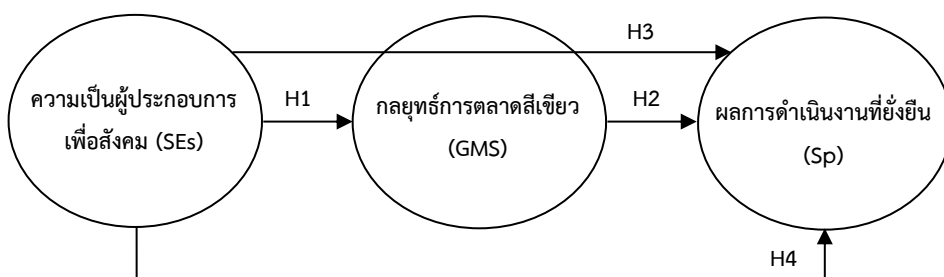
การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม (Social entrepreneurs) ซึ่งเป็นตัวแทนการเปลี่ยนแปลงในภาคสังคมที่มีการบริการกิจมาสร้างคุณค่าทางสังคมและรักษาไว้ให้ยาวนาน ยอมรับและติดตามโอกาสใหม่ ๆ ที่จะสนองภารกิจนั้นอย่างไม่ย่อท้อ ผูกพันกับกระบวนการเปลี่ยนแปลง การปรับตัว และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ถ้าที่จะกระทำการไม่ว่าจะมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรที่มีอยู่ รวมทั้งแสดงความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นในเขตที่ได้บริการและผลลัพธ์ที่ตามมา (Dees, 2001, pp. 4-5) โดยใช้ทฤษฎีฐานทรัพยากรอธิบายทรัพยากรขององค์กรที่มีคุณค่าเป็นฐานของการจัดการทรัพยากร (Resource) ที่เรียกว่าทรัพยากรบุคคลซึ่งเป็นผู้สร้างคุณค่าทางสังคม (Social value creator) และมีความสามารถ (Capabilities) ในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leader) นำพาองค์กรไปสู่การสร้างนวัตกรรม (Innovativeness) เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับธุรกิจ (West & Bamford, 2010, p. 167) ร่วมไปกับการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder management) เป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่มีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มที่คาดหวังจะได้รับการแลกเปลี่ยนที่เป็นธรรมทั้งด้านราคา คุณภาพ ความปลอดภัย และความน่าเชื่อถือของสินค้าและบริการ โดยชุมชนมีความคาดหวังให้มีการจ้างแรงงานในท้องถิ่นที่กิจการตั้งอยู่ การรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน การพัฒนาท้องถิ่นที่ธุรกิจดำเนินกิจการอยู่ และรัฐบาลมีความคาดหวังให้องค์กรธุรกิจมีการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ กระตุ้นให้มีการปรับปรุงสังคม และรายได้จากการจัดเก็บภาษี (Lawrence & Weber, 2008, pp. 14-15) ที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรนวัตกรรมเป็นฐานรากของความสามารถในการแข่งขันและส่งผลกระทบในมุมมองที่ต่างกัน (Gunday et al., 2011, p. 662)

กลยุทธ์การตลาดสีเขียว (Green marketing strategy) ที่ผ่านกระบวนการผลิตออกมาเป็นผลิตภัณฑ์สีเขียว และตรวจสอบได้ และสร้างผลิตภัณฑ์ให้เป็นทางเลือกใหม่สำหรับผู้บริโภคสร้างคุณค่าเพิ่ม มีความน่าเชื่อถือ มีความทนทานและเป็นมิตรสิ่งแวดล้อม (Singh & Pandey, 2012, pp. 22-30; Tiwari et al., 2011, pp. 18-23) การตั้งราคาผลิตภัณฑ์สีเขียวถึงแม้จะมีต้นทุนการผลิตและต้นทุนสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นแต่ผลิตภัณฑ์สีเขียวต้องมีคุณภาพสูง มีประโยชน์ และคุณค่ามากพอที่จะทำให้ผู้บริโภคเต็มใจซื้อในราคาที่สูงขึ้นได้ (Mohanasundaram, 2012, pp. 66-73) โดยมีการกระจายสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์สีเขียวให้ไปถึงมือผู้บริโภคที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด ส่งเสริมการคุ้มครอง สิ่งแวดล้อม การลดมลภาวะที่เป็นพิษและการสงวนทรัพยากรทางธรรมชาติ และมีผลกระทบที่เป็นอันตรายน้อยที่สุดในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (Polonsky, 2011, p.64) สำหรับการส่งเสริมการตลาดสีเขียว (Green promotion) จำเป็นต้องเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตลาดสีเขียวไปยังผู้บริโภคและผู้ประกอบการ เพื่อให้เกิดความตระหนกอย่างจริงจังในเรื่องการดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อม เกิดพฤติกรรมความร่วมมือในการทำการตลาดสีเขียวที่มีความปลอดภัยต่อสุขภาพและไม่สร้างมลพิษ (Singh & Pandey, 2012, pp. 22-30) ที่จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์สีเขียวในที่สุด

ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน เป็นการปรับปรุงคุณภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์ภายใต้ความสามารถการรองรับของระบบนิเวศ และการบำรุงรักษาหรือการสนับสนุนให้เกิดการเสริมสร้างหรือการปรับปรุง (Sumner et al., 2007, p. 77) ซึ่งเป็นการอธิบายถึงวิธีการเพื่อรับมือหรือแก้ไขความเสี่ยงและผลกระทบในประเด็นต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดมาตรฐานเดียวกันในประเด็นที่สร้างผลกระทบหลักเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมขององค์กร

กรอบสมมติฐานการวิจัย

ตัวแปร SEs (Social entrepreneurship) หมายถึง ความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม

ตัวแปร GMS (Green marketing strategy) หมายถึง กลยุทธ์การตลาดสีเขียว

ตัวแปร Sp (Sustainability performance) หมายถึง ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน

ภาพ 1 กรอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 (H1) ความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีผลกระทบเชิงบวกต่อการกำหนดกลยุทธ์การตลาดสีเขียวของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย

สมมติฐานที่ 2 (H2) กลยุทธ์การตลาดสีเขียวมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย

สมมติฐานที่ 3 (H3) ความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย ผ่านกลยุทธ์การตลาดสีเขียว

สมมติฐานที่ 4 (H4) ความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร หรือผู้แทนที่มีส่วนในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดสีเขียวของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมจากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (สวส.) ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมปี พ.ศ. 2562 ณ เดือนกันยายน 2563 จำนวน 137 บริษัท รวม 1,096 คน (Office of Social Enterprise Promotion, 2020, online) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling : SEM) (Hair et al., 2010, p. 221) ด้วยการประมาณค่าของขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นอัตราส่วน 20 ตัวอย่าง ต่อ 1 ตัวแปร ซึ่งการวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 11 ตัวแปร จึงใช้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 110-220 คน โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างที่เหมาะสม 300 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เริ่มจากสุ่มวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย ร้อยละ 60 จากจำนวนทั้งหมด ได้ 82 บริษัท จากนั้นสุ่มผู้ประกอบการ ผู้บริหาร หรือผู้แทนที่มีส่วนในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดสีเขียวของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย แห่งละ 5 คน ได้ 410 คน ซึ่งมีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจเพื่อสังคม มีลักษณะคำถามแบบปลายปิดและแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม ตอนที่ 4 ข้อมูลวัดระดับการปฏิบัติการเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดสีเขียว ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคม มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยกำหนดระดับคะแนน 1 เท่ากับน้อยที่สุด 2 เท่ากับน้อย 3 เท่ากับปานกลาง 4 เท่ากับมาก และ 5 เท่ากับมากที่สุด (Sri-saard, 2017, p. 121) ทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไปทำการทดสอบกับผู้ประกอบการ ผู้บริหาร หรือผู้แทนวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยนำผลคะแนนที่ได้มาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Coefficient alpha's cronbach) กำหนดเกณฑ์ความน่าเชื่อถือไม่น้อยกว่า 0.70 (Cronbach, 1984, p. 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

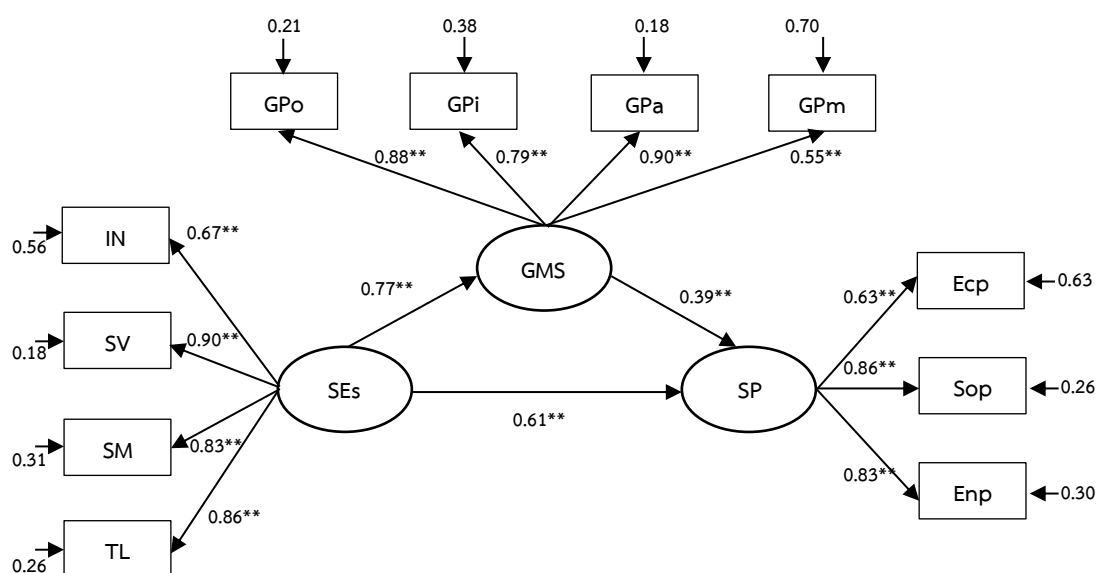
ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งและรับแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์ ซึ่งได้รับกลับคืนและทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ ความครบถ้วนของแบบสอบถามได้ 253 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 61.70 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง สอดคล้องกับเกณฑ์การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างที่เหมาะสมควรมีน้อยกว่า ร้อยละ 10-20 ของตัวแปรสังเกตได้ (Kline, 2005, unpagged)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ด้วยการทดสอบแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling : SEM) โดยพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ด้วยค่าสถิติ ได้แก่ ค่าไคสแควร์ (p-value of χ^2) มากกว่า 0.05, ค่าความเป็นอิสระ (χ^2/df) น้อยกว่า 2.0, ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มากกว่า 0.90, ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแล้ว (AGFI) มากกว่า 0.90, ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องในรูปแบบความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) น้อยกว่า 0.05, และค่าดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) น้อยกว่า 0.05 (Hair et al., 2010, pp. 709-710) และสถิติทดสอบสมมติฐานการวิจัย ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (t) และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการยืนยันรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย แสดงดังภาพ 2

Chi-square=13.05, df=23, Chi-square/df=0.567, RMSEA=0.00, SRMR=0.012, CFI=0.956, GFI=0.991, AGFI=0.973

ภาพ 2 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย

ตาราง 1 ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย

ค่าดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์	ก่อนปรับ	หลังปรับ
p-value of χ^2	>0.05	0.00	ไม่ผ่านเกณฑ์
χ^2/df	<2.00	5.65	ไม่ผ่านเกณฑ์
GFI	>0.90	0.85	ไม่ผ่านเกณฑ์
AGFI	>0.90	0.67	ไม่ผ่านเกณฑ์
SRMR	<0.05	0.04	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	<0.05	0.136	ไม่ผ่านเกณฑ์

จากภาพ 2 และตาราง 1 พบว่า หลังปรับโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าไคสแควร์ (p-value of χ^2) เท่ากับ 0.95, ค่าความเป็นอิสระ (χ^2/df) เท่ากับ 0.56, ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.97, ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องในรูปแบบความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.012, และค่าดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.000 ซึ่งผ่านเกณฑ์การยอมรับทั้งหมด

ตาราง 2 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	ค่าสัมประสิทธิ์อธิทธิพล	การพยากรณ์ (R^2)
ความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม (SEs)	การสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคม (IN)	0.67**	0.448
	ผู้สร้างคุณค่าทางสังคม (SV)	0.90**	0.810
	การบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (SM)	0.83**	0.688
	ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TL)	0.86**	0.739
กลยุทธ์การตลาดสีเขียว (GMS)	ผลิตภัณฑ์สีเขียว (GPo)	0.89**	0.792
	ราคาผลิตภัณฑ์สีเขียว (GPi)	0.79**	0.624
	ช่องทางการจัดจำหน่ายสีเขียว (GPa)	0.90**	0.810
	การส่งเสริมการตลาดสีเขียว (GPm)	0.55**	0.302
ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน (SP)	ผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ (Ecp)	0.63**	0.396
	ผลการดำเนินงานด้านสังคม (Sop)	0.86**	0.739
	ผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม (Enp)	0.84**	0.705

Chi-square=13.5, df=23, Chi-square/df=0.56, RMSEA=0.00, SRMR=0.012, CFI=1.00, GFI=1.00, AGFI=0.97, ** p<0.01

จากตาราง 2 พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบปัจจัยที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การตลาดสีเขียว คือ ตัวแปรความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกตัวแปร โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการอธิบายถึงความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมที่มีต่อการกำหนดกลยุทธ์การตลาดสีเขียว คือ ด้านผู้สร้างคุณค่าทางสังคม ($\beta=0.90$) รองลงมา คือ ด้านความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($\beta=0.89$) ส่วนค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรกลยุทธ์การตลาดสีเขียว พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกตัว โดยองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือ ช่องทางการจัดจำหน่ายสีเขียว ($\beta=0.90$) รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์สีเขียว ($\beta=0.89$) และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ

ของตัวแปรผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกตัวประกอบที่สำคัญที่สุด คือ ด้านผลการดำเนินงานด้านสังคม ($\beta=0.86$) รองลงมา คือ ด้านผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ($\beta=0.84$)

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และผลรวมอิทธิพล

ตัวแปร	ตัวแปร						R ²
	SEs			GMS			
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	
GMS	0.77**	-	0.77**	-	-	-	0.60
SP	0.61**	0.30	0.91	0.39**	-	0.39**	0.89

Significant level, *p<0.05, **p<0.01

ตาราง 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน (Hypothesis)	ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล	ผลลัพธ์
H1 : ความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีผลกระทบเชิงบวกต่อการกำหนดกลยุทธ์การตลาดสีเขียวของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย	0.77	ยอมรับ
H2 : กลยุทธ์การตลาดสีเขียวมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย	0.39	ยอมรับ
H3 : ความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยผ่านกลยุทธ์การตลาดสีเขียว	0.30	ยอมรับ
H4 : ความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย	0.61	ยอมรับ

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ *p < 0.05 (1.960 ≤ t value < 2.58)

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ **p < 0.01 (t value ≥ 2.58)

จากตาราง 3 และตาราง 4 พบว่า ความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม (SEs) และกลยุทธ์การตลาดสีเขียว (GMS) สามารถร่วมอธิบายความแปรปรวนของผลลัพธ์ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย (SP) ได้ร้อยละ 89 กลยุทธ์การตลาดสีเขียวมีอิทธิพลทางตรงต่อผลลัพธ์ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.010 (t=0.39) ความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีอิทธิพลตรงต่อกลยุทธ์การตลาดสีเขียว (t=0.77) และความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย (t=0.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอิทธิพลรวมต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย (t=0.91) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย ที่พัฒนาขึ้นผ่านเกณฑ์การยอมรับทั้งหมดและมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถรวมอธิบายความแปรปรวนของผลลัพธ์ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย ได้ร้อยละ 89 และมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของตัวแปรความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม คือ ด้านผู้สร้างคุณค่าทางสังคม อาจกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยทรัพยากรภายในที่ส่งผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสร้างคุณค่าให้องค์กรธุรกิจ และสามารถส่งผลให้มีผลการดำเนินงานที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม Smith and Besharov (2019, p. 1) ได้อ้างถึงความยืดหยุ่นเชิงโครงสร้างของกิจการทางสังคม การจัดหาเงินทุนเพื่อการกุศลอาจมีบทบาทในแนวทางการจัดองค์กรเพื่อจัดการกับความท้าทายทางสังคมที่มีหลายมิติ ซับซ้อน และเชื่อมโยงกัน ซึ่งในงานวิจัยของ Lall and Park (2022, p. 30) ได้เสนอว่าเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงในระดับลึกอย่างยั่งยืนในสังคม จำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญในการวิเคราะห์การแทรกแซงที่มีแนวโน้มมากที่สุดที่ช่วยขับเคลื่อนการเติบโตของผู้ประกอบการทางสังคมในสภาพเศรษฐกิจหลังเกิดโรคระบาดอย่างเข้มงวดมากขึ้น สำหรับวิธีที่เราให้ทุนแก่กิจการเพื่อสังคมและผู้ประกอบการทางสังคมรุ่นต่อไป มีแนวโน้มที่จะกลายเป็นหัวข้อสำคัญยิ่งในทฤษฎีและการปฏิบัติของผู้ประกอบการทางสังคม และ Koehne, Woodward, and Honing (2022, p. 1) ได้แสดงทรรศนะว่าการแปรผันตามบริบทในระยะห่างทางสังคม การเรียนรู้แบบสองทิศทาง การวัดผลกระทบแบบสะท้อนกลับ และการครอบงำทางสังคมและช่องว่างทางสังคม ถูกระบุว่าเป็นตัดขวางอำนาจทางสังคมที่จะนำไปสู่ผลกระทบเชิงบวกหรือเชิงลบต่อผู้เสียเปรียบ

องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของตัวแปรกลยุทธ์การตลาดสีเขียว คือ ช่องทางการจัดจำหน่ายสีเขียว แสดงให้เห็นได้ว่าหากองค์กรธุรกิจจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยมีช่องทางและสามารถรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ตลอดช่วงอายุตามกำหนดได้เป็นที่น่าพอใจ ก็จะสามารถกระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภคได้ทั่วทุกภูมิภาค แต่ในขณะเดียวกัน ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ และเครื่องมือส่งเสริมการขาย พยายามที่จะลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในเชิงลบของการดำเนินการร่วมกันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในทำนองเดียวกัน องค์กรธุรกิจพยายามทำให้แน่ใจว่าราคาของผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมีความเท่าเทียมกับผลประโยชน์ที่เสนอมีความยุติธรรมต่อลูกค้า โดยคำนึงถึงคุณภาพและจุดประสงค์ทางนิเวศวิทยาที่ผู้บริโภคแสวงหา ด้วยเหตุนี้องค์กรต่าง ๆ จึงใช้กลยุทธ์การพัฒนาตลาดโดยรวมกับลูกค้าที่จะส่งเสริมวัฒนธรรมการตลาดที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เสริมด้วยการสื่อสารที่โปร่งใส มุ่งเน้นการพัฒนาการส่งเสริมการตลาดที่น่าสนใจทั้งรูปแบบและเนื้อหาเพื่อจูงใจให้เกิดพฤติกรรมการซื้อและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (García-Salirrosas & Rondon-Eusebio, 2022, pp. 18-19) ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bytyqi et al. (2022, p. 292) ที่พบว่าตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญที่สุดและตัวแปรอื่น ๆ ที่อธิบายผลกระทบส่วนบุคคลต่อการซื้อและผลิตภัณฑ์จากนม ได้แก่ ราคา คุณภาพ และความไว้วางใจของผู้บริโภคที่น่าแปลกใจคือการให้ความสำคัญกับบรรจุภัณฑ์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ลดน้อยลง อาจเป็นเพราะคนที่ขายผลิตภัณฑ์นมในตลาดเป็นเกษตรกรรายย่อยที่มีโครีดนมน้อยกว่า 10 ตัว ซึ่งส่วนใหญ่ผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ในขณะที่มีผลิตภัณฑ์ส่วนเกินตามฤดูกาลในตลาดสีเขียว โดยให้ข้อสรุปการวางแผนการตลาดสีเขียวตั้งแต่ความปลอดภัยของอาหาร ความสัมพันธ์ในห่วงโซ่การผลิตผลิตภัณฑ์ระหว่างผู้ผลิต (เกษตรกร) และผู้แปรรูป (หน่วยแปรรูปผลิตภัณฑ์) ความต้องการของผู้บริโภค และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ ในอนาคต

สำหรับองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของตัวแปรผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย คือ ด้านผลการดำเนินงานด้านสังคม ซึ่งตัวชี้วัดด้านผลการดำเนินงานด้านสังคมนั้น องค์กรธุรกิจจะต้องสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างไม่มีปัญหาและมีความร่วมมือกับทางชุมชน บุคคลที่อยู่ด้วยอยู่ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ได้เท่าเทียมกันอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมที่มีต่อการกำหนดกลยุทธ์การตลาดสีเขียวเป็นอันดับสุดท้ายคือ ด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคม ซึ่งผู้ประกอบการจำเป็นจะต้องพัฒนาขีดความสามารถจนสามารถผลักดันแนวคิดสู่ผลงานนวัตกรรมหรือต้นแบบที่เหมาะสมสู่สังคม ให้สามารถกระจายลงไปสู่ชุมชน และมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง สำหรับตัวแปรกลยุทธ์การตลาดสีเขียวมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยเป็นอันดับสุดท้ายคือ การส่งเสริมการตลาดสีเขียว ดังนั้น การทำให้ผู้บริโภคเกิดทัศนคติที่ดี รู้สึกดีกับผลิตภัณฑ์สีเขียว และต้องการซื้อหรือใช้ซ้ำในอนาคต ควรมีการสร้างกระแส และตัวแปรความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยเป็นอันดับสุดท้ายคือ ผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมการยกระดับประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรโดยการปกป้องต้นทุนและการบริการของระบบนิเวศ สร้างคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ โดยการส่งเสริมการปรับตัวอุตสาหกรรมสู่การผลิตที่ใช้พลังงานทดแทน และเทคโนโลยีสะอาด เกิดเป็นเทคโนโลยีใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการจัดการของเสียอย่างมีประสิทธิภาพ และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาการใช้กลยุทธ์การตลาดสีเขียวของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งได้รับผลกระทบและไม่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานที่ยั่งยืนของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินธุรกิจขององค์กรที่จะต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อครอบครัวต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มที่บริโภคสินค้าและบริการ จากการบริหารจัดการกิจกรรมทางธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคม
2. ควรทำการศึกษาทักษะที่จำเป็นของผู้ประกอบการเพื่อสังคม บนฐานทรัพยากรขององค์กรภายใต้การดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจด้วยกลยุทธ์การตลาดสีเขียว เพื่อให้องค์กรสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์ที่มีความโดดเด่น และหลากหลาย อันจะส่งผลให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ เกิดการเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง

เอกสารอ้างอิง

- Bytyqi, N., Mestani, N., Mehmeti, H., Muji, S., & Mehaj, E. (2022). Factors influencing consumers' behaviour and purchase of milk and dairy products in the green market of Kosovo. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 38, 292-297.
- Cronbach, L. J. (1984). *Essential of psychology testing*. New York : Harper.
- Dees, J. G. (2001). The meaning of "social entrepreneurship." *Center for the Advancement of Social Entrepreneurship*.

- García-Salirrosas, E. E., & Rondon-Eusebio, R. F. (2022). Green Marketing Practices Related to Key Variables of Consumer Purchasing Behavior. *Sustainability*, 14(14), 1-19. 8499. <https://doi.org/10.3390/su14148499>
- Gunday, G., Ulusoy, G., Kilic, K., & Alpkan, L. (2011). Effects of innovation types on firm performance. *International Journal of production economics*, 133(2), 662-676.
- Hair, J. F. Jr.; Black, W. C.; Babin, B. J.; & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective* (7th ed.). New York : Pearson.
- Khan, M. A. (2011). *Climate change, vulnerabilities and South Asia: issues, challenges and options*. Massachusetts : Edward Elgar.
- Khaosa-ard, M., & Rayanakhon, K. (2009). *Economic tools for environmental management*. Bangkok : Office of the Health Promotion Foundation (ThaiHealth). (In Thai)
- Kline, T. (2005). *Psychological testing: A practical approach to design and evaluation*. Thousand Oaks, CA : Sage Publications.
- Koehne, F., Woodward, R., & Honig, B. (2022). The potentials and perils of prosocial power: Transnational social entrepreneurship dynamics in vulnerable places. *Journal of Business Venturing*, 37(4), 1-18. 106206. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2022.106206>
- Lall, S. A., & Park, J. (2022). How social ventures grow: Understanding the role of philanthropic grants in scaling social entrepreneurship. *Business & Society*, 61(1), 3-44. <https://doi.org/10.1177/0007650320973434>
- Lawrence, P., & Weber, L. (2008). “Get Ready for Migration: Clean-Up Your Collection”—What Does That Mean?. *Journal of access services*, 5(3), 373-381.
- Mohanasundaram, V. (2012). Green marketing: Challenges and opportunities. *International Journal of Multidisciplinary Research*, 2(4), 66-73.
- Office of Small and Medium Enterprises Promotion (OSMEP). (2016). *Report on the number of entrepreneurs and employment*. Retrieved August 14, 2020, from <http://119.63.93.73/sme2015/Report/View/1188> (In Thai)
- Office of Social Enterprise Promotion. (2019). *Social Enterprise Promotion Act B.E. 2562*. Retrieved August 14, 2020, from <https://www.osep.or.th/ดาวน์โหลด/> (In Thai)
- Office of Social Enterprise Promotion. (2020). *Announcement of the list of businesses registered as social enterprises*. Retrieved April 9, 2021, from <https://www.osep.or.th/ดาวน์โหลด/> (In Thai)
- Polonsky, M. J. (2011). Transformative green marketing: Impediments and opportunities. *Journal of business research*, 64(12), 1311-1319.
- Singh, P. B., & Pandey, K. K. (2012). Green marketing: policies and practices for sustainable development. *Integral Review*, 5(1), 22-30.

- Smith, W. K., & Besharov, M. L. (2019). Bowing before dual gods: How structured flexibility sustains organizational hybridity. *Administrative Science Quarterly*, 64(1), 1–44.
- Sri-saard, B. (2017). *Preliminary research* (10th ed.). Bangkok : Suwiriyan. (In Thai)
- Sumner, L. W., Amberg, A., Barrett, D., Beale, M. H., Beger, R., Daykin, C. A., ..., & Viant, M. R. (2007). Proposed minimum reporting standards for chemical analysis. *Metabolomics*, 3(3), 211-221.
- Tiwari, S., Tripathi, D. M., Srivastava, U., & Yadav, P. K. (2011). Green marketing-emerging dimensions. *Journal of Business Excellence*, 2(1), 18.
- UNIDO. (2018). *The 2030 agenda for sustainable development: achieving the industryrelated goals and targets*. Vienna : UNIDO.
- West III, P. G., & Bamford, C. E. (2010). *Strategy: Sustainable advantage and performance*. Canada : South-Western Cengage Learning.

การปรับโครงสร้างมหาวิทยาลัยภาครัฐกับความเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติ

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. 2558

THE REENGINEERING OF PUBLIC UNIVERSITY AND ORGANIZATION CHANGES OF SUAN DUSIT UNIVERSITY ACT 2015

ศักดิ์ดา นาsongsi^{1*}, ศรุตา สมpong²

Sakda Nasongsi^{1*}, Saruda Sompong²

^{1*} นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น จังหวัดปทุมธานี 12150 ประเทศไทย

^{1*} Doctoral student, Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Western University, Prathumthani Province, 12150, Thailand

² รองศาสตราจารย์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น จังหวัดปทุมธานี 12150 ประเทศไทย

² Associate Professor, Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Western University, Prathumthani Province, 12150, Thailand

E-mail address (Corresponding author): ^{1*}sakda.nasongsi@gmail.com

รับบทความ : 9 มีนาคม 2565 / ปรับแก้ไข : 29 มิถุนายน 2565 / ตอรับบทความ : 27 กรกฎาคม 2565

Received : 9 March 2022 / Revised : 29 June 2022 / Accepted : 2 July 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.74

ABSTRACT

The change of university status to being a state-controlled government agency, with the same mission of higher education institutions still in place, led to this research aimed at researching concepts, studying factors, and presenting a guideline for public university restructuring and changes under the Suan Dusit University Act BE. 2558 (2015). This study was qualitative research which included the data collected by interview. We have assigned a specific group of 15 key informants using a semi-structured, expert-approved semi-structured interview form. Data were collected by conducting group discussions with interviews and participant observations. This data was verified using data triangulation or methodological triangulation. The data of triangulation meant the comparison and verification of data consistency by bringing the data from various data sources collected by other quantitative research. The data was analyzed by analytic induction. The content analysis results have revealed that the structure of Thailand universities had a similar administrative structure to public universities. Especially the factor related to the personnel management system, which still used regulations like that of public universities, and budget management which were the main income came from government budget allocations, and there was no clear indication that leaving the formal system would improve Thai education to be more effective than previously found. The approach to transforming a public university into an autonomous university required further studying the context of the university's readiness and competitiveness and building an understanding of the management approach to university personnel.

Keywords : Structuring, Public university, Change, Act

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงสถานะมหาวิทยาลัยไปเป็นหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้การกำกับของรัฐ โดยยังคงมีภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาตามเดิม นำมาสู่การวิจัยครั้งนี้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ศึกษาปัจจัยที่เกิดขึ้นและนำเสนอแนวทางของการปรับโครงสร้างมหาวิทยาลัยภาครัฐกับความเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างซึ่งผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดสนทนากลุ่มด้วยการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างมหาวิทยาลัยในกำกับของไทยมีโครงสร้างการบริหารใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยที่เกี่ยวกับระบบการบริหารงานบุคคลที่ยังคงใช้ระเบียบที่ใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยรัฐ และการบริหารงบประมาณ

ที่มีรายได้หลักมาจากการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล และไม่มีข้อมูลชี้ชัดว่าการออกนอกระบบจะให้การศึกษารองไทยพัฒนามากขึ้น สำหรับแนวทางการเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยของรัฐไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้น จะต้องศึกษาบริบทความพร้อมของมหาวิทยาลัย ความสามารถในการแข่งขันและสร้างความเข้าใจในแนวทางการบริหารต่อบุคลากรของมหาวิทยาลัย

คำสำคัญ : การปรับโครงสร้าง, มหาวิทยาลัยภาครัฐ, ความเปลี่ยนแปลง, พระราชบัญญัติ

บทนำ

การศึกษา คือกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Office of the Council of State, 1999, p. 1) การบริหารการอุดมศึกษาของรัฐในมาตรา 36 บัญญัติให้สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล และอาจจัดเป็นส่วนราชการหรือเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ ดำเนินการโดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาการศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งบทบัญญัติมาตรานี้ได้ยืนยันหลักการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไว้อย่างชัดเจน (Srisa-an, 2015, p. 5) โดยการพัฒนากระบวนการบริหารมหาวิทยาลัยในรูปแบบมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ถือเป็นนวัตกรรมอุดมศึกษา เนื่องจากเดิมสถาบันอุดมศึกษาของรัฐได้รับการจัดตั้งให้เป็นส่วนราชการ ใช้กฎระเบียบการดำเนินงานของทางราชการเป็นหลัก ซึ่งกฎเกณฑ์และระเบียบของทางราชการหลายอย่างไม่เหมาะสมกับมหาวิทยาลัย การแสวงหาและพัฒนารูปแบบ ระบบและวิธีการใหม่ จะทำให้มหาวิทยาลัยสามารถกระทำการกิจได้ดีขึ้น มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ตอบสนองความต้องการของประเทศและให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศชาติให้สามารถแข่งขันได้ จึงเป็นนวัตกรรมที่ท้าทายความสามารถในการพัฒนาระบบบริหารมหาวิทยาลัยไทยเป็นอย่างมาก (Srisa-an, 2015, p. 18)

การบริหารมหาวิทยาลัยในปัจจุบันและอนาคตมีความยุ่งยากและสลับซับซ้อนมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง และต่อเนื่อง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองซึ่งไปสู่การเปลี่ยนแปลงผู้กำหนดนโยบายของรัฐ ในการพัฒนาและบริหารประเทศ มหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องบริหารให้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ความเป็นสากล รวมทั้งต้องช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Sapbamrung, 2010, pp. 24-25) ซึ่งผลยืนยันการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏเมื่อเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในงานวิจัยของวราภรณ์ ศรีอยุธยา (Sriayut, 2019, pp. 279-280) พบว่า มาตรฐานด้านศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านการเงิน และด้านการบริหารจัดการ และมาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นพันธกิจที่สำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งในประเทศไทยเช่นเดียวกัน โดยการนำแนวคิดในการเปรียบเทียบการจัดการว่ามีลักษณะสำคัญ คือ มองปัจจุบัน เป็นนักปฏิบัติ การบริหารที่มีลักษณะสำคัญ คือ เน้นหน้าที่เชิงนโยบาย เน้นการกำหนดจุดมุ่งหมาย และแนวนโยบายหลัก ๆ และภาวะผู้นำมีลักษณะสำคัญ คือเป็นนักวิสัยทัศน์ มีทัศนะในระยะยาว แต่ทั้งหมดนี้มีความทับซ้อนและเกี่ยวพันกัน (Sanrattana, 2014, pp. 4-6) ดังนั้น การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏ

เมื่อเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานด้านศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษา และตามมาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา (Ministry of Education, 2011, pp. 44-46)

พุทธศักราช 2558 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 เป็นมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. 2558 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 มีฐานะเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ การเปลี่ยนแปลงสถานะในครั้งนี้ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ไม่ถือเป็นส่วนราชการ และไม่เป็นรัฐวิสาหกิจ แต่เป็นหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้การกำกับของรัฐ ทำให้มหาวิทยาลัย สามารถกำหนดหรือออกแบบการบริหารจัดการด้วยตนเองได้อย่างมีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการ มากยิ่งขึ้น ทั้งการบริหารงานทั่วไป การบริหารจัดการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงาน วิชาการ โดยมหาวิทยาลัยยังคงมีภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาตามเดิม (Suan Dusit University, 2015, online) ผู้วิจัยเห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐอีกหลายแห่ง ที่สนใจจะพัฒนาระบบบริหารและการดำเนินให้มีความเป็นอิสระ และมีความคล่องตัวสูง แต่ก็ยังขาดข้อมูลสารสนเทศและความชัดเจนเกี่ยวกับกฎหมายที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน จึงสมควรที่จะศึกษาค้นคว้าและนำเสนอรูปแบบของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่ควรเป็น โดยยึดแนวทางของการจัดตั้ง มหาวิทยาลัยสวนดุสิตโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับปริญญา และกระจายตั้งอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศเพราะมหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งล้วนมีประวัติความเป็นมาที่ใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างการบริหารจัดการที่มาจากพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดของการปรับโครงสร้างมหาวิทยาลัยภาครัฐกับความเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. 2558
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกิดจากการปรับโครงสร้างมหาวิทยาลัยภาครัฐกับความเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. 2558
3. เพื่อนำเสนอแนวทางของการปรับโครงสร้างมหาวิทยาลัยภาครัฐกับความเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. 2558

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 3 แนวคิด ประกอบด้วย แนวคิดการรื้อปรับระบบ (Re-engineering) เป็นกระบวนการทางธุรกิจเป็นแนวคิดทางธุรกิจในทศวรรษที่ 1990 ในภาวะเศรษฐกิจในโลก ยุคปัจจุบันนี้ มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตไปอย่างมาก ได้ทวีความรุนแรงในด้านการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ตามกระแสโลกาภิวัตน์โลก ถ้าธุรกิจยังยึดรูปแบบเดิมโดยไม่พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการจัดการด้านต่าง ๆ อาจจะทำให้คู่แข่งล้ำหน้าบริษัทเราได้ ธุรกิจที่จะประสบผลสำเร็จอย่างต่อเนื่องจะเป็นขององค์กรที่ยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนตัวเอง ให้ทันกระแสโลก หลายๆบริษัทได้พยายามจัดแผนกลยุทธ์ออกมาสู้รบกัน ทั้งปรับองค์กร (Reorganizing) เปลี่ยนรูปแบบการทำงาน (Redesign) ปรับโครงสร้างบริษัท (Restructuring) และกลยุทธ์ที่นิยมใช้ ในยุคปัจจุบันอีกรูปแบบหนึ่งก็คือ ออกแบบกระบวนการทำงาน (Process redesign) หรือ ที่เรียกกันว่า Reengineering ได้รับการกล่าวขวัญกันอย่างกว้างในยุคปัจจุบัน โครงสร้างการจัดการและการประกอบกิจการธุรกิจของอเมริกัน ตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 19-20 ถูกกำหนดโดยหลักการทางเศรษฐกิจที่ใช้กันมาว่าสองร้อยปีแล้ว ถึงเวลาแล้วที่จะทิ้ง

หลักการต่าง ๆ เหล่านั้นไปแล้วหันมาใช้หลักการชุดใหม่ แต่ในทางปฏิบัติจริงก็ยังไม่ได้เป็นอะไรที่มากไปกว่าแนวคิดของการพัฒนาคุณภาพทั่วทั้งองค์กร หรือ Total Quality Management (TQM) ซึ่งมุ่งเน้นที่กระบวนการ Reengineering หรือ “การรื้อปรับระบบ” (Hammer & Champy, 2003, p. 32)

แนวคิดการปรับเปลี่ยนโฉมภาครัฐแบบใหม่ (Reinventing government) โดย Osborne & Gaebler (1992, p. 302) ผลงานที่ได้ยกย่องแนวคิดดังกล่าวว่าเป็น หนึ่งในห้าแนวคิดที่ยิ่งใหญ่ของการจัดการภาครัฐของสหรัฐอเมริกา (Five Great Ideas in American Public Administration) ได้เสนอแนะความคิด “รัฐบาลประกอบการ” (Entrepreneur Government) นำเสนอว่าการบริหารภาครัฐจะต้องปรับตัวไปสู่การมุ่งเน้นใน 10 เรื่องที่สำคัญ คือ ระบบราชการสมัยใหม่ต้องมาทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงมากกว่าให้ระบบราชการลงมือทำงานเอง (A catalytic government : Steering rather than rowing) ต้องการให้ระบบราชการเป็นระบบที่ชุมชนเป็นเจ้าของ มอบอำนาจให้กับประชาชนไปดำเนินการเอง (A community-owned government) ต้องการให้ระบบราชการมีลักษณะของการแข่งขัน การให้บริการสาธารณะ (A competitive government) ต้องการให้ระบบราชการเป็นระบบที่ขับเคลื่อนด้วยภารกิจ มากกว่าขับเคลื่อนด้วย กฎระเบียบ (A mission-driven government) ต้องการให้ระบบราชการเป็นระบบที่ให้ความสำคัญ ต่อผลของการปฏิบัติงาน (A results-oriented government) ต้องการให้ระบบราชการเป็นระบบที่มุ่งสนองตอบ ต่อการเรียกร้องของลูกค้า (A customer-driven government) ต้องการให้ระบบราชการดำเนินงานในลักษณะ ที่เป็นแบบรัฐวิสาหกิจ มุ่งการแสวงหารายได้มากกว่าการใช้จ่าย (An enterprising government) ต้องการให้ระบบ ราชการเป็นระบบที่มีการเฝ้าระวังล่วงหน้า (An anticipatory government) ต้องการให้ระบบราชการเป็นระบบ ที่มีการกระจายอำนาจ โดยเน้นให้ข้าราชการระดับปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (A decentralized government) และต้องการให้ระบบราชการเป็นระบบที่ปรับเปลี่ยนไปตามกลไกของตลาด (A market-oriented government)

แนวคิดการเปลี่ยนแปลงองค์กร (Organizational change) โดย Smith (1997, pp. 47-54) ได้แยกแยะ และเสนอรูปแบบระดับการเปลี่ยนแปลงองค์กรออกเป็น 7 ระดับคือ 1) ระดับประสิทธิผล (Effectiveness) การเปลี่ยนแปลงที่เน้นให้องค์กรทำในสิ่งที่ถูกต้องหรือสิ่งที่ควรทำ 2) ระดับประสิทธิภาพ (Efficiency) การเปลี่ยนแปลง ที่เน้นให้องค์กรทำสิ่งที่เป็นอยู่ให้ถูกต้อง 3) ระดับการปรับปรุง (Improvement) การเปลี่ยนแปลงที่ทำ ที่เป็นอยู่ ดีขึ้นกว่าเดิม 4) ระดับตัดลด (Cutting) การเปลี่ยนแปลงเน้นการเลิกทำบางสิ่งที่ไม่ควรทำต่อไป 5) ระดับลอกเลียน (Copying) การเปลี่ยนแปลงเน้นสิ่งที่คนอื่นเขาทำกัน 6) ระดับสร้างความแตกต่าง (Different) การเปลี่ยนแปลง โดยทำสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น และ 7) ระดับเป็นไม่ได้ (Impossible) การเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถทำให้เกิดจริง หรือสำเร็จได้

สรุปได้ว่า การรื้อปรับระบบ เป็นกระบวนการที่จะทำให้องค์กรมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนตนเอง ให้ประสบผลสำเร็จอย่างต่อเนื่องด้วยการปรับองค์กร เปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ปรับโครงสร้าง ออกแบบ กระบวนการทำงาน ซึ่งมุ่งเน้นที่กระบวนการ ที่มีความสอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนโฉมภาครัฐแบบใหม่ ที่ต้องทำหน้าที่ เป็นพี่เลี้ยงมากกว่าให้ระบบราชการลงมือทำงานเอง มอบอำนาจให้กับประชาชนไปดำเนินการเอง มีการแข่งขัน การให้บริการสาธารณะ เป็นระบบที่ขับเคลื่อนด้วยภารกิจมากกว่าขับเคลื่อนด้วยกฎระเบียบ เป็นระบบที่ให้ความสำคัญ ต่อผลของการปฏิบัติงาน เป็นระบบที่มุ่งสนองตอบต่อการเรียกร้องของลูกค้า ดำเนินงานในลักษณะที่เป็นแบบรัฐวิสาหกิจ มุ่งการแสวงหารายได้มากกว่าการใช้จ่าย เป็นระบบที่มีการเฝ้าระวังล่วงหน้า เป็นระบบที่มีการกระจายอำนาจ โดยเน้นให้ข้าราชการระดับปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเป็นระบบที่ปรับเปลี่ยนไปตามกลไกของตลาด โดยจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์กรให้เกิดประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ปรับปรุงการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ดีกว่าเดิม

เน้นการเลิกทำบางสิ่งที่ไม่ควรทำต่อไป เน้นสิ่งที่คนอื่นเขาทำกัน สร้างความแตกต่าง และเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ไม่สามารถทำให้เกิดจริงหรือสำเร็จได้

ประโยชน์การวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. 2558
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์การภาครัฐ
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการบริหารของมหาวิทยาลัยในกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ตามแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology research) โดยเป็นการค้นความเชิงปรากฏการณ์ (Phenomenological Inquiry) ซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจ การศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ประสบการณ์ของมนุษย์ในบริบทในบริบทหนึ่งโดยอุปนัย (Inductive) และแบบภาพรวม (Holistic) (Rakkwamsuk, 2016, pp. 27-28) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) ซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติและเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่ง ดังนี้ 1) คณะกรรมการธิการการศึกษา หรือคณะกรรมการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสวนดุสิต 2) ผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการ 3) ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสวนดุสิต 4) ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏหรือนายกสภาและกรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏ และ 5) ผู้มีส่วนได้เสีย โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน คือ กลุ่มกรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏและผู้บริหาร กำหนดตัวอักษรภาษาอังกฤษแทนผู้ให้สัมภาษณ์คือ B เรียงลำดับด้วยตัวเลข 01-05 กลุ่มนักวิชาการด้านบริหารการศึกษา กำหนดตัวอักษรภาษาอังกฤษแทนผู้ให้สัมภาษณ์คือ B เรียงลำดับด้วยตัวเลข 01-05 กลุ่มนักวิชาการด้านบริหารการศึกษา กำหนดตัวอักษรภาษาอังกฤษแทนผู้ให้สัมภาษณ์คือ A เรียงลำดับด้วยตัวเลข 06-10 และ 3) กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ได้แก่ นักศึกษา ศิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิต กำหนดตัวอักษรภาษาอังกฤษแทนผู้ให้สัมภาษณ์คือ P เรียงลำดับด้วยตัวเลข 11-15

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured in-depth interview) ตรวจสอบความสอดคล้อง เหมาะสมของประเด็นคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้านการบริหารการศึกษา และผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 5 คน พิจารณาให้ความเห็นและคำแนะนำ ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ด้วยการสัมภาษณ์ (Interview) แบบการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) จำนวน 3 ครั้ง ครั้งละ 1 กลุ่ม นำข้อมูลที่ได้มาทำการตรวจสอบความถูกต้อง ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) (Denzin, 1989, pp. 419-427) จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านข้อมูล (Data triangulation) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนา มาสรุปรวมและเปรียบเทียบความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเพิ่มเติมประเด็นที่สำคัญตามที่กำหนด ด้านวิธีดำเนินการวิจัย (Methodological triangulation) ด้วยการนำข้อมูลที่ได้กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอ่านซ้ำแล้วอธิบายลงข้อสรุป และด้านทฤษฎี (Theory triangulation) ในการแปลความ

ข้อมูลแตกต่างกันเชิงคุณภาพ และสรุปปรากฏการณ์แต่ละครั้งเป็นความหมายทางภาษารวมถึงการตีความหมายตามหลักทฤษฎีด้วย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) ด้วยการตีความ สร้างข้อสรุปข้อมูลและปรากฏการณ์ที่มองเห็น จัดประเภทข้อมูล และสร้างข้อสรุป และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยวางเค้าโครงของข้อมูลและแบ่งประเภท (Categories) การคำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูล และการวิเคราะห์เนื้อหาตามเนื้อหาที่ปรากฏ (Manifest content)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวคิดของการปรับโครงสร้างมหาวิทยาลัยภาครัฐกับความเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. 2558 พบว่า 1) โครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัยยังคงมีความคล้ายคลึงกัน โดยมีสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่กำกับติดตามการบริหาร ผู้บริหารมหาวิทยาลัย (อธิการบดี) ทำหน้าที่ในการบริหาร และฝ่ายวิชาการ และฝ่ายสนับสนุนอื่น ๆ ตามภารกิจ 2) อำนาจหน้าที่และวัตถุประสงค์ของโครงสร้างตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. 2558 (มาตรา 6 และ 13) และตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 (มาตรา 8) มีความสอดคล้องกันบางส่วน แต่มีเพิ่มอำนาจของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตในส่วนของการบริหารงบประมาณรายได้ และการบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักของการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้มีความคล่องตัวและมีอิสระในการบริหารจัดการ

ผลการศึกษาปัจจัยที่เกิดจากการปรับโครงสร้างมหาวิทยาลัยภาครัฐกับความเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. 2558 มีข้อค้นพบ 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ปัญหาข้อขัดแย้งและผลสะท้อนในการออกนอกระบบของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต (มสด.) ได้แก่ ประเด็น “ราชภัฏ” นามพระราชทาน เนื่องจากเป็นแง่กฎหมาย เพราะว่าพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ใช้กันอยู่ 40 แห่งขณะนี้ เป็นพระราชบัญญัติที่ใช้ร่วมกัน ดังนั้นเมื่อมหาวิทยาลัยออกนอกระบบจะต้องใช้ชื่อไม่ซ้ำเดิม ซึ่งจะแตกต่างกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีพระราชบัญญัติเป็นของตนเองอยู่แล้ว จึงไม่ต้องเปลี่ยนชื่อ อีกทั้งการตัดคำว่าราชภัฏออกก็เพื่อจะได้ไม่เกิดปัญหาในข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามมาทีหลังหรือต้องมาตีความกันอีก และข้อบังคับในการบริหารงานของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏที่กำหนดให้ต้องดำเนินการเหมือนกันนั้นด้วย ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“...ก่อนที่ มสด. จะตัดคำว่าราชภัฏออก ได้ชี้แจงและทำความเข้าใจกับสภามหาวิทยาลัย บุคลากรและนักศึกษา ซึ่งทุกคนเข้าใจว่าเป็นเพราะแง่กฎหมายจริง ๆ และได้ต้องการไปแข่งขันกับมหาวิทยาลัยดัง เพราะเชื่อว่าเวลานี้ มสด. สู้มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ได้อยู่แล้ว...ที่สำคัญคือไม่ได้ตัดชื่อพระราชทานออก เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานว่าสถาบันราชภัฏ ไม่ใช่ราชภัฏ ขณะที่ชื่อสวนดุสิตก็เป็นชื่อพระราชทานเช่นเดียวกัน...” (B01, Interview, June 21, 2018)

ทั้งนี้ ประเด็นการตัดชื่อ “ราชภัฏ” นั้น น่าจะเกิดจากการต้องการหลุดพ้นจากความเป็นราชภัฏ เพราะมหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีศักยภาพที่พร้อมในการแข่งขันกับมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ เพราะหากคงราชภัฏไว้ก็จะเหมือนกับเป็นการติดตรา (Label) ความเป็นราชภัฏรวมแห่งอื่น ๆ ด้วย

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ ผู้บริหารมีมุมมองแตกต่างไปว่า

“...การเปลี่ยนชื่อสถาบัน และการปรับเปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัย
ในกำกับของรัฐ เป็นเรื่องที่มหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งจะต้องพิจารณา
ความพร้อม และความเหมาะสมของตนเอง...ส่วนการตัดคำว่า ราชภัฏ ออก
เพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อนกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้น
น่าจะเป็นเหตุผลส่วนตัว...” (B05, Interview, June 21, 2018)

“...การจะเปลี่ยนสถานภาพได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับสภาผู้แทนราษฎร
และไม่จำเป็นต้องตัดคำว่าราชภัฏออก ก็เปลี่ยนสถานภาพได้...” (B07, Interview,
June 21, 2018)

2. มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พบว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่กล่าวถึงมี 2 ประเภท คือ
มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐตั้งแต่แรกตั้ง และการพัฒนามาจากมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการ ซึ่งมีการเรียกกัน
อยู่หลายคำ เช่น มหาวิทยาลัยของรัฐนอกระบบราชการ มหาวิทยาลัยนอกระบบ มหาวิทยาลัยอิสระ มหาวิทยาลัยในกำกับ
มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล เป็นต้น ซึ่งผู้บริหารที่ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า

“...ไม่ว่าจะเรียกว่าอะไรก็ตาม ความหมายสั้น ๆ คือ เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ
ที่ไม่ใช่ส่วนราชการที่สามารถพัฒนาระบบบริหารเป็นของตนเองที่สอดคล้องกับ
ปรัชญาและอุดมการณ์ของมหาวิทยาลัย มีความเป็นเบ็ดเสร็จในตัว...” (B02,
Interview, June 21, 2018)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ลักษณะเช่นนี้ตรงกับคำว่า Autonomy ที่หมายความว่า เป็นอิสระ (Independence)
โดยไม่ต้องถูกกำกับและตรวจสอบโดยกลไกของรัฐ

3. การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยการกำกับดูแลมหาวิทยาลัยในกำกับตามแนวทางการปฏิรูป
การศึกษา พบว่า มหาวิทยาลัยมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ บุคลากรเปลี่ยนสถานภาพของข้าราชการ
ขึ้นอยู่กับความสมัครใจ เจ้าหน้าที่หรืออาจารย์มีโอกาสเปลี่ยนสถานะเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย มีสวัสดิการได้รับ
การคุ้มครองและประโยชน์ตอบแทนที่เป็นมาตรฐานตามกฎหมาย คุณภาพนักศึกษาขึ้นอยู่กับศักยภาพของอาจารย์
ผู้สอน อาจารย์ผู้สอนต้องพัฒนาตนเองด้านวิชาการและสร้างสรรค์งานวิจัยจากอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยไปสู่ประโยชน์
เชิงเศรษฐกิจได้จริงอย่างต่อเนื่องเพื่อเข้าสู่ระบบประเมินอาจารย์ของมหาวิทยาลัย

ผลการนำเสนอแนวทางการปรับโครงสร้างมหาวิทยาลัยภาครัฐกับความเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. 2558 พบว่า การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเมื่อเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) มาตรฐานด้านศักยภาพและความพร้อม
ในการจัดการศึกษา ตัวแปรสังเกต ประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านการเงิน และด้านการบริหารจัดการ
และ 2) มาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา ตัวแปรสังเกต ประกอบด้วย ด้านการผลิตบัณฑิต
ด้านการวิจัย ด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้ เนื่องจากมหาวิทยาลัย
ราชภัฏ มีการดำเนินพันธกิจในทุก ๆ ด้านตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 เพื่อนำไปสู่การพัฒนา
สถาบันให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งการเปลี่ยนไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้น ข้อมูลจากการวิเคราะห์
ข้อมูลในการวิจัยยังพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการ (ผู้ร่างกฎหมาย ผู้บริหาร) จะต้องศึกษาข้อมูลในทุกบริบท
ที่เกี่ยวข้อง ศักยภาพในการแข่งขัน การจัดการรายได้และการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัย และจะต้อง
ให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เพื่อสร้างความตระหนัก
และความเข้าใจต่อแนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

อภิปรายผล

มหาวิทยาลัยของรัฐมีแนวคิดการปรับโครงสร้างมหาวิทยาลัยภาครัฐกับความเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. 2558 ในทัศนะของฝ่ายที่สนับสนุนมีเหตุผลในการทำงานจะนำพามหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการได้ดีขึ้น ซึ่งสถานภาพของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการและไม่เป็นรัฐวิสาหกิจและเป็นนิติบุคคลอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้มหาวิทยาลัยสวนดุสิตสามารถบริหารจัดการหน่วยงานได้คล่องตัวขึ้น ซึ่ง Gritsenko and Wood (2022, p. 58) ได้โต้แย้งว่าเครื่องมือในการกำกับดูแลกระตุ้นความขัดแย้งที่อาศัยการใกล้ชิดผ่านกฎและขั้นตอนที่ออกแบบไว้ล่วงหน้า และความมุ่งมั่นในระดับต่ำของผู้ควบคุมดูแล โดยมีข้อสังเกตขั้นตอนการนำองค์ประกอบการออกแบบที่สร้างความคล้ายคลึงกันระหว่างโหมคลำดับชั้น การกำกับดูแลตนเอง และการกำกับดูแลร่วมกันในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงให้เห็นว่าการปรับใช้รูปแบบระดับขั้นตอนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาและการประยุกต์ใช้กฎที่กำหนดและลงโทษพฤติกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาที่กำหนด และเปลี่ยนวิธีที่ผู้ดำเนินการสื่อสาร สร้าง และรักษาความสัมพันธ์ซึ่งส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการประสานงานที่ตอบสนองต่อปัญหา นอกจากนี้ Besley, Burgess, Khan, and Xu (2022, p. 30) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการดูแลประสิทธิภาพของระบบราชการผ่านหลักเศรษฐศาสตร์องค์กรเป็นความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาาระดับจุลภาคและคำถามมหภาคเกี่ยวกับระบบราชการส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ขอบเขตการสร้างความสัมพันธ์ในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ดีขึ้น แนวทางเศรษฐกิจที่ทรงพลัง การดึงดูดแรงจูงใจที่สมบูรณ์ บทบาทของบรรทัดฐาน และอัตลักษณ์เป็นพื้นที่ที่ไม่เชื่อมโยงในด้านเศรษฐศาสตร์กับในสาขาการบริหารรัฐกิจ

การปรับโครงสร้างมหาวิทยาลัยภาครัฐกับความเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. 2558 เกิดจากการที่มหาวิทยาลัยได้รับการยอมรับว่ามีศักยภาพด้านการจัดการรายได้จากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งงบประมาณเป็นประเด็นที่สำคัญประการหนึ่ง ดังนั้น จึงสามารถถอนกรอบได้ก่อนมหาวิทยาลัยราชภัฏอื่น ๆ กอรปกับมหาวิทยาลัยพยายามที่จะยกฐานะและการยอมรับให้เป็นมหาวิทยาลัยในระดับมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่กลุ่มเก่า ทำให้มีเป้าหมายหลักที่จะออกจากกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาคมราชภัฏรับรู้เรื่องนี้อยู่ก่อนแล้ว สำหรับประเด็นเรื่องคุณภาพของบัณฑิตราชภัฏที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม การตัดราชภัฏออกจึงอาจเป็นเพราะคิดว่าจะทำให้มหาวิทยาลัยเป็นที่ยอมรับและติดตลาดเหมือนมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง โดย Tully (2022, p. 37) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอำนาจในสถาบันที่ต้องใช้กระบวนการและโครงสร้างตั้งแต่ลำดับหลักสูตรที่จำเป็นไปจนถึงลำดับชั้นของคณะ ซึ่งยังคงทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสถาบันทั้งในทางปฏิบัติและทางกฎหมาย ซึ่งในบทความของ Neuvonen (2022, p. 60) ได้ชี้แจงการวิพากษ์วิจารณ์กฎหมายของสหภาพยุโรปมักถูกกำหนดด้วยทางเลือกระหว่างการหาเหตุผลเข้าข้างตนเองที่แข่งขันกันของสังคม ซึ่งการค้นพบนี้เน้นว่านักวิชาการด้านกฎหมายของสหภาพยุโรปควรให้ความสำคัญกับทฤษฎีทางสังคมและกฎหมายที่ไม่ควรเป็นเพียงแค่งานวิจัยเชิงประจักษ์เพียงอย่างเดียว

แนวทางของการปรับโครงสร้างมหาวิทยาลัยภาครัฐกับความเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. 2558 ต้องให้ความสำคัญและมีความชัดเจนเกี่ยวกับบทบาท อำนาจ หน้าที่ และการบริหารจัดการในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ มีความเชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐโดยที่รัฐสามารถดูและตรวจสอบได้ เมื่อมหาวิทยาลัยเปลี่ยนสภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแล้ว จะมีสภาพมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรที่รับผิดชอบ ควบคุมดูแลการดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล โดยสภาพมหาวิทยาลัยสามารถกำหนดระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารจัดการภายใน

กรอบพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งได้เอง ซึ่งการบริหารจัดการจะสิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นเรื่องที่จะเสนอคณะรัฐมนตรีที่จะต้องเสนอผ่านรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบและเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป ซึ่งในงานวิจัยของ Jain and Korzhenevych (2022, p. 1) ได้ทำการสำรวจบทบาทของโครงการเสริมที่เกิเกิดขึ้นใหม่ เกี่ยวกับการปรับโครงสร้างเชิงสถาบันและเชิงพื้นที่ในอินเดีย ซึ่งระบุว่าโครงสร้างบทบาทความเท่าเทียมกันในกระบวนการพัฒนาเมืองและการส่งมอบโครงสร้างพื้นฐานที่เข้มแข็งของรัฐ และ Droge (2022, p. 144) ได้เสนอว่ามหาวิทยาลัย ยังต้องปลูกฝังสิ่งที่เรียกว่าวิชาชีพนั้นคือความรู้พื้นฐาน การสะท้อนกลับ และบริบทที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของตนในสถานที่ทำงานในลักษณะที่มีสติสัมปชัญญะทางสังคมและจริยธรรมในขณะที่ นำความรู้จากหลากหลายสาขาวิชามาใช้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาโครงสร้างการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของไทย พบว่ายังคงมีรูปแบบการบริหาร ใกล้เคียงกับการเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐแบบเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานบุคคลและการบริหารงบประมาณ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change management) อันหมายถึงการวางแผน การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง และสนับสนุนให้เกิดการปรับตัวและการยอมรับ พร้อมทั้งสร้างศักยภาพใหม่ ๆ เพื่อรองรับให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างเป็นผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอภาพที่ชัดเจนของมหาวิทยาลัยในกำกับให้ประชาคมรับทราบและเข้าใจตรงกันในภาพ ที่พึงประสงค์ร่วมกันนั้น จะช่วยลดปัญหาแรงต้านได้ บุคลากรภายในองค์กรการมีส่วนร่วมของทุกส่วน ควรกำหนดทิศทาง กลยุทธ์ที่ชัดเจน ในการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนของมหาวิทยาลัยราชภัฏในทิศทางสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยมีการสื่อสารและจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสารประชาสัมพันธ์ ีการทำประชาพิจารณ์ การกำหนดนโยบาย การเปลี่ยนแปลงเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีความชัดเจน เพื่อสร้าง ความเข้าใจอันดีและการยอมรับของบุคลากร ในแต่ละมหาวิทยาลัยในการปรับสภาพไปสู่การเป็น มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในอนาคต

2. รัฐบาลควรพิจารณาความพร้อมและองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยในกลุ่ม ราชภัฏและราชชมงคลออกนอกกรอบราชการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำการวิจัยไปใช้

จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการบริหารงานของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กับมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่ายังไม่มีความวิจัยขึ้นใดที่สามารถสรุปผลได้ว่าการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับแล้ว ส่งผลดี ต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพการ ในการผลิตบัณฑิตอย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนา องค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบรวมกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความเป็นไปได้ในการวิเคราะห์ภาพรวม เพื่อศึกษารูปแบบการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนของมหาวิทยาลัยราชภัฏในทิศทางสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและอยู่ได้ อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดทิศทางกลยุทธ์ที่ชัดเจนและสร้าง ความมั่นคงทางด้านการเงิน โดยแยกเป็นกรณีศึกษาเป็นรายมหาวิทยาลัย เพื่อความชัดเจนและ การนำไปประยุกต์ใช้อย่างแท้จริงต่อไป เป็นการเปลี่ยนแปลง ครั้งสำคัญที่มีได้มีผลกระทบเฉพาะกระบวนการบริหารงานเท่านั้น แต่มีผลกระทบถึงสถานะของบุคลากรในองค์กรอีกด้วย โดยลักษณะนิสัยของคนไทยแล้วจะคำนึงถึงความมั่นคงมากกว่าการรับสิ่งใหม่ ๆ จากประสบการณ์แล้ว ประเด็น การสร้างความเข้าใจและการยอมรับของบุคลากรเป็นเรื่องสำคัญ การเปลี่ยนสถานะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มักจะเริ่มต้นที่ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- B01. (2018). Board. *Interview*. (In Thai)
- B02. (2018). Board. *Interview*. (In Thai)
- B05. (2018). Board. *Interview*. (In Thai)
- B07. (2018). Board. *Interview*. (In Thai)
- Besley, T., Burgess, R., Khan, A., & Xu, G. (2022). Bureaucracy and development. *Annual Review of Economics*, 14, 397-424.
- Benzin, N. K., (1989). *The research act* (3rd ed.). New York : McGraw Hill.
- Droge, A. (2022). Restructuring the Specialized University. *Critical Times*, 5(1), 139-149.
- Gritsenko, D., & Wood, M. (2022). Algorithmic governance: A modes of governance approach. *Regulation & Governance*, 16, 45-62. doi:10.1111/rego.12367
- Hammer, M & Champy,J. (2003). *Reengineering the Corporation: A Manifesto for Business Revolution*. New York : Harper Business.
- Jain, M., & Korzhenevych, A. (2022). Discerning institutional and spatial restructuring under emergent neoliberal projects in India. *Political Geography*, 97, 1-10.
<https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2022.102642>
- Ministry of Education. (2011). Announcement of the Ministry of Education on Higher Education Standards 2011. *Government Gazette*. Volume 128, Special Section 47 Ngör (24 February 2011). (In Thai)
- Neuvonen, P. J. (2022). A way of critique: What can EU law scholars learn from critical theory?. *European Law Open*, 1(1), 60-88.
- Office of the Council of State. (1999). *National Education Act of B. E. 2542*. Retrieved December 22, 2021, from <https://www.moe.go.th/backend/wp-content/uploads/2020/10/1.-พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ-พ.ศ.2542-ฉ.อปปเดท.pdf> (In Thai)
- Osborne, D., & Gaebler, T. (1992). *Reinventing Government: How the Entrepreneurial Spirit Is Transforming the Public Sector*. Reading, MA : Addison-Wesley.
- Rakkwamsuk, A. (2016). *Qualitative Research : Principles and practices*. Bangkok : October Printing. (In Thai)
- Sanrattana, W. (2014). Educational Administration for the 21st Century. In *Document for Lectures in Academic Seminars University of Northeastern Campus*. (Mimeographed). (In Thai)
- Sapbamrung, S. (2010). University management in the context of change. In *Academic Seminar*. Retrieved December 22, 2021, from [\(https://somkuansub.files.wordpress.com/2010/12/\(2553\)\)](https://somkuansub.files.wordpress.com/2010/12/(2553)) (In Thai)
- Smith, V. (1997). *New Forms of Work Organization*. Annual Review of Sociology. Vol. 23:315-339 (Vol.publication date August 1997) Retrieved December 22, 2021, from <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.23.1.315>

- Sriayut, W. (2019). *The Rajabhat University Administration Towards Autonomous University*. Thesis, Doctor of Philosophy Program in Educational Administration, Graduate School, Silpakorn University, Bangkok. (In Thai)
- Srisa-an, W. (2015). *Autonomous University : Administrative Innovation of Thailand University*. Retrieved December 22, 2021, from <http://www.wichitlikhit.com/wp-มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ : นวัตกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย-for-reading.pdf> (In Thai)
- Suan Dusit University. (2015). *History of Establishment of Suan Dusit University*. Retrieved December 22, 2021, from https://www.dusit.ac.th/main/?page_id=24 (In Thai)
- Tully, L. D. (2022). What Law Schools Should Leave Behind. *Utah Law Review*, Forthcoming.

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการบริหารค่าตอบแทน และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน
ที่มีต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตอีสานตอนใต้

THE CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF COMPENSATION MANAGEMENT AND JOB SATISFACTION AFFECTING COMPETENCY FOR UNIVERSITY EMPLOYEES AT RAJABHAT UNIVERSITY IN NORTHEASTERN REGION

สิริวิทย์ กิรติอุไร^{1*}, สุวิมล ตั้งประเสริฐ², ชัคตกรัย ทยะสวัสดิ์³

Sirawit Keerati-urai^{1*}, Suwimon Tungprasert², Chacattrai Rayasawath³

^{1*} นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

^{1*} Doctoral Student, Doctor of Business Administration Program, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

² Associate Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

³ รองศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

³ Associate Professor Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*} metee100@nrru.ac.th

รับบทความ : 16 สิงหาคม 2565 / ปรับแก้ไข : 12 ตุลาคม 2565 / ตอบรับบทความ : 23 พฤศจิกายน 2565

Received : 16 August 2022 / Revised : 12 October 2022 / Accepted : 23 September 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.75

ABSTRACT

This quantitative research aims to study compensation management, job satisfaction, and competency. A study of structural equation modeling that affects competency of university employees at Rajabhat University in Northeastern region. This study's sample is less than 240 employees with a stratified sampling method. The reliability values of the questionnaire were 0.913. A total of 275 samples were collected in the data collection. Descriptive statistics were used in this study including mean and standard deviation and tested the preliminary agreement by the skewness and the kurtosis. This study is a structural equation model and tests the hypothesis using Pearson's product-moment correlation coefficient, Multiple regression Analysis. The results showed that compensation is moderate level ($\bar{X}=3.40$). Job satisfaction is a high level ($\bar{X}=3.94$) and competency is the highest level ($\bar{X}=4.37$). All variables have normal distribution data that can be analyzed in for the structural equations model. These results are in accordance with hypothesis 1 (H1), hypothesis 2 (H2), and hypothesis 3 (H3) with a statistically significant level of 0.01 and do not accept hypothesis 4 (H4) which compensation can be predicted to job performance as 50 percent and job satisfaction by 27 percent. Therefore, universities should encourage the establishment of appropriate and standardized compensation management policies for employees at Rajabhat University in the Northeastern region.

Keywords : Compensation management, Job satisfaction, Competency

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารค่าตอบแทน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอีสานตอนใต้ กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูลแบบจำลองสมการโครงสร้างไม่น้อยกว่า 240 ตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความน่าเชื่อถือทั้งฉบับเท่ากับ 0.913 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จำนวนทั้งสิ้น 275 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นด้วยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น

ด้วยการหาค่าความเบ้ และค่าความโด่ง วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบจำลองสมการโครงสร้าง และทดสอบสมมติฐานด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระรูปคะแนนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารค่าตอบแทนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.40$) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$) และสมรรถนะในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.37$) โดยทุกตัวแปรที่มีข้อมูลแจกแจงแบบปกติสามารถนำไปวิเคราะห์สมการโครงสร้างได้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน 1 (H1) สมมติฐาน 2 (H2) สมมติฐาน 3 (H3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และไม่เป็นไปตามสมมติฐาน 4 (H4) โดยที่การบริหารค่าตอบแทนสามารถพยากรณ์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 50 และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสามารถพยากรณ์สมรรถนะในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 27 ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงควรสนับสนุนให้มีการกำหนดนโยบายการบริหารค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา

คำสำคัญ : การบริหารค่าตอบแทน, ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน, สมรรถนะในการปฏิบัติงาน

บทนำ

สถานการณ์การแข่งขันกันของมหาวิทยาลัยทั่วโลกและในประเทศไทย ภาพการณ์ลดลงของผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ส่งผลให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ต้องมีการปรับตัวเพื่อการอยู่รอดและสามารถแข่งขันกันได้ ทำให้บทบาทสำคัญตกมาสู่บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาที่มีหน้าที่ขับเคลื่อนผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยต้องเผชิญกับความท้าทายกับภาระงานและเป้าหมายใหม่ ๆ ของมหาวิทยาลัย เกิดความกดดันจากความคาดหวังที่สูงขึ้นกว่าค่าตอบแทนที่ได้รับตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารและมหาวิทยาลัย เมื่อการจ่ายค่าตอบแทนที่ไม่สะท้อนถึงความเป็นธรรมชาติความเหมาะสมและไม่จูงใจในการปฏิบัติงาน ปัญหาความขัดแย้งด้านค่าตอบแทนได้เริ่มปรากฏในบางประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร ในปี ค.ศ. 2016 สมาชิกสหภาพมหาวิทยาลัยได้ออกมาชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องให้มีการทบทวนการจ่ายค่าตอบแทนของอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัยที่มหาวิทยาลัยให้ต่ำกว่าภาระงานที่เพิ่มขึ้น (Weale, 2016, online) และต่อมาได้เกิดกระแสการวิพากษ์วิจารณ์การจ่ายค่าตอบแทนที่ไม่ยุติธรรม การจ้างงานที่ไม่มั่นคง รวมทั้งเกิดการกดดันด้านสภาพการจ้างงานที่ไม่สอดคล้องกับการจ่ายค่าตอบแทน (Chakraborty & Weale, 2016, online) และในปี ค.ศ. 2019 ได้เกิดการชุมนุมประท้วงในมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศหลายแห่งเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลทบทวนมติการลดเงินบำเหน็จบำนาญของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย (Cottrell, 2019, online) จากแรงกดดันนี้ส่งผลให้มหาวิทยาลัยทั่วโลกและในประเทศไทยกำลังเผชิญสถานการณ์แบบเดียวกัน แต่มหาวิทยาลัยในประเทศไทยยังไม่พบปัญหาความขัดแย้งที่เกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนเมื่อเทียบกับภาระงานและเป้าหมายที่เพิ่มมากขึ้นในการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

มาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของประเทศไทย บัญญัติให้สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล อาจจัดเป็นส่วนราชการหรือเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐดำเนินการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหาร และการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ (Government Gazette, 2004, p. 24) จึงนำมาสู่ความแตกต่างในการดำเนินการออกข้อบังคับการบริหารงานบุคคลสำหรับพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของตนเอง จากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและกรอบอัตรากำลังที่ไม่เพียงพอกับสถานการณ์หรือนโยบายของผู้บริหารมหาวิทยาลัย และปัจจุบันเริ่มมีการรวมตัวเพื่อเรียกร้องหรือฟ้องมหาวิทยาลัยในประเด็นการจ่ายค่าตอบแทน อีกทั้งได้มีเครือข่ายพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาและที่ประชุมสภาคณาจารย์แห่งประเทศไทย ได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อรัฐบาลให้มหาวิทยาลัยจ่ายเงินเดือนเต็มตามมติคณะรัฐมนตรี ไม่ให้หักเงินไว้สำหรับการจัด

สวัสดิการและประกันสังคม ส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง นำไปสู่การยื่นหนังสือร้องเรียนพร้อมทั้งข้อเสนอให้ออกแนวปฏิบัติให้สถาบันอุดมศึกษาจ่ายเงินเดือนให้กับพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี (ครม.) โดยไม่ให้มีการหักเอาไว้ หรือจ่ายต่ำกว่าคุณวุฒิที่มติ ครม. กำหนดเมื่อ 20 ปีก่อน และเสนอให้ปรับขึ้นเงินเดือนของกลุ่มพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา จาก 4% ต่อปี เป็น 6% ต่อปี เหมือนกับข้าราชการ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของบุคลากร (KomChadLuekOnline, 2019, online) ดังนั้น พนักงานจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการดำเนินงานและรับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของทุกองค์การทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน ความสามารถของนายจ้างในการดึงดูด รักษา และให้รางวัลแก่พนักงานจึงเป็นความท้าทายที่สำคัญขององค์การร่วมสมัย (Akpan, Ayayinka, & Obialor, 2022, p. 656)

หนึ่งในปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญซึ่งจำเป็นต่อความสำเร็จขององค์การในสภาพแวดล้อมการทำงานที่เป็นโลกาภิวัตน์ คือการใช้ระบบค่าตอบแทนที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสม เป็นความท้าทายที่สำคัญบางประการที่องค์การต้องเผชิญเพื่อความพึงพอใจต่อพนักงาน จึงกล่าวได้ว่าค่าตอบแทนเป็นเครื่องมือสำหรับการใช้งานขององค์การที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในลักษณะที่ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมในการบรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยค่าตอบแทนคือรางวัลทุกรูปแบบของสิ่งของหรือรางวัลทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน บริการที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ หรือผลตอบแทนด้านการเงิน การบริหาร และผลประโยชน์เกื้อกูลทุกรูปแบบที่พนักงานได้รับจากการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ในการจ้างงาน (Senasu, 2017, p. 81) ดังเช่นงานวิจัยของ Hassan (2022, p. 138) ค้นพบว่าการให้รางวัลและค่าตอบแทนมีผลกับความสัมพันธ์ระหว่างการรักษาพนักงาน การฝึกอบรม และการพัฒนา ตลอดจนการประเมินประสิทธิภาพการทำงาน สิ่งเหล่านี้เติมเต็มช่องว่างโดยการเพิ่มมูลค่าในทางปฏิบัติด้วยการเน้นการให้รางวัลและค่าตอบแทนเพื่อรักษาพนักงานผ่านแนวทางการจัดการทรัพยากรบุคคล ซึ่งเครื่องมือสำคัญที่เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงานและศักยภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานที่ช่วยทำให้องค์การสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้คือ การใช้ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยสมรรถนะ (Competency assessment) มาใช้เป็นปัจจัยในการวัดผลการปฏิบัติงาน อันได้แก่ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ พฤติกรรม และคุณลักษณะต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน มุ่งการเสริมสร้างให้บุคลากรเกิดการพัฒนา ผลักดันให้องค์การสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Office of the Civil Service Commission, 2010, pp. 48-64)

ปรากฏการณ์ค่าตอบแทนที่พนักงานได้รับในความเป็นจริง พนักงานยังคงต้องการเพิ่มค่าตอบแทนตามผลงานที่ทำได้ จะเห็นได้ว่าการให้ค่าตอบแทนตามนโยบายขององค์การไม่สามารถปรับปรุงสวัสดิการของพนักงานได้ ผู้ที่ไม่ใช่ลูกจ้างรู้สึกว่าการค่าตอบแทนที่ได้รับไม่สมกับความต้องการของพนักงาน ซึ่งผลตอบแทนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกคนในองค์การต้องคำนึงถึงความพึงพอใจและปรับปรุงผลงาน ที่แสดงให้เห็นว่ามีอิทธิพลเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อการจ่ายค่าชดเชยที่พนักงานได้รับเพื่อเพิ่มความพึงพอใจในงานและประสิทธิภาพการทำงาน (Nurlina, 2022, p. 109) โดยค่าตอบแทนสามารถเป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากรกับความมุ่งมั่นขององค์การ และความพึงพอใจในงานสามารถเป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบแทนกับความมุ่งมั่นขององค์การ แต่ไม่สามารถเป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากรกับความมุ่งมั่นขององค์การ (Trisnawati, Erari, & Aisyah, 2022, p. 177) นอกจากนี้ หากสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อความพึงพอใจในงานและความพึงพอใจในงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ดังนั้นสภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความพึงพอใจในงาน หากพนักงานมีสภาพแวดล้อมที่ดีและมีความพึงพอใจในงาน พวกเขาควรจะสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานได้ (Wahyudi, Herlambang, & Martini, 2022, p. 9)

ด้วยเหตุผลและบริบทที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญ จึงสนใจทำการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการบริหารค่าตอบแทน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ที่มีต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตอีสานตอนใต้ เนื่องมาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏมียุทธศาสตร์แตกต่างจากมหาวิทยาลัยของรัฐอื่น ๆ ในประเทศไทย กอปรกับสถานการณ์เปลี่ยนแปลงที่มหาวิทยาลัยกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายด้านการบริหารค่าตอบแทน ที่เหมาะสม และใช้เป็นแนวทางการบริหารค่าตอบแทนสำหรับพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา และผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ สามารถรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพ ได้รับค่าตอบแทนที่ถูกต้อง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถกระตุ้นให้พนักงานมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารค่าตอบแทน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตอีสานตอนใต้
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอีสานตอนใต้

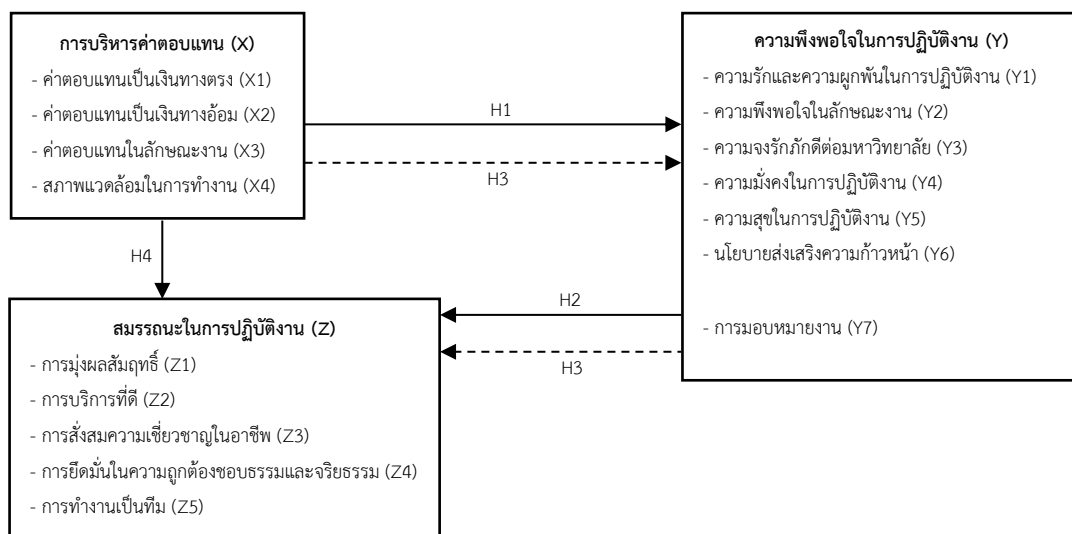
ประโยชน์การวิจัย

1. ทำให้มีสารสนเทศจสกผลการวิจัยการศึกษาการบริหารค่าตอบแทน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตอีสานตอนใต้
2. ผลการศึกษาจะนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารค่าตอบแทนของมหาวิทยาลัยในเขตอีสานตอนใต้ ให้สามารถจ่ายค่าตอบแทนได้อย่างเป็นธรรม
3. มหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้การบริหารค่าตอบแทนที่เหมาะสม ไปวางแผนหรือพัฒนาระบบการจ่ายค่าตอบแทนที่ส่งผล ทำให้พนักงานในสถาบันอุดมศึกษาเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดการบริหารค่าตอบแทนสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบค่าตอบแทนได้ 4 ประเด็นสำคัญ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ค่าตอบแทนเป็นตัวแทนทางการเงินโดยตรง (Direct financial compensation) เป็นค่าตอบแทนที่นายจ้างจ่ายให้กับพนักงานในรูปแบบของตัวเงินโดยตรงกับการปฏิบัติงาน พนักงานสามารถนำเงินไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ทันที 2) ค่าตอบแทนเป็นตัวแทนทางการเงินอ้อม (Indirect financial compensation) เป็นการจ่ายค่าตอบแทนที่นายจ้างจ่ายให้กับพนักงานโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะในการจ่าย พนักงานจะไม่สามารถนำเงินไปใช้ได้โดยตรงแต่จะใช้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด รวมทั้งสวัสดิการตามกฎหมายกำหนดหรือสวัสดิการนอกเหนือกฎหมายกำหนดไว้ให้องค์การจ่ายให้กับพนักงาน 3) ค่าตอบแทนในลักษณะงาน (Job compensation) เป็นลักษณะของงานที่ทำให้ลูกจ้างพึงพอใจ และ 4) ค่าตอบแทนในลักษณะสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Job environment) ซึ่งเป็นบรรยากาศในการทำงาน (Mondy & Noe, 2005, p. 264) แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นความรู้สึกชอบหรือพอใจในการปฏิบัติงาน การให้บริการลูกค้า การบริการที่ดีได้รับการตอบสนองตามระดับความต้องการจากองค์การ เป็นความรู้สึกมีความสุขในการปฏิบัติงานภายใต้บรรยากาศที่ถูกใจโดยได้รับสิ่งตอบแทนทั้งวัตถุและจิตใจ (Khiewrat, Silanoi, & Jindaprasert, 2020, pp. 188-201) เป็นผลที่เกิดจากการรับรู้ที่มีต่อ

การปฏิบัติงานของพนักงาน โดยองค์ประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเกิดจาก 1) ความมั่นคงในอาชีพ 2) เงินเดือนหรือค่าจ้างที่เป็นธรรม 3) การบังคับบัญชาเป็นธรรมและยึดหลักมนุษยสัมพันธ์ 4) สวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล 5) ลักษณะการทำงาน 6) ความก้าวหน้าในอาชีพ และ 7) อาชีพและตำแหน่งงานที่ได้รับการยอมรับหรือมีเกียรติในสังคม (French, 1964, pp. 28-31) สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ (Competency) นั้น Spencer and Spencer (1993, pp. 9-11) ได้แสดงให้เห็นถึงสมรรถนะรวมไว้ 6 กลุ่ม ซึ่งบางกลุ่มสมรรถนะมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับกลุ่มสมรรถนะอื่น โดยกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกันอาจมีกลุ่มสมรรถนะคล้ายคลึงกัน แต่นำหนักความสำคัญของสมรรถนะแต่ละเรื่องแตกต่างกัน คือ 1) การกระทำและสัมฤทธิ์ผล (Achievement and action) 2) การบริหารคนอื่นและการช่วยเหลือ (Helping and influence) 3) การใช้อิทธิพลและผลกระทบ (Impact and influence) 4) การบริหารจัดการ (Managerial) 5) การรู้คิด (Cognitive) และ 6) ประสิทธิภาพส่วนตัว (Personal effectiveness) รวมไปถึงการสร้างแบบสมรรถนะ (Competency) ให้ภาคข้าราชการพลเรือนสำหรับใช้ในการบริหารและประเมินผลงาน ตลอดจนพัฒนาศักยภาพในระยะยาว อันประกอบด้วย สมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement motivation) การบริการที่ดี (Service mind) การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (Expertise) จริยธรรม (Integrity) และความร่วมแรงร่วมใจ (Teamwork) ส่วนสมรรถนะประจำกลุ่มงาน คือสมรรถนะที่กำหนดเฉพาะสำหรับแต่ละกลุ่มงาน เพื่อสนับสนุนให้ข้าราชการพลเรือนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่หน้าที่และส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติงาน ภารกิจในหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น (Wanichthanom, 2007, p. 1) ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาเป็นกรอบสมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้ ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. การบริหารค่าตอบแทนมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (H1)
2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน (H2)
3. การบริหารค่าตอบแทนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานผ่านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (H3)
4. การบริหารค่าตอบแทนมีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน (H4)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative method) มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการได้มา

ประชากรในการวิจัยคือพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตอีสานตอนใต้ ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2562 จำนวน 6 แห่ง รวมทั้งสิ้น 3,001 คน ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (Chaiyaphum Rajabhat University, 2019, p. 15) จำนวน 284 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (Nakhon Ratchasima Rajabhat University, 2019, p. 95) จำนวน 857 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (Buriram Rajabhat University, 2019, p. 25) จำนวน 486 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (Surin Rajabhat University, 2019, p. 42) จำนวน 403 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ (Sisaket Rajabhat University, 2019, p. 5) จำนวน 185 คน และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (Ubon Ratchathani Rajabhat University, 2017, p. 172) จำนวน 786 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูลแบบจำลองสมการโครงสร้าง 15 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 16 ตัวแปร สามารถคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจะต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 240 ตัวอย่าง (Hair et al., 2014, pp. 741-742) ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability sampling) แบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จำแนกตามจังหวัดในเขตอีสานใต้ จากนั้นสุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนตามสัดส่วนของประชากรทุกกลุ่ม ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.95 (Silcharu, 2017, pp. 61-64)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารค่าตอบแทน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และสมรรถนะในการปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1 เท่ากับน้อยที่สุด ระดับ 2 เท่ากับน้อย ระดับ 3 เท่ากับปานกลาง ระดับ 4 เท่ากับมาก และระดับ 5 เท่ากับมากที่สุด (Best, 1977, p. 174) ทำการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยให้มีการทดสอบความเที่ยงตรงด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาให้คะแนนความเที่ยงตรงรายข้อ (Item objective congruence index : IOC) โดยหาค่า IOC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50-1.00 ถือว่ามีค่าความเที่ยงตรงที่ใช้ได้ สำหรับค่า IOC ที่มีค่าต่ำกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้น ต้องมีการปรับปรุง ตามวิธีการของ Rovinelli and Hambleton (1977, pp. 49-60) พบว่าได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และทดสอบความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.913 ซึ่งมากกว่า 0.70 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวัดได้ (Nunnally, 1978, p. 245)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 ตัวอย่าง โดยผ่านหลายช่องทาง ได้แก่ ช่องทาง Facebook ของมหาวิทยาลัย ผู้ประสานของกองบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยราชภัฏ สถาบันวิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัย และประสานผ่านบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏ กำหนดระยะเวลาได้รับการคืนกลับมาภายใน 2 เดือน จากนั้นทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ได้จำนวนทั้งสิ้น 275 ตัวอย่าง แสดงว่าข้อมูลที่ได้รับคืนกลับมา มีความเพียงพอคือ มีจำนวนไม่น้อยกว่า 240 ตัวอย่าง ที่จะใช้ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างได้ (Hair et al., 2014, pp. 741-742)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิจัยในครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นด้วยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80 หมายถึงระดับน้อยที่สุด 1.81-2.60 หมายถึงระดับน้อย 2.61-3.40 หมายถึงระดับปานกลาง 3.41-4.20 หมายถึงระดับมาก และ 4.21-5.00 หมายถึงระดับมากที่สุด (Best, 1977, p. 174) สำหรับสถิติเชิงอนุมาน ทำการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นด้วยการหาค่าพหุตัวแปร วิเคราะห์ลักษณะการแจกแจงแบบปกติ (Normality) โดยพิจารณาความเบ้ (Skewness) อยู่ในช่วง -3.00 ถึง +3.00 และค่าความโด่ง (Kurtosis) ไม่เกิน 10 (Kline, 2011, pp. 262-298) และวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural equation model) กำหนดใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ และตัวแปรแฝง ได้แก่ Chi-square > 0.05, χ^2/DF น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3.00 (≤ 3.00) สำหรับดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index: GFI), ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับปรุงไขแล้ว (Adjusted goodness of fit index: AGFI), ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบกับรูปแบบอิสระ (Normed fit index: NFI), ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบกับรูปแบบฐาน (Incremental fit index: IFI), ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ (Comparative fit index: CFI) และดัชนีวัดความกลมกลืนของข้อมูลเชิงประจักษ์กับแบบจำลองแบบที่กำหนดขึ้น (Tucker-lewis index: TLI) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 (≥ 0.90) ส่วนดัชนีรากของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root mean square error of approximation: RMSEA) และดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (Root mean square residual: RMR) น้อยกว่า 0.05 (< 0.05) (Hair et al., 2014, pp. 577-584; Kline, 2011, pp. 262-298) และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์แยกขนาดอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effects) และอิทธิพลทางตรง (Direct effects) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระระบุคะแนนมาตรฐาน (Regression Coefficient : β) และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2) ไม่ควรเกิน 0.70 (Pommapun, 2018, pp. 32-45)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการบริหารค่าตอบแทน การบริหารค่าตอบแทน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตอีสานตอนใต้ แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารค่าตอบแทน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตอีสานตอนใต้

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
การบริหารค่าตอบแทน				
1. ค่าตอบแทนเป็นเงินทางตรง	3.39	0.89	ปานกลาง	3
2. ค่าตอบแทนเป็นเงินทางอ้อม	3.00	0.81	ปานกลาง	4
3. ค่าตอบแทนในลักษณะของงาน	3.80	0.62	มาก	1
4. ค่าตอบแทนในลักษณะสภาพแวดล้อมในการทำงาน	3.42	0.70	มาก	2
รวมเฉลี่ย	3.40	0.63	ปานกลาง	3
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน				
1. ความรักและความภาคภูมิใจในตำแหน่งหน้าที่	4.24	0.71	มากที่สุด	1
2. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติงาน	4.14	0.74	มาก	3

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
3. ความรู้สึกงรักภักดี	4.21	0.76	มากที่สุด	2
4. ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน	3.66	1.04	มาก	6
5. ความสุขในการปฏิบัติงาน	4.01	0.83	มาก	4
6. นโยบายในการส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพ	3.74	1.00	มาก	5
7. การมอบหมายงานอย่างเหมาะสม	3.58	0.97	มาก	7
รวมเฉลี่ย	3.94	0.69	มาก	2
สมรรถนะในการปฏิบัติงาน				
1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.31	0.58	มากที่สุด	5
2. ด้านการบริการที่ดี	4.39	0.58	มากที่สุด	2
3. ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ	4.35	0.59	มากที่สุด	4
4. ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม	4.44	0.44	มากที่สุด	1
5. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.38	0.59	มากที่สุด	3
รวมเฉลี่ย	4.37	0.51	มากที่สุด	1

จากตาราง 2 โดยภาพรวม พบว่า พนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตอีสานตอนใต้ มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.37$) โดยมีด้านด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=4.44$) ส่วนด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{X}=4.31$) รองลงมาคือความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$) โดยมีด้านความรักและมีความภาคภูมิใจในตำแหน่งหน้าที่ อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=4.24$) ส่วนด้านการมอบหมายงานอย่างเหมาะสมอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{X}=3.58$) และการบริหารค่าตอบแทน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.40$) โดยมีด้านค่าตอบแทนในลักษณะของงานอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=3.80$) ส่วนด้านค่าตอบแทนเป็นเงินทางอ้อมอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{X}=3.00$) ตามลำดับ

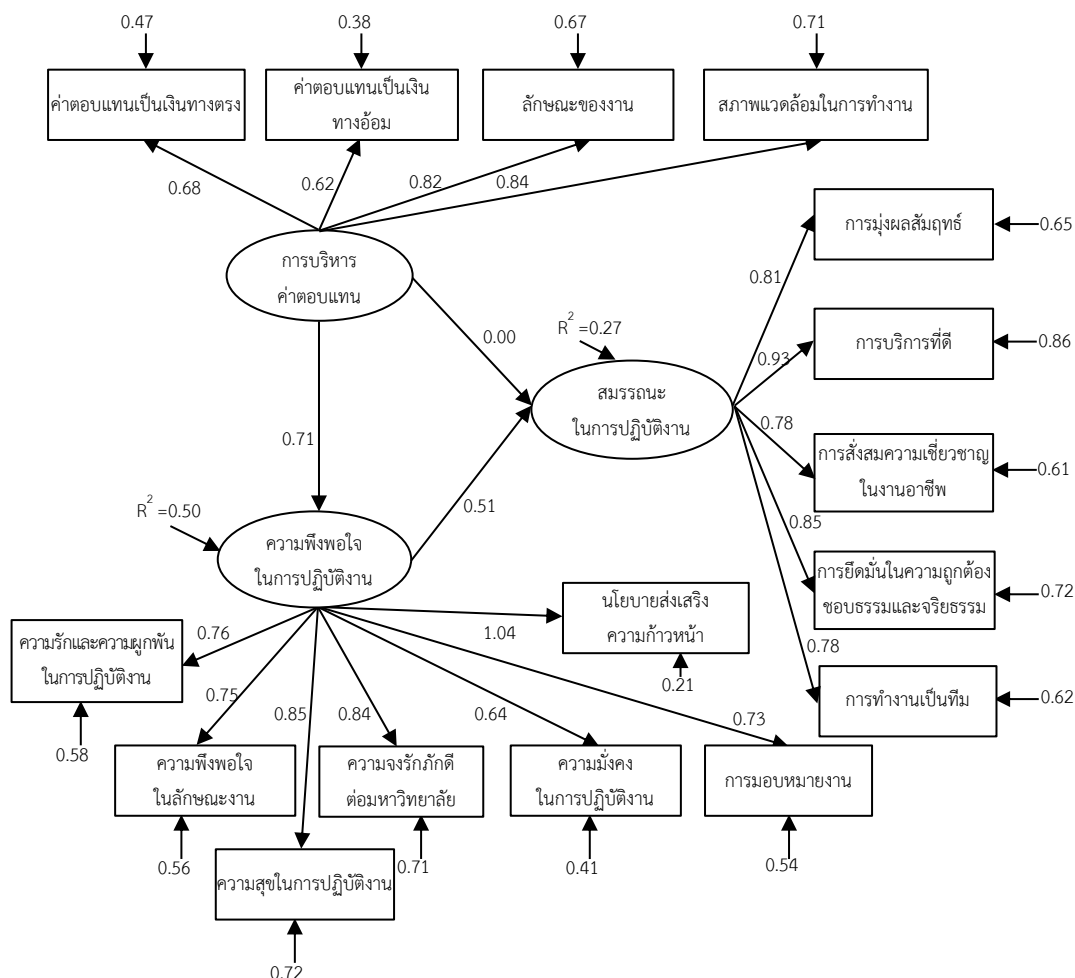
ผลการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอีสานตอนใต้ มีดังต่อไปนี้

การตรวจสอบความปกติ (Normality) ของข้อมูล แสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการตรวจสอบความปกติของข้อมูล

ตัวแปร	Skewness	Kurtosis	ตัวแปร	Skewness	Kurtosis
การบริหารค่าตอบแทน (X)			- ความสุขในการปฏิบัติงาน (Y5)	-0.682	0.300
- ค่าตอบแทนเป็นเงินทางตรง (X1)	-0.259	-0.233	- นโยบายส่งเสริมความก้าวหน้า (Y6)	-0.707	0.376
- ค่าตอบแทนเป็นเงินทางอ้อม (X2)	0.057	-0.082	- การมอบหมายงาน (Y7)	-0.627	0.329
- ลักษณะของงาน (X3)	-0.304	0.266	สมรรถนะในการปฏิบัติงาน (Z)		
- สภาพแวดล้อมในการทำงาน (X4)	-0.495	0.258	- การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Z1)	-0.290	-0.761
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (Y)			- การบริการที่ดี (Z2)	-0.523	-0.599
- ความรักและความผูกพันในการปฏิบัติงาน (Y1)	-0.938	2.014	- การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในอาชีพ (Z3)	-0.608	0.003
- ความพึงพอใจในลักษณะงาน (Y2)	-0.720	1.159	- การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม (Z4)	-0.777	0.040
- ความจงรักภักดีต่อมหาวิทยาลัย (Y3)	-0.868	0.979	- การทำงานเป็นทีม (Z5)	-0.437	-0.707
- ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน (Y4)	-0.703	0.261			

จากตาราง 3 พบว่า ตัวแปรมีความเบี่ยงระหว่าง -0.938 ถึง 0.057 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.761 ถึง 2.014 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ยอมรับ ดังนั้นทุกตัวแปรข้อมูลแจกแจงแบบปกติ และไม่เกิดอคติกับการประมาณค่า สามารถนำไปวิเคราะห์สมการโครงสร้างได้ แสดงดังภาพ 2 และตาราง 4

ภาพ 2 แบบจำลองสมการโครงสร้างการบริหารค่าตอบแทน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตอีสานตอนใต้ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตาราง 4 ค่าดัชนีสมการโครงสร้างแบบจำลองการบริหารค่าตอบแทน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตอีสานตอนใต้

ค่าดัชนี	เกณฑ์	ก่อนปรับปรุง		หลังปรับปรุง	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
GFI	≥ 0.90	0.808	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.957	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.742	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.924	ผ่านเกณฑ์
NFI	≥ 0.90	0.862	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.969	ผ่านเกณฑ์
IFI	≥ 0.90	0.891	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.993	ผ่านเกณฑ์

CFI	≥ 0.90	0.890	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.993	ผ่านเกณฑ์
-----	--------	-------	--------------	-------	-----------

ตาราง 4 (ต่อ)

ค่าดัชนี	เกณฑ์	ก่อนปรับปรุง		หลังปรับปรุง	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
TLI	≥ 0.90	0.870	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.989	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	≤ 0.05	0.109	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.032	ผ่านเกณฑ์
RMR	< 0.05	0.049	ผ่านเกณฑ์	0.028	ผ่านเกณฑ์
Fit confirm		$\chi^2/DF = 4.279; p = 0.000$		$\chi^2/DF = 1.273; p = 0.053$	

จากภาพ 2 และตาราง 4 พบว่า แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างแบบจำลองการบริหารค่าตอบแทน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในเขตอีสานตอนใต้ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2/DF) เท่ากับ 1.273 ค่า p-value มีค่าเท่ากับ 0.53 เมื่อพิจารณาค่าความกลมกลืน (GFI) มีค่า 0.057 ค่า AGFI มีค่า 0.924 ค่า NFI มีค่า 0.969 ค่า IFI มีค่า 0.993 ค่า CFI มีค่า 0.993 ค่า TLI มีค่า 0.989 ค่า RMSEA มีค่า 0.032 และค่า RMR มีค่า 0.028

ผลการทดสอบสมมติฐาน แสดงดังตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรแฝงที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตอีสานใต้

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล					
	สมรรถนะในการปฏิบัติงาน			ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน		
	TE	DE	IE	TE	DE	IE
การบริหารค่าตอบแทน	0.28 **	0.00	0.28 **	0.71 **	0.71 **	-
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	0.51 **	0.51 **	-	-	-	-
ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2)		0.27			0.50	

หมายเหตุ : TE = ผลรวมอิทธิพล, DE = อิทธิพลทางตรง, IE = อิทธิพลทางอ้อม, **p<0.01

จากตาราง 5 พบว่า การบริหารค่าตอบแทนมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (H1) ($\beta=0.71$) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน (H2) ($\beta=0.51$) การบริหารค่าตอบแทนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานผ่านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (H3) ($\beta=0.28$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และการบริหารค่าตอบแทนไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน (H4) ($\beta=0.00$) ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับการบริหารค่าตอบแทนสามารถพยากรณ์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 50 ($R^2=0.50$) และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสามารถพยากรณ์สมรรถนะในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 27 ($R^2=0.27$)

อภิปรายผล

พนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตอีสานตอนใต้ มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีรายด้านอันดับแรกคือ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ส่วนอันดับสุดท้ายคือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า สมรรถนะมีความสำคัญต่อการจัดการ ผู้บริหาร และบุคลากร ในการวางแผนการดำเนินงาน การบริหารทรัพยากรมนุษย์

และการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ โดยบุคลากรนำความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ ทัศนคติ ความเชื่อ มาใช้ในการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสและมีความยุติธรรมต่อองค์กรและเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี อันจะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด สร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงาน และสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร ดังที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (Office of the Civil Service Commission, 2010, pp. 15-16) และจิระ จอกสิณี (Ngoksilp, 2007, p. 10) ได้อธิบายว่าสมรรถนะเป็นมาตรฐานการแสดงพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากร พัฒนาความสามารถอย่างมีระบบต่อเนื่อง สามารถนำไปใช้ในการวัดและประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้เกิดการหล่อหลอมไปสู่สมรรถนะขององค์กรที่ดีขึ้น ได้ในระยะยาว อย่างไรก็ตาม Spencer and Spencer (1993, p. 11) ได้ยกตัวอย่างไว้ว่า กลุ่มวิชาชีพและเทคนิค (Technical and professional) เน้นสมรรถนะการมุ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุด กลุ่มอาชีพที่ให้บริการและช่วยเหลือคนอื่น (Helping and service workers) มีสมรรถนะด้านการใช้อิทธิพล ผลกระทบและการมุ่งพัฒนานคนอื่นสูง กลุ่มบริหาร มีสมรรถนะด้านการใช้อิทธิพลและผลกระทบกับด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์สูง เป็นต้น ซึ่งในงานวิจัยของ Huang, Zhang, and Li (2022, pp. 17-18) ได้เสนอว่า บุคคลสำคัญในการศึกษานี้ จะเน้นที่ความสามารถในการทำงานร่วมกัน โดยการปฏิสัมพันธ์จำเป็นต้องสะท้อนถึงการแบ่งปันและการรวมความรู้ ทักษะ และความพยายามของแต่ละบุคคล

สำหรับความคิดเห็นต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก โดยอันดับแรกอยู่ในระดับมากที่สุด คือด้านความรักและมีความภาคภูมิใจในตำแหน่งหน้าที่ ส่วนอันดับสุดท้ายอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านการมอบหมายงานอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ความพึงพอใจเกิดจากอารมณ์ ความรู้สึก ทัศนคติของบุคลากรที่ได้รับการตอบสนองความต้องการจากสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ทำให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความรัก ความกระตือรือร้น ที่จะปฏิบัติงานด้วยความเต็มที่และเต็มใจอย่างมีความสุขในงาน ส่งผลให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ Stone (2005, p. 29) ที่อธิบายว่าความพึงพอใจเป็นทัศนคติ ความรู้สึกทางบวกของพนักงานที่มีต่อการปฏิบัติงาน สะท้อนภาพจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ค่าจ้าง เงินเดือน ความก้าวหน้าในอาชีพ สวัสดิการ เพื่อนร่วมงาน ภาวะผู้นำสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน เป็นต้น ซึ่งผลลัพธ์ในงานวิจัยของ Luque-Reca et al. (2022, p. 1) ชี้ให้เห็นว่า ผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบเป็นสื่อกลางในความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของการควบคุมอารมณ์ทั้งความพึงพอใจงานและทั้งชีวิต ความพึงพอใจในงานเป็นตัวกำหนดหลักของความพึงพอใจในชีวิต และความคิดเห็นต่อการบริหารค่าตอบแทนอยู่ในระดับปานกลาง โดยอันดับแรกที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือด้านค่าตอบแทนในลักษณะของงาน ส่วนอันดับสุดท้ายอยู่ในระดับปานกลางคือ ด้านค่าตอบแทนเป็นเงินทางอ้อม อาจเป็นเพราะว่าค่าตอบแทนเป็นการแลกเปลี่ยนกับการทำงานให้นายจ้าง สามารถจ่ายในรูปแบบที่เป็นตัวเงินหรือไม่ใช่ตัวเงินก็ได้ เช่น เงินเดือน ค่าจ้างรายชั่วโมง ค่าจ้างรายวัน เงินประจำตำแหน่ง สิทธิประโยชน์ด้านสวัสดิการ และการบริการต่าง ๆ ได้แก่ ค่าอาหาร ค่ายานพาหนะ ค่ารักษาพยาบาล เครื่องแบบพนักงาน ค่าเช่าบ้าน ประกันสังคม กองทุนเงินสำรองเลี้ยงชีพ การลาประเภทต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งในผลลัพธ์ของบทความบทวรรณกรรมของ Saputra and Mahaputra (2022, p. 762) คือ 1) ความพึงพอใจในงานมีผลกระทบต่อรูปแบบความเป็นผู้นำ 2) ความภาคภูมิใจของพนักงาน มีผลต่อรูปแบบความเป็นผู้นำ และ 3) ความมุ่งมั่นของพนักงานมีผลกระทบต่อรูปแบบความเป็นผู้นำ นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่น ๆ เช่น เงินเดือน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และวัฒนธรรมการทำงาน นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างจากงานวิจัยของ Solomon, Nikolaev, and Shepherd (2022, p. 1) ยังพบว่า แม้ว่าบุคคลที่มีการศึกษามากกว่าจะมีทรัพยากรในการทำงานมากขึ้น (รายได้ ความเป็นอิสระของงาน และความหลากหลายของงาน) พวกเขาก็มีแนวโน้มที่จะมีความต้องการมากขึ้น (ชั่วโมงการทำงาน ความกดดันในงาน ความเข้มข้นของงาน และความเร่งด่วนด้านเวลา) โดยเฉลี่ยแล้วความต้องการเหล่านี้ สัมพันธ์กับความเครียดในงานที่เพิ่มขึ้น และความพึงพอใจในงานที่ลดลง

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอีสานตอนใต้ ทุกตัวแปรมีข้อมูลแจกแจงแบบปกติ สามารถนำไปวิเคราะห์สมการโครงสร้างแบบจำลอง พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ Luque-Reca et al. (2022, p. 8) พบว่า ผลลัพธ์ในแบบจำลองมีความสัมพันธ์ระหว่างกันและการมีส่วนร่วมสามารถพิจารณาความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวทำนายความพึงพอใจในชีวิตของครู ดังนั้น แบบจำลองที่วิเคราะห์จึงมีความเหมาะสมและสามารถอธิบายร้อยละความแปรปรวนที่มีนัยสำคัญและความสุภาพทั้งในด้านความพึงพอใจในงานที่แท้จริงและความพึงพอใจในชีวิตครู และ Rojinnor et al. (2022, online) ได้เสนอว่าอิทธิพลของค่าตอบแทนและสภาพแวดล้อมในการทำงานต่อความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ควรปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของพนักงานโดยคำนึงถึงการเพิ่มขึ้นของค่าตอบแทน ซึ่งรวมถึงความเหมาะสมของค่าจ้างและเงินเดือน สิ่งจูงใจ สวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกด้วยผลการปฏิบัติงานของพนักงาน และสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีขึ้น ทั้งนี้ การบริหารค่าตอบแทนมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ประเด็นความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ส่วนประเด็นการบริหารค่าตอบแทนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานผ่านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อาจเป็นเพราะว่า หากพนักงานได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพออย่างเหมาะสมแล้วจะทำให้เกิดความพึงพอใจและส่งผลให้แสดงสมรรถนะในการปฏิบัติงานสูงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gunawan and Gunawan (2019, p. 144) พบว่า การบริหารค่าตอบแทนมีอิทธิพลทางบวกกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานโดยผ่านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และสมรรถนะในการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโดยผ่านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารทุกระดับในองค์กรผู้ให้บริการทางด้านสื่อสาร ส่วนสำหรับประเด็นการบริหารค่าตอบแทนไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bun and Huberts (2018, p. 1) พบว่า การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการจ่ายค่าตอบแทนไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ประสิทธิภาพในการทำงานลดลงเกิดจากการทำงานที่ลดลงของพนักงานเก่าและพนักงานที่มีสมรรถนะสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะต่อผู้เกี่ยวข้องในการบริหารค่าตอบแทนของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดเป็นนโยบายของมหาวิทยาลัย ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยควรมีการปรับปรุงระบบการจ่ายเงินประจำตำแหน่งให้ตรงกับข้าราชการ และเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
2. มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการสำหรับใช้ในการดำเนินการจ่ายเงินทุกประเภทให้กับพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา แต่จะต้องรักษาเสถียรภาพทางการเงินของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันและอนาคต
3. ควรกำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาสวัสดิการสำหรับพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้แทนเข้าร่วมพิจารณา เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาในการให้ข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการทุกประเภท
4. การให้ความสำคัญกับระบบการยกย่อง หรือการให้รางวัลกับพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาที่มีผลงานด้วยความยุติธรรม ปรับนโยบายและระบบการประเมิน ผลการปฏิบัติงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาให้มีความเหมาะสมกับภาระงานที่ต้องปฏิบัติและมีความยุติธรรม พร้อมกับเปิดโอกาสให้พนักงานในสถาบันอุดมศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการบริหารของมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะการทําวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารค่าตอบแทนของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย เพื่อให้เกิดภาพรวมของผลลัพธ์การบริหารค่าตอบแทนและนำมาปรับปรุงให้เป็นมาตรฐานการกำหนดค่าตอบแทนของมหาวิทยาลัยราชภัฏในระดับประเทศ
2. ควรศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างระหว่างช่วงอายุที่ส่งผลต่อการบริหารค่าตอบแทนของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการกำหนดนโยบายการบริหารค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับช่วงอายุของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาและนำมาปรับปรุงให้เป็นมาตรฐานการกำหนดค่าตอบแทนของมหาวิทยาลัยราชภัฏในระดับประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- Akpan, S. V., Ayayinka, A. I., & Obialor, D. C. (2022). Compensation Management and Employee Retention in Microfinance Banks in Akwa Ibom State. *Research Review*, 3(02), 656-667.
- Best, J. W. (1977). *Research in Education* (3rd ed.). New Jersey : Prentice Hall.
- Bun, M. J., & Huberts, L. C. (2018). The impact of higher fixed pay and lower bonuses on productivity. *Journal of Labor Research*, 39(1), 1-21.
- Buriram Rajabhat University. (2019). *Report on the performance according to the action plan. Fiscal Year 2019, Buriram Rajabhat University*. Buriram : Planning and Policy Division Office of the President Buriram Rajabhat University. (In Thai)
- Chaiyaphum Rajabhat University. (2019). *Annual Report 2019 Chaiyaphum Rajabhat University*. Chaiyaphum : Planning and Policy Division Office of the President Chaiyaphum Rajabhat University. (In Thai)
- Chakraborty, A., & Weale, S. (2016). *Universities accused of 'importing Sports Direct model' for lecturers' pay*. *The Guardian*, 16. Retrieved November 16, February 13 2022, from <https://www.theguardian.com/uk-news/2016/nov/16/universities-accused-of-importing-sports-direct-model-for-lecturers-pay>
- Cottrell, P. (2019). If universities cut lecturers' pensions, they should brace themselves for more strikes. *The Guardian*. Retrieved April 25, February 13 2022, from <https://www.theguardian.com/education/2019/apr/25/if-universities-cut-lecturers-pensions-they-should-brace-themselves-for-more-strikes>
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York : Harper Collins.
- French, W. (1964). *The Personnel Management Process: Human Resource Administration*. Boston : Houghton.
- Government Gazette. (2004). Rajabhat University Act, B.E. 2547. Volume 121, Special Section 23 Kor, pages 1-24. 14 June 2004. (In Thai)
- Gunawan, M. A., & Gunawan, H. (2019). Compensation, competence, organizational commitment and its effect on employee performance: Job satisfaction as intervening. *Journal of Applied Accounting and Taxation*, 4(2), 144-149.

- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Harlow : Pearson Education.
- Hassan, Z. (2022). Employee retention through effective human resource management practices in Maldives: Mediation effects of compensation and rewards system. *Journal of Entrepreneurship, Management and Innovation*, 18(2), 137-173.
- Huang, B., Zhang, J., & Li, X. (2022). Construction of Mega Individuals Competency Model in Business Environment: A Grounded Theory Approach. *Sustainability*, 14(15), 9248.
- Khiewrat, M., Silanoi, L., & Jindaprasert, K. (2020). Satisfaction of hotel staff in Muang District Ubon Ratchathani Province. *Journal of Humanities and Social Sciences Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 11(1), 188-201. (In Thai)
- Kline, R. B. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (3th ed). New York : The Guilford Press.
- KomChadLuekOnline. (2019). *It's time to unlock Salary disparity University people Column. Hunt for the truth. News coordinates by... Pakorn Phuengnet*. Retrieved December 4, 2019, from https://www.komchadluek.net/news/scoop/402613?fbclid=IwAR2yMEJERq7qDYyOHFBpP8qh3_x3FJZevjFuDXnHVfNH5B_7Ai84Ffrueqo (In Thai)
- Luque-Reca, O., García-Martínez, I., Pulido-Martos, M., Burguera, J. L., & Augusto-Landa, J. M. (2022). Teachers' life satisfaction: A structural equation model analyzing the role of trait emotion regulation, intrinsic job satisfaction and affect. *Teaching and Teacher Education*, 113, 103668.
- Mondy, R. W., & Noe, R. M. (2005). *Human Resource Management* (9th ed.). Upper Saddle River, N. J. : Prentice Hall.
- Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (2019). *Annual Report 2019 Nakhon Ratchasima Rajabhat University*. Nakhon Ratchasima : Policy and Planning Division Office of the President Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (In Thai)
- Ngoksilp, J. (2007). *Manual for the examination of educational institute administrators under OBEC Region A (2) to assess administrative competency*. Chaiphaphum : Chaiphaphum Rajabhat University. (In Thai)
- Nunnally, C. (1978). *Psychometric theory*. New York : McGraw-Hill Book.
- Nurlina, N. (2022). Examining Linkage Between Transactional Leadership, Organizational Culture, Commitment and Compensation on Work Satisfaction and Performance. *Golden Ratio of Human Resource Management*, 2(2), 108-122.
- Office of the Civil Service Commission. (2010). *A Guide to Determining Abilities, Skills, and Competencies for Positions*. Bangkok : Office of the Civil Service Commission. (In Thai)
- Pommapun, B. (2018). Techniques for data interpreting for using correlation and regression in research. *STOU Education Journal*, 11(1), 32-45. (In Thai)
- Rojikinnor, R., Gani, A. J. A., Saleh, C., & Amin, F. (2022). The Role of Compensation As a Determinant of Performance and Employee Work Satisfaction: A Study at The PT Bank Rakyat Indonesia (Persero) Tbk. *Journal of Economic and Administrative Sciences*. Retrieved February 13, 2022, from <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JEAS-06-2020-0103/full/pdf>

- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Saputra, F., & Mahaputra, M. R. (2022). Effect of job satisfaction, employee loyalty and employee commitment on leadership style (human resource literature study). *Dinasti International Journal of Management Science*, 3(4), 762-772.
- Senasu, K. (2017). *Strategic Compensation Management* (3rd ed.). Bangkok : National Institute of Development Administration Press. (In Thai)
- Silcharu, T. (2017). *Statistical Research and Analysis with SPSS and AMOS* (17th ed.). Bangkok : Business Ordinary Partnership R&D. (In Thai)
- Sisaket Rajabhat University. (2019). *Performance report personnel management year 2019, Sisaket Rajabhat University*. Sisaket : Personnel management Office of the President Sisaket Rajabhat University. (In Thai)
- Solomon, B. C., Nikolaev, B. N., & Shepherd, D. A. (2022). Does educational attainment promote job satisfaction? The bittersweet trade-offs between job resources, demands, and stress. *Journal of Applied Psychology*, 107(7), 1227.
- Spencer, M. L., & Spencer, M. S. (1993). *Competency at Work*. New York : John Wiley & Son.
- Stone, R. J. (2005). *Human Resource Management* (5th ed.). Milton, Qld : John Wiley & Sons Australia.
- Surin Rajabhat University. (2019). *Annual Report 2019, Surin Rajabhat University*. Surin : Policy and Planning Division Office of the President Surin Rajabhat University. (In Thai)
- Trisnawati, I., Erari, A., & Aisyah, S. (2022). Effects of Demographic Factors, Compensation, Job Satisfaction on Organizational Commitment (A Study on the Inspectorate Office of Merauke and Boven Digoel Regency). *Britain International of Humanities and Social Sciences (BioHS) Journal*, 4(2), 177-193. <https://doi.org/10.33258/biohs.v4i2.648>
- Ubon Ratchathani Rajabhat University. (2017). *Annual Report 2017 Ubon Ratchathani Rajabhat University*. Ubon Ratchathani : Policy and Planning Division Office of the President Ubon Ratchathani Rajabhat University. (In Thai)
- Wahyudi, I. P. A., Herlambang, T., & Martini, N. N. P. (2022). Effect of Application of Performance Assessment System Based on E-Performance and Competency on Work Achievement of Structural Employees Through Job Satisfaction as Intervening Variable (Study on Bondowoso Regency Government). *International Journal of Management Science and Information Technology*, 2(1), 1-11. <https://doi.org/10.35870/ijmsit.v2i1.451>
- Wanichthanom, R. (2007). *The competence of yesterday today and tomorrow in the new Civil Service Act*. Bangkok : Office of the Civil Service Commission. (In Thai)
- Weale, S. (2016). *UK university lecturers strike over pay. The Guardian*, 4 May. Retrieved April 21, 2017, from <https://www.theguardian.com/education/2016/may/25/uk-university-lecturers-strike-over-pay>

การพัฒนาแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วย

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2

A DEVELOPMENT OF A TEACHER TO PROMOTE IDEOLOGY ASSISTANT TEACHERS IN BASIC SCHOOLS UNDER KAMPHAENGPHET PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1 AND 2

อายุวัฒน์ ทองนวม^{1*}, ขวัญดาว แจ่มแจ้ง², รัชณี นิธาร³

Aryuwat Thongnorn^{1*}, Kwandao Chemchaeng², Rachanee Nitakorn³

^{1*} นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

จังหวัดกำแพงเพชร 62000 ประเทศไทย

^{1*} Doctoral Student, Doctor of Philosophy, Administration and Development Strategy, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet Province, 62000, Thailand

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 62000 ประเทศไทย

^{2,3} Assistant Professor Dr., Administration and Development Strategy, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet Province, 62000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*} Kroocomss@gmail.com

รับบทความ : 26 พฤษภาคม 2565 / ปรับแก้ไข : 15 กรกฎาคม 2565 / ตอรับบทความ : 11 สิงหาคม 2565

Received : 26 May 2022 / Revised : 15 July 2022 / Accepted : 11 August 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.76

ABSTRACT

Development of a teacher to promote the ideology of assistant teachers in basic schools under Kamphaengphet primary education service area offices 1 and 2 was aimed to 1) investigate the ideology of teachership, 2) to study the context of and problems in promoting the ideology of teachership, and 3) to develop and assess a model of the ideology of teachership. Total samples of 344 persons were drawn using Krejcie and Morgan's table and stratified randomization. Sixty-five key informants were selectively obtained from the purposive sampling method. Research tools were recording and analyzing documents, a structured questionnaire, a drafted model of the ideology of teachership, an auditing form, and an evaluation form that were endorsed by the supervisor. The questionnaire had a reliability of 0.97. Data were drawn from individual interviews, group discussions, workshops, and seminars. Data were analyzed using content analysis, percentage, mean, and standard deviation. Results showed that there were 5 aspects of the ideology of teachership with a full-time promotion process in accordance with the quality cycle. The first-priority problem is full-time and full-person. The model in promoting the ideology of teachership eventually had 5 principles and 1 condition of success, which were suitable, possible, and useful at the highest levels in all items.

Keywords : Teachership, An ideology of teachership, Assistant teacher

บทคัดย่อ

รูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอุดมการณ์ความเป็นครู 2) ศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครู 3) พัฒนารูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครู และประเมินรูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครู กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan รวม 344 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ส่วนการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง รวม 65 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกและวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ร่างรูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครู แบบตรวจสอบ และแบบประเมิน ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว สำหรับแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล การส่งไปรษณีย์ การจัดสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และใช้สถิติหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า อุดมการณ์ความเป็นครูมี 5 ด้าน โดยมีสภาพการส่งเสริม การดำเนินการด้านเต็มเวลาทั้งกระบวนการตามวงจรคุณภาพ สำหรับปัญหาที่สูงที่สุดอันดับแรกคือ ด้านเต็มเวลา และด้านเต็มคน ส่วนรูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูที่พัฒนาขึ้นมี 5 หลักการ 1 เงื่อนไขของความสำเร็จ ซึ่งมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ

คำสำคัญ : ความเป็นครู, อุดมการณ์ความเป็นครู, ครูผู้ช่วย

บทนำ

การขับเคลื่อนการทำงานตามนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการโดยน้อมนำพระราชบัญญัติการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ความว่า “การศึกษาต้องสร้างให้คนไทยมีคุณสมบัติ 4 ประการ คือ มีทัศนคติที่ดีและถูกต้อง มีพื้นฐานวิชาชีพที่มั่นคงเข้มแข็ง มีอาชีพ มีงานทำ และเป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย เป็นแนวทางการทำงานไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งดำเนินการขับเคลื่อนการศึกษาตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อตอบโจทย์ที่สำคัญ เพื่อผู้เรียน เพื่อคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อชุมชนและสังคม เพื่อครูและบุคลากรทางการศึกษา และเพื่อประชาชนทุกคน ท่ามกลางวิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในประเทศและความร่วมมือในเวทีนานาชาติผ่านกลไกการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการดำเนินงาน” (Ministry of Education, 2022, p. 6) ซึ่งการที่ครูจะปฏิบัติหน้าที่ของครูอย่างเต็มศักดิ์ศรีและเต็มความภาคภูมิใจได้นั้น ครูจำเป็นต้องมีหลักยึดเพื่อนำตนไปสู่สิ่งที่สูงสุดหรือเป็นอุดมคติของอาชีพนั้นก็คือการมีอุดมการณ์ครู (Office of the Basic Education Commission, 2019, p. 23) โดยที่คุณภาพการสอนของครูย่อมส่งผลดีต่อนักเรียนและเยาวชนของชาติดังคำกล่าวที่ว่า “คุณภาพของเด็กสะท้อนคุณภาพของครู” ครูมีอาชีพจึงควรและควรเป็นคือ ต้องเน้นคุณลักษณะพื้นฐานนั้นคือ ฉันทะ เมตตา และกัลยาณมิตร ซึ่งถือว่าเป็นคุณภาพพื้นฐานที่สำคัญของครูและพัฒนาการสอนของครูต้องเป็นภารกิจหลัก โดยเฉพาะการสอนอย่างมีคุณภาพคือ ครูมีอาชีพต้องมีคุณธรรมโน้มนำทำการสอนอย่างมีคุณภาพ มีภาพลักษณ์ที่ดี (PhraPhompiriya Thavaro (Malairak), 2021, p. 1) ดังนั้น ครูที่มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และผู้สร้างนวัตกรรมพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลง (Government Gazette, 2019, p. 19) ดังเช่นทุกประเทศที่คุณภาพการศึกษาสูงระดับโลกเลือกคนมีความสามารถมาฝึกอย่างดีทั้งในด้านสาระวิชา ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ความมีแรงบันดาลใจรักการเป็นครูและรักศิษย์ สำหรับออกไปทำหน้าที่ครูและให้การตอบแทนสูง (Futemwong et al., 2021, p. 57)

ครูแต่ละคนอาจจะมีอุดมการณ์เริ่มแรกแตกต่างกัน แต่คนที่มีความเป็นครูจะต้องดำรงรักษาอาชีพที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรีนี้ไว้ให้สมกับที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญโดยยึดหลักอุดมการณ์จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันเป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนและมาตรฐานวิชาชีพครูให้สอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2564-2565 โดยส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นของโลกในศตวรรษที่ 21 อย่างครบถ้วน เป็นคนดี มีวินัย มีความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง รวมถึงพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นครูยุคใหม่ มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ มีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดี มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีจิตวิญญาณความเป็นครู (The Secondary Educational Service Area Office Lamphun, 2022, pp. 3-4) ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพครูจึงต้องดำเนินการตั้งแต่การผลิต

การพัฒนาครูให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ มีตารางดูต คัดสรร ผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนา ศักยภาพและสมรรถนะครูครอบคลุมทั้งเงินเดือน สายอาชีพ การสนับสนุนสื่อการสอน และสร้างเครือข่ายพัฒนาครู ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนมาเป็นผู้สร้างครูรุ่นใหม่ อย่างเป็นระบบ และประเมินครูจากการวัดผลงานการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูตระหนักถึง ความสำคัญในอาชีพและหน้าที่ของตนโดยพัฒนาครูเป็นครูยุคใหม่ ปรับบทบาทจากครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ปรับวิธีสอนให้เด็กสามารถแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำกิจกรรมในชั้นเรียน กระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรม และสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน มีบทบาท เป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area District Office 1, 2020, pp. 55-56)

สภาพการณ์และแนวโน้มการจัดการศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร ปัจจุบันมีหน่วยงานทางการศึกษาครอบคลุม ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา มีสถานศึกษาให้บริการด้านการศึกษาครอบคลุมทั้งจังหวัด แต่มีผลการจัด การศึกษายังไม่เป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาโดยมีสภาพปัญหา เกี่ยวกับนโยบายเปลี่ยนแปลงบ่อย ขาดความต่อเนื่อง ทำให้การทำงานมีหลายขั้นตอนส่งผลให้การทำงานล่าช้า มีทรัพยากร ในการบริหารจัดการศึกษาไม่เพียงพอ บางแห่งขาดแคลนครูที่ตรงตามสาขาวิชา การจัดการเรียนการสอนของครูยังมุ่งสอน เพื่อสอบไม่มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับนักเรียน และพฤติกรรมของครูบางส่วนปฏิบัติ ไม่เป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียน (Kamphaeng Phet Provincial Education Office, 2020, pp. 22-23) เช่นเดียวกับการ เติบโตพร้อมและพัฒนาย่างเข้มแข็งตำแหน่งครูผู้ช่วยที่ผ่านมาพบว่าแต่ละสถานศึกษาปฏิบัติแตกต่างกัน ส่งผลให้ครูผู้ช่วยได้รับการเตรียมความพร้อมและพัฒนาย่างเข้มไม่เท่าเทียมกัน ครูผู้ช่วยบางคนมีโอกาสที่ดีได้รับ การเตรียมความพร้อมและพัฒนาย่างเข้ม แต่ยังมีอีกจำนวนไม่น้อยที่ขาดโอกาส ดังนั้นการเตรียมความพร้อม และเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และบุคลิกลักษณะของครูผู้ช่วยด้านการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นครูที่ดีด้วยการส่งเสริมให้ครูผู้ช่วยรู้จักตนเองและมีอุดมการณ์ความเป็นครู ปฏิบัติงาน และการปฏิบัติตนเหมาะสมกับการเป็นครูที่ดี มีคุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพ มีวินัยในตนเอง ประพฤติปฏิบัติตนตามวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้า ในวิชาชีพและสามารถนำกระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และพัฒนางานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Office of the Basic Education Commission, 2019, pp. 2-3) จึงทำให้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือและแนวทางในการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วย ที่จะเป็นครูในอนาคตให้เปี่ยมล้นไปด้วยอุดมการณ์ความเป็นครู ความรักศรัทธาในวิชาชีพครู มุ่งพัฒนานักเรียนที่จะเป็น อนาคตของชาติให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข แล้วเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อยู่ร่วมกับสังคมโลกได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2
2. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2

3. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2

4. เพื่อประเมินรูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2

ประโยชน์การวิจัย

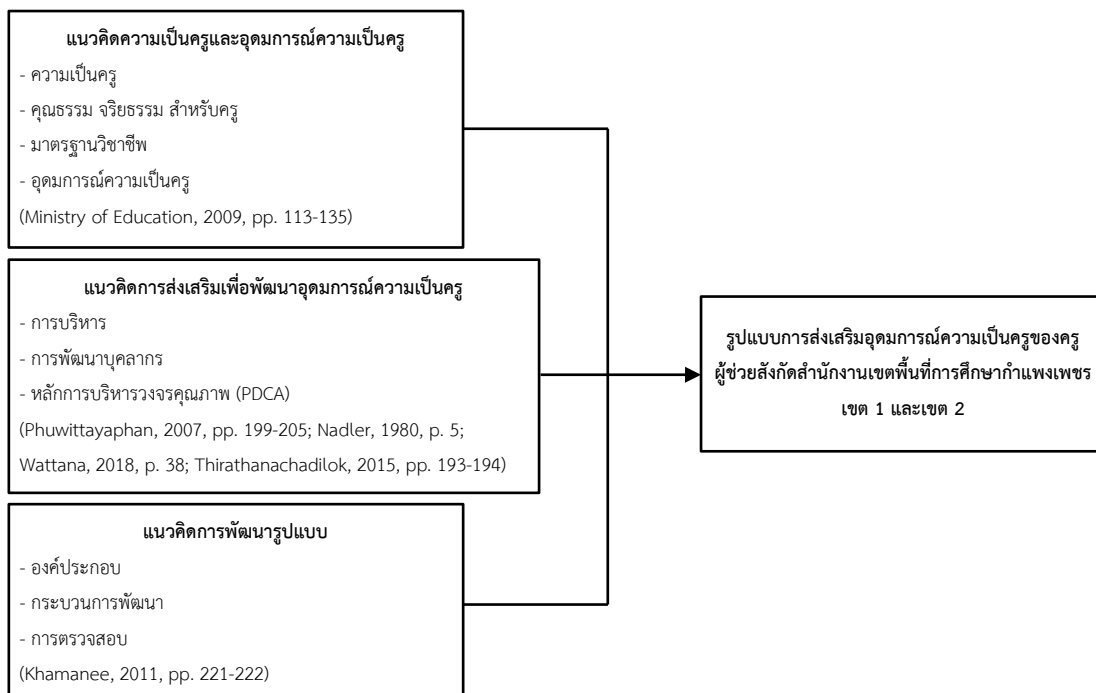
1. ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับอุดมการณ์ความเป็นครู และทราบถึงสภาพและปัญหาการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ที่สามารถสนับสนุนให้ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการส่งเสริมความเป็นครูของครูผู้ช่วยในสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ

2. รูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยในสถานศึกษา ที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การมีอุดมการณ์ครู มีหลักการที่จะยึดไว้ประจำใจทุกขณะที่ประกอบภารกิจของครู 5 ด้าน ประกอบด้วย เต็มใจ คือมีความรู้สมบูรณ์ 3 ประการ คือ ความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ความรู้เรื่องโลก และความรู้เรื่องธรรมชาติ เต็มใจ คือความมีใจเป็นครู ซึ่งการทำให้เต็มบริบูรณ์ต้องถึงพร้อมด้วยใจครูที่รักอาชีพและรักศิษย์ ใจสูงที่มีจิตใจตั้งงาม มองเห็นคุณค่าของมนุษยโลกและการคิดที่จะสร้างสรรค์ให้โลกมีแต่สิ่งที่ดีงาม เต็มเวลา คือการรับผิดชอบ การทุ่มเทเพื่อการสอน 3 ส่วน คือ งานสอน งานครู และงานนักเรียน เต็มคน คือการพัฒนาตนเองให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความบริบูรณ์ในความเป็นมนุษย์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และเต็มพลัง คือการทุ่มเทพลังสติปัญญาและความสามารถในการสอนโดยยึดหลักคุณธรรม 4 ประการ ได้แก่ 1) การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม 2) การรู้จักข่มใจตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจ ความดี 3) การอดทนอดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด และ 4) การรู้จักและวางความเชื่อ และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง (Ministry of Education, 2009, pp. 113-135) เป็นการส่งเสริมเพื่อพัฒนาอุดมการณ์ความเป็นครูตามหลักการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานรับผิดชอบร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอนโดยเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่ดีในการเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา (Wattana, 2018, p. 38) โดยใช้วิธีการพัฒนาบุคลากรด้วยการฝึกอบรม (Training) เป็นวิธีการที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงในสภาพการณ์จริง การศึกษา (Education) เน้นไปที่การให้คำปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางในการร่วมกันแก้ไขปัญหานั้น และการพัฒนา (Development) ด้วยการสอนงาน การหมุนเวียนงาน เพื่อช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรและส่วนงานภายในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผลการปฏิบัติงานและพัฒนาศักยภาพให้มีความก้าวหน้าสูงขึ้น และเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีในอนาคต (Phuwittayaphan, 2007, pp. 199-205; Nadler, 1980, p. 5) และหลักการบริหารวงจรคุณภาพของ Deming ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Plan : P) โดยการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การปฏิบัติตามแผน (Do : D) เป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ตามลำดับขั้นตอน การตรวจสอบและการปฏิบัติตามแผน (Check : C) เป็นการติดตามผลการดำเนินงานที่ลงมือปฏิบัติแล้วว่าเป็นไปตามมาตรฐานหรือวิธีการและขั้นตอนที่กำหนดไว้สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังที่ตั้งไว้ และการปรับปรุงแก้ไข (Act : A) เป็นการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

ตามข้อบกพร่องและหาแนวทางและขั้นตอนในการแก้ไข (Thirathanachadilok, 2015, pp. 193-194) และการพัฒนารูปแบบ โดยศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบเกี่ยวกับความเป็นมา ความสำคัญ ความหมาย วัตถุประสงค์ แนวคิดพื้นฐาน ยุทธศาสตร์ บริบทและตัวป้อน กระบวนการ ผลที่ควรจะได้รับ ประสิทธิผล ประสิทธิภาพ คุณภาพ และการนำไปใช้ (Khamanee, 2011, pp. 221-222) ดังนั้น จึงนำมาสู่การสังเคราะห์สรุปรูปแบบเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยกำหนดประชากรเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ปีการศึกษา 2564 รวม 3,289 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 308 คน และครูผู้สอน 2,981 คน (Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area District Office 1, 2021, unpagued; Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area District Office 2, 2021, unpagued) ดำเนินการวิจัยใน 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสาร (Documentary data) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกและการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับแนวคิดความเป็นครูและอุดมการณ์ความเป็นครูและแนวคิดการส่งเสริมเพื่อพัฒนาอุดมการณ์ความเป็นครู (ดังภาพ 1) ซึ่งผ่านการเห็นชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ด้วยการจัดกลุ่มคำ จำแนกหมวดหมู่กลุ่มคำ และทำการสัมภาษณ์ (Interview) กำหนดกลุ่มผู้สัมภาษณ์โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive selections) ตามเกณฑ์คุณสมบัติเป็นผู้จบการศึกษาระดับปริญญาเอก มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาครูและประสบการณ์บริหาร ไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือครูที่มีความรู้และประสบการณ์การทำงาน ไม่น้อยกว่า 20 ปี และมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ

จำนวน 9 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ในประเด็นเกี่ยวกับอุดมการณ์ความเป็นครู ซึ่งผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 มีดังนี้

กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610) ได้ผู้บริหารสถานศึกษา 31 คน และครูผู้สอน 313 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้เขตพื้นที่และอำเภอ เป็นตัวแบ่งชั้น และสุ่มตามสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม จำแนกข้อมูลและลักษณะของแบบสอบถาม เป็น 3 ตอน คือ 1) สถานภาพ เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple choices) 2) สภาพการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครู เป็นแบบเลือกตอบ และ 3) ปัญหาการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) กำหนดเกณฑ์การวัดระดับ 1 เท่ากับน้อยที่สุด ระดับ 2 เท่ากับน้อย ระดับ 3 เท่ากับปานกลาง ระดับ 4 เท่ากับมาก และระดับ 5 เท่ากับมากที่สุด (Likert, 1967, pp. 90-95) เสนอผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนาครูที่มีประสบการณ์การบริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี และประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 20 ปีและมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณาให้คะแนนและความเห็นเกี่ยวกับความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความชัดเจนของการใช้ภาษา นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Srisa-ard, 2017, p. 65) พบว่าข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 30 คน นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (1990, pp. 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามพร้อมแนวของเปล่า ติดแสตมป์ จ่าหน้าซองกลับถึงผู้วิจัยเพื่ออำนวยความสะดวกในการรับส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยได้รับคืนมาครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 344 ชุด นำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ข้อมูลสถานภาพและสภาพการส่งเสริมอุดมการณ์ของครู ด้วยการหาค่าแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ข้อมูลปัญหาการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครู ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean : M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) แปลผลระดับค่าเฉลี่ยโดยเปรียบเทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึงน้อยที่สุด 1.51-2.50 หมายถึงน้อย 2.51-3.50 หมายถึงปานกลาง 3.51-4.50 หมายถึงมาก และ 4.51-5.00 หมายถึงมากที่สุด (Srisa-ard, 2017, p. 103)

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 มีดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary data) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกและการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนารูปแบบ (ดังภาพ 1) ซึ่งผ่านการเห็นชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ด้วยการจัดกลุ่มคำจำแนกเป็นประเด็นสำคัญเพื่อกำหนดรูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2

2. การสนทนากลุ่ม กำหนดกลุ่มผู้สนทนากลุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive selections) จำนวน 9 คน ตามเกณฑ์คุณสมบัติเป็นผู้จบการศึกษาระดับปริญญาเอกโดยมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาครูและประสบการณ์บริหาร อย่างน้อยกว่า 10 ปี 1 คน เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ อย่างน้อย 5 ปี 2 คน ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์สอนอย่างน้อย 5 ปี 2 คน และครูผู้ช่วย 2 คน ใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ตามองค์ประกอบของรูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 ซึ่งได้รับความเห็นชอบ จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรม Google Meet ในการจัดการสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2565 เวลา 13.00-16.00 นาฬิกา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

3. การยกร่างรูปแบบ โดยกำหนดกลุ่มผู้ประชุมเชิงปฏิบัติการแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 13 คน ซึ่งเป็น ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ 4 คน ด้านการพัฒนาครู 3 คน การบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี 4 คน และครูที่มีความรู้และประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 20 ปี และมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการ ใช้โปรแกรม Google Meet ในการจัดการสนทนากลุ่ม การระดมสมอง และสรุปผลการยกร่างรูปแบบ การส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภอกำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2565 เวลา 13.00-16.00 นาฬิกา

4. การตรวจสอบรูปแบบ โดยกำหนดกลุ่มสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ 11 คน ที่มีคุณวุฒิปริญญาเอก ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ 4 คน ด้านการพัฒนาครูที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี 3 คน และเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์บริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี 4 คน โดยใช้แบบตรวจสอบความสอดคล้อง และเหมาะสมร่างรูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญผ่านโปรแกรม Google Meet ในวันเสาร์ที่ 2 เมษายน 2565 เวลา 13.00-16.00 นาฬิกา เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปร่างของรูปแบบด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นจากมติ การสัมมนาเชื่อมโยงกับความสอดคล้องและความเหมาะสมขององค์ประกอบ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอำเภอกำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 มีดังนี้

กำหนดกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินรูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภอกำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 แบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 23 คน ตามคุณสมบัติเป็นผู้จบการศึกษาระดับปริญญาเอกซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาครูหรือพัฒนารูปแบบ หรือเป็นผู้บริหารที่มีประสบการณ์การบริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี และครูที่มีความรู้และประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 20 ปี และมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ ใช้แบบสอบถามประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ด้วยการส่งและรับกลับคืน และใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (Mean : M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย (Mean) ระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึงน้อยที่สุด ระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึงน้อย ระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึงปานกลาง ระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึงมาก และระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึงมากที่สุด กำหนดให้ค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 3.51 (≥ 3.51) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.00 (≤ 1.00) แสดงว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ (Srisa-ard, 2017, p. 103)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 องค์ประกอบอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2

องค์ประกอบอุดมการณ์ความเป็นครู		
ด้าน	องค์ประกอบ	ประเด็นสำคัญ
1. ด้านเต็มรู้	1.1 ความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ	1) ความเป็นครู 2) ปรัชญาการศึกษา 3) ภาษาและวัฒนธรรม 4) จิตวิทยาสำหรับครู 5) หลักสูตร 6) การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 8) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 9) การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ 10) การประกันคุณภาพการศึกษา
	1.2 ความรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม	1) วินัยในตนเอง 2) วินัยและการรักษาวินัยของทางราชการ 3) คุณธรรม จริยธรรม สำหรับข้าราชการครู 4) บทบาทหน้าที่ของข้าราชการในฐานะเป็นพลเมืองที่ดี 5) ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผน หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติราชการ
2. ด้านเต็มใจ	2.1 ใจต่อวิชาชีพ	1) แสดงความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพ 2) รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ 3) ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพ ให้สาธารณชนรับรู้ 4) อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ 5) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริตตามกฎหมาย ระเบียบ และแบบแผนของทางราชการ 6) เลือกใช้หลักวิชา ที่ถูกต้อง สร้างสรรค์เทคนิค วิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพ 7) ใช้องค์ความรู้ หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์กร 8) เข้าร่วมกิจกรรมของวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์
	2.2 ใจต่อผู้บริการ	1) ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็มกำลังความสามารถและเสมอภาค 2) สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็กเยาวชน และผู้ด้อยโอกาส 3) ตั้งใจ เสียสละ และอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ศิษย์และผู้รับบริการได้รับการพัฒนาตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล 4) ส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย 5) ให้ศิษย์และผู้รับบริการ มีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ และเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม กับตนเอง 6) เสริมสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ศิษย์และผู้รับบริการ ด้วยการรับฟังความคิดเห็น ยกย่อง ชมเชย และให้กำลังใจอย่างกัลยาณมิตร
	2.3 ใจต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ	1) เสียสละ เอื้ออาทร และให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ 2) มีความรัก ความสามัคคี และร่วมใจกันผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา
3. ด้านเต็มเวลา	3.1 งานสอน	1) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน 2) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ 3) พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง 4) พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ 5) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
	3.2 งานครู	1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ 2) ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ 3) ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ 4) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบอุดมการณ์ความเป็นครู		
ด้าน	องค์ประกอบ	ประเด็นสำคัญ
	3.3 งานนักเรียน	1) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ 2) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน 3) สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์
4. ด้านเต็มคน	4.1 ประพฤติปฏิบัติตน	1) ประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี 2) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามประเพณีและวัฒนธรรมไทย 3) ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด
	4.2 พัฒนาตนเอง	1) ศึกษา หาความรู้ วางแผนพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และสะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ 2) ค้นคว้า แสวงหา และนำเทคนิคด้านวิชาชีพ ที่พัฒนาและก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับมาใช้แก่ศิษย์และผู้รับบริการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์
5. ด้านเต็มพลัง	5.1 สังคมและชุมชน	1) ยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยในการจัดการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม 3) เป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพัฒนาเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม
	5.2 การจัดการเรียนการสอน	1) ครูต้องใช้ความสามารถ อย่างเต็มที่ ทুমเทเพื่อการสอน เพื่อวิชาการ เพื่อผู้เรียน ครูต้องอุทิศตนอย่างเต็มที่ 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ผลศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 มีดังนี้

1. สภาพการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วย พบว่า การวางแผน (Plan) มีการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาครูผู้ช่วย ในด้านเต็มรู้ ให้มีความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ร้อยละ 76.70 และมีความรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ร้อยละ 81.10 ด้านเต็มใจ ให้มีใจต่อวิชาชีพ ร้อยละ 81.10 ให้มีใจต่อผู้รับบริการ ร้อยละ 79.40 และมีใจต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ร้อยละ 73.30 ด้านเต็มเวลา ในงานสอน ร้อยละ 88.70 งานครู ร้อยละ 89.00 และงานนักเรียน ร้อยละ 88.70 ด้านเต็มคน ในการประพฤติปฏิบัติตน ร้อยละ 70.99 และพัฒนาตนเอง ร้อยละ 77.00 และด้านเต็มพลัง ในสังคมและชุมชน ร้อยละ 75.60 และการจัดการเรียนการสอน ร้อยละ 69.50

การนำไปปฏิบัติ (Do) โดยมีการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาครูผู้ช่วย ในด้านเต็มรู้ ให้มีความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ร้อยละ 77.60 และมีความรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ร้อยละ 65.70 ด้านเต็มใจ ให้มีใจต่อวิชาชีพ ร้อยละ 82.00 ให้มีใจต่อผู้รับบริการ ร้อยละ 78.80 และมีใจต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ร้อยละ 80.50 ด้านเต็มเวลา ในงานสอน ร้อยละ 89.50 งานครู ร้อยละ 89.80 และงานนักเรียน ร้อยละ 89.50 ด้านเต็มคน ในการประพฤติปฏิบัติตนและพัฒนาตนเอง ร้อยละ 77.00 และด้านเต็มพลัง ในสังคมและชุมชน ร้อยละ 72.40 และการจัดการเรียนการสอน ร้อยละ 75.00

การประเมิน (Check) โดยมีการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาครูผู้ช่วย ในด้านเต็มรู้ ให้มีความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ร้อยละ 74.40 และมีความรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ร้อยละ 68.90 ด้านเต็มใจ ให้มีใจต่อวิชาชีพ ร้อยละ 85.50 ให้มีใจต่อผู้รับบริการ ร้อยละ 86.00 และมีใจต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ร้อยละ 83.70 ด้านเต็มเวลา ในงานสอน ร้อยละ 89.50 งานครู ร้อยละ 89.20 และงานนักเรียน ร้อยละ 87.20 ด้านเต็มคน ในการประพฤติปฏิบัติตน ร้อยละ 77.60 และพัฒนาตนเอง ร้อยละ 76.50 และด้านเต็มพลัง ในสังคมและชุมชน ร้อยละ 70.90 และการจัดการเรียนการสอน ร้อยละ 80.80

การนำผลไปปรับปรุงแก้ไข (Action) โดยมีการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาครูผู้ช่วย ในด้านเต็มใจ ให้มีความรู้ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ร้อยละ 83.10 และมีความรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ร้อยละ 65.10 ด้านเต็มใจ ให้มีใจต่อวิชาชีพ ร้อยละ 81.40 ให้มีใจต่อผู้รับบริการ ร้อยละ 83.40 และมีใจต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ร้อยละ 80.20 ด้านเต็มใจ ในงานสอน ร้อยละ 84.00 งานครู ร้อยละ 85.20 และงานนักเรียน ร้อยละ 85.80 ด้านเต็มใจ ในการประพฤติปฏิบัติตน ร้อยละ 72.40 และพัฒนาตนเอง ร้อยละ 73.00 และด้านเต็มใจ ในสังคมและชุมชน ร้อยละ 75.30 และการจัดการเรียน การสอน ร้อยละ 78.50

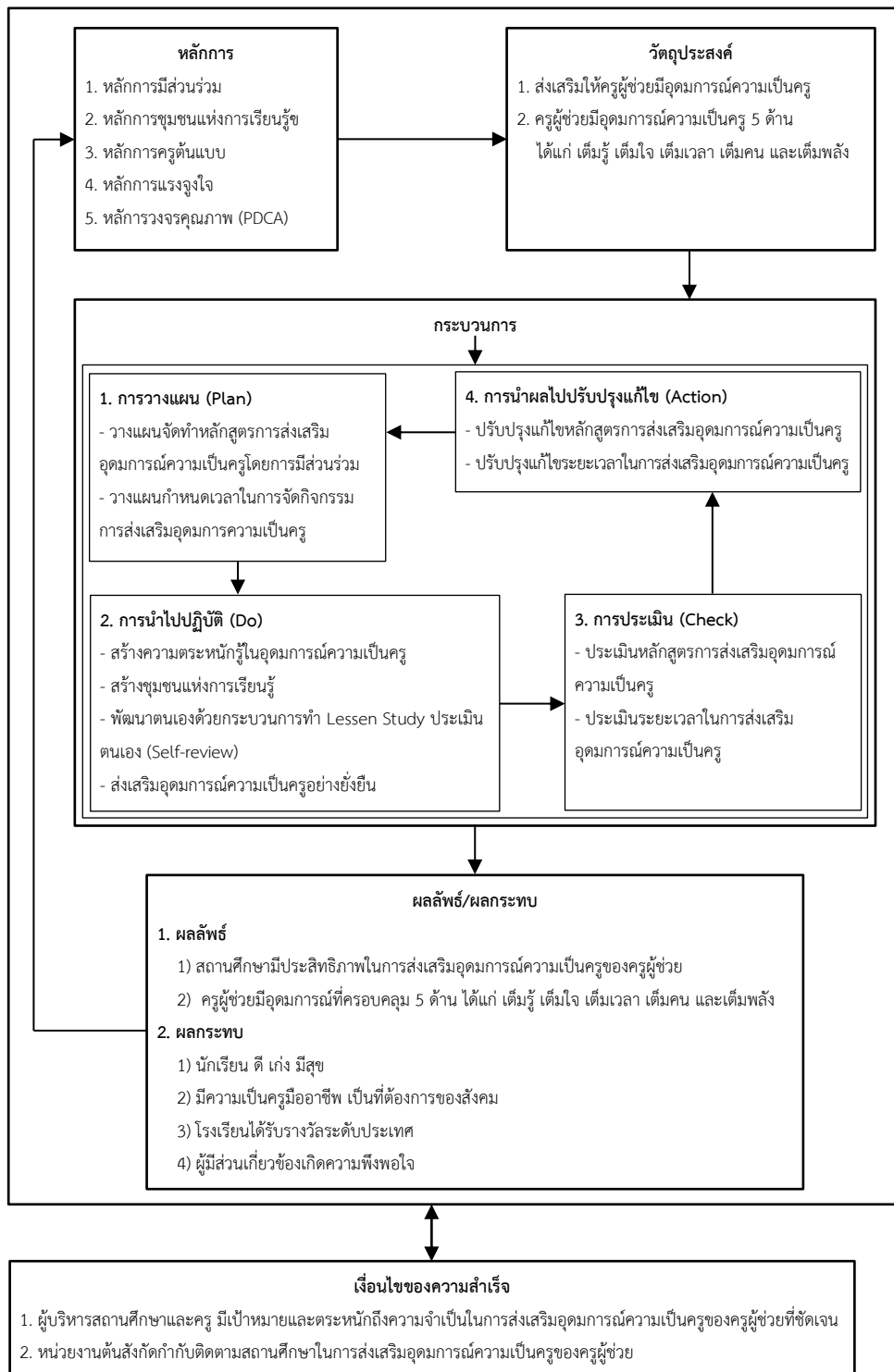
2. ปัญหาการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วย แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ปัญหาการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2

รายการ	M	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านเต็มใจ	4.01	0.32	มาก
ด้านเต็มใจ	4.03	0.40	มาก
ด้านเต็มเวลา	4.07	0.44	มาก
ด้านเต็มคน	4.07	0.43	มาก
ด้านเต็มพลัง	4.06	0.40	มาก
รวมเฉลี่ย	4.04	0.32	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ปัญหาการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (M=4.04) โดยด้านที่มีปัญหาสูงที่สุด อันดับแรกคือ ด้านเต็มเวลา และด้านเต็มคน (M=4.07) รองลงมาคือ ด้านเต็มพลัง (M=4.06) ด้านเต็มใจ (M=4.03) และอันดับสุดท้ายคือ ด้านเต็มใจ (M=4.01)

ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 แสดงภาพ 2

ภาพ 2 รูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2

ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 แสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ
องค์ประกอบที่ 1 หลักการ	4.77	0.44	มากที่สุด	4.72	0.50	มากที่สุด	4.80	0.39	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์	4.78	0.41	มากที่สุด	4.61	0.57	มากที่สุด	4.74	0.44	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ	4.73	0.47	มากที่สุด	4.67	0.54	มากที่สุด	4.75	0.43	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 4 ผลลัพธ์/ผลกระทบ	4.83	0.37	มากที่สุด	4.76	0.46	มากที่สุด	4.83	0.37	มากที่สุด
เงื่อนไขของความสำเร็จ	4.78	0.41	มากที่สุด	4.61	0.57	มากที่สุด	4.63	0.48	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.78	0.42	มากที่สุด	4.67	0.53	มากที่สุด	4.75	0.42	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า รูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ พิจารณาจำแนกเป็นรายการ พบว่า อันดับแรกคือ ความเหมาะสม (M=4.78) โดยมีองค์ประกอบที่ 4 ผลลัพธ์/ผลกระทบ อยู่ในระดับมากที่สุด (M=4.83) และความเป็นประโยชน์ (M=4.75) มีองค์ประกอบที่ 4 ผลลัพธ์/ผลกระทบ อยู่ในระดับมากที่สุด (M=4.83) รองลงมาคือ ความเป็นไปได้ (M=4.67) มีองค์ประกอบที่ 4 ผลลัพธ์/ผลกระทบ อยู่ในระดับมากที่สุด (M=4.83)

อภิปรายผล

การพัฒนาารูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ความเป็นครูที่สามารถนำไปกำหนดเป็นหลักการทางความคิดเพื่อใช้เป็นแนวทางให้ครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ได้เป็นผู้รอบรู้ทางวิชาการ มีคุณธรรม รับผิดชอบในหน้าที่ครู ครูทำแต่ความดี ยกย่องเชิดชูศักดิ์ศรี อุตสาหะพากเพียร เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ หนักแน่นอดทน และอดกลั้น สำนวณระวังความประพฤติปฏิบัติของตนเองให้อยู่ในระบบ แบบแผนที่ตั้งมารวมทั้งซื่อสัตย์ รักษาความจริงใจ วางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ประกอบด้วย เต็มรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ และความรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม เต็มใจต่อวิชาชีพ ต่อผู้บริการ และต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ เต็มเวลาในงานสอนงานครู และงานนักเรียน เต็มคนให้เป็นผู้มีความประพฤติปฏิบัติตนให้มีวิสัย จิตใจมั่นคง พัฒนาตนเอง และเต็มพลังโดยใช้ความสามารถในการทุ่มเทเพื่อการจัดการเรียนการสอน ทั้งกับผู้เรียน สังคมและชุมชน อย่างเต็มที่ ดังนั้นครูจึงเป็นผู้ที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ซึ่งการเป็นครูนั้นไม่ใช่ใครที่พอมีความรู้หรือทำทางน่าเชื่อถือก็จะมาเป็นครูได้ หากแต่ผู้ที่ประสงค์จะดำเนินอาชีพนี้ต้องฝึกฝนศึกษาจนเชี่ยวชาญ จนเป็นที่ยอมรับขององค์กรวิชาชีพ ทั้งนี้เพราะครูเป็นทั้งฐานะของบุคคลและวิชาชีพที่สังคมคาดหวังว่าจะต้องมีบทบาท ความสำคัญ หน้าที่ ความรับผิดชอบ คุณลักษณะ บุคลิกภาพ ค่านิยม จรรยาบรรณ และคุณธรรมที่เป็นแบบอย่างได้นั่นเอง (Yuenyao, 2019, p. 1) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Abacioglu, Fisscher, and Volman (2022, p. 1) แสดงให้เห็นว่าครูที่ได้รับการพัฒนาทางวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปีที่รับราชการ มีทัศนคติและความเชื่อเชิงบวกกับอุดมการณ์และแนวปฏิบัติพหุวัฒนธรรมมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับครูที่ไม่ได้รับการพัฒนาทางวิชาชีพ

สภาพการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่ามีการดำเนินการด้านเติมเวลาทั้งกระบวนการตามวงจรคุณภาพ (PDCA) คือ การวางแผน (P) และการนำไปปฏิบัติ (D) ในงานครู การประเมิน (C) ในงานสอน และการนำผลไปปรับปรุงแก้ไข (A) ในงานนักเรียน โดยด้านที่มีปัญหาสูงที่สุดอันดับแรกคือ ด้านเติมเวลาและด้านเติมคน ซึ่ง Melnyk and Denzler (1996, pp. 300-305) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญสำหรับผู้บริหาร (14 points for management) เป็นสิ่งที่ Deming เสนอแนะ ให้ผู้บริหารควรดำเนินการด้านการจัดการคุณภาพเพื่อเปลี่ยนแปลงองค์กร คือ ตั้งเป้าหมายในการปรับปรุงคุณภาพ การยอมรับปรัชญาหรือแนวคิดใหม่เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจขององค์กร การเลิกอาศัยการตรวจสอบคุณภาพ ในการบรรลุเป้าหมายด้านคุณภาพ การเลิกให้ความสำคัญกับการจัดซื้อวัตถุดิบจากองค์กรภายนอกหรือจากผู้ป้อนวัตถุดิบ การปรับปรุงกระบวนการผลิตและการบริการอย่างต่อเนื่อง การฝึกอบรมในระหว่างปฏิบัติงาน การยอมรับแนวคิดใหม่ ด้านการบังคับบัญชาและภาวะผู้นำ การขจัดความกลัวให้กับพนักงาน ทำลายอุปสรรคระหว่างแผนกและระหว่างบุคคล ยกเลิกการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้หรือการสร้างแรงจูงใจให้พนักงานร่วมมือหรือใส่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ยกเลิก มาตรฐานการทำงานและการกำหนดเป้าหมายเป็นตัวเลข ขจัดสิ่งที่ทำลายความภาคภูมิใจของพนักงาน จัดโปรแกรม การให้การศึกษาฝึกอบรมที่ดี และความผูกพันของผู้บริหารต่อการปรับปรุงคุณภาพและการเพิ่มผลผลิต สอดคล้อง กับงานวิจัยของ Emerick (2022, p. 2) ที่อธิบายว่า ผู้บริหารการศึกษาด้านอาชีพและเทคนิค ยึดมั่นในอุดมการณ์ และปลูกฝังสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ครอบคลุมความหลากหลายที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งอุดมการณ์นี้ส่งผลให้เกิด ความหลากหลายอย่างผิวเผิน ซึ่งไม่สามารถรับประกันได้ว่าครูจะเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษาด้านอาชีพและเทคนิคได้ อย่างเท่าเทียมกัน หรือครูมีระบบสนับสนุนที่เพียงพอสำหรับความสำเร็จทางวิชาการ

รูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 หลักการ 2 วัตถุประสงค์ 4 กระบวนการ 1 ผลลัพธ์/ ผลกระทบ และเงื่อนไขของความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ ดังนั้นจึงสามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวทาง ในการนำไปประยุกต์ใช้ส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนที่จะช่วยให้ครูผู้ช่วย เปี่ยมล้นไปด้วยอุดมการณ์ความเป็นครู มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู นำไปสู่การพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และดำรงอยู่ในสังคมโลกได้ด้วยการเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข ซึ่งในงานวิจัยของ Otaboeivch (2022, p. 99) อธิบายว่า การศึกษา จิตวิญญาณ และอุดมการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ดำเนินโดยสถาบันทางสังคม รวมถึงกระบวนการของระบบ การศึกษาเชิงอุดมการณ์ที่สำคัญในปัจจุบัน จำเป็นต้องดำเนินการป้องกันเชิงอุดมการณ์เพื่อพัฒนาความสามารถ ทางอุดมการณ์และอุดมการณ์ในนักเรียน และ Yun, Ravi, and Jumani (2022, online) ที่พบว่าจากการนำเทคนิค การศึกษาเชิงอุดมการณ์มาประยุกต์ใช้ดำเนินกิจกรรมการศึกษาและการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น การอธิบายรูปแบบ มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับให้เหมาะสมได้ อย่างไรก็ตาม ระบบการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันมีบริบท ที่มีการผสมทั้งแบบยุโรปและแบบสหรัฐอเมริกา ประกอบกับประเทศไทยมีประชากรมากกว่า 60 ล้านคน มีความหลากหลาย ของปัญหา และมีการกระจายของประชากรตามพื้นที่ชนบทและหนาแน่นในเมือง มีระดับเศรษฐกิจและค่าครองชีพ รายได้ของประชากรที่ ระบบการเมืองการปกครอง เชื้อชาติวัฒนธรรม และอื่น ๆ ที่แตกต่างกันมาก การนำแนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาของต่างประเทศมาใช้กับประเทศไทยจึงต้องมีความรอบคอบระมัดระวัง ต้องคิดค้นหาวิธีการ ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย ซึ่งสิ่งเดียวที่นักการศึกษาของไทย สถาบันการศึกษาของไทย ผู้กำหนดนโยบายการศึกษา ของไทย ควรจะดำเนินการยึดตาม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้สังคมมั่นใจว่าจะสามารถผลิตครูที่มีคุณภาพ เป็นผู้มีนิติธรรม ศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรมตามบริบทของสังคมไทย (Futemwong et al., 2021, p. 57)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

การนำองค์ประกอบและเงื่อนไขของความสำเร็จที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 และเขต 2 ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ และผลลัพธ์/ผลกระทบ นั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ สนับสนุนและส่งเสริมจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา รวมไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานไปอย่างประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับตัวชี้วัดความสำเร็จในการส่งเสริมอุดมการณ์ความเป็นครูของครูผู้ช่วยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 เพื่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม
2. ควรทำการศึกษาครุต้นแบบและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครุต้นแบบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- Abacioglu, C. S., Fisscher, A. H., & Volman, M. (2022). Professional development in multicultural education: What can we learn from the Australian context?. *Teaching and Teacher Education*, 114, 1-15. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103701>
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York : Harper Collins.
- Emerick, M. R. (2022). Diversity Ideology and School Leadership: Obscuring Inequities for Emergent Bilingual Students in Career and Technical Education. *ResearchGate*, 1-14. DOI: 10.1177/0013161X211052510
- Futemwong, N., Piyanonthasin, W., Prasonsuk, K., & Promsuwicha, S. (2021). Foreign teacher preparation context: The lesson is capable to apply to Thai education system. *The Journal of Pacific Institute of Management Science (Humanities and Social Sciences)*, 7(2), 46-57. (In Thai)
- Government Gazette. (2019). *Teachers Council Regulations on Professional Standards (No. 4) B. E. 2562*. Volum 136, special chapter 68 ng, page 18-20. 20 March 2019. (In Thai)
- Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area District Office 1. (2020). *Basic Education Development Plan 2018-2021, (2020-2022 review)*. Kamphaeng Phet : Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area District Office 1. (In Thai)
- Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area District Office 1. (2021). *Manpower rate of government teachers and educational personnel*. (Mimeographed) (In Thai)
- Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area District Office 2. (2021). *Manpower rate of government teachers and educational personnel*. (Mimeographed) (In Thai)
- Kamphaeng Phet Provincial Education Office. (2020). *Educational Development Plan (2020-2022), Kamphaeng Phet Province*. Kamphaeng Phet : Kamphaeng Phet Provincial Education Office. (In Thai)

- Khamanee, T. (2011). *Pedagogical Science : Knowledge for effective learning process management* (14th ed., additional edition). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). *Foundations of Behavioral Research*. New York : Halt, Rinehart and Winston.
- Melnyk, S. A., & Denzler, D. A. (1996). *Operations management: A value-driven approach*. Boston : Irwin/McGraw-Hill.
- Ministry of Education. (2009). *Civil Service Teacher Pracitce Manual*. Bangkok : Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. (In Thai)
- Ministry of Education. (2022). *A collection of important works of the Ministry of Education in the past 1 year (March 2021-2022)*. Bangkok : Ministry of Education. (In Thai)
- Nadler, L. (1980). *Corporate Human Resource Development*. New York : Van. Nostrand Reinhold.
- Office of the Basic Education Commission. (2019). *Manual of self-development through online system and operating meetings: Enhance the capacity of assistant teachers to become professional teachers*. Bangkok : Office of the Basic Education Commisionm, Ministry of Education. (In Thai)
- Otaboeivch, K. M. (2022). Legal Fundamentals of Developing Ideological and Ideological Competence in Students. *World Bulletin of Social Sciences (WBSS)*, 8, 96-100.
- PhraPhompiriya Thavaro (Malairak). (2022). Professional teachers and Thai education in the New Normal era. In *Report from the 7th National Academic Conference “ Buddhist Ways, Community Ways, Foundations of Lanna Social Bioviews in a New Way Society ”. February 28, 2021* (pp. 1-11). Lamphun : Lamphun Monastic College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (In Thai)
- Phuwittayaphan, A. (2007). *Strategies for Management and Development of Star Employees*. Bangkok : HR Center. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2017). *Preliminary research* (10th ed.). Bangkok : Suwiriyan. (In Thai)
- The Secondary Educational Service Area Office Lampang Lamphun. (2022). *Basic Education Development Plan 2020-2022 (2022 review)*. Lampang : The Secondary Educational Service Area Office Lampang Lamphun. (In Thai)
- Thirathanachadilok, T. (2015). *Total Quality Management*. Bangkok : Odeon Store. (In Thai)
- Wattana, A. (2018). *The Model of Administration for Excellence of Schools under the Provincial Administrative Organization*. Dissertation, Doctor of Education Program in Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University, Nakhon Sawan. (In Thai)
- Yuenyao, P. (2019). *Professional teacher in the 21st century*. Nakhon Pathom : Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University. (In Thai)
- Yun, G., Ravi, R. V., & Jumani, A. K. (2022). Analysis of the teaching quality on deep learning-based innovative ideological political education plathform. *Springer-Verlag GmbH Germany, part of Springer Nature 2022*. <https://doi.org/10.1007/s13748-021-00272-0>

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมืองภายหลังการเลือกตั้งท้องถิ่นในห้วงปี 2564:

กรณีศึกษา อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

CHANGES IN POLITICAL BEHAVIOR AFTER THE 2021 LOCAL GOVERNMENT ELECTIONS: A CASE OF PHUKIEO DISTRICT, CHAIYAPHUM PROVINCE

ธิดารัตน์ ขำทิพย์พาทย์^{1*}, ศิริศักดิ์ เหล่าจันทาม²

Thidarat Khathiphathee^{1*}, Sirisak Laochankham²

^{1*} นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002
ประเทศไทย

^{1*} Master Student, Master of Public Administration, College of Local Administration, Khonkaen University, Khonkaen Province, 40002, Thailand

^{2*} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002 ประเทศไทย

² Assistant Professor Dr., College of Local Administration, Khonkaen University, Khonkaen Province, 40002, Thailand
E-mail address (Corresponding author): ¹thidarat_kh@kkumail.com (Author): ²sirisaklao@kku.ac.th

รับบทความ : 28 เมษายน 2565 / ปรับแก้ไข : 29 มิถุนายน 2565 / ตอรับบทความ : 12 กรกฎาคม 2565

Received : 28 April 2022 / Revised : 29 June 2022 / Accepted : 12 July 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.77

ABSTRACT

This research aims to explain the changes in political behavior after the 2021 local government elections. The study focuses on two critical issues that include: the political behavior of citizens and the political behavior of local politicians. Each case can be described in two aspects-political awakening and political participation. For research site selection, a researcher purposefully selected five local governments (two subdistrict municipalities and three subdistrict administrative organizations in Phukieo district, Chaiyaphum province). The interview data were gathered from 27 key informants, after that used an interview form has been approved by advisor, they were divided into three groups: eligible voters, local politicians, and local government officials. A researcher recruited the participants by considering the local citizens who had experiences in political activities at the local level. Then, the interview data were analyzed using a thematic analysis process. The themes that emerged from data analysis help explain the patterns of the changes in the political behavior of local citizens and politicians. The results show that the political behavior of local citizens and politicians has noticeably changed after the 2021 local government elections, resulting in a greater level of political awakening and better political participation. In addition, findings indicate that vote buying has an insignificant effect on people's electoral decisions. Notably, people considered the candidates based on personal qualifications, past work in the area, and experience. Moreover, local politicians are energetic in improving their potential to gain public acceptance. The research also found that younger candidates are involved in local politics.

Keywords : Local politics, Election, Political behavior, Political awakening, Political participation

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งอธิบายการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมืองภายหลังการเลือกตั้งท้องถิ่นในห้วงปี 2564 ใน 2 ประเด็นสำคัญ คือ พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนและพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมือง โดยในแต่ละประเด็นได้อธิบายถึงลักษณะ การตื่นตัวทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทั้งสองกลุ่ม โดยศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด 5 แห่ง ประกอบด้วยระดับเทศบาลตำบล 2 แห่ง และระดับองค์การบริหารส่วนตำบล 3 แห่ง ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม ด้วยวิธีการเลือกแบบจำเพาะเจาะจง ประกอบด้วย ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง นักการเมืองท้องถิ่น และ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น รวมจำนวน 27 คน จากนั้น

ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลที่ได้นำมาจัดระเบียบข้อมูล สร้างรหัสข้อมูล เชื่อมโยงคำตอบที่สัมพันธ์กัน เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการ ค้นหาแก่นสาระซึ่งแก่นสาระที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้อธิบายลักษณะของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมือง ทั้งในส่วนของภาคประชาชนและนักการเมืองตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนและนักการเมืองหลังจากการเลือกตั้งท้องถิ่นในปี 2564 เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนโดยเฉพาะ เกิดการตื่นตัวทางการเมืองที่สูงขึ้นและส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มากขึ้นอีกด้วย นอกจากนั้นยังพบอีกว่า การซื้อสิทธิ์ขายเสียงไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนโดยส่วนใหญ่ และเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครของประชาชนจะเน้นพิจารณาจากคุณสมบัติส่วนบุคคลและผลงานที่ผ่านมาที่ได้ทำไว้ในพื้นที่ และที่สำคัญจะเห็นได้ชัดว่าพฤติกรรมของนักการเมืองมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ได้รับการยอมรับจากสาธารณะมากขึ้น และมีนักการเมืองคนรุ่นใหม่เข้ามาสู่การเมืองท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : การเมืองท้องถิ่น, การเลือกตั้ง, พฤติกรรมทางการเมือง, การตื่นตัวทางการเมือง, การมีส่วนร่วมทางการเมือง

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยนับว่าเริ่มขึ้นตั้งแต่ที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2476 ที่มีการระบุถึงราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งหมายถึงเทศบาลเป็นครั้งแรก ในระหว่างนั้นจนถึงปี พ.ศ. 2540 ก็ได้มีการจัดตั้งสภาจังหวัด สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (Natthapattanan, 2019, online) แต่ก็ถือว่าอำนาจส่วนใหญ่ยังเป็นของส่วนกลาง โดยที่ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นส่วนใหญ่ในช่วงแรกยังมาจากการแต่งตั้ง ทำให้ท้องถิ่นยังขาดอำนาจขาดอิสระ ซึ่งเมื่อปี พ.ศ. 2540 ได้มีการกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นจะต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง ภายหลังได้มีการประกาศใช้กฎหมายการเลือกตั้งท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2545 โดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับทุกประเภท และเมื่อปี พ.ศ. 2546 (Natthapattanan, 2019, online) นำไปสู่การประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับท้องถิ่นทั้งหมด 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พระราชบัญญัติเทศบาล และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำให้เกิดการเลือกตั้งท้องถิ่นทุกระดับทุกประเภททั้งประเทศเป็นครั้งแรก ต่อมาช่วงปี พ.ศ. 2557 ก็เกิดการรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ส่งผลให้การเลือกตั้งท้องถิ่นถูกระงับไปทำให้การปกครองส่วนท้องถิ่นไทยสะดุดและขาดความต่อเนื่องยาวนานหลายปี และได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นอีกครั้ง จนได้ออกประกาศใช้ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นฯ และพระราชบัญญัติจัดตั้งท้องถิ่น ทุกระดับ ในปี พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายฉบับปัจจุบัน (Natthapattanan, 2019, online)

จากความเป็นมาข้างต้นนั้น พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ซึ่งมีแก้ไขปรับเปลี่ยนข้อกำหนดหลายเรื่องด้วยกัน เช่น คุณสมบัติของผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งฯ การปรับเปลี่ยนขยายระยะเวลาการลงคะแนนจาก 08.00 น. ถึง 15.00 น. เป็น 08.00 น. ถึง 17.00 น. เพิ่มเติมเรื่องการหาเสียงทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากที่ต้องมีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ในเดือนมกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง มาเป็นต้องมีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งถือว่าเป็นการเพิ่มจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปด้วยนั้น เลือกตั้ง (Office of the Council of State, 2019, online) และในส่วนของพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2562 ก็มีการปรับเปลี่ยนเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งนายกเทศมนตรี คือจากอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปี มาเป็นอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี

ในวันเลือกตั้ง (Office of the Council of State, 2019, online) และที่สร้างกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมที่สุด น่าจะเป็นการแก้ไขเกี่ยวกับการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่มีการปรับเปลี่ยนเกี่ยวกับการลดจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่น (ส.อบต.) ลงจากเขตเลือกตั้งละ 2 คน เหลือแค่เขตเลือกตั้งละ 1 คน และกำหนดอีกว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จะต้องจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป พร้อมทั้งกำหนดชัดเจนเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่งของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระมิได้ (Office of the Council of State, 2019, online) จนเกิดปรากฏการณ์เป็นกระแส เกิดการวิเคราะห้ต่าง ๆ มากมายในสังคม

การเลือกตั้งท้องถิ่นมีการว่างเว้นมานาน ทั้งระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ระดับเทศบาล และระดับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่ว่างเว้นเป็นเวลาเกือบ 10 ปี ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนกฎหมายการเลือกตั้งท้องถิ่นไปหลายประเด็น รวมถึงปัจจุบันมีสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 (COVID-19) ที่ทำให้คนกลับมาอยู่ภูมิลำเนามากขึ้น จะสร้างการเปลี่ยนแปลงในการเลือกตั้งท้องถิ่นหรือไม่ การเลือกตั้งจะมีความเข้มข้นและคึกคักมากน้อยแค่ไหน กระแสของชนรุ่นใหม่หรือคนหน้าใหม่บางส่วนที่กลับมาอยู่ภูมิลำเนาจะสร้างการเปลี่ยนแปลงในการเมืองท้องถิ่นได้หรือไม่หรือฐานเสียงส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นกลุ่มคนมีอายุในพื้นที่และที่สำคัญจะลดการทุจริตคอรัปชั่น ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในการทำงานมากขึ้นหรือไม่ ถึงแม้ว่าการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เช่น ในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการเมืองระดับชาติในระดับต่ำ แต่ก็มีบ้างที่พรรคการเมืองระดับประเทศพยายามส่งตัวแทนของพรรคลงสมัครแข่งขันในระดับท้องถิ่น ที่เห็นชัดเจนเลยก็ว่าจะเป็นระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) (Thai PBS, 2021, online) นอกจากนี้ ก็พบว่าการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เมื่อปลายปี พ.ศ. 2563 ผลสรุปคือการเมืองเก่ายังคงรักษฐานเสียงไว้ได้อย่างเข้มแข็ง โดยจะเป็นในลักษณะที่เป็นฐานเสียงเดิม ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องของหัวคะแนน กลุ่มนักการเมืองบ้านใหญ่ที่สามารถเอาชนะกลุ่มการเมืองรุ่นใหม่ได้แบบขาดลอย ถึงแม้ว่าในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ ปีพ.ศ. 2562 กระแสการเมืองรุ่นใหม่จะได้รับความนิยมสามารถครองใจประชาชนได้เป็นจำนวนมากก็ตาม (Whongsajjachok, 2020, online) และประชาชนส่วนใหญ่ต้องการให้เกิดการเลือกตั้งท้องถิ่นในเร็ววัน โดยมีหลักเหตุผลว่า การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนและการเลือกตั้งท้องถิ่นจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การพัฒนาท้องถิ่นได้ดีขึ้น โดยที่ประชาชนพิจารณาเลือกผู้สมัครจากผลงานที่เคยผ่านมา รวมถึงนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งประชาชนไม่ได้ยึดติดกับการซื้อสิทธิ์ขายเสียงแบบที่เคยผ่านมา (Nacha & Kamnuasilpa, 2019, p. 546)

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในห้วงระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมามีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นในหลาย ๆ ด้าน เช่น ชูศักดิ์ คำลั่น และกฤษณ ไวสารวัจ (Khamlont & Vaisamyuat, 2020, pp. 388-389) พบว่าปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงมีอยู่ในพื้นที่ เนื่องจากสาเหตุว่ากฎหมายไม่มีความชัดเจนหรือเด็ดขาด มีการตั้งพรรคพวกเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวอยู่ และเมื่อไม่นานมานี้ สติธร ธนานิธิโชติ (Thananithichot, 2021, online) ได้มีการวิเคราะห์และอธิบายว่า จากการเลือกตั้งระดับเทศบาล ในเดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมามีผลปรากฏว่า กลุ่มผู้สมัครหน้าใหม่ก็ได้ที่นั่งผู้บริหารท้องถิ่นเพียงบางส่วนเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนที่นั่งทั้งประเทศยังถือว่าน้อยมาก ซึ่งทั้งนี้ก็ไม่มีการอธิบายในส่วนของ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในมิติของการตื่นตัวทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในมุมมองของประชาชนและนักการเมืองท้องถิ่น ดังนั้นทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นภายหลังการเลือกตั้งท้องถิ่น เมื่อมีการปฏิรูปแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่บ่อยครั้ง เพื่อเป็นบทสะท้อนให้เห็นว่า ในทางปฏิบัตินั้น การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับท้องถิ่นนั้นทำให้การพัฒนาของการเมืองท้องถิ่นและการพัฒนา

ท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาในพื้นที่อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เนื่องจากเป็นอำเภอขนาดใหญ่ มีประชากรประมาณหนึ่งแสนสองหมื่นคน มีแนวเขตติดต่อกับจังหวัดอื่นคือจังหวัดขอนแก่น อำเภอภูเขียวเป็นศูนย์รวมของหน่วยงานราชการทุกภาคส่วนและมีประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการปกครองระบบประชาธิปไตยของไทย เช่นมีการสร้างอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยอำเภอภูเขียวเมื่อปี พ.ศ. 2484 (The Issander, 2019, online) ซึ่งเลือกศึกษาองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ประชาชนมีความตื่นตัว คำนึงและมีความคาดหวังกับการเมืองสูง เป็นการเลือกตั้งที่ในภาพรวมนั้นคาดเดาได้ยาก เพราะมีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นเชิงจำนวนพื้นที่ ประชากร และฐานะรายได้ สร้างแรงกดดันให้กับผู้ที่จะเข้ามาทำงานเพื่อสร้างการพัฒนาท้องถิ่นพอสมควร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนและนักการเมือง โดยศึกษาใน 2 ประเด็น คือ การตื่นตัวทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ประโยชน์การวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งหวังว่างานวิจัยนี้จะช่วยสะท้อนให้ทราบถึงพฤติกรรมทางการเมืองภาคพลเมืองในระดับท้องถิ่น ทั้งในภาคการเมืองและภาคประชาชน ซึ่งลักษณะพฤติกรรมที่พบจะเป็นตัวบ่งบอกถึงพัฒนาการของประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นของไทยภายหลังจากประเทศไทยได้มีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น และที่สำคัญจะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการตื่นตัวของประชาชนภายหลังจากที่ว่างเว้นจากการเลือกตั้งมาเป็นเวลานาน

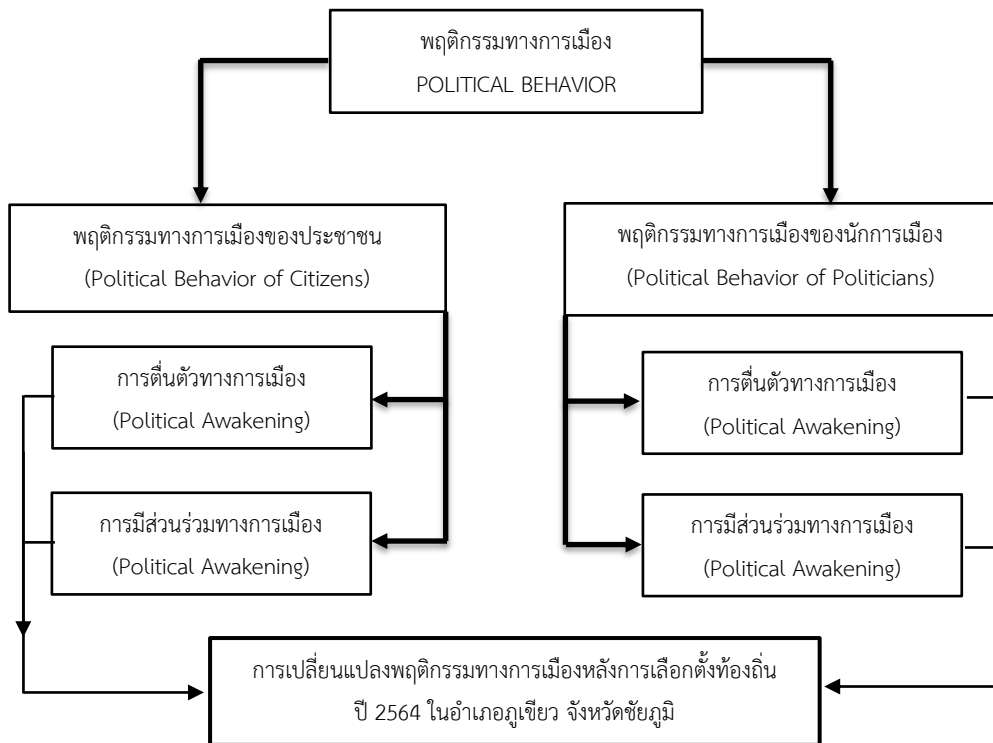
คำถามการวิจัย

การเมืองท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร หลังการเลือกตั้งท้องถิ่นในระดับเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สืบค้นงานวิจัยในช่วงไม่เกิน 5 ปีย้อนหลัง เกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นและพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งก็ได้ข้อสังเกตว่าปัญหาการทุจริต การเลือกตั้งท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงมีอยู่ เนื่องจากสาเหตุว่ากฎหมายไม่มีความชัดเจนหรือเด็ดขาด มีการตั้งพรรคพวกเพื่อผลประโยชน์ (Khamlont & Vaisamyuat, 2020, p. 388) แต่ก็มีงานวิจัยอีกหลายงานวิจัยที่ค้นพบว่า ประชาชนมีมุมมองว่าการเลือกตั้งท้องถิ่นจะทำให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้าและพัฒนาประเทศให้เดินต่อไป (Phansak et al., 2020, pp. 389-390) และประชาชนต้องการให้เกิดการเลือกตั้งในเร็ววัน โดยที่ประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการซื้อสิทธิ์ขายเสียงเหมือนที่เคยผ่านมา (Nacha & Kamnuasilpa, 2019, pp. 546-547) ซึ่งการเลือกตั้งกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองระดับท้องถิ่นในช่วงทศวรรษที่ 21 ได้เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด ในปัจจุบันนักการเมืองพรรคการเมืองได้ลงแข่งขันในการเมืองระดับท้องถิ่นมากขึ้นไม่ใช่เฉพาะคนในท้องถิ่นหรือญาติพี่น้องกันแล้ว และประชาชนจะตัดสินใจเลือกใครก็ขึ้นอยู่กับว่าเขาเป็นนโยบายอะไรมีวิสัยทัศน์แบบไหน ซึ่งจากการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งล่าสุดจะเห็นว่าผู้สมัครนั้นมีความหลากหลายและมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้การเลือกตั้งท้องถิ่นมีการแข่งขันที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นด้วย (Siripanya, 2021, p.152) ทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นภายหลังการเลือกตั้งท้องถิ่น เมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นนั้นได้ถูกขับเคลื่อนมายาวนาน และการเมืองท้องถิ่นในภาพรวมนั้นเป็นสิ่งคาดเดาได้ยาก แต่กลับเป็นสิ่งที่อยู่กับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน

เป็นสิ่งที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด และยังเป็นสิ่งที่สร้างแรงกดดันให้กับผู้ที่เข้ามาในฐานะเป็นผู้บริหารและรับแก้ไข ปัญหาในพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งได้มีการรอบการวิจัยเพื่อมุ่งอธิบายในสองประเด็นหลักคือ 1) พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน และ 2) พฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งแต่ละประเด็นหลัก แบ่งเป็น 2 ประเด็นย่อยคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งได้แสดงกรอบการวิจัยดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยวิเคราะห์ข้อมูลจาก 2 ส่วน คือ ข้อมูลปฐมภูมิได้จากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 3 กลุ่ม ได้แก่ ประชาชน นักการเมืองท้องถิ่น และข้าราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ และข้อมูลทุติภูมิได้จากสถิติการเลือกตั้งท้องถิ่นจากพื้นที่ศึกษา

ขอบเขตพื้นที่การวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 แห่ง ประกอบด้วยระดับเทศบาลตำบล 2 แห่ง (ทต.) และระดับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 3 แห่ง โดยใช้งบประมาณการรายจ่าย จากการจัดสรรอุดหนุนและการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักเกณฑ์ การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา ตามข้อมูลข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 ที่บันทึกผ่านระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS : Electronic local administrative accounting system) ของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทั้งหมด 5 แห่ง แสดงรายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 สรุปรายจ่ายประมาณการปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) พื้นที่ศึกษา

ระดับ	อปท.	รายรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ล้านบาท)	การจัดลำดับรายรับ
อบต.	อบต.บ้านเพชร	25.5	น้อยที่สุด
อบต.	อบต.บ้านดอน	42.7	ใกล้เคียงค่าเฉลี่ย
อบต.	อบต.ผักปัง	80.0	มากที่สุด
เทศบาลตำบล	ทต.บ้านเพชรภูเขียว	65.0	น้อยที่สุด
เทศบาลตำบล	ทต.บ้านแก้ง	90.2	มากที่สุด

ที่มา : Banphet Subdistrict Administrative Organization, 2021, p. 4; Bandon Subdistrict Administrative Organization, 2021, p. 5; Pakpang Subdistrict Administrative Organization, 2021, p. 5; Bankaeng Subdistrict Municipality, 2021, p. 5; Banphet Phukieo Subdistrict Municipality, 2021, p. 6.

จากตาราง 1 พบว่าในพื้นที่ระดับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีการประมาณการงบประมาณรายรับรายจ่ายจากน้อยที่สุดไปถึงมากที่สุด ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน และองค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง ตามลำดับ และในพื้นที่ระดับเทศบาลตำบล มีการประมาณการงบประมาณรายรับรายจ่ายจากน้อยที่สุดไปถึงมากที่สุด ได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านเพชรภูเขียว และเทศบาลตำบลบ้านแก้ง ตามลำดับ

การกำหนดกลุ่มประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรผู้ให้ข้อมูลหลักของงานวิจัยนี้ มีจำนวนทั้งหมด 27 คน จาก 5 พื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย 3 กลุ่มหลักได้แก่กลุ่มที่ 1 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยมีการคัดเลือกจากผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หรือบุคคลที่มีประสบการณ์มีบทบาทในสังคม พื้นที่ละ 3 คน รวมเป็น 15 คน กลุ่มที่ 2 นักการเมืองท้องถิ่น คัดเลือกโดยกำหนดเป็นตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลตัวแทนฝ่ายบริหาร รวม 2 คน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลตัวแทนฝ่ายสภาท้องถิ่น รวม 2 คน และผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาตำบล รวม 3 คน และรวมทั้งสิ้นเป็น 7 คน และกลุ่มที่ 3 ข้าราชการท้องถิ่น ในตำแหน่งปลัดเทศบาลหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหัวหน้าสำนักงานปลัดฯ โดยจะต้องมีประสบการณ์ทำงานในพื้นที่อย่างน้อย 1 ปี พื้นที่ละ 1 คน รวมเป็น 5 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างคำถามการสัมภาษณ์โดยยึดหลักตามวัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งส่งผลให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบก่อนลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นรายบุคคลเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ลักษณะการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ใน 2 ประเด็น คือ การตื่นตัวทางเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งได้รับการพิจารณาและเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับข้อมูลปฐมภูมิผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล ระหว่างการสัมภาษณ์ใช้วิธีจดบันทึกพร้อมทั้งการบันทึกเสียง และก่อนบันทึกเสียงได้แจ้งเพื่อขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ก่อนทุกครั้ง และสำหรับข้อมูลทุติยภูมิเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ผลการเลือกตั้งในพื้นที่ศึกษา โดยใช้วิธีติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอข้อมูลและการสืบค้นออนไลน์

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการค้นหาแก่นสาระที่ช่วยอธิบายตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการจัดระเบียบข้อมูลและสร้างรหัสข้อมูล เชื่อมโยงคำตอบที่สัมพันธ์กันนำมาวิเคราะห์และสรุปผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนและนักการเมือง โดยศึกษาใน 2 ประเด็น คือ การตื่นตัวทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน

1. การตื่นตัวทางการเมือง โดยสภาพการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ที่ศึกษาพบว่า ภายหลังจากที่มีข่าวการเลือกตั้งท้องถิ่นถูกปล่อยออกมา ประชาชนค่อนข้างมีความตื่นตัวและเกิดบรรยากาศการเมืองที่คึกคักขึ้น เช่น มีการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นตามชุมชนหมู่บ้านผ่านการสนทนากลุ่ม สื่อวิทยุ และในสื่อสังคมออนไลน์ อย่างแพร่หลาย โดยมีการพูดคุยสนทนาหลายประเด็น เช่น ตัวเต็งผู้ที่จะลงสมัครว่าใครจะลงสมัครแข่งขันกันบ้าง พรรคการเมืองที่มาอยู่เบื้องหลัง คุณสมบัติของผู้สมัครที่ได้กำหนดออกมาใหม่ การลดจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นและอีกในหลาย ๆ ประเด็นที่ประชาชนมีพูดคุยสนทนากัน จึงสามารถตีความได้ว่าประชาชนค่อนข้างมีความตื่นตัวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นอย่างดีสืบเนื่องจากประเด็นสำคัญคือการเลือกตั้งท้องถิ่นว่างเว้นมานานเป็นเวลากว่า 10 ปี ทำให้ประชาชนต้องการให้เกิดการเลือกตั้งทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ซึ่งจากข้อมูลการออกมาใช้สิทธิ์ของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในพื้นที่ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดชัยภูมิ ที่ผ่านมามีประมาณเฉลี่ยร้อยละ 72 ของผู้มีสิทธิ์ทั้งหมด (Department of Local Administration, 2021, online) เป็นประเด็นสำคัญที่ยืนยันได้ว่าประชาชน มีความตื่นตัวต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นอย่างดี ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้กล่าวในประเด็นนี้ว่า

“...ก็คิดว่าเปลี่ยนไปครับ ก็ในทางที่ดีครับ รู้สึกว่ากระตือรือร้นมากขึ้นครับ แบบว่าการเมืองที่ว่าจะเราได้สมาชิกเนี่ยแหละครับ ที่จะมาทำงานหรือว่าท่านนายกได้มาเป็นตัวแทนและได้งบประมาณมาให้เนี่ยแหละครับ ชาวบ้านก็กระตือรือร้นครับ...” (Eligible Voter, Interview, 7 December, 2021)

“...จากมุมมองของผมนะครับจากการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งล่าสุดคือวันที่ 28 พฤศจิกายน 2564 ที่ผ่านมา ผมมองว่าเป็นการเมืองที่มีความเข้มข้นและดีมาก เพราะว่าประชาชนมองเห็นความสำคัญในการเลือกตั้งในครั้งนี้มาก อาจจะเพราะว่ายาวนาน 8 ปี 9 ปี...” (Local Politician, Interview, 8 December, 2021)

สืบเนื่องจากการเลือกตั้งท้องถิ่นได้ถูกว่างเว้นมานานดังที่กล่าวไว้ในข้างต้นนั้น ซึ่งส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคงผู้บริหารท้องถิ่นและสภาท้องถิ่นชุดเดิมถูกแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอย่างต่อเนื่องยาวนาน 8 ถึง 9 ปี จากที่มีวาระคราวละ 4 ปี กระบวนการทำงานการบริหารท้องถิ่นก็อาจจะเป็นวิธีเดิม สิ่งเดิม ๆ ซึ่งประชาชนอาจมองว่าปัญหาในพื้นที่บางอย่างอาจจะไม่ได้ถูกแก้ไขในตรงตามความต้องการของประชาชน จนอาจจะเห็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงในการเมือง อยากเปลี่ยนคนใหม่อยากเห็นการบริหารแบบใหม่และอยากเห็นผลงานใหม่ ๆ ซึ่งก็เห็นได้ว่า จากข้อมูลสถิติผลการเลือกตั้ง อบต. ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2564

ที่ผ่านมาผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทั้งหมด 9 แห่ง พบว่ามี 2 แห่ง ที่ได้ทีมบริหารชุดเดิม และอีก 7 แห่ง ได้ทีมบริหารชุดใหม่ทั้งหมด และผลการเลือกตั้งเทศบาลทั้งหมด 4 แห่ง เมื่อเดือนมีนาคม 2564 ที่ผ่านมา ผลการเลือกตั้งได้นายกเทศมนตรีคนใหม่ 3 แห่ง คนเดิม 1 แห่ง อย่างไรก็ตาม ในเรื่องการตัดสินใจของประชาชนว่าจะเลือกผู้สมัครคนใดนั้น พบว่าประชาชนก็มีเกณฑ์การตัดสินใจเลือกผู้สมัครด้วยปัจจัยหลายด้านด้วยกัน เช่น การพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้สมัครความรู้ความสามารถเฉพาะตัวของผู้สมัคร การลงพื้นที่หาเสียงเรียกคะแนน การนำเสนอนโยบายที่น่าสนใจและมองเห็นเป็นรูปธรรม มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ไปในทิศทางเดียวกันและรวมถึงคุณสมบัติที่เคยสร้างไว้ในพื้นที่ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า ยังมีประชาชนบางกลุ่มที่เลือกคนในเครือญาติตนเอง หรือจากความสัมพันธ์ส่วนตัว เช่น พ่อแม่ พี่น้อง ลูกหลาน กลุ่มเครือญาติ กลุ่มเพื่อนฝูง เป็นต้น โดยไม่ได้พิจารณาจากหลักเกณฑ์ใด ๆ นอกจากการช่วยเหลือ เอื้อประโยชน์สนับสนุนกัน แต่อย่างไรก็ตาม ในเรื่องการซื้อเสียงขายเสียงในพื้นที่นั้นพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มองว่าการจ่ายเงินซื้อสิทธิ์ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร การจ่ายเงินไม่ได้การันตีว่าคนนั้นจะเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งเสมอไป เพราะผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมีเกณฑ์การพิจารณาเลือกโดยจะเลือกคนที่อยู่ในใจตนเองมากกว่า แต่ก็มีคนส่วนน้อยเท่านั้นที่จะเลือกตามการจ่ายเงิน ดังที่ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้กล่าวในประเด็นนี้ว่า

“...การเลือกตั้งล่าสุดเนี่ย เราเว้นมาเป็น 8 ปี 10 ปี เนาะ พอมีการเลือกตั้งครั้งล่าสุดคือเทศบาลแล้วมา อบต. ถึงจะไปกรุงเทพมหานครเนาะ ก็เห็นการเปลี่ยนแปลงจากการลงพื้นที่ ลงหาเสียง ส่วนมากจะเป็นคนใหม่ ซึ่งเปรียบเทียบให้เห็นได้ว่า พี่น้องประชาชนต้องการความใหม่ ๆ มันก็จะย้อนกลับไปที่ว่า คนรุ่นใหม่เป็นยังไง จะเป็นคนใหม่ส่วนใหญ่เนาะ จากผลการเลือกตั้ง 80-90 % เพราะฉะนั้นประชาชนมีความคิดที่ต้องการความใหม่ คือคนเก่าอาจจะมั่งมีทั้งคำทั้งชาว แต่ใหม่จะคาดหวังกับคนใหม่สูง...” (Local Politician, Interview, 7 December, 2021)

“...ก็คือเปลี่ยนไปในลักษณะที่เลือกคนที่มีความรู้ความสามารถรับมากกว่าเงินครับ เรื่องเงินก็มีบางส่วนครับแต่ว่าเรื่องที่คนมีความรู้ความสามารถก็จะมาก่อนส่วนหนึ่งครับ...” (Eligible Voter, Interview, 7 December, 2021)

“...เดี๋ยวนี้เงินซื้อไม่ได้แล้วนะครับ จากที่ผมเห็นนะ บางทีถ้าไม่ได้ใจประชาชนหรือความรู้ความสามารถไม่ถึง เขาก็ไม่เอาจริง ๆ นะครับ...” (Municipal Clerk, Interview, 9 December, 2021)

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ถึงแม้ว่าการเมืองท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยนั้น ได้เกิดขึ้นมายาวนาน แต่ค่อนข้างจะปรากฏชัดเจนภายหลัง ปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นผลพวงของการปฏิรูปการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จนเป็นจุดกำเนิดของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ปี พ.ศ. 2540 การเปิดโอกาสเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การสร้างการเรียนรู้จากสถาบันพื้นฐาน เช่น ครอบครัว สถานศึกษา จะช่วยกล่อมเกล้าทำให้ประชาชนได้รู้จักประชาธิปไตยมากขึ้น ยิ่งการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองมากเท่าไรก็แสดงถึงการพัฒนาการเมืองของประชาธิปไตยมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันถือว่าประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจการเมืองมากขึ้นจากแต่ก่อนมาก ซึ่งจะเห็นได้จากหลายกิจกรรม เช่น การรับฟังการปราศรัยหาเสียง การร่วมรณรงค์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การพูดคุยในกลุ่มสนทนาเรื่องการเมือง เรื่องผู้นำท้องถิ่นผู้นำชุมชน การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านช่องทางออนไลน์ และที่สำคัญคือประชาชนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตัวเองที่จะต้องไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งมากขึ้น ซึ่งการศึกษานี้พบว่าประชาชนได้มีส่วนร่วม

ทางการเมืองโดยมีส่วนร่วมทางอ้อมคือให้ความสนใจกับการออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั้งกลุ่มคนมีอายุและคนรุ่นใหม่ และข้อมูลประชาชนที่ออกมาใช้สิทธิ์เลือกตั้งก็มีเปอร์เซ็นต์เพิ่มขึ้นตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ซึ่งตามที่ได้ให้ข้อมูลหลัก ได้กล่าวในประเด็นนี้ว่า

“...ถือว่าเปลี่ยนแปลงเยอะเลยนะ ทั้งกฎหมายการเลือกตั้งที่ประชาชน เค้าเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นและการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการเลือกตั้งองค์การบริหาร ส่วนตำบลเพราะถือว่ามีความใกล้ชิดกับประชาชนและท้องถิ่นใกล้ชิดเป็นอย่างมาก ทำให้ประชาชนตื่นตัวการออกมาใช้สิทธิ์ทางการเมือง...” (Chief of the Office of the Subdistrict Administrative Organization, Interview, 8 November, 2021)

“...ครับก็มีการเปลี่ยนแปลงครับ เพราะว่ามันนานครับที่ไม่ได้มีการเลือกตั้ง กี่ 7-8 ปีเนาะ ครั้งที่แล้วก็เป็นเลือก สส. แล้วก็มาเป็น อบจ. แล้วก็มาเป็นท้องถิ่น ระดับตำบลครับ แล้วกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่มีการตื่นตัว ในการที่จะสามารถออกสิทธิ ออกเสียงเป็นของตัวเอง เพื่อแสดงออกในทางประชาธิปไตยครับ ก็มีการตื่นตัว มากขึ้นครับ...” (Eligible Voter, Interview, 11 November, 2021)

พฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมือง

นักการเมืองท้องถิ่นถือว่าเป็นที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ในท้องถิ่น เป็นตัวแทนที่ประชาชน เลือกให้เข้าไปในสภาท้องถิ่น มีความใกล้ชิดประชาชนเป็นคนที่และเป็นที่คาดหวังของประชาชนมากที่สุด จากการปรับปรุงกฎหมายที่มีการแก้ไขไปตามยุคสมัยและกระแสสังคมที่เปลี่ยนไป ส่งผลทำให้การปรับตัว ของนักการเมืองก็ต้องเปลี่ยนไปเช่นกัน ซึ่งงานวิจัยนี้จะได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมือง ของนักการเมือง โดยแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ การตื่นตัวทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. การตื่นตัวทางการเมือง ไม่ว่าในยุคสมัยใดก็ยังคงกล่าวได้เสมอว่ากฎหมายนั้นเป็นตัวกำกับการทำงาน ของนักการเมืองไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองระดับประเทศและนักการเมืองระดับท้องถิ่นเอง ที่จะต้องปรับตัวหรือทำตามกรอบ ที่กฎหมายกำหนดให้ และก็เช่นเดียวกันจากผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า นักการเมืองท้องถิ่นมีความกระตือรือร้น พยายามที่จะพัฒนาตัวเองทั้งด้านความรู้ความสามารถและเพื่อให้มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) กำหนด คือพยายามให้ได้มาซึ่งคุณสมบัติและความรู้ความสามารถ เช่น วุฒิการศึกษา พัฒนาความรู้ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี การใช้งานคอมพิวเตอร์ การใช้สื่อออนไลน์ในการทำงาน โดยที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้ว่า

“...การเมืองเนี่ย ผู้นำจะมีการเปลี่ยนผ่านไปเรื่อย ๆ ผู้หลักผู้ใหญ่ คนแก่เฒ่า บ้านเราจะเริ่มมองเห็นความเป็นคนรุ่นใหม่ ถ้านักการเมืองรุ่นเก่าที่เดินตามหลัง ลำหลัง ซึ่งในการต่อสู้ด้านการบริหารจัดการจะไม่ทันเขา รุ่นเก่าไม่ทันจริง ๆ รุ่นเก่า ก็คืออำนาจบารมี ต่อไปอำนาจบารมีจะเริ่มจางหายไป ต่อไปจะเป็นคนรุ่นใหม่ เปลี่ยนถ่านขึ้นมาเรื่อย ๆ เริ่มคืบคลานเข้ามาแทนที่ ทั้งนี้ผู้นำเนี่ยมันต้อง กระฉับกระเฉงตลอด ถ้าเรายังช้า เราไม่ทันเขาแน่นอน...” (Local Politician, Interview, 30 November, 2021)

“...วุฒิการศึกษาก็ทำให้คนในท้องถิ่นบางท้องถิ่นที่วุฒิการศึกษาไม่ได้ คุณสมบัติ มีความกระตือรือร้นเพื่อให้ได้มาเป็นผู้สมัคร...” (Local Politician, Interview, 7 November, 2021)

นอกจากนี้ ในการเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านมาผลปรากฏว่ามีผู้ลงสมัครหน้าเก่าและหน้าใหม่เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าไม่ใช่แค่ประชาชนผู้มีสิทธิ์เท่านั้นที่มีความตื่นตัวทางการเมือง นักการเมืองและผู้ลงสมัคร หรือนักการเมืองหน้าใหม่เอง ก็มีความตื่นตัวเพิ่มขึ้นเช่นกัน ทั้งนี้ก็ส่งผลทำให้มีการแข่งขันสูงขึ้น การหาเสียงที่เข้มข้น ในพื้นที่เป็นอย่างมาก ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ไว้ว่า

“...พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน การแข่งขันเปลี่ยนเป็นหลังมือ ไปเลยครับ เพราะว่า การแข่งขันสูงมาก เพราะเอาแค่คนเดียวครบปกติจะมี 2 คน บางหมู่บ้านเอาคนเดียวมีคนสมัครตั้ง 5 คนก็มีครับ อันนี้เป็นรูปแบบที่เปลี่ยนไป แต่ก่อนนี้ 2 คนนี้ใช้เลย...” (Chief of the Office of the Subdistrict Administrative Organization, Interview, 30 November, 2021)

“...เมื่อก่อนนี้ ส่วนใหญ่จะมีแต่ผู้สูงอายุ แต่ถ้าดูตอนนี้ อย่างถ้าเขตเทศบาล ที่ผ่านมาที่ตัวเองอยู่เนี่ยคะ คนรุ่นใหม่เยอะเลย มีแต่คนหนุ่ม ๆ ทั้งนั้นค่ะ ที่สอบผ่าน สมาชิกสภาค่ะ ดีมาก ๆ เลย เพราะเมื่อก่อนคนรุ่นใหม่เค้าไม่คิดที่จะลงพื้นที่ แต่ ณ ตอนนี้ ส่วนใหญ่คนที่มาสมัครก็ระดับปริญญาตรีขึ้นค่ะ...” (Eligible Voter, Interview, 10 November, 2021)

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในปัจจุบันกระแสนักการเมืองรุ่นใหม่อายุน้อยที่ออกมาเปิดตัวในหลายพรรคการเมือง ซึ่งก็สร้างเสียงฮือฮาได้เป็นอย่างดี และเสียงตอบรับจากประชาชนก็มีแนวโน้มไปในทางดีที่ขึ้น ไม่ใช่เฉพาะในการเมืองระดับประเทศเท่านั้น แต่ในการเมืองระดับท้องถิ่นเองก็เช่นกัน ซึ่งการศึกษานี้ก็ได้พบว่าพบว่ากลุ่มคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจเข้าไปเป็นนักการเมืองท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น แต่ทั้งนี้ก็ยังถือว่าไม่มากถ้าเทียบกับจำนวนนักการเมืองท้องถิ่นทั้งหมด แต่ก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแนวคิดและอุดมการณ์ของคนรุ่นใหม่ค่อนข้างชัดเจนโดยเน้นขายความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ทำให้ได้รับความนิยมจากประชาชนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวถึงบทบาทของนักการเมืองรุ่นใหม่ไว้ดังนี้

“...อันนี้ก็แสดงออกให้รู้ว่าคนรุ่นใหม่ เขาก็จะมีแนวคิด ความคิดเห็นรูปแบบใหม่ในการที่จะบริหารบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าครับ ก็ถือว่าเป็นโอกาสดีครับ มีความรู้ใหม่ มีความรู้ความสามารถที่จะมาบริหาร มารับใช้พี่น้องประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนครับ...” (Eligible Voter, Interview, 11 November, 2021)

“...ครับมีประสิทธิภาพมากขึ้นอยู่แล้วครับ คนรุ่นใหม่ หนุ่มสาวเนี่ย เป็นคนที่มีความสามารถ ได้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งจะให้ความสำคัญมากกว่าเดิมมากกว่าสมัยเก่า ๆ มาบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นนะครับ ไม่ใช่ว่าเป็นเรื่องของผู้ใหญ่เหมือนเดิมแล้ว ซึ่งทุกวันนี้เห็นได้จากการสมัครของสมาชิกสภาท้องถิ่น รัฐบาลท้องถิ่น ล้วนแต่เป็นผู้ที่ คนหนุ่มสาว มากขึ้นกว่าเดิมครับ...” (Municipal Clerk, 9 December, 2021)

อภิปรายผล

จากการศึกษาของงานวิจัยในประเด็นของพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยพิจารณาในภาพรวมนั้นพบว่าประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองกับการเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านมาเป็นอย่างดี สืบเนื่องจากประเด็นสำคัญคือการเลือกตั้งท้องถิ่นว่างเว้นมานานเป็นเวลาเกือบ 10 ปี ทำให้ประชาชนต้องการให้เกิดการเลือกตั้งทั้งระดับประเทศ

และระดับท้องถิ่น และส่งผลทำให้ประชาชนอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงเกิดการตื่นตัวที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เกิดขึ้นในวงการการเมืองท้องถิ่น นอกจากนั้นแล้วประชาชนยังมีเกณฑ์การตัดสินใจเลือกผู้สมัคร โดยให้ความสำคัญกับหลักความรู้ความสามารถและผลงานที่เคยทำในพื้นที่มากกว่าการขายชื่อสิทธิ์เสียงที่ค่อนข้างไม่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชน และจากการศึกษาวิจัยนี้ยังสามารถสรุปได้ว่า ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยมีส่วนร่วมทางอ้อมคือให้ความสนใจกับการออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั้งกลุ่มคนมีอายุและคนรุ่นใหม่

จากการศึกษาของงานวิจัยในประเด็นของพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมือง สามารถสรุปและวิเคราะห์ได้ว่า นักการเมืองท้องถิ่นในยุคปัจจุบันมีค่อนข้างมีความตื่นตัว ซึ่งอธิบายในเชิงว่ามีความพยายามที่จะพัฒนาตัวเองทั้งด้านความรู้ความสามารถและเพื่อให้มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เช่น วุฒิการศึกษา พัฒนาความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้ทันกับยุคสมัยทันกับกระแสของประชาชน นอกจากนี้ ยังพบว่ามีผู้ลงสมัครทั้งหน้าเก่าและหน้าใหม่เพิ่มขึ้น นักการเมืองและผู้ลงสมัครหรือนักการเมืองหน้าใหม่เองก็มีความตื่นตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้มีการแข่งขันทางการเมืองที่สูงขึ้น และยังพบว่า กลุ่มคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจเข้าไปเป็นนักการเมืองท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังถือว่าไม่มากถ้าเทียบกับจำนวนนักการเมืองท้องถิ่นทั้งหมด แต่ก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น

ข้อค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้ ทำให้สามารถสรุปได้ว่าประชาชนให้ความสำคัญกับการเมืองท้องถิ่นมีความตระหนักในสิทธิของตนเองเมื่อเทียบกับสมัยก่อน ถึงแม้ว่าการซื้อสิทธิ์ขายเสียงจะมีบ้างในการเลือกตั้งท้องถิ่นแต่ก็ไม่ได้มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกผู้สมัคร ซึ่งในงานวิจัยนี้ค่อนข้างแตกต่างจากงานวิจัยของชูศักดิ์ คำลั่น และกฤษณา ไวรสารว (Khamlont & Vaisamyuat, 2020, pp. 388-389) ซึ่งได้อธิบายว่า การทุจริตการเลือกตั้งท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงมีอยู่ในพื้นที่ เนื่องจากสาเหตุว่ากฎหมายไม่มีความชัดเจนหรือเด็ดขาด มีการตั้งพรรคพวกเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวอยู่ และผู้วิจัยยังค้นพบว่า หลังจากการเลือกตั้งท้องถิ่น ระดับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เมื่อ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2564 ที่ผ่านมา ทั้งประชาชนและนักการเมืองท้องถิ่นมีความตื่นตัวกับการเลือกตั้งและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการออกมาใช้สิทธิ์เลือกตั้งของประชาชนและผลการเลือกตั้งก็พบว่าผู้สมัครหน้าใหม่เป็นกลุ่มที่ได้รับคะแนนเสียงได้ครองที่นั่งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งค่อนข้างจะแตกต่างจากสถิติ ธนานิธิโชติ (Thananithichot, 2021, online) ที่ได้อธิบายว่าในการเลือกตั้งระดับเทศบาล ในเดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2564 ที่กลุ่มผู้สมัครหน้าใหม่ได้ที่นั่งผู้บริหารท้องถิ่นเป็นส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนที่นั่งทั้งประเทศยังถือว่าน้อยมาก ซึ่งสามารถสรุปข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากงานวิจัยนี้คือในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมีผู้สมัครหน้าใหม่เข้าสู่การเมืองท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และประชาชนในท้องถิ่นอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่น จึงตัดสินใจทดลองเลือกผู้บริหารท้องถิ่นหน้าใหม่เป็นจำนวนมากขึ้น ตรวจสอบได้จากผลการเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยค้นพบว่า หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นโดยให้ความสำคัญการบริหารเชิงนโยบาย เปิดโอกาสหรือช่องทางให้มีการเผยแพร่นำเสนอนโยบายการผลักดันนโยบายให้เกิดเป็นแผนปฏิบัติงาน สร้างโอกาสการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น สร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชน เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการกับแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ได้จริง ซึ่งแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนได้มองเห็นความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่น เช่น

1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีสื่อประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งท้องถิ่นให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิ์ มีสื่อที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการเลือกตั้งแก่ประชาชนทราบ ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนเข้าใจถึงหลักของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง
2. ควรจัดให้องค์ปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถจัดเวทีการพบปะระหว่างผู้สมัครและประชาชน โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบล่วงหน้า เปิดโอกาสให้ผู้สมัครได้นำเสนอนโยบายของตนเอง
3. เปิดช่องทางให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบเกี่ยวกับการเบิกจ่ายขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการตรวจสอบความโปร่งใส สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
4. ส่งเสริมให้องค์ปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถเบิกจ่ายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่เป็นกรณีเร่งด่วน เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย ภัยแล้ง เป็นต้น ได้ตามขั้นตอนที่รวดเร็วมากขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและขอความช่วยเหลือได้ทันทั่วถึง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการศึกษาเชิงนโยบาย ปัจจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมือง ลักษณะที่รูปแบบของนโยบายที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองที่จะส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น การตรวจสอบการบริหารการทำงานด้วยความโปร่งใส การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ เพื่อการแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุดตรงประเด็นมากที่สุด และหลักเกณฑ์การเลือกพื้นที่ศึกษาควรปรับให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Bandon Subdistrict Administrative Organization. (2021). *The Budget Act of the annual expenditure budget B.E. 2565 (2022)*. Chaiphum : Bandon Subdistrict Administrative Organization. (Mineographed). (In Thai)
- Bankaeng Subdistrict Municipality. (2021). *The Budget Act of the annual expenditure budget B.E. 2565 (2022)*. Chaiphum : Bankaeng Subdistrict Municipality. (Mineographed). (In Thai)
- Banphet Phukieo Subdistrict Municipality. (2021). *The Budget Act of the annual expenditure budget B.E. 2565 (2022)*. Chaiphum : Banphet Phukieo Subdistrict Municipality. (Mineographed). (In Thai)
- Banphet Subdistrict Administrative Organization. (2021). *The Budget Act of the annual expenditure budget B.E. 2565 (2022)*. Chaiphum : Banphet Subdistrict Administrative Organization. (Mineographed). (In Thai)
- Chief of the Office of the Subdistrict Administrative Organization. (2021, 8 November). *Interview*. (In Thai)
- Chief of the Office of the Subdistrict Administrative Organization. (2021, 30 November). *Interview*. (In Thai)
- Department of Local Administration. (2021). *Local Election Statistics*. Retrieved January 5, 2022, from <https://ele.dla.go.th/public/score.do> (In Thai)
- Eligible Voter. (2021, 10 November). *Interview*. (In Thai)
- Eligible Voter. (2021, 11 November). *Interview*. (In Thai)
- Eligible Voter. (2021, 7 December). *Interview*. (In Thai)

- Khamlont, C., & Vaisamyuat, K., (2020). Network Partnerships with Anti-Corruption Mechanisms in Local Elections Surin Province. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 5(12), 388-402. (In Thai)
- Local Politician. (2021, 7 November). *Interview*. (In Thai)
- Local Politician. (2021, 30 November). *Interview*. (In Thai)
- Local Politician. (2021, 7 December). *Interview*. (In Thai)
- Local Politician. (2021, 8 December). *Interview*. (In Thai)
- Municipal Clerk. (2021, 9 December). *Interview*. (In Thai)
- Nacha, S., & Kamnuasilpa, P. (2019). Criteria for Selecting the Representatives of Local Elections in Khon Kaen Province. *Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Isan Campus*, 16(2), 546-557. (In Thai)
- Natthapattanan, A. (2019). *The Local Election*. Retrieved October 10, 2021 from <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การเลือกตั้งท้องถิ่น> (In Thai)
- Office of the Council of State. (2019). *The Election Act for members of a local council or local administrators B.E. 2562 (2019)*. Retrieved November 20, 2021 from <http://web.krisdika.go.th/lawHeadPDF.jsp?formatFile=pdf&hID=0> (In Thai)
- Office of the Council of State. (2019). *The Municipality Act. (No.14) B.E. 2562 (2019)*. Retrieved November 25, 2021 from <https://ehenx.com/law64/210212023111.pdf> (In Thai)
- Office of the Council of State. (2019). *The Subdistrict Administrative Organization Act (No.7) B.E. 2562 (2019)*. Retrieved November 25, 2021, from http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/050/T_0151.PDF (In Thai)
- Pakpang Subdistrict Administrative Organization. (2021). *The Budget Act of the annual expenditure budget B.E. 2565 (2022)*. Chaiphaphum : Pakpang Subdistrict Administrative Organization. (Mineographed). (In Thai)
- Phansak, N., Nuthongkaew, K., Chamnanphuttiophon, S., Yanmetee, N., & Sirisuwanon, N., (2020). The Local Electoral Behavior of Voters in Tambol Thapraja Municipality CHA-UAT District Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 5(2), 389-402. (In Thai)
- Siripanya, W. (2021). Electoral and local political movement in 21st century. *Journal of Palisueksabuddhaghosa Review*, 7(3), 141-153. (In Thai)
- Thai PBS. (2021). *Active Talk "Local Elections"*. Retrieved October 30, 2021, from <https://www.youtube.com/watch?v=GG5CeaZCoYo> (In Thai)
- Thai PBS. (2021). *Countdown "Local Elections of SAO" Democracy Return?*. Retrieved October 15, 2021, from <https://www.youtube.com/watch?v=MqBbmGTgCjQ> (In Thai)

- Thananithichot, S. (2021). *"Thanathron-Progressive Movement" Unsuccessful with Incorrect Strategy*. Retrieved October 12, 2021, from <https://www.thaipost.net/main/detail/97704> (In Thai)
- The Issander. (2019). *Democracy "Monument, Phukieo Chaiyaphum" Evidence of contemporary awakening of the Phukhieo people*. Retrieved January 15, 2021, from https://www.theisaander.com/post/phukeaw-democracymonument?msclkid=205cb7f1d06d11ec8645_ebe4b037ce10 (In Thai)
- Whongsajjachok, W. (2020). *Special Interview of Thailand's Local Elections of PAO in 2020*. Retrieved October 12, 2021, from https://www.matichon.co.th/politics/special-interview/news_2494648 (In Thai)

การเปรียบเทียบระบบการรอคอยบริการในช่วงสถานการณ์ก่อนโควิดและช่วงโควิด
กรณีศึกษา แผนกจักษุ โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง)
**THE COMPARISON OF SERVICE WAITING TIME PRE AND DURING
COVID-19 SITUATION: THE CASE STUDY OF THE OPHTHALMIC
DEPARTMENT OF METTA PRACHARAK HOSPITAL (WAT RAI KHING)**

ฉัตรวาลี ศรีพยงค์^{1*}, สมศิริ เชี่ยววัฒนกุล²

Chatwalee Sriphyong^{1*}, Somsiri Siewwuttanagul²

^{1*} นักศึกษาปริญญาโท คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดนครปฐม 73170 ประเทศไทย

^{1*} Master Student, Faculty of Engineering, Mahidol University, Nakhon Pathom, 73170, Thailand

² อาจารย์ ดร. ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดนครปฐม 73170 ประเทศไทย

² Lecturer, Ph.D., Faculty of Engineering, Mahidol University, Nakhon Pathom, 73170, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*} chatwalee.sri@student.mahidol.ac.th; (Author/Translator) : ² somsiri.sie@mahidol.ac.th

รับบทความ : 24 สิงหาคม 2565 / ปรับแก้ไข : 16 ตุลาคม 2565 / ตอรับบทความ : 1 พฤศจิกายน 2565

Received : 24 August 2022 / Revised : 16 October 2022 / Accepted : 1 September 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.78

ABSTRACT

At present, there are many people receiving treatments for eye diseases. Since the waiting period represents the quality of the service system, it leads to the purpose of this study which is to analyze and compare the duration of outpatient services at the ophthalmology department of Metta Pracharak Hospital (Wat Rai Khing) before the COVID-19 epidemic and during the COVID-19 outbreak, a total of 400 patients at each stage of the procedure were sampled by the Taro Yamane method. The confidence of the tool is greater than 0.70. Descriptive statistics used in this study were mean and independent statistical tests. A study found that the service systems during COVID-19 test results differed in the waiting time in each service process. Divided by type of patient, it was found that there was a difference between the waiting time in the process of receiving the queue card and the process of taking the history during the Covid-19 epidemic. The mean waiting time during COVID-19 was 215.8 minutes, a decrease compared to the pre-COVID-19 period of 225.5 minutes. The knowledge gained from this research can be used as a guideline to find the suitability of the service system and optimize it as much as possible.

Keywords : Service waiting system, COVID-19, Ophthalmology department, Outpatients

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันมีผู้เข้ารับการรักษาเกี่ยวกับโรคทางดวงตาเป็นจำนวนมาก ระยะเวลาการรอคอยแสดงถึงคุณภาพของระบบการให้บริการจึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบระยะเวลาของการให้บริการผู้ป่วยนอกที่แผนกจักษุโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) ช่วงก่อนเกิดโรคระบาดโควิด-19 และช่วงที่มีการระบาดของโควิด-19 กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเป็นจำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยวิธีของ ทาโร ยามานะ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยนาฬิกาจับเวลาและแบบบันทึกระยะเวลาในขณะที่ผู้ป่วยรับบริการในแต่ละขั้นตอน โดยค่าเชื่อมั่นของเครื่องมือมากกว่า 0.70 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบสถิติแบบทีอิสระ ผลการศึกษาระบบการให้บริการในช่วงโควิด-19 จากผลการทดสอบ ค่าความแตกต่างระหว่างระยะเวลารอคอยในแต่ละกระบวนการให้บริการ โดยแบ่งแยกตามประเภทของผู้ป่วย พบว่า ระยะเวลารอคอยในขั้นตอนการรับบัตรคิว และขั้นตอนการซักประวัติของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยประเภทที่มาตรฐานนัดในช่วงปกติก่อนโควิด-19 มีความแตกต่างกับระยะเวลารอคอยในขั้นตอนการรับบัตรคิวและขั้นตอนการซักประวัติในช่วงเกิดโรคระบาดโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการรอคอยเฉลี่ยในช่วงโควิด-19 เท่ากับ 215.8 นาที ซึ่งลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนโควิด-19 เท่ากับ 225.5 นาที โดยมีสาเหตุมาจากจำนวนผู้ใช้บริการที่ลดลง องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อหาความเหมาะสมของระบบการให้บริการและเพิ่มประสิทธิภาพให้มากที่สุด

คำสำคัญ : ระบบการรอคอยบริการ, โควิด-19, แผนกจักษุ, ผู้ป่วยนอก

บทนำ

ปัญหาเกี่ยวกับดวงตาหรือโรคเกี่ยวกับดวงตา เป็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญของประชากรในประเทศไทย โดยเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุและมีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในอนาคต ซึ่งส่วนหนึ่งมีผลมาจากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและรูปแบบการใช้ชีวิตของประชากรที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประชากรใช้ดวงตาในการดำรงชีวิตมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ป่วยนอกเกี่ยวกับโรคตาารวมส่วนประกอบของตา ในประเทศไทยโดยอ้างอิงข้อมูลจาก (National Statistical Office, 2020, online) พบว่า ผู้ป่วยนอกเกี่ยวกับโรคตาารวมส่วนประกอบของตา มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 4,167,167 คน ในปี 2553 เป็น 6,197,583 คน ในปี 2562 ทั้งนี้ หากพิจารณาข้อมูลผู้ป่วยในโดยการจำแนกตามเพศของผู้ป่วยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มของผู้ป่วยในที่เป็นผู้สูงอายุในประเทศไทยที่เป็นโรคเกี่ยวกับดวงตา เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ดังจะเห็นได้จาก ผู้สูงอายุในประเทศไทยมีอาการป่วยเป็นโรคต้อกระจกเป็นอันดับที่ 4 สำหรับผู้ป่วยเพศหญิง และอันดับที่ 7 สำหรับผู้ป่วยเพศชายจาก 10 อันดับแรก ที่มีอัตราผู้ป่วยในมากที่สุดจากการวินิจฉัยโรคหลัก ในปี 2556 (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2017, online) ขึ้นมาเป็นอันดับที่ 1 สำหรับผู้ป่วยเพศหญิง และอันดับที่ 3 สำหรับผู้ป่วยเพศชาย ในปี 2562 โดยมีอัตราผู้ป่วยโรคต้อกระจกในผู้สูงอายุต่อประชากร 100,000 คน จำนวน 1,463.36 คน สำหรับเพศหญิง และ 1,315.94 สำหรับเพศชาย (Hfocus, 2020, online) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการให้บริการด้านสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพของแผนกจักษุของโรงพยาบาลในประเทศไทย โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) สังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข เป็นโรงพยาบาลหรือสถานที่ให้บริการการรับการรักษา ฟันฟู และส่งเสริมประชาชน ทั้งด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตโดยมีแผนกการให้บริการด้านการแพทย์ที่หลากหลาย ประมาณ 30 แผนก ที่พร้อมให้บริการการรักษาแก่ประชาชน เช่น แผนกอายุรกรรม แผนกทันตกรรม และแผนกจักษุ เป็นต้นซึ่งมีจำนวนประชาชนมาใช้บริการที่โรงพยาบาลเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 255,974 ราย แบ่งเป็น ผู้ป่วยนอก จำนวน 246,608 ราย และผู้ป่วยใน จำนวน 9,366 ราย ในปี 2560 เป็น 258,183 ราย แบ่งเป็น ผู้ป่วยนอก จำนวน 247,835 ราย และผู้ป่วยใน จำนวน 10,348 ราย ในปี 2562 ปัจจุบัน โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) เป็นหนึ่งในโรงพยาบาลในประเทศไทยที่มีชื่อเสียงระดับต้นๆในการให้บริการด้านสุขภาพตาโดยได้มีการก่อสร้างตึกศูนย์การรักษาโรคตาทั่วไป เพื่อให้บริการผู้ป่วยที่มีปัญหาด้านสุขภาพเกี่ยวกับดวงตาโดยเฉพาะประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ที่จะมีประชาชนมีปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับดวงตามากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ในแต่ละปีผู้ป่วยนอกส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 60-70 ของผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) มาจากแผนกจักษุของศูนย์การรักษาโรคตาทั่วไป ซึ่งจากสถานการณ์ดังกล่าวในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของแผนกจักษุของศูนย์การรักษาโรคตาทั่วไปของโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) ที่จำเป็นต้องมีทรัพยากรบุคคลในการให้บริการที่เพียงพอ (Metta Pracharak Hospital, 2020, online)

อย่างไรก็ดี เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบกับการให้บริการของโรงพยาบาลในปัจจุบัน (Koson et al., 2022 p. 1) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับโรงพยาบาลรัฐที่มีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้ใช้บริการโดยส่วนใหญ่มักเป็นผู้ป่วยที่มีโรคเรื้อรังหรือผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยง (Hiremath, et al., 2020, p. 1) ดังนั้น เพื่อลดความเสี่ยงของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 (Engelman et al., 2020, p.712) โรงพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชน จึงได้มีการปรับปรุงระบบการให้บริการหรือขั้นตอนการให้บริการผู้ป่วยนอก โดยให้ความสำคัญกับการเว้นระยะห่างทางสังคม เพื่อลดความแออัดของผู้ป่วย (Akkasilp, 2020, online; Hassan et al., 2020, p. 952) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบกับประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาล (Chikwe et al., 2020, p. 725; Haft et al., 2020, pp. 697-700) ซึ่งจากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระบบการให้บริการผู้ป่วยนอกที่แผนกฉุกเฉินของศูนย์การรักษารอคอยทั่วไปของโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) เพื่อทำการเปรียบเทียบระบบการให้บริการ และระยะเวลาการคอยบริการของผู้ป่วยนอกที่แผนกฉุกเฉินของศูนย์การรักษารอคอยทั่วไปของโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) ในช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 และช่วงสถานการณ์โควิด-19 เพื่อวิเคราะห์หาปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการให้บริการผู้ป่วยนอกที่แผนกฉุกเฉินของศูนย์การรักษารอคอยทั่วไปของโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) โดยผลของงานวิจัยในครั้งนี้ จะใช้เป็นแนวทางสำหรับการพิจารณาหาทางเลือกที่เหมาะสมในการปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการให้บริการดังกล่าวต่อไป เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศไทยที่กำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของระบบการให้บริการและความแตกต่างของระยะเวลาในการรับบริการของผู้ป่วยนอกที่แผนกฉุกเฉินของศูนย์การรักษารอคอยทั่วไปของโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) ช่วงสถานการณ์ปกติ ก่อนโควิด-19 และช่วงสถานการณ์โควิด-19
2. เพื่อวิเคราะห์ระบบการให้บริการผู้ป่วยนอกที่แผนกฉุกเฉินของศูนย์การรักษารอคอยทั่วไปของโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง)
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการให้บริการผู้ป่วยนอกที่แผนกฉุกเฉินของศูนย์การรักษารอคอยทั่วไปของโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง)

ประโยชน์การวิจัย

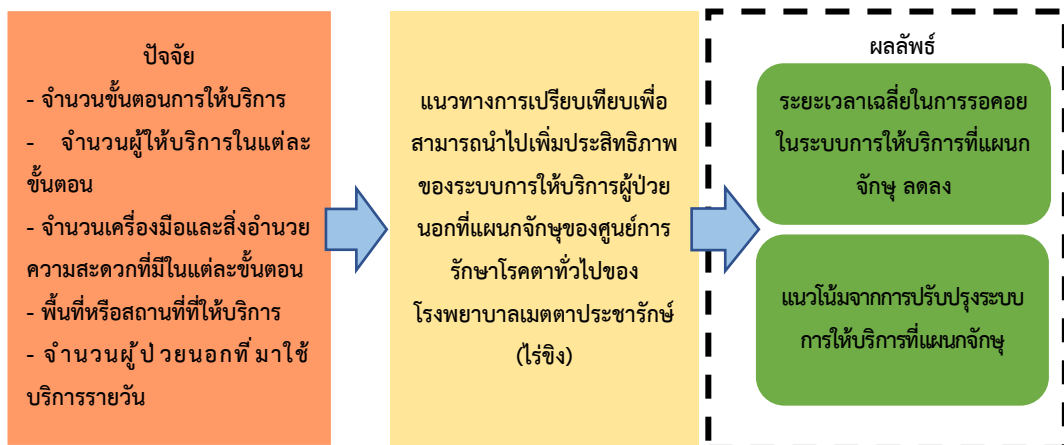
1. ในอนาคต โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) สามารถใช้ผลการวิจัยดังกล่าว เป็นแนวทางในการปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการให้บริการของแผนกอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. หน่วยงานสาธารณสุขอื่นๆ ยังสามารถนำผลการวิจัยดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และหาแนวทางการปรับปรุง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการให้บริการของหน่วยงาน เพื่อจะได้ทราบถึงประเด็นหรือปัญหาที่ควรมีการปรับปรุงแก้ไขได้ตามสมควรแก่กรณีต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ทฤษฎีแถวคอยถูกพัฒนาโดยนักคณิตศาสตร์ชาเดนมาร์ก ชื่อ A.K. Erlang ในปี ค.ศ. 1908 ในรูปแบบของสมการคณิตศาสตร์ที่ใช้ทำนายระยะเวลาการรอรับบริการของผู้ป่วยนอก (Chaiyawut & Kannida, 2021, online) เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาการรอคอย ที่ให้บริการโดยโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) หลังจากนั้น

ทฤษฎีการรอคอยได้ถูกนำไปใช้อย่าง ในการศึกษาและวิเคราะห์การรอคอยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการที่สนใจ คือ ระบบงานบริการในแผนกจักษุ (Papadopoulos, Heavey, & Browne, 1993, pp. 1-12) โดยสร้างตัวแบบแถวคอยที่เป็นตัวแทนแถวคอยต่าง ๆ นั้น ลักษณะแถวคอยประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) ผู้มารับบริการ (Arrival) หรือลูกค้า (Customer) คือ ผู้ป่วยที่มาโรงพยาบาล 2) แถวคอย (Waiting line หรือ Queue) คือ ผู้ป่วยที่รอรับการรักษายาบาลที่โรงพยาบาล ซึ่งมีสาเหตุมาจากความต้องการใช้บริการมีมากกว่าความสามารถในการให้บริการของหน่วยให้บริการ 3) ผู้ให้บริการ หรือหน่วยให้บริการ (Service unit หรือ Service facility) คือ เจ้าหน้าที่ของแผนกจักษุ โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) ประจําที่จัดให้บริการ (Chanapia, 2014, pp. 15-18) และ คุณภาพการให้บริการ ถือเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการให้บริการทำให้สะท้อนถึง ความพึงพอใจของผู้ป่วยที่รับบริการและระดับความสามารถในการให้บริการว่าเพียงพอต่อการรองรับหรือไม่ ซึ่งจะส่งผลกับความพึงพอใจของผู้รับบริการที่เข้ารับบริการ (Chalemjirarat, 2000, p.14-15) มุ่งเน้นศึกษาทฤษฎีแถวคอย และคุณภาพการให้บริการเพื่อหาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพของแถวคอยในแต่ละรูปแบบ ซึ่งจะนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการระบบแถวคอยหรือการให้บริการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Vaenthaisong, 2016, p.72-96)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) ระยะเวลาในการศึกษากระบวนการตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563 ถึง กรกฎาคม พ.ศ. 2665 สถานที่เก็บข้อมูล แผนกจักษุ โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนส่วนกลาง มหาวิทยาลัยมหิดล เอกสารรับรองเลขที่ MU-CIRB 2021/514.2412

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรเป็นผู้ป่วยนอกที่เข้ารับการรักษาในแผนกจักษุ โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (เวลาราชการ) โดยจำนวนผู้ป่วยนอกที่เข้ารับบริการเฉลี่ยโดยมีจำนวนทั้งสิ้น 152,613 คนต่อปี นำมาคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในครั้งนี้โดยใช้วิธีของ Taro Yamane (Yamane, 1973, p. 125) เป็นจำนวนทั้งสิ้น 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. นาฬิกาจับเวลาและแบบบันทึกระยะเวลาที่ใช้ในการสังเกตการณ์ผู้ป่วยนอกในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ
2. ข้อมูลของผู้ป่วยนอกในแผนกจักษุทุกรายจากฐานข้อมูลของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศส่วนงานเวชระเบียนและสถิติ รวมถึงส่วนงานคอมพิวเตอร์ โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) พ.ศ. 2563-2564

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยทดลอง (Try out) เครื่องมือที่ใช้โดยทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) พบว่า ผ่านเกณฑ์โดยมีดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Cronbach, 1974, p. 161)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะเวลาที่ผู้ป่วยรับบริการในผู้ป่วยนอกที่แผนกจักษุโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) มีการเก็บข้อมูลระยะเวลาที่ใช้ในการรับบริการในแต่ละขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้ติดตามผู้ป่วยนอกในแต่ละขั้นตอนของการรับบริการและบันทึกระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563 ถึง พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 (ระบบการให้บริการในช่วงสถานการณ์ก่อนโควิด) เป็นจำนวน 400 คน และธันวาคม พ.ศ. 2563 ถึง กรกฎาคม พ.ศ. 2565 (ระบบการให้บริการในช่วงสถานการณ์โควิด) เป็นจำนวน 400 คน โดยขั้นตอนที่ผู้ป่วยนอกเข้ารับบริการ มีดังต่อไปนี้

ระบบการให้บริการแผนกจักษุของศูนย์การรักษาโรคตาทั่วไป โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) ในช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 จะเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการรับบัตรคิว โดยผู้ป่วยที่เข้ามาในโรงพยาบาลและประสงค์จะรักษาในแผนกจักษุ จะถูกแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) ผู้ป่วยที่ไม่ตรงตามวันที่แพทย์นัดหมาย 2) ผู้ป่วยใหม่ที่เข้ามารักษาใหม่หรือผู้ป่วยเก่าที่ไม่กลับมารักษากิน 5 ปี และ 3) ผู้ป่วยที่มาตรงตามวันแพทย์ได้นัดหมาย โดยเมื่อเข้ามาติดต่อรับการรักษแล้ว ในส่วนของผู้ป่วยที่มาตรงตามวันแพทย์ได้นัดหมายจะมีใบนัดเพื่อสแกนเข้าเครื่องเพื่อรับบัตรคิวได้ทันที ในขณะที่ผู้ป่วยนอกอีก 2 ประเภท คือ ผู้ป่วยไม่ตรงตามวันที่แพทย์นัดหมายและผู้ป่วยใหม่ที่เข้ามารักษาใหม่หรือผู้ป่วยเก่าที่ไม่กลับมารักษากิน 5 ปี จะต้องเข้ามาติดต่อทางฝ่ายเวชระเบียนเพื่อรับบัตรคิวและกรอกรายละเอียดต่าง ๆ โดยโรงพยาบาลจะมีโควตาสำหรับผู้ป่วยประเภทดังกล่าวต่อวันจำนวน 70 คิว โดยจะสามารถรับบัตรคิวได้ตั้งแต่เวลา 5.30-8.30 นาฬิกา แต่เมื่อเต็มจำนวนแล้วจะต้องไปติดต่อที่จุดคัดกรองโดยมีพยาบาลทางด้านจักษุทำหน้าที่ในการคัดแยกผู้ป่วยที่เป็นเคสที่จะต้องทำการรักษาอย่างเร่งด่วน เพื่อทำเรื่องให้สามารถรักษาภายในวันดังกล่าว ในขณะที่สำหรับเคสไม่เร่งด่วนก็จะนัดวันผ่านช่องทางออนไลน์และทำการรักษาในวันทีนัดหมายในภายหลัง

เมื่อผู้ป่วยได้รับบัตรคิวเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การวัดความดัน โดยภายหลังจากการวัดความดันแล้วก็จะเข้าสู่ขั้นตอนการซักประวัติ โดยจะแบ่งผู้ป่วยออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้ป่วยที่มาตรงตามวันแพทย์ได้นัดหมายจะนั่งรอเรียกชื่อเพื่อรอซักประวัติตามสถานที่ที่ได้จัดไว้ ในขณะที่ 2) ผู้ป่วยที่มาไม่ตรงตามวันที่แพทย์นัดหมายและผู้ป่วยใหม่ที่เข้ามารักษาใหม่หรือผู้ป่วยเก่าที่ไม่กลับมารักษากิน 5 ปี จะถูกแยกออกจากกลุ่มผู้ป่วยที่มาตรงตามวันแพทย์ได้นัดหมาย เพื่อนั่งรอซักประวัติในอีกสถานที่หนึ่ง ทั้งนี้ เมื่อซักประวัติเรียบร้อยแล้ว ผู้ป่วยก็จะนำแฟ้มประวัติไปยังจุดที่ตรวจวัดการประเมินสายตา โดยสำหรับในลำดับถัดไป ผู้ป่วยจะไปยังจุดตรวจความดันตาและจะมานั่งรอแพทย์เพื่อรอรับการรักษา และเมื่อรับการตรวจจากแพทย์แล้ว หากมีการตรวจเพิ่มเติม ผู้ป่วยก็จะทำการไปตรวจเพิ่มเติมก่อนจะมารอรับใบสั่งยา โดยเมื่อได้รับใบสั่งยาแล้ว ผู้ป่วยจะต้องนำไปส่งยาไปยังที่เคาน์เตอร์จ่ายยาและชำระค่าใช้จ่ายที่แคชเชียร์ และรอเรียกชื่อในการรับยา ก็จะเป็นอันเสร็จสิ้นกระบวนการให้บริการ

ทั้งนี้ จากการศึกษากระบวนการให้บริการแผนกฉุกเฉินของศูนย์การรักษาโรคตาทั่วไป โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 พบว่า ระบบการให้บริการได้มีการเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าว และลดความเสี่ยงของการแพร่ระบาดของโรคโดยโรงพยาบาลได้กำหนดนโยบายการจัดการสำหรับผู้ป่วยที่มาตรงตามวันแพทย์ได้นัดหมาย โดยจะคัดเฉพาะผู้ป่วยที่มีความจำเป็นและสำคัญในการรักษาเท่านั้น โดยทางโรงพยาบาลได้แบ่งเวลาในการรับผู้ป่วย ออกเป็นรอบเวลา 7.00 นาฬิกา 8.00 นาฬิกา 9.00 นาฬิกา 10.00 นาฬิกา และ 11.00 นาฬิกา ซึ่งถ้าหากผู้ป่วยยังไม่ถึงรอบเวลาของตนเองจะไม่สามารถเข้าไปถึงโรงพยาบาลได้ เพื่อลดจำนวนผู้ป่วยที่เข้าใช้บริการลง ในขณะที่กระบวนการให้บริการในขั้นตอนอื่นๆยังคงเดิม

สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ จำนวนผู้ป่วยแต่ละประเภท ค่าเฉลี่ยเวลาที่ใช้ในช่วงสถานการณ์ก่อนและช่วงโควิด และ T-test ประเภท Independent Sample T-test ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาการรอคอยที่ผู้ป่วยรับบริการในแต่ละประเภท ช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 และช่วงสถานการณ์โควิด-19

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาค่าความแตกต่างที่เกิดขึ้นของระยะเวลาการรอคอยของทั้ง 2 สถานการณ์ คือ สถานการณ์ปกติก่อนช่วงโควิด-19 และสถานการณ์โควิด-19 พบว่า มีความแตกต่างเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของกระบวนการให้บริการ ตั้งแต่การรอคอยในการรับบัตรคิว การรอคอยในการวัดความดันเลือด การรอคอยการซักประวัติ การรอคอยในการพบแพทย์ จนไปถึงการรอคอยในการชำระเงิน โดยระยะเวลาการรอคอยในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการให้บริการของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยทั้ง 4 ประเภทคือ 1) ผู้ป่วยที่มาไม่ตรงตามวันที่แพทย์นัดหมาย 2) ผู้ป่วยใหม่ที่เข้ามารักษาใหม่ หรือผู้ป่วยเก่าที่ไม่กลับมารักษาเกิน 5 ปี และ 3) ผู้ป่วยที่มาตรงตามวันแพทย์ได้นัดหมาย และ 4) ผู้ป่วยที่เป็นกรณีที่จะต้องทำการรักษาอย่างเร่งด่วนในช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 และช่วงสถานการณ์โควิด-19 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยทั้งหมดมีระยะเวลาการรอคอย ตลอดกระบวนการให้บริการรวมเฉลี่ย 215.8 นาที ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 ซึ่งมีระยะเวลาการรอคอยตลอดกระบวนการให้บริการเฉลี่ยรวม 225.5 นาที

ตาราง 1 ระยะเวลาการรอคอย (นาที) ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการให้บริการแผนกฉุกเฉิน แบ่งแยกตามสถานการณ์ และประเภทของผู้ป่วย

ระยะเวลาการรอคอยในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการให้บริการ (นาที)											
		ช่วงปกติก่อนโควิด-19					ช่วงโควิด-19				
กระบวนการ	ประเภทผู้ป่วย	(1)	(2)	(3)	(4)	ค่าเฉลี่ย	(1)	(2)	(3)	(4)	ค่าเฉลี่ย
	1. รับบัตรคิว	60.2	56.1	17.5	55.7	47.4	57.7	52.6	30.0	54.9	48.8
	2. วัดความดันเลือด	3.0	2.2	2.0	2.1	2.4	2.1	2.0	1.6	2.1	1.9
	3. ซักประวัติ	26.0	26.7	12.1	26.5	22.8	25.4	25.5	10.6	25.2	21.7
	4. ตรวจวัดประเมินตา	13.0	12.4	12.9	11.7	12.5	11.0	11.7	10.4	10.0	10.8
	5. ตรวจความดันตา	9.8	9.3	9.4	10.8	9.8	10.4	9.7	10.1	8.2	9.6

ตาราง 1 (ต่อ)

ระยะเวลาการรอคอยในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการให้บริการ (นาที)											
		ช่วงปกติก่อนโควิด-19					ช่วงโควิด-19				
กระบวนการ	ประเภทผู้ป่วย	(1)	(2)	(3)	(4)	ค่าเฉลี่ย	(1)	(2)	(3)	(4)	ค่าเฉลี่ย
	6. แพทย์ตรวจ	61.7	62.5	58.8	60.7	60.9	55.6	59.2	57.2	54.2	56.6
	7. ตรวจเพิ่มเติม	14.4	14.9	13.4	13.5	14.1	15.4	14.0	14.8	14.3	14.6
	8. รับใบสั่งยา/ใบนัด-ผู้ป่วยกรณีตรวจเพิ่มเติม	11.8	12.6	12.6	11.2	12.0	11.2	11.8	11.9	11.5	11.6
	9. รับใบสั่งยา/ใบนัด-ผู้ป่วยกรณีที่ไม่มีการตรวจเพิ่มเติม	15.4	14.2	15.0	14.9	14.9	13.5	13.8	12.7	13.9	13.5
	10. ส่งใบสั่งยา	14.0	12.6	13.4	12.7	13.2	13.5	12.7	12.7	12.5	12.8
	11. จ่ายยา	8.5	8.5	7.6	7.6	8.0	7.3	6.5	6.6	7.4	7.0
	12. ชำระเงิน	7.3	7.6	7.4	8.0	7.6	6.5	7.1	7.2	7.5	7.0
	รวม	245.1	239.5	182.0	235.5	225.5	229.4	226.5	185.6	221.7	215.8

ตาราง 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยประเภทที่ (3) ซึ่งเป็นผู้ป่วยที่มาตรงตามวันแพทย์ได้นัดหมายจะมีระยะเวลาการรอคอย ตลอดกระบวนการให้บริการเฉลี่ย 185.6 นาที ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 ซึ่งมีระยะเวลาการรอคอยตลอดกระบวนการให้บริการเฉลี่ย 182.0 นาที โดยมีสาเหตุหลักมาจากการเพิ่มขึ้นของระยะเวลาการรอคอยในขั้นตอนการรับบัตรคิว ในขณะที่ กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยประเภทที่ 1 ประเภทที่ 2 และประเภทที่ 4 จะมีระยะเวลาการรอคอย ตลอดกระบวนการให้บริการเฉลี่ย 229.4 นาที 226.5 นาที และ 221.7 นาที ตามลำดับ ในช่วงสถานการณ์เกิดโรคระบาดโควิด-19 ซึ่งลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 ซึ่งมีระยะเวลาการรอคอย ตลอดกระบวนการให้บริการเฉลี่ย 245.1 นาที 239.5 นาที และ 235.5 นาที ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาระยะเวลาการรอคอยในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการให้บริการพบว่า ในขั้นตอนการรับบัตรคิว กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยประเภทที่ 3 ซึ่งเป็นผู้ป่วยที่มาตรงตามวันแพทย์ได้นัดหมายจะมีระยะเวลาการรอคอยเฉลี่ยเท่ากับ 30.0 นาที ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 ซึ่งมีระยะเวลาการรอคอยเฉลี่ย เท่ากับ 17.5 นาที โดยมีสาเหตุมาจากในช่วงสถานการณ์โควิด-19 นั้น โรงพยาบาลได้กำหนดนโยบายให้ผู้ป่วยที่มีการนัดหมายจากแพทย์ ต้องมาก่อนรอบเวลานัดหมายประมาณ 30 นาที ก่อนที่จะรับบัตรคิวในขณะที่ ผู้ป่วยประเภทที่ 1 ประเภทที่ 2 และประเภทที่ 4 จะมีระยะเวลาการรอคอยเฉลี่ยเท่ากับ 57.7 นาที 52.6 นาที และ 54.9 นาที ตามลำดับ ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งลดลงเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 ซึ่งมีระยะเวลาการรอคอยเฉลี่ย เท่ากับ 60.2 นาที 56.1 นาที และ 55.7 นาที ตามลำดับ โดยมีสาเหตุมาจากความกังวลในสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้ป่วยที่เข้ามาขอใช้บริการกับโรงพยาบาล มีจำนวนลดลง สำหรับในขั้นตอนการวัดความดันเลือด การซักประวัติ การตรวจวัดประเมินตา การตรวจความดันตา และแพทย์ตรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยทั้งหมด มีระยะเวลาการรอคอยรวมเฉลี่ยในแต่ละขั้นตอนเท่ากับ 1.9 นาที 21.7 นาที 10.8 นาที 9.6 นาที 56.6 นาที ตามลำดับ ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 ซึ่งมีระยะเวลาการรอคอยเฉลี่ยในแต่ละขั้นตอน เท่ากับ 2.4 นาที 22.8 นาที 10.8 นาที 9.6 นาที และ 56.6 นาที ตามลำดับ อันเป็นผลมาจากการลดลงของจำนวนผู้ป่วยที่เข้ามา

ขอใช้บริการ โดยในส่วนของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยประเภทที่ 3 ซึ่งเป็นผู้ป่วยที่มาตรงตามวันแพทย์ได้นัดหมายนั้น ทางโรงพยาบาลจะคัดเฉพาะผู้ป่วยที่มีความจำเป็นและสำคัญในการรักษาเท่านั้น ทั้งนี้ หากวิเคราะห์ในส่วนของขั้นตอนการซักประวัติ จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยประเภทที่ 3 ซึ่งเป็นผู้ป่วยที่มาตรงตามวันแพทย์ได้นัดหมายจะมีระยะเวลาการรอคอยเฉลี่ยที่น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยประเภทอื่นๆ โดยมีสาเหตุหลักมาจากการขั้นตอนการซักประวัติของผู้ป่วยตรงตามวันแพทย์ได้นัดหมายจะถูกแยกออกจากผู้ป่วยประเภทอื่น ๆ โดยมีเจ้าหน้าที่จำนวน 2-3 คน สำหรับการดำเนินงาน ในขณะที่ ผู้ป่วยประเภทอื่นๆ จะมีเจ้าหน้าที่เพียง 1-2 คน สำหรับการดำเนินงาน โดยจากการวิเคราะห์ระยะเวลาการรอคอยในขั้นตอนการตรวจเพิ่มเติม พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยทั้งหมด มีระยะเวลาการรอคอยเฉลี่ย เท่ากับ 14.6 นาที ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 ซึ่งมีระยะเวลาการรอคอยเฉลี่ย เท่ากับ 14.1 นาที แม้ว่าจำนวนผู้ป่วยที่เข้ามาขอใช้บริการกับโรงพยาบาลจะลดลงก็ตาม โดยมีสาเหตุมาจากในช่วงสถานการณ์โควิด-19 นั้น ผู้ป่วยที่เข้ามาขอใช้บริการกับโรงพยาบาลจะเป็นผู้ป่วยที่มีความจำเป็นในการตรวจรักษาเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้มีผู้ป่วยที่ต้องมีการตรวจเพิ่มเติมเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19

ทั้งนี้สำหรับในขั้นตอนการรับใบสั่งยา/ใบนัดสำหรับผู้ป่วยกรณีตรวจเพิ่มเติม และผู้ป่วยกรณีที่ไม่มีการตรวจเพิ่มเติม ขั้นตอนการส่งใบสั่งยา ขั้นตอนการจ่ายยา และขั้นตอนการชำระเงิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยทั้งหมด มีระยะเวลาการรอคอยเฉลี่ยในแต่ละขั้นตอน เท่ากับ 11.6 นาที 13.5 นาที 12.8 นาที 7.0 นาที 7.0 นาที ตามลำดับ ในช่วงสถานการณ์เกิดโรคระบาดโควิด-19 ซึ่งลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 ซึ่งมีระยะเวลาการรอคอยเฉลี่ยในแต่ละขั้นตอน เท่ากับ 12.0 นาที 14.9 นาที 13.2 นาที 8.0 นาที และ 7.6 นาที ตามลำดับ

ตาราง 2 การทดสอบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาการรอคอยในแต่ละกระบวนการให้บริการของผู้ป่วย

ประเภทผู้ป่วย	ผู้ป่วยไม่ตรงวันนัด		ผู้ป่วยใหม่		ผู้ป่วยมาตรงวันนัด		ผู้ป่วยเร่งด่วน	
	t	Sig. (2-tailed)	t	Sig. (2-tailed)	t	Sig. (2-tailed)	t	Sig. (2-tailed)
กระบวนการ								
1. รับบัตรคิว	-0.345	0.734	15.816	0.000*	6.579	0.000*	23.725	0.000*
2. วัดความดันเลือด	5.182	0.000*	9.327	0.000*	-2.063	0.053	13.552	0.000*
3. ซักประวัติ	0.448	0.659	-17.807	0.000*	-14.573	0.000*	-25.152	0.000*
4. ตรวจวัดประเมินตา	4.707	0.000*	0.501	0.622	0.197	0.846	4.726	0.000*
5. ตรวจความดันตา	-0.679	0.505	2.252	0.036*	2.204	0.040*	2.062	0.053
6. แพทย์ตรวจ	-0.468	0.645	1.944	0.067	0.875	0.392	0.158	0.876
7. ตรวจเพิ่มเติม	-1.714	0.103	22.463	0.000*	34.667	0.000*	21.002	0.000*
8. รับใบสั่งยา/ใบนัดผู้ป่วยกรณี ตรวจเพิ่มเติม	0.963	0.348	11.327	0.000*	-0.201	0.843	43.559	0.000*
9. รับใบสั่งยา/ใบนัด-ผู้ป่วยกรณีที่ไม่มีการตรวจเพิ่มเติม	-1.289	0.213	-17.368	0.000*	-17.676	0.000*	-38.343	0.000*
10. ส่งใบสั่งยา	1.120	0.277	2.149	0.045*	1.372	0.186	1.975	0.063
11. จ่ายยา	6.333	0.000*	0.941	0.359	-0.360	0.722	3.034	0.007*
12. ชำระเงิน	-0.031	0.976	0.037	0.971	-2.278	0.034*	0.340	0.738

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 2 พบว่า ระยะเวลารอคอยในขั้นตอนการรับบัตรคิว ขั้นตอนการซักประวัติ ขั้นตอนตรวจเพิ่มเติม และขั้นตอนรับใบสั่งยา/ใบนัด-ผู้ป่วยกรณีที่ไม่มีการตรวจเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยประเภทผู้ป่วยใหม่ ผู้ป่วยมาตรงวันนัด และผู้ป่วยเร่งด่วนมีความแตกต่างกับระยะเวลารอคอยในแต่ละขั้นตอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระยะเวลารอคอยในขั้นตอนวัดความดันเลือดของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยประเภทที่ ผู้ป่วยไม่ตรงวันนัด ผู้ป่วยใหม่และผู้ป่วยเร่งด่วนในช่วงปกติก่อนโควิด-19 มีความแตกต่างกับระยะเวลารอคอย ในช่วงเกิดโรคระบาดโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระยะเวลารอคอยในขั้นตอนตรวจวัดประเมนตาและจ่ายยาของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยประเภทที่ผู้ป่วยไม่ตรงวันนัด และผู้ป่วยเร่งด่วนในช่วงปกติก่อนโควิด-19 มีความแตกต่างกับระยะเวลารอคอย ในช่วงเกิดโรคระบาดโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระยะเวลารอคอยในขั้นตอนรับใบสั่งยา/ใบนัด-ผู้ป่วยกรณีตรวจเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ป่วยใหม่ และผู้ป่วยเร่งด่วนในช่วงปกติก่อนโควิด-19 มีความแตกต่างกับระยะเวลารอคอย ในช่วงเกิดโรคระบาดโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ ยังพบว่า ระยะเวลารอคอยในขั้นตอนส่งใบสั่งยาผู้ป่วยไม่ตรงวันนัด และขั้นตอนการชำระเงินของผู้ป่วยมาตรงวันนัดในช่วงปกติ ก่อนโควิด-19 มีความแตกต่างกับระยะเวลารอคอย ในช่วงเกิดโรคระบาดโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาการเปรียบเทียบระบบการรอคอยบริการแผนกฉุกเฉินของศูนย์การรักษาโรคตาทั่วไป โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) ในช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 และช่วงสถานการณ์โควิด-19 พบว่า ระบบการให้บริการได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในส่วนของการจัดการสำหรับผู้ป่วยที่มาตรงตามวันแพทย์ได้นัดหมาย โดยจะคัดเฉพาะผู้ป่วยที่มีความจำเป็นและสำคัญในการรักษาเท่านั้น โดยหากผู้ป่วยยังไม่ถึงรอบเวลาของตนเอง จะไม่สามารถเข้าไปยังโรงพยาบาลได้ เพื่อลดจำนวนผู้ป่วยที่เข้าใช้บริการลง ทั้งนี้ จากการเปรียบเทียบระยะเวลา รอคอยบริการ พบว่า ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการรอคอยเฉลี่ยในแต่ละขั้นตอนลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 ยกเว้นแต่เพียงขั้นตอนการตรวจเพิ่มเติม ซึ่งมีระยะเวลาการรอคอย เฉลี่ยเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 แต่อย่างไรก็ดี กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการรอคอย รวมเฉลี่ยสูงถึง 215.8 นาที ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 และ 225.5 นาที ในช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 นอกจากนี้ ผลการทดสอบค่ามีความแตกต่างระหว่างระยะเวลารอคอยในแต่ละกระบวนการให้บริการโดยแบ่งแยก ตามประเภทของผู้ป่วย พบว่าระยะเวลารอคอยในขั้นตอนการรับบัตรคิว และขั้นตอนการซักประวัติของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ป่วยที่มาตรงตามนัด ในช่วงปกติก่อนโควิด-19 มีความแตกต่างกับระยะเวลารอคอยในขั้นตอนการรับบัตรคิวและขั้นตอน การซักประวัติของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยที่มาตรงตามนัดในช่วงเกิดโรคระบาดโควิด-19 และยังพบว่า ระยะเวลารอคอย ในขั้นตอนแพทย์ตรวจ และขั้นตอนการตรวจเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยประเภทที่มาไม่ตรงนัดในช่วงปกติ ก่อนโควิด-19 มีความแตกต่างกับระยะเวลารอคอยในขั้นตอนแพทย์ตรวจ และขั้นตอนการตรวจเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ป่วยประเภทที่มาไม่ตรงนัดในช่วงเกิดโรคระบาดโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของณฤมล ไชยวารี, ฐิติณัฐ อัครเดชอนันต์ และบุญพิชชา จิตต์ภักดี (Chaiwaree et al., 2020, p. 112) ที่ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้ แนวคิดลีนกับภาคบริการทางการแพทย์เพื่อลดความสูญเปล่าของกระบวนการให้บริการคลินิก โรคหัวใจและหลอดเลือด โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โดยผลการศึกษา พบความสูญเปล่าที่เกิดขึ้นจากการรอคอยที่ไม่เกิดคุณค่า โดยเฉพาะกับกระบวนการ การบริหารจัดการ บุคลากร การสื่อสาร และวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของวนิดา รักผากวงศ์ และคณะ (Rakphakawong et al., 2021, p. 53) ได้ศึกษากระบวนการรอคอย

และระยะเวลาการรับบริการ ณ แผนกผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลเอกชน ผลการศึกษาพบว่าระยะเวลาและระยะเวลาการรอคอยรับบริการในจุดให้บริการสำคัญผ่านเกณฑ์ชี้วัดของโรงพยาบาล

นอกจากนี้ ยังพบว่าในช่วงสถานการณ์โควิด-19 กลุ่มตัวอย่างจะมีระยะเวลาการรอคอย ตลอดกระบวนการให้บริการโดยรวมเฉลี่ย ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงสถานการณ์ปกติก่อนโควิด-19 โดยมีสาเหตุมาจากการลดลงของจำนวนผู้ป่วยที่เข้ามาขอใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Poonsuk Ninkitsaranont (Ninkitsaranont, 2020, online) ที่ได้ศึกษาแนวโน้มธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนปี 2563-2565 โดยผลการศึกษาพบว่า ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้จำนวนผู้ใช้บริการในโรงพยาบาลลดลงอย่างมาก อันเป็นผลมาจากผู้ป่วยในประเทศมีแนวโน้มที่จะชะลอและเลื่อนการเข้ามาใช้บริการที่ไม่เร่งด่วนจากความกังวลด้านการติดเชื้อ จึงมีแนวโน้มที่ศึกษาตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมในการทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบใหม่เพื่อรองรับผู้ป่วยที่ได้รับการบริการที่มีความพอใจมากที่สุดในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าโรงพยาบาลจะต้องมีการปรับเวลาการทำงานของแพทย์ให้เข้างานเร็วขึ้นกว่าในปัจจุบัน เพื่อลดระยะเวลารอคอยในขั้นตอนดังกล่าว นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะต้องมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้กับโรงพยาบาล เพื่อให้สามารถจัดหาเจ้าหน้าที่ รวมถึงอุปกรณ์ทางการแพทย์ต่าง ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการนำโปรแกรมจำลองสถานการณ์มาประยุกต์ใช้ในการจำลองกระบวนการทำงาน ตั้งแต่เริ่มให้บริการจนถึงเสร็จสิ้นการให้บริการ โดยพิจารณาสร้างทางเลือกเพื่อปรับปรุงกระบวนการให้บริการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อเพิ่มความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

เอกสารอ้างอิง

- Akkasilp, S. (2020). *The Ministry of Public Health has set guidelines for social distancing in hospitals To reduce the spread of infection during the 'Covid-19' outbreak*. Retrieved June 26, 2020, from <https://www.hfocus.org/content/2020/04/18924> (In Thai)
- Chaiwaree, N., Akkadechanunt, T., & Chitpakdee, B. (2020). Application of Lean Concept to Improving Service Processes of Cardiovascular Clinic, Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital. *Thai Journal of Nursing Council*, 35(4), 112-127. (In Thai)
- Chaiyawut, N., & Kannida, T. (2021). Application of queuing model to solve the waiting problem of service users in the organization. Retrieved November 15, 2021, chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/http://sc2.kku.ac.th/stat/statweb/images/Eventpic/60/Seminar/02_10_.pdf (In Thai)
- Chalermjirarat, W. (2000). *Quality in Services* (4th ed.). Bangkok : Pimluk. (In Thai)
- Chanapia, T., & Putthasri, P. (2014). *The Queuing System by using the Queuing theory Case Study: Bank for Agriculture and Agricultural Co-operatives, Khon Kaen Branch*. Research report. Khon Kaen University, Khon Kaen Province. (In Thai)

- Chikwe, J., Gaudino, M., Hameed, I., Robinson, N. B., Bakaeen, F. G., ..., & Ruel, M. (2020). Committee recommendations for resuming cardiac surgery activity in the SARS-CoV-2 era: guidance from an international cardiac surgery consortium. *Ann Thorac Surg*, 110(2), 725-732.
- Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of Psychological Testing* (3rd ed.). New York : Harper and Row.
- Engelman, D. T., Lothar, S., George, I., Ailawadi, G., Atluri, P., ..., & Grant, M. C. (2020). Ramping up delivery of cardiac surgery during the COVID-19 pandemic: a guidance statement from the society of thoracic surgeons COVID-19 task force. *Ann Thorac Surg*, 110(2), 712-717.
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2017). *Situation of the Thai Elderly 2016*. Retrieved September 7, 2020, from https://www.dop.go.th/download/knowledge/en1518139087-108_0.pdf (In Thai)
- Haft, J. W., Atluri, P., Ailawadi, G., Engelman, D. T., Grant, M. C., ..., & Hassan, A. (2020). Adult cardiac surgery during the COVID-19 pandemic: a tiered patient triage guidance statement. *Ann Thorac Surg*, 110(2), 697-700.
- Hassan, A., Arora, R. C., Adams, C., Bouchard, D., Cook, R., ..., & Gunning, D. (2020). Cardiac surgery in Canada during the COVID-19 pandemic: a guidance statement from the Canadian Society of Cardiac Surgeons. *Can J Cardiol*, 36(6), 952-955.
- Hfocus. (2020). *Top 10 inpatient rates aged 60 years and over, 2019*. Retrieved December 26, 2020, from <https://www.hfocus.org/content/2020/09/20208> (In Thai)
- Hiremath, C. S., Yadava, O. P., Meharwal, Z. S., Iyer, K. S., ..., & Velayudhan, B. (2020). IACTS guidelines: practice of cardiovascular and thoracic surgery in the COVID-19 era. *Indian J Thorac Cardiovasc Surg*, 36(5), 1-13.
- Koson, N., Yuwamongpipat, P., Juntratip, N., & Borvornsudhasin, P. (2021). Nursing Care Protocol for Patients Undergoing Cardiac Surgery amidst COVID-19 Outbreak Situation: From Evidence-Based Practice to Clinical Nursing Practice. *Nursing Science Journal of Thailand*, 40(1), 1-19. (In Thai)
- Metta Pracharak Hospital (Wat Rai Khing). (2020). *History and Information, Metta Pracharak Hospital*. Retrieved June 15, 2021, from <http://www.metta.go.th/aboutus/metta-history> (In Thai)
- National Statistical Office. (2020). *number of outpatients Classified by causal group of 21 diseases from the Public Health Service Center of the Ministry of Public Health throughout the Kingdom 2010-2019*. Retrieved January 26, 2021, from http://statbbi.nso.go.th/staticreport/Page/sector/TH/report/sector_05_16_TH_.xlsx (In Thai)
- Ninkitsaranont, P. (2020). *Industry Outlook in 2020-2022: Private hospital*. Retrieved June 26, 2021, from <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industryoutlook/Services/PrivateHospitals/IO/io-Private-Hospitals> (In Thai)

- Papadopoulos, H. T., Heaverly, C., & Browne, J. (1993). *Queuing Theory in Manufacturing Systems Analysis and Design*. New York : Springer Publications.
- Rakphakawong, W., Sacharung, J., Taweechalermdit, R., Chanwuthinun, A, ..., & Parinyarux, P. (2021). Waiting Time and Service Times for Outpatient Services at a Middle-level Private Hospital. *Thai Journal of Clinical Pharmacy*, 27(2), 53-63. (In Thai)
- Vaenthaisong, P. (2016). *The design of an adaptive queuing module for psychiatric hospitals*. Research Report. Suranaree University of Technology, Nakhon Ratchasima Province. (In Thai)
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน INNOVATIVE FACTORS OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY BUSINESS AFFECTING SUSTAINABLE PERFORMANCE

นิชากานต์ ลันขุนทด^{1*}, สุขสันต์ หอพิบูลสุข², ขวัญกมล ดอนขวา³

Nichakan Lunkhunthod^{1*}, Suksun Horpibulsuk², Kwankamol Donkwa³

^{1*} นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิศวกรรมโยธาและการบริหารงานก่อสร้าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

^{1*} Master Student, School of Civil Engineering and Construction Management, Suranaree University of Technology, Nakhonratchasima Province, 30000, Thailand

² ศาสตราจารย์ สาขาวิศวกรรมโยธาและการบริหารงานก่อสร้าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

² Professor, School of Civil Engineering and Construction Management, Suranaree University of Technology, Nakhonratchasima Province, 30000, Thailand

³ รองศาสตราจารย์ สาขาวิศวกรรมโยธาและการบริหารงานก่อสร้าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

³ Associate Professor, School of Civil Engineering and Construction Management, Suranaree University of Technology, Nakhonratchasima Province, 30000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}nichakan@g.sut.ac.th (Author) : ²suksun@sut.ac.th, ³kwankamol@sut.ac.th

รับบทความ : 6 มิถุนายน 2565 / ปรับแก้ไข : 1 สิงหาคม 2565 / ตอรับบทความ : 29 สิงหาคม 2565

Received : 6 June 2022 / Revised : 1 August 2022 / Accepted : 29 August 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.79

ABSTRACT

The research on innovative factors in the construction industry business affecting sustainable performance has the following objectives: 1) to analyze the level of business innovation factors, 2) to analyze the level of sustainable performance factors, and 3) to analyze the level of influence of innovation factors on sustainable performance in the construction industry. The samples were taken using probability sampling with a purposive method from engineers working in the construction industry in Bangkok and its vicinity, Chonburi and Nakhon Ratchasima, the economic center of Thailand, including 100 samples. A questionnaire with a reliability of 0.982 was used as a tool to collect data from the sample by an online method. Factor-level data were analyzed by descriptive statistics consisting of percentage, mean, and standard deviation, and factor influence-level data using inferential statistical analysis of multiple regression models. The results showed that the innovation factor of the construction industry's businesses was average at a medium level. Sustainable performance factors are pretty high. Process innovation, repositioning, and paradigm factors directly influenced sustainable performance in the construction industry with a statistically significant level of 0.05, demonstrating that the organization's belief in building a business network in the construction industry will increase sales and profits for the organization.

Keywords : Innovation, Sustainable performance, Construction industry business

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนได้กำหนดวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ระดับปัจจัยนวัตกรรม 2) เพื่อวิเคราะห์ระดับปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน และ 3) เพื่อวิเคราะห์ระดับอิทธิพลปัจจัยนวัตกรรมต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนในธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง กำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นวิศวกรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมก่อสร้างในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ชลบุรี และนครราชสีมา ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศไทย รวม 100 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.982 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลระดับปัจจัยด้วยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลระดับอิทธิพลของปัจจัยใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยการวิเคราะห์แบบจำลอง

พหุคูณเชิงซ้อน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และปัจจัยนวัตกรรมด้านกระบวนการ ด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง และด้านกระบวนการทัศน์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนในธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นได้ว่าองค์กรมีความเชื่อว่าการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง จะช่วยเพิ่มยอดขายและกำไรให้กับองค์กรได้

คำสำคัญ : นวัตกรรม, ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน, ธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง

บทนำ

ธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างในประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ แต่จากโลกการแข่งขันที่เปลี่ยนไปทำให้ผู้ประกอบการต้องปรับวิธีการดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหาโอกาสในการสร้างประโยชน์ หรือข้อได้เปรียบจากการแข่งขัน จึงทำให้ธุรกิจก่อสร้างต้องหันมาใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ มากขึ้น โดยแนวทางที่อาจจะนำมาปรับใช้ คือ การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการก่อสร้าง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจ และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เน้นปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่การผลิต วัสดุก่อสร้าง การก่อสร้าง จนถึงการจัดจำหน่าย รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (Nakruang, Donkwa, & Suvittawat, 2020, pp. 1459-1471) ขณะเดียวกัน ภาครัฐมีการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนา ในปี 2563 แม้ว่าการลงทุนก่อสร้างจะได้รับผลกระทบจากภาวะชบเซาของภาคอสังหาริมทรัพย์ และการแพร่ระบาดของ COVID-19 แต่ภาพรวมยังขยายตัวได้ร้อยละ 2.2 โดยมีมูลค่า 1.32 ล้านล้านบาท และมีสัดส่วนในผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ คำนวณมาจากมูลค่าสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตในประเทศ ณ ช่วงเวลานั้น (Gross domestic product : GDP) สูงถึงร้อยละ 8.4 สำหรับในปี 2564 การลงทุนก่อสร้างมีแนวโน้มขยายตัวร้อยละ 4.9 ซึ่งเร่งตัวตามการฟื้นตัวของภาวะเศรษฐกิจในประเทศ โดยเพิ่มขึ้นจากการก่อสร้างภาครัฐ ที่จะสนับสนุนให้การลงทุนก่อสร้างภาครัฐเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.0 (Nopparat, 2020, online)

การดำเนินงานที่ยั่งยืนของภาคอุตสาหกรรมก่อสร้างจำเป็นต้องใช้ความรู้ รวมทั้งเทคนิควิศวกรรมขั้นสูง ตลอดจนความเที่ยงธรรมในการทำหน้าที่ ดูแล ตรวจสอบ ติดตาม และให้คำแนะนำในโครงการก่อสร้างที่มีความซับซ้อน มีมูลค่าสูงเพื่อให้เจ้าของโครงการเกิดความมั่นใจได้ว่าการดำเนินการก่อสร้างจะสำเร็จลุล่วง ถูกต้อง ตรงเวลา และได้มาตรฐาน ภายใต้ผลลัพธ์ทั้งหมดต้องเริ่มมาจากการสร้างคนที่มีความรู้ความสามารถเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจ สร้างผลงานนำความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะ สู่กระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ สร้างผลงานที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อความคาดหวังของลูกค้า และสร้างสรรค์นวัตกรรม สร้างความแตกต่างให้กับธุรกิจโดยนำความรู้ไปต่อยอดโดยใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ในองค์กรก่อนส่งมอบไปสู่ลูกค้า คู่ค้า และความร่วมมือทางธุรกิจ (de Oliveira et al., 2018, pp. 92-93) ดังนั้น ความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นที่มาของงานวิจัย เรื่อง ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน ซึ่งผลงานวิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์ในธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง ช่วยสร้างรายได้ให้กับระบบเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการจ้างงานจากนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ใหม่ในธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างที่มีกระบวนการทำให้เกิดผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน โดยงานวิจัยได้เน้นทำการศึกษาและวิเคราะห์กลุ่มประชากรเป้าหมายในพื้นที่ของจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจในอุตสาหกรรมก่อสร้าง
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของธุรกิจในอุตสาหกรรมก่อสร้าง
3. เพื่อวิเคราะห์ระดับอิทธิพลปัจจัยนวัตกรรมต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนในธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง

ประโยชน์การวิจัย

1. นำไปใช้ประโยชน์ในธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง และช่วยสร้างรายได้ให้กับระบบเศรษฐกิจ
2. ทำให้เกิดการจ้างงานจากการมีนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ใหม่ในธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างที่มีกระบวนการทำให้เกิดผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

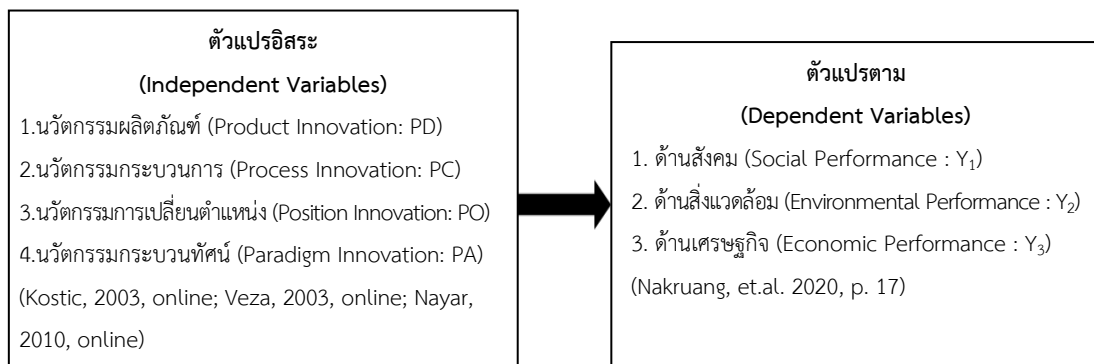
การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยนวัตกรรมเป็นการศึกษาเรื่องนวัตกรรม (Innovation) โดย Kostic (2003, online) และ Nayar (2010, online) ได้อธิบายการแบ่งประเภทนวัตกรรม ออกเป็น 4 ประเภท (4Ps' Innovation) ประกอบด้วย 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) เป็นการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใหม่หรือสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ให้ดีขึ้น 2) นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) กระบวนการคือ ขั้นตอนที่ต้องก่อสร้างมูลค่า อาจเป็นค่าจำกัดความว่าผลิตภัณฑ์ถูกสร้างขึ้นอย่างไร หรือการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์ถูกผลักดันผ่านภายในองค์กร วิธีการทำสิ่งต่าง ๆ ในบริษัทได้อย่างไร 3) นวัตกรรมการวางตำแหน่ง (Position Innovation) ตำแหน่ง หมายถึง ตำแหน่งทางการตลาดของผลิตภัณฑ์หรือบริการในปัจจุบัน นวัตกรรมในตำแหน่งอาจนำไปสู่การวางตำแหน่งทางการตลาดในตลาดใหม่ และ 4) นวัตกรรมกระบวนทัศน์ (Paradigm Innovation) กระบวนทัศน์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ที่เป็นอย่างใด และ ทำไมจึงใช้ผลิตภัณฑ์ หรือทำสิ่งต่าง ๆ อย่างไรให้สำเร็จ กระบวนทัศน์ประกอบด้วยทฤษฎี หลักการ ค่านิยม ความเชื่อ และหลักคำสอน สำหรับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน ซึ่ง Brundtland (1987, pp. 291-297) ได้อธิบายความหมายการดำเนินงานอย่างยั่งยืน ที่ครอบคลุมถึงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลทั้ง 3 ด้าน ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงสังคม และพยายามลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (International Institute for Sustainable Development, 1987, online) จึงสรุปความหมายการดำเนินงานอย่างยั่งยืนได้ว่าหมายถึงการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างของณัฐพร เทียวแก้ว และคณะ (Khiawkaew et al., 2020, pp. 57-66) ได้ศึกษาการพัฒนาการนำเสนองานก่อสร้างด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (Augmented Reality: AR) และโปรแกรม Revit มาใช้ประโยชน์ทางด้านการนำเสนอและออกแบบงานด้านก่อสร้างให้ลูกค้าตัดสินใจได้ง่ายขึ้น ผลการศึกษาพบว่า เทคโนโลยีดังกล่าวสามารถลดปัญหาความผิดพลาดในการนำเสนอโครงการต่าง ๆ สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างของสิริภัทร ลีนประเสริฐ และคณะ (Linprasert et al., 2021, pp. CEM-30-1-CEM-30-8) ได้วิเคราะห์ปัจจัยร่วมที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนด้านสังคมขององค์กรผู้รับเหมาก่อสร้าง โดยปัจจุบันการแข่งขันในอุตสาหกรรมก่อสร้างมีความรุนแรงขึ้นส่วนหนึ่งเนื่องจากความต้องการของสังคมและชุมชนที่เพิ่มขึ้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า อิทธิพลต่อความยั่งยืนด้านสังคมขององค์กรผู้รับเหมาก่อสร้างในอันดับแรก คือความรู้และความสามารถของบุคลากรในองค์กร และวิมลมาศ

บุญยังยืน และชลลดา เลาะฟอ (Boonyungyuen & Laofor, 2020, pp. CEM-26-1-CEM-26-7) ได้ศึกษาการจัดการของเสียในสถานที่ก่อสร้างอย่างยั่งยืน และพบว่าของเสียที่เกิดขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ของเสียจากกระบวนการก่อสร้าง และของเสียจากบรรจุภัณฑ์ หากโครงการไม่มีการดำเนินการจัดการของเสียที่เกิดขึ้น จะทำให้ผู้รับเหมาสูญเสียวัสดุที่เกิดจากกระบวนการก่อสร้างที่ไม่รัดกุม ดังนั้นในการจัดการของเสียในสถานที่ก่อสร้างที่เหมาะสมควรมีการวางแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนไม่ให้เกิดของเสียในส่วนของการก่อสร้าง วัสดุบางประเภทสามารถนำไปใช้ใหม่ คัดแยกของเสียแต่ละประเภทเพื่อนำไปรีไซเคิล หากมีการดำเนินการครบวงจรก็จะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับของเสีย ลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดและยังไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งมลพิษทางน้ำ อากาศ รวมทั้งเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

สรุปภาพรวมของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างต้องเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน เพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจจึงจำเป็นต้องพัฒนานวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ อีกทั้งผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนที่วัดจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมนั้น ธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง ควรเน้นการผลิตสินค้าที่มีระบบคุณภาพตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ควรเน้นการมีกระบวนการในการทำงานที่ลดการใช้พลังงาน การใช้น้ำ และลดขยะ โดยเน้นกระบวนการผลิตซึ่งทำลายสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อชุมชนในสังคม ดังนั้น งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนจึงมีความน่าสนใจในการนำมาศึกษา เนื่องจากยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะประเด็นเรื่องนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง และด้านกระบวนการทัศน์ ที่ส่งผลถึงความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม อย่างชัดเจน สามารถสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังรูปภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ วิศวกรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมก่อสร้างใน กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ชลบุรี และนครราชสีมา ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเน้นเฉพาะวิศวกรสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมก่อสร้างและมีประสบการณ์ในงานอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ไม่ทราบจำนวนวิศวกรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ชลบุรี และนครราชสีมา จึงทำการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดีของประชากรเป้าหมาย โดยใช้สูตรคำนวณของ Cochran (1977, p. 211) ประมาณจากค่าความคาดเคลื่อนยอมรับได้มีค่าเท่ากับร้อยละ 5 ได้จำนวน 100 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีการวัดปัจจัยตั้งแต่ระดับความคิดเห็นที่มีขึ้นคะแนนน้อยที่สุด (1 คะแนน) ถึงระดับขึ้นคะแนนมากที่สุด (7 คะแนน) (Singer & Thode, 1988, unpagued) ที่ได้ผ่านการทดสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยการให้คะแนนความถูกต้องของเนื้อหาและข้อคำถามในแต่ละข้อเป็นไปตามจุดประสงค์ของงานวิจัย นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of item objective congruence: IOC) ตามวิธีของ Rovinelli and Hambleton พบว่าข้อคำถามมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ 0.50 ขึ้นไป (Rovinelli & Hambleton, 1976, pp. 1-37) และทดสอบค่าความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำผลข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่าทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.982 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ 0.70 ขึ้นไป ถือเป็นแบบสอบถามที่มีความน่าเชื่อถือ (Tavakol & Dennick, 2011, pp. 53-55)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยเครื่องมือแบบสอบถามจากวิศวกรเป้าหมายที่ปฏิบัติงานในธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง จำนวน 100 ราย รวม 9 เดือน ตั้งแต่เดือน สิงหาคม 2564 ถึงเดือนเมษายน 2565 เข้าถึงกลุ่มตัวอย่างโดยการแจกแบบสอบถามออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลระดับปัจจัยนวัตกรรมการและผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างของวิศวกรวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : SD) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยคือ ระหว่าง 1.00-1.86 (น้อยที่สุด) 1.87-2.72 (น้อย) 2.73-3.58 (ค่อนข้างน้อย) 3.59-4.44 (ปานกลาง) 4.45-5.30 (ค่อนข้างมาก) 5.31-6.16 (มาก) และ 6.17-7.00 (มากที่สุด) (Singer & Thode, 1988, unpagued) สำหรับการวิเคราะห์ระดับอิทธิพลปัจจัยนวัตกรรมต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนในธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง วิเคราะห์ด้วย สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์แบบจำลองพหุคูณเชิงซ้อน (Multiple regression analysis) ด้วยวิธี Stepwise โดยสมการถดถอยที่ใช้ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในครั้งนี้ ไม่เกิดปัญหา Multicollinearity ตัวแปรอิสระในแต่ละสมการไม่มีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากค่า VIF (Variance inflation factor) มีค่าไม่มากกว่า 10 (Hair et al., 2010, p. 221) และค่าความสัมพันธ์ร่วมระหว่างคู่ตัวแปร (Bivariate Correlation) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่เกิน 0.90 (Kline, 2011, p. 131) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจในอุตสาหกรรมก่อสร้าง

ตาราง 1 ระดับปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจในอุตสาหกรรมก่อสร้าง

ข้อมูลระดับปัจจัย	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์	4.21	1.20	ปานกลาง	2
2. นวัตกรรมกระบวนการ	4.06	1.30	ปานกลาง	4
3. นวัตกรรมการเปลี่ยนตำแหน่ง	4.16	1.20	ปานกลาง	3
4. นวัตกรรมกระบวนการทัศน์	4.49	1.30	ค่อนข้างมาก	1
รวม	4.21	1.13	ปานกลาง	-

จากตาราง 1 พบว่า โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจในอุตสาหกรรมก่อสร้างอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=4.21$) พิจารณารายปัจจัยเรียงระดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย พบว่า ปัจจัยนวัตกรรมกระบวนการทัศน์ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}=4.49$) รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยนวัตกรรมการเปลี่ยนแปลง และปัจจัยนวัตกรรมกระบวนการ ($\bar{X}=4.21$, 4.16 และ 4.06) ตามลำดับ

ผลการศึกษาระดับปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของธุรกิจในอุตสาหกรรมก่อสร้าง

ตาราง 2 ระดับปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของธุรกิจในอุตสาหกรรมก่อสร้าง

ข้อมูลระดับปัจจัย	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ผลการดำเนินงานทางสังคม	4.76	1.20	ค่อนข้างมาก	1
2. ผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม	4.64	1.25	ค่อนข้างมาก	3
3. ผลการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ	4.74	1.24	ค่อนข้างมาก	2
รวม	4.72	1.15	ค่อนข้างมาก	

จากตาราง 2 พบว่า โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของธุรกิจ ในอุตสาหกรรมก่อสร้าง อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}=4.72$) พิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ทุกปัจจัย เรียงระดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยผลการดำเนินงานทางสังคม ปัจจัยผลการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ และปัจจัยผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.76$, 4.74 และ 4.64) ตามลำดับ

ผลการศึกษาระดับปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

ตาราง 3 ผลวิเคราะห์ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

ปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน	ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง	ค่าอิทธิพล (Beta)	t	Sig.
1. ด้านภาพรวม (YY)	ด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง (X ₃)	0.433	3.512	0.001
	ด้านกระบวนการ (X ₄)	0.296	2.405	0.018
R ² =0.482, Adj R ² =0.471, VIF=2.917, r=0.811, F=45.054, Sig.=0.000				
2. ด้านสังคม (Y ₁)	ด้านผลิตภัณฑ์ (X ₁)	0.305	2.600	0.011
	ด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง (X ₃)	0.400	3.414	0.001
R ² =0.439, Adj R ² =0.428, VIF=3.152, r=0.826, F=38.014, Sig.=0.000				
3. ด้านสิ่งแวดล้อม (Y ₂)	ด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง (X ₃)	0.375	2.773	0.007
	ด้านกระบวนการ (X ₄)	0.270	2.001	0.048
R ² =0.377, Adj R ² =0.364, VIF=2.917, r=0.811, F=29.316, Sig.=0.000				
4. ด้านเศรษฐกิจ (Y ₃)	ด้านผลิตภัณฑ์ (X ₁)	0.271	2.352	0.021
	ด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง (X ₃)	0.447	3.875	0.000
R ² =0.458, Adj R ² =0.447, VIF=1.972, r=0.826, F=40.982, Sig.=0.000				

จากตาราง 3 การวิเคราะห์ปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน พบว่าในภาพรวม (YY) และรายด้านทางสังคม (Y₁) เศรษฐกิจ (Y₂) และสิ่งแวดล้อม (Y₃) ผลการวิเคราะห์ได้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับเข้าสู่มาตรฐานแล้ว (Adj. R²) เท่ากับ 0.471, 0.482, 0.364 และ 0.447 ตามลำดับ สรุปได้ว่า ในภาพรวมผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนนั้น ตัวแปรอิสระนวัตกรรมด้านเปลี่ยนตำแหน่ง (X₃) และ นวัตกรรมด้านกระบวนการ (X₄) สามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนในภาพรวม (YY) ได้ร้อยละ 47.1 ส่วนผลการดำเนินงานด้านสังคม (Y₁) นั้น ตัวแปรอิสระนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (X₁) และนวัตกรรมด้านเปลี่ยนตำแหน่ง (X₃) สามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านสังคมได้ร้อยละ 42.8 สำหรับผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Y₂) นั้น ตัวแปรอิสระนวัตกรรมด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง (X₃) และ นวัตกรรมด้านกระบวนการ (X₄) สามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ได้ร้อยละ 36.4 นอกจากนี้ ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ (Y₃) นั้น ตัวแปรอิสระนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (X₁) และนวัตกรรมด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง (X₃) สามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ ได้ร้อยละ 44.7 และได้ค่า F-Statistic เท่ากับ 45.054, 38.014, 29.316 และ 40.982 (Sig.=0.000) สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ในภาพรวม (YY) พบว่า ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง ด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง (X₃) และด้านกระบวนการ (X₄) มีอิทธิพลหรือผลกระทบทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนทั้งสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ (YY) ด้วยค่าของอิทธิพล เท่ากับ 0.433 และ 0.296 ตามลำดับ

2. ด้านสังคม (Y₁) พบว่า ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างด้านผลิตภัณฑ์ (X₁) และด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง (X₃) มีอิทธิพลหรือผลกระทบทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านสังคม (Y₁) ด้วยค่าของอิทธิพล เท่ากับ 0.305 และ 0.400 ตามลำดับ

3. ด้านสิ่งแวดล้อม (Y_2) พบว่า ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง (X_3) และด้านกระบวนการทัศน์ (X_4) มีอิทธิพลหรือผลกระทบทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Y_2) ด้วยค่าของอิทธิพล เท่ากับ 0.375 และ 0.270 ตามลำดับ

4. ด้านเศรษฐกิจ (Y_3) พบว่า ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) และด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง (X_3) มีอิทธิพลหรือผลกระทบทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ (Y_3) ด้วยค่าของอิทธิพล เท่ากับ 0.271 และ 0.447 ตามลำดับ

ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง X_3 และด้านกระบวนการทัศน์ X_4 มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนโดยภาพรวม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยที่นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ X_1 และด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง X_3 มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านสังคม และเศรษฐกิจ ในขณะที่ไม่พบความสัมพันธ์ของนวัตกรรมด้านกระบวนการ X_2 ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างที่เกี่ยวกับด้านนวัตกรรมกระบวนการทัศน์ (Paradigm innovation) โดยภาพรวมและรายประเด็นย่อยมีค่าเฉลี่ยในระดับค่อนข้างมาก โดยมีรายประเด็นเกี่ยวกับองค์กรมีความเชื่อว่าการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง จะช่วยเพิ่มยอดขายและกำไร เช่น การสร้างเครือข่ายระหว่างบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ร้านค้าวัสดุก่อสร้าง ผู้รับเหมาช่วง เป็นต้น อยู่ในระดับค่อนข้างมากสูงที่สุด ซึ่งในงานวิจัยของ Khanin et al. (2022, p. 340) เผยให้เห็นสาระสำคัญของบทบาท หน้าที่ โครงสร้าง กระบวนการสร้างกระบวนการทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่มีศักยภาพของเศรษฐกิจในภูมิภาคภายใต้อิทธิพลของตัวกำหนดทางปัญญาและนวัตกรรม ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเกิดขึ้นในบริบทของการสร้างแบบจำลองการพัฒนาหลังอุตสาหกรรมพร้อมด้วยการพิจารณาภูมิภาค อาณาเขตพื้นที่ทางกายภาพ ไปจนถึงสภาพแวดล้อมเชิงพื้นที่ นอกจากนี้ผลการวิจัยของ Zhanbayev and Irfan (2022, pp. 21-22) ยังพบว่า ผลกระทบทางสังคมคือความสามารถในการสร้างและสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนน้อยลง ซึ่งจากการประเมินอิทธิพลทางเศรษฐกิจ ผลกระทบทางวิทยาศาสตร์ และเทคนิควิธีการทางเศรษฐศาสตร์ ต่อกระบวนการพัฒนายั่งยืนของสังคมที่สำคัญที่สุดคือสามารถช่วยแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมในการพัฒนาพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะสำหรับประเทศในระดับภูมิภาคและระดับรัฐ

สำหรับภาพรวมด้านปัจจัยนวัตกรรมการเปลี่ยนตำแหน่ง (Position Innovation) พบว่ามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายประเด็นย่อยเกี่ยวกับองค์กรมีการใช้ฐานความรู้ใหม่ทางด้านนวัตกรรมก่อสร้างเพื่อสร้างโอกาสในการแข่งขัน มีความคิดเห็นค่อนข้างมากอยู่ในระดับที่สูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพร เขียวแก้ว และคณะ (Khiawkaew et al., 2020, p. 57) ที่ศึกษาการพัฒนาการนำเสนองานด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (AR) และโปรแกรม Revit มาใช้ประโยชน์ในการนำเสนองานก่อสร้างจริงเพื่อให้ลูกค้าตัดสินใจได้ง่ายขึ้น รวมถึงยังช่วยในเรื่องของงบประมาณที่อาจสูงเกินความเป็นจริง และประสานงานผ่านโปรแกรมทำให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผลการวิจัยของ Bamgbade et al. (2022, p. 1) พบว่า ปัจจัยสำคัญสำหรับความยั่งยืนทางสังคมในการก่อสร้างคือตัวขับเคลื่อนภายในองค์กรสามารถกระตุ้นประสิทธิภาพความยั่งยืนทางสังคม และได้แสดงให้เห็นว่าความสามารถขององค์กร ทรัพยากรที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ที่ซับซ้อน ช่วยให้องค์กรสามารถใช้กลยุทธ์การสร้างมูลค่าได้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างตัวขับเคลื่อนความยั่งยืนทางสังคม ในขณะที่ข้อจำกัดบางประการเปิดเผยว่าบริษัทก่อสร้างมีความสามารถด้านทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมักจะนำความยั่งยืนมาใช้ในการส่งเสริมโครงการมากขึ้น

ปัจจัยผลการดำเนินงานทางสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นย่อยตามระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือองค์กรได้จัดสภาพแวดล้อมในการทำงานของวิศวกรที่ปลอดภัย อีกทั้งมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีแก่ผู้ใช้บริการ หรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมก่อสร้าง สอดคล้องกับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Office of the national Economic and Social Development Council, 2014, online) การพัฒนาสินค้าและบริการให้มีความแตกต่างและตรงตามความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า สามารถสรุปผลทางเลือกในการแก้ปัญหาได้เป็น ทางเลือกกลยุทธ์ทางธุรกิจระดับองค์กร ซึ่งเป็นกลยุทธ์การเติบโต (Growth strategy) และปัจจัยผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นย่อยตามระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ องค์กรมีกระบวนการในการทำงานที่ลดการใช้พลังงาน การใช้น้ำ และลดขยะ ดังนั้นการให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติจะต้องสร้างประโยชน์แก่สิ่งแวดล้อมไปพร้อมกับการพัฒนาองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของวิมลมาศ บุญยังยืน และชลดา เกษพอ (Boonyungyuen & Laofor, 2020, p. CEM-26-1) ที่ศึกษาการจัดการของเสียในสถานที่ก่อสร้างอย่างยั่งยืน โดยการวางแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนไม่ให้เกิดของเสียในส่วนของการก่อสร้าง วัสดุบางประเภทสามารถนำมาใช้ใหม่ คัดแยกของเสียแต่ละประเภทเพื่อนำไปรีไซเคิล หากมีการดำเนินการครบวงจรเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของของเสีย ลดค่าใช้จ่ายในการกำจัด และยังไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งมลพิษทางน้ำ อากาศ รวมทั้งยังเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และคุ้มค่า

ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนในด้านปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง และด้านกระบวนการ มีอิทธิพลหรือผลกระทบทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนทั้งสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสร้อยศรีศรี แก้วจันทน์ และจักรพงษ์ พงษ์เพ็ง (Kaewjunant & Pongpeng, 2020, p. 27) ที่ศึกษาโครงสร้างของปัจจัยในการประเมินความยั่งยืนในการก่อสร้างของผู้รับเหมาที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน พบว่าผู้รับเหมาต้องปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในอนาคต จึงต้องมองหาข้อดีเพื่อเพิ่มโอกาสในการชนะการประมูลของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง ปัจจัยที่สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน คือ การจัดการเชิงกลยุทธ์ ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านประสิทธิภาพและความมั่นคงทางการเงิน ด้านความสามารถทางการตลาด ด้านความสามารถในการจัดการโครงการ และด้านการเสนอราคา และผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนในธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างด้านสังคม พบว่าปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง มีอิทธิพลหรือผลกระทบทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านสังคม ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริภัทร ลั่นประเสริฐ และคณะ (Linprasert et al., 2021, p. CEM-30-1) ที่พบว่า ความรู้และความสามารถของบุคลากรในองค์กรมีความสำคัญต่อความยั่งยืนทางสังคม เนื่องจากการทำงานขององค์กรนั้น ผู้รับเหมาก่อสร้างมุ่งเน้นไปที่งานที่ได้รับมอบหมายปฏิบัติเป็นไปตามแบบแผนที่ได้ตกลงกันไว้ตั้งแต่ก่อนเริ่มโครงการชัดเจนอยู่แล้ว

สำหรับผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนในธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง และด้านกระบวนการ มีอิทธิพลหรือผลกระทบทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับไตรวุฒิน นพรัตน์ (Nopparat, 2020, online) ที่พบว่า การลงทุนก่อสร้างมีแนวโน้มขยายตัวตามการฟื้นตัวของภาวะเศรษฐกิจในประเทศ ปัจจุบันโอกาสทางธุรกิจในรูปแบบใหม่ของการก่อสร้างที่ทำธุรกิจให้เกิดเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy), Health/Aging Society และวิถี Work From Home ผู้รับเหมาก่อสร้างต้องปรับตัวเพื่อกระจายความเสี่ยงไปสู่การทำธุรกิจอื่น เช่น การปรับปรุงอาคารสำนักงาน การปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เป็น home office เพื่อรองรับวิถี WFH มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยนวัตกรรมของธุรกิจในอนาคตต้องเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน เพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจจึงจำเป็นต้องพัฒนานวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เช่น ธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างควรมีผลิตภัณฑ์ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพความแข็งแรงของอุตสาหกรรมก่อสร้างด้านนวัตกรรมกระบวนการควรมีการพัฒนา เช่น ธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในงานก่อสร้าง ทำให้ประสิทธิภาพของงานก่อสร้างมีคุณภาพดีขึ้น ด้านนวัตกรรมการเปลี่ยนตำแหน่งนั้น ธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง ควรพัฒนาการใช้ฐานความรู้ใหม่ทางด้านผลิตภัณฑ์และบริการอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างโอกาสในการแข่งขัน ส่วนนวัตกรรมกระบวนการนั้น ธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างควรมีความเชื่อว่าการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง จะช่วยเพิ่มยอดขายและกำไร เช่น การสร้างเครือข่ายระหว่างบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ร้านค้าวัสดุก่อสร้าง ผู้รับเหมาช่วง เป็นต้น

2. ผลการวิจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน ธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างควรพิจารณาให้ความสำคัญทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยที่ผลการดำเนินงานด้านสังคม ธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างควรเน้นการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยแก่ผู้ใช้บริการและสภาพแวดล้อม และความปลอดภัยในการทำงานของบุคลากรในบริเวณพื้นที่ก่อสร้าง สำหรับผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ นั้น ธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างควรเน้นการผลิตสินค้าที่มีระบบคุณภาพตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ส่วนผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม นั้น ธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างควรเน้นการมีกระบวนการในการทำงานที่ลดการใช้พลังงาน การใช้น้ำ และลดขยะ เป็นต้น

3. ผลการวิจัยปัจจัยนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนนั้นพบว่า ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนทั้งภาพรวม และรายปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือสิ่งแวดล้อม องค์กรธุรกิจก่อสร้างควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งในด้านการพัฒนานวัตกรรมด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง เช่น องค์กรควรมีการใช้ฐานความรู้ใหม่ทางด้านผลิตภัณฑ์และบริการอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างโอกาสในการแข่งขัน มีผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ ซึ่งมีราคาเหมาะสมเหนือกว่าคู่แข่ง มีผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ ในตลาดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายใหม่ มีช่องทางที่หลากหลายเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเพื่อขายผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ และองค์กรควรมีผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ ในตลาดกลุ่มลูกค้าเดิมที่สามารถนำไปใช้ร่วมกับผลิตภัณฑ์อื่น หรือเครื่องจักร ในลักษณะที่เกื้อหนุนกัน อย่างไรก็ตาม องค์กรธุรกิจก่อสร้างก็ควรให้ความสำคัญด้านนวัตกรรมกระบวนการ เช่น องค์กรควรปลูกฝังให้บุคลากรในองค์กรงานก่อสร้างมีความเชื่อว่าการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง จะช่วยเพิ่มยอดขายและกำไร และองค์กรควรมีการพัฒนาผู้นำในทุกระดับ ให้มีวิสัยทัศน์ในการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในงานอุตสาหกรรมก่อสร้างตลอดเวลา การนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อทำให้เกิดผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนที่เน้นปัจจัยนวัตกรรมด้านการเปลี่ยนตำแหน่งและด้านกระบวนการ จะประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดีนั้น องค์กรอุตสาหกรรมก่อสร้างก็ยังคงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมด้านกระบวนการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการทบทวนเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus group) ในกลุ่มที่เป็นวิศวกรเป้าหมายที่ทำงานเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมก่อสร้าง ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ชลบุรี และนครราชสีมา เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์เชิงลึกที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาขยายแบบจำลองโดยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน อาจเป็นปัจจัยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนตามหลักการวัดผลเชิงดุลยภาพ (Balanced scorecard)

3. ควรมีการขยายกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยนำปัจจัยด้านอื่นมาศึกษาเพิ่มเติม เช่น ปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ ปัจจัยความสามารถในการบูรณาการความรู้ หรือปัจจัยกลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่คณาจารย์ได้รับทุนวิจัยจากแหล่งทุนภายนอก จากโครงการวิจัยเปรียบเทียบสมรรถนะและต้นทุนของเอสพีลต์คอนกรีตที่ปรับปรุงด้วยน้ำยางแห้งและน้ำยางข้นและได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ตามการรับรอง EC-65-06 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565

เอกสารอ้างอิง

Bamgbade, J. A., Nawi, M. N. M., Kamaruddeen, A. M., Adeleke, A. Q., & Salimon, M. G. (2022).

Building sustainability in the construction industry through firm capabilities, technology and business innovativeness: empirical evidence from Malaysia. *International journal of construction management*, 22(3), 473-488.

Boonyungyuen, W., & Laofor, C. (2020). A study of sustainable construction waste management. In *The 25th National Convention on Civil Engineering, 15-17 July 2020* (pp. CEM-26-1-CEM-26-7). Online conference. (In Thai)

Brundtland, G. H. (1987). *Report of the World Commission on environment and development: "our common future."*. UN

Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques*. John Wiley & Sons.

de Oliveira, A. C., Sokulski, C. C., da Silva Batista, A. A., & de Francisco, A. C. (2018). Competencies for sustainability: A proposed method for the analysis of their interrelationships. *Sustainable Production and Consumption*, 14, 82-94.

Hair, J. F., Anderson, R. E., Babin, B. J., & Black, W. C. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective* (7th ed.). New Jersey : Pearson education Inc.

International Institute for Sustainable Development. (1987). *What is Sustainable Development?*. Retrieved September 29, 2021, from <http://www.iisd.org/sd/>

Kaewjunant, S., & Pongpeng, J. (2020). Factors for Evaluating Building Sustainability of Contractors Affecting Competitive Advantage. *Ladkrabang Engineering Journal*, 37(4), 27-35. (In Thai)

Khanin, S., Derhaliuk, M., Stavroyany, S., Kudlasevych, O., & Didkivska, L. (2022). Paradigm of the Transformation of Potential-Forming Space Under the Impact of Intellectual-Innovation Determinants. *International Journal of Computer Science & Network Security*, 22(1), 340-346.

- Khiawkaew, N. (2020). The Study on the Development of Presentation for Construction by Augmented Reality (AR) Technology. *Journal for Research and Innovation Institute of Vocational Education Bangkok*, 3(1), 57-66. (In Thai)
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). New York : The Guilford Press.
- Kostic, M. (2003). *Innovation management – 4 P's of Innovation*. Retrieved September 29, 2021, from <http://www.veza.biz/eng/4Pinnovation.html>
- Linprasert, S., Tapimai, S., Teeraset, S., & Pongpeng, J. (2021). Common factors affecting social sustainability of contractor organizations: a view from management and operation division. In *The 26th National Convention on Civil Engineering, 23-25 June 2021* (pp. CEM-30-1 - CEM-30-8). Online Conference. (In Thai)
- Nakruang, D., Donkwa, K., & Suvittawat, A. (2020). The Causal Factors Influencing Corporate Sustainability Performance: Case of Community SMEs in Three Southern Border Provinces, Thailand. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 7(3), 1459-1471. DOI:10.9770/jesi.2020.7.3(2)
- Nayar, V. (2010). *Employees first, customers second: Turning conventional management upside down*. U. S. Canada : Harvard Business Press.
- Nopparat, T. (2020). Construction business opportunities in the new normal. *Prachachat Business*. Retrieved September 29, 2021, from <https://www.prachachat.net/columns/news-653542> (In Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2014). *Philosophy of Sufficiency Economy* (4th ed.). Bangkok. Retrieved September 29, 2021, from <http://social.nesdc.go.th/social/sep/> (In Thai)
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1976). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Singer, A. J., & Thode, H. C. Jr. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Hillsdale (NJ) : Lawrence Erlbaum Associates.
- Tavakol, M., & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education*, 2, 53-55.
- Veza. (2003). *Innovation management-4 P's of Innovation*. Retrieved September 29, 2021, from <http://www.veza.biz/eng/4Pinnovation.html>
- Zhanbayev, R., & Irfan, M. (2022). Industrial-Innovative Paradigm of Social Sustainability: Modeling the Assessment of Demoethical, Demographic, Democratic, and Demoeconomic Factors. *Sustainability*, 14(12), 7280.

ดนตรีในกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค
**MUSIC ACCOMPANIMENT FOR THE THAI ROYAL LAND
PROCESSION**

นพพล ไชยสน^{1*}, ธัญญลักษณ์ อุบลเลิศ², ญาณเวทย์ เหมือนพร้อม³

Noppon Chaiyason^{1*}, Thanyalak Ubonlert², Yannawate Meunprom³

^{1*}อาจารย์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44150 ประเทศไทย

^{1*}Lecturer, The College of Music Mahasarakham University, Mahasarakham Province, 44150, Thailand

^{2,3}อาจารย์ วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จังหวัดร้อยเอ็ด 45000 ประเทศไทย

^{2,3}Lecturer, The College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute, Roi Et Province, 45000, Thailand

E-mail address (Corresponding author): *www.nnn-14_nop@hotmail.com

รับบทความ : 4 ตุลาคม 2565 / ปรับแก้ไข : 25 พฤศจิกายน 2565 / ตอบรับบทความ : 15 ธันวาคม 2565

Received : 4 October 2022 / Revised : 25 September 2022 / Accepted : 15 December 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.80

ABSTRACT

ABSTRACT

The royal land procession is a procession that was conducted by land use or on the road of the King. The oldest archaeological evidence on the mainland of Southeast Asia was found in a low relief carving on the wall of the outer crooked balcony on the south side of Angkor Wat, the largest religious monument in the world in the Kingdom of Cambodia. It revealed the musical instruments in the procession of King Suryavarman II in the 17th century. For Thai historical records, the evidence was first found in literature since the Sukhothai era as a capital city, then it became clearer between the continuing period of Ayutthaya to Rattanakosin, especially in the archives written by foreigners and various types of royal chronicles. Currently, there are two main groups of music that appear in the royal land procession: the fanfare group and an instrument group, which both consists of traditional and western music. The music has symbolic and ritual significance to the procession. It, therefore, is classified and glorified as one to honor the king, as well as to enhance the greatness of Thai royal ceremony, indicating the royal status, and royal power and to show the majesty of the monarch or the mighty sovereignty, which can find no one equal.

Keywords : Music ensemble, Royal ceremony, Thai royal land procession

บทคัดย่อ

กระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค เป็นขบวนเสด็จพระราชดำเนินทางสถลวิถีหรือทางบกของพระมหากษัตริย์ โดยปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีที่เก่าแก่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีป คือภาพแกะสลักนูนต่ำบนผนังระเบียงคดชั้นนอกทางด้านทิศใต้ของปราสาทนครวัด ที่แสดงเครื่องดนตรีประกอบในริ้วกระบวนเสด็จพระราชดำเนินของพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 พุทธศตวรรษที่ 17 สำหรับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไทยปรากฏหลักฐานในทางวรรณคดีมาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี และมีความชัดเจนมากขึ้นในสมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะในบันทึกจดหมายเหตุของชาวต่างชาติและพระราชพงศาวดารต่าง ๆ ปัจจุบันดนตรีที่ปรากฏในกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค มีอยู่ด้วยกัน 2 กลุ่มใหญ่ คือกลุ่มเครื่องประโคมและกลุ่มเครื่องบรรเลง ซึ่งประกอบด้วยดนตรีแบบดั้งเดิมและดนตรีแบบอย่างตะวันตก ซึ่งดนตรีเหล่านี้มีความสำคัญทั้งในด้านสัญลักษณ์และพิธีกรรม เมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จหรือยาตราออกไปไหน จึงมักจะมีเสียงดนตรีประโคมบรรเลงรับส่งเสด็จทุกครั้ง ดนตรีจึงจัดได้ว่าเป็นเครื่องประโคม

ประกอบพระราชพิธีอย่างหนึ่งของพระมหากษัตริย์ ใช้เชิดชูพระเกียรติยศ ตลอดทั้งเป็นเครื่องเสริมสร้างความยิ่งใหญ่ให้กับพระราชพิธีนั้น ๆ บ่งบอกถึงพระราชฐานะ พระราชอำนาจ และแสดงถึงพระบรมเดชานุภาพอันเกรียงไกรของพระมหากษัตริย์ ซึ่งหาผู้ใดเสมอเหมือนมิได้

คำสำคัญ : ดนตรี, พระราชพิธี, กระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค

บทนำ

ราชอาณาจักรไทยมีความเจริญรุ่งเรืองสถาพรสืบมาโดยลำดับ อันเนื่องมาจากความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ที่ดำรงอยู่เคียงคู่กับสังคมไทยมาช้านาน สถาบันพระมหากษัตริย์ถือเป็นสถาบันหลักที่มีคุณูปการและมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการสร้างประเทศ ตลอดจนเป็นส่วนสร้างความเจริญมั่นคงแก่ประเทศชาติ และนำความผาสุกร่มเย็นมาสู่อาณาประชาราษฎร์ทั่วทุกหมู่เหล่าสืบเนื่องมาตั้งแต่โบราณ ตลอดระยะเวลาอันยาวนานนับแต่อดีตตราบจนถึงปัจจุบัน ศิลปวัฒนธรรม จารีต ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาติ ได้ถูกสร้างสรรค์จากบรรพบุรุษส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นอย่างมีระเบียบแบบแผนและงดงาม ความร่ำรวยทางวัฒนธรรมของชาติไทยนั้น จึงเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองใหญ่หลวง ที่แฝงไปด้วยภูมิปัญญาและความเป็นชาติที่มีอารยธรรมเก่าแก่มาช้านาน กลายเป็นรากฐานสำคัญขององค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาอันมีคุณค่าของชนชาติไทยในแขนงต่าง ๆ ที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์และทำนุบำรุงมาโดยตลอด โดยเฉพาะด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีในราชสำนัก ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์และขุนนางชั้นสูงมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์พระราชพิธีและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติไทยมาตั้งแต่อดีต ทั้งพระราชพิธีเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์โดยตรงและพระพระราชพิธีทางศาสนา ล้วนมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้นำในการปฏิบัติทั้งสิ้น

ดนตรี ถือเป็นเครื่องประกอบพระราชพิธีอย่างหนึ่งของพระมหากษัตริย์ ใช้เชิดชูพระเกียรติยศ ตลอดทั้งเป็นเครื่องเสริมสร้างความยิ่งใหญ่ให้กับพระราชพิธีนั้น ๆ บ่งบอกถึงพระราชฐานะ พระราชอำนาจ และแสดงถึงพระบรมเดชานุภาพอันเกรียงไกรของพระมหากษัตริย์ (Pleinsri, 2015, p. 193) เช่นเดียวกับ Manolopoulou (2022, p. e015) ที่ระบุไว้คือ ไม่ว่าจะเป็นศัตรูหรือพันธมิตร การปรากฏตัวของผู้นำและนักบวชของจักรวรรดิต่อหน้าสาธารณชนก็มีความสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์ ดังนั้น การนำดนตรีมาบรรเลงประกอบในพระราชพิธีสำคัญ โดยเฉพาะใช้ประกอบในกระบวนเสด็จพระราชดำเนินยาตราของพระมหากษัตริย์ในแต่ละยุคสมัย จึงทำให้พระราชพิธีนั้น ๆ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามคติความเชื่อที่ยึดถือมาแต่โบราณ บทความนี้ได้นำเสนอประเด็นที่ควรศึกษา ประกอบด้วยดนตรีประกอบขบวนพยุหยาตราทางสถลมารคในสมัยโบราณ จนถึงพุทธศักราช 2562 พร้อมสรุป อันมีหลักการสำคัญต่อไปนี้

ดนตรีประกอบกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารคในสมัยโบราณ

คำว่า “กระบวนพยุหยาตรา” หมายถึงกระบวนเสด็จพระราชดำเนินของพระมหากษัตริย์ ที่จัดเป็นริ้วกระบวนแห่ตามโบราณราชประเพณี มีทั้งกระบวนแห่เสด็จพระราชดำเนินโดยทางบกหรือสถลวิถีและทางน้ำหรือชลวิถี กระบวนเสด็จพระราชดำเนินโดยสถลวิถีเรียกว่า “กระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค” กระบวนเสด็จพระราชดำเนินโดยชลวิถีเรียกว่า “กระบวนพยุหยาตราทางชลมารค” ซึ่งการเสด็จโดยกระบวนหลังนี้ ในสมัยปัจจุบัน ได้มีการจัดให้มีขึ้นหลายครั้ง ผิดกับกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค ที่หาชมได้ยากกว่า (Office of the Learning Park, 2007, online) โดยมีการนำดนตรีมาประกอบในกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารคมาตั้งแต่ยุคโบราณอายุนับพันปี ซึ่งตามหลักฐานสำคัญที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมภูมิภาคแถบนี้เก่าแก่ที่สุดคือ ในสมัยเมืองพระนคร (กัมพูชา) สมัยสุโขทัย และสมัยอยุธยาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สมัยเมืองพระนคร (กัมพูชา)

หลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญปรากฏเป็นภาพแกะสลักนูนต่ำบนผนังระเบียงคดชั้นนอกทางด้านทิศใต้ของปราสาทนครวัด ที่ถูกสร้างขึ้นในรัชกาลของพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 ในพุทธศตวรรษที่ 17 อันเป็นทิศที่เล่าเรื่องเกี่ยวกับกองทัพและพระราชกรณียกิจสำคัญของพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 รวมทั้งเรื่องราวเกี่ยวกับแดนนรก สวรรค์ ภาพในริ้วกระบวนเสด็จพระราชดำเนินทางสถลมารคดังกล่าว แสดงรายละเอียดการบรรเลงดนตรีประกอบริ้วกระบวนในพระราชกรณียกิจหลายชิ้น หนึ่งในนั้นคือภาพสลักคนเล่นกรับ โดยสันนิษฐานว่าเป็นเจ้าพนักงานตีกรับในริ้วกระบวนพร้อมพนักงานลั่นกระดัง และตีกังสดาล ล้วนเป็นเครื่องมงคลอย่างหนึ่งของศาสนาพราหมณ์ฮินดู ใช้สำหรับประกอบในพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ และใช้ส่งอามิตัสญาณหรือใช้ประกอบในพระราชพิธีหลวงทั้งสิ้น (Chaiyason, 2019, p. 159)

ภาพ 1 ภาพสลักริ้วกระบวนเสด็จพระราชดำเนินทางสถลมารคของพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 ที่ผนังระเบียงคด ปราสาทนครวัด พุทธศตวรรษที่ 17 (ซ้ายไปขวา) ตีกรับคู่, ลั่นกระดัง, ลั่นกระดัง, ตีกังสดาล
ที่มา : Chaiyason, 2019, p. 159.

จากภาพ 1 แสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นของการนำเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีประกอบ มาบรรเลงประกอบริ้วกระบวน โดยมีภาพสลักพราหมณ์แครง กับเหล่าหมู่พราหมณ์กำลังทำหน้าที่ประกอบดนตรีในริ้วกระบวน ซึ่งลักษณะของพราหมณ์แครงที่มีมือขวาจับวัตถุ หากพิจารณาจากการวางนิ้วแล้วน่าจะเป็นลักษณะของการจับเครื่องดนตรีเนื่องจากวัตถุที่อยู่ในมือมีลักษณะเรียวกะทัดรัด จึงสันนิษฐานวาคือ “กรับคู่” ซึ่งคล้ายกับ “กรับพวง” เครื่องส่งอามิตัสญาณในริ้วกระบวนในพระราชพิธีของไทยในปัจจุบัน ส่วนมือขวาที่แบกสิ่งของไว้บนบ่า สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นของหนัก โดยมีลักษณะคล้ายคอปิณหรือมัดหวาย และพราหมณ์อีกสองคนกำลังลั่นกระดัง

สมัยสุโขทัย

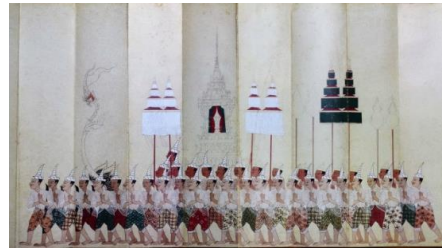
หลักฐานจารึกวรรณคดีในสมัยสุโขทัย เรื่องเตภูมิกถา หรือไตรภูมิกถา พระราชนิพนธ์ในพระมหาธรรมราชาที่ 1 ต่อมาสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเปลี่ยนชื่อหนังสือเล่มนี้เป็น “ไตรภูมิพระร่วง” เพื่อยอพระเกียรติพระร่วงเจ้าแห่งกรุงสุโขทัยให้คู่กับหนังสือสุภาชีวิตพระร่วง โดยต้นฉบับไตรภูมิพระร่วง เป็นใบลานจำนวน 10 ผูก จารด้วยอักษรขอมไทยสุโขทัย พระมหาช่วย วัดปากน้ำ (ปัจจุบันคือวัดกลาง จังหวัดสมุทรปราการ) ได้จารขึ้นในสมัยกรุงธนบุรี เมื่อปีพุทธศักราช 2321 โดยได้นำเนื้อหาในจารึกมาจัดประเภทหมวดหมู่ สามารถจัดแบ่งเนื้อหาได้ทั้งหมด 11 บท หนึ่งในนั้นคือบทที่ 5 บทแด่มนุษย์ เรื่องจักรวรรดิ (จักรแก้ว) ที่มีการกล่าวถึงเครื่องดนตรีประกอบในริ้วกระบวนตามเสด็จพระราชดำเนินของพระยามหาจักรพรรดิราช ที่ดงามราวกับขบวนเสด็จพระราชดำเนินของท้าวสักกะเทวราช (พระอินทร์) ไว้ค่อนข้างที่จะหลากหลายและครบทุกประเภท ดังเนื้อหาความว่า

“...คนที่หลายท่านมีใจเข้มแข็งขึ้นเรื่อยๆ มีกำลังใจมากขึ้น มีการแต่งตัวมาชมงิ้วกันแล้ว ข้าราชการ และมโหรีทั้งหลาย เสียงพิณ แตร สังข์ กลองใหญ่ น้อย ฉิ่ง ฉาบ บัณเฑาะว์ ทั้งไพเราะและวังเวง บางคนตีกอง ตีพาทย์ ตีฆ้อง ตีกรับ บางคนตีพิณ สีซอ ตีฉิ่ง จักระบำรำเต้น เสียงสรรพดนตรีดังครื้นเครง ก็กักองดังแผ่นดินจะถล่มทลาย คนทั้งหลายผู้เป็นบริวารตามเสด็จพระยามหาจักรพรรดิราชไปในกลางอากาศนั้น งานนักหนาตักเทวดาทั้งหลายผู้เป็นบริวารของพระอินทร์...” (The Fine Arts Department, 2012, online)

จากเนื้อความในเรื่องจักรวรรดิ ที่พรรณนาถึงผู้เล่นเครื่องดนตรีในบริวารของพระยามหาจักรพรรดิราช วาดตามฉากเช่นริ้วกระบวนยาดราชของพระอินทร์ หากพิจารณาเปรียบเทียบกับขบวนพยุหยาตราของพระมหากษัตริย์ ซึ่งประกอบด้วย ไพ้วลจำนวนมหาศาลทั้งช้าง ม้า ขุนนาง ข้าราชการบริวารน้อยใหญ่ ห้อมล้อมด้วยเครื่องอภิรมย์มากมาย แม้ทอง แม้ลวด เสียงดนตรีประโคมดังกึกก้องอย่างวิจิตรพิสดาร ซึ่งแสดงคติธรรมนิยมอันเป็นสัญลักษณ์แทนสมบัติคู่พระบารมีของกระบวนเสด็จพระยามหาจักรพรรดิราช และถือเป็นเครื่องแสดงพระเดชานุภาพของพระมหากษัตริย์ผู้เปรียบประดุจพระยามหาจักรพรรดิราช ตามบทพระราชนิพนธ์ในพระมหามหาราชราชาที่ 1 เรื่อง ไตรภูมิพระร่วง (The Fine Arts Department, 2012, pp. 105-106)

สมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์

ในสมัยอยุธยาเริ่มปรากฏหลักฐานชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะในบันทึกจดหมายเหตุของชาวต่างชาติและพระราชพงศาวดารต่าง ๆ การจัดกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารคในสมัยนี้ ส่วนใหญ่จัดกระบวนพยุหยาตราทัพเพื่อกรีธาออกไปทำศึกสงคราม ซึ่งนอกเหนือจากเพื่อการทำศึกสงคราม ยังทรงให้มีการจัดกระบวนพยุหยาตราอย่างใหญ่โตในการเสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ด้วย เช่นเดียวกับกระบวนพยุหยาตราอย่างการรบ สาเหตุที่ต้องจัดกระบวนทัพที่ใหญ่โตเอิกเกริก ก็เพื่อให้ราษฎรได้เห็นแสนยานุภาพอันเกรียงไกรแห่งกองทัพ และเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวในศักดิ์านุภาพและเห็นถึงพระบุญญาธิการแห่งองค์พระมหากษัตริย์ มีการเพิ่มเครื่องเฉลิมราชอิสริยยศ เครื่องราชูปโภคเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวน เวลล้อมด้วยหมู่พลพลพยุหเสนา มักโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดกระบวนพยุหยาตราในพระราชพิธีพระราชดำเนินเสียบพระนครในคราวบรมราชาภิเษก พระราชพิธีถวายผ้าพระกฐิน เสด็จไปนมัสการรอยพระพุทธบาทที่สระบุรี การอัญเชิญพระพุทธรูป และการพระบรมศพ เป็นต้น และในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชปรากฏหลักฐานภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดประดู่ทรงธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นภาพกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารคสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2200 ปรากฏมีเครื่องดนตรีประกอบในริ้วกระบวนคือ กลองชนะ และยังได้ปรากฏรูปแบบกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารคบนภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดยม จังหวัดกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ โปรดให้พระยาโบราณราชธานินทร์จำลองภาพมาเก็บไว้ คัดลอกวาดลายตามขนาดเดิมและระบายสีเหมือนเดิมทุกประการลงในสมุดไทยขาว แต่ในภาพจำลองกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารคที่วัดยมไม่ปรากฏมีเครื่องดนตรี (Papaiwat, 2022, online)

ภาพ 2 ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวัดประดู่ทรงธรรม (ขวา) ภาพจำลองกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช วัดยม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่มา : Papaiwat, 2022, online.

ในภาพยี่ห่อโคลงประพาสธารทองแดง หรือภาพยี่ห่อโคลงนิราศธารทองแดง งานพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศ ทรงพระนิพนธ์ขึ้นคราวตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศไปทรงนมัสการรอยพระพุทธรูปบาทสระบุรี ซึ่งเนื้อหาของภาพยี่ห่อโคลงประพาสธารทองแดงกล่าวถึงขบวนพยุหยาตราทางสถลมารค ตั้งแต่ขึ้นจากท่าเจ้าสนุก เดินทางรอนแรมไปโนนป่า จนถึงธารทองแดง และดำเนินขบวนเกษม อันเป็นดำเนินที่ประทับที่ทรงโปรดให้บูรณะใหม่ในสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ระหว่างการเดินทางกวีพรรณนาถึงสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็น และมีการกล่าวถึงเครื่องดนตรีประกอบในริ้วขบวนเสด็จพระราชดำเนินของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ดังความตอนหนึ่งว่า

“...เครื่องสูงเพราเพริศพราย ชมชุมสายซ้ายขวาเคียง ธงไชยธงฉานเรียง ปีกกลอง
ชนะเตเต็งครุ่ม ๆ กลองทองตีครุ่มครุ่ม เดินเรียง จ่าตะเต็งเต็งเสียง ครุ่มครื่น
เสียงปี่ ร่ำเรื่อยเพี้ยง กระเวก แตรรันแตรรันแตรฝรั่งขึ้น หูหู่หู่เสียงสังข์ ฯ...”

(The Fine Arts Department, 2013, online)

ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี เมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงปราบดาภิเษกขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ แต่ไม่มีบันทึกถึงพระราชพิธีปราบดาภิเษกและพระราชพิธีเสด็จยาตราทางสถลมารค โดยในพระราชพงศาวดารจดไว้เพียง “วันอังคาร เดือนอ้าย แรม 4 ค่ำ ปีชวด สัมฤทธิศก เปลาเช้าโมงเศษเสด็จออก ณ ท้องพระโรง พร้อมด้วยท้าวพระยามุขมนตรีทั้งหลายผู้ใหญ่ผู้น้อย เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทโดยอันดับ วันเวลาไปตรงกับวันที่ 28 ธันวาคม พุทธศักราช 2311 นับเป็นวันเสด็จขึ้นครองราชย์” ในนิราศกวางดั่ง หรือ นิราศพระยามหาอนุภาพไปเมืองจีน โดยแต่งขึ้นในปลายรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้กล่าวถึงสิ่งมงคลดั่งมแทนเครื่องราชเบญจกฤกษ์อันความว่า (The Fine Arts Department, 2019, online)

จึงดลใจให้พระองค์ทรงนั่ง	บัลลังก์วิจิตรพระกรรมฐาน
ให้ทรงเครื่องนพรัตน์ขวาล	พระขมฉานแทนเบญจกฤกษ์
เอาพระไตรลักษณ์ทรงเป็นมงกุฎ	กิ่งามสุดยอดฟ้าสุธาสวรรค์
เอาพระศีลสุจริตในกิจธรรม	เป็นสุวรรณเนาวรัตน์สังวาล

ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังระเบียงคด วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง เรื่องรามเกียรติ์ (ห้องที่ 76) เล่าเรื่องกองทัพของพระอินทร์ ตอนที่อินทรีขีตวางอุบายแปลงกายเป็นพระอินทร์พร้อมบริวารยกกำลังพลไปยังสนามรบ พระลักษมณ์และไพร่พลหลงเล่ห์กลนึกว่าเป็นขบวนเสด็จพระราชดำเนินของพระอินทร์ จึงมองอย่างเพลิดเพลิด แสดงให้เห็นถึงการเนรมิตวิหะระขบวนเสด็จของพระอินทร์ได้อย่างวิจิตรพิสดาร มีธงสามชายซ้ายขวา กลองมโหระทึก จ่าปี่ จ่ากลอง แตรฝรั่ง แตรงอน สังข์ กลองชนะเขียวลายเงิน กลองเงิน กำกับพระแสงระหว่างเครื่องหน้า ฉัตรเครื่องสูง หักทองขวาง พระเกวฬพาห์ พระเสมาธิปัต พระฉัตรชัย พรหมมณเฑาะสังข์

ภาพ 3 (ซ้าย) ขบวนพระอินทร์ยกทัพ เรื่องรามเกียรติ์ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (ขวา) เทโวโรหณะ เล่าเรื่องตอนที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์
ที่มา : Prapanpong, 1929, online.

นอกจากนี้ยังปรากฏภาพวาดจิตรกรรมฝาผนัง บนพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ ตอน “เทโวโรหณะ” คือ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 เป็นตอนที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ขบวนเทพบริวารมาร่วมส่งเสด็จพระพุทธเจ้าร่วมบรรเลงดนตรีรับส่งเสด็จอย่างเอิกเกริก ภาพจิตรกรรมฝาผนังดังกล่าว เขียนขึ้นเมื่อครั้งแรกสร้างพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อปีพุทธศักราช 2338 รูปแบบทางศิลปะบนจิตรกรรมฝาผนัง จึงเป็นรูปแบบศิลปกรรมในสมัยอยุธยา และในลิลิตพยุหยาตราเพชรพวงของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้นิพนธ์ขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2340 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเสด็จพยุหยาตราในสมัยกรุงศรีอยุธยา นับเป็นวรรณคดีที่ให้ความรู้ในทางโบราณคดีเกี่ยวกับโบราณราชประเพณีที่สำคัญเรื่องหนึ่ง ปรากฏเครื่องดนตรีที่ใช้ประโคมในริ้วกระบวนทั้งทางชลมารคและสถลมารค ดังปรากฏในโคลงพยุหยาตราขบวนคเชนทร์พยุห้อัสดรพยุห์ ดังความตอนหนึ่งว่า

“...แตรสังข์ประณังแซ่ซ้อง เสียงसार วิเวกวนะดงดาล เกื่อนถ้อง ดนตรีตีบรรลารณ

สังคีต ขานแข่งเสียงกลองฆ้อง ครั้นครั้นไพรพนมา...” (Phra Klang, 2006, online)

และในสมัยรัชกาล พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 มีบันทึกในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ว่ามีการเสด็จเสียบพระนคร ยাত্রากระบวนแห่ทักษิณาวัตรอบพระบรมมหาราชวัง เมื่อปีพุทธศักราช 2328 สันนิษฐานว่าเป็นการจัดพิธีเช่นเดียวกับที่เคยในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งไม่มีรายละเอียดของพระราชพิธีที่ชัดเจน ต่อมาในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ก็ทรงให้มีการเสด็จเสียบพระนครโดยกระบวนพยุหยาตราตามโบราณราชประเพณี ทางเดินกระบวนแห่เสด็จเสียบพระนครครั้งนั้น ออกประตูลิขิตไชยศรี ประทักษิณพระบรมมหาราชวัง ไปเลี้ยวป้อมเผด็จดักษิณ แล้วตรงไปจนถึงสะพานข้ามคลองตลาด ดังตอนความหนึ่งที่กล่าวถึงเครื่องดนตรีประกอบริ้วกระบวนว่า

“...กรมพระตำรวจล้วนแต่งตัวมุ่งหน้าเพลาพุ่งผ้าเกี่ยวกับคตเจียรระบาด ไล่เลื้อยเทศสมประคำ

โพกผ้าขลิบครุยสะพายกระบี่ ในระหว่างกระบวน 4 สายตอนนี พวกกองชนะ

ล้วนแต่งกางเกงและหมวกแดง 100 คู่ เดินเป็น 3 แถวข้างใน มีจำปี จ่ากลอง

แล้วแตรฝรั่ง แตรอน สังข์...” (Damrong Rajanuphap, 2014, online)

ในพระนิพนธ์เรื่องลิลิตกระบวนพยุหยาตราสถลมารคและชลมารค หรือมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “โคลงขบวนแห่กฐิน” ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส นับว่าเป็นวรรณคดีชิ้นเอกของไทยเรื่องหนึ่งที่ได้มีการพรรณนาแบบแผนการจัดริ้วกระบวนพยุหยาตราในสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ไว้อย่างครบถ้วนในโคลงได้พรรณนาถึงเครื่องดนตรีที่ปรากฏในขบวนแห่เสด็จพยุหยาตราสถลมารคน้อยแห่งผ้าไตรพระภิกษุ
ดังความตอนหนึ่งคือ กลองชนะแตรฝรั่งด้วย แตรงอน สังข์เอ๋ย ตำรวจแปดกรมนิกร ฝ่ายหน้า ฝ่ายหลังแปดเหล่าสลอน
แหนแห่ บริรักษ์ไทรยศหล้า เลือกล้วนพลหลวงฯ (Paramanuchitchinorot, Krom Phra, 1915, online) นอกจากนี้
สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงนิพนธ์ไว้ว่า กระบวนแห่พระภิกษุพยุหยาตราทางสถลมารค
ในสมัยรัชกาลที่ 3 ประกอบด้วยกระบวนเดินเท้า กระบวนช้าง กระบวนม้า และกระบวนรถ ประทับพระมหาพิชัยราชรถ
ซึ่งกระบวนดังกล่าวนี้ได้สืบทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยาและได้ยกเลิกไปในรัชกาลถัดมา (Paramanuchitchinorot,
Krom Phra, 1985, online) และในพระราชพงศาวดาร กรุงรัตนโกสินทร์ งานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก รัชกาลที่ 4
ในปีพุทธศักราช 2394-2411 ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ ได้กล่าวถึงการเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครทางสถลมารค
อย่างวิจิตรพิสดาร และได้ปรากฏเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบในริ้วขบวนพยุหยาตราหลายชนิด มีกลองชนะ กลองเงิน กลองทอง
กลองมโหระทึก สังข์ แตรงอน แตรฝรั่ง เครื่องประโคม และเครื่องสูง นอกจากนี้ยังมีมโหรี แตรก พระสุริยา อภิรัฐมนตรี
มีมหาดเล็กเชิญพระแสงเดินตามหว่างเครื่องสูง กระบวนหน้ากระบวนหลังตั้งกองคอยรับเสด็จ (Thipakomwong, 1934, online)

ต่อมาในแผ่นดินสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้จัด
พระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครทางสถลมารคเช่นเดียวกับในรัชกาลที่ผ่านมา และเมื่อถึงครั้งสมัยแผ่นดิน
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม จัดพระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนิน
เลียบพระนครทางสถลมารคเช่นเดียวกัน แต่ให้เปลี่ยนเส้นทางยাত্রากระบวนพยุหยาตรา (ใหญ่) สถลมารค เลียบพระนคร
ใหม่ ออกจากพระบรมมหาราชวัง เคลื่อนไปตามถนนหน้าพระธาตุ ถนนราชินี หยุตกระบวน ณ พลับพลาท้องสนามหลวง
และในสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ได้เสด็จ
พระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตรา (ใหญ่) ไปยังวัดบวรนิเวศวิหารและวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามโดยสถลวิถี
เช่นเดียวกับในรัชกาลก่อนหน้า และในรัชกาลนี้ได้มีการวางหลักเกณฑ์การจัดกระบวนสำหรับเสด็จพระราชดำเนินพยุ
หยาตราขึ้นใหม่โดยแบ่งเป็น 9 กระบวนคือ กระบวนพยุหยาตราสถลมารค 4 กระบวน และกระบวนพยุหยาตรา
ชลมารค 5 กระบวน กระบวนพยุหยาตราสถลมารค 4 กระบวน ประกอบด้วย กระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค (ใหญ่)
กระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค (น้อย) กระบวนราบใหญ่ และกระบวนรำน้อย ในโคลงลิลิตสุภาพตำรับพระบรมราชาภิเษก
เล่มปลาย ที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ฯ ทรงนิพนธ์ ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระบาทสมเด็จพระ
พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปีพุทธศักราช 2468 กล่าวถึงริ้วกระบวนเสด็จพระราชดำเนินสู่พระศรีรัตนศาสดาราม โดยกระบวน
พยุหยาตราใหญ่ ซึ่งได้ปรากฏเครื่องดนตรีประกอบในริ้วกระบวนคือ มีกลองชนะเงิน 40 ทอง 40 รวม 80 เดินริ้วสายใน
จำปี้จำกลอง (เปิงมาง) 2 แตรสังข์ ต่อกลอง เดินเป็นแถว 4 สาย แตรงอน 20 แตรฝรั่ง 32 สังข์ 4 (Prapanpong, 1929,
online) ส่วนสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 ไม่มีกระบวนพยุหยาตรา

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9
ไม่มีการเสด็จเลียบพระนครคราวบรมราชาภิเษก มีแต่จัดเป็นขบวนราบใหญ่ เสด็จพระราชดำเนินจากเกยหน้าพระทวาร
เทเวศร์รักษา พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ไปประกาศพระองค์เป็นพุทธศาสนูปถัมภก ณ พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
และถวายบังคมพระบรมรูปที่ปราสาทพระเทพบิดร และในคราวพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 3 รอบ 7 ธันวาคม
ปีพุทธศักราช 2506 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดยกระบวนพยุหยาตรา
สถลมารค นับเป็นการฟื้นฟูพระราชพิธีขึ้นอีกครั้ง หลังจากที่ได้จัดครั้งสุดท้ายในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ 7 ซึ่งในการจัดกระบวนพาหนะและตามเสด็จพระราชดำเนินแต่เดิม อาจมีทั้งกระบวนช้าง กระบวนม้า
และกระบวนเดินเท้า และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การจัดกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารคด้วยกระบวนช้างและกระบวนม้า

ได้เลือนหายลงไปมาก คงเหลือแต่กระบวนเดินเท้าเป็นสำคัญ ซึ่งกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารคในสมัยแผ่นดินกรุงอยุธยาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ สามารถแบ่งการจัดกระบวนออกเป็น 2 อย่างคือ กระบวนพยุหยาตราใหญ่ (สถลมารค) และกระบวนพยุหยาตราน้อย (สถลมารค) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กระบวนพยุหยาตราใหญ่ (สถลมารค)

กระบวนพยุหยาตราใหญ่ ถือเป็นริ้วกระบวนพระบรมราชอิสริยยศสำหรับพระมหากษัตริย์ในการเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนคร ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกและเสด็จพระราชดำเนินในการพระราชพิธีอื่น ๆ โดยมีแบบแผนธรรมเนียมมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ถือว่าเป็นริ้วกระบวนที่ใหญ่และงดงามสมพระเกียรติยศทุกประการ กระบวนพยุหยาตราใหญ่มีริ้วกระบวนแบ่งออกได้เป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 กระบวนนำมีทหารกรมกองต่าง ๆ เดินเรียง 8 ตอนที่ 2 เป็นกระบวนพระราชอิสริยยศ และตอนที่ 3 เป็นกระบวนหลัง กระบวนนำแต่เดิมจะเป็นทหารเหล่าต่าง ๆ ในแต่ละรัชกาล เมื่อครั้งต้นกรุงรัตนโกสินทร์มีการใช้อาสาเหล่าต่าง ๆ แต่งกายถืออาวุธเข้าร่วมในกระบวนพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่าได้ปรากฏมีเหล่าทหารอาสา 9 เหล่า เช่น อาสาเกณฑ์หัดพื้น อาสาธนูตะพาย อาสาโล่ล้อมวัง เป็นต้น (King Rama III, Nangklao, 1973, p. 34) โดยในสมัยโบราณใช้เดินประกอบจังหวะกลอง และในสมัยปัจจุบัน มีวงดุริยางค์บรรเลงนำขบวน มีทหารรักษาพระองค์เดิมในขบวนนำ ส่วนกระบวนพระราชอิสริยยศยังคงยึดตามอย่างโบราณราชประเพณี ผู้เข้าประกอบในริ้วกระบวนนี้ จะต้องแต่งกายแบบอย่างโบราณเป็นส่วนใหญ่ แบ่งริ้วกระบวนเป็นสองริ้วคือริ้วซ้ายและริ้วขวาเดินแยกคนละฟากถนน และในริ้วหนึ่งจัดกระบวนเดินเท้าสี่สาย ในส่วนของกระบวนพระราชอิสริยยศนี้จะเป็นส่วนที่มีเครื่องดนตรีประกอบ เช่น มโหระทึก กลองชนะเขียวลายเงิน กลองเงิน กลองชนะแดงลายทอง และกลองลายทอง จำปี จำกลอง แตรฝรั่ง แตรงอน สังข์ และกรับ ซึ่งในกระบวนหลังสมัยก่อนใช้ทหารเหล่าต่าง ๆ เช่นเดียวกับกระบวนนำ เรียกว่าเสนากอง และปัจจุบันมีวงดุริยางค์ตามอยู่ท้ายขบวนอีกด้วย

การพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรเมื่อ ปีพุทธศักราช 2560 ได้มีขบวนพยุหยาตราทางสถลมารคหลายขบวน นับตั้งแต่ริ้วกระบวนที่ 1 คือ การเชิญพระโกศทองใหญ่โดยพระยานมาศสามลำคานจากพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ริ้วขบวนที่ 2 คือ การเชิญพระโกศทองใหญ่ขึ้นประดิษฐานในบุษบกพระมหาพิชัยราชรถ เข้าสู่พระเมรุมาศ ริ้วขบวนที่ 3 การเชิญพระโกศทองใหญ่ลงจากพระมหาพิชัยราชรถ ประดิษฐานพระโกศทองใหญ่บนราชรถปืนใหญ่ ริ้วขบวนที่ 4 เชิญพระโกศพระบรมอัฐิขึ้นประดิษฐานในบุษบกพระที่นั่งราชนทรยาน และเชิญพระบรมราชสรีรางคารขึ้นประดิษฐานในพระที่นั่งราชนทรยานน้อยจากพระเมรุมาศเข้าสู่พระบรมมหาราชวัง ริ้วขบวนที่ 5 เชิญพระโกศพระบรมอัฐิโดยพระที่นั่งราชนทรยานไปประดิษฐานพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท และริ้วขบวนที่ 6 ขบวนกองทหารม้า เชิญพระบรมราชสรีรางคารทั้งหมดจากพระศรีรัตนเจดีย์ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยรถยนต์พระที่นั่ง ออกจากพระบรมมหาราชวังไปบรรจุ ณ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร และวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร แต่ละริ้วขบวน มีรายละเอียดซับซ้อนที่แตกต่างกัน เครื่องดนตรีที่ปรากฏในริ้วขบวนประกอบด้วย กลองชนะแดงลายทอง 140 กลองชนะเงิน 20 กลองชนะทอง 20 จำปี 2 จำกลอง 2 แตรฝรั่ง 20 แตรงอน 28 สังข์ 4 โดยมีกรับให้อาณัติสัญญาณในการเคลื่อนขบวน ประกอบตลอดเวลา มีวงดุริยางค์บรรเลงนำขบวน และมีวงดุริยางค์บรรเลงตาม (Royal Thai Government Gazette, 2017, pp. 46-47)

ภาพ 4 รัชชบวนกรเชิญพระโกศทองใหญ่ สู่มณฑลพิธีท้องสนามหลวง ในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ที่มา : The Television of Thailand, 2017, online.

กล่าวได้ว่า รัชชบวนราบในสมัยรัตนโกสินทร์ มีต่างกัน 4 อย่าง คือ 1) รัชชบวนเดิน 8 สายเรียกว่า พยุหยาตราใหญ่ ใช้แห่เสด็จเลียบพระนครในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก 2) รัชชบวนเดิน 4 สาย เรียกว่า พยุหยาตรา (สามัญ) มีเครื่องสูง กลองชนะ แตรสังข์ แห่เสด็จในงานใหญ่ เช่น เสด็จไปทอดผ้าพระกฐิน 3) รัชชบวนเดิน 2 สาย มีเครื่องสูง กลองชนะ แตรสังข์ เรียกว่า พยุหยาตราน้อย แห่เสด็จในงานวิสามัญเป็นงานไม่ใหญ่ และ 4) รัชชบวนเดิน 2 สาย ไม่มีเครื่องสูง เรียกแต่ว่า รัชชบวนราบ แห่เสด็จโดยปกติ และในสมัยรัชกาลที่ 6 เมื่อมีพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเฉลิมพระราชมณเฑียร เมื่อปีพุทธศักราช 2453 ก็ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังวัดพระศรีรัตนศาสดารามโดยรัชชบวนราบ แต่เมื่อคราวพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช ในปีพุทธศักราช 2454 กลับทรงเสด็จพระราชดำเนินไปยังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม อย่างเต็มยศเป็นรัชชบวนพยุหยาตราใหญ่

รัชชบวนพยุหยาตราน้อย (สถลมารค)

รัชชบวนพยุหยาตราน้อยนั้น มีรัชชบวนแบ่งออกได้เป็น 3 ตอนเช่นเดียวกันกับรัชชบวนพยุหยาตราใหญ่ คือ รัชชบวนนำ เป็นรัชชบวนพระราชอิสริยยศ และรัชชบวนหลัง แต่ลดจำนวนลง เช่น กลองมโหระทึกนำรัชชบวนลดจำนวนลงเหลือสอง กลองชนะ ลดลงเหลืออย่างละสอง แตรฝรั่ง แตรทอง สังข์ ลดจำนวนลงอย่างละครึ่งหนึ่ง เครื่องสูงหน้า เครื่องสูงหลัง ลดจำนวนใช้เพียงชุดเดียว คือ ฉัตร 5 ชั้น ใช้เป็นเครื่องสูงหน้า 3 คู่ หลัง 2 คู่ รวม 5 คู่ บังแทรกสลัษัฉัตร 5 ชั้น หน้า 2 คู่ หลัง 1 คู่ ฉัตร 7 ชั้น เป็นต้น รัชชบวนพยุหยาตราน้อย ถือเป็นรัชชบวนพระบรมราชอิสริยยศสำหรับพระมหากษัตริย์ในการเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนคร หรือ ในการพระราชพิธีอื่น ๆ เช่น เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกาศพระองค์เป็นพุทธศาสนูปถัมภก ไปถวายบังคมพระบรมรูปที่ปราสาทพระเทพบิดร ไปถวายผ้าพระกฐินตามพระอารามหลวงที่สำคัญต่าง ๆ ใกล้พระบรมมหาราชวัง (Office of the Learning Park, 2007, online)

ดนตรีประกอบขบวนพยุหยาตราทางสถลมารคในปัจจุบัน พุทธศักราช 2562

ตามโบราณราชประเพณีการเป็นพระมหากษัตริย์โดยสมบูรณ์จะต้องทรงรับการบรมราชาภิเษก เสด็จพระปฐมภักดิ์เป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันเป็นพระราชพิธีสำคัญยิ่งที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมจารีตอันงดงามของชาติ และเป็นการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ให้ทรงพระเกียรติยศสูงสุดสมกับที่ทรงเป็นพระมิ่งขวัญของปวงชนชาวไทยตลอดกาล สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ระหว่างวันที่ 4-6 พฤษภาคม พุทธศักราช 2562 เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมืองและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจแก่ประชาชนทั่วหล้า ถือเป็นเหตุการณ์สำคัญและศักดิ์สิทธิ์อย่างยิ่งที่จะต้องจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ของชาติ (Kreangam,

2019, online) ในวันที่ 6 พฤษภาคม พุทธศักราช 2562 เป็นการเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดยขบวนพยุหยาตราทางสถลมารคใหญ่ เพื่อให้ประชาชนได้ร่วมกันถวายพระพรชัยมงคลและชื่นชมพระบารมี หลังจากว่างเว้นมานานเกือบ 60 ปี ดังปรากฏความตอนหนึ่งในหมวกกำหนดการว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องบรมขัตติยราชภูษิตาภรณ์ ฉลองพระองค์ครุย สายสะพายจักรี สายสร้อยจุลจอมเกล้า ทรงพระมาลาเส้าสูง และทรงพระแสงขรรค์ชัยศรี ประทับพระราชยานพุดตานทอง เสด็จออกจากเกยพระที่นั่งอามรินยิ์โมกข์ปราสาท ขวพนักงานประโคมมโหระทึก แตร ทหารกองเกียรติยศ 3 เหล่าทัพ ถวายความเคารพ วงดุริยางค์บรรเลง เพลงสรรเสริญพระบารมี ทหารบก ทหารเรือ และทหารอากาศ ยิงปืนใหญ่เฉลิมพระเกียรติฝ่ายละ 21 นัด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราทางสถลมารคตามโบราณราชประเพณี ออกจากพระบรมมหาราชวังทางประตูวิเศษไชยศรี” (Royal Thai Government Gazette, 2019, p. 16) โดยได้ปรากฏเครื่องดนตรีประกอบในริ้วขบวนพยุหยาตราทางสถลมารคใหญ่ ดังนี้

ตาราง 1 รายละเอียดเครื่องดนตรีในกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารคใหญ่ พุทธศักราช 2562

ริ้วขบวนพยุหยาตราทางสถลมารคใหญ่ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562		
ดนตรีในขบวนหน้า		
ตำแหน่ง	จำนวน/คน	บทบาทหน้าที่
วงดุริยางค์วงนำ (โยธวาทิต)	127	บรรเลงเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จำนวน 6 บทเพลง ได้แก่
แถวที่ 1 ทอรัมโบน		- เพลงมาร์ชธงไชยเฉลิมพล
แถวที่ 2 ยูโฟเนียม		- เพลงมาร์ชราชวัลลภ
แถวที่ 3 เฟรนช์ฮอร์น		- เพลงใกล้รุ่ง
แถวที่ 4 ทรัมเบ็ต		- เพลงยามเย็น
แถวที่ 5 ทรัมเบ็ต		- เพลงสรรเสริญเสือป่า (พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต)
แถวที่ 6 มี 1) กลองเล็ก 2) ฉาบ 3) กลองใหญ่		- เพลงสรรเสริญพระนารายณ์ (ไม่ปรากฏนามผู้แต่งแต่ปรากฏหลักฐานในจดหมายเหตุลาลูแบร์ และเป็นเพลงที่มีทำนองคล้ายกับเพลงสายสมรของร้อยเอกฟุสโก (Captain M.Fusco) ครูแตร์ในสมัยรัชกาลที่ 5)
แถวที่ 7 อัลโต แซกโซโฟน		
แถวที่ 8 เทเนอร์ แซกโซโฟน		
แถวที่ 9 คลาริเน็ต		
แถวที่ 10 ซูซาโฟน		
ดนตรีในขบวนพระบรมราชอิสริยยศ		
ตำแหน่ง	จำนวน/คน	บทบาทหน้าที่
มโหระทึก	20	คนหาม 16 คนตี 4 (กลอง 4 ใบ)
กลองชนะ เขียวลายเงิน	40	เดินในริ้วซ้ายสายใน
กลองชนะ แดงลายทอง	40	เดินในริ้วซ้ายสายนอก
กลองชนะ เงิน	40	เดินในริ้วขวาสายใน
กลองชนะ ทอง	40	เดินในริ้วขวาสายนอก
จำปี (ปีโชน)	2	ทำหน้าที่บรรเลงในการเดินกระบวน เพลงที่ใช้มีเพลงปฐม เพลงแขกไพร เพลงสมิงทอง และขึ้นพลับพลา
จำกลอง (เปิงมาง)	2	ทำหน้าที่ตีเปิงมางให้จังหวะการประโคมกลองชนะทั้งสารวัตรกลองจำปีจำกลองเดินในแนวกึ่งกลาง ระหว่างริ้วกลองชนะ
แตงฝรั่ง	20	เดินเป็นคู่ต่อจากกลองชนะ ริ้วละ 5 คู่
แตงรอง	32	เดินเป็นคู่ต่อจากแตงฝรั่ง ริ้วละ 8 คู่
สังข์	8	เดินเป็นคู่ต่อจากแตงรอง ริ้วละ 2 คู่
กรับสัญญาณ	1	ตีให้อาณัติสัญญาณ

ตาราง 1 (ต่อ)

รีวิวขบวนพยุหยาตราทางสถลมารคใหญ่ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562		
ดนตรีในขบวนหลัง		
ตำแหน่ง	จำนวน/คน	บทบาทหน้าที่
วงดุริยางค์ตาม (โยธวาทีต)	127	บรรเลงเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล
แถวที่ 1 ทอมโบน		อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จำนวน 6 บทเพลง ได้แก่
แถวที่ 2 ยูโฟเนียม		- เพลงมาร์ชธงไชยเฉลิมพล
แถวที่ 3 เฟรนช์ฮอร์น		- เพลงมาร์ชราชวัลลภ
แถวที่ 4 มี 1) กลองเล็ก 2) ฉาบ 3) กลองใหญ่		- เพลงโกลัร่ง
แถวที่ 5 อัลโต แซกโซโฟน		- เพลงยามเย็น
แถวที่ 6 ทรัมเป็ต		- เพลงสรรเสริญเสือป่า
แถวที่ 7 ทรัมเบ็ต		- เพลงสรรเสริญพระนารายณ์
แถวที่ 8 มี 1) เทเนอร์ แซกโซโฟน 2) บาร์โตนแซกโซโฟน		
แถวที่ 9 คลาริเน็ต		
แถวที่ 10 มี 1) ซูซาโฟน 2) อีแฟล็ต คลาริเน็ต 3) ปิคโคโล		

เครื่องดนตรีที่ปรากฏในรีวิวขบวนเสด็จพระราชดำเนินทางสถลมารคด้วยขบวนพยุหยาตราใหญ่ เนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562 มีวัฏจักรแบ่งออกได้เป็น 3 ตอน คือ ขบวนนำ ขบวนพระราชอิสริยยศ และขบวนหลัง โดยมีเครื่องดนตรีบรรเลงแทรกอยู่ในแต่ละตอน คือขบวนนำ มีวงดุริยางค์วงนำมีเครื่องดนตรีอยู่ 11 ชนิด เป็นเครื่องเป่าและเครื่องตี จำนวน 127 คน กระบวนพระราชอิสริยยศ มีเครื่องดนตรีประกอบอยู่ 8 ชนิด เป็นเครื่องเป่าและเครื่องตี จำนวน 165 คน และขบวนหลัง มีวงดุริยางค์วงตามมีเครื่องดนตรีอยู่ 14 ชนิดเป็นเครื่องเป่าและเครื่องตี จำนวน 127 คน

ภาพ 5 ขบวนพยุหยาตราทางสถลมารค เนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562

ที่มา: The Television of Thailand, 2019, online.

และในพระราชพิธีเบื้องต้น เสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดยขบวนพยุหยาตราทางชลมารค เนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562 ออกจากท่าเรือสุกรีไปตามชลวิถีท้องน้ำเจ้าพระยา เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์เข้าเทียบสะพานฉนวนประจําท่าราชวรดิฐ เสด็จพระราชดำเนินไปยังพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปประทับพระราชยานพุดตานทอง ทรงพระแสงขรรค์ชัยศรี ยাত্রาเลี้ยวซ้ายไปตามถนนมหาราช เลี้ยวขวากลับหน้าพระลาน เลี้ยวขวาเข้าพระบรมมหาราชวังทางประตูไชยศรี ประตูพิมานไชยศรี เทียบพระราชยานพุดตานทองที่เกยพระที่นั่งอาภรณ์พิโมกข์ปราสาท กระบวนพยุหยาตราน้อย ในครั้งนี้ราชกิจจานุเบกษาเรียกว่า “ขบวนราบ” มีรีวิวขบวน 3 ตอน เช่นเดียวกับกับขบวนพยุหยาตราใหญ่ คือ กระบวนนำ มีวงดุริยางค์วงนำ โดยมีเครื่องดนตรีอยู่ 11 ชนิด

จำนวน 77 คน ขบวนพระราชพิธีสรีรียศ มีเครื่องดนตรีประกอบอยู่ 8 ชนิด เป็นเครื่องเป่าและเครื่องตี จำนวน 115 คน และขบวนหลัง มีเครื่องดนตรีอยู่ 14 ชนิดเป็นเครื่องเป่าและเครื่องตี จำนวน 127 คน (Royal Thai Government Gazette, 2020, pp. 7-33)

เครื่องดนตรีที่ปรากฏในริ้วขบวนพยุหยาตราทางสถลมารค เนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562 มีอยู่ด้วยกันดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเครื่องประโคม ได้แก่ วงแตรสังข์กระทั่มโหระทึก ประกอบด้วย 1) แตรฝรั่ง มีลักษณะปากบาน คล้ายดอกกลีฟอง ในหนังสือกฎหมายโบราณเรียกแตรชนิดนี้ว่า "แตรกลางโพง" และในหมายรับสั่งครั้งรัชกาลที่ 1 เรียกว่า "แตรวิลันดา" ซึ่งเป็นแตรที่ชาวฮอลันดาเข้ามาใช้ในสยามตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยใช้ประโคมเวลาเสด็จพระราชดำเนิน ขบวนพยุหยาตรา 2) แตรงอน มีรูปร่างโค้งงอน ตอนปลายบาน แตรประเภทนี้ได้แบบอย่างมาจากอินเดีย ปัจจุบันแตรงอน ใช้เป่าร่วมกับสังข์ 3) สังข์ เป็นเครื่องเป่าที่ทำจากเปลือกหอยสังข์ ที่มีความสำคัญมาแต่โบราณตามอย่างอิทธิพลของพราหมณ์ ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในงานที่เป็นมงคลต่าง ๆ เช่น เป่าให้เกิดเสียงก้องกังวาน ใช้เป็นทั้งเครื่องดนตรี และการส่งสัญญาณตามความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ และ 4) กลองมโหระทึก เป็นกลองหน้าเดียว หล่อด้วยโลหะผสม ประกอบด้วย ทองแดง ตะกั่ว และดีบุก ปัจจุบันยังคงใช้ตีประโคมร่วมกับแตรสังข์ ในงานพระราชพิธีต่าง ๆ เช่น ในโอกาสที่พระมหากษัตริย์เสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตรา หรือใช้ในการเสด็จออกขุนนาง ถือเป็นสัญลักษณ์สำคัญของผู้ปกครองแผ่นดิน ปรากฏในจารึกวรรณคดีเรื่องตะมิกถาในสมัยสุโขทัย กล่าวว่ามีการใช้กลองมโหระทึกกันแล้ว ในสมัยนั้น เรียกว่า "มโหระทึก" ส่วนในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีการกล่าวถึงกลองมโหระทึกในกฎหมายโบราณ มีชื่อเรียกว่า "หริทิก" ใช้ตีประกอบในงานพระราชพิธีที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์และที่เกี่ยวข้องกับความอุดมสมบูรณ์ของแผ่นดิน เจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่ตีกลองมโหระทึก มีตำแหน่งเป็น "ขุนดนตรี" จนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ได้เรียกชื่อกลองดังกล่าวว่า "มโหระทึก" และเรียกต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และ 5) กรับพวง ใช้ตีให้สัญญาณบ่งบอกว่าพิธีการกำลังจะเริ่มขึ้น ใช้ในพระราชพิธีที่พระมหากษัตริย์เสด็จออกมหาสมาคมและพระราชพิธีที่เกี่ยวข้องกับขบวนพยุหยาตรา ซึ่งมหาดเล็กจะร่วรับทั้งหมด 3 ครั้ง ครั้งแรกเป็นการบ่งบอกให้เจ้าพนักงานเตรียมความพร้อมในการออกยาดราชขบวน ครั้งที่ 2 เป็นการบอกให้ขบวนเริ่มแบกเชือกหรืออาวุธ และครั้งที่ 3 เป็นสัญญาณในการเริ่มเคลื่อนริ้วขบวน

2. กลุ่มเครื่องบรรเลง ได้แก่ วงปี่พาทย์กลองชนะ ประกอบด้วย 1) ปี่พาทย์ เป็นเครื่องเป่าชนิดหนึ่งที่กำเนิดเสียงจากการสั่นสะเทือนของลิ้นปี่ สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลและดัดแปลงมาจากปี่ของอินเดีย โดยเข้ามามีบทบาทในพระราชพิธีมาตั้งแต่ครั้งอยุธยาตอนต้น ใช้ประโคมในขบวนพยุหยาตราทางสถลมารคเท่านั้น ปัจจุบันใช้ในพระราชพิธีอื่น ๆ ด้วย เช่น ประโคม ในกระบวนแห่พระราชพิธีแรกนาขวัญ เป็นต้น 2) เปิงมาง เป็นกลองสองหน้า ใช้ตีนำกลองชนะในขบวนเสด็จพยุหยาตรา หรือตีประโคมประจำพระบรมศพเป็นต้น คนตีเปิงมางนำกลองชนะ เรียกว่า "จำกลอง" คู่กับคนเป่าปี่ ซึ่งเรียกว่า "จำปี่" และ 3) กลองชนะ มีรูปร่างและส่วนประกอบเช่นเดียวกับกลองแขกและกลองมลายู แต่ตัวกลองจะมีขนาดสั้นและอ้วนกว่า จุดเด่นคือมีการทาสีเขียว เขียนลายสีเงินไว้ที่ตัวกลองและที่หน้ากลองด้วย เวลาตีใช้ไม้สองข้างตีเหมือนกลองมลายู แต่เดิมคงใช้กลองชนิดนี้เป็นจังหวะ ในการฝึกหัดเพลงอาวุธสำหรับทหาร จึงเรียกชื่อว่า "กลองชนะ" เพื่อเป็นมงคลนิมิตแก่กองทัพ ในขบวนพยุหยาตราสถลมารคจะประกอบด้วยกลองชนะ 4 สี ได้แก่ กลองชนะเขียวลายเงิน กลองชนะแดงลายทอง กลองชนะเงิน และกลองชนะทอง

3. วงดุริยางค์สากล ประกอบด้วยเครื่องเป่าลมไม้ เครื่องเป่าทองเหลือง และเครื่องกระทบ ส่วนกรับพวง ใช้ตีบ่งบอกอานัติสัญญาณในการเริ่มต้น ได้แก่ 1) วงดุริยางค์ (โยธาทิต) คำว่า โยธา (พลรบ หรือ ทหาร) และ วาทิต (ดนตรีหรือผู้บรรเลง) เป็นวงเดินแถวทหาร ที่มีลักษณะการเดินบรรเลงหรือนำหน้าขบวนต่าง ๆ เครื่องดนตรี

ประกอบด้วยเครื่องเป่าลมไม้ เครื่องเป่าทองเหลือง และเครื่องกระทบ ได้แก่ ทรอมโบน, ยูโฟเนียม, เฟรนช์ฮอร์น, กลองเล็ก, กลองใหญ่, ฉาบ, อัลโตแซกโซโฟน, ทรัมเป็ต, เทเนอร์แซกโซโฟน, บาร์โตนแซกโซโฟน, คลาริเน็ต, ซูซาโฟน, อีแฟล็คคลาริเน็ต และปิคโคโล เป็นต้น

กลุ่มวงดนตรีที่ปรากฏในกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค ปรากฏอยู่ 2 กลุ่ม หลัก ๆ คือ กลุ่มเครื่องประโคม คำว่า “วงเครื่องประโคม” มีใช้ชื่อวงดนตรี แต่เป็นคำที่แสดงถึงบทบาทของวงดนตรี คือใช้ประโคมเป็นสัญญาณในปัจจุบัน มีระเบียบแบบแผนในการประสมวงเครื่องประโคม 2 ประเภท ได้แก่ วงแตงสังข์ และวงกระทั่มโหระทึก รวมทั้งกรับพวง ก็จัดอยู่ในกลุ่มวงประโคมด้วย วงประโคมคือวงดนตรีที่ใช้ประกอบงานพระราชพิธีและแสดงถึงพระราชอิสริยยศของพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ รวมถึงขุนนางข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ส่วนกลุ่มเครื่องบรรเลง เป็นการนำเครื่องดนตรีที่สามารถทำให้เกิดเสียงเป็นทำนองเพลงได้ เช่น วงดุริยางค์สากล ในการพระราชพิธีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนพยุหยาตราที่สืบทอดแบบแผนกันมาตั้งแต่โบราณนั้น ทั้งที่จัดขึ้นในพระบรมมหาราชวังและนอกพระบรมมหาราชวัง จะใช้ผู้ช่วยในการบรรเลงประกอบในรั้วกระบวน เช่นเดียวกับกระบวนพยุหยาตราอย่างการรบ เพื่อให้งานพระราชพิธีใหญ่โตเอิกเกริก และเพื่อให้ราษฎรได้เห็นแสนยานุภาพอันเกรียงไกรแห่งกองทัพ และเพื่อให้เกิดศักดานุภาพและเห็นถึงพระบุญญาธิการแห่งองค์พระมหากษัตริย์ แต่ถ้าหากเป็นงานพระราชพิธีทั่วไปที่ไม่ใช่พระราชพิธีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนพยุหยาตรา ปัจจุบันมีปรากฏทั้งผู้ช่วยและผู้หญิงร่วมบรรเลง

สรุป

กระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค เป็นกระบวนเสด็จพระราชดำเนินทางสถลวิถีของพระมหากษัตริย์ โดยปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีที่เก่าแก่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีป คือภาพแกะสลักนูนต่ำบนผนังระเบียงคดชั้นนอกทางด้านทิศใต้ของปราสาทนครวัด แสดงเครื่องดนตรีประกอบในรั้วกระบวนเสด็จพระราชดำเนินของพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 จำพวกเครื่องตี เช่น กรับ กระดัง กังสดาล และในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมาเริ่มปรากฏหลักฐานเป็นบันทึกที่ชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์ที่แสดงรายละเอียดเครื่องดนตรีที่ปรากฏในรั้วกระบวนอย่างครบถ้วน กระบวนทัพของพระมหากษัตริย์นั้นนอกจากจะมีไพร่พลจำนวนมากแล้ว ขุนนางเครื่องเฉลิมพระราชอิสริยยศ เครื่องราชูปโภค ข้าราชการบริพารน้อยใหญ่นั้น ยังจะต้องมีดนตรีไว้คอยเสริมสร้างพระราชพิธีให้มีความยิ่งใหญ่ ซึ่งแสดงคตินิยมอันเป็นสัญลักษณ์แทนสมบัติคู่พระบารมีของพระมหากษัตริย์ ปัจจุบันดนตรีที่ปรากฏในรั้วขบวนพยุหยาตราทางสถลมารค มีอยู่ด้วยกัน 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มเครื่องประโคม และกลุ่มเครื่องบรรเลง 1) กลุ่มเครื่องประโคม ได้แก่ วงแตงสังข์กระทั่มโหระทึก ประกอบด้วย กลองมโหระทึก แตงฝรั่ง แตงรอง สังข์ กรับพวง 2) กลุ่มเครื่องบรรเลง ได้แก่ วงปี่ขวากลองชนะ ประกอบด้วยพนักงานเป่าปี่ พนักงานตีเปิงมาง และพนักงานตีกลองชนะ และวงดุริยางค์สากล ประกอบด้วยเครื่องเป่าลมไม้ เครื่องเป่าทองเหลือง และเครื่องกระทบ

ดังนั้น กระบวนพยุหยาตราพระบรมราชอิสริยยศของพระมหากษัตริย์ จำต้องมีเครื่องดนตรีประโคม ประกอบพร้อมทุกครั้ง โดยมีความเชื่อว่าดนตรีเป็นอาณัติสัญญาณแห่งสวรรค์ เมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จหรือยาตราออกไปที่ใด มักจะมีเสียงดนตรีประโคมบรรเลงรับส่งเสด็จทุกครั้ง เฉกเช่นรั้วกระบวนพระบรมราชอิสริยยศของอินทเทพ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปแห่งหนใด จะมีเหล่าทวยเทพเทวดาประโคมดนตรีประกอบดังกึกก้อง กลองมโหระทึก จำป๋ จ่ากลอง แตงฝรั่ง แตงรอง สังข์ กลองชนะเขี่ยลายเงิน กลองเงิน กำกับพระแสงระหว่างเครื่องหน้า ฉัตรเครื่องสูงหักทองขวาง พระเกวฬพ้า พระสมาธิปัต พระฉัตรชัย พรหมฉัตรเป่าสังข์ ห้อมล้อมด้วยเครื่องอภิรมชุมสาย เครื่องสูงแผ่ทองแผ่ลวด

อย่างวิจิตรพิสดาร ดนตรีจึงจัดได้ว่าเป็นเครื่องประกอบประกอบพระราชอิสริยยศอย่างหนึ่งของพระมหากษัตริย์ ใช้เชิดชูพระเกียรติยศ ตลอดทั้งเป็นเครื่องเสริมสร้างความยิ่งใหญ่ให้กับพระราชพิธีนั้น ๆ บ่งบอกถึงพระราชฐานะ พระราชอำนาจ และแสดงถึงพระบรมเดชานุภาพอันเกรียงไกรของพระมหากษัตริย์ ซึ่งหาผู้ใดเสมอเหมือนมิได้

เอกสารอ้างอิง

- Chaiyason, N. (2019). *Grub In the Mekong Basin Music Culture*. Dissertation, Doctor of Philosophy Program in Musicology, Khon Kaen University, Khon Kaen. (In Thai)
- Damrong Rajanuphap, Krom Phraya. (2014). *Royal Chronicle Rattanakosin, King Rama 2*. Phra Nakhon : Thai printing press at Yotse Bridge. Retrieved March 16, 2022, from <https://vajirayana.org/พระราชพงษาวดาร-กรุงรัตนโกสินทร์-รัชกาลที่-๒/๕-พระราชพิธีบรมราชาภิเษก> (In Thai)
- King Rama III, Nangklao. (1973) . *Song of the Crown Prince His Majesty Phuttalertla Napalai*. Bangkok : Thai Kasem. (In Thai)
- Kreangam, W. (2019). *Collection of knowledge of the coronation ceremony*. Ministry of Culture. Bangkok : Rung Sil Printing (1977) Co., Ltd. Retrieved March 5, 2022, from https://www.m-culture.go.th/mcultureth60/download/article/article_20190216115934.pdf (In Thai)
- Manolopoulou, V. (2022). Processions in Byzantine Constantinople: the evidence from the Dresden A104. *Culture & History Digital Journal*, 11(2), e015-e015.
- Office of the Learning Park. (2007). Royal Charter procession The reign of King Narai the Great. Electronic book and document project "Treasure of the land". *Knowledge Management and Development Office (Public Organization)*. Retrieved March 5, 2022, from <http://tkapp.tkpark.or.th/stocks/content/TreasuresOfTheKingdom2015/10/document1.html> (In Thai)
- Papaiwat. (2022). *The mural painting of Wat Pradu Songtham*. Retrieved March 15, 2022, from <https://www.papaiwat.com/th/story/category/detail/id/9/iid/29> (In Thai)
- Paramanuchitchinorot, Krom Phra. (1915). *Lilit of the Kathin Tradition Procession by Grand Royal Barge*. Bangkok : Bannadit Printing. Retrieved March 5, 2022, from <https://vajirayana.org/ลิลิตกระบวนแห่พระกฐินพยุหยาตรา-ทั้งทางสถลมารคแลชลมารค> (In Thai)
- Phra Klang, H., Chao Phraya. (2006). *Lilit Phayuya Tra Phet Phuang of Chao Phraya Phra Klang (H)*. Bangkok : Amarin Printing and Publishing. June 19, 2022, from <https://vajirayana.org/วรรณคดี-เจ้าพระยาพระคลัง-หน/ลิลิตพยุหยาตราเพชรพวง> (In Thai)
- Pleinsri, A. (2015). Royal court music in The Ratanakosin period. *The Fine and Applied Arts Journal*, 10(1).
- Prapanpong, N. (1929). *Klong Lilit Suphap, the royal recipe, the final volume*. Niti script "Indra procession raises the army Ramayana story. Retrieved March 5, 2022, from <https://www.bloggang.com/m/viewdiary.php?id=morkmek&month=03-2019&date=04&group=3&gblog=362> (In Thai)

- Royal Thai Government Gazette. (2017). *Schedule of the coronation ceremonies His Majesty King Bhumibol Adulyadej at the Royal Crematorium Sanam Luang*, 134, 56b. (In Thai)
- Royal Thai Government Gazette. (2019). *Schedule of the coronation ceremony*, B.E. 2562, 136, 13b. (In Thai)
- Royal Thai Government Gazette. (2020). *Schedule of His Majesty's Royal Promenade along the City by Grand Royal Barge Procession on The Occasion of the Coronation Ceremony*, B.E. 2562, 137, 3b. (In Thai)
- The Fine Arts Department. (2012). *Tribhumkatha, royal writing, Phaya Lithai of Phra Maha Chuay 1778*. Supporting documents Academic Seminar on “Khatraiphum: Influence on Thai Society” June 28-29, 2012 at S.D. Avenue Hotel. Retrieved June 24, 2022, from <https://vajirayana.org/ไตรภูมิภคณบัลลอคความ/บทที่-๕-แดนมณุษย์> (In Thai)
- The Fine Arts Department. (2013). *Literature meeting on the subject of the Buddha. "Kap Ho Klong Praphat Than Thong daeng "*. monk work Thesis of Prince Thammathibet First printing, 1923, distributed in the Royal Kathin ceremony of Phraya Paisarn Arts. Permanent Secretary celebrates the Ministry of Education at Kanchana Singhas Temple. Retrieved March 4, 2022, from <https://vajirayana.org/ประชุมวรรณคดีเรื่อง-พระพุทธบาท/ภาพหล่อโคลงประพาสธารทองแดง> (In Thai)
- The Fine Arts Department. (2019). *Nirat Phraya Mahanuap goes to China Thonburi time, year of the ox, 1781 B.E*. Retrieved March 5, 2022, from <https://vajirayana.org/นิราศพระยามหานุภาพ/นิราศพระยามหานุภาพไปเมืองจีน> (In Thai)
- The Television of Thailand. (2017). *The process of inviting a large golden urn*. Retrieved March 15, 2022, from <https://www.youtube.com/watch?v=-t6CMqRY39M> (In Thai)
- The Television of Thailand. (2019). *The Royal Kathin Land Processions on th Procession on Land in The coronation ceremony of the year 2019*. Retrieved January 27, 2022, from <https://www.youtube.com/watch?v=U7XQtSQUkt&t=22378s> (In Thai)
- Thipakornwong, Chao Phraya. (1934). *The Chronicle Rattanakosin, King Rama IV, 1851-1868, Chao Phraya Thipakornwong edition*. printed as a souvenir at the cremation ceremony Khunying Thammasarnneti (Ob Bunnag); February 17, 1934 at Wat Prayurawongsawas; Printed at the Prachan Printing House, Tha Prachan, Phra Nakhon. Retrieved March 10, 2022, from <https://vajirayana.org//พระราชพงศาวดาร-กรุงรัตนโกสินทร์-รัชกาลที่-๔> (In Thai)

คำชี้แจงสำหรับการเขียนต้นฉบับบทความ

เพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

*** ผู้ส่งต้นฉบับบทความจะต้องเป็นเจ้าของบทความหรือผู้เขียนบทความเท่านั้น มีการระบุข้อมูลที่สามารถติดต่อประสานงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข แจ้งผล และอื่น ๆ ได้จริงอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดกระบวนการหรือบทความผ่านกระบวนการพิจารณาและสามารถลงตีพิมพ์เผยแพร่ได้เรียบร้อยแล้ว ดังนั้น จึงขอสงวนสิทธิ์ในการไม่รับบทความหากไม่ได้รับการติดต่อเบื้องต้นจากเจ้าของต้นฉบับบทความ และต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ลงนามไว้ในแบบตรวจสอบความสมบูรณ์ต้นฉบับบทความ และแบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ อย่างเคร่งครัด ***

หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความ

1. ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

2. ต้องไม่มีเนื้อหาที่เกิดจากการลอกเลียนหรือดัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม ควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดเห็นโดยผู้เขียนเอง ซึ่งเมื่อนำต้นฉบับบทความเข้าสู่ระบบวารสารฯ ออนไลน์ (ThaiJo) จะต้อง**มีค่าความซ้ำซ้อน (Plagiarism checking report) ไม่เกินร้อยละ 20**

3. ต้องมีความสมบูรณ์โดยจะต้องเขียนตามรูปแบบของวารสารฯ ที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องและครบถ้วนเท่านั้น ก่อนส่งเพื่อขอรับการพิจารณา ****รับพิจารณาต้นฉบับบทความที่เป็นไปตามที่วารสารฯ กำหนดไว้ โดยผู้แต่ง / ผู้ส่งต้นฉบับบทความจะต้องจัดรูปแบบมาให้เรียบร้อยและมีการดำเนินการทุกขั้นตอนครบถ้วน สมบูรณ์ เรียบร้อยแล้วเท่านั้น****

4. การประเมินผลต้นฉบับบทความ โดยผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา (Peer review) ไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อ 1 บทความในรูปแบบ Double blinded ซึ่งจำแนกเป็นสรุปผลการพิจารณา 4 ระดับ ดังนี้

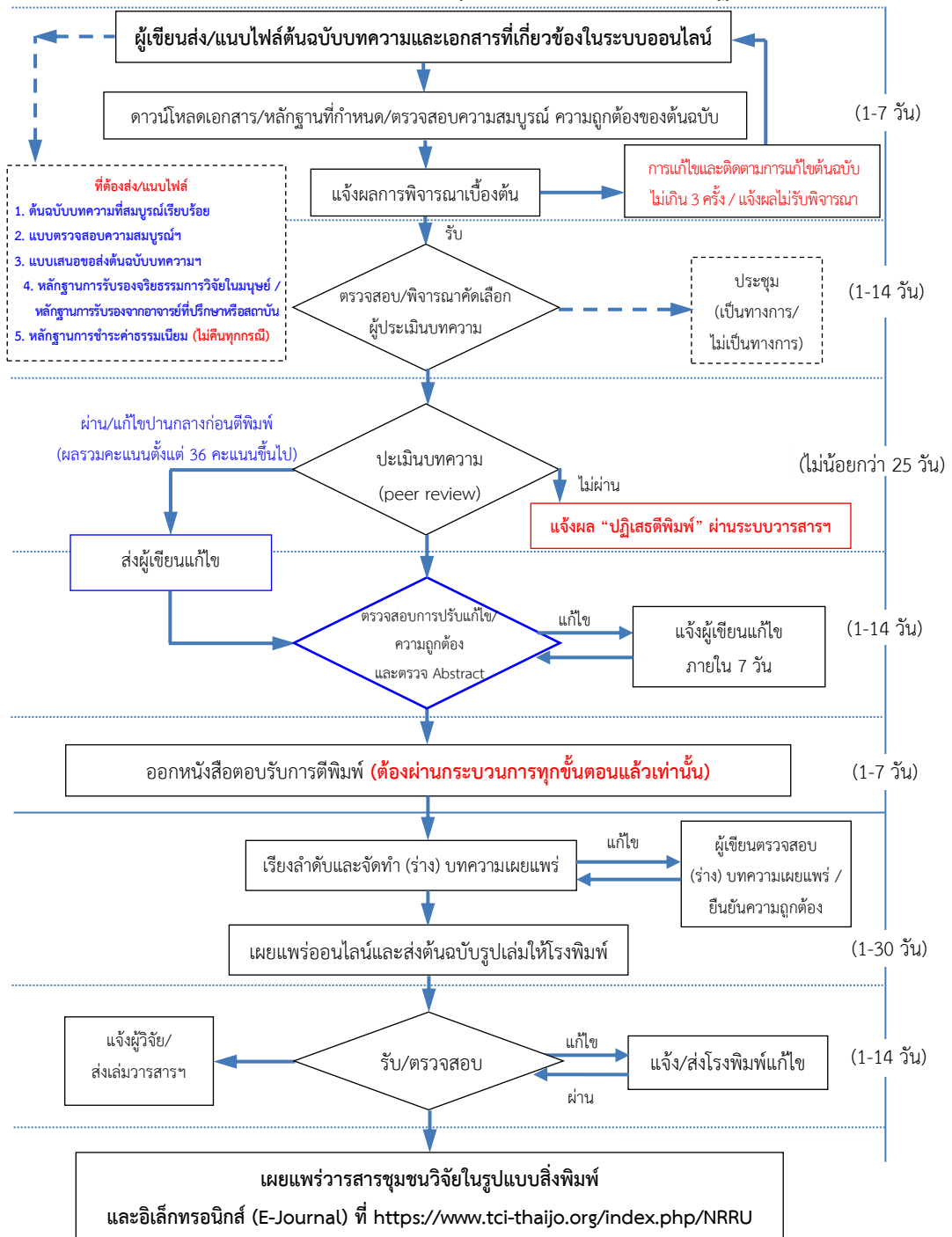
41 - 50 คะแนน	แก้ไขน้อยก่อนตีพิมพ์เผยแพร่
31 - 40 คะแนน	แก้ไขปานกลางก่อนตีพิมพ์เผยแพร่
21 - 30 คะแนน	แก้ไขมาก โดยให้แก้ไขใหม่และส่งประเมินอีกครั้ง
1 - 20 คะแนน	ไม่เหมาะสมที่จะตีพิมพ์เผยแพร่

ต้องมีผลรวมคะแนนตั้งแต่ 36 คะแนนขึ้นไปเท่านั้น จึงจะผ่านเข้าสู่กระบวนการแก้ไข

กรณีผู้แต่ง/ผู้เขียนบทความยินดีแก้ไขและประสงค์ที่จะส่งพิจารณาอีกครั้ง จะต้องเข้าสู่กระบวนการ/ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อรับการพิจารณาเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด หรือบรรณาธิการ/รองบรรณาธิการพิจารณาผลการประเมินประกอบการพิจารณาให้ผ่านหรือไม่ผ่านตามความเหมาะสม

5. ต้องดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) พร้อมส่งบันทึกชี้แจงการแก้ไขต้นฉบับบทความ เพื่อให้บรรณาธิการ/รองบรรณาธิการตรวจสอบการปรับแก้ไขจากผู้แต่ง/ผู้เขียนอย่างสมบูรณ์และเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้อีกครั้ง จึงจะดำเนินการจัดส่งเข้าสู่กระบวนการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (ฉบับร่าง) ไปยังผู้เขียนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อนตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หมายเหตุ : - วารสารฯ เปิดรับพิจารณาต้นฉบับบทความอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

- ต้นฉบับบทความไฟล์ word จะต้องส่งเข้าระบบ ThaiJo ของวารสารฯ เท่านั้น (เอกสารที่เกี่ยวข้องส่งช่องทางที่ให้ได้)
- กรณีการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ อนุโลมให้เฉพาะงานวิจัยของนักศึกษาโดยให้แนบหนังสือรับรองที่ลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรโดยอาจารย์ที่ปรึกษาว่า “งานวิจัยนี้ มีการดำเนินการเป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์” เท่านั้น
- กรณีผ่านแบบมีแก้ไข จะทำการออกหนังสือตอบรับและจัดเรียงลำดับตามฉบับการเผยแพร่ต่อไป
- กรณีผ่านแบบมีการแก้ไข สามารถออกใบตอบรับการตีพิมพ์ได้ ใช้ระยะเวลาโดยประมาณ 60 วัน (เริ่มนับจากวันที่รับพิจารณา)
- จำนวนวันที่ปรากฏในขั้นตอน อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

การจัดทำต้นฉบับบทความ และจัดเตรียมรูปแบบ : วารสารฯ จะรับต้นฉบับบทความที่ดำเนินการตามที่กำหนดไว้พร้อมจัดรูปแบบถูกต้อง สมบูรณ์ เรียบร้อย สวยงาม รูปภาพ ตาราง ชัดเจนเรียบร้อยแล้วเท่านั้น

ต้นฉบับ : ต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด (Microsoft word) บนกระดาษขาว B5(JIS) **หน้าเดียว (1 คอลัมน์)** เว้นขอบด้านบน ด้านล่าง และด้านขวา 0.50 นิ้ว (1.27 เซนติเมตร) ด้านซ้าย 0.70 นิ้ว (1.78 เซนติเมตร) และจากขอบหัวกระดาษ และท้ายกระดาษ 0.25 นิ้ว (0.63 เซนติเมตร) พิมพ์เว้นวรรคหรือช่องว่าง 1 เคาะ และระยะห่างบรรทัด 1 พ้อยท์

ความยาว : บทความรวมรูปภาพ ตาราง และอื่น ๆ ทั้งฉบับ **จะต้องอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า** กระดาษพิมพ์ขนาด B5(JIS) ที่มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง เหมาะสม **โดยจะทำการตรวจสอบต้นฉบับบทความไฟล์ Word จากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการดำเนินงานวารสารฯ เท่านั้น (Microsoft Windows 10 Pro)** สำหรับรูปภาพประกอบ จะต้องส่งไฟล์รูปภาพจริงที่ชัดเจนเพิ่มเติมมาพร้อมกับต้นฉบับบทความ

ส่วนประกอบหลักที่ต้องมีในต้นฉบับบทความ

1. ชื่อบทความ : ถูกต้องตามหลักภาษา โดยใช้อักษรตัวหนา ภาษาไทยคือ TH Sarabun New ขนาด 16” และภาษาอังกฤษคือ Times New Roman regular ขนาด 14

2. ชื่อ สถานะ หน่วยงาน/สังกัด ที่อยู่ รหัสไปรษณีย์ ประเทศ และอีเมล ของผู้แต่ง/ผู้เขียนบทความทุกคน : ต้องระบุ โดยใช้อักษรตัวเอียง ภาษาไทยคือ TH Sarabun New ขนาด 14” และภาษาอังกฤษคือ Times New Roman regular font Size 12

3. หัวข้อหลัก : บทความย่อ บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (กรณีรับทุน) และเอกสารอ้างอิง ใช้อักษรตัวหนา “TH Sarabun New ขนาด 15” สำหรับ ABSTRACT ใช้อักษรตัวหนา “Times New Roman regular ขนาด 12”

4. หัวข้อรอง เช่น การทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดในการวิจัย สมมติฐานการวิจัย คำถามการวิจัย ปัญหาการวิจัย และอื่น ๆ อาจรวมการตรวจสอบเอกสารด้วยก็ได้ ใช้อักษรตัวหนา “TH Sarabun New ขนาด 14” ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

5. บทความย่อ : ถูกต้องตามหลักภาษา โดยกำหนดจำนวนคำของ ABSTRACT อยู่ระหว่าง 200-250 คำเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีรายละเอียดแบบย่อที่ครอบคลุมเนื้อหาในบทความทั้งฉบับอย่างครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์ และแสดงผลลัพธ์/องค์ความรู้ที่ได้นอกเหนือจากผลการวิจัยไว้อย่างชัดเจน (ยกเว้นกิตติกรรมประกาศ และเอกสารอ้างอิง)

6. คำสำคัญ : ถูกต้องตามหลักภาษา ใช้อักษรตัวหนา “TH Sarabun New ขนาด 14” และ Keywords : “Times New Roman regular ขนาด 10 และระบุคำสำคัญ 3-5 คำเท่านั้น โดยภาษาไทยใช้อักษรตัวปกติคือ TH Sarabun New ขนาด 14” และ Keywords คือ Times New Roman regular ขนาด 10”

7. เนื้อหา รายละเอียด และสาระในบทความ ใช้อักษรตัวปกติ “TH Sarabun New ขนาด 14” ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย

บทนำ : มีลักษณะการเขียนที่สอดคล้องกับเชื้อเรื่อง อ้างอิงการเขียนในประโยคที่สำคัญ และข้อความหรือประโยคที่ไม่ได้เกิดจากความคิด ความรู้ของผู้แต่ง/ผู้เขียนเอง ทุกรายการ และถูกต้องตามหลักวิชาการทางภาษา

วัตถุประสงค์การวิจัย : มีลักษณะการเขียนที่สอดคล้องกับเชื้อเรื่อง โดยไม่เขียนอยู่ในลักษณะของประโยคที่จะได้รับการวิจัย

ประโยชน์จากการวิจัย : ระบุองค์ความรู้/ข้อเท็จจริง/ปรากฏการณ์และพฤติกรรม/การทำนาย ที่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ ทั้งในด้านทฤษฎี วิชาการ และการปฏิบัติ

การทบทวนวรรณกรรม : ระเบียบวิธีการเขียนและสรุปภาพรวมอย่างเป็นระบบของเรื่องที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบท ตัวแปร และเรื่องที่ทำการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย : ภาพที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดในการวิจัย ไม่ใช่เขียนกรอบแนวคิดการวิจัยในลักษณะขั้นตอนการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย : จะต้องนำเสนอเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยที่ผู้แต่ง/ผู้เขียน เลือกมาใช้ในการวิจัย โดยระบอบองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ประชากร, กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และวิธีการได้มา/กระบวนการสุ่ม, เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือ/รูปแบบ วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือและผลคุณภาพเครื่องมือ, การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ยกเว้นบทความวิชาการและบทความวิจัยของนักศึกษา), วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเก็บข้อมูล, วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ/หลักการที่เลือกใช้ และหรือนำมาวิเคราะห์ข้อมูล และวิธีดำเนินการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน

ผลการวิจัย : มีการแสดงผลในรูปแบบตาราง ภาพ กราฟ คำสัมภาษณ์ ฯลฯ เป็นต้น โดยมีการบรรยายผลการวิจัยได้ตาราง รูปภาพ กราฟ คำสัมภาษณ์ ฯลฯ ที่สอดคล้องกับข้อมูลที่นำเสนอด้วยภาษาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการทางภาษา

อภิปรายผล : มีการนำเสนอที่แสดงถึงการแสดงความคิดเห็นก่อนแสดงผลสนับสนุนหรือผลความแตกต่างในการอภิปรายด้วยผลการวิจัยในอดีตที่ผ่านมา (ไม่เกิน 5 ปี) และหรือทฤษฎี แนวคิด หลักการ

ข้อเสนอแนะ : ระบุข้อเสนอแนะ 2 หัวข้อหลัก คือ การนำผลการวิจัยไปใช้ และ การวิจัยครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ : ระบุเฉพาะกรณีที่ได้รับทุน โดยให้ระบุเฉพาะแหล่งทุนและปีงบประมาณที่ได้รับทุน

การอ้างอิง : รายการอ้างอิงในเนื้อหาต้องระบุเลขหน้ากำกับทุกรายการและมีความสอดคล้องตรงกันกับเอกสารอ้างอิง (ท้ายบทความ) และเป็นไปตามรูปแบบที่วารสารฯ กำหนดไว้

การเขียนเนื้อหา (Text) ที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้ และควรใช้ภาษาที่ผู้อื่นเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน และแสดงตัวเลขในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย **ทศนิยมไม่เกิน 4 ตำแหน่ง ในบทความฉบับ** ตัวอย่างเช่น 0.0, 0.00, 0.000, 0.0000 (กรณี .0, .00, .000, .0000 ให้ใส่ 0.0, 0.00, 0.000, 0.0000)

ตารางและภาพประกอบ (Table and figure) ควรมีเฉพาะที่จำเป็น ชัดเจนและมีคำบรรยายได้รูป/ภาพ ชัดช่ายกระชับ โดยนำเสนอตามการได้มาของตารางหรือรูปภาพประกอบ และให้อธิบายผลได้ตารางหรือภาพ ทุกการนำเสนอ **“ภาพถ่ายต้องชัดเจน ห้ามคัดลอก/ตัด มาวางในต้นฉบับบทความ และภาพกรอบแนวคิดการวิจัย ภาพผลการวิจัย ภาพขั้นตอนต่าง ๆ ต้องวาดขึ้นใหม่ ห้ามคัดลอก/ตัด มาวางในต้นฉบับบทความ”** ตัวอย่างเช่น

(รูปภาพ)

ภาพ 1 เครื่องแต่งกายสำหรับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

จากภาพ 1

(รูปภาพ)

ภาพ 2 วงจรของรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and Schmuck

ที่มา : Kijkuakul, 2014, p. 152.

(รูปภาพ)

Figure 2 Architectural Structure of Borobudur.

Source : Photographed on 15th April 2017 at Magelang, Yogyakarta, Indonesia

(รูปภาพ)

Figure 3 Schematic of the criterial recollection task

Source : Gallo, Wiseman, Schacter, & Budson, 2007, p. 560.

การนำเสนอตาราง ตัวอย่างเช่น

ตาราง 1 ตัวอย่างการนำเสนอตารางในบทความ

ที่มา : Rikharom, 2019, p. 19.

จากตาราง 1 พบว่า

ตาราง 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งต้นฉบับบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่

* $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.001$

จากตาราง 2 พบว่า

รูปแบบและการเขียนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหา การอ้างอิงท้ายบทความ และการอธิบายเพิ่มเติม และการอ้างอิงเอกสารใต้ตารางและภาพ โดยให้เป็นไปตามการอ้างอิงแบบ APA 6th Edition ตัวอย่างเช่น

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา (ต้องมีเลขหน้าทุกรายการอ้างอิงในเนื้อหา)

กรณีอ้างอิงในวงเล็บ : (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์, เลขหน้า) กรณีในประเทศไทย เช่น (จำเนียร จวงตระกูล, 2553, น. 82) เปลี่ยนเป็น (Joungtrakul, 2010, p. 82) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563, online) เปลี่ยนเป็น (National Statistical Office, 2020, online) กรณีภาษาอังกฤษ เช่น (Cronbach, 1990, pp. 202-204), (Gersten, Baker, & Lloyed, 2000, pp. 9-10)

กรณีอ้างอิงนอกรวงเล็บ : ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์, เลขหน้า) กรณีในเนื้อหาให้ยังคงระบุภาษาไทยไว้ เช่น จำเนียร จวงตระกูล (2553, น. 82) เปลี่ยนเป็น จำเนียร จวงตระกูล (Joungtrakul, 2010, p. 82) สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563, ออนไลน์) เปลี่ยนเป็น สำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office, 2020, online) กรณีภาษาอังกฤษ เช่น Cronbach (1990, pp. 202-204) Gersten, Baker, and Lloyed (2000, pp. 9-10) (Gersten, Baker, & Lloyed, 2000, pp. 9-10)

กรณีการสัมภาษณ์ : (ชื่อ-สกุล, สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี) เช่น (ชุมชน วิจัย, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2562) เปลี่ยนเป็น (Vijai, Interview, June 19, 2019) และหรือ ชื่อ-สกุล (สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี) เช่น ชุมชน วิจัย (สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2562) เปลี่ยนเป็น ชุมชน วิจัย (Interview, June 19, 2019)

การอ้างอิงท้ายบทความ (ต้นฉบับบทความที่ส่งเข้าและอยู่ในกระบวนการพิจารณา) : เป็นภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA 6th Edition พร้อมภาษาไทยกำกับด้วย การเรียงบรรณานุกรมให้หลักการเดียวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรือ Dictionary ที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป โดยคำที่มีตัวสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ กก-กย และหรือภาษาอังกฤษ A-Z ตัวอย่างเช่น

การสัมภาษณ์

ชุมชน วิจัย, นาย. (2562, 19 มิถุนายน). นักวิชาการ. *สัมภาษณ์*.

Wijai, C., Mr. (2019, 19 June). Educator. *Interview*.

หนังสือ

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2559). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows* (พิมพ์ครั้งที่ 11).

กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์.

Wanichbancha, K. (2016). *Advanced statistical analysis with SPSS for Windows* (11th ed.).

Bangkok : Pimluk. (In Thai)

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (3th ed.). New York : Harper & Collings.

วารสาร

ศิรินทิพย์ พิสง. (2564). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการโอท็อป เพื่อส่งเสริมเครือข่ายองค์ความรู้ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 15(4), 28-41.

Pisawong, S. (2021). THE PRODUCT DEVELOPMENT OF OTOP ENTREPRENEURS TO SUPPORT KNOWLEDGE-BASED NETWORK IN SURIN PROVINCE. *NRRU Community Research Journal*, 6(2), 28-41. (In Thai)

Al-Matari, E. M., Swidi, A. K., & Fadzil, F. H. (2014). The Measurement of Firm Performance's Dimension. *Asian Journal of Finance & Accounting*, 6(1), 24-49.

รายงานวิจัย

รุจิรา ธีรธรรมย์. (2561). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการหน่วยจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, จังหวัดนครราชสีมา.

Rikharom, R. (2018). *Guideline for Service Quality Development of NRRU-Ethics in Nakhon Ratchasima Rajabhat University*. Research report. Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province. (In Thai)

วิทยานิพนธ์

วัลยา บุญอากาศ. (2556). การศึกษาเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.

Boonarkas, W. (2013). *The Effects of the STAD Cooperative Learning Technique towards Learning Achievement and Critical Thinking Skills in Mathematics of Pratomsuksa 6 Students*. Thesis, Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi. (In Thai)

เอกสาร/ข้อมูลออนไลน์

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2559). การพัฒนานักศึกษาสู่ Thailand 4.0. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2560, จาก http://www.moe.go.th/mobile1/viewNews.php?nCatId=news_act&moe_mod_news_ID=46900

Charoensethasil, T. (2016). *Student development to Thailand 4.0*. Retrieved March 4, 2017, from http://www.moe.go.th/mobile1/viewNews.php?nCatId=news_act&moe_mod_news_ID=46900 (In Thai)

กรณีซื้อเว็บไซต์มีภาษาไทยให้คงไว้โดยไม่ต้องแก้ไขเป็นภาษาอังกฤษ

****บทความที่ผ่านกระบวนการและได้รับการเผยแพร่ลงตีพิมพ์ จะแสดงเอกสารอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น****

สำหรับแบบฟอร์มต้นฉบับบทความวิชาการ/บทความวิจัย/บทความปริทัศน์/บทวิจารณ์หนังสือ ดำเนินการตามรายละเอียดข้างต้น และดาวน์โหลดไฟล์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/announcement/view/614>

การส่งต้นฉบับ : ส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/NRRU> และกรอกข้อมูลพร้อมดำเนินการตามที่ระบุไว้ในเอกสารที่ต้องส่ง/แนบไฟล์ ให้ครบถ้วน ทั้ง 5 ข้อ ในขั้นตอนการดำเนินงานฯ พร้อมลงนามให้ครบถ้วน โดยกำหนดให้ส่งไฟล์ต้นฉบับบทความเป็น Word อย่างเดียวเท่านั้นผ่านระบบออนไลน์ที่แจ้งไว้ข้างต้น เพื่อการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ สำหรับเอกสารประกอบอื่น ๆ ตามที่ระบุไว้ในแบบฟอร์ม สามารถส่งไฟล์เป็น PDF หรือไฟล์นามสกุลรูปภาพได้ โดยการแนบมาพร้อมการส่งผ่านทางระบบออนไลน์ กรณีส่งเอกสารประกอบอื่น ๆ ทางอีเมล (E-mail : journal-rdi@nrru.ac.th) ให้พิมพ์ข้อความแจ้งในระบบออนไลน์ หรือโทรศัพท์แจ้งผู้ประสานงานวารสารฯ และเมื่อผู้เขียนย้ายที่อยู่หรือเดินทางไปจากสถานที่อยู่เดิมเป็นเวลานาน ควรแจ้งประสานให้วารสารฯ ได้ทราบด้วย

การปรับแก้ต้นฉบับก่อนเข้าสู่กระบวนการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและหลังผลการพิจารณา : โดยทั่วไป ผู้อ่านบทวน (Reviewer) จะตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนด้านวิชาการแล้วส่งให้ผู้เขียนปรับแก้สิทธิในการปรับแก้ต้นฉบับเป็นของผู้เขียน แต่กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตีพิมพ์เฉพาะที่ผ่านความเห็นชอบตามรูปแบบ การจัดรูปแบบที่เรียบร้อยและสาระของวารสารฯ เท่านั้น ซึ่งบทความที่อยู่ระหว่างดำเนินการทั้งหมดและยังไม่ได้มีการเผยแพร่ลงตีพิมพ์ สามารถยกเลิกการตีพิมพ์ได้หากผู้เขียนบทความและบทความไม่เป็นไปตามเกณฑ์ หรือแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ของวารสาร หรือบทความมีสาระทางวิชาการไม่ครบถ้วน โดยบรรณาธิการ/กองบรรณาธิการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีสิทธิ์ยกเลิกการตีพิมพ์ได้ทุกกรณี ทั้งนี้มีการประสานเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านวิชาการและอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องจนกว่าบทความของผู้เขียนจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

การตรวจทานต้นฉบับก่อนตีพิมพ์ (Final proof) : ผู้เขียนต้องตรวจทานพิสูจน์อักษรในลำดับสุดท้าย เพื่อให้ความเห็นชอบในความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหาต้นฉบับ

ลิขสิทธิ์ในบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร : บทความที่ได้ลงตีพิมพ์ในวารสารเป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หมายเหตุ : 1. ผู้เขียนบทความต้องลงนามรับรองใน 1) แบบตรวจสอบความสมบูรณ์ต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และ 2) แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องและดำเนินการตามขั้นตอนการส่งบทความให้ครบถ้วนเรียบร้อยก่อน กองบรรณาธิการจึงจะนำบทความเสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาต่อไป

2. บทความแต่ละเรื่องให้เวลาในการพิจารณาประมาณ 2 เดือนขึ้นไป (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนและสาขาวิชาของบทความที่เสนอขอลงตีพิมพ์)

3. เมื่อบทความได้รับการพิจารณาให้ลงตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับวารสารฉบับที่ลงตีพิมพ์ จำนวน 1 เล่ม จัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตามที่อยู่ระบุไว้ในแบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความ หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการติดต่อและที่อยู่ ต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัยทราบเพื่อปรับปรุงข้อมูล

4. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์ หากเกิดปัญหาบรรณาธิการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีสิทธิ์ในการยกเลิกตีพิมพ์บทความได้ทันที

ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ 1460/2565 ประกาศ ณ วันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2565 ดังนี้

ค่าธรรมเนียมการส่งต้นฉบับบทความเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่

****ชำระเงินพร้อมส่งต้นฉบับบทความและเอกสารที่เกี่ยวข้อง****

➤ บทความภาษาไทย บทความละ 5,000 บาท

➤ บทความภาษาอังกฤษ บทความละ 7,000 บาท

โดยชำระเงินผ่าน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ชื่อบัญชี วารสารชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประเภทออมทรัพย์ สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่บัญชี 419-1-76208-0 ****ไม่สามารถคืนเงินทุกกรณี****

ติดต่อสอบถามบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัย ได้ที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9) ชั้น 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 โทรศัพท์ : 0-4400-9009 ต่อ 9462 โทรสาร : 0-4427-2941

E-mail : journal-rdi@nru.ac.th

แบบตรวจสอบความสมบูรณ์ต้นฉบับบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ประเภทต้นฉบับบทความ ☐ วิจัย ☐ วิชาการ/ปริทัศน์ ☐ บทวิจารณ์หนังสือ

ชื่อเรื่อง (ไทย)
(อังกฤษ)

หลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (จำเป็น) ☐ มี ระบุเลขที่ใบรับรอง.....(แนบหลักฐาน)
☐ ไม่มี ระบุเหตุผล

- ☐ แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- ☐ กรอกข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วน ☐ แนบหลักฐานประกอบถูกต้อง ครบถ้วน
- ☐ ไม่ถูกต้อง ครบถ้วน (กรุณาระบุ)

บทความวิจัย (องค์ประกอบจำเป็นและต้องมีครบถ้วน)

สาขาของบทความ (ระบุ)

ผลลัพธ์/องค์ความรู้ใหม่/ความเชื่อถือได้/คุณค่าทางวิชาการ/การประยุกต์ใช้ได้จริง/การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (กรุณาระบุ)

☐ บทคัดย่อ ☐ ภาษาไทย ☐ ภาษาอังกฤษ (ตามหลักไวยากรณ์ สอดคล้องภาษาไทยและจำนวนคำอยู่ระหว่าง 200-250

คำ)

- ☐ บทนำ ☐ วัตถุประสงค์การศึกษา/วิจัย ☐ ประโยชน์การศึกษา/วิจัย
- ☐ รูปแบบการศึกษา/วิจัย (กรอบแนวคิด/การศึกษาเอกสาร/ทบทวนวรรณกรรม/ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)
- ☐ วิธีดำเนินการศึกษา/วิจัย ☐ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการหรือกระบวนการที่ใช้
- ☐ เครื่องมือ วิธีตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ศึกษา/วิจัย พร้อมผล/ค่าคุณภาพเครื่องมือ
- ☐ วิธี/ขั้นตอน/การเก็บรวบรวมข้อมูล ☐ สถิติ การวิเคราะห์ และการนำเสนอ

☐ ผลการศึกษา/วิจัย

☐ อภิปรายผลการศึกษา/วิจัย

☐ ข้อเสนอแนะ ☐ ด้านวิชาการ ☐ ด้านนโยบาย ☐ ด้านพาณิชย์ ☐ ด้านสาธารณะ

☐ ด้านพัฒนาหน่วยงาน/หน่วยบริการ

☐ ความถูกต้องของรูปแบบบทความ ☐ รูปแบบถูกต้อง ☐ การอ้างอิงในเนื้อหา ทำบทความ และความทันสมัย

ข้าพเจ้าขอยืนยันว่า “การเลือกข้อมูลข้างต้น” เป็นองค์ประกอบที่มีอยู่ในต้นฉบับบทความที่ได้เสนอต่อวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จริง โดยตระหนักและตรวจสอบบทความก่อนส่งเสนอขอรับการพิจารณาเรียบร้อยแล้ว หากตรวจสอบแล้วพบว่าไม่ครบถ้วนตามที่แจ้งไว้ และกรณีการแก้ไข ข้าพเจ้ายินดีปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำทุกกรณีจนเสร็จเรียบร้อย และหากพบว่า ข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติตามข้อความดังกล่าวข้างต้น จะยินดีรับผลการพิจารณายกเลิกการตีพิมพ์เผยแพร่โดยไม่มีเงื่อนไขและไม่เรียกร้องในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

ลงชื่อ ผู้ยื่นบทความ

(.....)

วันที่ เดือน พ.ศ.

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นผู้ตรวจสอบการกรอกข้อมูลข้างต้นของผู้แต่ง/ผู้พิมพ์ที่ยื่นบทความ

ลงชื่อ ผู้ตรวจสอบ

(.....)

ผู้รับผิดชอบงานวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

วันที่ เดือน พ.ศ.

แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว/อื่น ๆ)
ตำแหน่ง สังกัด
วุฒิการศึกษา ☐ สูงสุด ชื่อปริญญา (อักษรย่อ)
วุฒิการศึกษา ☐ กำลังศึกษาระดับ ชื่อปริญญา (อักษรย่อ)
สาขาวิชา/วิชาเอก สถานที่ทำงาน/ศึกษา
สถานภาพ ☐ สายสอน/วิชาการ ☐ สายสนับสนุน ☐ นิสิต/นักศึกษา ☐ บุคคลทั่วไป
ขอส่งต้นฉบับ ☐ บทความวิจัย-จากงานวิจัย ☐ บทความวิจัย-จากการศึกษา ระดับ
☐ บทความวิชาการ ☐ บทความ (อื่น ๆ)
ชื่อเรื่อง (ไทย)
(อังกฤษ)
ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก (ส่งเอกสาร) บ้านเลขที่ หมู่ที่ ซอย ถนน
ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต จังหวัด รหัสไปรษณีย์
โทรศัพท์ มือถือ โทรสาร E-mail :
สิ่งที่ส่งมาด้วย : ☐ เอกสาร จำนวน 1 ชุด (ตามที่ระบุในคำชี้แจงฯ จำนวน 5 ข้อ)
☐ หลักฐานการชำระค่าธรรมเนียม โดยชำระเงินผ่าน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ชื่อบัญชี วารสาร
ชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประเภทออมทรัพย์ สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
เลขที่บัญชี 419-1-76208-0

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น
ซึ่ง ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ลงชื่อ ผู้ยื่นบทความ
(.....)
วันที่ เดือน พ.ศ.

จัดส่งเอกสารและหลักฐาน (สแกน หรือ ไฟล์ pdf หรือไฟล์ภาพ) พร้อมต้นฉบับบทความ (ไฟล์ word) ทางระบบออนไลน์ของวารสารฯ (Thaijo) ให้ครบถ้วนทั้งหมด

*กรณีที่เป็นนิสิต/นักศึกษา ต้องให้อาจารย์ที่ปรึกษากรอกใบรับรองและลงนาม

ใบรับรอง

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว/อื่น ๆ)
ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน
ขอรับรองว่า (นาย/นาง/นางสาว) เป็นนิสิต/นักศึกษา และได้พิจารณา
บทความแล้วมีความเหมาะสมที่จะขอเสนอเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ลงนาม ผู้รับรอง
(.....)
วันที่

รูปแบบบทความวิจัย (Research Article form)

(ชื่อเรื่องภาษาไทย)...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 16").....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด) (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(ชื่อ-นามสกุล ภาษาไทย)*(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

(Author Names)*...(Times New Roman regular font size 10 and Bold)....

(สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/ที่อยู่/รหัสไปรษณีย์/ประเทศ)...(TH Sarabun New ตัวอักษรเอียงขนาด 12")....

(Status/Agency/Affiliation/Address/Zip code/Country)...(Times New Roman regular font Size 8 and Italic)....

E-mail address (Corresponding author) :; (Author/Translator) :...(Times New Roman regular font Size 8)..

-----50 เคาะ----- (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 12")

รับบทความ : / ปรับแก้ไข : / ตอบรับบทความ : (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 10")

Received : / Revised : / Accepted : ...(Times New Roman regular font size 8 and Bold)....

(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อได้รับการเผยแพร่)

DOI :(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อเผยแพร่แล้ว).....

ABSTRACT (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(Times New Roman regular font size 10).....

Keywords : (Times New Roman regular font size 10).....3-5 keywords.....

บทคัดย่อ (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

คำสำคัญ :(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....3-5 คำ เท่านั้น.....

บทนำ/INTRODUCTION (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

วัตถุประสงค์การวิจัย/RESEARCH OBJECTIVES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

ประโยชน์การวิจัย/RESEARCH BENEFITS (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

* การทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดในการวิจัย สมมติฐานการวิจัย คำถามการวิจัย ปัญหาการวิจัย และอื่น ๆ อาจรวมการตรวจสอบเอกสารด้วยก็ได้ (ให้กำหนดเป็นหัวข้อรอง)

วิธีดำเนินการวิจัย/RESEARCH METHODOLOGY (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

* ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยที่เลือกใช้ในงานวิจัยโดยต้องประกอบไปด้วย ประชากร, กลุ่มตัวอย่างและวิธีการได้มา, เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการหาคุณภาพและผลคุณภาพเครื่องมือฯ, การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์, วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล, วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ และหรือวิธีดำเนินการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน (ให้กำหนดเป็นหัวข้อรอง)

ผลการวิจัย/RESEARCH RESULTS (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

อภิปรายผล/DISCUSSION (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

ข้อเสนอแนะ/SUGGESTIONS (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

กิตติกรรมประกาศ/ACKNOWLEDGEMENTS (กรณีได้รับทุนสนับสนุน) (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

เอกสารอ้างอิง/REFERENCES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

รูปแบบบทความวิชาการ (Academic article form)

(ชื่อเรื่องภาษาไทย)...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 16").....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด) (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(ชื่อ-นามสกุล ภาษาไทย)*(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

(Author Names)*...(Times New Roman regular font size 10 and Bold)....

(สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/ที่อยู่/รหัสไปรษณีย์/ประเทศ)...(TH Sarabun New ตัวอักษรเอียงขนาด 12").....

(Status/Agency/Affiliation/Address/Zip code/Country)...(Times New Roman regular font Size 8 and Italic)....

*E-mail address : ...(Corresponding author); E-mail address :...(Author/Translator)...(Times New Roman regular font Size 8)...

-----50 เคาะ----- (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 12")

รับบทความ (Received) : / ปรับแก้ไข (Revised) : / ตอรับบทความ (Accepted) :

(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 12") (ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อได้รับการเผยแพร่)

DOI :(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อเผยแพร่แล้ว).....

ABSTRACT (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(Times New Roman regular font size 10).....

Keywords : (Times New Roman regular font size 10).....3-5 keywords.....

บทคัดย่อ (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

คำสำคัญ :(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....3-5 คำ เท่านั้น.....

บทนำ/INTRODUCTION (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

หลักการและเหตุผล/วัตถุประสงค์/ขอบเขตของเรื่อง/คำจำกัดความหรือคำนิยาม

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

เนื้อเรื่อง/SUBJECT (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

การจัดลำดับเนื้อหาสาระ/การเรียบเรียงเนื้อหา/การวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย/การใช้ภาษา/วิธีการนำเสนอ/สรุป
องค์ความรู้ของบทความ

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

เอกสารอ้างอิง/REFERENCES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

รูปแบบบทวิจารณ์หนังสือ (Book review form)

(ชื่อเรื่องภาษาไทย)...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 16").....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด) (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(ชื่อ-นามสกุล ภาษาไทย)*(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

(Author Names)*...(Times New Roman regular font size 10 and Bold)....

(สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/ที่อยู่/รหัสไปรษณีย์/ประเทศ)...(TH Sarabun New ตัวอักษรเอียงขนาด 12")....

(Status/Agency/Affiliation/Address/Zip code/Country)...(Times New Roman regular font Size 8 and Italic)....

*E-mail address : ...(Corresponding author); E-mail address :...(Author/Translator)...(Times New Roman regular font Size 8)..

-----50 คำ----- (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 12")

รับบทความ (Received) : / ปรับแก้ไข (Revised) : / ตอรับบทความ (Accepted) :

(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 12") (ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อได้รับการเผยแพร่)

DOI :(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อเผยแพร่แล้ว).....

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหนังสือ/BIBLIOGRAPHY OF BOOK (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

บทนำ/INTRODUCTION (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

เนื้อหา/CONTENT (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

การนำเสนอเนื้อเรื่อง, จุดเด่นของหนังสือ, ข้อสังเกตที่พบ, การเปรียบเทียบหนังสือที่นำมาวิจารณ์กับหนังสือในสาขาวิชาเดียวกัน, การนำไปใช้ประโยชน์, รูปเล่ม ฯลฯ (หัวข้อย่อยตามความเหมาะสม มี/ไม่มีก็ได้)

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

ข้อเสนอแนะและแนวทางการเลือกหนังสือ/SUGGESTION AND GUIDELINES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

เอกสารอ้างอิง/REFERENCES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

มาตรฐานทางจริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารชุมชนวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หน้าที่และความรับผิดชอบ

บรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ และผู้ได้รับมอบหมายควรจะต้องรับผิดชอบต่อทุกสิ่งที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารในความรับผิดชอบของตน ดังนี้

1. ดำเนินการให้ตรงตามความประสงค์ของผู้อ่านและผู้แต่ง/ผู้นิพนธ์/ผู้เขียน
2. ปรับปรุงวารสารอย่างสม่ำเสมอ และรับรองคุณภาพของงานวิจัย/งานวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์
3. สนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และคงไว้ซึ่งความถูกต้องของผลงานทางวิชาการ
4. ปกป้องมาตรฐานของทรัพย์สินทางปัญญาจากความต้องการทางธุรกิจ
5. เต็มใจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดการตีพิมพ์ ทำให้เกิดความชัดเจน ถูกต้อง ในการถอด-ถอนบทความ

และการขอภัย หากมีความจำเป็น

หน้าที่ของบรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ และผู้ได้รับมอบหมายต่อผู้แต่ง/ผู้เขียน/ผู้นิพนธ์

1. ควรดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้มั่นใจในคุณภาพของบทความที่ตีพิมพ์ และตระหนักถึงวัตถุประสงค์และมาตรฐานที่ต่างกัน

2. การตัดสินใจต่อการยอมรับหรือปฏิเสธบทความเพื่อการตีพิมพ์ ควรขึ้นอยู่กับความสำคัญ ความใหม่ และความชัดเจนของบทความ ตลอดจนความเกี่ยวข้องกับขอบเขตตามคำชี้แจงของวารสาร

3. ควรมีการชี้แจงหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบประเมินบทความ (Peer review)

4. ควรมีความพร้อมในการชี้แจงความเบี่ยงเบนต่าง ๆ จากกระบวนการตรวจสอบที่ได้รับไว้

5. ควรมีช่องทางให้อุทธรณ์ได้ ในกรณีที่ผู้แต่ง/ผู้เขียน/ผู้นิพนธ์มีความคิดเห็นแตกต่างจากการตัดสินใจของบรรณาธิการ

6. ควรจัดพิมพ์คำแนะนำและคำชี้แจงสำหรับผู้แต่ง/ผู้เขียน/ผู้นิพนธ์ ในทุกประเด็น ทุกเรื่อง ที่ควรรับทราบ และคาดหวัง และควรมีการปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ

7. ไม่ควรเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในการตอบรับบทความที่ถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ไปแล้ว ยกเว้นมีปัญหาร้ายแรงเกิดขึ้นระหว่างการส่งบทความเข้าสู่ขั้นตอนการพิจารณาและยังไม่สิ้นสุดกระบวนการส่งการตีพิมพ์เผยแพร่

8. ไม่ควรตัดสินใจยกเลิกการตีพิมพ์บทความ ยกเว้นมีการพิสูจน์ถึงปัญหาร้ายแรงที่เกิดขึ้นหรือผู้เขียนหรือผู้แต่งบทความไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานที่วารสารกำหนดไว้

หน้าที่ของบรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ และผู้ได้รับมอบหมายต่อผู้ประเมินบทความ

1. ควรจัดพิมพ์คำแนะนำแก่ผู้ประเมินบทความในทุกประเด็นที่คาดหวังอย่างชัดเจน และควรมีการปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2. ควรมีระบบปกป้องข้อมูลส่วนตัวของผู้ประเมินบทความ และกระบวนการพิจารณาประเมินบทความ ควรมีระบบที่ทำให้มั่นใจได้ว่าบทความที่ส่งเข้ามายังวารสารจะได้รับการปกปิดเป็นความลับในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาประเมิน